4

H. G. LUSHINGTON

REV. P. B. SMITH'S

RUGBY

7

PLATONIS
OPERA OMNIA.

RECENSUIT

ET COMMENTARIIS INSTRUXIT

GODOFREDUS STALLBAUM.

VOL. I. SECT. I.

CONTINENS

APOLOGIAM ET CRITONEM.

EDITIO QUARTA
ALIQUANTO AUCTIOR ET EMENDATIOR.

GOTHAE ET ERFORDIAE, MDCCCLVIII.
SUMPTIBUS HENNINGS.
(LONDINI DAV. NUTT. 270. STRAND.)

BIBLIOTHECA GRÆCA

VIORUM DOCTORUM OPERA RECOGNITA

ET

COMMENTARIIS INSTRUCTA

CURANTIBUS

FRIDERICO IACOBS

ET

VAL. CHR. FR. ROST.

B.

SPTORUM ORAT. PEDESTRIS

VOL. XI. SECT. I.

CONTINENS

PLATONIS DIALOGOS SELECTOS

ED.

GODOFREDUS STALLBAUM.

EDITIO QUARTA.

GOTHAE ET ERFORDIAE, MDCCCLVIII.

SUMPTIBUS HENNINGS.

(LONDINI DAV. NUTT. 270. STRAND.)

PLATONIS

APOLOGIA ET CRITO

RECENSUIT,

PROLEGOMENIS ET COMMENTARIIS
INSTRUXIT

GODOFREDUS STALLBAUM.

EDITIO QUARTA
SUPERIORIBUS ALIQUANTO AUCTIOR ET EMENDATIOR.

GOTHAE ET ERFORDIAE, MDCCCLVIII.
SUMPTIBUS HENNINGS.
(LONDINI DAV. NUTT. 270. STRAND.)

DISPUTATIO

DE

PLATONIS VITA, INGENIO ET SCRIPTIS.

Platonis *) scripta quoniam nemo recte vel intelligere vel explicare potest, nisi qui viri vitam, indolem atque doctrinam cognitam habeat, operae pretium visum est pauca de eius vita, ingenio atque scriptis praefari, et quae ad eius libros recte intelligendos necessaria sunt iis, qui nondum contraxerunt cum eo familiaritatem et consuetudinem, breviter explicare. Quum enim latissime pateat huius disputationis argumentum, in quo tractando nostra imprimis aetate versati sunt viri doctrina et eruditione clarissimi, Tennemannus, Schleiermacherus, Astius, Socherus, alii **); ex infinito paene rerum numero

---

*) Reddimus nunc quoque hanc disputationem nostram omnino talem, qualem in prima horum librorum editione a. MDCCCXXVIII, h. e. ante hos triginta fere annos, in lucem emisimus. Neque enim caussam reperimus, cur multa in ea mutaremus, et profecti ab ea sunt non pauci eorum, qui postea de his rebus quaerere instituerunt subtilius et copiosius, in quorum numero imprimis habendus est etiam Car. Fr. Hermannus.

**) V. Tennemann System der Platonischen Philosophie. Erster Band. Leipz. 1792. Schleiermacher Platons Werke, ersten Theiles erster Band. Einleitung. Ast Platons Leben und Schriften. Leipz. 1816. Socher über Platons Leben und Schriften. München 1820. [Ad hos nuper praeter alios accesserunt: Car. Fr. Hermann: Geschichte u. System d. Platon. Philosophie. Erster Theil, die historisch-kritische Grundlegung enthaltend. Heidelberg 1839. 8. Franc.

summas et quasi capita decerpere conabimur, atque exponere ea, quae huius libri consilio accommodata videantur: quae longiorem et subtiliorem requirunt disputationem aut multis adhuc obnoxia sunt dubitationibus, ea vel silentio transmittemus, vel leviter quasi attingemus, vel, si res ita ferat, in praefationibus, quas singulis libris praemittere placuit, illustrabimus.

Natus est Plato Athenis nobili genere, ex Corsinii ratione, quae si non vera, certe vero proxima esse videtur, Olympiad. LXXXVII. 3. vel 4., h. e. a. 429 a. Chr. n. *). Parentes habuit Aristonem et Perictyonem, de quibus nihil fere memoriae traditum est, et quum nomen Aristoclis, avi sui, accepisset, postea a Socrate propter humerorum aut frontis latitudinem Plato appellatus esse dicitur. Quemadmodum autem natura eum praeclaris ingenii animique dotibus, imprimisque acerrimo veri, boni et honesti sensu ornaverat, ita fortuna eum adiuvit, ut acceptas a natura dotes doctrinarum artiumque ope erudiret et excoleret. Imbutus est enim iis artibus omnibus, quibus iuvenes Athenienses, ingenuis parentibus nati, erudiri solebant, idque eo tempore, quo flos artium ac disciplinarum in civitate Athenarum ad summam paene maturitatem pervenerat. Devictis enim terra marique hostibus exteris et universae Graeciae libertate vindicata, Athenienses, rerum bellicarum tanquam satietate capti, pacis artibus tanto studio operam navare coeperant, ut eorum urbs sedes quasi ac domicilium doctrinarum liberalium haberetur. Tum praeclari exstiterunt historiarum scriptores, Thucydides et Xenophon, qui Platoni fere aequales fuerunt; tum in scenam prodierunt Sophocles atque Euripides, et in diverso genere Aristophanes et Menander, qui ceteris poetis paene omnibus palmam praeripuerunt; tum eloquentia ita coli tractarique coepta est, ut

Susemihl. Genet. Entwickel. der Plat. Philos. Vol. I. Lips. 1855. 8 mai. Car. Steinhart. in Praef. ad Mülleri Interpret. Platon. Germ. alii.]

*) Aliorum opiniones recensuit Astius p. 14 sq. Et v. ipsum Corsinium disput. de natali die Platonis, eius aetate et itineribus in Ital. in Gorii Symbol. Litterar. T. VI. p. 83 sqq. Corsinio assentitur Clinton. Fast. Hellen. p. 66 ed Krüg.

qui plurimum ea valerent, ii facile summam in civitate auctoritatem consequerentur; tum philosophia a Socrate ab inanium rerum quaestionibus avocata et ad explorandam hominum vitam moresque emendandos traducta est; tum denique literae ac disciplinae omnes ita floruere, ut eas non iniuria eodem tempore et natas et prope perfectas esse dixeris. Itaque mirandum non est, quod Plato, quum insigni quadam naturae bonitate excelleret, in omnibus illis artibus, quibus aetas puerilis erudiri solebat, plurimum profecisse adeoque aequalium admirationem propter raram earum scientiam mature excitasse narratur. De qua re quae posteritatis memoriae prodita sunt, quia narrare longum est et a nostro instituto alienum, silentio praeterimus *). Verum ille quum in omnibus artibus praeclaros fecerit progressus, tamen pro eo, quo natura ipsum ornaverat, pulcri venustique sensu et amore mature delatus est imprimis ad poesis studium. Itaque non solum poetas diligenter lectitavit, sed etiam ipse mox carminibus pangendis operam dedit. Narrant enim eum praeter alia composuisse carmen epicum, quo laudes Homeri aemulatus sit, atque tetralogiam fabularum, quam cum aliis poetis de praemio certaturus in scenam producere sibi proposuerit **). Ex qua una re intelligitur, quanto studio deditus poesi fuerit, ipsa nimirum natura duce et magistra. Sed quod saepenumero accidit, ut praeclara ingenia casu aliquo repente abducantur ab earum rerum studio, quas summa animi cupiditate amplexa sunt, idem etiam Platoni accidisse constat, qui casu dicam an divina aliqua providentia a poesis amore ad philosophiae studium traductus est. Hic enim quum iam id ageret, ut quas composuisset fabulas in scenam introduceret atque de praemio certaminis cum aliis poetis contenderet, Socrates, qui iuvenis praeclaram indolem iam antea cognovisset, ad eum accessit, omnique gloriae cupiditate ex eius mente expulsa tanto verae laudis studio eius animum

*) V. Diog. Laert. III. 4. ibique Menag. p. 137.

**) V. Aelian. V. H. II. 30. Diog. Laert. II. 30. ibique Menag. Has narrationes quod Astius pro fabulis habendas censuit p. 18., equidem iis puto aliquid certe veri subesse, ut non temere reiiciendae videantur.

inflammavit, ut ille abiecto pristino consilio suo sese totum dederet philosophiae *). Erat autem Plato tum iuvenis viginti fere annorum; ut, si dehinc mentem prorsus ad sapientiae studium applicaret, optima quaeque de eo sperari possent. Cui quidem exspectationi tam cumulate satisfecit, ut eam etiam superasse videatur. Quum enim Socrati se dedisset, non solum ceteros Socraticos ingenio atque doctrina vicit, verum etiam sapientiae disciplinam ab eo traditam confirmavit, auxit, illustravit. Quanquam non existimandum est Platonem, priusquam ad philosophiae studium a Socrate converteretur, illius plane ignarum aut expertem fuisse. Quippe ingenium ad optima quaeque proclive eum impulerat etiam antea, ut quae philosophi docuissent, perscrutaretur subtilius atque diligenter cognosceret **). Sed quem tum oppresserat et cohibuerat sapientiae amorem iuvenilis ingenii fervor, quod maxime ad gloriae ferebatur cupiditatem, eum Socrates postea non solum suscitavit et elicuit, verum etiam ita incendit atque inflammavit, ut nunquam postea exstingueretur adeoque pristinum carmina componendi studium prorsus aboleret. Videtur autem Plato, priusquam Socraticam amplecteretur rationem, pro more illorum temporum sophistas audivisse, qui sese et eloquentiae et philosophiae magistros profitebantur. Itaque ut erat iuvenis acerrimo ingenio praeditus ac singulari trahebatur veritatis studio, Cratylo duce, qui Heracliti decreta probabat, accessit primum ad illam philosophiae partem, quae in rerum natura investiganda et exploranda versatur ***). Verum obscura illa et incerta philosophandi ratio, qua usus erat Heraclitus, quamvis placeret multis, tamen Platoni probari non potuit. Qui quum scientiae firmitatem et constantiam quaereret eam, quae omnem

*) V. Diog. Laert. III. 5. coll. Astio I. c. p. 21., qui etiam haec vocavit in dubitationem.

**) V. Phaedon. p. 96. A.

***) V. Aristotel. Metaphys. I. 6. Apulei. de habitud. 2. Diog. Laert. III. 6. Olympiodor. Vita Platon. p. 76. coll. Tennem. l. c. p. 10 sq. Ast. p. 19 sq. Pertinet huc locus Phaedon. p. 96. A., ubi quae Plato Socratem fecit narrantem, ea quin de ipso Platone intelligenda sint, nobis quidem non est dubium.

opinionis fluctuationem ac dubitationem excluderet, non putavit in ea doctrina acquiescendum esse, quae omnia perpetua ferri agitatione statueret *) adeoque scientiae veritatem efficere nullam videretur. Itaque ad Eleaticorum et ceterorum Ionicorum philosophiam cognoscendam animum appulit, si forte ex ea percipere posset quod apud Heracliti amicos frustra quaesivisset **). Quanquam quo tempore hoc fecerit, incertum est. Alii enim eum putarunt, priusquam rationem Socraticam percepisset, Eleaticorum atque Ionicorum placita cognovisse; alii censuerunt eum postea demum ad illos esse traductum. De qua re, si quid ex ipsa Platonis disciplina colligere licet, nobis quidem sic videtur statuendum esse, ut eum iam mature et fortasse eo ipso tempore, quo Socratem consectari coeperit, ad illorum rationem cognoscendam se dedisse putemus. Certe quidem idearum doctrinam, ad quam gravissimas doctrinae suae partes, adeoque ea, quae a Socrate accepit, referenda iudicavit et re vera retulit, non potuit prius excogitare et perficere, quam Eleaticorum decreta cognovisset. Itaque verisimile est eum repudiatis Heracliti opinionibus continuo se contulisse ad Eleaticorum et Ionicorum doctrinam accuratius cognoscendam ***). Habuit autem utraque illa familia viros sapientiae laude ea aetate florentissimos: altera Parmenidem, altera Anaxagoram Clazomenium, quorum nomen si non aliunde innotuisset, certe ipsius Platonis scriptis satis esset nobilitatum ad posteritatis memoriam. Et Parmenides quidem, qui acceptam a Xenophane magistro doctrinam amplificaverat atque emendaverat, duplicem esse docuit cognitionem: alteram, quae e rebus sub sensus cadentibus hauriretur, et quae nihil haberet nisi quandam opinionis probabilitatem; alte-

---

*) V. Phaedon. p. 96. C. Theaet. p. 149. E. Cratyl. p. 402. A.

**) V. Diog. Laert. III. 6. et auctor. incert. vit. Platon. in Heerenii Biblioth. vett. artium et disciplin. Vol. V. p. 13., quorum alter Hermogenem, alter Hermippum narrat eius magistrum fuisse in philosophia Eleatica. Quod licet fide indignum esse suspicatus sit Aslius p. 20., tamen Platonem mature cognovisse dogmata Eleatica verisimillimum, imo certum putamus.

***) V. Theaet. p. 183. E. Parmenid. p. 127. Phaedon. l. c.

ram, quae sola coniuncta esset cum veritate, quaeque unum esse omnia doceret, neque quidquam praeter illud habere *οὐσίαν* *). Quae quidem sententia, Heracliti sententiae plane contraria, mirum est quantopere Platoni placuerit; qui cum scientiae firmitatem etiam tum frustra quaesivisset, certe ea cognita sibi videbatur reperisse quasi fundamentum quoddam, cui firmior certiorque doctrina superstrueretur. Itaque discrimen illud cognitionis, quod Parmenides statuendum iudicaverat, ita amplexus est, ut id semper inde ab hoc tempore retinuerit atque veritatem in rebus adspectabilibus inesse constanter negaverit. At enim vero etiamsi Plato Parmenidis sapientiam maxime admiratus sit adeoque vehementer probaverit, tamen pro eo, quo pollebat, veritatis amore atque sensu illius doctrina non acquievit, ut quem videret veritatis cognitionem intra nimis angustos fines cohibere adeoque propemodum totam tollere. Quippe hic praeter illud unum, quod omnem complecteretur *οὐσίαν*, quidquam habere veritatem prorsus negabat. Ita factum est, ut Plato postea magistri, quanquam eum faciebat plurimi, sententiam de *οὐσίᾳ* s. essentia — licebit enim ita dicere — oppugnaret adeoque studiose refutaret **).

Eleaticorum vero doctrinam quum non sine magna spe veri investigandi et reperiendi cognovisset, effectum est, ut studium philosophiae, quo animus eius exarserat, mirifice cresceret. Itaque quum aliorum sapientiam perscrutari studuit, tum imprimis appulit animum ad Anaxagorae doctrinam. Qui quum doceret omnia a mente (*νῷ*) esse ordinata atque ab eadem sapientissime gubernari et administrari ***), certissime sperabat fore, ut ex illius libris rerum omnium causas cognosceret. Sed quam de eo spem animo conceperat, ea mox, quum legisset Anaxagorae librum, vanam et inanem esse perspexit. Nam ille in explicanda ratione sua atque confirmanda tantum abfuit ut rerum causas a mente repeteret, ut aëri, aquae, terrae, denique rebus ipsis, quarum causae investi-

---

*) V. Sophist. p. 237. A. sqq p. 258. D. Theaet. p. 180. E. al.
**) Parmenid. et Sophist. p. 241. D. sqq. p. 558. D. al.
***) Phaedon. p. 92. Phileb. p. 28. C. Phaedr. p. 270. A. al.

gandae essent, plurimum tribueret, mentem illam, quam rerum universitati praefecisset, nihil propemodum curaret *). Itaque quum neque in eorum philosophorum, quos diximus, doctrina reperisset quod satis certum firmumque videretur, neque aliorum opiniones, quas iam mature videtur attigisse, probari recte posse iudicaret; ipse aliam ingressus est viam, quae ad certiorem veri cognitionem ducere videretur. Etenim quum in iis rebus, quae sensibus percipiuntur, veritatem frustra quaeri sibi persuasisset, altius mente quasi evolavit atque idearum doctrinam excogitavit, qua stabiliretur et confirmaretur non solum ea philosophiae pars, quae rerum contemplatione continetur, sed etiam altera, quae est de moribus atque in actione versatur. Ad hanc autem philosophiae partem, quae est de vita et moribus, ut praecipue animum attenderet, effecit Socratis consuetudo et familiaritas, in quam eum anno aetatis circiter vigesimo pervenisse modo narravimus. Constat autem inter omnes, Socratem primum sapientiam ad vitam moresque hominum considerandos revocasse et adhibuisse, ita ut quae virtuti aut nihil utilitatis afferrent aut obesse et nocere viderentur, ea oppugnaret, refutaret, contemneret. Itaque ille non solum curiosas disputationes eorum, qui de rerum natura quaesivissent, parvi aestimavit adeoque negligendas iudicavit, sed etiam absurdas sophistarum opiniones, quibus omnem virtutis ac sapientiae rationem everti videret **), tam doctrina et institutione quam suo ipsius exemplo studiose coärguit. Quod qua rätione fecerit, quum plurimis aliis veterum scriptorum testimoniis constat, tum e Xenophontis et Platonis sermonibus cognosci facile potest. Neque enim id egit, ut praecepta vitae recte ac sapienter instituendae in disciplinae formam redigeret, aut quibus ea causis et rationibus niterentur, subtili argumentatione ostenderet; sed quavis opportunitate usus de singulis rebus, quae ad bene beateque vivendum valerent, notionibus earum investigandis sermones instituit, omnia vero

---

*) Phaedon. p. 98. B. sq. Tim. p. 46. D.

**) De sophistis v. scriptores historiae philosophiae. Neque enim de iis dicendi hic locus est.

ad boni honestique sensum, quem omnibus natura inesse arbitrabatur, retulit tanquam ad verissimum certissimumque iudicem. Iam quum disciplina eius vel referretur ad refellendos sophistas, vel spectaret eo, ut aequalium animi verae sapientiae et virtutis cognitione imbuerentur, in disputando cum ironia utebatur, quippe quae plurimum valeret ad ridendas sophistarum fraudulentas artes, tum obstetriciam illam artem adhibebat, cuius ope, suae ipse sapientiae dissimulator prudentissimus, ex animis eorum, quibuscum disserebat, notiones, quae antea quasi involutae iacuissent, ita eliciebat, ut quae illi dicebant, ipsi reperisse, non a Socrate didicisse viderentur. Effecit autem et praeceptorum veritas ac praestantia, et disserendi ratio prorsus admirabilis, ut eius laudes a civibus suis mirifice celebrarentur ipsiusque consuetudo ab adolescentibus sapientiae studiosis cupide appeteretur. Et quemadmodum vis veritatis, cuius fuit amantissimus, multum valuit ad aequalium studia excitanda et commovenda, ita etiam maxima fuit virtutis, cuius quasi exemplar quoddam in eo expressum cernebatur, efficacia ad hominum animos. Nam ea erat viri probitas, ea innocentia, ea sanctitas, ut omnibus, quorum animi non essent praeiudicatis opinionibus occupati, clarissime apparere deberet, quantum eius sapientia superaret virtutem sophistarum, qui omnia ad inanem quandam referebant sapientiae speciem et sola lucrandi cupiditate ducti docendi artem profitebantur. Itaque facile potest existimari huius viri summa admiratione et studio inflammatum esse generosum Platonis animum, qui quum magnarum excelsarumque rerum cogitationi semper infixus esset et naturae beneficio polleret acerrimo veri bonique sensu, non poterat non sentire quum doctrinae, quam Socrates tradebat, veritatem atque dignitatem, tum rationis, quam ille in docendo sequebatur, vim et efficaciam ad coarguendos hominum errores et inveniendam veritatis rationem. Itaque adolescens totum se Socrati dedidit eumque non solum illo tempore, quo eius disciplina utebatur, sed etiam postea tanta coluit pietate, ut non modo in scriptis suis retinuerit Socraticam disserendi rationem, quanquam eam perfecit magis et ad artis normam excoluit, verum etiam Socratem ipsum tanquam

perfecti sapientis imaginem in sermonibus suis introduxerit atque dicentem fecerit ea, quae ipse divino ingenio suo excogitasset. De qua re plura dicentur postea.

Quanto autem studio philosophiae tum operam dederit, facile exinde colligi potest, quod illo ipso tempore, quo utebatur Socratis familiaritate et consuetudine, complures composuit dialogos, in quibus quum omnino Socraticam imitatus est disserendi rationem, tum etiam singulos quosdam philosophiae popularis locos more Socratico illustravit *). Quorum librorum artem rationemque posthac paucis describere conabimur. Maxime autem eius studium scribendi excitatum est, quum nefariis artibus hominum improbissimorum effectum videret, ut Socrates non solum impietatis accusaretur, sed etiam iniustissimo iudicio capitis condemnaretur. In quem quum tanquam in perfectum virtutis ac sapientiae exemplar intueri consuevisset, generosum eius pectus exarsit flagrantissimo studio tuendae innocentiae magistri sui, hoc est eius viri, qui omnis virtutis ac sapientiae vindex et restitutor videretur. Itaque illo tempore et proximis dehinc annis, ut videtur, non pauca elaboravit literarum monumenta, quibus vel Socratis causam defendit, vel nomen eius atque laudes ita illustravit, ut simnl partes quasdam suae ipsius doctrinae exponeret et explicaret. Nam utrumque consilium tam arcte coniunxit, ut quid potissimum in scribendo secutus sit, re non satis diligenter perpensa, admodum dubius haerere possis. De qua re item pluribus infra disputabitur.

Atque hactenus quidem vidimus Platonem inter philosophos illius aetatis neminem pluris fecisse quam Parmenidem atque Socratem. Itaque ex horum disciplina plurima ipsum repetiisse, quum suam doctrinam conderet, nemini mirum videbitur. Quanquam hoc fečit sic, ut nihil non ad suam rationem immutaverit, omnia suo more exploraverit et ad causas suas revocaverit. Etenim tantum abfuit, ut divinum Platonis ingenium in iis acquiesceret, quae a magi-

*) V. Diog. Laert. III. 35. 38. Olympiodor. Vit. Plat. p. 584.

stris accepisset, ut in interiores rerum causas inquirere et humanarum rerum studio divinarum rerum contemplationem adiungere studeret. Itaque investigavit tanquam fundamentum quoddam, in quo totum doctrinae suae aedificium exstrueret, excogitavitque nobilem illam multumque celebratam doctrinam de ideis, ad quam tanquam ad principium suum reliqua omnia referret. Quod quo tempore fecerit, non potest certo definiri: illud tamen certum arbitramur, quod iam supra diximus, eum, postquam Parmenidis doctrinam cognovisset, paullatim ad illam de ideis sententiam vel inveniendam vel argumentis confirmandam delatum esse *). Nam sensim et pedetentim hoc factum esse vel ex priore parte sermonis illius coniicere licet, qui Parmenidis nomine inscriptus est. Sed accedamus ad ipsam illam doctrinam, quam necesse est teneri ab omnibus, qui Platonem cum fructu aliquo legere cupiant **).

Ac de eo quidem Plato cum Parmenide omnino consensit, quod et ipse discerni voluit binas rerum naturas: alteram, quae cerni oculis posset, quam quidem *δοξαστήν*, opinabilem, appellavit, quia nullam efficeret scientiae firmitatem et constantiam; alteram *διανοητικήν*, quae sola mente et cogitatione cognosci posset ac nihil commune haberet cum rebus adspectabilibus ac sensibus subiectis. Tametsi vero utriusque philosophi de hac re magna fuit in universum consensio, tamen dici vix potest, quantopere in singulis doctrinae partibus dissenserint. Id quod facile iudicari poterit ex Platonis doctrinae ratione. Hic enim, quum omnia, quae sensibus percipiuntur, oriri, mutari, agitari, interire animadvertisset, in eam paullatim sententiam devenit, ut certam firmamque

---

*) V. Phaedon. p. 99. D. Itaque in iis dialogis, quos ante Socratis obitum scriptos putamus, vix parva quaedam initia illius doctrinae animadvertas; plenam et integram reperias demum in operibus postea editis.

**) Locos Platonis, unde ducta sunt quae exposuimus, quia a Tennemanno System. Philosoph. Platon. T. II. p. XI. praef. p. 54 sqq. p. 124 sqq. T. III. p. 10. al. et partim a nobis Prolegg. ad Phileb. p. XXI sqq. ed. I. laudati sunt, non opus putavimus indicare et recensere, praesertim quum brevitatis ratio habenda esset. Alia lucem suam accipient ex iis, quae ad Parmenidem disputavimus.

scientiam, quam ἐπιστήμην appellabat, inde repeti et hauriri posse negaret. Quum vero Parmenidis decretum de οὐσίᾳ, quae unice haberet veritatem, magna animi assensione accepisset, et de eius veritate quaerens sensisset in animis humanis inesse rerum notiones, quae in perpetua corporum agitatione et vicissitudine eaedem semper manerent pristinamque formam ac speciem suam constanter tuerentur, coepit exinde suspicari et colligere, esse aliquid, quod immutabilibus illis notionibus, animo impressis, omni ex parte simile esset ac responderet, ideoque eam haberet naturam, quae nullam unquam subiret mutationem. Quod ubi in his terris frustra anquisivit, Parmenidis οὐσίαν recordatus, animo finxit et quasi informavit aeterna illa, simplicia, ac semper sui similia simulacra, ad quorum imitationem haec omnia, quae mutationi et vicissitudini essent obnoxia, tanquam expressa esse statuit. Et haec quidem simulacra Plato i d e a s s. species appellavit, iisque voluit nullam esse cum sensibus coniunctionem, omnem cum mente intercedere necessitudinem. Ex qua re qui conficere voluerunt ideas Platonis nihil esse aliud nisi abstractas mentis notiones, ii a vero multum aberrarunt. Non viderunt enim ideas e mente philosophi esse quasi species quasdam atque formas οὐσίας s. e s s e n t i a e, quam cum Parmenide statuebat et quam putabat ab omni corporea labe et contagione liberam esse atque immunem, ut facillime possit intelligi, cur eas putaverit sola mente et ratione posse cognosci neque sensibus ullo modo percipi. Quoniam autem ideas solas iudicavit efficere veritatis cognitionem, factum est, ut eas non solum τῶν ὄντων et τῶν ὄντως ὄντων nomine appellaret, sed etiam inde iudicandum censeret, quid verum, quid falsum, quid bonum, quid malum, quid iustum, quid iniustum esset. Etenim non earum tantum rerum, quae sensibus percipiuntur, aeternas quasi formas et species esse iudicavit, sed illarum etiam imprimis, quarum effigies in terris nusquam reperiuntur, veluti iusti, boni, pulcri. Infinitam autem statuit esse idearum multitudinem pro immensa illa notionum copia, quibus animus humanus rerum genera complectitur. Quarum animadversionem quum in hac doctrinae parte maxime sequeretur, mirum profecto videri non debet,

quod singulas ideas admirabili ordine inter se coniunctas esse iudicavit. Nam omnes ac singulas statuit quasi unum quoddam corpus efficere, apta singularum partium collocatione et coniunctione pulcerrime conformatum, hac quidem lege et conditione, ut quae maximum haberet ambitum latissimeque pateret, ea inter ceteras praestantia et virtute sua maxime emineret. Atque hinc lucem suam accipit notissima illa formula ἓν καὶ πολλά, quam a Platonicis mirifice celebratam esse constat. Eam enim ideam, quae ambitum haberet talem, ut alias plures in se complecteretur, hanc ipsam ob causam τοῦ ἑνός nomine insignivit; ceteras, quae ea continerentur, vocavit πολλά, quanquam hoc alterum nomen interdum etiam ad res individuas sensibus subiectas referri voluit.

Hac igitur ratione philosophus quasi quoddam fundamentum doctrinae suae iecisse sibi visus est, ad quod tam veritatis quam virtutis ratio omnis revocari posset. Quocirca ex hac tanquam arce sua veritatis causam adversus sophistas propugnavit, virtutis iam olim ratione Socratica pervestigatae dignitatem contra eiusdem adversarios defendit, immortalitatis spem atque fidem sustentavit, denique partes omnes sapientiae ita tutatus est, ut quibus causis et rationibus omnia nitantur, demonstrasse subtilissime videatur. Quod quidem quo modo fecerit, et longum est explicare et a nostro instituto alienum. Neque enim universam Platonis doctrinam exponere constituimus, sed eius causas et fontes aperire; et si quae ad singulorum librorum intelligentiam praeterea necessaria sint, ea in praefationibus et commentariis singulis libris additis explanabimus.

Postquam autem Plato illam de ideis doctrinam invenerat, aut certe eius fundamenta posuerat, demonstrandum etiam hoc esse intellexit, posse humanos animos adipisci idearum, hoc est aeternae veritatis, intelligentiam et cognitionem. Quod quidem ita fecit, ut, licet decreta ipsius non per omnia probaveris, tamen excelsum viri ingenium admirari debeant omnes, qui, quantis tenebris illa aetate veritas involuta fuerit, fuerint bene memores. Etenim animi humani ipsius iudicio non fuerunt a principio cum hoc corpore coniuncti, in quo nunc tanquam carcere

quodam inclusi tenentur, sed olim in beatorum deorum coetu versantes aeterna illa rerum simulacra contemplati atque ipsius veritatis cognitione gavisi sunt. Qua felicitate quum omnes perpetuo frui potuissent, tum ita accidit, ut multi a divinarum rerum contemplatione averterentur atque humi deiecti in mortali corpore includerentur. Ex quo tam multarum rerum cognitionis admiratio tollitur, neque ea plane videt animus, quum repente in tam insolitum tamque perturbatum domicilium immigravit. Sed quum se collegit atque recreavit, tum agnoscit illa reminiscendo atque in memoriam redit eorum, quae in superiore vita conspexerat. Contingit vero haec recordatio iis facillime atque maxime, qui philosophiae amore maxime tenentur. Huius enim ope et beneficio efficitur, ut animus paullatim a corporis vinculis eiusque cupiditatibus et perturbationibus liberetur, atque redintegret quasi et instauret memoriam idearum, ad quarum similitudinem res sensibus subiectae conformatae sunt et expressae. Itaque quo quis sapientiae est studiosior, eo facilius ad pristinam illam cum deo similitudinem denuo evehitur *).

Atque haec quidem sunt fere fundamenta, quibus Plato omnis doctrinae suae aedificium superstruxit. Neque tamen satis habuit veritatis fontes indagasse, sed id etiam studuit efficere, ut veri cognoscendi et explicandi rationem patefaceret. Itaque adhibuit artem dialecticam, non vanam illam et inanem argutiarum captatricem, quae fucum faceret hominibus, sed eam potius, qualis a Socrate esset inchoata et quae mentem a pravis perversisque opinionibus repurgatam ad germanam perduceret scientiam, hoc est, ad cognitionem veritatis aeternae.

Quemadmodum autem Plato hanc doctrinam paullatim excoluerat pervestigatis superiorum philosophorum rationibus, ita idem per omnem reliquam vitam etiam studuit eam amplificare et perficere. Nam et indefessum veritatis studium animum incitabat, ut opus inchoatum pro viribus absolveret, et peregrinationes,

*) De hac Platonis sententia subtilius disputavimus in Prolegg. ad Phaedrum; est enim ea ex ipsa animi immortalis natura explicanda.

quas postea suscepit, maiorque rerum usus, quem sibi comparavisset, efficiebant, ut decreta sua ad ipsam hominum vitam traduci cuperet; quod quidem eo vehementius optavit, quo tristiorem videbat esse disciplinae publicae ac privatae conditionem. Accedit, quod etiam adversariorum, quos nactus erat, disputationes, veluti Megaricorum aliorumque, eum impellebant, ut quae proposuisset antea, subtilius explicaret et defenderet; atque sententiae praestantissimorum philosophorum, quas tum demum cognoverat, animum instigabant ad contemplanda ea, quae superiore tempore ipsum fugissent. Quae omnia quo clarius intelligatur quorsum pertineant, age, reliquam vitae partem quo modo vir summus transegerit, breviter enarremus. Quae narratio etiam hanc habebit utilitatem, ut in universum certe coniicere liceat, quo tempore potiora eius scripta in lucem emissa sint; nam de omnibus quominus fidenter faciamus coniecturam, illud impedit, quod admodum pauca eaque magnam partem incerta de eius vita memoriae tradita sunt, quodque multi ipsius dialogi nihil fere habent, unde de tempore, quo scripti sint, certius quid coniiciatur.

Quum igitur decem ferme annos Socratis familiaritate et consuetudine usus esset *), magistri condemnatio atque supplicium videtur effecisse, ut Socraticorum plurimi relinquerent Athenas seque in alias urbes conferrent, sive quia iniquam illam et iniustam Atheniensium de Socrate sententiam moleste ferrent, sive quod et ipsi metuerent eorum invidiam atque odium. Et Plato quidem Megaram se contulit ad Euclidem, qui e Socratica disciplina egressus postea auctor exstiterat novae familiae, quae vocatur Megarica vel Eristica. Quae res multum videtur valuisse eo, ut idearum doctrinam ad maiorem perfectionem explicaret et scriptis illustraret. Quanquam enim Euclides miro amore et reverentia Socratem magistrum prosecutus erat, tamen postea, relicta eius disciplina, Parmenidis placita sibi explicanda et de-

---

*) Diog. Laert. II. 106. et Menag. p. 121. Mortuus est Socrates Olymp. XCV. 2., 399 a. Chr. n. Conf. Clinton. Fasti Hellen. p. 99. ed. Krüg.

fendenda sumserat, idque sic, ut pro more posteriorum Eleaticorum arte dialectica studiosius uteretur ad ea dilucidanda, vel potius abuteretur *). Quare facile est ad intelligendum, qui factum sit, ut Megarici impugnarent Platonis doctrinam, ut quae Parmenidis sententiam de *οὐσίᾳ*, quamvis magnam cum illa haberet similitudinem et cognationem, tamen pervertere adeoque erroris coarguere videretur. Itaque non temere suspiceris ardorem disputandi, quo Megarici in ideas Platonis invecti sint, causam exstitisse, cur hic non adeo diu apud eos commoratus sit. Illud certum iudicamus, sermones illos, qui Sophistae, Politici et Parmenidis nomine inscripti sunt, a Platone non ante hoc tempus esse conscriptos, quo Megaricorum disciplinam accuratius cognovisset et quid illi doctrinae suae opponerent, ipse audivisset **). Quanquam non exiguum annorum spatium videtur effluxisse usque ad illud tempus, quo reponeret iis quae ad defendendam rationem suam valerent. Nam et insunt in illis libris quae accuratiorem pleniorem-que Pythagoricae sapientiae cognitionem prodant, quam sibi tum comparare potuisse videatur, et omne, quod proxime sequebatur, tempus itineribus consumsit, quae librorum edendorum consilia retardarent.

Etenim incredibile illud sapientiae studium, quo flagrabat, effecit, ut in Italiam, Aegyptum, alias terras, proficisci constitueret ***). Quum igitur ma-

---

*) De Megaricorum dogmatis et disciplina pauca sunt ad posteritatis memoriam tradita, quae diligenter collegit et illustravit Ferd. Deyks: De Megaricorum doctrina. Bonn. 1827. 8. Usos illos esse Parmenidis decretis recte iam Bruckerus vidit Hist. phil T. I. p. 612. v. etiam Spalding. Vindic. philosophorum Megaricorum p. 3.

**) Respici enim in Sophista et Parmenide potissimum ad Megaricos, in prolegomenis ad eos libros demonstravimus.

***) Quo ordine itinera Platonis sese exceperint, de eo magna est veterum scriptorum dissensio. v. Astius l. c. p. 22 sqq., qui Ciceronem de Fin. V. 29. Tuscul. I. 17. de Republ. I. 10. secutus censet philosophum primo in Africam, deinde in Italiam esse profectum. cf. Corsini de natali die Platonis, eius aetate et in Italiam itineribus, in Gorii Symbolis Litterar. Vol. VI. p. 100 sqq. Equidem secutus sum Apuleium auctorem T. II. p. 186 ed. Oudendorp., quem recte iudicavit Menagius ad Laert. discrepantes aliorum narrationes in ordinem redigere. Ac

gna esset laus et auctoritas doctrinae Pythagoricae, quam novimus in Graecia magna floruisse, illius pernoscendae cupiditate impulsus primum in Italiam traiecit, ubi Archytam Tarentinum, Eudoxum Cnidium, alios, de physicis, mathematicis, ethicis, audivit disputantes. Quae qualia fuerint, ex Timaeo, Philebo, Politia, aliis libris, quos postea scripsit, existimari potest. In his enim aliisque scriptis quod manifesta expressa sunt vestigia doctrinae Pythagoricae, id satis aperte declarat, quanto studio illam amplexus sit; quanquam tenendum est eum Pythagorica non videri integra et immutata retinuisse, sed, quod idem de Heracliti, Parmenidis atque Socratis doctrina ita iudicari debet, ad suae ipsius disciplinae rationem conformasse. Ex qua re explicationem habet antiqua illa fama, a Platonis calumniatoribus sedulo ad posteritatis memoriam propagata, qua ferebatur Pythagoreis multa surripuisse et ad rem suam transtulisse. Quum autem videret ad Pythagoricae doctrinae plenam perfectamque intelligentiam requiri accuratam scientiam rerum mathematicarum, relicta Italia petivit Cyrenas, ut audiret Theodorum, qui quum olim Athenis versatus esset, magnam ibi nactus erat doctrinae laudem *). Et hic quidem quam diu commoratus sit, non constat. Fecit autem hoc iter in Africam susceptum, ut eum invaderet etiam cupiditas visendi Aegyptum. Hanc enim terram noverat plurima habere, quae quia ab aliorum populorum legibus, moribus et institutis multum recederent, cognitu et iucunda essent et utilia. Neque fefellit eum exspectatio. Quanquam enim ad doctrinae suae rationem emendandam vel amplificandam nihil fructus ex Aegypto reportavit, tamen tanta ibi instructus est rerum utilissimarum cognitione, ut huius itineris subinde non sine iucunda recordatione mentionem iniiciat. Et profecturus erat haud dubie etiam in regiones Asiaticas, quae florebant similium institutorum

---

tanto plus valere debet huius scriptoris auctoritas, quod usus videtur commentariis Speusippi, qui fuit nepos Platonis ex sorore. v. p. 183. l. c.

*) V. Apulei. de habitud. doctr. I. init. Ab ipso Platone Theaet. p. 143. E. 147. D. sqq. 161. E. narratur ante Socratis mortem Athenas venisse et Protagorae fuisse discipulus.

fama *), nisi eum prohibuissent tumultus belli, quod eo tempore Artaxerxes adversus Aegyptios parabat **). Itaque circiter Olymp. XCVII. extr. 4., h. e. decem ferme annis post quam ad Euclidem Megarensem se contulerat, relicta Africa in Europam reversus, quum paullisper, ut videtur, invisisset Athenas, iterum in Italiam et postea in Siciliam insulam navigavit. Quod quo fecerit consilio quibusve causis permotus, non exploratum habemus ***). Videtur autem propterea illuc profectus esse, quod Pythagoreorum rationem accuratius pernoscere constituerat et Siculis crebra erant commercia cum Atheniensibus eorumque leges et instituta magna florebant laude. Venit igitur Syracusas, nobilissimam insulae civitatem. Cuius tum imperium tenebat Dionysius, maior natu, qui et ingenio pollebat et Graecis literis delectabatur. Exceptus est autem hospitio a Dione, summae viro auctoritatis. Qui eum non solum studiose audivit de natura et rebus publicis disserentem, sed etiam in notitiam tyranni adducendum putavit. Et initio quidem etiam ab hoc admodum honorifice habitus est; mox autem, quia tyranni ingenium ferre non poterat sapientiae veritatem, ita est tractatus, ut vitae et

---

*) Narrant Lactant. Institutt. Divv. IV. 2. Augustin. de Civ. Dei VIII. 11. XI. 21. Clemens Alexandr. Admon. ad Gent. p. 46. A. eum etiam ad Magos et Persas penetrasse, et Iudaeorum ritus et sacra cognovisse. Nimirum satis constat, quo studio scriptores Christiani elaboraverint, ut Platonem Iudaeum facerent, adeoque Christianum, quippe cui doctrinam de trinitate tribuendam putarint. Verum in scriptis Platonis ne levissimum quidem Iudaismi vestigium deprehendas. Neque ille Magorum et Persarum ita facit mentionem, ut eorum instituta se vidisse significet.

**) V. Apulei. l. c. Diog. L. III. 6. Athenaeus XI. p. 507. coll. Tennemanno I. c. p. 40.

***) Quod Cicero narrat de Fin. V. 29. Platonem ex Aegypto reversum Tarentum navigasse, id cum ea, quam sequimur, narratione facile conciliari potest. Videlicet denuo ille Tarentum in reditu pervenit. Quod autem ipsum statuimus tum per breve tantum tempus Athenas invisisse, hoc argumento probari potest certissimo. Nam Olymp. XCVI. 3. in. i. e. circa autumnum a. 394. a. Chr. n. nondum reliquerat Aegyptum, sicuti ex iis patet, quae narrantur apud Plutarchum De genio Socratis p. 579. B. conf. Dodwell. Chronol. Xenoph. c. XVII. p. 28. ed Schneider. Cliton. Fast Hellen. s. h. a. Rediisse autem ipsum Athenas iam anno eodem aut proximo ex itineribus mox videbimus.

libertatis periculum subeundum esset. Nam quum Plato liberius reprehendisset in quibusdam rebus Dionysii violentiam, tyrannus eum interficiendum statuit. Quanquam vero exoratus a Dione vitam ei concessit, tamen non ita obsecutus est Dionis precibus, ut philosophi libertatem non ulcisceretur. Addixit enim eum in servitutem cuidam Lacedaemonio atque vendi iussit. Itaque Plato ab homine parum mansueto abductus in Aeginam est, ubi tamen Anniceris Cyrenaeus, ludos Olympios tum (Olymp. XCVIII.) instantes invisurus *), vel ut alii narrant, Dio Syracusanus pretio soluto eum in libertatem restituit **). Ita superatis itinerum molestiis et periculis tandem in patriam rediit philosophus Olymp. XCVIII. in. s. a. 388. a. Chr. n.

Iam vero ab eo inde tempore doctrinae copias, quas in peregrinatione summo sibi studio paraverat, Athenis, ubi natus educatusque erat, explicare instituit. Docuit enim iuvenes philosophiae studia aemulantes tanta cum laude, ut mox novae familiae auctor existeret ***), quae postea ab eo loco, in quo docebat, Academica appellata est †). Praeterea vero etiam condidit sapientiae monumenta plurima, quae, si vel sola superessent, ingenii divini admirationem summam possent excitare Nam nisi fallit prorsus

---

*) v. Olympiodor. p. 587. Philopon. in Aristot. Physic. II. p. 355. A. ed. Brandis.

**) V. Diog. Laert. III. 20. ibique Menag. p. 115. 146 sq. Plutarch. Dion. p. 959 sqq. Cicero de Orat. III. 34. al. Quamvis autem de his quoque rebus scriptorum veterum narrationes maxime discrepent, tamen omnes consentiunt Platonem aliquamdiu Syracusis commoratum, posteaquam in odium tyranni incurrisset, inde discessisse magno cum periculo vitae et libertatis. Itaque haec certe tenenda sunt, ut cetera exornata sint fabularum involucris. Ceterum colloquium illud philosophi cum Dionysio ap. Olympiod. p. 587 sqq. posteriore tempore confictum est. Nec vero credibile est Platonem, quum Dionysium inclementiorem in se sensisset, Siculis dapibus diu esse delectatum, ut Siculum istud iter brevissimo temporum spatio terminandum videatur, quod conspirat cum Epist. VII p. 324. A. Aliter tamen sentit Hermann. Histor. Phil. Plat. p. 62.

***) Itaque Euseb. eum scribit hoc tempore philosophum agnosci coeptum; v. Clinton. l. c. p 107. ed. Krüger.

†) V. Diog. Laert. III. 5. 20.

coniectura *), inde ab hoc potissimum tempore scribere aut saltem edere coepit Theaetetum, Sophistam, Politicum, Parmenidem, in quibus libris scientiae rationem explicavit, atque doctrinam idearum argumentis confirmare et ab adversariorum, imprimis Megaricorum, dubitationibus vindicare studuit **). Quanquam fieri potest, ut hos libros, sicuti Theaeteto factum videtur, iam Megaris in litteras retulerit; quod tamen minus affirmare licebit de Politico et Parmenide, qui disciplinam Pythagoricam sapiunt. Porro inde ab hoc tempore animum adiecit etiam ad illustrandas eas philosophiae partes, quae, quoniam ad vitam humanam atque rerum universitatem referuntur, merito iudicantur longe gravissimae. Quum enim in illis, quas de idearum doctrina deque scientia instituerat, meditationibus et commentationibus ideam summi boni reperisset talem, quae ceteras omnes virtute ac praestantia sua superaret longissime adeoque eas ambitu suo complecteretur ***), quid in vita singulorum hominum, in constituendis regendisque civitatibus, denique in universa rerum natura optimum esset, peculiaribus operibus explicandum sibi sumsit, idque eo fecit modo, ut cum rerum civilium cognitionem usu et experientia comparatam, tum decreta Pythagoreorum, quorum pleniorem notitiam in Italia accepisset, ad eas disputationes adhiberet. Scripsit igitur illo tempore etiam Philebum, Politiam, Timaeum, quorum librorum tam arcta coniunctio est, ut alius alium intra temporis spatium non adeo diuturnum excepisse videatur. Nam in Philebo quidem docetur, qualis

*) Quae hic et alibi de tempore, quo scripti sint libri Platonis, et de ordine, quo se exceperint, disputavimus, ea quoniam longiorem requirunt disputationem quam ut hoc loco possit pertractari, alibi copiosius illustrabimus, paucis nunc exponere visum est, ut cognosceremus iudicia virorum eruditorum, qui et Platonem diligenter lectitassent, neque praeiudicatas hac in caussa sequerentur opiniones.

**) Parmenidem non potuisse scribi ante Olymp. XCIV. I. a. 404. a. Chr. n. patet e loco p. 127. D., ubi mentio iniicitur triginta tyrannorum. Ex eodem autem loco colligas eum aliquanto post esse compositum

***) V. de Republ. VI. p. 506. A. sqq. VII. p. 417. B. sqq. et Prolegg. ad Phileb. p. LXXVII. sqq. et XC. sq. ad. I. Lips.

esse debeat hominum singulorum vita, quo ad summi boni ideam perveniatur. In libris de republica autem explicatur, quomodo quum optimi hominis tum perfectae civitatis ratio comparata esse debeat, ut vita humana omnis consequatur eam praestantiam et virtutem, quae mente et cogitatione maxima fingi queat. Denique in Timaeo, quem arctissime cum libris de optima civitate cohaerere ipse significavit *), philosophus disputat ita de rerum natura, ut mundi opificem doceatur in illo formando respexisse ad exemplar mundi longe perfectissimum omnibusque numeris absolutum, omniaque ita disposuisse, ut quam optima et perfectissima existerent. Quae si vera sunt, facile intelligitur, opinor, arctissimam esse illorum operum coniunctionem, quippe in quibus doceatur boni ideam esse vitae ethicae, civilis atque physicae causam atque effectricem. Quum autem tanta sit horum librorum necessitudo, quis quaeso negabit verisimiliter sane coniici, esse illos tempore non multum diverso litteris consignatos et in lucem emissos? Neque vero haec sola fuerunt ingenii monumenta, quae philosophus usque ad secundam in Siciliam profectionem condidit, sed intra spatium hoc circiter viginti et quod excurrit annorum etiam Phaedrum, Symposium et Phaedonem scripsisse videtur. De Symposio id satis certo constat ex loco p. 192. E. sq.; Phaedonem autem putamus, licet non absurda sit eorum sententia, qui illum non multo post Socratis obitum scriptum iudicarunt **), hoc temporis spatio consignatum esse duabus ex causis. Nam primum quidem multa in hoc libro repeririuntur Pythagoricae doctrinae vestigia, unde suspiceris Platonem, quum eum sermonem scriberet, iam satis accuratam habuisse illius cognitionem. Quam qui putarunt ei iam ante Socratis obitum impertitam esse ab Simmia et Cebete, qui Philolaum Thebis audierint de placitis Pythagoricis disputantem ***), aut ab Echecrate Phliasio, quem in Phaedone lo-

*) P. 17. C. p. 23. D.

**) V. Praefat. ad Phaedon. p. 17., ubi quae diximus, cave sic intelligas ac si eam sententiam probemus: sunt enim omnia contra alios disputata sic, ut nihil accuratius definiatur.

***) V. Wyttenbach. ad Phaedon. p. 61. D. E.

quentem induxit, ii coniecturam fecerunt ex ea re, unde minime debebant, hoc est, ex ornatu libri scenico, quem constat a Platone saepissime ita esse adhibitum, ut temporum rationes negligantur. Nec poterat Plato in Phaedone probabiliter Socratem colloquentem facere cum Archyta aliquo aut Timaeo aut Euryto, ut minime obscurum sit, cur Simmiam, Cebetem et Echecratem cum eo convenire iusserit. Sed alia etiam causa est, cur ita de tempore, quo Phaedo scriptus sit, existimemus. Nam et idearum doctrina in eo tam est perfecta et absoluta, ut in nullo alio libro magis; et argumentum de animorum immortalitate, quod in eo explicatum est, etiam in Phaedro et Politia tractatur, ut vel hinc non inepte coniicias haec opera omnia fere eodem temporis spatio esse exorta. Quod autem Socratis morientis imago in illo libro quasi ob oculos ponitur, id cum argumenti ratio videtur effecisse, tum etiam illud, quod Atheniensibus, qui multo rectius interea de Socratis virtutibus iudicare didicissent *), ostendere volebat, quanta fuisset animi magnitudine et pietate sapiens ille, quem olim iniusto iudicio e medio sustulissent. Quod quidem facere tum poterat eo tutius, quo maiores honores videbat ab Atheniensibus Socrati post mortem habitos esse; neque dubium est, quin etiam nunc scribendi consilium ad temporum rationes accommodaverit. Sed satis de Phaedone. Difficilius etiam iudicium est de Phaedro, quem Schleiermacherus censuit a Platone admodum iuvene esse compositum, ut sibi quasi viam patefaceret ad totius philosophiae partes eas, quae essent gravissimae, deinceps pertractandas et exponendas **). In quo iudicio etsi facile concedimus aliquid veri inesse, tamen nolimus indidem conclusum esse, quod vir sagacissimus inde conclusit. Quum enim philosophus et doctrinam suam et disserendi rationem pedetentim excoluerit ac per-

*) V. Diog Laert. II. 40 sqq. ibique Menag. Aelian. V. H. I. 16. II. 36. Diodor. XIV. 37. Plutarch. de invidia et odio p. 537. extr.

**) V. Praefat. ad Phaedr. p. 67 sqq. coll. Introduct. ad Opp. Platon. p. 17 sqq. De hoc opere eiusque originibus quid sentiamus, copiosius nuper in Praefatione ad secundam eius editionem exposuimus.

fecerit, non est verisimile eum quae futuro tempore esset scripturus et scriptis suis illustraturus, iuvenem quasi pro futuro tempore divinasse et praevidisse animo: nisi forte statuere velis Platonem eo tempore, quo Socratis usus est familiaritate, nihildum literis consignavisse. In qua sententia fuisse videtur Astius, qui eos libros omnes, quos illo tempore scriptos esse verisimile est, tanquam Platonis ingenio indignos pro suppositiciis habuit, ideoque item Phaedrum inter primos dialogos numerandum censuit, qui a Platone compositi sint. Quod vero imprimis confirmat eam sententiam, qua illum librum a Platone maturiore aetate scriptum putamus, est illud sine dubio hoc, quod et plurima continet Pythagorica *), et maximam habet argumenti cognationem cum Symposio, adeoque ex parte cum Phaedone et libris de optima civitate cohaeret **). Huc accedit, quod coniectura assequi possumus, qua scribendi opportunitate usus Plato hunc librum composuerit. Redierat enim tandem aliquando ex longinquis ac diuturnis itineribus in patriam. Ubi quum advenisset, non solum alios instituere coepit, sed etiam scriptis explicare reconditioris doctrinae suae rationem. In quo utroque genere quum pro divino, quo pollebat, ingenio ita excelleret, ut plurimorum moveret admirationem: non potuit effugere invidiam eorum, qui doctrinae et eloquentiae laudem sibi tanquam propriam vindicarent, hoc est rhetorum atque sophistarum. Qui quum perquam moleste tulissent, quod ipsorum ineptias non sine multo sale perstrinxerat, ideoque eum maligno dente arrosissent, faciendum putavit, ut non solum eorum artem taxaret doceretque omnem eloquentiam, sive in scriptione cerneretur sive in sermone, inane esse, nisi ex philosophia tanquam vero ipsius fonte hauriretur; veram etiam omnem philosophiae vim dignita-

*) Docuit hoc Astius de vita et scriptis Platon. p. 105 sqq. cfr. quae ipsi nuper ad hunc librum commentati sumus.

**) Nam amoris divini disciplinam Phaedrus cum Symposio habet communem; animi autem in tres partes principales divisio Politiae cum Phaedro adeo est communis, ut illa Phaedro demum edito in lucem publicam emitti potuisse videatur, quandoquidem totum civitatis Platonicae aedificium hac ipsa animi divisione nititur.

temque reclusis primariis eius fontibus in illustriore luce collocaret eamque unam certissimam veritatis tam cognoscendae quam patefaciendae magistram esse ostenderet. Quae si vera sunt, non difficile est ad intelligendum, cur philosophus quum admirabilem illam artem disserendi in hoc libro expromserit, tum summa philosophiae sublimioris capita sic attigerit, ut quasi viam sibi munivisse videatur ad omnes doctrinae suae partes. Sed de arte et ratione, quae in tractando illo argumento adhibita est, alibi disputavimus. Hic satis habemus addere, videri nobis Phaedrum circa Olymp. XCVIII. 4. in lucem editum esse, si quidem vere coniecimus eum cum Symposio arctius cohaerere. Illud unum addidisse iuvabit, Phaedrum, Symposium et Phaedonem etiam ideo post sermones, in quibus dialectice de scientiae rationibus expositum est, proxime in lucem prodiisse videri, quia iis ostenditur, humanos animos scientiae et cognitionis idearum utique capaces esse ac fieri posse participes, quandoquidem natura eorum divina sit atque sempiterna. Nam hoc demum facto idearum doctrina videri debuit plane absoluta esse atque consummata.

Sed satis de operibus illo tempore, quantum suspicari liceat, a Platone in lucem emissis. Sequitur, ut dicendum sit de institutione discipulorum, qua ipsa quoque magnam nactus est nominis sui famam. Sed quanquam haec disputatio et iucunda est et ad cognoscenda Platonis studia longe gravissima, quandoquidem inter alia attingit etiam quaestionem illam de *ἀγράφοις* Platonis placitis nuper studiosius agitatam, tamen quia longiorem requirit orationem quam pro nostro instituto, neque libris Platonis, quos habemus superstites, multum lucis afferre videtur, eam in aliud tempus reiicere placet *). Itaque ad reliquam partem vitae Platonis enarrandam redimus.

Quum igitur philosophus viginti circiter annos post reditum in patriam doctrinam suam et docendo

*) Docte de hoc argumento nuper exposuit Brandis in Diatribe de perditis Aristotelis libris de ideis et de bono. Bonnae 1823. 8. De docendi ratione, quam Plato in Academia tenuerit, v. Tennemann. l. c. p. 46 sqq. et quae nuper in Prolegomenis ad Phaedrum ed. 2. p. XC sqq. disputavimus.

et scribendo explicuisset, factum est, ut Dionysius, tyrannus Syracusanus, moreretur, eique succederet adolescens Dionysius. Quod quidem ex Corsinii ratione accidit Olymp. CIII. 2. a. 367 a. Chr. n. Hic quum imprimis regeretur Dionis consiliis, qui iuvenile eius ingenium doctrina et sapientia ad iustitiam, moderationem, virtutem flectere studebat, Dio faciendum censuit, ut arcesseret Platonem, cuius consilio et auctoritate in ea re uteretur. Quanquam vero philosophus superiore tempore satis graviter erat monitus difficillimum esse tyranni animum ad virtutis et sapientiae studium convertere, tamen et Dionis amicitia et consilii magnitudo effecit, ut, provincia in Academia docendi Heraclidi Pontico tradita, cum Speusippo, sororis filio, denuo Syracusas proficisceretur *). Nec frustra ab initio videbatur hoc iter institutum esse. Audiebat enim tyrannus philosophum magno cum studio de rebus gravissimis disserentem, adeoque omnem tyrannidis speciem ita abolebat, ut cives optima quaeque de eo sperarent. Prodibat enim in publicum et cum civibus versabatur non satellitio tyrannico stipatus, sed a viris sapientissimis et prudentissimis circumdatus. Vitam item agebat eam, ut in optimis studiis versaretur, nihil turpitudinis in se admitteret. In imperio denique nihil faciebat crudeliter, nihil iniuste, nihil sine prudentissimorum virorum consilio **). At enim quam spem optimi quique de Dionysio ex his rebus conceperant, eam invidia et calumnia, vulgaris illa aularum pestis, repente reddidit irritam. Desiderabant enim improbi quidam, ut pristinam ipsi recuperarent scelerum licentiam, priorem rerum conditionem, et imperii habenas ad se trahere conabantur fracta Dionis auctoritate. Quantum vero valeant calumniae et obtrectationes non solum apud principes, sed etiam apud privatos, quis est qui nesciat? Itaque quum Dio sororem Dionysii in matrimonio haberet, tyrannum isti callide monebant, ne affini nimiam potentiam concederet, ut qui regnum concupiscere videretur. Quae criminationes non caruerunt eventu. Pulsus enim ex patria est Dio, frustra ob-

---

*) V. quos laudat Tennemannus l. c. p. 52.

**) Plutarch. Dion. p. 963. cap. 12 sqq.

nitente Platone, ne quid in talem virum iniuste statueretur. Quo facto non solum improborum potentia crevit, sed etiam animus regis ita coepit mutari, ut, quid eventurum esset, viros sapientes non amplius praeterire posset. Etsi igitur Dionysius Platonem omnibus modis retinere studuit, cuius discessum sibi dedecori fore arbitrabatur, tamen philosophus, qui artes civium improborum perspexisset, in patriam sibi redeundum iudicavit. Quocirca impetrata rei venia tandem rursus Athenas revertit. Quod quidem ex Corsinii ratione ita accidit Olymp. CIII. 4. a. 365. a. Chr. n. biennio post quam profectus erat Syracusas *).

Quod autem fecerat ex primo itinere redux factus, ut se totum dederet philosophiae studiis, id quominus nunc quoque faceret, prohibuerunt tempestates mox insecutae. Quum enim Dio Athenis exsul viveret, ipse autem tyranno pollicitus esset velle se reverti Syracusas, si Dio in patriam revocaretur, praeter exspectationem accidit, ut non ita multo post tertium iter in Siciliam esset suscipiendum. Invitatus est enim a Dionysio, sive quod is improborum hominum consilia nunc ipse reiiceret et improbaret, sive quod discessum Platonis prae inani quadam ambitione laudisque studio aegre ferret, ut Syracusas reverteretur. Quibus tyranni precibus etsi ab initio nihil tribuendum putavit, tamen quum ille non solum ipse polliceretur velle se Dionem restituere bonisque consiliis obtemperare, sed etiam amici Platonis, imprimis Archytas Tarentinus aliique Pythagorei, regem ad bonam frugem redisse affirmarent, tandem spe rerum meliorum animo concepta tertium iter Syracusas suscipere constituit. Itaque navigavit in Siciliam Olymp. CIV. 4. a. 361. a. Chr. n. anno aetatis sexagesimo nono. Sed spes eius tum quoque in irritum cecidit. Nam tyrannus neque Dionem revocavit in patriam et grassari omni scelere coepit. Platonem vero reditum in patriam parantem non solum omnibus modis itinere prohibuit, sed etiam vexavit crudelissime, ut omnibus clarissime appareret non posse

*) De his omnibus legendus est imprimis Plutarchus l. c. cf. Tennemann. p. 54 sqq., qui rem uberius exposuit.

coire amicitiam inter philosophos atque tyrannos. Neque profecto philosophus salvus fuerat evasurus, nisi Archytas misisset Lamiscum legatum, qui commovit Dionysium, ut eum non sine munere dimitteret. Ita factum est, ut Plato anno proximo, qui est 360. a. Chr. n., maximo periculo liberatus, in patriam reverteretur *).

Septuagenarius factus non turpi consenuit otio, sed docendo et scribendo excitare et iuvare perrexit sapientiae studia. Quid quod etiam perhibetur Cyrenaeis, Arcadibus, Thebanis, Cretensibus, aliis populis, in ferendis legibus atque rebus publicis emendandis inde ab hoc tempore consilio suo affuisse? **) Nimirum qui tam multorum populorum mores, leges, instituta cognoverat, is non poterat fieri quin omnium optime iudicare posse videretur, quid ad communem civitatum singularum salutem conduceret. Quanquam quae de his rebus a veteribus scriptoribus tradita sunt, ea non temere videntur pro veris habenda esse. Vellemus vero aliquid certius exploratum haberemus de via et ratione studiorum, quam illo tempore philosophus tenuerit. Ita enim etiam de libris eius illo tempore scriptis certius posset iudicari, accuratiusque definiri tempus, quo litteris consignati sint. Nunc hoc tantum accepimus, eum uno et octogesimo anno scribentem obiisse adeoque in tabulis suis reliquisse initium Politiae multis modis variatum, verbis alio atque alio ordine collocatis ***). Ex quibus narrationibus, si quid iis subest veri, recte colligere videmur eum extrema aetate scriptis potioribus olim in vulgus editis limam adhibuisse. Nam qui eum suspicati sunt Politiam illo demum tempore composuisse, eos certum putamus

---

*) V. Plutarch. l. c.

**) V. Plutarch. ad Princip. inerud. p. 779. D. adv. Colot. p. 1126. C. Aelian. V. H. II. 46. Diog. Laert. III. 23. ibique Menag.

***) V. Cicer. Cato mai. c. 5. Euphorion et Panaetius ap. Diog. Laert. III. 37. Dionys. de compos. verb c. 25. Vol. V. p. 209. ed. Reisk. = p. 406 sqq. ed. Schaefer. ubi v. intpp. Quintil. Inst. VIII. 6. § 64. Ex hac tamen narratione qui continuo collegerunt Platonem ad grandem usque senectutem id egisse, ut scripta superiorum temporem omnia usque limaret et perpoliret, ii profecto iudicio suo falsi sunt. Nec vero de hoc ipsius studio veteres scriptores quidquam memoriae prodiderunt.

coniectura sua a vero aberrasse. Neque tamen integros illos annos, qui usque ad vitae finem interfluxerunt, videtur unice perpoliendis libris suis impendisse, sed etiam in senectute nova condidisse ingenii monumenta. Quae qualia fuerint, etsi non potest certo definiri, tamen coniectura assequi licet. Perlustrantibus enim nobis omnem Platonicorum librorum numerum semper visum est opus de Legibus scriptum non solum senile quiddam habere, quod a ceterorum librorum vigore et venustate plurimum distaret, sed etiam confirmare narrationem eorum, qui Platonem tradiderunt, postquam tertium in patriam rediisset, animum advertisse et tanquam ex idearum meditatione remisisse ad rerum humanarum, quales re vera essent, contemplationem. Quod certe nemini mirum videbitur, qui secum reputaverit cum rerum usum, tum ipsam senectutem etiam praestantissimorum hominum animos ab iis, quae sola ingenii sublimitate attinguntur et una mentis consideratione percipiuntur, revocare solere ad sobriam cogitationem earum rerum, quae in ipsa vita humana cernuntur atque non mentem tantum, sed etiam sensus propius attingunt. Itaque philosophus quum olim mente et cogitatione plerumque in idearum doctrina esset versatus, vergente aetate potius ad hominum vitam considerandam animum adiecit, ut quasi compararet ipsam rerum veritatem cum doctrina illa, quam olim divini ingenii subtilitate atque celsitate condiderat. Quum vero, priusquam Academia relicta in Siciliam iterum navigasset, admirabile illud opus, quod est de optima civitate, composuisset, et postea animum ad res civiles aequalium suorum advertere quasi necessitate quadam coactus esset, eundem illum sapientiae locum denuo tractavit in iis libris, quos de Legibus inscripsit, in quibus ab ultima optimae civitatis forma ad ipsius vitae veritatem descendit, atque rem ita instituit, ut leges scripsisse videretur, quae possent veris civitatibus prodesse quam plurimum, quantumvis ab earum institutis multum essent diversae *). Qua in re etsi ita versatus est, ut quae de origine civitatis exposuit, ea consentiant fere cum iis, quae in Politia disputaverat, tamen quae pertinent ad exemplar illud

*) V. Legg. V. p. 739. VII. p. 807.

optimae civitatis, quod civibus proposuerat, non attigit, plurimum operae collocavit in describendis officiis et muneribus magistratuum atque institutione puerorum. Videtur autem Plato, quum libros de legibus consignaret, in animo habuisse consilium alius etiam scriptionis componendae, qua doceretur, quae esset optima civitatum emendandarum ratio pro varia temporum et locorum conditione *). Quem tamen librum quominus vel inchoaret vel absolveret, senectutis imbecillitas aut mors prohibuit. Obiit autem Olymp. CVIII. 1. a. 348. a. Chr. n. anno aetatis octogesimo primo **).

Et haec quidem sunt, quae de vita divini philosophi vel memoriae sunt prodita vel ex scriptis eius probabili coniectura colligi possunt. Quae omnia qui uno quasi obtutu consideraverint, ii tam de viri ingenio, quam de eius philosophia et scriptis rectius iudicabunt, quam fieri vulgo solet. Quemadmodum enim audiendi non sunt qui Platonem singulas doctrinae suae partes ex aliorum philosophorum placitis collegisse dictitarunt, ita etiam reiiciendam censemus opinionem eorum, qui illum contenderunt solis ideis quasi deditum et tantum non consecratum fuisse, ab omni rerum humanarum meditatione remotum et alienum. Etenim tota Platonis sapientia paullatim quasi nata est ex aetatis, qua ipse vixit, institutis, moribus, opinionibus, iudiciis, adiuvante naturae bonitate, qua excelluit philosophus, ut fieri non potuerit, quin ad eadem etiam referretur, praesertim quum accederet rerum usus ex hominum multorum consuetudine collectus. Quum autem indefessum veritatis studium philosophum impulisset, ut superiorum philosophorum placita pervestigaret, cognosceret, exploraret, tum ingenii virtus et praestantia effecit, ut neque temere illis acquiesceret, et paullatim ad eam contenderet philosophiae perfectionem et excellentiam, quae non solum aequalibus, sed etiam posteris merito visa est prorsus singularis et paene divina.

Iam vero reputantes animo, qualis fuerit vitae cursus, quem philosophus emensus est; porro quibus

---

*) V. Dilthey in Examine Platonicorum librorum de Legibus p. 10 sq., qui hoc veri similiter collegit ex loco libri V. p. 739.

**) V. Corsin. l. c. p. 37. Cicer. Cat. mai. c. 5.

gradibus paullatim ad eam pervenerit sensuum et cogitatorum sublimitatem, quam ei propriam esse omnes consentiunt; denique quibus scribendi ac docendi opportunitatibus usus libros suos in publicum prodire iusserit; non temere videmur tria potissimum genera et classes scriptorum Platonicorum *) pro temporum, quibus consignata sunt, diversitate ac pro varietate argumentorum ac disserendi rationis, qua usus est philosophus, discernere et statuere.

---

*) Variam ac diversam omni tempore critici inierunt scriptorum Platonicorum digerendorum atque certo quodam ordine disponendorum iungendorumque rationem. Primi editores, Aldus et Basileenses, secuti sunt Thrasyllum, qui auctore Scholiasta Iuvenalis ad Sat. VI. 576. p. 257. ed Cram. coll. Sueton. Tiber. c. 14. Tacit. Ann. VI. 20 sq. intpp. ad Dion. Cass. V. II. p 783. ed. Reimar. Fabricio Biblioth. Gr. Vol III p. 190. Augusti et Tiberii aetate floruit et multarum artium scientiam professus postremo se dedit sectae Platonicae ac deinde mathesi, qua praecipue viguit apud Tiberium. Is enim teste Diogene Laert. Vit. Platon. Lib. III. §. 56. et Albino Isagog. in philos. Platon. in. libros Platonis secundum tetralogias distribuit ad exemplum poetarum scenicorum, qui fabularum tetralogias in scenam dedissent. Complexa autem secundum eius sententiam prima tetralogia est: Euthyphronem. Apologiam Socratis. Critonem, Phaedonem, secunda Cratylum, Theaetetum, Sophistam. Politicum; tertia Parmenidem. Philebum, Symposium, Phaedrum; quarta Alcibiadem I. et II. Hipparchum, Erastas; quinta Theagem. Charmidem. Lachetem, Lysidem: sexta Euthydemum, Protagoram, Gorgiam, Menonem; septima Hippiam maiorem et minorem. Ionem, Menexenum; octava Clitophontem, Politiam, Timaeum, Critiam; nona denique Minoem, Leges et tredecim Epistolas. Eam vero distributionem merum esse grammaticorum inventum, neque superioris antiquitatis fide et auctoritate niti, facile intelligitur. Nam primum quidem illa etiam eos complectitur dialogos, quos spurios esse et Platoni per malam fraudem suppositos hodie pro certo et explorato habetur. Deinde ea perquam est fatua et inepta, propterea quod multa idemtidem in unum iungit, quae per argumentorum naturam arctius inter ipsa iungi et copulari plane nequeunt. Praeterea vero etiam ideo est vere ridicula, quia tetralogiis veterum poetarum neutiquam respondet, quandoquidem nihil in ea reperitur, quod fabulis satyricis, more tragicorum cum trilogiis Fabularum consociatis, ulla ex parte conveniat. Nec vero ad eius antiquitatem demonstrandam quidquam valet, quod Varro De. Lingua Latin. Lib. VII. §. 37. ad Phaedonem respiciens haec scripsit: Plato in quarto de fluminibus apud inferos quae sint, in his unum Tartarum appellat: unde fuerunt qui eum tetralogiam primam Thrasylli ob oculos habuisse contenderent. Nam

Et primum quidem genus complectitur eos libros, qui scripti sunt a Platone ab eo inde tempore, quo

---

verissime ibi Scioppius corrigendum vidit in quattuor fluminibus, quae coniectura nuper etiam Odof. Müllero unice probata est. Inepta igitur ac prope fatua est ista Thrasylli ratio. At nimirum videtur bonus homo perverso studio aemulatus esse superiorum criticorum laudes, qui opera Platonica non secundum tetralogias, ut ipse voluit, sed secundum trilogias disposuissent. Quod quidem Alexandrina critices aetate ita factum esse constat. Audias enim Diogenem Laert. l. c. §. 61: *ἔνιοι δέ, ὧν ἐστι καὶ Ἀριστοφάνης ὁ γραμματικός, εἰς τριλογίας ἕλκουσι τοὺς διαλόγους.* Quod quidem eodem teste hunc in modum fecerunt. Statuerunt enim primam trilogiam confici et absolvi Republica, Timaeo, Critia; secundam Sophista, Politico, Cratylo; tertiam Legibus, Minoe, Epinomide; quartam Theaeteto, Euthyphrone, Apologia; quintam Critone, Phaedone, Epistolis; cetera autem scripta promiscue ac sine ordine posuerunt, quum scilicet dividendi negotium dehinc procederet parum prospere. Nimirum probabilis sane videri potuit haec distributio, quandoquidem philosophus ipse ternos sermones inter se arctius coniunctos bis promisit, primum quidem Sophistam, Politicum et Philosophum, quorum tamen postremus non sub hoc nomine, sed potius, ut videtur, Parmenidis nomine insignitus in publicum prodiit; de quo v. Prolegg. ad Sophistam p. 45 sqq.: deinde etiam Rempublicam, Timaeum atque Critiam, quos apertum est arctius inter se coniunctos esse. Nihilominus autem minime errare videmur hanc quoque librorum Platonicorum distributionem existimantes grammaticorum arbitrio acceptam referri. Nimirum instituerunt eam Alexandrini rei librariae caussa. Deducti autem in illam sunt eo ipso, quod binas trilogias librorum Platonicorum animadverterent tanquam exstare in propatulo, ac praeterea meminissent Platonem iuvenem scripsisse et in scenam inducere voluisse trilogiam tragicam; ex qua naratione, de qua v. Aelian. Varr. Hist. II. 30. ibique intpp., continuo suspicati sunt philosophum etiam dialogos suos ad trilogiarum similitudinem comparavisse. At enim vero homines optimi mox ipsi senserunt, quam lubricam viam essent ingressi ideoque opus inchoatum neutiquam profligarunt, sed in medio reliquerunt, quippe quum probe animadverterent plerosque dialogos tam argumento quam forma et compositione ita esse comparatos, ut ad trilogiarum coniunctionem minime quadrarent. Quo magis profecto perversum videri debet eorum iudicium, qui vel nuper adhuc contenderunt trilogiarum divisionem admodum esse antiquam adeoque ab ipso Platone institutam, quo tempore senex grandaevus scripta sua perpolire et in ordinem redigere constituerit. Nam caret certe haec opinio omnino fundamento idoneo. Sed haec quidem de criticorum veterum consiliis et rationibus. Pergimus ad recentiores. Ex quibus quidem silentio transmittere placet Francisc. Patritium et Samuelem Petitum, quorum alter in Discussionibus

maxime deditus erat disciplinae Socraticae, usque ad magistri obitum et paullo post hoc tempus. Quorsum

---

Peripateticis Vol. III. alter in Miscellan. Lib. IV. Cap. II. de ordine librorum Platonis disputavit. Neque enim illi quidquam in medium attulerunt, quod hodie usui esse possit. Ac silentio etiam Io. Serranum transmissuri eramus, nisi Henr. Stephanus et Platonis editores Francofurtani et Bipontini ordinem Platonicorum scriptorum ab eo constitutum in editionibus suis essent sequuti. Etenim distribuit ille dialogos Platonis in syzygias quas dixit. Earum vero primam complecti voluit eos libros, qui ad defensionem Socraticae rationis ac doctrinae pertinerent; alteram habere censuit sermones isagogicos, qui agerent de vera philosophia oppugnarentque sophisticam; tertiam arbitratus est continere dialogos logicos; quartam ethicos generales et speciales; quintam physicos et metaphysicos; sextam epistolas et libros spurios ac suppositicios. Quae quidem satis est paucis indicavisse. Sponte enim apparet Serranum utcunque fieri posset libros Platonis argumentorum et consiliorum habita ratione in certa quaedam genera descripsisse, sive ut ipse eos certo quodam ordine interpretatus esse videretur, sive ut legentes haberent tanquam filum aliquod, quo in studiis suis Platonicis tanquam regerentur. Ac simile quiddam postea etiam alii facere conati sunt, quorum opera mentione fere indigna est. Itaque transgredi continuo placet ad eos criticos, qui nostra aetate de dialogorum Platonicorum ordine et coniunctione subtilius disputaverunt Et primus quidem nostris temporibus hoc in genere studiosius elaboravit Tennemannus System. Philos. Platon. T. I. p. 115 sqq. Is enim princeps conatus est ex temporum indiciis singulis sermonibus hic et illic impressis accuratius definire, quando illi scripti et in lucem emissi essent. In quo tamen quod non adeo multum profecit, caussa rei in eo quaerenda est, quod variam librorum Platonicorum materiam atque compositionem minus curavit neque omnino id egit, ut quaestionem susceptam profligaret ulterius aut ad exitum perduceret. Longius aliquanto progressus est Fr. Schleiermacherus Prolegg. ad Platonicorum Operum Interpretat. German. Vol. I. p. 3 sqq. et Praefat. ad Phaedrum. Is enim ordinem et cohaerentiam scriptorum Platonicorum maxime ex eorum argumentis definire constituit Quod quidem si quaeritur qua ratione effecerit, rem pro consilio nostro quanta maxima fieri poterit brevitate exponere licebit. Anquisivit enim ille primum primarios quosdam dialogos qui et merito germani haberentur utpote etiam primariorum gravitate firmati et placitorum quadam continuatione ita iuncti essent, ut denique universae philosophiae Platonicae tanquam summam quandam conficerent Ex quo simul haec duo effici voluit, ut et doctrinae Platonicae tanquam origo ac progressio intelligeretur, singulis philosophi scriptis perpetua serie apte inter se iunctis et mutua necessitudine quasi constrictis, et quorumque aetas probabili coniectura cognosceretur. Quocirca primariorum illorum dialogorum, qui tanquam sapien-

referimus Ionem, Alcibiadem primum, Hippiam maiorem, Hippiam minorem, Lysidem,

---

tiae Platonicae omnis stirpem conficerent, tria genera constituit. Quorum primum esse voluit eorum librorum, qui versarentur in explicanda et illustranda dialectices natura atque virtute et quasi elementares vel propaedeutici viderentur. Quorsum retulit Phaedrum, Protagoram et Parmenidem. His vero tanquam alterum genus adiunxit Theaetetum, Sophistam, Politicum et Phaedonem, qui maxime occupati essent in scientiae humanae notione enucleanda. Tum tertium etiam genus eorum librorum statuit, qui illis, quos diximus, dialogis tanquam graviorum disputationum fundamentis superstructi essent ac de homine et rerum natura agerent a Platone aetate provectiore litteris mandati, quorsum retulit Politiam, Timaeum et Critiam, in quo scribendo teste Plutarcho Vita Solon. p. 96. E. grandaevus philosophus morte fuerit oppressus. Hos igitur undecim libros criticus acutissimus primarios esse iudicavit, qui tanquam arcem omnis sapientiae Platonicae continerent et ex quorum argumentis etiam de reliquis scriptis vulgo Platoni tributis iudicium esset repetendum. Censuit autem reliquos dialogos vel spurios esse, quatenus parum aut nihil ad explendam doctrinae Platonicae summam conducerent, praesertim si etiam elegantiae laude essent destituti, in quorum numero praeter eos, qui dudum communi consensione a Platone abiudicati sunt, habendos esse statuit Hippiam I. et II. Ionem, Alcibiadem I. et II.; vel singularibus quibusdam temporibus fuisse destinatos, ut per se seorsum spectandi iudicandique essent, quales voluit esse Apologiam et Critonem; vel denique primariorum dialogorum, quos constituit, tanquam comites esse atque administros, quorsum ab eo referuntur novem aut decem dialogi, quandoquidem Lysidem, Lachetem, Charmidem et Euthyphronem dialecticis sive propaedeuticis sermonibus quasi famulari voluit; Gorgiam porro, Menonem, Euthydemum, Cratylum et Convivium illustrandis et consummandis operibus de scientiae natura scriptis inservire arbitratus est; denique libros, qui sunt de Legibus cum Politia, Timaeo et Critia tanquam adpendices connexos esse statuit. Haec igitur Schleiermacherus de scriptorum Platonicorum primordiis atque interiore nexu et cohaerentia. Quae quidem omnia sicuti ingeniosissime excogitata sunt, ita etiam plurimum ad Platonem vel rectius intelligendum vel prudentius aestimandum iudicandumque valuerunt. Nihilominus autem etiam gravissimis plurimisque locum dederunt dubitationibus. Nam ut nihil dicamus de singulis dialogis, quorum argumenta et consilia vir summus saepe ideo aliorsum quam quo debebat retulit, quia alios dialogos voluit ex aliis tanquam aptos et suspensos esse; primum quidem in eo visus est aliquantum a recto aberravisse, quod in iudicanda singulorum scriptorum fide et auctoritate illud imprimis spectavit, quantum quodque conferret ad absolvendum doctrinae Pla-

Charmidem, Lachetem, Menonem, Protagoram, Euthyphronem, Apologiam Socra-

---

tonicae corpus, quale ipse informaverat; praeterea vero etiam eo multas movit controversias, quod libros illos, quos primariis dialogis tanquam socios quosdam atque comites adiunxit, et argumentorum necessitudine arctius cum his coniunctos esse et eodem fere tempore litteris exaratos esse iudicavit, licet illi nec ad sapientiae ubertatem nec ad artis laudem et perfectionem cum iis comparandi videantur. Ut igitur vir praestantissimus multorum dialogorum interiorem cognationem acute demonstraverit, illud quidem non videtur assecutus esse, quod ipse voluit, ut quid de Platonicorum librorum primordiis, argumentis et consiliis, fide denique et auctoritate existimandum sit, omni ex parte exploratum haberetur. Atque sensit hoc ipsum is, qui proxime post Schleiermacherum rei difficillimae quaestionem denuo suscepit. Nam Frider. Astius quum facile pervidisset, quam esset lubricum ac difficile Platonem eum informare, qui tanquam praemeditato studiorum itinere singulos philosophiae locos perpetuo ordine deinceps illustravisset eaque ratione dialogos alios ex aliis nexos et suspensos continua serie elaboravisset, relicta via, quam ille inierat in libro De Vita et Scriptis Platonis. Lipsiae, 1816. 8 edito, sic potius in huius rei disputatione versandum esse statuit, ut omnino Platonici ingenii tanquam species quaedam atque imago informaretur, unde Platonicorum scriptorum repeteretur iudicium eorumque origo pariter atque coniunctio ac necessitudo cognosceretur. Censuit autem Platoni eam sentiendi cogitandique sublimitatem et altitudinem fuisse propriam, ut omnia semper ad rerum divinarum idearumque meditationem retulerit, in una vitae quotidianae consideratione aut diiudicatione neutiquam substiterit, denique summae perfectionis speciem rebus humanis atque terrestribus tanquam divam quandam reginam praefecerit. Quocirca omnes illos libros, qui in dialectica rerum disceptatione ita versarentur, ut sublimitatis illius essent expertes neque mentem animumque altius eveherent ad divinioris celsiorisque sapientiae cogitationem, Platoni falso adscriptos esse arbitratus est, quo ipso magnam partem dubitationes illas de iis libris de medio sustulit, quos Schleiermacherus videretur minus recte primariis Platonis operibus tanquam socios et administros adiunxisse. Damnavit enim tanquam spurios Legum libros, Menonem, Euthydemum, Charmidem, Lysidem, Alcibiadem primum et secundum, Menexenum, Lachetem, Hippiam maiorem et minorem, Ionem, Euthyphronem, Apologiam, Critonem, ut taceamus de ceteris libellis minoribus, quos dudum ab aliis Platoni merito abiudicatos esse constat. Genuinos vero quos putavit esse dialogos, numero tredecim, quum argumentorum tum dialecticae virtutis habita ratione alio quam factum esset ordine sese excepisse atque iungendos esse iudicavit. Sunt autem hi: Protagoras, Phaedrus, Gorgias, Phaedo, quos vocat dialogos Socraticos; porro Theaetetus, Sophista, Politicus, Par-

tis, Critonem, Gorgiam. Vocari autem hi dialogi iure possunt Socratici iique elenchtici atque ethici,

---

menides, Cratylus, quos dialecticos libros nominavit; denique qui visi sunt doctrinae rationem subtilius illustrare ac vere Platonici: Philebus, Symposium, Politia, Timaeus, Critias. Haec igitur Fr. Astius; qui licet ipse quoque multa eleganter et subtiliter de re controversa disputaverit, tamen de summa re apud paucissimos fidem invenit. quandoquidem fieri non potuit quin vel ista severitas et audacia, qua Platonem tantum non fecit dimidiatum, utpote ingenti parte scriptorum ei vulgo adscriptorum insolentius privatum, erroris suspicionem apud homines cautos et circumspectos excitaret. Nec vero defuit qui Platonis opibus suis violenter privati patrocinium susciperet. Prodiit enim mox in medium vir sobrii pariter atque acuti iudicii Josephus Socherus, Monacensis, qui in Opere doctissimo et maxima perspicuitate scripto: „Ueber Platons Schriften." München, 1820. 8. superioribus criticis gravissimam movit controversiam. Ostendit enim perquam dilucide, in iudicio de scriptorum Platonicorum origine, ordine, auctoritate, ante omnia id esse agendum, ut cum veterum scriptorum testimoniis iustum pretium statuatur, tum etiam vitae ac temporum vicissitudines, quas ipse philosophus sit expertus, diligenter respiciantur. A qua sententia profectus non modo fidem librorum a Schleiermachero et Astio damnatorum facile sustentavit, sed etiam probabiliter docuit tempora ipsa ita tulisse, ut philosophus paullatim et doctrinae rationem et vero etiam stilum atque disserendi rationem variaret. Itaque omnino quidem eas dubitationes, quae vel Schleiermacheri vel Astii ratione excitatae essent, de medio sustulisse iudicandus est Quanquam in una quaestionis parte iustis virorum doctorum desideriis non satisfecit. Neque enim satis ponderavit momenta rerum, quae in scriptis Platonicis tractatae sunt Ex quo evenit, ut neque de ordine librorum Platonicorum usquequaque satis caute statueret, ut quum Cratylum a iuvene Platone scriptum esse censuit, aut Ionem et Hippiam maiorem eidem Platonis aetati attribuit, qua Protagoras, Gorgias et Theaetetus scripti sint, neque de fide et auctoritate nonnullorum librorum recte iudicaret, quandoquidem Politicum, Sophistam, Parmenidem, Charmidem, Lysidem, praeter opuscula illa minora, dudum in malam suspicionem adducta, pro subditiciis esse habendos audacius pronuntiavit. Quocirca nos quidem etiam a Socheri sententia nostrum iudicium seiungendum esse putavimus. Censemus enim in hac caussa diiudicanda ita esse versandum, ut et librorum Platonicorum argumenta atque consilia, et philosophi vitae vicissitudines atque studiorum tamquam cursus, et disserendi varia temperamenta, et vero etiam veterum scriptorum testimonia de libris Platonis prodita simul quam diligentissime respectentur atque ponderentur. Qua persuasione ducti aute hos fere triginta annos ea litteris perscripsimus, quae in superiore commentatione nunc, paucis mutatis, fideliter repetita exposuimus. Nec vero temere ita statuisse videmur, quan-

quandoquidem in iis id agitur, ut dum sophistica aut vulgaris disserendi ratio deluditur ac vana et inanis

---

doquidem ab illo inde tempore exstiterunt plurimi, qui sententiam nostram vel assensu suo comprobarent, vel etiam doctius exponerent et suis additis commentationibus ad communem doctorum hominum approbationem commendarent. Quod quidem imprimis fecisse censendus est Car. Frid. Hermannus in opere praestantissimo: Geschichte u. System d. Platon. Philosophie. Vol. I. (proh dolor unicum!) Heidelberg. a. 1839. qui licet plurima accuratius sit rimatus doctiusque exposuerit, tamen in universum nostrae sententiae plane accessit. Neque ab ea multum discesserunt, qui nuper eandem telam sibi denuo tractandam sumserunt, Car. Steinhart. in Introduct. ad Platon. Opera ab Hieron. Müllero nova interpretatione Germanica mactata, atque Franciscus Susemihl: Genetische Entwickelung der Plat. Philosophie. Vol. I. et II. Lips. 1855 et 1857. 8. Quanquam hi quoque doctrina et subtilitate sua quum singulorum librorum argumentis tum universae de eorum ortu et necessitudine quaestioni plurimum novae lucis affuderunt, qua gaudere huic demum aetati post diuturniora sapientiae Platonicae studia contigit. Quanquam nec defuerunt nuper qui aliam viam et rationem difficillimae quaestionis expediendae ingrederentur. Ex quorum numero duos nominasse sufficiet, alterum G. F. W. Succowium, Wratislaviensem, in libro: Die wissenschaftliche u. künstlerische Form der Platonischen Schriften. Berolin. 1855. 8. alterum Eduardum Munkium, Glogaviensem, in opere sic inscripto: Die natürliche Ordnung der Platonischen Schriften. Berolin. 1857. 8. Et Succowius quidem postquam oratione admodum prolixa ostendit, probari sibi unice rationem Schleiermacheri, qui dialogos quosdam primarios, fide testimoniorum munitos, constituerit, unde quum ratio ac doctrina Platonis tum scriptorum eius necessitudo et coniunctio cognoscatur, improbari penitus illorum sententiam, qui lustrato vitae et studiorum cursu, quem philosophus exegerit, scriptorum Platonicorum ordinem constituerint, quoniam scilicet isto modo interior eorum nexus et cohaerentia non intelligatur; deinde eo progreditur, ut ipsum Schleiermacherum doceat ab Albino Platonico multum esse superatum, qui scripta Platonis etiam melius illo ordinaverit ac disposuerit; v. p. 27 sqq. Itaque sese fatetur Albinum ducem sequentem disputationem institutam persecuturum esse. Quo facto examen testimoniorum, de scriptis Platonis proditorum, imprimis Aristotelis, instituit, quo secundum ipsius sententiam Hippiam maiorem, Menexenum, Politicum, Leges, Epinomidem et Critiam, Platoni per fraudem subiectos esse efficitur, siquidem Aristoteles aut etiam alii scriptores veteres, quorum auctoritati aliquid tribuendum sit, eos non diserte commemorent, vel etiam ea prodita reperiantur, unde eos non a Platone profectos esse colligere liceat, id quod imprimis in Leges convenire ait, quas spurias esse ac sub-

esse arguitur, non modo Socraticae disserendi rationis praestantia in clariore luce collocetur, sed eadem opera tecte quidem et quasi per transennas etiam illud ostendatur, quantum quum in omni cuiusque rei quaestione, tum maxime in virtutum consideratione referat, ut omnia ad scientiam, qualem Socrates informaverat, hoc est, ad communium notionum conscientiam, refe-

---

diticias argute ex loco Isocratis Orat. ad Philipp p. 84. ed. Steph. = p. 93. ed. Bekker. Berol. 1823. vers. 18. et 19. demonstrare conatur, ubi scilicet Leges et Politiae non ab uno homine scriptae dicantur, quia omnino σοφισταί perhibeantur earum esse auctores, de Platone autem quamvis non nominato necessario cogitandum sit. Qua disputatione per multas ambages ducta denique p. 180. paucis significat germanos eosque primarios Platonis dialogos sibi hos videri: Phaedrum, Symposium, Politiam, Timaeum, quibuscum tamquam secundarii itemque procul dubio genuini consociandi sint: Phaedo, Philebus, Theaetetus et Sophista; ex ceteris autem dialogis, qui a Thrasyllo in tetralogiis memorentur, quinam genuini sint, quive subditicii, amplius esse quaerendum, cuius rei iudicium omnino ex eo pendeat, ut per omnia regnet singularum notionum bipertita vel bimembris divisio (v. imprimis p. 220 et p. 421 sq.) atque trimembris partium descriptio (p. 220 sqq.), sicuti ex Phaedro fiat perspicuum. Haec igitur Succowius, qui quod sibi in ratione sua informanda Albinum ducem exstitisse professus est, de quo vide in edit. Hermann. Vol. VI. p. 150 sq. Cap. VI., ipse falsus est mirifice. Neque enim Albinus aliud quid spectavit, quam ut doceret, quomodo lectio Platonis habita ratione ipsius philosophiae (κατὰ φιλοσοφίαν) saluberrime instituenda esset (vid. Cap. IV. et V.) quare libros philosophi divisit, more veterum Platonicorum (v. Diog. Laert. III. 49) in καθαρτικούς s. πειραστικούς vel ἐλεγκτικούς, a quibus lectio ordienda sit; porro in ἐπεγερτικούς, qui post illos sint tractandi; denique in δογματικούς, qui ipsam scientiae et doctrinae laudem efficiant, ideoque physica, theologica, ethica et politica tradant. Quorum omnium apud Succowium nec vola nec vestigium comparet, qui potius Schleiermacherum sectatus Platonem nobis exhibuit mire coarctatum, ut qui non modo praestantissimis sui partibus privatus sit, verum etiam ita disserere cogatur, ut perpetuo trimembres faciat operum suorum descriptiones atque notiones semper dividat bifariam. Verum satis haec de nova ista planeque inaudita sapientia. Restat ut etiam de Munkii sententia paucis dicendum sit. Is igitur aetatem scriptorum Platonicorum plane metitur aetate ea, quam Socrates, qualis loquens in sermonibus Platonis inducitur, habere existimandus sit. Quocirca quo vel adolescentior vel aetate provectior sapiens in quoque Platonis libro loquens prodeat, eo adolescentiorem vel etiam aetate maturiorem vult ipsum fuisse Platonem, quo tempore eum

rantur vel potius evehantur. Disputatur enim in illis plerumque sic, ut quum de vi et natura alicuius rei, veluti pulcritudinis, rhapsodiae et poesis, fortitudinis, temperantiae, pietatis, disciplinae virtutis, quaestio instituatur, tamen nihil certi affirmetur, sed opiniones rerum vulgares ac notiones temere animis susceptae facete rideantur et captiose redarguantur, sophistae

---

litteris consignaverit. Ex quo effici vult, ut primus dialogus, quem Plato scripserit, Parmenides, postremi autem libri ab eo litteris consignati, exceptis Legibus et Menexeno, Euthyphro, Apologia, Crito et Phaedo fuisse existimandi sint. Quod nobis quidem, considerato librorum illorum argumento, artificio et consilio, nulla ex parte verisimile videtur. Constituit vero tres tanquam dialogorum ordines. Quorum primum quidem voluit illa complecti tempora, quibus Socrates adversus falsam aequalium sapientiam decertaverit; ad quem refert dialogos complures sic sese excipientes: Parmenidem, Protagoram, Charmidem, Lachetem, Gorgiam, Ionem, Hippiam maiorem, Cratylum, Euthydemum. Symposium: quos quidem libros quinquennio intra a. 389 et 384 a. Chr. n. a Platone scriptos esse censet. Iam vero secundum ordinem vult eorum temporum periodum continere, quibus Socrates ut verae germanaeque sapientiae magister in medium prodierit; ad quem pertinere arbitratur: Phaedrum, Philebum, Politiam, Timaeum et Critiam, scriptos illos secundum ipsius coniecturam septennio intra a. 483 et 470 a. Chr. n. Denique tertium ordinem eorum dialogorum constituit, in quibus Socrates is inducatur, qui veritatem doctrinae suae confutandis contrariis opinionibus adeoque morte, quam pro ratione sua occubuerit, certius confirmaverit. Huic vero dialogorum generi accenset Menonem, Theaetetum, Sophistam et Politicum, Euthyphronem, Apologiam, Critonem et Phaedonem, quos putat post annum 470 a. Chr. litteris consignatos esse, h. e. inde ab ea aetate, qua ne Socrates quidem iam natus erat, nedum discipulus eius, Plato, quem anno demum 429. a. Chr. n. lucem adspexisse certum et exploratum habetur. Ex quo item existimari potest, quo iure Munkius Phaedrum, Philebum, Politiam, Timaeum et Critiam intra annos 483 et 470 a. Chr. n. editos putaverit, quo certe tempore Plato nullusdum fuit, ut facile intelligatur criticum temporum rationes incredibiliter conturbavisse. Iam vero etiam scripta quaedam Platonica exstare arbitratur, quae cyclo illi, quem ipse constituit, minime congruant, in quo numero haberi vult Alcibiadem I., Lysidem et Hippiam minorem; postrema autem opera cyclis suis non inscripta esse putat Menexenum, utpote post a. 387. editum, atque Leges circa a. 367. a. Chr. n. scribi coeptas. Verum satis haec de consiliis criticorum, quibus Platonicorum operum vel originem vel coniunctionem ac necessitudinem indagare atque demonstrare conati sunt. Ex quibus omnibus iam apertum erit, quid in hac caussa hactenus omnino actum sit.

autem et homines vana sapientiae opinione inflati aut nimium argutiis suis dediti erroris convincantur et ad ignorantiae confessionem adigantur. Quod tamen callidissime fere ita instituitur, ut rerum in disceptationem vocatarum vera ratio tanquam notis quibusdam atque signis prodatur, ipsis iis, quibuscum sermo habetur, plerumque id ne sentientibus quidem. Nimirum ista ratione non modo facete deluduntur, qui pravae dialecticae et falsis opinionibus dediti sunt, sed etiam dialectica Socratica fit illustrior, siquidem legentes per eam tecte ad rectam veramque rerum notionem inveniendam instituuntur mentis cogitatione a rebus externis atque visis, in quibus istiusmodi homines ipsique sophistae fere haerebant, ad innatas quasi animis rerum species et communes notiones traducta. Iam vero quod ad hoc genus dialogorum etiam Apologia Socratis atque Crito accesserunt, quae opera non multo post Socratis mortem videntur in lucem prodiisse, sistunt hi libri nobis etiam ipsum Socratem tantum non ad ipsius vitae veritatem adumbratum atque descriptum. Informatur enim ibi ille talis, qualis in illis dialogis fere esse solet, qui per totam vitam hominum quum aliorum, tum imprimis virorum civilium et sophistarum errrores et vanas opiniones confutaverit; scientiam, hoc est, certas exploratasque rerum notiones anquisiverit; veritatem virtutemque ubique sectari consueverit; denique veri rectique conscientiam certamque de eo animi persuasionem tanquam optimam recte et cum virtute vivendi ducem constanter sequutus sit, ita ut non modo boni hominis, sed etiam boni civis munere et officio perfecto defunctus esse iudicari debeat. Quae certe nemo erit quin sponte videat, quam arcte cum argumentis et consiliis superiorum librorum conveniant, siquidem ille tanquam exemplo suo revera comprobasse fingitur, quae in illis disputata leguntur. Sunt igitur hi libri, ut diximus, ad unum omnes vere Socratici, siquidem et Socraticam disserendi rationem, pravae dialecticae oppositam, depingunt, et scientiae Socraticae vim in omni philosophandi genere maximeque in virtutis iudicio declarant ac patefaciunt. Nec vero Gorgias ab hoc scriptorum Platonicorum genere ullo modo segregandus est, qui et ipse non multo post obitum Socratis videtur scriptus esse valetque etiam

ad eius defénsionem. Docetur enim in eo oratione disertissima, artem civilem atque rhetoricam, qualem imprimis Gorgiae disciplina commendavisset, prorsus alienam esse a veritate atque honestate omninoque turpem ac perniciosam, ac propterea a viro sapiente spernendam potius quam sectandam et exercendam; qua ratione Plato videri debet etiam sua ipsius consilia defendisse, qui Socrate interemto apud animum constituerat a republica abstinere atque privatim degere vitam, quo liberius studiis philosophiae operam impendere liceret. Quamobrem sponte intelligitur hunc librum tam cum Menone, non multo ante Socratis condemnationem scripto, quam cum Apologia Socratis et Critone arctissima contineri coniunctione ac necessitudine.

Atque haec quidem de primo genere librorum Platonicorum, quos quoniam Plato litteris exaravit, quo tempore uni maxime disciplinae Socraticae deditus erat, merito dicere licebit Socraticos. Habent autem illi sibi non pauca tanquam priva atque propria, quibus veluti signis quibusdam suis a ceteris scriptis Platonicis dignoscantur. Nam formam eorum ubi primum spectamus, prope omnes prae se ferunt miram quandam quum compositionis tum doctrinae simplicitatem atque perspicuitatem Xenophonteae haud absimilem, quanquam ut quique sunt posteriore aetate scripti, ita etiam ad maiorem artis perfectionem propius accedunt, quae laus perfectionis maxime Protagorae atque Gorgiae tribuenda est. Praeterea formae habita ratione etiam eo sunt conspicui, quod sunt fere *πειραστικοί* et *παιδευτικοί* (Diog. C. III 49.). Nam quum in iis varia tractentur argumenta, tamen nihil videtur certius exquiri et ad perspicuitatem usque explicari. Versantur enim omnia in utramque partem: nam argute vexantur colloquentium opiniones et tanquam vanae et inanes exagitantur; exploduntur notiones rerum ab iis conceptae; labefactantur et revelluntur definitiones, quas proponunt, atque saepe iterum iterumque in disceptationem vocantur; quin etiam ipsi colloquentes, imprimis homines vana sapientiae opinione inflati atque acutuli et gloriosi sophistae, ut temerarii sapientiae ac virtutum professores, acerbissime saepe traducuntur et erroris convicti ad turpis ignorantiae confessionem adiguntur.

Itaque legentes postremo sese ipsi quoque sentiunt fere consilii inopes relinqui, quandoquidem nihil quidquam videtur disputando effectum esse. Nimirum exploditur isto modo vulgaris ac sophistica dialectica, quae per ludibrium quoddam suis ipsius armis impugnatur, illustraturque vis disserendi rationis Socraticae, quae, etiamsi captiosis sophistarum utatur cavillationibus, tamen talis esse iudicatur, ut suis ipsa sustentata praesidiis de vana adversaria facile reportet victoriam atque legentium animos ad veritatis quaestionem rectius prudentiusque suscipiendam instituat. Sed haec quidem de forma horum dialogorum; nam de ornatu scenico, de artificiosa dialogi tractatione, aliis rebus similibus, et alibi diximus, nec opus est ut hoc loco de industria exponatur. Addimus igitur nunc pauca de iis, quae materiae habita ratione iis propria videantur. Et hic quidem ante omnia diligentissima adimadversione dignum censemus, quod quum in his sermonibus nihil certi explorari ac doceri videatur, tamen revera docentur res longe gravissimae. Nam primum quidem callidissime fere sic institutum est, ut rerum in disceptationem vocatarum ratio et natura tecte et ne sentientibus quidem iis, qui cum Socrate colloquuntur, significetur, ita ut legentes ipsi, quid verum sit, indagare atque reperire queant. Quocirca etsi in Lachete et Charmide nihil de fortitudine et temperantia, in Hippia maiore nihil de pulcritudine, in Lyside nihil de amicitia doceri videtur, tamen, si verum quaerimus, longe sunt gravissima, quae ad rectas de iis notiones informandas ibi tanquam clam et furtive prudentioribus suppeditantur, praesertim quum non pauca etiam negando certius definiantur. Deinde his libris etiam illud gravissime admonemur, omnis scientiae principium et fundamentum in una s c i e n t i a, i. e. veri persuasione ex communibus notionibus vel ideis oriunda, positum esse, ad quam omnia ita revocanda et provehenda sint, ut germana dialectica utamur, quae sit ipsius illius scientiae indagatrix, eoque vulgarem ac sophisticam dialecticam longissime superet, quod neque in visis et rebus adspectabilibus haereat neque fraudulentis utatur persuadendi artibus, sed tota ad veri scientiam attemperata sit et in indagandis rerum notionibus hominum mentibus tanquam a natura ingeneratis versetur. Hoc

igitur illud est, quod materiae habita ratione primum fatendum est his dialogis propium esse, quod quidem haudquaquam errare videmur tantum esse iudicantes, ut in hac ipsa re omnis doctrinae Platonicae tanquam initium et principium contineri existimandum sit, sine cuius notitia nec reliquae illius partes aut plane intelligi aut recte iudicari queant. Nimirum multum profecto iudicio suo falsi sunt, qui quae posterioribus temporibus philosophus condidit ingenii sui monumenta, ea ab hisce Socraticis scriptis tanquam omnino diversa longo intervallo segreganda et tantum non prorsus divellenda putaverunt. Neque enim Plato postea neglexit aut reiecit quae olim erat commentatus; immo ea magis perfecit, explevit, consummavit, ita ut quae postero tempore et aetate maturiore etiam opibus aliorum philosophorum, imprimis Megaricorum et Pythagoreorum, sustentatus excogitavisset maiora atque ampliora, ea illis tamquam primis fundamentis superstrueret. Sed satis de his. Pergimus ad aliud quid, quod hisce libris Socraticis, de quibus agitur, proprium dicere liceat. Explicantur enim in iis atque perquiruntur singuli tantum philosophiae loci, qui nulla fere inter se coniuncti sunt argumentorum continuatione, qualis sane in operibus Platonis postea scriptis magnam saltem partem animadvertitur, ut ne quaestiones quidem de virtute eiusque formis ac partibus institutae arctius inter se coniunctae sint. Nimirum istud quidem apertum est more plane Socratico ita factum esse, quandoquidem virum sapientissimum constat de rebus diversissimis liberius disputare solitum esse, prouti ferret variorum temporum opportunitas. Hoc igitur ipsius exemplum etiam Plato imitatus est, et imitari tanto rectius potuit, quod illo tempore non id egit, ut aliquod doctrinae systema conderet, sed satis habuit ostendere, quantum ad virtutem ac sapientiam vel veritatis cognitionem referret, ut vera scientia ubique spectaretur atque recta disserendi ratio, quae ad illam perduceret, usurparetur. Omnino vero hic monuisse iuvabit falsos esse iudicio suo, qui nobis Platonem finxerunt iuvenem aliquem philosophiae professorem, qui quo tempore philosophari coeperit, debuerit iam in compendio consignata habere quae ordine deinceps esset traditurus. Neque enim compendiaria fuit Platonis sapientia, sed tempore pro-

cedente libere nata, quae quum naturalibus ingenii dotibus, tum doctrinae studiis temporum opportunitatibus adiutis denique ad eum florem adolevit, quem postea est consecuta. Quanquam divinum viri ingenium iam ab initio certum quendam tenuit cursum, quo persequendo denique ad celsam illam sapientiam pervenit, quam non modo aequales, sed etiam posteri iusta admiratione prosequuti sunt. Iam vero his ita expositis etiam alia quaedam memorasse iuvabit, unde horum librorum et proprietates et origines accuratius cognoscantur. Quorsum primum referimus, quod sane animadversione est longe dignissimum, quod in iis Platonicae de ideis doctrinae, qualem philosophus postea informavit, vix tenuia quaedam, immo vero nulla reperiuntur vestigia. Spectantur enim notiones generales et communes non iam *μεταφυσικῶς*, ita ut iis tribuatur *τῶν ὄντων* sive *τῶν ὄντως ὄντων* vis et natura, sed more fere Socratico logice explorantur tanquam merae mentis notiones; de quo discrimine v. etiam Aristotel. Metaph. XIII. 4. coll. 1. 6. Nimirum *οὐσίας* naturam Plato postea demum ideis impertivit, quo tempore Socraticam rationem consociare coepit cum Megaricorum de ente placitis ab Eleatis repetitis. Quanquam fatendum est eum iam in Charmide et Lachete prope ad eam rationem accessisse adeoque in Euthyphrone *ἰδέαν* et *εἶδος* de mentis notionibus dixisse. Quod tamen nemo mirabitur, qui etiam meras mentis notiones rerum quasi imagines atque species perfectas exstare meminerit. Sed huc accedit denique etiam aliud quid, quod his libris, quamvis multis atque amplitudine sua insignibus, proprium esse iudicari debet. Quippe nulla dum in iis reperiuntur doctrinae Pythagoricae accuratius cognitae indicia. Quod certe eiusmodi est, ut iure inde suspicari liceat philosophum, quo tempore eos litteris consignaverit, nondum interioribus scholae Pythagoricae sacris fuisse initiatum. Quod quidem eo confidentius ita statuere licet, quo studiosius ipsum novimus in Politico, Parmenide, Politia, Timaeo, Legibus, aliis libris, Pythagoreorum doctrina suam rationem exornasse et locupletavisse. At enim vero cognovit ille postea demum, quum in Italiam inferiorem et Siciliam profectus est, testibus locupletissimis si qua fides est (v. Proll. ad Politic.), Pythagoreorum

placita accuratius, ut mirandum non sit eum aetate adolescentiae eorum copiis, si quae ipsi suppetierint, neutiquam usum esse.

Atque haec quidem de hoc genere scriptorum Platonis, de quibus ideo exposuimus paullo uberius, quoniam eorum auctoritas atque fides nostra aetate a viris doctissimis saepe in dubitationem vocata est. Breviores erimus de ceteris philosophi operibus, praesertim quum iam in superioribus exposuerimus, quorsum ea omnino tendant et quomodo inter ipsa cohaereant. Progredimur igitur ad secundum ordinem operum Platonicorum, ipsis temporum, quae philosophus expertus est, vicissitudinibus quasi designatum atque circumscriptum. Complectitur enim ille libros eos, quos Plato inde a tempore Megarensi maximeque confectis primis itineribus inde ab reditu in patriam, ex quo philosophiam in Academia tradere coepit, usque ad alteram in Siciliam profectionem vel litteris consignavit vel in lucem publicam emisit. Qui quidem videntur ita inter se iuncti esse, ut hoc fere ordine in publicum prodierint: Euthydemus, Cratylus, Theaetetus, Sophista, Politicus, Parmenides, Phaedrus, Menexenus, Symposium, Phaedo, Philebus, Politia, Timaeus, Critias; id quod apparet vel ex eorum argumentis, vel ex temporum vitaeque vicibus, ad quas philosophus scribendi consilia direxit et accommodavit, vel etiam ex disertis ipsius significationibus, quandoquidem Theaetetum, Sophistam, Politicum et Philosophum iunctos voluit, itemque Rempublicam, Timaeum et Critiam arctiore quodam vinculo colligavit. Et septem quidem libri, quos supra posuimus, priores Plato ab eo inde tempore vel litteris exarasse vel commentatus esse videtur, quo relictis Athenis aliquamdiu Megaris commoratus est. Inter quos quod etiam Euthydemum et Cratylum numerandos putamus, quos olim prius scriptos esse indicavimus, habemus huius sententiae nostrae caussas, ut videtur, satis idoneas. Nam primum quidem illi cum forma tum materia a libris superioris aetatis aliquantum discrepant, licet eos item fatendum sit cum Socratica de scientia doctrina arctissimam habere coniunctionem ac necessitudinem. Deinde transitum quasi parant ad quaestiones de variis scientiae rationibus, quae in

proximis Platonis scriptis artificiosissime cum disputationibus de Sophista. Viro Civili et Philosopho adhibita etiam disserendi ratione Megarica iunctae et consociatae sunt. Nimirum credibile est sane Platonem, quum primum venisset ad amicos Megarenses, graviter fuisse eorum sermonibus admonitum, ut non modo de rationibus et caussis scientiae meditaretur subtilius, verum etiam de eristica disserendi ratione, quae maxime varietate significationis vocabulorum niteretur, quaereret accuratius. Quod ipsum in Euthydemo et in Cratylo fecit. In illo enim eristices sophisticae eiusque maxime Protagoreae imaginem perquam facete et ridicule ad vivum descriptam exhibuit atque luculente simul docuit veram ad sapientiam et virtutem institutionem neutiquam in callido acutarum conclusiuncularum nectendarum artificio maxime ex verborum ambiguitate repetito contentam esse sed vera absolvi philosophia, quae in scientiae vel idearum acquisitione cernatur, quaeque una cum veri cognitione etiam rectum rerum usum afferat, ut una atque sola pro vera arte regia ducenda sit. In Cratylo autem item proposuit imaginem et picturam sophisticorum etymologiae studiorum, eristices imagini in Euthydemo propositae adeo cognatam atque similem, ut facile appareat utrumque dialogum arctiore quadam necessitudine contineri. Nimirum taxavit in hoc libro philosophus etymologiae studia sic, ut nomina pariter atque res ipsas ad ideas, quibus subiecta sint, referri oportere ostendatur, ut ex his demum veritatis scientia et cognitio proficiscatur. Itaque uterque liber eo videtur pertinere, ut perstringendis artibus quaerendi disserendique sophisticis, maxime Protagoreis, quasi oblique tangatur etiam ea disserendi ratio, quam usurpabant Megarici, utpote illis eo maxime similis, quod ipsa quoque callidas ratiunculas suas argutasque conclusiones imprimis ex vocabulorum variis significationibus atque multiplici linguae usu repetebat. Ad haec autem accedit, quod philosophus in his sermonibus primum de ideis sic loquitur, ut iis ex sententia Megaricorum etiam *οὐσίαν* attribuerit, de qua re v. Euthydem. p. 301. coll. Prolegg. nostris ad Euthyd. p. 41. et Cratyl. p. 439. D. ibique commentar. nostros. Itaque verisimillimum est sane hos dialogos ab eo scriptos esse initio fere tem-

porum Megarensium adeoque tum etiam in lucem publicam emissos. Quibus evulgatis fieri demum potuit, ut postea ipse in Sophista, Politico et Parmenide, vitiis argutae et captiosae eristices notatis, disserendi rationem Eleaticam vel potius Megaricam eamque in melius mutatam prudenterque temperatam ad suas quaestiones traduceret adeoque viam quasi praeiret, qua illa esset utilius utendum. His vero ita dilucidatis postea accessit etiam propius ad quaestiones longe gravissimas et cum aliarum rerum disputationibus passim artificiosius perplexas de scientiae vi atque idearum ratione, quam doctrinae suae partem in Theaeteto, Sophista, Politico et Parmenide explicavit. Quod quomodo fecerit, alibi disputatum est. Hoc loco illud tantum monendum putamus, de quo fusius exposuimus Diatribe in Politicum Platonis Lips. 1840. sumtibus Fritschii edita, p. 20 sqq.—37. Theaeteti et reliquorum dialogorum cum eo coniunctorum scriptionem Megaris quidem susceptam nec tamen ibi profligatam esse, quandoquidem Politicus et Parmenides vel propter sapientiae Pythagoricae vestigia in iis conspicua sine dubio eo demum tempore absoluti sunt, quo philosophus familiarius cum Pythagoreis conversatus erat. Sed de his aliisque similibus conferas Diatriben nostram l. c., cui non meminimus quenquam hac in parte refragatum esse. Iam post hos dialogos, in quibus Platonis de ideis doctrina eatenus est perfecta magis et consummata, quatenus ideae Megaricorum, rigidae illae, immotae et omnis communionis expertes, cum universis mentis humanae notionibus, Socrate duce exploratis, tanquam consociatae eaque ratione vivae vegetaeque factae sunt, ita ut non modo omnem scientiam et cognitionem veritatis efficere, sed etiam omnis essentiae vim caussamque continere existimandae essent; post hos, inquam, libros, qui sunt de scientiae rationibus atque ideis, proxime deinceps in lucem prodiit Phaedrus, scriptus ille, quo tempore Plato ex diuturnis itineribus in patriam redux factus philosophiam in Academia docere constituerat, et paullo post tanquam supplementi cuiusdam loco Menexenus; prodierunt item Symposium et Phaedo. In quibus quidem libris, sicuti iam antea significavimus, quum alia disputantur, tum imprimis etiam illud agitur, ut

animi vis divina et aeterna natura in clara luce ponatur eoque ostendatur, animos humanos utique idearum ac rerum divinarum esse capaces. Ex quo sponte apparet, quonam vinculo Phaedo cohaereat cum Phaedro ac Symposio: versatur enim et ipse in asserenda animorum sempiternitate, unde philosophiae omnis dignitas atque praestantia intelligitur. Itaque hi libri omnes multum sane discrepant ab iis, quos primam classem voluimus conficere. Nam ut nihil dicamus de sermonum moderamine deque usu dialectices, longe ab illis diverso, primum quidem non tantum in refellendo, sed etiam in docendo versantur, quandoquidem certos quosdam philosophiae locos satis perspicue exponunt et illustrant; deinde non tantum communes mentis notiones noverunt, sed ideas habent omnis tanquam essentiae caussas atque effectrices, quae non modo logice cogitantur, sed etiam metaphysice intelliguntur; denique etiam doctrinae Pythagoricae interioris et reconditioris vestigia referunt plurima, qualia certe in Politico, in Parmenide, in Phaedro, in Symposio et in Phaedone tam manifesta exstant, ut etiam non exigua pars doctrinae Platonicae Pythagoricis placitis nitatur vel cum iis in unum coniuncta sit. Nec vero desideratur plane argumentorum quasi quaedam continuatio et progressio, qualis sane in scriptis Socraticis minus animadvertitur. Quanquam philosophus hic quoque in iis continuandis more suo versatus est liberius, quippe qui de condendo aliquo doctrinae suae systemate nihil plane cogitaverit. Atque haec quidem omnia conveniunt etiam in quattuor huius ordinis reliqua opera, Philebum, Rempublicam, Timaeum, Critiam, in quibus, sicuti iam supra indicatum est, id agitur, ut vel qualibus signis et argumentis summi boni idea sese in vita singulorum hominum tanquam conspiciendam praebeat, exquiratur, vel qualis ipsa in optimo homine et in optima civitate itemque in universa rerum natura emergat, copiosius disputetur. Verum satis haec de libris Platonis, quos alteri scriptorum Platonicorum generi adscribendos putavimus. Qui quidem libri quoniam scripti sunt a Platone ea aetate, qua pervenerat ad summam doctrinae et eruditionis maturitatem omnesque illius partes explicatas animo tenebat, facile patet eos, qui cupiant vel doctrinam Platonis cognoscere vel eius rationem

explicare et interpretari, sese dare oportere ad hos potissimum lectitandos. Qui quanquam ipsi non ita inter se cohaerent, ut perpetua serie doctrinae quendam quasi orbem conficiant, tamen quid Plato de rebus humanis ac divinis senserit, optime declarant, ut tantum non pro sede ac domicilio decretorum Platonicorum habendi videantur.

Sed in eam disputationem quo minus nunc digrediamur, instituti nostri finibus prohibemur. Itaque restat, ut libros de Legibus tertiam scriptorum Platonicorum classem conficere, cetera autem omnia, quae vulgo Platoni tribuuntur, eius ingenio indigna videri verbo moneamus. Neque enim copiosiore opus est disputatione. Nam de Legibus supra satis dictum; de Epinomide autem, Alcibiade II., Theage, Amatoribus, Hipparcho, Minoe, Clitophonte, Eryxia, aliis, iam a Meinersio, Tennemanno, Boeckhio, Schleiermachero, Astio, ita disputatum est, ut eos a Platone abiudicandos esse non possit dubitari, nisi ab imperitis homuncionibus.

Et haec quidem de Platonis vita, doctrina, ingenio et scriptis. Quae quidem abunde sufficerent huius scriptionis consilio, nisi aliquid addendum videretur de scriptorum Platonicorum forma ac disserendi ratione *). Est enim haec cum ipsis librorum argumentis adeo coniuncta, ut qui eam negligant, nullo modo pervenire possint ad plenam perfectamque sententiarum Platonicarum intelligentiam.

Quum igitur natura in Platonis ingenio summum veri studium cum acerrimo pulcri venustique sensu copulavisset, ita ut mature ad poesin animum adiiceret, factum est, ut nec postea, quum se totum philosophiae dedisset, pristinum poesis amorem deponeret, sed eum ad philosophiae studia transferret cum iisque coniungeret. Vidit autem philosophiae institutionem plurimum lucri capturam esse tum ad suavitatem et iucunditatem, tum ad disserendi vim et gravitatem, si ei quasi vitam motumque adiungeret totamque ad humanae naturae captum accommodaret. Quod quidem

---

*) De Platonici dialogi natura nuper disputavit eximie Heusdius Init. Phil. Vol. II. P. I. p. 151. sqq.

effecit adhibendo dialogo. Quem etsi ad similitudinem sermonum Socraticorum conformavit, tamen exemplo poetarum tragicorum, comicorum, mimicorum, quorum rationem mature perspexerat, ad artis praecepta et verisimilitudinem vitae communis revocavit et excoluit, ut verissime iudicaverint differre huius dialogos ab aliis et Socraticorum et ceterorum philosophorum omnium dialogis tantum, quantum viva corpora a statuis. Et hanc quidem eorum pulcritudinem qui penitus animo velit percipere, eum nec negligere oportet externam ipsorum formam ac speciem, et diligentissime attendere animum ad disserendi viam et rationem, quae artem in iis habet prorsus singularem et admirabilem. De qua utraque re paucis dicendum est.

Itaque externam sermonum Platonicorum formam nemo ignorat fere eam esse, quae prope accedat ad fabularum scenicarum speciem et similitudinem. Nam scena in iis constituta est certo tempore et loco, ubi res agitur. Introducuntur personae inter se colloquentes, quarum ingenium, mores, vitae conditio, sentiendi, iudicandi, dicendi ratio prorsus ad ipsius vitae veritatem describuntur et exprimuntur. Praeterea disputationem colloquentium non inepte comparaveris cum actione, qualis est dramatica. Habet enim initium, progressum, digressiones, exitum; habet pro consiliorum varietate sublimitatem, gravitatem, urbanitatem, festivitatem, inopinatas conversiones, denique omnia, quae in dramaticis fabulis reperiuntur, ita ut inter legendum non subtilem aliquam disputationem de philosophiae doctrina audire videaris, sed fabulae alicui, tragicae, vel comicae vel satyricae, spectator interesse. Accedit, quod oratio saepe est plane poetica, crebris imaginibus ac similitudinibus distincta, adeoque ornata involucris fabularum, quibus philosophiae placita proponuntur atque firmantur *). Quum vero sit lex quum ceterarum artium omnium, tum poesis imprimis, ut cum rerum varietate, quae

---

*) De mythis Platonis, de quibus nuper quoque exstiterunt qui multa mirabilia comminiscerentur, breviter diximus Praefat. ad Phaedrum p. CXXXV. sqq. Nimirum sunt illi nihil aliud nisi poeticae et religiosae picturae status et condicionis alicuius, qualem poni atque statui ideae alicuius certius intellectae ratio postulat.

afferat delectationem, etiam coniuncta sit et quasi copulata unitas, quam vocant technici, hoc est omnium ac singularum partium quasi consensio quaedam, effecta illa eo, quod omnia ad unum eundemque finem referuntur; poeta philosophus etiam hac in re admirabilem artem adhibuit, qui omnia illa, quae varietatis habent delectationem, ita uni sermonis consilio et fini accommodaverit et attemperaverit, ut nihil inepte intrusum sit, nihil moleste desideretur, cuncta inter se quasi amica quadam consensione concordent et principi argumento sermonis illustrando inserviant. Ac tanto plus lucis externa illa dialogi species ipsi disputationi afferre solet, quod ea ita est comparata, ut non mero ingenii lusu inventa, sed plerumque ad ipsam vitam hominum, qualis illa aetate fuit, conformata sit et attemperata. Quum enim omnis Platonis ratio et doctrina paullatim nata esset ex aequalium sentiendi, cogitandi agendiqne ratione, neque fieri ullo modo posset, quin ad eandem referretur, sermonum suorum ornatum ita ille delegit et instruxit, ut ad sophistarum, philosophorum, virorum civilium, denique aequalium mores, instituta, placita, opiniones respexerit. Itaque sophistis fastum, arrogantiam, inanem doctrinae ostentationem tribuit, pariterque mores aliorum hominum, quos loquentes introduxit, ita describit et quasi effingit, ut imaginem eorum tanquam mentis oculis cernere videamur.

Atque hoc loco etiam aliquid dicendum est de Socrate, quem Plato non solum ad ipsam veritatem depinxit, sed tanquam perfectum sapientem loquentem facit. Quam quidem rem obtrectatores eius reprehendunt acerbissime *). Dicunt enim illi Socratem aut aliis plane moribus quam quibus revera praeditus fuerit ornari debuisse, ut statim intelligi posset ei affingi aliena, aut, virtutibus eius ad ipsam veritatem descriptis, debuisse sic induci, ut etiam ingenium ipsi proprium fideliter depingeretur. Verum enim vero qui Platonem hanc ob causam reprehenderunt, ii, quid leges artis poeticae exigant, non videntur satis perspexisse. Quum enim philosophus in sermonibus suis primas ad Socratem, in quem tanquam perfectum

*) Diog. Laert. III. 36. Athen. V. 18. XI. 15.

sapientem intuebatur, deferre constituisset, eum plane alium facere profecto non potuit, propterea quod id verisimilitudinis legibus erat contrarium. Exhibuit igitur eius mores et rationem ad ipsam vitae veritatem descriptos. Atque facere hoc potuit eo maiore iure, quod viri virtutes erant tam variae et multiplices, ut tum gravitati et sublimitati, tum hilaritati et festivitati sermonum plane essent accommodatae *). His autem eius virtutibus quod adiuncta sunt placita et decreta, quae certum est ipsum non tenuisse, hanc licentiam poetico philosophi ingenio eo facilius condonandam arbitramur, quo clarius patet Socrati ipsius Platonis doctrinam tribui, et quo certius constat eam rationem cum pietatis testificatione fuisse coniunctam, ita ut fraudis suspicio nemini nisi malignis eius obtrectatoribus in mentem venire potuerit.

Quod autem Socrati, primas agenti, ipsius Platonis placita tribuuntur, idem iudicandum est etiam de aliis philosophis, quos disserentes induxit et ex quorum doctrina philosophus profecit, imprimis de Parmenide et Timaeo. Nam quae illi in libris ipsorum nomine inscriptis disserunt, ea certe cum ipsorum decretis haudquaquam omni ex parte consentiunt, sed continent Platonis sententiam ad eorum rationem adumbratam. De qua re quia perspecto demum Parmenidis et Timaei argumento recte potest iudicari, alio tempore et loco dispiciemus. Nunc pauca addamus de alia fingendi licentia, quam Platoni vitio verterunt eius obtrectatores, imprimis A t h e n a e u s **); quo facto ad alteram huius disputationis partem progrediemur.

Dictitant enim illi temporum rationem saepenumero ab eo ita esse neglectam, ut omnia mirifice perturbaverit, eiusque sententiae argumenta repetunt ex Convivio, Phaedro, Parmenide, Menexeno, Protagora, aliis sermonibus. Ac profecto negari non potest Platonem in personis suis informandis subinde aetatis convenientiam neglexisse adeoque ea interdum commemorasse, quae illo tempore, quo colloquium ha-

---

*) V. ipsum Platonem Sympos. c. 32. sqq.

**) Deipnos. V. 18. ibique C a s a u b. p. 217. C cf. M e n a g. ad Diog. Laert. III. 35. p. 152.

bitum fingitur, nondum evenissent. Sed quid postea? Num id pro vitio recte potest haberi, quod non solum poeticae libertati est consentaneum, sed ne caret quidem idonea causa et ratione? Neque enim reperimus philosophum temere illa usum esse libertate, sed vel propterea, quod res ipsa ac disputationis argumentum flagitabat, vel quia obscure voluit significare tempus, quo sermones scripti atque editi essent, vel aliis etiam de causis, quas enumerare longum est. Accedit, quod illa licentia usus est tanta moderatione ac sollertia, ut nunquam artis leges violaverit aut neglexerit. Sed haec breviter monuisse sufficit: quae si copiosius vellem exponere, vereor, ne longiore opus esset disputatione quam pro nostro consilio. Itaque accedamus ad internam dialogi Platonici formam paullisper considerandam.

Internam autem dialogi formam intelligimus ipsam disserendi viam et rationem, quae in eo regnat. Quae quidem vel ad omnes ac singulas dialogi partes pertinet, vel in descriptione universi argumenti, sapienter et ad artis praecepta tractati, cernitur. Itaque patet duplicem esse debere nostram de internis sermonum Platonicorum virtutibus disputationem, ut quae vel ad ea referatur, quae per omnes ac singulas eorum partes diffusa sunt, vel ad universae disputationis artem ac descriptionem pertineat.

Et in singulis quidem partibus praeter ceteras virtutes, quae Platoni communes sunt cum aliis Socraticis, praecipue eminet illud disserendi artificium, quod prorsus est accommodatum vel ad errores vanorum hominum confutandos, vel ad studia discentium iuvanda et quasi arte obstetricia ex parturientibus eorum ingeniis notiones involutas eliciendas. Nam tantum abest, ut apud Platonem, id quod apud nostros fere reperias, omnia proponantur tanquam iam satis explanata, argumentis demonstrata, certoque ordine inter se iuncta, ut inter legendum, quid verum sit, quid falsum, tuo ipse ingenio anquirere et investigare cogaris et ad veri quaerendi studium mirifice impellaris. Etenim notiones mentis complicatae paullatim evolvuntur; quae sunt difficilia et impedita exquiruntur pedetentim; denique res, quae tractatur, in tam varias partes versatur, ut legentium ingenia non possint non agitari, agitatione exerceri, exercitatione subigi et ad

verum inveniendum conformari. Quae quidem res quis est quin videat quantum afferat legentibus vel utilitatis vel delectationis? Itaque legas mihi Platonis doctrinam ab recentiore aliquo philosophiae veteris scriptore expositam: mediocriter afficieris, parum didiceris, neque ingenii vim aluisse vel excitasse magnopere videberis. At quantum fructus atque voluptatis capies ex ipsa dialogorum eius lectione? quam a viri divini ore pendebis! quam discedes ab eo sapientior et ad verum quaerendum excogitandumque erectior! Atqui res et sententiae eaedem; idem utrobique corpus doctrinae! Nimirum alterum est quasi vita et spiritu orbatum atque mortuum: in altero viget divinior quaedam vis, quae ingenium legentis excitat, mentem ad vim suam exserendam quasi provocat atque elicit, denique animum sensu afficit rerum iucundissimarum et gravissimarum. Itaque eant nunc qui sibi suisque subito germani Socratici videntur, quum dialogos, si diis placet, composuerunt, in quibus aut magister breviter, ut ignorans, interrogat, discipulus docte et copiose respondet, aut contra magister omnia tanta ubertate exponit et quasi inculcat, ut puero nil nisi negandi aut affirmandi optio relinquatur. Eant nunc qui Platonem penitus novisse sibi videntur, quum eius decreta et placita ex compendiorum adminiculis undique corrasa habent, scilicet ut circumcisis omnibus ambagibus nucleo fruantur, putamina relinquant aliis. Nempe nunquam Socraticus evadet, nisi qui habeat ingenium perspicax, ad verum anquirendum et investigandum multa exercitatione subactum, idemque ad veri rationes explicandas et quasi eliciendas natura aptum atque conformatum. Nunquam Platonem noverit eiusque ingenium plane perspexerit, nisi qui cum placitorum eius diligenti cognitione coniunxerit accuratam dialogorum eius lectionem. Tanta enim est rerum ac sententiarum cum orationis forma ac disserendi ratione in illis necessitudo, ut, si hanc neglexeris, ne illarum quidem vim et praestantiam percipere ullo modo possis.

Quum vero in rerum tractandarum ratione ac disserendi via, quae per singulas sermonum Platonicorum partes regnat, admirabilis quaedam ars cernatur, qua efficitur, ut quid verum sit, quid falsum, non a philosopho expositum putes, sed tuo ipsius ingenio in-

vestigatum tibi videatur; tum in universae disputationis forma ac descriptione dici non potest quanta insit vis ad legentium animos capiendos, retinendos et ad veri investigandi studium alliciendos. Quum enim argumentum singulorum dialogorum unum sit atque simplex, omniaque ad unum eundemque finem referantur, tamen quid potissimum spectetur et quorsum tendat omnis disputatio, tanta plerumque arte occultatum est, ut fere non possimus nisi absoluta totius sermonis lectione ea de re facere iudicium. Quo in genere nemo est quin videat quam admirabilis sit Platonis sapientia: qui quum egregie perspexisset colloquii naturam, eos, quos inducit colloquentes, ita disputantes facit, ut ad argumentum, de quo disseritur, videantur accessisse non praeparati atque meditati, sed ita, ut casu ad illud delati notionum nunc ipsum in animo obortarum seriem libera ingenii agitatione persequantur, incerti quasi haerentes, quem exitum habitura sit disputatio. Itaque saepenumero princeps quaestio videtur negligi et aliud agendo tractari, ut qualis sit non possit cognosci, nisi dialogi ornatu, disputationis ortu et progressu, denique singularum partium concentu diligenter considerato. Cuius artificii ratio quum multis obscura fuerit neque diligenter animadversa, paucis illustranda videtur, ut tirones mature ad eam animum advertere consuescant. Etenim cum primario consilio, quod in singulis sermonibus secutus est, philosophus fere alia etiam coniunxit plura, quae quamvis saepius ab illo aliena maximeque diversa videantur, tamen cum illo ipso arctissime coniuncta sunt adeoque ad eius explicationem atque illustrationem necessaria. Sic in Critone Socratem defendens ab illo crimine, quo iuvenes ita corrupisse ferebatur, ut legibus publicis recusarent obedientiam, simul hoc agit, ut bono viro in omni vitae conditione iustitiam servandam et legibus patriae obsequendum esse doceat. In Phaedone praeterquam quod immortalitatis fidem argumentis confirmat, non solum alios quosdam doctrinae suae locos explicat, sed etiam Socratis morientis imaginem ante oculos legentium ponit. In libris de Republica facile ambigas, utrum de iustitia et virtute disputetur, an de optima civitate, cuius imago quaedam adumbratur. Sed non est quod plura huius modi exempla commemoremus, quae e singulis fere Platonis scriptis

petere liceat. Non inepte vero iudicarunt qui has quaestiones principi disputationi adiunctas comparaverunt cum actionibus secundariis fabularum scenicarum. Quemadmodum enim illae cum universae fabulae argumento apte cohaerent, ita ut ei illustrando vel maxime inserviant, ita etiam eae partes sermonum Platonicorum, quae animos legentium a principe disputatione avocare videntur, cum totius operis summa tam arcte sunt connexae et copulatae, ut quasi pro membris integri corporis haberi debeant. Tendunt enim omnia denique prorsus eodem, estque universo operi unum quiddam tanquam summum et ultimum propositum, quod, si cum recentioribus loqui velimus, i d e a m operis dicere liceat. Quae quum ita sint, desinant tandem aliquando Platonem vituperare, quod ea sermonibus suis immiscuerit, quae a re et proposito aliena videantur, atque secum reputent dialogi dramatici scriptori idem esse concedendum, quod in poetis scenicis omnes probamus atque laudamus.

Et haec quidem de arte ac ratione disserendi, qualis in Platonis sermonibus cernitur, in universum. Quae ne quis opinetur de omnibus pariter iudicari oportere, meminerimus eos et diversa aetate esse compositos et pro argumenti natura variam habere formam atque speciem. Nam qui scripti sunt eo tempore, quo philosophus Socraticam disciplinam et rationem amplexabatur, in iis regnat fere Xenophontea facilitas et simplicitas atque aequabile et moderatum disserendi genus; minus adest ornatus poetici, subtilitatis ac sublimitatis quasi quaedam initia; quanquam qui proximis annis ante Socratis obitum vel paullo post conditi videntur, in iis virtutes omnes ingenii Platonici quasi promicant paullatim et exsplendescunt, ut facile intelligas philosophum ad summa quaeque contendere neque in ceterorum scriptorum mediocritate subsistere. Itaque patet in illos quidem non omnia, quae disputavimus, convenire, quandoquidem minore arte quam ceteri compositi et elaborati sunt, adeoque ad simplicitatem sermonis Socratici prope accedunt. Sunt vero etiam alii libri, qui etsi a Platone provectiore aetate scripti sunt, tamen minus habent artis, idque propterea, quod dialogi forma subtilitati disputationis, quae in iis cernitur, minus est consentanea et accommodata. Quorsum pertinent Theaetetus, So-

phista, Politicus, Parmenides, Philebus, in quibus libris omnibus quum de rebus subtilissimis agatur, minus est actionis quam disputationis, ita ut ad aliorum venustatem, pulcritudinem, ornatum vix possint comparari. Quanquam ne in his quidem divini ingenii sollertiam desideres, cui nihil est tam horridum, nihil tam spinosum, nihil denique tam incultum, quod non splendescat oratione et fiat illustrius.

Et haec quidem de forma dialogi Platonici deque disserendi ratione in eo regnante. Quae si recte disputavimus, non obscurum erit, opinor, quid facere oporteat eum, qui Platonis libros recte intelligere voluerit. Nam primum rerum externarum, ad quas respicitur, comparanda accurata notitia erit. Nam quum personarum habitus, scena dialogi, alia, quae ad ornatum pertinent, disputationis argumento accommodate fingantur, facile patet ante omnia harum rerum omnium requiri intelligentiam. Deinde curandum erit hoc, ut universam disputationis viam quam maxima animi attentione persequamur diligenterque animadvertamus, unde ea proficiscatur, quo tendat, quorsum deflectat, ad quem finem redeat. Quo fiet, ut denique summam totius sermonis animo complectamur, et quasi filum aliquod nanciscamur, cuius ope per anfractus illos dialogorum artificiose instructos iter nobis aperiamus. Perspecto autem totius sermonis argumento quaerendum erit etiam de eius consilio et fine. Quae res sane plurimum habet difficultatis, tum quoniam quae sit princeps quaestio saepe sedulo occultatur, tum quod primario sermonum fini plerumque alia adiuncta sunt consilia. Ut igitur intelligatur, quid primum sit, quid secundum, quid tertium, singulae disputationis partes inter se sunt comparandae, investigandumque, quomodo eae inter ipsas cohaereant; imprimis autem hoc est agendum, ut quid illud sit, ad quod denique omnia referantur et quo efficiatur singularum partium inter se consensio, diligentissime investigetur. Quo tandem invento non amplius poterit dubitari, quid potissimum philosophus spectaverit, adeoque omnia, quae obscura videri possint, suam lucem nanciscentur.

Sed quoniam, quomodo in his omnibus versandum sit, e superioribus intelligi potest, non est quod diutius in his praeceptis explicandis versemur. Addamus potius nonnulla de Platonis dicendi genere.

Quod igitur vulgo dictitari solet, ingenium esse cuiusque, quod ipsius stylum fingat, conformet, regat; id si de ullo alio scriptore affirmare licet, certe de Platone dicendum est, cuius oratio fidelissimam ingenii eius imaginem propemodum ante oculos collocat. Nam quum a natura accepisset et acrem pulcri venustique sensum et magnam vim acuminis et eximium phantasiae vigorem, mirandum profecto non est, quod quae primo quidem aspectu maxime contrariae videntur orationis virtutes, simplex perspicuitas et sublimis audacia cum magna rerum ac sententiarum copia et ubertate, eae coniunctae in eius sermonibus inesse reperiuntur. Quippe acumen ingenii studiumque perspicuitatis, quo tantum ingenium carere certe non poterat, effecit nativam illam et incorruptam simplicitatem, quae maxime verborum propriorum aptorumque delectu atque naturali quadam membrorum et periodorum structura continetur: quo quidem nomine verissime rhetores quidam veteres, ut Hermogenes De Formis II. 12. p. 505. II. 3. p. 387 ed. Laur. ei tribuerunt το ἁπλουν s. το αφελές. Verum ut philosophus e leni isto sermonis flumine olei instar labente passim emergeret et assurgeret ad sublimem quandam grandiloquentiam, magnitudine ac sublimitate sensorum et cogitatorum effectum est, quibus pectus eius tanquam instinctu quodam divino repletum et agitatum fuit. Quanquam enim pro divino mentis acumine perspicuitati orationis studuit maxime, tamen excelsa mentis indoles prohibuit, ne reperet humi rarove altius sese attolleret, immo eum ad grandem quandam evexit sublimitatem, ut saepe etiam ad poetarum audaciam assurgere videatur. Hinc igitur splendida illa verborum lumina, quae eius sermoni poeticam videntur conciliare speciem; hinc audacior metaphorarum et allegoriarum usus, qui saepenumero artis magistris tali sublimitati non assuefactis magnae fuit offensioni, veluti Dionysio De admir. v. Demosth. XXVIII. p. 1041., Demetrio De Elocut. §. 80.; hinc poeticus paene verborum numerus, qualem in Phaedro et Symposio imprimis licet animadvertere, quemque jam veteres magistri, veluti Demetrius De Elocut. §. 186., notaverunt; hinc denique celerior quasi orationis cursus acriorque contentio, quali fere instincti divino spiritu vates abripiuntur. Sed licet philosophus subinde

celsi alicuius poetae more altius enitatur audaciusque exsultet, tamen nec in summa sublimitate obliviscitur perspicuitatis, quae semper tanta in eo splendet, ut nusquam desideretur, nisi sicubi ipsarum rerum obscuritas orationis lumine depelli non potuit. Sed quum in libris eius has dicendi virtutes, simplicitatem et perspicuitatem, copiam et ubertatem, sublimitatem et audaciam liceat animadvertere, tum mirum dictu est, quam prudenti consilio varia orationis genera ipsis rebus, quas explicat, ubique attemperentur. Leniter enim incedit oratio in disputatione dialectica, ubi disserendi subtilitate opus est, quae verborum ornatum aspernatur; celeriore rursus cursu fertur in aliorum irrisione acrique cum sophistis contentione; audacior porro fit ac plane sublimis, ubi agitur de rebus divinis, quarum vim et naturam divinare potius atque augurari licet, quam mente et animo penitus intelligere; denique eadem mollissimae cerae instar adeo est flexibilis, ut quocunque ducatur, eo sequatur facillime et cuique argumento accommodata fiat. Atque ex his iudicari potest, quo iure veteres teste Cicer. Brut. c. 31. censuerint Jovem ipsum, si Graece loqueretur, Platonis dicendi genere fuisse usurum. Sed veterum de Platonis dictione iudicia si quis velit cognoscere, adeat is Cicer. De Legg. II. 7. Orat. c. 20. c. 44. Quintil. X. 1. coll. IX. 4. Diogen. L. III. 25. 37., ubi Aristoteles narratur iudicavisse Platonis dicendi genus medium esse inter poeticam et prosam orationem; Dionys. De comp. Verb. T. II. p. 17. ed. Sylb. Epistol. ad Pomp. T. II. p. 117., quo loco Platonem in magnifico dicendi genere haud ita felicem fuisse arbitratur; De admir. vi Demosth. XXVIII. Longin. De Sublim. sect. 12. 13. et 32. Demetr. De elocut. §. 80. §. 186.

Sed his utcunque expositis superest, ut quid in hac librorum Platonis editione secuti simus, paucis declarandum sit. Duplex autem nostrum duximus officium: alterum, quod cernitur in Graeca oratione ad fidem optimorum librorum exigenda et examinanda; alterum, quod refertur ad verborum atque rerum interpretationem. Et primum illud per consilium huius editionis arctioribus limitibus circumscripsimus, etsi pro varia singulorum librorum conditione vario tanquam rei

temperamento utendum fuit; alterum etsi et ipsum exigebat brevitatem, tamen non ita fuit angustis finibus includendum, quin disputationis ubertatem quandam caperet. Itaque orationem Platonis fere talem exhibuimus, qualem iam optimae operum Platonicorum editiones referunt, hoc est ad fidem plurimorum codicum manuscriptorum examinatam et emendatam. Quum vero critica supellex, praesertim copiis Bekkerianis accedentibus, lautior esset, quam ut omnia, quae inde seligenda viderentur, copiose possent explicari, hac usi sumus moderatione, ut primum potiorem tantum lectionis varietatem excerperemus, deinde in ea enarranda et diiudicanda brevitati quantum fieri posset studeremus. Itaque critica annotatio, quam adiecimus, fere est eiusmodi, quae demonstret maxime, quatenus nostra verborum recensio vel a communi veterum editionum, Aldinae, Basileensium, Stephanianae lectione, vel a sola Stephani scriptura, quam fere vulgatam diximus, vel etiam a lectionibus editorum recentiorum recedat et quibus ipsa nitatur fundamentis. Qua in re versati sumus sic, ut aut vulgatam lectionem simpliciter indicaremus, ubi res ipsa et codicum consensio nullam admitteret de alterius lectionis veritate dubitationem, aut verbo diceremus codices vel plurimos vel optimos vel optimos atque plurimos, vel etiam paucos eosdemque optimos hanc vel illam lectionem confirmare *); singulos non nisi iis locis recenseremus, ubi res postulare videretur. Itaque qui cupiunt diligentius examinare singulorum locorum rationem criticam, iis utique adeundi sunt critici commentarii ab Im. Bekkero et a nobis editi; qui in universum scire volunt, quid et quomodo in locis difficilioribus a librariis scriptum sit, hi poterunt, opinor, hac nostra opera acquiescere. Sed praeter veterum librorum lectiones commemoravimus etiam coniecturas virorum doctorum, quae vel probabiles

*) Placuit tamen in nova hac edit. pleniorem recensum varr. lectionum agere, ut ipsi legentes possent de cuiusque scripturae fonte et auctoritate iudicare. Atque hoc etiam ideo fecimus, quia inde a quarto volumine subnatum nobis est universorum Platonis operum edendorum consilium. Enimvero ita fieri non potuit, quin totius instituti ratio nonnihil mutanda esset.

vel necessariae viderentur. Nam quae manifesto falsae sunt visae aut supervacaneae, eas silentio praeterire consultum duximus. In diiudicanda autem variarum lectionum discrepantia non magis fuimus copiosi, sed aut breviter monuimus, si qua admonitione opus videretur, aut ad rerum et verborum interpretationem delegavimus. Pleraque enim, quae ad criticam rationem pertinent, cum rerum et sententiarum expositione tam arcte coniuncta sunt, ut qui illa sine huius ope sese putant recte tractari posse, miro in errore versari censendi sint. Itaque plurimum operae in rerum et verborum interpretatione posuimus. Quo in genere etsi Forsterus, Fischerus, Wyttenbachius, Buttmannus, Heindorfius, Schleiermacherus, Astius, alii, ita elaborarunt, ut iis non pauca debeamus, tamen nos non ita pressisse eorum vestigia, ut nihil ipsi viderimus, facile arbitramur intellecturos esse, qui nostra contulerint cum iis, quae ab illis disputata sunt. Et profecto in scribendis commentariis magis etiam confirmati sumus in ea sententia, quam dudum suscepimus animo, dubitari certe posse, an plus ex interpretatione quam ex emendatione utilitatis redundet vel in ipsos scriptores veteres vel in discentium studia. Non raro enim vidimus nos in obscuros locos incidere, qui, quum ingeniosissimis coniecturis a viris doctis tentati essent, tum facilem haberent explicationem ex diligenti rerum ac verborum interpretatione, qua certum est nihil plus valere ad ingenia veri atque pulcri sensu imbuenda. In componendis autem commentariis nostris eam moderationem adhibuimus, ut neque admisceremus ea, quae nimis essent trita et vulgaria, neque doctas disputationes, quae ad interpretationem scriptoris nihil conducerent, adiiceremus, sed, quantum fieri posset, ea tantum expromeremus, quae hominibus in Graecis ultra mediocritatem versatis ad rerum et verborum intelligentiam necessaria viderentur. Quanquam fatemur maluisse nos, si in alterutram partem peccandum esset, praeferre copiae cuiusdam ubertatem, quae vim ingenii alat, quae nimiae brevitatis exilitatem et ieiunitatem, qualis mentis vires fere enecat. Id quod in iis Platonis operibus, quae non solent nisi ab hominibus eruditioribus et in studiis litterarum provectioribns lectitari, subinde non modo utile, sed etiam necessa-

rium visum est, quum illorum interpretatio aliquanto plus doctarum opum requirat, quam eorum, quae solent explicari doctis adolescentibus vel etiam tironibus. Sed hoc in genere quum difficillimum sit omnium desideriis satisfacere, tum si id consecuti simus, ut talibus viris, qualis fuit qui in Bibliotheca Critic. Nov. Batavor. T. II. p. 117. de nostra interpretandi ratione sententiam dixit, haec opera nostra probetur, eo impensius laetabimur, quo magis semper id studuimus, ut discentium studiis per eam pro viribus prodessemus.

Quod reliquum est, publice hoc loco a me grates persolvendae sunt Viris egregiis, Fr. Iacobsio et Val. Chr. Fr. Rostio, qui non solum plagulas typis expressas percensere, sed etiam quae scripsissem, priusquam typothetis traderentur, diligenter percensere meque de nonnullis locis admonere voluerint.

Scribebam Lipsiae ipsis Kalendis Ian. MDCCCXXVII. iterum a. d. III. Id. Octbr. MDCCCXXXIII. tertium Idibus Ian. MDCCCXLVI. quartum mense Iunio MDCCCLVII.

G. STALLBAUM.

INDEX

EDITIONUM PLATONIS ALIORUMQUE PRAESIDIORUM CRITICORUM ET EXEGETICORUM.

Aldina editio. Venet. 1513. fol. in qua curanda Aldus Manutius avus usus est consilio et opera Marci Musuri Cretensis.

Basileensis I. s. *Valderiana*. Bas. 1534. fol. cui praefuerunt Oporinus et Grynaeus. Ducta est ex Aldino exemplo, multis tamen locis mutatis, subinde etiam corruptis. Accesserunt Procli commentarii in Timaeum et libros de republica, a Grynaeo ex codd. Oxoniensibus descripti.

Basileensis II. s. *Hopperiana*. Bas. 1556. fol. quae insignis est multis lectionibus novis et peculiaribus. Curavit eam Marcus Hopperus, qui usus est copiis Arnoldi Arlenii, plurium codicum collatione comparatis. Editio egregia.

Stephaniana. Paris 1578. fol. III Volum. cum translatione Latina Ioann. Serrani et annotatione critica Henrici Stephani, qui plurimos locos castigavit, usus vel sola coniectura, vel prioribus editionibus et Ficini interpretatione, vel aliorum criticorum observationibus, in primis Iani Cornarii.

Hanc expresserunt editio *Lugdunensis* s. *Laemariana*, quae prodiit 1590. fol., et *Wecheliana*. Francof. 1602. fol., quae nullum habent usum criticum. Nec interpretatio Ficini, quam continent, germana est, sed multis locis mutata et interpolata.

Bipontina editio prodiit Voll. XI. 8. a. 1781—87. Orationem Graecam exhibet talem, qualem conformaverat Henr. Ste-

phanus, praeterea additam habet annotationem criticam atque Ficini interpretationem, sed eam correctam, neque germanam, ita ut ad criticam factitandam non possit adhiberi. Habet tamen haec editio bona sua priva et peculiaria. Etenim ad aliquot libros continet excerptas codicum lectiones antea nondum publicatas: et praeterea accesserunt: Dialogorum Platonis argumenta exposita et illustrata a Diet. Tiedemann. 1786. 8.

Tauchnitziana. Voll. VIII. Lips. 1813. sqq. prodiit, expressa illa ex recensione Henr. Stephani. Tria priora volumina curavit Chr. Dan. Beck. V. Cl., qui Graecam orationem ope praesidiorum criticorum emendavit et brevem addidit notationem criticam. Reliquae partes reddunt orationem Graecam talem, qualem exhibet editio Bipontina.

Bekkeriana, Berol. 1816–18 VIII. Voll. 8 quibus accesserunt Commentaria Critica. Vol II. 1823. 8. Exhibet orationem Graecam secundum ordinem operum Platon. a Schleiermachero constitutum ad fidem plurimorum librorum recens collatorum diligentissime et sapientissime emendatum. Continet praeterea interpretationem Ficini, sed eam non mutatam et interpolatam, verum ex antiquissimis exemplis ductam, ut habeat usum criticum. Commentaria critica praeter ingentem variarum lectionum copiam complectuntur etiam Scholia Graeca a Ruhnkenio edita, sed multum aucta et locupletata.

Idem prope consilium, quod Bekkerus, nos quoque sumus secuti in ea editione, quam *Lipsiae* 1821–26. Voll. XII. 8. sumtibus *Weigelii* paravimus. Quum enim Weigelius plurimorum codicum lectiones, a Bastio, de Furia, Rudolpho, aliis, excerptas nactus esset, his copiis ita usi sumus, ut Graecam orationem ad librorum fidem exigeremus et in commentariis criticis varias lectiones omnes quanta maxima cum diligentia recenseremus, addita etiam explicatione locorum difficiliorum. Quanquam autem plurimis in locis cum Bekkero faciendum fuit, tamen in singulis quibusdam libris haud pauca aliter atque ille constituimus. Volumina octo priora continent ipsos libros Platonis omnes ac separatim quoque veneunt, sed chartis minus splendidis impressa: quatuor posteriora habent criticam annotationem longe uberrimam, nec tamen divenduntur nisi una cum exemplis Graecae orationis splendide impressis.

Novam editionem universorum Platonis operum fecit Fr. Astius, cuius operis inscriptio haec est: ***Platonis quae extant opera***. Accedunt Platonis quae feruntur scripta. Ad optimorum librorum fidem recensuit,

in linguam Latinam convertit, annotationibus explanavit, indicesque *rerum ac verborum* accuratissimos adiecit ***Frider. Astius.*** Vol. 1—XI. Lipsiae, 1819—1832. 8. Tomi novem priores continent opera Platonis, addita Latina interpretatione perquam eleganti, eo quidem ordine collocata illa ac disposita, quem editor celeberrimus in libro De Vita et Scriptis Platonis unice sibi probari ostendit. Graecae orationi subiecta est brevis annotatio critica, qua id maxime agitur, ut quatenus ab editionum superiorum auctoritate discessum sit, paucis significetur. Optime vero meruit Astius eo, quod Platonem in linguam Latinam convertit; fecit enim hoc tanta diligentia atque elegantia, ut iis omnibus, qui antea idem egerant, ne Cornario quidem excepto, palmam praeripuisse iudicandus sit. Quocirca hoc quidem nomine maxima profecto ipsi debetur gratia. Sed optandum fuit, ut etiam Commentariorum opus ipsi liceret absolvere, quod fati tristitia oppressus, obiit enim d. III. ante Kal. Jan. MDCCCXLI., imperfectum reliquit. Nam Vol. X. et XI. continent tantum Annotationem in Phaedrum, Gorgiam et Phaedonem, longe illam uberrimam atque copiosissimam, quandoquidem vir praestantissimus cum rerum et verborum explicatione plenam variarum lectionum ab Im Bekkero atque nobis publicatarum enarrationem coniunctam esse voluit. Qua ipsa re fieri non potuit, quin Commentarii eius existerent multo prolixiores quam velles, iique tales, unde nec criticae rationes usquequaque perspicerentur, nec quae ad interpretationem scriptoris pertinent, perspicue cognoscere et iudicare liceret. Sunt enim in iis quae natura sua multum discrepant inter se male confusa nec raro etiam disputationum ambagibus obscurata magis quam illustrata. Nihilominus vero in iisdem etiam reperiuntur plurima, qualia ab Astii doctrina et ingenio facile exspectaveris, ut profecto dolendum sit, opus laudabiliter institutum ac susceptum non potuisse a viro egregio profligari et ad exitum usque perduci. Praeter has vero Commentariorum partes separatim prodierunt Indices verborum, qui sic inscripti sunt: Lexicon Platonicum, sive vocum Platonicarum index. Condidit Frider. Astius. Vol. I–III. Lipsiae, 1835–38. 8. Quod quidem opus etsi rerum explicationem habet nullam, tamen quia usum verborum persequitur accuratissime, hoc est sic, ut loci omnes, ubi singula vocabula reperiuntur, quam plenissime recenseantur et enumerentur, tanti aestimandum est, ut in praestantissimis studiorum nostrorum praesidiis et adiumentis habendum videatur. Quanquam qui illo recte uti voluerint, ii necesse est Platonem ipsum se-

dulo legerint atque tractaverint; nam rerum quidem et verborum notiones in Platonicis libris explicatae non facile possunt aliunde percipi accurate nisi ab ipso Platone, falluntur que magnopere qui eas putant in Lexicis posse explicari. Quod ipsum sensit, opinor, etiam Astius, qui prudentissimo consilio nihil aliud nisi plenum accuratumque vocum Platonicarum indicem condendum iudicavit.

Sequuta postea est Platonis editio Turici suscepta, cuius operis index hic est: Platonis opera quae feruntur omnia. Recognoverunt Jo. Georg Baiterus, Jo. Casp. Orellius, Aug. Guil. Winkelmannus. Accedunt integra varietas lectionis Stephanianae, Bekkerianae, Stallbaumianae, scholia et nominum index. Turici, impensis Meyeri et Zelleri, MDCCCXXXIX. 4. Praeter scholia additum etiam Glossarium Platonicum est, cui pro fundo subest Glossarium Timaei Sophistae ad Codicem Parisinum denuo recognitum. Editio accurata et nitide impressa. Textus huius exempli, qui vocatur, etiam octonis plagulis impressus est, ita ut singuli fere sermones Platonis separatim quoque veneant. In praefationibus minori huic editioni, cuius sunt tomi viginti unus, ab doctissimis editoribus praemissis de paucis quibusdam locis difficilioribus disputatur, et quomodo vel emendandi vel explicandi sint, exponitur.

Posthac ipsi novam operum Platonis omnium editione, rogante Carolo Tauchnitzio nostro, suscepimus, quae textum Graecum quam emendatissime et nitide expressum exhibet continetque etiam Scholia Graeca passim aucta et correcta addito Indice historico in Platonem et Conspectu paginarum potiorum veterum editionum, quae a criticis in afferendis locis Platonis fere usurpata sunt. Cuius operis nitidissimi inscriptio haec est:

Platonis Opera omnia uno volumine comprehensa: ad fidem optimorum librorum denuo recognovit et una cum scholiis emendatius edidit G. Stallbaumius. editio stereotypa. Lipsiae, sumtibus et typis Car. Tauchnitii. 1850. 4. mai.

Huius editionis textus una cum scholiis eodem anno etiam septem voluminibus formae minimae editus est in usum scholarum, ut singulae partes saluberrimo pretio venales habeantur. Est autem haec quoque editio diligentissime emendata, ut a mendis typographicis prope immunis sit.

Excepit hanc editionem brevi post Teubneriana, quae hanc habet inscriptionem: Platonis Dialogi secundum Thrasylli tetralogias dispositi: ex recognitione Car. Frid. Hermanni. Lips. Vol. I—VI. sumtibus et typis Teubneri. 1851—1853. 8. min. Habet haec editio criticam annotationem

singulis partibus praemissam, qua editor acutissimus plerumque id agit, ut ostendat, cur ubique secutus sit unius alteriusve codicis auctoritatem, qui merito habeatur praestantissimus. In quo fatemur nos ab eo dissentire longissime, qui optimorum librorum scripturis ita utendum censeamus, ut aliis quoque codicibus iusta impertiatur dignatio, quandoquidem vel optimos codd. a grammaticis temere saepe in re critica grassatis profectos esse nobis plane persuasimus. A qua sententia profecti hac quoque in editione a viri nobis quondam amicissimi ratione longissime saepe discessimus. Ceterum sextum volumen huius operis continet etiam Scholia Graeca, Albini et Alcinoi Isagogen, Olympiodori Vitam Platonis, Prolegomena philosophiae Platonicae graece scripta incerti auctoris, Timaei Onomasticon, quae omnia partim ex codd. recens collatis emendata sunt. His omnibus vero etiam accedit index nominum propriorum vel in ipso Platone vel in Scholiis et Appendicibus obviorum. Editio utilissima futura, nisi clarissimus editor nimium obtemperasset iis codicibus mss., qui habentur optimi eaque ratione sese illis tanquam mancipavisset.

Denique memoranda est universorum Platonis operum editio Parisina, quae duobus Volumin. quaternis apud Ambros. Firm. Didot, nobilissimum typographum et bibliopolam, prodiit. Volumen eius secundum, ab Car. E. Ch. Schneidero, Vratislaviensi, curatum prius quam primum volumen prodiit iam a. 1846. 4. complectens Politiam, Timaeum, Leges, Epinomidem, Epistolas, Definitiones, quos libros editor sollertissimus maxime ad fidem Parisini codicis praestantissimi emendavit. Volumen primum, reliqua continens scripta Platonis, editum est demum a. 1856. curatum a R. B. Hirschigio, qui criticas suspiciones suas addidit, quibus saepe festinantius Platonem suum exornavit. Ceterum utraque operis pars additam habet interpretationem Latinam.

Latine conversus Plato primum est a Marsilio Ficino, cuius interpretatio primum prodiit Florent. 1482. deinde Venet. 1491. fol. tertium Paris. 1518. fol. in aedibus Ascens. Tenendum est autem eam inde ab a. 1532. fere prodiisse correctam et accommodatam ad Graecam orationem, qualem Oporinus et alii conformassent; unde patet, quod supra diximus, priores tantum editiones habere usum criticum. Quum enim interpres fere verba verbis reddiderit, saepe quid in codicibus suis scriptum repererit, coniicere licet.

Interpretatio Platonis a *Iano Cornario* edita Basil. 1561 fol. liberior est et magis sensum quam verba reddit. Usus est Cornarius codice Hassisteniano, cuius lectiones passim

commemorat in Eclogis in dialogos Platonis omnes, quas Platoni suo adiecit. Eclogas Cornarii separatim edidit I. Fr. Fischerus. Lips. 1771. 8.

Praeterea memorandum est praestantissimum opus Germanicum Fr. Schleiermacheri, cuius prodierunt T. I. P. 1 et 2. T. II. P. 1. 2 et 3. T. III. P. I. In prolegomenis subtiliter disputatur de ordine scriptorum Platonicorum recte instituendo. Singulis autem dialogis praeter praefationem adiectae sunt observationes criticae.

Praeter hanc interpretationem German. simili nomine laudandae sunt etiam aliae Platonis conversiones, quae nuper prodierunt, imprimis Hier. Mülleri, Lip. 1850 – 1857. 8. mai. ap. Brockhaus. Vol. I–VI. quae egregia habet Car. Steinharti Prolegomena. De Fr. Astii, Josephi Socheri, Car. Fr. Hermanni, Franc. Susemihli, Ed. Munkii, G. F. W. Succowii operibus supra dictum est.

Scholia in Platonem e codd. collegit D. Ruhnkenius. Lugd. Bat. 1800. 8. Haec in edit. Bekkeri, Turicensium, nostra Tauchnitz. a. 1856. et C. Fr Hermann. edit. Teubner. aucta et locupletata reperiuntur.

Timaei Lexicon vocum Platonicarum c. animadvv. Ruhnkenii. Ed. 2. Lugd. Bat. 1789. 8. Novam editionem eamque multis partibus auctam curavit Aenoth. Kochius. Lips. 1828. 8.

Corrigenda.

Prolegg. p. XXVIII. v. 3. ab inf. lege inanem, et v. 1. ab inf. verum. Prolegg. ad Apolog. p. 16. v. 20. lege et pro te. Prolegg. ad Criton. p. 185. v. 13. lege quaerendum pro querendum. Commentar. ad Criton. p. 198. col. II. v. 1. leg. criticus. Ibid. p. 224. col. I. v. 6. ab inf. leg. Heinichen.

PROLEGOMENA

AD

PLATONIS APOLOGIAM SOCRATIS.

PROLEGOMENA

AD

PLATONIS APOLOGIAM SOCRATIS.

Apologia Socratis, communi semper omnium consensione Platoni auctori adscripta *), etsi tam veteri quam recentiore aetate in criticorum quorumdam incurrit reprehensionem**) adeoque nuper pro opere summo philosopho fraudulenter supposito habita est ***); tamen, scripti fine et consilio diligentius considerato,

*) Laudatur sub Platonis nomine a Dionysio Hal., Themistio, Proclo, Diog. Laertio, Origine, Aristide, Grammaticis vett., aliis, de quibus exposuit I. Fr. Fischer. edit. 3. p. 66.

**) Ut Cassii Severi ap. Senec. exc. Controv. 3. p. 425. T. III. ed. Gronov. qui ipsam, utpote caussidicus, nec patrono nec reo dignam iudicavit, et Forchhammeri in libro: Die Athener u. Socrates v. Peter Wilhelm Forchhammer. Berlin. 1837. 8, ubi Platonem censet callide potius et fraudulenter quam vere Socratis caussam defendisse. Cui adversatus est verissime Petrus van Limburg Brouwer in libro: Apologia Socratis contra Meliti redivivi calumniam. Groning. 1838. 8. Artem defensionis laudat Dionys. Hal. De admir. vi Dem. T. VI. p. 1026. et Art. Rhet. c. 3. ed. Reisk.

***) Nam Fr. Astius eam esse opus supposititium docere conatus est in Beckii Comment. Societat. Phil. Lipsiens. Vol. IV. P. I. p. 27 sqq. et in libro De Vita et Scriptis Plat. p. 474 sqq.

nemo facile dubitare poterit, quin in praestantissimis antiquitatis Graecae monumentis habenda sit, ut, etiamsi copias sapientiae Platonicae peculiares nullas prope offerat, tamen nomen Platonis non iniuria prae se ferre videatur. Quum enim philosophus Atheniensis in scriptis reliquis omnibus suam ipsius doctrinam suumque ingenium, unis Legibus, Timaeo et Critia exceptis, sub Socratis nomine prodiderit et in lucis publicae celebritatem eduxerit, tum hoc in libro ipsum Socratem ad vitae veritatem descriptum produxit in medium, ut non modo testaretur, qualis ille sibimet ipsi visus esset, verum etiam palam faceret, quam iniustum fuisset iudicium, quo ab Atheniensibus capitis esset condemnatus. Nam de consilio si quaeritur, quod scriptor in elaborando Apologiae libello sequutus sit, argumento operis vel leviter considerato nemo certe temere dubius haerebit, quorsum illud denique pertineat. Produxit enim in hoc libro Socratem, magistrum suum, caussam suam in iudicio ita orantem, ut ex ipsius defensione plane fiat perspicuum, qualia fuerint illius studia et vivendi consilia, quaeque cum privatis et publicis temporis sui rationibus necessitudines, quandoquidem eum ita dicentem fecit, ut quid philosophando egerit, quid de cultu et veneratione deorum senserit, quid ad civium suorum mores emendandos duxerit necessarium, quodnam sibi ipsi munus divinitus impositum esse putaverit, denique cur in plurimorum aequalium invidiam atque odium incurrerit et iudicio ipsis Atheniensibus denique poenitendo de medio sit sublatus, clarissime intelligatur, totaque scriptione lecta atque cognita imaginem Socratis ad vivum adumbratam atque descriptam intueri videamur. Quod quidem artificiose sollerterque ita instituit, ut quam illi tribuit orationem, eam simul etiam ostenderit verae eloquentiae, philosopho dignae, esse exemplum quoddam, quae neque inanibus dicendi artificiis utatur neque a rerum veritate ullo modo abhorreat, sed sustentata acerrimo studio veritatis ab animo sapientiae opibus munito et recti verique conscientia firmato vim ac robur suum accipiat. Hoc igitur illud est, quod scriptor Apologiae consideratis rebus omnibus in opere hoc componendo atque elaborando spectavisse existimandus est. Quod certe merito indica-

bitur esse eiusmodi, ut Platonis ingenio atque animo dignissimum censeri debeat, quippe qui hac ratione non modo pietatis suae monumentum posuerit ad omnem posteritatem duraturum, verum etiam eam magistri speciem et imaginem delineaverit atque descripserit, unde quales illius mores et quale ingenium fuissent et quaenam viro sapientissimo cum aequalibus suis necessitudo intercessisset, ab omnibus quam clarissime perspiceretur.

Sed quum hanc institutae scriptionis rationem atque hoc illius consilium fuisse pro certo et explorato haberi posse videatur; tamen quoniam res non semper satis perspecta atque nuper etiam a criticis quibusdam in controversiam vocata est, iuvabit, opinor, de libri indole et argumento hoc loco accuratius paullo disputare, si forte fieri possit, ut harum rerum disquisitione aliquid ad pleniorem eius intelligentiam proficiatur. Itaque primum quidem libri argumentum in breve contractum referemus, quo nexus et consecutio sententiarum hic et illic paullo reconditior et abstrusior facilius animadvertatur certiusque cognoscatur. Deinde singulas eius partes ita dilucidare conabimur, ut quatenus ad Socratis imaginem collustrandam aut ad ipsius Platonis scribendi consilium patefaciendum valeant, ordine deinceps demonstretur. Tum vero breviter quaeremus, quanam scriptor usus sit in argumento tractando arte et ratione. Denique quid de tempore libri natali existimandum sit, paucis exponemus. Quibus omnibus explicatis futurum esse speramus, ut libri praestantissimi lectio et interpretatio et facilior habeatur et vero etiam fructuosior atque utilior fiat, quam alioquin futura fuerit.

Itaque primum quidem iuvabit argumentum orationis paucis delineavisse, quod quidem huc fere redit.

Constat omnis liber pro ratione iudiciorum Atticorum tribus partibus. Quarum prima continet defensionem, quam Socrates habuisse putandus est priusquam iudices primis sententiis omnino decernerent, essetne reus absolvendus an condemnandus, ob der Beklagte schuldig sei oder unschuldig (cap. I — XXIV.); altera complectitur ea, quae facta condemnatione pro se dixit, quum litem suam aestimare

iussus esset (cap. XXV—XXVIII.); tertia denique ea comprehendit, quae postquam secundo iudicio morte erat condemnatus, peroravisse putari debet.

Et primae quidem partis argumentum huc redit. Primum orator se excusat, quod usurus sit dicendi genere novo et in iudiciis inusitato, siquidem repudiatis vulgaribus dicendi ornamentis atque orationum lenociniis unice id sit acturus, ut quae vera sint in medium proferantur, atque sermones audiantur, quibus vulgo etiam uti consueverit; neque enim se iudiciali dicendi generi unquam adsuefactum esse (p. 17—18. A.). Deinde duplicem esse ostendit accusationem, adversus quam sibi dicendum sit, alteram clandestinorum criminatorum, qui sibi iam inde a longo tempore invidiam et odium conflare conati sint; alteram apertorum adversariorum, qui ipsum nunc publice accusaverint. Itaque contra illos primum dicere instituit (p. 18. B. — 24. A.). Et criminationem quidem eorum hanc ait esse, ut ipsum dictitent perpetuo in scrutandis rebus coelestibus et inferis versari atque caussam meliorem dicendo reddere solere deteriorem. Quam quidem criminationem eo truculentiorem esse censet, quod vulgus hominum talibus dicteriis acceptis protenus in eam suspicionem perducatur, ut eiusmodi homines putet omnem funditus evertere religionis pietatem atque deorum publicorum cultum ac venerationem de medio tollere. Eo autem accedere, quod istiusmodi rumores iam dudum in occulto sparsi ac disseminati sint, ut paullatim in animis audientium tamquam inoleverint, quodque iis etiam publice in scena usi sint poetae comici, quum defensio adversus tales criminationes omnino suppetat nulla (p. 18. B. — 19. A.). Negat vero orator, sese umquam talibus quaestionibus dedisse operam, nec vero concedit sese accepta mercede, sicuti sophistae faciant, adolescentes ad sapientiam instituisse (p. 19. A. — 20. C.). — Fontem autem et caussam illarum criminationum hunc esse docet. Obtigisse sibi ait singularem quandam sapientiam eamque vere humanam, quam ipse deus Delphicus oraculo quodam summis ornaverit laudibus. Chaerephonti enim aliquando ab illo hoc datum esse responsum, Socratem mortalium esse sapientissimum. Id vero sese primum non credidisse,

ideoque animo secum reputare coepisse, quaenam tandem dei sententia esset. Tandem vero se ad illos accessisse, qui et sibi et aliis visi sint sapientissimi, hoc est ad viros civiles, ad poetas, ad opifices, eorumque sapientiam institutis cum iis sermonibus explorare conatum esse. Ibi vero accidisse sic, ut quam vana esset istorum hominum omnium sapientia perspexerit, qui quum sibi mirum quantum sapere visi sint, tamen revera insipientissimi fuerint; ideoque sese intellexisse, aliquanto meliorem esse suam ipsius conditionem, qui se hoc unum scire senserit, quod nihil sciret. Itaque deum Delphicum ait sibi visum esse hoc significavisse, humanam sapientiam revera nihili faciendam esse, eumque iure sapientissimum haberi, qui, sicuti Socrates, quam ea vilis aut potius nulla esset, bene perspectum haberet. Iam vero ex ista hominum vana sapientiae opinione inflatorum exploratione atque confutatione sibi narrat exortas esse simultates et inimicitias longe gravissimas; natum item exinde ait nomen sapientis invidiose sibi attributum. Nihilominus autem sese fatetur nunc quoque perpetuo id agere, ut dei sententiae obsecundans alios vana sapientiae opinione repletos inscientiae coarguat. Cuius rei quoniam multos adolescentes non modo testes ac spectatores, verum etiam imitatores nactus sit, inde vulgo ita fieri arbitratur, ut adolescentes a se impie corrumpi dictitentur. Quodsi tamen calumniatores isti interrogentur, quidnam tandem sit quod doceat Socrates et quo tam nefarie peccet, eos nihil aliud ait proferre solere nisi vulgare illud opprobrium, quod in omnes philosophos coniici consueverit, scrutari ipsum res coelestes atque inferas, nullos deos statuere, et caussam superiorem dicendo reddere inferiorem (p. 20. C. — 24. A.). — Iam vero ex clandestinorum illorum calumniatorum turba prodiisse dicit etiam accusatores istos publicos, qui nunc litem sibi intenderint, Meletum, Anytum, Lyconem, contra quos sibi secundo loco dicendum arbitratur. Recitat igitur iuratam litis formulam ab illis conceptam hanc: Socratem iniuste facere, quod et adolescentes corrumpat, et deos publicos non statuat sed alia daemonia nova. Quo facto priorem accusationis partem sic refellere instituit. Nescire enim ostendit omnino Meletum, qui-

nam illi sint, qui ad mores iuventutis corrigendos atque emendandos operam suam atque studium conferant (p. 24. C. — 25. C.). Praeterea esse hominis male feriati, corrumpere iuventutem studere, quandoquidem omnes certe malint inter cives bene moratos quam inter improbos vivere. Si autem per fraudem et errorem sibi acciderit, ut adolescentes corrumperet, debuisse certe Meletum ipsum privatim admonere et meliora edocere, non publice accusare (p. 25. C. — 26. B.). — Iam vero si quaeratur quibusnam rebus et quonam modo iuventutem corrumpat, formulam accusationis eius rei caussas exinde repetere, quod publicos deos non statuat, sed semper daemonium quiddam in ore habeat. Se vero primum quidem asseverat Solem, Lunam, alios deos, pro numinibus habere neque in Anaxagorae concessisse sententiam, qui corporibus coelestibus divinitatem ereptum iverit. (p. 26. B. — E.). Praeterea etiam accusatorem arguit proferre pugnantia, perinde ac si dicat Socratem impie agere, quod deos nullos esse credat, et tamen deos esse credat. Nam Meletum ipsum largiri, sese daemonium sive divinum quiddam credere. Iam vero sicuti humana nemo possit statuere, nisi qui item homines esse credat, et quae sint id genus alia similia, ita nec divina posse statui nisi ab eo, qui deos esse arbitretur (p. 26. E. — 27. E.). — Absoluta vero et ad finem perducta hac argumentatione, dialectice magis quam oratorie tractata illa, revertitur ad simultatis et inimicitiae gravitatem ex suis consiliis sibi subnatae. Quam quidem caussam fore auguratur, cur denique afficiatur supplicio. Neque tamen sese ait vitae anteactae ullo modo poenitere, quippe quum recti conscientia sustentetur; imo sibi plane ita esse persuasum asseverat, ut bono ac sapienti viro non periculi aut detrimenti aut supplicii et mortis, sed unice virtutis et honestatis rationem ducendam esse existimet. Itaque sese hac frui dicit animi consolatione, quod constanter fortiterque in ea vitae statione permanserit, in qua ipsum Deus collocaverit, ex eoque vel maxime perspicuum fore sperat, impietatem in deos sibi immerito exprobrari. Nam eos, qui prae metu mortis ab honestatis et probitatis studio recedant, utique impie pariter atque stolide agere, propterea quod, quum improbitatis

turpitudinem tamquam oculis cernant, tamen ipsam non refugiant, sed mortem potius vitent, quae tamen num in bonis an in malis ducenda sit, minime ab ipsis exploratum habeatur. Itaque graviter denique asseverat, se quidem, si ipsi ea conditione impunitas concedatur, ut in posterum alios explorare aut coarguere intermittat, non esse commissurum, ut munus sibi a Deo mandatum derelinquat, sed paratum esse contemto mortis periculo ad gravissima quaeque mala subeunda atque toleranda, siquidem sibi plane persuasum sit, nullumdum civibus suis bonum contigisse maius quam suum erga deum obsequium, quo ad animi quam optime formandi curam et virtutis studium graviter excitentur atque impellantur (p. 27. E. — 30. B.). Praeterea iudices etiam illud admonet, se condemnato futurum esse, ut non tam ipse quam potius Athenienses gravi poena afficiantur. Se enim a Deo Atheniensibus datum esse, quo recta consilia monerentur, propter pravitatem castigarentur, denique ad meliorem frugem perducerentur; non facile autem eventurum esse, ut alter eiusmodi monitor et hortator iis obtingat. Divinitus vero sese urbi missum esse vel ex eo apparere arbitratur, quod neglecta re familiari perpetuo vixerit in maxima paupertate, illud agens unice, ut virtutis et sapientiae caussa iuvaretur ac sustentaretur (p. 30. C. — 31. B.). — His vero expositis ad vitam publicam suam transgreditur. Mirabile enim multis visum iri dicit, quod quum privatim singulis prodesse studuerit, tamen publice civitati consulere noluerit. Cuius rei caussam repetit a daemonii admonitione, qua semper a publicorum negotiorum administratione avocatus sit atque deterritus. Nec vero se dubitare profitetur futurum fuisse, ut, si olim ad rempublicam accessisset, dudum morte esset mulctatus. Neminem enim, qui recte iusteque agat, in tali civitate salvum et incolumem posse evadere, nisi vitam degat privatam; sese autem semper iustitiam et honestatem etiam in publicorum munerum administratione fuisse sequuturum, vel ex eo intelligi debere, quod olim et democratia vigente iniustis populi consiliis restiterit et sub triginta virorum imperio tyrannorum minis nihil tribuerit et concesserit (p. 31. C. — p. 32. E.). His addit, nec discipulis suis privatim quidquam iniusti umquam a se permis-

sum esse aut mandatum; nec vero se magistri partes agere voluisse, sed potius ita degisse vitam, ut cum omnibus, qui sibi obvii facti essent, vario sermone colloqueretur. Quamobrem si inter eos, qui ipsum audiverint et secum sint conversati, etiam extiterint, qui improbi evaderent, eius rei culpam iniuria in se conferri. Nam expetiisse adolescentes familiaritatem et consuetudinem suam propter eam tantum caussam, cuius antea mentionem fecerit, nec vero quemquam eorum, qui olim sua consuetudine usi fuerint, postea adultum sibi aut succensuisse aut litem intendisse, quia adolescens a se corruptus fuerit, neque cognatos ac necessarios adolescentium de iniuria iis illata ullo tempore conquestos esse; plurimos autem etiam nunc reperiri, qui sibi, corruptori scilicet, succurrere ac patrocinari parati sint (p. 33. A. — 34. B.). — Postremo ingenua cum libertate declarat, non iam sese imitaturum esse eorum morem et consuetudinem, qui iudicum animos indignis modis, fletu, precibus, obtestationibus, ad misericordiam flectere conentur, idque se ita facere constituisse non propter superbiam aliquam, sed propter suam pariter atque civitatis dignitatem et propter ipsorum iudicum religionem, quippe qui iureiurando promiserint, se ex re et veritate bona cum fide iudicaturos esse. Quamobrem si qui reperiantur, qui ab his postulent, ut gratiae, ut precibus, ut obtestationibus concedant, eos aperte flagitare videri periurium eaque re in maximae impietatis crimen incurrere (p. 34. C. — 35. E.).

Haec igitur Socrates prima oratione, quam sui defendendi caussa habuit. Sequuntur dehinc ea, quae dixit, quum primis iudicum sententiis damnatus ex iure Attico litem suam ipse aestimare iussus esset (p. 35. E. — 38. B.). Quo quidem loco imprimis cognoscere licet liberam illam viri contumaciam, quam Cicero alicubi appellat. Nam postquam significavit, minime se mirari hoc, quod condemnatus sit, sed illud mirum accidisse, quod Meletus vix iustum suffragiorum numerum tulerit, sese ostendit id honoris meruisse videri, ut sibi publice in prytaneo victus praebeatur; quum enim aliis nunquam iniuriam intulerit, ne hoc quidem se committere velle, ut in semet ipsum statuat iniustius. Si tamen aliqua poena irroganda sit, mulctam se optare, quandoquidem pecu-

niae iacturam facillime sit laturus. Nec vero plus sibi pecuniae suppetere quam unam argenti minam; amicis tamen sponsoribus se triginta minas offerre, quae poenae loco solvantur (p. 36. A. — 38. B.).

Tertia pars libelli continet orationem post secundam iudicum damnationem habitam. Vaticinatur igitur orator iis, qui ipsum damnavissent, venturum esse aliquando tempus, quo ipsos iniustitiae suae poeniteat. Illis vero, qui absolvissent, confirmat, se non invitum morti obviam ire sed laetum quiddam exspectare. Neque enim daemonium sibi domo egredienti in iudicium aut suggestum dicendi caussa adscendenti adversatum esse, unde divinari posse videatur, mortem non esse in malis ducendam. Omnino enim rem ita se habere: mortem, sive auferat sensus sive nos in alium locum traducat, non esse pro malo habendam sed tamquam divinum beneficium amplectendam; neque vero viro bono et honesto mali quidquam posse accidere, quippe cuius res omnes a diis sapienter ac benevole gubernentur. Denique optat ,ut indices de filiis suis hanc sumant vindictam, ut si aut divitias et opes virtuti anteponant, aut inani sapientiae opinione inflati sint, similiter reprehendantur, corripiantur, castigentur, atque ipse de Atheniensibus facere consueverit (p. 38. C. — 42. A.).

En habes argumentum defensionis Socraticae in brevius contractum omissis quibusdam partibus minus gravibus. Quod quidem contuentibus nobis uno mentis obtutu diligentiusque considerantibus dubium certe non videtur, quin omnia ita sint comparata, ut species et imago Socratis ultra popularium suorum studia elati quam fidelissime ad vitae veritatem deformata exhibeatur. Nihil enim usquam reperias, quod uni Platonis debeatur ingenio; nihil quod laudandi caussa mero arbitrio positum aut confictum sit; nihil quod a persona Socratis, qualem aliunde cognitum habemus, alienum esse suspicari liceat. Imo omnia atque singula, quae de eo dicuntur, adeo in ipsum conveniunt, ut, licet partim singularia sint, et in hoc uno Platonis opere litteris perscripta reperiantur, tamen ipsi priva atque propria esse nec cuiquam alii mortalium attribui posse unicuique fatendum sit.

Nam ut primum dicamus de indole atque ingenio ipsius defensionis, refert illa profecto planissime

morem et consuetudinem Socraticum. Etenim omnino quidem sectatur oratio spretis artificiis rhetoricis omnibus, quorum usus p. 17. A. sqq. in adversariorum orationibus graviter notatur acerbeque ridetur, simplicitatem illam atque tenuitatem, quam Socratici sermones fere apud Xenophontem habent, ita ut omnia non tam grandi oratione aut sublimiore philosophandi ratione, quam populariter et ad vulgarem captum accommodate disputentur; unde ea identidem etiam abit in dialogum, siquidem orator non uno loco suos cum aliis sermones ita narrat, ut etiam interrogandi et respondendi vices animadvertantur. Quod imprimis videre licet p. 19. E. — 20. B. p. 21. A. — D. p. 24. C. — 27. E. ubi Meletus quaerendo atque respondendo confutatur, et p. 28. B. sqq. al. Quippe reiicitur ornatus verborum ac sententiarum artificiosior una cum sublimitatis affectatione maxime propterea, quod illius usus non videtur bene cum veritatis rationibus consistere atque oratoris officium illud unum maxime postulare, ut vera dicantur (p. 18. A.). Quod iudicium planissime decet Socratem, quem constat hac ipsa dicendi simplicitate cum subtilitate coniuncta ideo usum esse, quod per omnia veri scientiam quaeritabat. Quamquam apud Platonem p. 17. D. et 18. A. sese etiam ideo iudiciali dicendi genere abstinere profitetur, quod plane careat illius facultate, quandoquidem nunquam in iudicii suggestum adscenderit; in quo tamen apertum est urbanam quandam irrisionem adversariorum omninoque Atheniensium litigandi cupidissimorum inesse. Quemadmodum vero oratio simplicitate dictionis et argumentationis ad Socraticorum sermonum similitudinem comparatae insignis est planeque spirat amorem veritatis eum, quo Socratem incensum fuisse novimus, ita eadem etiam singulari quadam oris libertate est conspicua a generosa recti verique conscientia profecta illa, qualem item Socrati propriam fuisse aliunde compertum habemus. Quod enim ille per totam vitam egerat, ut alios inscientiae argueret, moneret, increparet, castigaret, si qui reperirentur, qui quum essent vana opinione repleti et in agendo transversi agerentur, tamen sibi viderentur egregie sapere, idem etiam reus in ipsa defensione sua agit, ne ironia quidem illa abstinens, qua in docendo usque

usus erat. Cuius rei per totum libellum tam luculenta extant exempla, ut singula demonstrare paene poeniteat. Neque enim libera illa contumacia, quam Cicero *) ait in defensione Socratis regnare, in ultimis tantum eius partibus cernitur, ubi tamen imprimis eminet, verum etiam in prima parte dominatur. Quocirca mirari sane subit, qui factum sit, ut nostra aetate criticus quidam **) passim etiam ignaviae ac timiditatis signa et indicia in libro deprehendisse sibi visus sit. At nimirum ille quae huc referuntur accepit aliter quam oportebat. Quod enim orator identidem utitur solemni illa in iudiciis formula: *μὴ θορυβεῖτε, ὦ ἄνδρες*, vel *μὴ ἄχθεσθε, ὦ δικασταί*, ut p. 17. D. p. 21. A. 30. C., hoc certe non timiditatem dicentis arguit, sed pertinet ad iudicum admonitionem, qui aegre laturi videbantur, si quid diceretur liberius, quantumvis recte vereque dictum esset. Quemadmodum autem ista ignaviae criminatio vana est et inanis, ita etiam crimen inanis iactantiae superbaeque magniloquentiae in Socratem coniectum ***) idoneis caussis et rationibus omnino est destitutum. Nam quaecunque eo pertinere indicata sunt, quale hoc est, quod de oraculo Chaerephonti dato narrat (p. 20. C. sqq.); quod se divino munere profitetur Atheniensibus monitorem et castigatorem datum esse (p. 30. C. — 31. B.); quod persona sua indignum esse pronunciat iudicum clementiam et misericordiam implorare (p. 34. C. — 35. E.); quod se in litis aestimatione declarat publico prytanei honore dignum esse (p. 35. E. — 38. E.); quod denique iudicibus, qui ipsum condemnavissent, divinam minitatur vindictam (p. 38. C. sqq.); haec igitur omnia atque alia similia, ubi considerata fuerint diligentius, certe ita comparata esse apparebit, ut non vanam iactantiam, non inanem superbiam, non intolerabilem fastum et arrogantiam dicentis arguant, sed potius animum prodant ultra vulgarem hominum sortem longissime elatum ac vere celsum atque divinum, qui summa dignus sit admiratione. De qua re

---

*) v. Tusc. I. 24. De orat. I. 54.
**) Astius l. c
***) v. Astius l. c.

posthac accuratius disserendi opportunitas erit. Nempe dominatur in oratione Socratis etiam ea animi altitudo eaque sublimitas sensuum, ut inde ingenium viri plane divinum esse facile perspiciamus, modo ne praeiudicatis mentis opinionibus occupati et ad sensus nobiliores obdurati simus. Spirat enim per omnia etiam pius quidam sensus ac vere religiosus, quandoquidem is, qui impietatis fuit accusatus, sese fatetur munere divinitus sibi iniuncto pie usque et religiose perfunctum esse. Quod enim monitor honestatis, castigator erroris ac sceleris, hortator virtutis extiterit, quodque sibi semper professus sit divinum quiddam adesse, quo officium suum sit admonitus, id totum sibi Socrates ostendit divina quadam fortuna obtigisse; ut p. 20. A — 24. p. 30. A — C. 31. B. Atque ex hoc ipso fonte originem habet etiam magnitudo illa animi, quam per omnia ostentat; inde profecta est invicta fortitudo, quam in capitali caussa palam facit; inde sensuum et iudiciorum celsitas et magnificentia exorta est, quam vel imminente mortis periculo coram iudicibus in publico iudicio declarat, quae ipsum ne ea quidem proloqui impedit, quae speciem superbiae prae se ferant. Nempe animus interiore virtutis et honestatis conscientia sustentatus atque divini numinis tamquam spiritu agitatus rerum humanarum contemtor est refugitque et turpis adulationis humilitatem et curiosae modestiae, quae veritatis rationes negligit, turpitudinem. Quid vero? nonne hanc quoque virtutem concedendum est Socrati vere recteque esse adscriptam? Nimirum ut Plato hac in parte Socratis speciem et imaginem aliter paullo, atque ab aliis factum esse novimus, adumbraverit, tamen eum ab ipsa vitae veritate vel tantillum discessisse minime est verisimile. Imo confirmantur quae apud ipsum legimus non mediocriter eorum testimoniis, qui similia de Socrate memoriae prodiderunt. Quod enim etiam apud Xenophontem aliosque testatum reperimus, fuisse illum pium et religiosum hominem, perpetuum virtutis et honestatis hortatorem, assiduum scientiae scrutatorem, inscientiae castigatorem, eundemque semper divinum quiddam intus in pectore suo sensisse, quo id, quod in officii exercitatione sequendum esset, commoneretur, est hoc profecto et ipsum eiusmodi,

ut Platonici Socratis speciem atque imaginem vere adumbratam esse luculente testificetur. Atque his omnibus ita expositis primum quidem videmur non iniuria ita statuere, ut universae orationis indolem talem esse existimari oporteat, unde Socratem non alium quam vivum germanumque cognoscamus.

Nec vero aliter iudicandum videtur, ubi etiam ipsas res, quae in Apologia traditae sunt, propius consideraverimus. Quaecunque enim de philosophia, quam coluerit Socrates, de religione, quam probaverit, de vita civili, quam egerit, de caussis odii, in quod incurrerit, denique de varia necessitudine, qua cum civibus suis coniunctus vixerit, vel copiosius vel etiam brevius exponuntur, ea profecto omnia valent eo, ut iis cognitis, dummodo diligenter perpendantur, vitam viri sapientissimi tanquam in tabula quadam ad veritatis normam descriptam cernere videamur.

Nam de studiis philosophiae ipsius si quaeritur, primum quidem ipse p. 18. B. — 20. C. ostendit numquam se aut quaestionibus physicis dedisse operam aut artem dicendi sophisticam, quae veritatis rationes pervertere soleat, coluisse atque exercuisse. Quod plane esse veritati consentaneum, nullo negotio ostendi potest. Quotquot enim de studiis Socratis extant veterum scriptorum testimonia, iis certissime confirmatur virum sapientissimum a physicorum occupationibus fuisse maxime alienum. Licet enim superiorum philosophorum de talibus rebus opiniones ipsi non plane ignotae manserint, id quod nemo temere in dubitationem vocaverit, quandoquidem vel ex eo, quod philosophiam de coelo in terras devocasse et in hominum domos introduxisse narratur, facile intelligitur eum philosophiam moralem physicis opposuisse, v. Diogen. Laert. II. 19. Porphyr. ap. Theodoret. Gr. Att. Cur. XII. p. 174. Clem. Al. I. p. 301. ubi Anaxagoram audivisse et Archelao magistro usus esse narratur; tamen longe aliud quid est, doctrinae alicuius notitiam sibi comparare, aliud eam comprobare assensu suo et opera sua adiuvare. Quod quidem Socrates apud Platonem a se factum esse verissime negat, obiurgans etiam et vituperans Comicos imprimisqne Aristophanem, qui ipsum temere in eius rei suspicionem apud magnam multitudinem

adduxerint. Etenim fuit sane ipsi persuasum, quum omnia ad honestam prudentemque vitae actionem referret, interiorem physicae, astronomiae, geometriae, utpote ad praesentem tantum usum destinatae, cognitionem inutilem esse adeoque in ea inquirere, quae dii nos celavissent, impium haberi oportere. Itaque *τὰ οὐράνια* non investiganda putabat, quippe quae *οὐχ εὑρετὰ ἀνθρώποις* essent, quandoquidem eiusmodi curiosae rerum investigationes diis non placerent (*οὔτε χαρίζεσθαι θεοῖς*). Quin etiam studia Anaxagorae istis in rebus posita plane improbabat, de qua re Xenoph. Mem. IV. 7. 6. inter alia: *κινδυνεῦσαι δ' ἂν ἔφη καὶ παραφρονῆσαι τὸν ταῦτα μεριμνῶντα οὐδὲν ἧττον ἢ Ἀναξαγόρας παρεφρόνησεν ὁ μέγιστον φρονήσας ἐπὶ τῷ τὰς τῶν θεῶν μηχανὰς ἐξηγεῖσθαι*, et Aristot. Met. I. 6. XIII. 4. De Part. An. I. 1. Ethic. Eud. I. p. 1226. b. 2. ed. Bekk.

Iam vero quod illud quoque negat a se factitatum esse, quod Protagorae imprimis eiusque discipulis proprium fuisse novimus, ut argute disputandi te in utramque partem dicendi artem et facultatem profiteretur, sophisticam istam eloquentiam Socratem constat item ex animo odisse, qui consulto suam disserendi quaerendique rationem sophistarum disciplinae opposuerit. De qua re non est quod hoc loco pluribus exponamus; illud unum monuisse satis erit, magno opinionis errore ita evenisse videri, ut Socratica disserendi ratio, quae verum indagare conabatur, cum arguto isto et fallaci sophistarum disputandi orandique genere, ad doctrinae speciem et ostentationem comparato, male confunderetur. Nimirum videtur sane in hac quoque parte non mediocriter grassata esse inimicorum calumnia, quae consulto argutam istam fraudulentamque disserendi rationem, qua utebantur Sophistae, Socrati eiusque discipulis attribuit; videtur item verum depravasse odii acerbitas eorum, qui sermonum Socraticorum libertatem propter sua ipsorum scelera moleste ferrent, id quod etiam triginta tyranni auctore Critia fecerunt, qui teste Xenophonte Mem. I. 2. §. 31. publice interdixerunt, ne sermonum artem doceret (*λόγων τέχνην μὴ διδάσκειν*, et §. 33. *τόν τε νόμον ἐδεικνύτην αὐτῷ, καὶ τοῖς νέοις ἀπειπέτην μὴ διαλέγεσθαι*), quippe propter facinorum suorum iniustitiam ab eo reprehensi et castigati (vid.

ibid. §. 37.) *). Sed utcunque de his rebus existimabitur, illud quidem certe dubitari non poterit, opinor, quin Socrates apud Platonem vere recteque is informetur, qui etiam a sophisticis disserendi atque dicendi studiis semper fuerit alienissimus. Hoc enim quum etiam aliis aliorum scriptorum testimoniis satis certo confirmetur, tum etiam ex omni eius disciplina et ratione tam clare elucet, ut testimoniorum commemoratione omnino non opus sit. Itaque liquidum est Socratem plane ad ipsam veritatem esse descriptum, quatenus is nobis exhibetur, qui pariter a physicorum atque a sophistarum studiis alienus fuerit, ut profecto illi quoque nugas ingentes egerint, qui ipsum nuper a sophistis non diversum fuisse contendere ausi sunt. Atque talis quum fuisse censendus sit, profecto etiam consequens est, ut crimina impietatis in deos atque iuvenilium morum corruptionis vulgo in physicos et sophistas coniecta hac defensionis parte verissime ab eo depulsa esse nobis persuadeamus. Neque enim negligendum est prudentissime iam hoc loco publicae accusationis rationem esse habitam, quae quum admodum ambigue concepta esset, et in incerto relinqueret, quatenus iuvenes corrupisse diceretur, hic quidem universe pravae sophisticae studium ab eo alienum fuisse ostenditur.

Sed revertamur ad ipsum Socratem eiusque imaginem in Apologia vitae veritati convenienter adumbratam atque descriptam esse porro demonstremus. Ostendit vero ille, postquam primum, quid in philosophia non egerit, declaravit, deinceps luculentius, quorsum sua philosophiae studia revera pertinuerint, id quod facit inde a p. 20. C. Docet enim dehinc, studium suum perpetuo in eo fuisse positum, ut scientiae vim et rationem exquireret, ideoque homines sapientiae opinione inflatos inscientiae coargueret et convinceret; ex qua re sibi narrat imprimis etiam

*) Ex scriptoribus veteribus, quaenam inter Socratem et Sophistas diversitas intercesserit, praeter Xenophontem optime perspexerunt Plutarch. Quaestt. Plat. T. X. p. 159 sqq. Dio Chrysostomus Orat. LIV. Maxim. Tyr. Orat. IX. ex recentioribus ea de re consulendus imprimis est Limburg Brouwer Apolog. Socr. p. 72 sqq.

propterea magnam invidiam coortam esse, quod istam suam quaerendi, sciscitandi, coarguendi, refutandi consuetudinem aemulati sint etiam adolescentes ipsum audientes, ut adeo eo nomine corruptor iuventutis dictitatus sit. Quod rursus ita narratum esse, ut omnia atque singula veram nobis repraesentent viri sapientis speciem, certe nemo quisquam negabit, qui bene memor fuerit eorum, quae de hoc more eius cum hominibus omnium ordinum confabulandi atque disserendi Xenophon Mem. I. 1, 10. I. 2, 37 sqq. III. 10. al. memoriae prodidit. Isto autem veritatis studio eum sibi contraxisse odium virorum civilium, poetarum, oratorum ac demagogorum, qui vel dignitatis suae parte se privatos putarent vel res novas ab eo agi suspicarentur, adeo est pervulgatum, ut ab omnibus unanima consensione confirmetur. v. Plat. Euthyphr. et Menon. extr. Menag. ad Diog. Laert. II. 21. al. Quamquam quorsum denique istud scientiae explorandae studium pertinuerit et unde profectum sit, non plene apud Platonem expositum est. Nimirum habuit illud caussas et rationes sanequam reconditiores, quam quae coram iudicibus e populo delectis et maximam partem philosophiae rudioribus commode explicari possent. Sed quid rei fuerit, ex Aristotele et Xenophonte cognoscitur *). Constat enim ex horum scriptis **), Socrati nihil fuisse antiquius, quam ut communes rerum notiones exquireret, in quibus unis veritatis scientiam et cognitionem contentam esse sibi persuaserat. In quibus quidem quaerendis, indagandis, rimandis, ita versatus est, ut quum alios inscientiae convinceret, tum ipse quoque suam fateretur inscientiam semperque illud *γνῶθι σεαυτόν* in ore haberet, hoc ratus esse tale, unde omnis denique sapientiae laus effloresceret ***). Nimirum ipse in ea videtur fuisse

---

*) v. Schleiermacher. Ueber den Werth des Socrates als Philosoph. Opp. Phil. III. 2, 300. Brandis. Rhein. Mus. v. Niebuhr u. Brandis I. b. 130 sqq. Brandis Geschicht. der griech. röm. Philosoph. II. p. 33 sqq.

**) Xenoph. Mem. IV. 5, 12. IV. 6, 1. 13. Aristot. Met. XIII. 4. al.

***) Nam illud *γνῶθι σαυτόν* etsi plerumque ad recti et honesti conscientiam refertur (ut Xenoph. Mem. IV. 2, 24 sqq.

sententia, ut mortales existimaret veritatem numquam plenam et integram assequi posse omnemque eorum sapientiam putaret in uno veritatis cognoscendae studio et conamine contineri. Huic ipsi autem studio ita demum satisfieri posse iudicavit, si communes rerum notiones, quae essent a visis et adspectabilium rerum natura abductae, indagarentur, exquirerentur atque certius definirentur. Quam rem tanto graviorem tantoque digniorem sapiente habuit, quod etiam verae virtutis laus inde suspensa esse videretur. Etenim virtutem vir sapientissimus neutiquam posuit in una voluntate, sed in veri, boni et honesti scientia, hoc est, in philosophiae persuasione, quam voluit omnes vitae partes tamquam regere atque gubernare. v. Xenoph. Mem. III. 3, 9. III. 6, 17. omninoque III. c. 6. et 7. IV. 4, 15. 18. Diogen. Laert. II. 29 sqq. ubi inter alia §. 31. *ἔλεγεν ἓν μόνον ἀγαθὸν εἶναι, τὴν ἐπιστήμην, καὶ ἓν μόνον κακόν, τὴν ἀμαθίαν.* Quam quidem sententiam constat postea etiam Platoni fuisse probatam, qui eam tamen subtilius exornavit inprimisque iis dialogis, in quibus de virtutis discendae facultate disputatur, ut in Hippia minore, in Charmide, in Lachete, in Menone, in Euthyphrone et in Protagora, fundamenti loco supposuit, ita quidem ut eius ope etiam sophistas ac viros civiles callide illuserit, quippe qui non intelligerent, virtutem civilem, quae vel externarum rerum notitia vel meris opinionibus niteretur, nullo modo doceri posse (Menon. p. 87 sqq. 96 sqq. Protagor. p. 318 sqq.); unam virtutem philosophorum posse intelligentia comprehendi atque disci. Quo quidem nomine Socrates, ut hoc in transitu moneamus, in Gorgia Platonis p. 521. adeo sese unum atque solum rerum civilium vere gnarum ac peritum esse affirmat, abiecta aliquando inscientiae simulatione. Sed redeamus in viam. Intelleximus igitur, quorsum illud Socratis negotium, qui scientiam explorabat, inscientiam arguebat, denique pertinuerit, quidque ipsi fuerit ea in re propositum. Valuit

---

Plat. Symp. p. 216. A.), tamen item ad veri cognitionem pertinuit; quorsum verissime in Apol. p. 28. E sqq. pertrahitur. conf. Phaedr. p. 229. E.

enim quum ad virtutis tum ad prudentiae ac sapientiae nomine suo dignae laudem acquirendam *), sine qua vitae humanae neque dignitas sua neque felicitas atque salus constaret. Grande igitur profecto et magnificum munus fuit ei destinatum, ut mirum non sit, quod ipse identidem sese civibus suis divinitus datum esse professus est, ut vitam moresque eorum emendaret, sapientiam adaugeret, vitae pravitatem reprimeret, de quo mandato divino conf. etiam Theaetet. p. 150 C. D. E.

Atque hinc iudicari licet, quam verisimilia sint etiam illa, quae de oraculo Chaerephonti dato ab ipso apud Platonem narrantur, quae etiam ab aliis innumerabilibus prope scriptoribus memoriae prodita sunt, veluti ab auctore Apologiae Xenophonteae incerto, Plutarcho adv. Col. p. 1116 sq. Athenaeo, Patribus Ecclesiasticis, aliis. Quamquam de illis aliter plane iudicaverunt Van Dalen De oraculis gentil. Dissert. II. p. 194 sqq. et Iacobus Bruckerus Histor. Philos. Vol. I. p. 534 sqq. qui veritatem narrationis varias ob caussas in dubium vocarunt et vel Chaerephontem vel Platonem fraudis et erroris accusaverunt. At nimirum isti quidem granditatem et magnificentiam muneris a Socrate suscepti non videntur satis perpendisse, ut ne intelligere quidem potuerint, cur aut Delphicus deus sapientiam Socratis tam magni aestimaverit, aut Socrates ipse oraculi responso tantum tribuerit. Nempe Delphicum oraculum sapientissime sane perspexit, Graeciae imprimisque Athenis tali mentis animique medicina opus esse, qualem Socrates videretur paratam habere, ideoque prudenti consilio honorificentissimum de eo responsum edidit. Socrates autem quum dudum sua sponte de consiliorum suorum magnitudine ita sensisset, ut ea aequalibus suis saluberrima fore existimaret, tum hoc Apollinis iudicio videtur in sua sententia ita confirmatus esse, ut sese deni-

---

*) Fuit autem philosophia Socratis nihilominus tota practica. Quam qui nuper censuerunt humilem admodum fuisse et vitae tantum utilitatibus attemperatam (v. Dissen. De philos. mor. in Xenoph. memor. commentat.), ii quantum iudicio suo falsi sint, praeclare demonstravit Petrus van Limbur Brouwer Apolog. Socrat. p. 36 sqq.

que revera ex voluntate divina agere planissime sibi persuaderet. Quamobrem etiam in Apologia Platonica identidem affirmat, se Atheniensibus missum esse divinitus et ex divino mandato omnia fecisse.

Verum satis haec de philosophia Socratis in Apologia descripta vel potius delineata. Quod quidem ita factum esse, ut omnia veritati vitae respondere putari liceat, id certe tanto est credibilius, quoniam quae ad consummanda ea aliunde sunt assumenda, planissime cum illis consentiunt, ut unum tamquam sententiae ac disciplinae corpus conficiant. Transeamus aliquando ad alia.

Acceditur vero inde a secunda libelli parte p. 24. C. sqq. ad accusationis publicae formulam dilucidandam atque refutandam. Quae quum Socrati crimini vertisset adolescentium corruptionem et publicorum deorum contemtionem, demonstrata breviter Meleti hoc in genere inscitia ostensaque talis consilii perversitate, inde a p. 26. B. ad quaestionem de modo et ratione depravandae iuventutis respondetur. Iudicatur autem ille secundum accusatores in eo cerni, quod Socrates publicos deos statuat nullos, sed daemonium quiddam esse credat. Nimirum altera corrumpendae iuventutis ratio, universe ex sophisticis et physicis derivata studiis, iam in superioribus satis refutata est, ut nihil profecto viderint, qui hic callida fraude transmissa esse iudicaverunt, quae ad rem praesentem pertinuerint, praesertim quum ea alibi quoque tangantur. Itaque orator nunc pressius sequens verba accusationis in posteriore eius parte prioris caussam et rationem contineri sumit adeoque acervatim ambo illius capita simul explorat, tamquam de una maxime agatur religione deorumque publicorum contemtione atque neglectione. Ita vero fit, ut nunc etiam comperiamus, Socrates quid de r e l i g i o n e senserit.

Sunt autem tres potissimum loci, qui hic dilucidantur. Primum enim ostendit orator, sese Lunam, Solem, alios deos publicos, pro divinis habere numinibus neque Anaxagorae accessisse sententiae, illos in corpora coelestia commutantis (p. 26. B — E.). Tum argumentatione subtiliore ex ipsa daemonii natura consequi demonstrat, ut deos esse credat (p.

26. E — 27. E.). Denique etiam ex consiliorum suorum ratione et pia erga divinam voluntatem reverentia, qua ita factum sit, ut usque fortiter constanterque partes sibi demandatas sustinuerit, perspicuum fore arbitratur, se semper pium atque religiosum fuisse; quos quidem sensus etiam ita testificatur, ut libertate plane admirabili profiteatur, firmissime sibi ita esse persuasum, ut se divinitus datum esse Atheniensibus monitorem et castigatorem existimet, quod quidem munus suum sese adseverat semper religiosissime vel re familiari sua neglecta obiisse (p. 27. E — 31. B.). Haec igitur de Socratis pietate atque religione. Quae si quaeritur, num illius sensus et iudicia de rebus divinis fideliter exprimant, fatemur sane nos quidem nec hac in parte libri quidquam deprehendisse, quod cum germana illius sententia et ratione discordet. Constat enim, ut iam supra ostendimus, illum neque cum physicis aut sophistis fecisse, qui numen deorum tollerent, neque popularium deorum cultum impie neglexisse, de qua re vel ea sufficiet memorasse, quae Xenoph. Mem. I. 1, 2 sqq. exposuit. De fabulosis tantum narrationibus, quae vulgo de diis circumferebantur, deque sacrificiis aliisque sacris ritibus videtur non cum vulgo sensisse, quippe quae nec ipsorum deorum maiestati convenire nec popularium suorum virtuti et honestati satis conducere arbitraretur; de qua ipsius sententia Plato videtur in Euthyphrone vera prodidisse. Quamquam, sicuti ex Phaedri Platonici initio patet, nec vetustas istas de diis narrationes temere spernendas aut arbitrarie interpretandas esse censuit, utpote ratus subesse illis sanctum quiddam, quod subtilibus mentis argutiis vexare aut curiosius disquirere velle perversum atque adeo nefas videretur, nec ceremonias atque ritus temere negligendos putavit, siquidem ad sensus pietatis et religionis alendos valerent ac potentiae divinae opinionem sustentarent. Haec igitur, quantum quidem indicari potest, vera fuit atque germana Socratis de diis atque rebus divinis sententia. Quam hic quoque plane expressam reperiri nemo quisquam temere infitias iverit. Quamquam tenendum est proferri hoc loco non alia quam quae ad ipsam Meleti accusationem pertinebant. Itaque transmittitur silentio, quid vir sapiens de fabulis religiosis senserit;

neque enim ad id argumentum publica accusatio referebatur, praesertim quum etiam vulgo de fabulis deorum varie sentiretur atque existimaretur, ut criminationis caussae vix inde repeti potuerint; tacetur item de cultu deorum popularium a Socrate non neglecto; neque enim adversarii sacrorum neglectionem ipsi crimini dederant, apertumque etiam erat omnibus, eum virum, qui teste Xenophonte Memor. I. 1. 2. suam deorum venerationem paene quotidie palam fecisset, quique in ipsa defensione sua eandem identidem esset testatus (ut p. 20. E. sqq. p. 29. A — 30. A.), isto quidem nomine nullo pacto publice accusari posse. Illud unum igitur in disceptationem vocatur, unde accusatores speciosam accusationis suae caussam et rationem sumsissent, siquidem vulgo deorum numen de medio tollere et popularium deorum contemtum fovere putabantur, qui philosophando occupati rerum naturalium rationes rimarentur atque sophisticis studiis dediti essent. Itaque primum quidem denuo asseveratur Socratem Anaxagorae placita, quibus ille deos populares in vires naturae et corpora mundana commutavisset divinitate sua plane spoliatos, neutiquam esse amplexum. Quod quidem verissime de Socrate affirmari, iam in superioribus satis ostendisse videmur. Deinde vero ad id acceditur, quod etsi Socrati utique erat proprium et peculiare, tamen item cum philosophia arctiorem quamdam habere visum est necessitudinem, quod nimirum sibi identidem affirmaverat adesse daemonium. Quod quidem nomen quum esset ambiguum, siquidem vere iudicante Aristotele Rhetor. II. 23. §. 8. *τὸ δαιμόνιον οὐδέν ἐστιν ἀλλ' ἢ* (i. e. nisi) *θεὸς ἢ θεοῦ ἔργον*; accusatores fraude callidissima Socratis *δαιμόνιον* substantive pro numine divino acceperant adeoque ipsi numero plurativo *καινὰ δαιμόνια* affinxerant, quo magis videretur expulsis diis popularibus publice sancitis novos in civitatem deos introduxisse. Adversus hanc igitur criminationem Socrates deinceps sese ita defendit, ut *δαιμόνιον* istud quorsum pertineat et quam vim habeat ad demonstrandam suam ipsius deorum venerationem atque pietatem, luculente doceatur. Ostenditur enim primum quidem ipsum *τὸ δαιμόνιον* non intellexisse deum, sed divinum quiddam. Huc

enim spectat disputatio illa p. 27. B. sqq. adversus Meletum instituta, qua ad *δαιμόνια πραγματα* comparantur *ἀνϑρώπεια*, *ἱππικὰ* et *αὐλητικὰ πράγματα*, ut clarissime appareat, ipsum divinum quiddam intelligi voluisse, nec vero cogitavisse numen aliquod peculiare, quod vi sua consisteret, quae fuit interpretatio accusatorum per calumniam facta, qui ut speciosius etiam ipsi novarum rerum studium opprobrio verterent, posuerunt istud suum *καινα δαιμόνια*. Quo non perspecto etiam nuper extiterunt qui non accusatores, sed Socratem potius calumniae insimulaverunt, quippe qui callide et fraudulenter quod illi posuissent *καινὰ δαιμόνια*, novos deos, nova numina, commutaverit in *τὸ δαιμόνιον*, alia plane notione vocabulo subiecta; de quo multi sunt Frid. Astius De Vita et Scriptis Platon. p. 482. sqq. et Forchhammerus l. c. Enimvero quaenam vera fuerit Socratis sententia, post ea, quae nuper de re multum disceptata subtilius exposita sunt a viris praestantissimis, Frid. Schleiermachero Opp. Plat. Part. I. Vol. II. p. 432 sqq. Gottl. Schneidero Saxone ad Xenoph. Mem. I, 1, 2. Frid. Thierschio in censura Astiani operis Annalibus literar. Vindobonn. (Wiener Jahrbücher) P. III. a. 1818. p. 85 sqq. inserta, Narreyo in diario: Classical Journal a. 1817. n. XXX. p. 105 sqq. Petro van Limburg Brouwer. in Apologia Socratis contra Meleti redivivi (Forchhammeri Kiloniensis) calumniam (Groning. 1836. 8. p. 13 sqq. Raphaele Kühnero Prolegg. ad Xenoph. Mem. p. 18 sqq. ed. Goth. a. 1841., certe non amplius dubium aut controversum esse potest, ut iam aliquando mittendae videantur veterum pariter atque recentiorum diversae de eo opiniones, de quibus v. God. Olearius in dissertat. quae inserta est Stanleii Histor. Philos. P. III. c. 6. p. 130 sqq. Iacobus Brucker. Histor. Philos. Vol. I. p. 542. sqq. Zeller. Histor. Philos. Graec. Vol. II. p. 25. sqq. licet ne hodie quidem lectu indigna sint, quae Plutarchus et Apuleius peculiari opera de Socratis daemonio sunt commentati. Excussis enim Platonis et Xenophontis locis omnibus, quorum auctoritas certe commentis posteriorum scriptorum longissime anteponenda est, perspicue est intellectum, sententiam

Socratis verissime esse expressam a Cicerone De Divin. I. 54. his verbis: Hoc nimirum est illud, quod de Socrate accepimus, quodque ab ipso in libris Socraticorum saepe dicitur, *esse divinum quiddam*, quod daemonion appellat, cui semper ipse paruerit, numquam impellenti, saepe revocanti. Etenim intellexit ille δαιμόνιον mentis divinationem quandam, qua in rebus obscuris et incertis ácrius sentiret et tamquam divinitus praesagiret, quid faciendum fugiendumve esset, ut inde quasi futurorum eventorum auguria caperet. v. Xenoph. Mem. I. 1. 2 sqq. Itaque habet illud profecto cognationem quandam ac similitudinem cum θείᾳ μοίρᾳ Platonis, quam hic iis attribuit, qui singulari quadam ingenii felicitate ducti in consiliis suis capiendis atque exsequendis rectum verumque assequerentur; v. ad Phaedon. p. 85. C. ed. 3. Quod quidem tanto verisimilius ita statueris, quod ex Memorab. Xenoph. IV. 3, 12 — 14. satis certo intelligitur, Socratem tale daemonium non sibi soli vindicasse, sed aliis quoque tribuisse. Quoniam autem ista praesagitio rerum futurarum in ipsius animo casibus dubiis et incertis incidentibus fere erat vehementior et evidentior, quae clarius indicaret atque commoneret quid factu optimum esset, certe minime mirum debet accidere, quod daemonio isti etiam vocem tribuit atque identidem vocem divinam sibi obtigisse dixit. Nam similiter nos quoque de interiore animi voce vel de voce conscientiae loqui solemus. Nec vero multum difficultatis habet, quod Plato et Xenophon de vi et efficacia daemonii eatenus inter se dissentiunt, quod ille consentiente Cicerone scribit, Socratem a daemonio suo saepe revocatum, numquam impulsum esse (v. Apol. p. 31. C. D. p. 40. A — C. Phaedr. p. 242. C. Theaet. p. 151. A. Alcibiad. I. p. 103. A. 124. C. Theag. p. 128. D. al.); hic autem utrumque factum esse testatur, ut Mem. IV. 8, 1. φάσκοντος αὐτοῦ (Σωκράτους) τὸ δαιμόνιον ἑαυτῷ προσημαίνειν, ἅ τε δέοι καὶ ἃ μὴ δέοι πράττειν, et I. 1, 4. I. 1, 19. coll. Plutarch. De Genio Socrat. p. 181. A. B. Nam primum quidem utriusque scriptoris sententiam nullo negotio cum Tennemanno Histor. Philos. T. II. p. 33. ita conciliaveris, ut Xenophontem putemus ea, quae vox daemonii spectabat.

atque illa, quae Socrates ex eius silentio colligebat, non satis diligenter discrevisse. Deinde vero etiam propter ipsam rei naturam verisimile est Platonem istum animi motum vel potius instinctum Socratis divinum accuratius ac veritati convenientius descripsisse. Solet enim profecto acrior esse animi sensus atque evidentior mentis divinatio, si quid grave aut periculosum incidit, quod fugiendum videatur, quam si deliberatio de eo suscipienda est, quod fieri commode et utiliter possit. Credibile est igitur, Socratem daemonii sui vocem tum maxime audivisse, quum quid vitandum ac fugiendum esset, dubitatio incideret. Sed ut hoc in medio relinquamus, illud quidem pro certo et explorato habemus, daemonium Socratis secundum locupletissimorum auctorum testimonia non fuisse singularem aliquem deum aut parvulum diabolum, qualem fere finxerunt nonnulli, aut spiritum negantem miserabilem, qualem nuper commenti sunt, sed interiorem animi sensum boni et mali tamquam divinum quemdam praenuntium. Qualis quidem sensus quum ei etiam in Apologia tribuatur, ita ut omnia atque singula, quae de hac re narrantur, plane cum iis consentiant, quae quum ipse Plato in ceteris scriptis suis tum etiam Xenophon in genuinis sermonibus tradiderunt; apparet profecto luculentissime, hac quoque ex parte Socratem in hoc libro planissime ad fidem veritatis esse descriptum, falsosque esse, qui Platonem iudicaverunt hic suo ipsius ingenio nonnihil indulsisse, sive ut magistrum culpa liberaret sive ut eum in illustriore quadam virtutis luce collocaret. Iam vero quod Socrates apud Platonem inde argumentatur, eum, qui tale daemonium statuat, non posse deos negare et vim naturamque divinam de medio tollere, de quo argumento explicat etiam Xenophon Mem. I. 1, §. 2—9., nos quidem hoc quoque ita disputatum esse arbitramur, ut mentem animumque ipsius plane nobis aperiat neque callidae alicui Platonis interpretationi tribuendum videatur. Est enim solis luce clarius, eum, qui divinum quendam animi motum divinamque mentis praesagitionem insolentiorem sibi tribueret, etiam ita sibi persuasisse, ut numen divinum esse putaret, unde motus ille proficisceretur. Quamquam dubitare licet, Socrates ipse

num de singulis quibusdam diis patriis ea in caussa cogitaverit. At enim vero ut hoc non ita fecerit, tamen universe de numine divino cogitavisse existimandus est, quemadmodum Graeci et Latini facere solent, sicubi generatim *τὸν θεόν* vel d e u m commemorant, ita quidem ut communi numinis notione omne deorum daemonumque genus complectantur. Quod si ita est, sponte intelligitur, quo iure Socrates apud Platonem ita loquens inducatur, ut ex *τῷ θείῳ καὶ δαιμονίῳ* (nam utrumque p. 31. C. prudenti consilio coniungitur) satis apparere contendat, sese deos atque daemones esse credere. Nam quum divini numinis notio omnes omnino deos ambitu suo complectatur, ipsum autem aliunde constet deos populares cultu divino prosequutum esse, certe non potuit de aliis diis, quam quorum cultus inter cives suos vigeret publicaque auctoritate sancitus esset, ista contendere et asseverare.

Verum satis de his. Brevior erit admonitio de loco proximo, quo Socrates religionem ac pietatem suam etiam ex vitae anteactae memoria atque officii et muneris, quod gesserit, fideli administratione contestatur. Fuisse enim viro sanctissimo penitus persuasum, sese eo, quod cives et populares suos a vanae sapientiae opinione avocatos ad quaerendam veram rerum scientiam institueret eaque ratione imprimis etiam ad virtutem, quae veritatis scientia vacare non posset, usque informaret, munus divinitus sibi impositum obire ideoque etiam ex mandato divino agere, id quidem tam extat manifestum, ut post ea, quae iam in superioribus de hac Socratis persuasione exposuimus, ne verbo quidem ea de re disputandum videatur. Ex quo sponte consequitur, Socratem hac quoque ex parte spectatum in Apologia Platonis talem repraesentari, qualis revera fuerit qualemque sese per totam vitam praestiterit.

Verum satis haec de imagine pietatis et religionis Socratis, quam quidem ad ipsius vitae veritatem in hoc libro adumbratam ac descriptam esse certissimum videtur. Pergimus ad reliquas partes imaginis in Apologia Platonica propositae considerandas, quae certe non minus graves sunt superioribus.

Postquam enim demonstratum est pro defensionis praesentis consilio, quorsum Socratis philoso-

phandi studia tetenderint et quaenam ipsius fuerit de pietate et religione sententia, deinceps etiam illud ostenditur, qualem ille se civem in republica gesserit; qui locus tractatur inde a p. 31. C. usque ad p. 34. B. Fatetur autem orator primum, abstinuisse se republica monitu daemonii, hoc est, praesagitione quadam animi ductum, qua certo praeviderit, operae suae nullum fructum fore. Cui addit, esse se utique in ea sententia, ut putet, si capessivisset rempublicam, futurum fuisse, ut interitus suus iam dudum accelerarctur, quandoquidem semper iniustitiae tam in democratia quam sub imperio populari restiterit *). Quibus verbis significat, tantam ingruisse sibi visam esse in Athenarum civitate morum depravationem, ut ipse quidem utpote sapientiae et virtutis studiosus de communi salute ita tantum bene se mereri posse speraverit, si privatam degeret vitam atque publicis negotiis plane abstineret. In quo Apologiae scriptorem magistro suo nihil affinxisse, quod ab eius persona aut sententia alienum fuerit, profecto nemo quisquam dubitabit, qui aut vitae cursum, quam exegit Socrates, lustraverit, aut paullo diligentius consideraverit, quae fuerit, postrema imprimis viri aetate, Atticae reipublicae conditio. Enimvero dominabantur sane illis temporibus partium studia et malae cupiditates intemperantius, quam ut ii, qui sapientiae studiis essent dediti, sese patriae publice utiles fore sperare posse viderentur. Nam democratia quidem in immoderatam infimae plebis licentiam abierat, quae in petulantia libertatem, in procacia felicitatem positam esse existimaret **), nihilque pro bono et honesto duceret, quod non lubidinibus suis satisfaceret, mentibus etiam inani

---

*) conf. Xenoph. Mem. I. 1, 18. IV. 4, 2. Diogen. Laert. II. 24.

**) Inde factum est, ut Socrates leges Aristidi prope invito extortas, de quibus v. Luzac. Oratio de Socrate Cive p. 18 sqq. cum Isocrate aliisque civibus prudentioribus insanas et publicis commodis adversas diceret. Quis, aiebat, vel domus suae fabrum vel navis gubernatorem sorte legere velit; peritissimum quisque sibi optat, non quem fors obtulerit. Et tamen in hac nostra civitate ita vivimus, ut fabae constituant illos, quibus summa reipubl. sit committenda,“ Xenoph. Mem. I. 2, 9.

sophistica et rhetorica corruptis ac depravatis. Paucorum autem imperium in saevam degeneraverat dominationem, quae temperantiae, modestiae, sapientiae denique nullum locum relinqueret. Neutram igitur formam reipublicae Socrates poterat probare utpote turpissimis vitiis inquinatam. Quod accusatoribus eius ansam dedit, ut eum apud populares iudices de democratiae odio suspectum redderent, quam calumniam refutant Xenoph. Apol. I. 2, 60. Diog. Laert. II. 24. ἦν δὲ ἰσχυρογνώμων καὶ δημοκρατικός κ. τ. λ. Iam vero haec quum fuerit rerum conditio, quis quaeso est, quin ultro largiatur, Socratem utpote scientiae atque virtutis studio tribuentem omnia iustissimis de caussis republica abstinuisse? Enimvero illi quidem haudquaquam fortiores Socrate extiterunt, qui nuper viro sapientissimo hoc consilium verterunt opprobrio, quandoquidem ipsi, licet miserabiliter saepe conquesti sint de disciplinae publicae ac privatae depravatione, tamen maluerunt in privatae vitae umbraculis delitescere, quam audentiores publice publicis malis obviam ire et laboranti patriae succurrere. Sed mittimus ista; satius erit revertisse ad Socratem. Is igitur pro suo erga patriam amore, cui erat per omnia deditissimus (v. Plat. Crit. p. 50. 51 sqq. Apol. p. 29. Xenoph. Mem. III. 3. 12. III. 5, 2 sqq. et 18 sqq.) in publica ista scelerum et malorum illuvie eum vitae cursum sibi tenendum iudicavit, ut civibus suis privatim potius prodesset quam capesseret rempublicam. Plane enim sibi persuaserat, verum esse quod Seneca De tranquill. an. c. 3. sic effatur: Non solus is reipublicae prodest, qui tuetur reos et de pace belloque censet, sed qui iuventutem exhortatur, qui docet, quid sit iustitia, quid pietas, quid patientia, quid fortitudo, quid mortis contemtus, qui numinis intellectus, quam gratuitum bonum sit conscientia. Quam quidem provinciam Socratem religiosissime administravisse, certe nemo quisquam negaverit, atque etiam exinde perspicitur, quod praestantissimi eius discipuli easdem ob caussas eandem plane vivendi viam ingressi sunt, quandoquidem Xenophon defunctus militiae laboribus relicta patria in solitudine sibi atque litteris vixit; Plato au-

tem non modo republica abstinuit et philosophiae vitam suam destinavit, verum etiam perspectis popularis regiminis vitiis de civitatum administratione ita sensit, ut respublicas iudicaverit non prius beatas fore, quam si aliquando a perfectis sapientibus gubernarentur, qui perfectae rationis in iis vicarii essent et ultra insipidae multitudinis pariter atque tyrannorum intemperantiam et malas cupiditates elati solo rationis imperio ducerentur.

Verum satis haec de Socrate nullis muneribus publicis umquam defuncto. Pergimus ad aliud quid, quod et ipsum ad vitam publicam viri pertinet. Asseverat enim ille p. 33. A. sqq. etiam hoc apud Platonem, numquam se publice mercede aliqua institutionis accepta docuisse, aut familiaribus suis aliquid mali suasisse, ut si qui eorum, qui suos sermones audiverint, denique extiterint pravi vel improbi, ipse eius rei culpam nullam sustineat. Quae omnia rursus videntur ita dicta esse, ut ad historiae fidem diligentissime sint comparata. Nam Socratem numquam sese sapientiae doctorem professum aut institutionis mercedem exigere solitum esse, in vulgus notum est, ut nullis opus sit rei testimoniis. (v. Commentar. nostr. ad Apolog. p. 19. D.) Nimirum egit ille omnino partes contrarias atque sophistae fecerunt; hi enim et sapientiae virtutisque doctores haberi cupiebant et, ducti mala avaritia, ingens saepe operae suae pretium postulabant, quum ille pauperculus degeret vitam atque inscientiam prae se ferret; et dum isti, quo ingenii aut doctrinae praestantiam ostentarent, perpetua oratione utebantur dicebantque fere magnificentius admirationem et gratiam audientium collecturi, Socrates contra brevibus et simplicibus quaestionibus utebatur, quibus torqueret colloquentium ingenia, maximamque sectabatur colloquendi popularitatem, quae nullam plane doctrinae et eruditionis speciem prae se ferret; unde etiam cum infimae conditionis hominibus, cum fabris, cum sutoribus, cum baiulis, confabulatus est. Ita fiebat, ut omnia colloquiis familiaribus, nihil doctis disputationibus aut orationibus peragere videretur, adeoque nullam docentis laudem et gratiam vel affectaret vel colligeret. Accidit tamen interea, ut sermones hominis ingeniosissimi ultro expeterentur imprimis ab

ingeniosis adolescentibus. Neque enim in obscuro latere poterat viri singularis virtus. Itaque soboles Athenarum, principis urbium, eum, ut cum Horatio loquamur, dignata est ponere inter choros doctorum nobilium, ita ut eum studiosissime sectaretur. Est enim iuventus, licet multis saepe opprimatur praeiudicatis opinionibus, tamen item proclivior ad agnoscendas virtutes ingenii, sicubi exsplendescunt insolentius. Sectati igitur sunt hominem pauperculum ac prope famelicum adolescentes nobilissimi. Quorum tamen vitae cursus quum saepe vel propter nobilitatem ac divitias esset lubricus multasque haberet a recta via declinandi opportunitates, factum est, quod hodie quoque fieri assolet, ut inter eos etiam existerent qui peccarent publice gravius eoque magistro optimo, inscienti quidem illi nec volenti, malam famam compararent. Inter quos inprimis eminuerunt Critias et Alcibiades, quorum vitia ex disciplina Socratica orta esse ferebantur *), licet res multo se haberet aliter. Etenim Critias quidem, homo ingeniosissimus, quum esset doctus, eloquens et Socraticis disputationibus eruditus (Cicer. Orat. III. 34.), quamobrem etiam a Platone in Timaeo et Critia, qui ipsius nomine inscriptus est, honorificentissime habetur, tamen postea ubi ad maiorem quandam in civitate auctoritatem pervenerat, disciplinae Socraticae immemor, homo violentus extitit, et relictis democratiae partibus, popularis imperii adversarius factus est acerrimus, ut inter triginta tyrannos crudelitate ac saevitia maxime emineret, adeoque tum Socrati, quod is turpem amorem ei exprobraverat, arte dicendi publice interdicta, non modo negotium facesseret, verum etiam mortem minaretur. v. Xenoph. Mem. I. 2, 32 sqq. Nec vero publicae tantum libertatis osor crudelissimus fuit, cuius odii poenas morte luit a 403. a. Chr. in pugna contra Thrasybulum (v. Xenoph. Hell. II. 4, 19.), verum etiam deorum contemtor factus est. Arguitur enim a scriptoribus deos omnino negavisse. De qua re audias praeter alios Sextum Emp. advers. Physic. p. 562 ed. Fabr. = p. 558. Vol. II. ed. Lips. *καὶ Κριτίας δὲ εἷς τῶν ἐν Ἀθήναις τυραν-*

---

*) conf. Xenoph. Mem. I. 2, 12.

νησάντων δοκεῖ ἐκ τοῦ τάγματος τῶν ἀθέων ὑπάρχειν, φάμενος ὅτι οἱ παλαιοὶ νομοθέται ἐπίσκοπόν τινα τῶν ἀνθρωπίνων κατορθωμάτων καὶ ἁμαρτημάτων ἔπλασαν τὸν θεόν, ὑπὲρ τοῦ μηδένα λάθρα τὸν πλήσιον ἀδικεῖν εὐλαβούμενον τὴν ὑπὸ τῶν θεῶν τιμωρίαν, κ. τ. λ. et Plutarchum De superstitione, p. 171. qui eum parem dicit Diagorae *μήτε τινὰ θεῶν μήτε δαιμόνων νομίζοντι.* conf. Baylius Lex. Crit. s. v. Critias. Huius igitur scelera atque impietatem multi Socrati crimini dederunt, quippe ex cuius institutione ac disciplina profectus esset, neque videtur ullo modo dubitari posse, quin huius potissimum hominis memoria reo innocenti per accusatorum calumniam tantum invidiae confecerit, ut ab heliastis condemnaretur. De qua re Aeschines Or. adv. Timarch. p. 118. ed. Bremi. §. 71. *ἐπειθ' ὑμεῖς, ὦ Ἀθηναῖοι, Σωκράτην μὲν τον σοφιστὴν ἀπεκτείνατε, ὅτι Κριτίαν ἐφάνη πεπαιδευκὼς ἕνα τῶν τὸν δῆμον καταλυσάντων.* ubi quod Socrates *σοφιστής* vocatur, videtur illud, quamquam nomen eo tempore non erat ignominiosum, sed, ut ait Diogenes Laert. I. 12. *οἱ σοφοὶ καὶ σοφισταὶ ἐκαλοῦντο*, tamen non sine quodam contemtu ita fieri. Sed transeamus aliquando ad Alcibiadem. Is vero Socratem item sectatus est studiosissime, idque eo modo fecit, ut illum magna semper reverentia prosequeretur. Cuius rei testimonium praeter Platonem in Sympos. p. 216. B. *ἐγὼ δὲ τοῦτον μόνον αἰσχύνομαι κ. τ. λ.* al. exhibet etiam Plutarchus Vol. I. p. 194. B. *καὶ δραπετεύων ἀτεχνῶς ἐκυνηγεῖτο, πρὸς μόνον ἐκεῖνον ἔχων τὸ αἰδεῖσθαι καὶ τὸ φοβεῖσθαι.* Nec vero Socrates videtur in adolescente praestantissimis ingenii dotibus ornato exiguam spem posuisse; v. Plat. Protag. in. Gorg. p. 481. D. Sympos. p. 212 sqq., ubi indoles atque mores Alcibiadis vividis depicti sunt coloribus. Sed istam primae iuventutis reverentiam cum pudore inter vitia et virtutem medio coniunctam expulit mox atque abolevit superbia, cupiditas, prava ambitio. Nam qui tam praeclaram spem de se excitavisset, is generis nobilitate, divitiarum magnitudine, formae venustate, animi ingeniique felicitate, denique hominum admiratione adeo transversus actus est, ut non modo praecepta Socratis non amplius curaret, sed etiam ipsum magistrum impie negligeret. Quocirca

Xenophon. Mem. I. 2, 47. de Critia et Alcibiade: *ἐπεὶ τοίνυν τάχιστα τῶν πολιτευομένων ὑπέλαβον κρείττονες εἶναι, Σωκράτει μὲν οὐκέτι προςῄεσαν· οὔτε γὰρ αὐτοῖς ἄλλως ἤρεσκεν, εἴ τε προςέλθοιεν, ὑπὲρ ὧν ἡμάρτανον ἐλεγχόμενοι ἤχθοντο· τὰ δὲ τῆς πόλεως ἔπραττον κ. τ. λ.* Quin etiam sicuti Critias in oligarchia dicitur fuisse iniustissimus et violentissimus, ita Alcibiades in democratia extitit omnium petulantissimus maximeque iniurius. Itaque factum est sane, ut Socrates Alcibiadem et Critiam corrupisse diceretur, sed factum id est per calumniae improbitatem, quae plebi propter recens democratiae nuper demum restitutae studium perquam suspiciosae fraudulente imposuit eamque ad iniustitiam omnibus poenitendam per malum errorem abstraxit *). Neque enim dubitari potest quin Socrates hic quoque plane ad historiae fidem descriptus sit omniaque ab Apologiae conditore veritati convenienter sint exposita.

Neque vero aliter iudicandum de iis videtur, quae proxime apud Platonem subsequuntur. Quod enim Socrates asseverat, neminem quemquam eorum, qui sua quondam usi sint familiaritate, sibi postea ideo succensuisse aut litem intendisse, plurimos autem etiam nunc esse, qui sibi usque bene cupiant, id planissime confirmatur etiam a Xenophonte Memor. I. 2, 48 sq. ubi inter alia haec sunt: *καὶ τούτων* (quos modo nominavit) *οὐδεὶς οὔτε νεώτερος οὔτε πρεσβύτερος ὢν οὔτ' ἐποίησε κακὸν οὐδὲν οὔτε αἰτίαν ἔσχεν.* Ac ne illud quidem a veritate et historiae fide abhorrere credibile est, quod in ipso exitu orationis narratur, Socratem spretis omnibus precibus et obtestationibus id unum optasse, ut iudices servata sacramenti dati sanctitate bona cum fide de caussa sua decernerent; alioquin enim violatum iri pietatem (p. 34. C — 35. E). Novimus enim singularem viri pietatem; novimus probitatis et honestatis amorem, quo fuit insignis; novi-

---

*) Xenoph. Mem. I, 2, 24 sqq. diserte testatur, Critiam et Alcibiadem, quamdiu usi sint Socratis familiaritate, bonos fuisse ac temperantes, sed relicto illo corruptos esse multorumque malorum auctores extitisse. Delirant igitur, qui omnia illorum scelera et flagitia illi imputant, ut nuper fecit quidam criticus.

mus denique eius constantiam et fortitudinem. Itaque nec in ipso exitu defensionis, suae sibi virtutis conscius, iudicibus generosi pectoris robur probare intermisit.

Atque haec quidem de prima parte orationis Socraticae. Quibus expositis perspicuum fore existimamus, Socratem coram iudicibus caussam suam orantem ita in hoc libro descriptum esse, ut viri consilia atque studia plane ad historiae fidem deformata habeantur. Ex quo profecto clarissime intelligitur, Platonem in condendo hoc opusculo nihil aliud spectavisse quam quod supra iudicavimus. Voluit enim imaginem Socratis exhibere tamquam ad vivum exemplar expressam, unde quam clarrissime perspiceretur ab omnibus, quid philosophando egisset, quid de diis eorumque veneratione sensisset, quid iudicasset de statu rerum civili, denique quorsum et quo animo sua vivendi consilia direxisset, ut istis omnibus declaratis etiam caussae iniustissimi supplicii, quo esset affectus, cognoscerentur atque omni posteritati simulacrum viri ad veritatem effictum proponeretur, in quod omnes usque pii atque venerabundi intuerentur.

Ad hanc vero imaginem viri consummandam atque perficiendam sine dubio etiam ea pertinent, quae posteriore libri parte inde a p. 36. A. perorantur. Quae certe dubitari non potest quin et ipsa non ex alio fonte ducta sint quam ex rerum vere actarum memoria. Quod enim primum Meletus narratur propemodum caussa cecidisse (p. 36. A.) iusto damnatoriorum suffragiorum numero vix accepto, eoque modo significatur vel inter heliastas fuisse plurimos, qui de Socrate sentirent melius; quod porro reus litem suam aestimare iussus denuo confirmat se de civibus suis optime meritum sibi videri ideoque munere sibi divinitus mandato, siquidem vita suppetat, perpetuo esse constanter ac fideliter functurum; quod denique idem suasu amicorum suorum eum servari cupientium multam aliquam offert eiusque summae sponsores satis locupletes ex amicis suis quosdam fore pollicetur; valent quidem ista omnia ad illustrandam Socratis magnanimitatem, innocentiam, fidem atque constantiam, sed natura sua item ita sunt comparata, ut plane de media vita sumta videantur.

Neque enim per se credibile est quidquam istorum, quae hic narrantur, mero arbitratu confictum esse, neque potuit Plato talia, praesertim quum se ipsum inter mulctae oblatae sponsores fuisse scribat, arbitratu suo confingere, siquidem caussam Socratis ita ante oculos ponere constituerat, ut omnes eius rationes quam accuratissime perspicerentur.

Atque eadem plane ratio etiam eorum est, quae inde a p. 38. C. exposita leguntur. Postquam enim iudices secundis suffragiis confirmaverant quod ante litis aestimationem de Socrate fecissent iudicium, vir sapientissimus porro ita loquutus esse narratur, ut quam antea expromserat dicendi libertatem, eam iam sic retinuisse censeri debeat, ut plane abierit in generosam illam superbiam, quam nobiles animi, recti conscientia ultra vulgarem humanitatis sortem elati, tamquam ultro assumunt, non quo humana omnia contemnant, sed quod sese humanis imbecillitatibus maiores atque celsiores esse sentiunt. Itaque iudicibus, qui ipsum condemnavissent, vaticinatur facinoris sui poenitentiam, perinde ac si praeviderit, factum iri, quod paucis annis post revera factum esse narratur, ut Athenienses iniustitiae suae poeniteret. Quod quam bene consentiat cum iis sensibus, quos antea vidimus ab eo de muneris et officii sui sanctitate susceptos fuisse, vix monere attinet, ut haec vaticinatio profecto a germani Socratis mente et persona minime aliena videatur. Iam vero quod etiam iis, qui ipsum absolvissent, affirmat haud invitum se morti obviam ire, quandoquidem auguretur, ipsa morte divinum sibi obtingere beneficium, totus hic locus, si quis alius, item refert doctrinae et rationis Socraticae speciem manifestam. Quod enim Socrates p. 40. B sqq. docet mortem non esse in malis ducendam, quoniam, si sensum auferat, nullas habitura sit miserias, sin autem nos in alium locum traducat, etiam maximam beatitatem allatura videatur; contendat mihi aliquis cum hoc loco illa, quae in Phaedone de animorum immortalitate disputantur, ac facile videbit, quantum Platonica a Socratis doctrina recedant *). Quippe Socrates locum de immortalitate

---

*) Miro iudicio Susemihlius Vol. I. Philos. Plat. p. 90.

fere leviter tantum neque aliter nisi populari sermone attigisse videtur. Quamobrem nec apud Xenophontem usquam de immortalitate subtilius disputat, nisi quis huc referre velit Mem. I. 4, 8., ubi de animi humani cum natura divina cognatione agitur, et IV. 3, 14. quo loco ex animi in corpus imperio colligitur etiam rerum universitati mentem divinam praeesse, quae tamen et ipsa populariter magis quam subtiliter sunt exposita. Neque alia ratio est apud Platonem in Critone p. 44. A. B. et p. 54. B., ubi etsi homini sapientissimo certior de immortalitate persuasio tribuitur, tamen res ipsa popularibus de statu animorum futuro opinionibus accommodata est. Quemadmodum autem Socrates in loco Apologiae, de quo nunc ipsum agitur, nihil omnino certi de re gravissima affirmàt, sed ponit tantum de duobus alterutrum, ut mors aut omnem sensum auferat, aut animos ad meliorem vitam traducat; ita etiam Cyrus moriens apud Xenophontem Cyropaed. VIII. 7. §. 6 sqq., quem locum Cicero De senectute c. 22. Latine convertit, dubitanter de eadem loquitur, qui licet ex divina animorum natura spem immortalitatis repetat, tamen extrema oratione sua denique haec addit: „Quare, inquit, si haec ita sunt, sic me colitote, ut deum; sin una est interiturus animus cum corpore, vos tamen, deos verentes, qui hanc omnem pulcritudinem tuentur et regunt, memoriam nostri pie inviolateque servabitis." Qui quidem rex quum plane ad Socraticae rationis similitudinem institutus sit, consequens esse intelligitur, ut etiam Plato Socratem in Apologia de immortalitate dicentem quantum fieri potuit ad ipsam vitae veritatem informasse existimari debeat.

Atque haec quidem hactenus. Videmur enim satis demonstravisse Socratem in Apologia fere talem esse informatum, qualis revera fuit, ut Plato neutiquam ita versatus esse putandus sit, ut suo ipsius ingenio indulgens liberius viri aliquam speciem et imaginem effinxerit, quae vitae veritati minus responderet. Quod si ita est, sponte consequitur, ut phi-

---

„die Unsterblichkeitslehre ist (in der Apologie) eher platonisch als sokratisch."

losophus in scribendo hoc libro nihil aliud sit sequutus quam quod supra indicavimus. Voluit enim Socratem ponere ante oculos, qualis revera fuisset; quem quidem quod in medium produxit caussam suam coram iudicibus orantem, una eademque opera etiam id efficere conatus est, ut notatis simul aetatis vitiis, quam iniquo iudicio vir tam magnus, tam sapiens, tam publice privatimque utilis, de medio esset sublatus, quam clarissime appareret, magistrique memoria ad omnem posteritatem consecrata haberetur.

Ac potuit sane Plato hoc scribendi consilium tanto rectius vel suscipere vel exsequi, quod etiam Athenienses videbat, perpetrato facinore, poenitentia rei tristissimae tactos esse gravissime. Neque enim de nihilo haustum, quod scriptores non contemnendi narrant, Athenienses post triste Socratis fatum decretum publicavisse, quo interdictum fuerit, ne quis publice vel in theatro mentionem illius faceret, eo scilicet consilio, ut indignissimi facinoris memoria quantum fieri posset aboleretur. Neque fide caret, quod iidem tradiderunt, amicos Socratis, qui, saeviente inimicorum odio et invidia, urbe excessissent et patria relicta in alias terras confugissent, in patriam esse revocatos ibique tam benevole exceptos, ut metus et periculi immunes plane iam securitate fruerentur *). Denique etiam quae a Diodoro Siculo, Laertio, Plutarcho, aliis, de accusatoribus Socratis vel capite damnatis vel male habitis et interfectis memoriae tradita sunt **), ita videntur comparata esse, ut aegre possint in dubitationem vocari. Neque vero causae istius poenitentiae, quae civium animos, turbis civilibus aliquando compositis, subiit, ullo modo obscurae sunt. Nam primum quidem animadverterunt Athenienses, sese eo maxime ab accusatoribus, qui privato potius odio quam propter publicae salutis studium senem sapientem accusavissent, in errorem fuisse pertractos, quod isti callidissime id tempus ad accusandum delegissent, quo facillime animi in reum

---

*) v. Brucker. Hist. Philos. Vol. I. Part. II. Libr. II. Cap. II. §. XI. ed. Lips. 1742. 4.

**) v. Commentar. ad p. 23. et 24. et Luzac. Orat. de Socrate Cive. p. 41 sqq. et p. 131 sqq.

innocentem possent exacerbari et ad calidius de eo iudicium permoveri. Etenim coeperat sane populus, excussa triginta tyrannorum dominatione, quam Anytus quoque fortiter impugnaverat, expulsis illis, in civitate etiam factus clarior ac potentior, coeperat igitur populus pristinae reipublicae constitutionem adeo rursus amplecti ac diligere, ut iam acerrime odisset omnes, qui de rerum novarum cupiditate suspecti putarentur. In quorum numero quum imprimis etiam philosophi ac sophistae haberentur, factum est ut iudices populares, qui magnam partem una cum Thrasybulo redierant (Apol. 21. A.), accusatorum calumniae facile crederent, qui Socratem, utpote Critiae magistrum et iam dudum a poetis comicis atque clandestinis adversàriis et calumniatoribus, quales in priore Apologiae parte describuntur, in malam suspicionem adductum, in eorum numero habendum esse arbitrarentur, quum tamen ille non rempublicam sed reipublicae vitia arguisset et salvis legibus publicis non tam instituta publica quam civium mores et ingenia emendare conatus esset. Ita vero factum est, ut qui sub tyrannis damnationem evaserat, libera iterum civitate non evaderet, ab Anyto imprimis, tum magna auctoritate ac potentia inter cives florente, propter offensas quasdam pessumdatus. Deinde vero etiam senserunt Athenienses, illo supplicio revera damnum importatum esse reipublicae. Nam restituta denuo democratia ipsa reipublicae conditio et fortuna graviter sane admonuit, novam disciplinam atque vivendi legem ad servandam publicam privatamque felicitatem valde esse necessariam (v. Eunap. Aedes. p. 35. ed. Steph.). Evanuit igitur tum species periculi, quod ex Socratis disciplina exoriri visum esset. Nam licet ille democratiae minus favisset magisque probavisset paucorum imperium, quippe quod facilius scientiae laudem tueri posset (Xenoph. Mem. III. 9, 10.), quam ad omnia vitae negotia requirebat; tamen clarius intellectum est, voluisse eum rempublicam non evertere aut pessumdare, sed emendandis civium studiis atque moribus iuvare atque stabilire. Quo ipso quum ad perpetuam civitatis salutem nunc cummaxime opus esse videretur, viri certe cordatiores, quanta clades bono publico tristi viri obitu inflicta esset, facile senserunt, alii autem ideo resipuerunt,

quia miseriam civitatis studiis democratiae in dies magis adaugeri non sine dolore animadverterunt. Quae quidem omnia si probabiliter sunt disputata, certe sponte intellectum iri arbitramur, qui fieri potuerit, ut Plato ipsis temporibus ad capiendum exsequendumque consilium illud invitaretur, quod ab eo Apologia Socratis scribenda susceptum et peractum esse iudicavimus.

Certum est igitur et exploratum, de quo hactenus exposuimus, summum philosophum in edendo hoc defensionis libello id unum maxime spectavisse, ut Socratis coram iudicibus caussam suam orantis imaginem quam maxime fidam exhiberet, unde tam viri studia quam iudicii de reo facti rationes plenius cognoscerentur, et quae ipsi cum popularibus suis intercessisset necessitudo accuratius perspiceretur.

Atque haec si vere a nobis disputata sunt, sponte etiam appariturum esse existimamus, quid de orationis Socraticae forma atque compositione iudicari oporteat. Quippe philosophus dum retulit orationem Socratis sic, ut prope ipsum sapientem dicentem audire videamur, una eademque opera etiam speciem quandam effinxit eius eloquentiae, quae homine sapientiae studioso unice digna videretur. Quae quidem qualis sit, statim in ipso libelli initio satis perspicue significatur. Arguuntur enim ibi adversarii vanitatis, quae veritatis rationes callide pervertat. Tribuitur illis porro oratio verborum ac sententiarum venustate splendens et artificiis oratoriis calamistrata, quae careat simplicitatis commendatione. Denique proprium iis assignatur genus dicendi iudiciale, quo tum utebantur fere litigantes, ut illi videantur plane sese composuisse ad eum morem, qui in iudiciis et conventibus publicis regnare coeperat, ex quo Sicula eloquentia Athenis ad summum honorem pervenisset. Haec omnia vero Socrates ultro profitetur sibi nulla ex parte probari. Quocirca manifestum est, Socraticae orationis virtutem in eo ipso positam esse, ut primum quidem specie vel potius fraude oratoria remota omnia tribuantur studio veritatis; deinde spretis orationis ornamentis nativae dicendi simplicitati locus suus concedatur; denique pro iudiciali dicendi genere is sermo adhibeatur, qui disserendi et confabulandi con-

suetudini cognatus et affinis sit ideoque animos ita afficiat atque moveat, ut audientes ratione simplicissima ad persuasionem veri rectique perducantur. Nimirum haec omnia sponte apparet Socratis ingenio ac moribus adeo esse consentanea, ut hoc quoque nomine imago viri plane ad vivum expressa esse iudicari debeat. Quod si ita est, Plato profecto Socratem una opera et ut philosophum atque civem et ut oratorem ad ipsam veritatis speciem elegantissime deformavit. Haec autem si vere a nobis sunt explicata, clarissime apparere arbitramur, Apologiam Socratis Platonicam non esse posse illi Lysiae orationi oppositam, quam celeberrimus orator dicitur Socrati reo obtulisse, ut eam edisceret et in iudicio sui defendendi caussa recitaret, sicuti statuerunt A. Boeckhius in Min. Plat. p. 182. et Franc. Susemihl Genet. Explic. Philos. Platon. Vol. I. p. 87 sq. Nam si vera sunt quae ea de re memoriae prodiderunt Cicer. De orat. I. 54. Quintil. II. 15, 30. Valer. Max. VI. 4. ext. 2. Plutarch. Vitt. X. Oratt. p. 836. B. Diogen. Laert. II. 40., ex quibus Cicero narrat Socratem Lysianam orationem non invitum legisse et commode scriptam esse iudicasse, sed sibi ideo dixisse minus esse commodam, quia parum fortis et virilis videretur; certe multa sunt, quae impediant, quominus Lysiam imprimis editione Apologiae a Platone notatum et reprehensum esse nobis persuadeamus. Nam primum quidem Apologia tota Socratis ipsius refert animum et ingenium, nec vero dedita opera ad carpendum Lysiam comparata est, in cuius oratione si quid desideratum fuit, certe illud unum fuisse narratur, quod esset mollior et delicatior nec satis fortis ac virilis. Nec vero ullo modo fieri potuit, ut, si Socratis animus fideliter exprimeretur, unius Lysiae caussa colores imaginis propositae mero arbitrio variarentur. Itaque vel hanc ob caussam sic potius statuendum est, ut Platonem censeamus significavisse, Socratis rationem ab eorum omnium more fuisse diversam, qui in orationibus iudicialibus nec veritatem rerum curarent et omnia artificiosae eloquentiae tribuerent; quod certe non ad Lysiam sed ad iudiciales oratores omnes pertinuit. Deinde nec ullo pacto credibile est, Platonem, quo tempore Apologiam in lucem publicam emisit, animo adeo in-

grato et inimico erga eum fuisse, qui studio vere laudabili caussam magistri pro viribus sustentare voluisset, ut ipsum ideo etiam haberet ludibrio et inertiae crimine oneraret. Quamquam ipse postea artem illius rationemque propterea improbavit, quod philosophandi subtilitate atque sublimitate prorsus destitueretur. At nimirum istud quidem de celeberrimo rhetore iudicium longo demum tempore post expromsit, quum ex primis itineribus in patriam reversus philosophiam in Academia docere constituisset, quippe tum sibi faciendum ratus, ut rhetoricam cum philosophia quasi in certamen committeret, et, Lysiae exemplo ob oculos posito, luculentius demonstraret, quam vana esset et inanis laus artificialis istius eloquentiae, quae licet sese mirum quantum iactaret, tamen artis ratione plane carere iudicanda esset. Id quod ab eo in Phaedro ita factum esse in vulgus notum est, posteaquam iam antea in Gorgia et in loco nobilissimo Theaetet. p. 172. C — 177. B. ostenderat eloquentiam vulgo in foro et in populi concionibus regnantem non ad probitatem atque honestatem sed ad gratiam et voluptatem comparatam esse. Quae quum ita sint, nos quidem aperte fatemur in ea esse sententia, ut Lysiam a Platone scriptione Apologiae petitum esse nulla ex parte verisimile esse censeamus.

Atque haec quidem hactenus. Superest, ut paucis quaerendum sit de tempore, quo Apologia Platonis litteris consignata et in lucem publicam emissa sit.

Videntur vero origines eius incidere in tempora non ita multo post Socratis obitum insecuta. Cuius sententiae argumenta si qui requirant, sunt illa prope in medio posita. Nam primum quidem vix est credibile, Platonem tale pietatis monumentum, quale hoc est, longiore demum tempore post obitum Socratis elapso conditurum fuisse, quod certe consentaneum est iam tum ab eo fuisse compositum, quum recens adhuc dolor esset ex magistri morte susceptus recensque indignatio, quam fatorum iniquitas atque temporum iniuria excitavisset. Deinde illud quoque, quod Athenienses brevi post Socratis condemnationem facti poenitentia invasisse narratur, de quo supra exposuimus, certe fuit eiusmodi, ut philosophum im-

pellere ac movere deberet ad Socratis memoriam vel instaurandam vel ab iniuria vindicandam, atque id agere, ut aliquando certius confirmarentur popularium suorum de illo iudicia, praesertim quum vel e Gorg. p. 484. C. p. 485. A sqq. p. 500. C. Theaetet. p. 176. A sqq. suspicari liceat, etiam tum fuisse, qui istud defensionis genus, quo Socrates usus esset, non usquequaque probarent. Accedit huc, quod Plato Socrate interemto apud animum constituit in posterum republica plane abstinere, et easdem quidem ob caussas, quas antea vidimus etiam Socratem permovisse, ut nunquam publicis fungeretur muneribus, semper privatam degeret vitam. De qua re vid. Epist. Platonic. VII. init. Itaque quum Athenis aut iam valedixisset aut brevi esset valedicturus, faciendum sibi putavit, ut huius consilii sui caussas civibus suis palam declararet; quod ne tum quidem deseruit, quum multo tempore post ex longinquis itineribus reversus philosophiam in Academia tradere animum induxisset. Denique ad rem certius definiendam nec inutile erit meminisse, arctiorem quandam Apologiae cum Euthyphrone, Menone atque Critone intercedere coniunctionem ac necessitudinem. Nam in Euthyphrone quidem, qui in rimandis explorandisque pietatis notionibus versatur, caussa accusationis ab impietate repetita ita indicatur, ut simul Meleti, qui nuper Socrati litem intendisset, adolescentia atque rerum imperitia subsannetur adeoque Socrati ab Euthyphrone caussae suae victoria promittatur atque praedicatur, p. 2 — 3. E. In Menone porro, in quo de virtutis natura in utramque partem disputatur, eadem opera ostenditur, qui factum sit, ut Socrates virorum civilium, utpote virtute civili fastuose superbientium, iracundiam in se concitaverit, quod quidem ita fit, ut etiam Anytus cur ipsi succensuerit, luculentissime declaretur; v. p. 90. B. — 94. E. Iam vero in Apologia virum sapientem audimus se ipsum defendentem adeoque studia sua atque consilia describentem, quibus de civibus suis per totam vitam suam bene mereri conatus sit. Denique in Critone demonstratur, Socratem eum fuisse civem, qui legibus patriae vel tum, quum captivus in carcere teneretur, per omnia religiose obtemperaverit. Pertinent igitur hi libri omnes ad accusationem Socratis continenturque inter se ar-

gumenti quadam cognatione, ut ultro coniicere cogamur, eos nec temporibus multum diversis litteris consignatos esse. Iam vero Meno sine controversia scriptus est aut paullo ante Socratis accusationem aut caussa eius vixdum in iudicium deducta, sicuti videmur Prolegg. ad Men. ed. Lips. p. LIII sqq. atque edit. Gothan. Vol. VI. P. II. p. 20 sq. ostendisse, cui rationi nostrae nuper alii quoque vel tacite et clam vel aperte ac sincere accesserunt. Neque aliter existimandum videtur de Euthyphrone, quem iure videmur cum Schleiermachero, Sochero et Schierenbergio ei tempori adsignavisse, quo caussa Socratis haud ita pridem erat in iudicium deducta nec iam tristis eius exitus praevideri poterat. De qua ratione v. quae disputavimus in Prolegg. ad Euthyphron. p. XXXVI sqq. ed. Lips. et Opp. Plat. Vol. VI. Part. II. p. 142 sqq. Nam quod nuper Susemihlius Hist. Philos. Platon. genet. Vol. I. p. 125 sq. libellum post Gorgiam demum scriptum esse censuit, duplici certe nomine falsus est. Neque enim in Euthyphrone ulla extant, sicuti ille putat, doctrinae idearum vestigia, quandoquidem locus p. 6. D. E. id minime evincit, ubi εἶδος et ἰδέα nihil aliud est nisi genus notionis, eo sensu, quo Plato Socraticus intellexit. Nec vero disputatio de falsis opinionibus, quae vulgo de diis eorumque cultu circumferebantur, instituta ullo modo caussae Socratis potuit officere, ut vir doctissimus sibi persuasit, qui non videtur legisse, quae ea de re in editione Gothana p. 143 sqq. copiosius exposuimus. Itaque certum et exploratum habemus, Menonem et Euthyphronem scriptos esse quo tempore accusatio Socratis ab eius inimicis modo instituta ac suscepta erat atque lis adhuc in iudicio pendebat. Porro dialogus nomine Critonis inscriptus etsi nulla habet indicia, unde certiorem de eius tempore natali coniecturam capere liceat, tamen Socratem ut civem legibus patriae etiam tum, quum condemnatus esset, religiosissime obtemperantem tam populariter tamque ad vulgi captum accommodate describit, ut non potuerit nisi paullo post Socratis supplicium litteris mandari. Iam vero Apologia Socratem sistit in iudicio publico caussam suam ita orantem, ut omnis eius indoles atque virtus in clarissima luce collocata conspiciatur, pertinetque

item ad illustrandam eius accusationem atque simul etiam condemnationem. Ex quo verisimiliter colligere licet, etiam hunc libellum circa tempora illa periculosissima, hoc est, non ita multo post quam reus capitis supplicio fuit condemnatus, scripto mandatum esse.

Itaque his quidem ita disputatis quid de Apologiae argumento, consilio, arte denique et compositione existimandum sit, satis appariturum esse speramus. Nec vero iam opus erit defendere argumentis pluribus scripti fidem et auctoritatem. Illud tamen non supervacaneum erit admonuisse, notum fuisse libellum iam Aristoteli, quod quantum ad eius fidem tutandam valeat, vix eget admonitione. Is enim in Rhetoricis bis sententias quasdam memorat ex hoc libello desumtas; quod licet suppresso Platonis nomine fiat, tamen huius scriptionem revera significari, perpensis rerum momentis omnibus, nemo temere infitias iverit. Nam Rhetor. Lib. II. sect. 23. p. 1398. ed. Bekker. *ἄλλος (ἔλεγχος) ἐξ ὁρισμοῦ, οἷον ὅτι τὸ δαιμόνιον οὐδέν ἐστιν ἀλλ' ἢ θεὸς ἢ θεοῦ ἔργον· καίτοι ὅςτις οἴεται θεοῦ ἔργον εἶναι, τοῦτον ἀνάγκη οἴεσθαι καὶ θεοὺς εἶναι*: quibus verbis apertum est respici illa Apologiae p. 27. B. C. D. E. Ibidem vero Lib. III. sect. 18. p. 1419. etiam haec leguntur: *πυθόμενον γὰρ δεῖ τὴν μίαν πρότασιν μὴ προςερωτᾶν τὸ φανερόν, ἀλλὰ τὸ συμπέρασμα εἰπεῖν, οἷον Σωκράτης Μελήτου οὐ φάσκοντος αὐτὸν θεοὺς νομίζειν εἴρηκεν, εἰ δαιμόνιόν τι λέγοι, ὁμολογήσατος δὲ ἤρετο, εἰ οὐχ οἱ δαίμονες ἤτοι θεῶν παῖδες εἶεν ἢ θεῖόν τι· φήσαντος δέ, ἔστιν οὖν, ἔφη, ὅςτις θεῶν μὲν παῖδας οἴεται εἶναι, θεοὺς δὲ οὔ*; quae ad eundem illum locum Apologiae spectare propemodum in oculos incurrit.

Sed hic quidem Prolegomenis nostris aliquando finem statuisse consultum erit. Superest ut codices manuscripti enumerandi sint, ex quibus lectionis varietas verbis Platonis subiecta manavit.

Recensus codicum manu scriptorum,

ad Apologiam excussorum.

Clarckianus s. Bodleianus. Coislin. (*Γ*) Venet. a. *ΑΞ*, et, qui nobis b signatus est, II. Vind.

1. 2 (Bekkero *Υ*). 3. 4. 5. 6. (Bekkero *Φ*). Flor. a. b. c. d. e. g. h. i. Vatic. Zittav. Angel. u. Paris. BCDEHST. et g, quanquam de hoc aliter Bekkerus in Elencho Codd. p. X., ut voluisse videatur Ricard., quem 𝔤 signavit. v. Commentar. Crit. T. I. p. VII. Praef.

Bodleianum s. Clarckianum excussit Gaisfordius. Parisinos BCDEHST. Coislin. *Γ*., Angelicum, qui littera u signatus est, Venetos *ΔΞ*., et incertum 𝔤, Im. Bekkerus contulit, qui de iis exposuit in Indice Codicum. Nos adhibuimus Vindobonenses 1. 2. 3. 4. 5. 6. a Bastio excussos, de quibus, sicuti de reliquis libris a nobis primum usurpatis, Tom. XII. in Platonis Operum edit. Lipsiensi p. III sqq. narravimus. Duos horum Vindobonensium usurpavit etiam Im. Bekkerus, unum 2., quem ille notavit littera *Υ*., alterum b., quem *Φ*. esse voluit. Nos in his notandis nostris siglis usi sumus. Praeterea Bastii industriae debuimus Venetos litteris a. et b. notatos. Horum altero b. etiam Im. Bekkerus usus est, insignito ipsi littera *Π*.; cui praeterea etiam praesto fuerunt duo alii Veneti, quos ab ipso *ΔΞ*. vocatos esse antea indicavimus. Porro adhibuimus librum Vaticanum item a Bastio excussum; Zittaviensem, ex quo Rudolphus excerpsit varias lectiones; Palatini fragmenta a Creuzero publicata; et Florentinos octo, quorum collationem J. A. C. Weigelius, vir honestissimus, a Cel. Furia impetraverat, signatos illos iis, quas supra posuimus, litterarum formis. Collatos igitur ad Apologiam habemus codices triginta unum vel duo: qui quatenus inter se vel consentiant vel dissentiant et quanti aestimandi sint, quoniam vel levis variae scripturae consideratio docet, non est cur hoc loco exponamus. Illud unum admonuisse non supervacaneum erit, nos optimis quidem, veluti Bodleiano, Vaticano et Ven. b., plurimum, nec vero omnia tribuisse, quandoquidem illi quoque grammaticorum recensionem referunt, quae ad criticam probabilitatis legem comparatis etiam aliis codicum scripturis semper et ubique examinanda est.

Editiones Apologiae et Critonis singulares.

Separatim hi libelli editi et commentariis instructi sunt saepissime. Quamquam editiones superioribus saeculis ab Jo. Sturmio, Esromo Rudingero, Jo. Sam. Müllero, aliis, curatae (de quibus v. Notitt. litterar. ap. Fischerum praef. ad IV. Diall. Euthyphrone Apol. Criton. Phaed. Lips. 1783. p. 203.) nec praesentis aetatis desideriis conveniunt nec omnino multum utilitatis ad eius interpretationem iuvandam ac provehendam attulerunt. Quocirca satis erit hoc loco indicasse eas utriusque libri editiones, quibus Platonis intelligentiae vel critice vel etiam habita interpretationis ratione ita prospectum est, ut hodie quoque mentione dignae videantur. Quod quidem ita faciemus, ut subinde nostrum de iis interponamus iudicium. Accipe igitur iam horum librorum recensum.

Platonis Dialogi V. (Amatores, Euthyphro, Apologia, Crito, Phaedo.) Recensuit, notisque illustravit Nath. Forster. Edit. sec. Oxon. 1752 8. De interpretatione horum librorum primus melius meritus est; opes tamen criticas peculiares nullas habuit.

Platonis Euthyphro, Apologia Socratis, Crito, Phaedo, Graece. Ad fidem codd. mss. Tubing. August. aliorumque et librorum editorum veterum recensuit, emendavit, explicavit I. Fried. Fischerus. Ed. tert. Lips. 1783. 8. Summa cum diligentia Fischerus versatus est in lectionibus vett. editt. et codicum enotandis et diiudicandis, quanquam non raro iudicio suo a vero aberravit. Nihilo minus vir egregius hac una opera melius de Platone deque universis literis Graecis meritus est, quam multi eorum, qui infami conviciandi et calumniandi licentia usi de laudibus viri summi maligne detrahere conati sunt.

Platonis libri IV. Gorgias, Apologia Socratis, Charmides, Hippias maior. Scholarum in usum edidit L. Heindorfius. Praefixa est annotatio critica in Apologiam Socratis. Berol. 1805. 8. Adnotatio perbrevis.

Platonis dialogorum delectus. Pars. I. Euthyphro, Apologia Socratis, Crito. Ex recensione et cum Latina interpretatione Fr. A. Wolfi. In usum praelectionum Berolin. 1812. 4. min. Adnotationem habet nullam.

Platonis Dialogi IV. Meno, Crito, Alcibiades uterque cum adnotatione critica et exegetica. Ed. IV. Curavit Philippus Buttmannus. Berol. 1822. 8. Editio horum librorum primum suscepta fuit a Biestero et Fr. Gedickio a 1780. tertium repetita assumto socio Phil. Buttmanno, Berolin. 1811. Quartam editionem solus Buttmannus opibus criticis Im. Bekkeri primum usus administravit multisque novis accessionibus locupletavit.

Crito, Laches et particula Apologiae Socratis et Phaedonis leguntur etiam, animadversionibus additis, in Iacobsii, V. Cl., Chrestomathiae Graecae T. III. qui inscriptus est: Sokrates oder Auszüge aus den phil. Schriftstellern der Griechen. Für die mittlern Classen gelehrter Schulen.

Platonis Apologia Socratis et Crito. Edidit et in scholarum maxime usum interpretatus est Car. Guil. Elberling. Havniae, 1837. 8. Editio commendabilis, brevibus commentariis instructa iisque bene Latinis.

Platonis Crito. In usum scholarum edidit J. C. Held. Solisbaci, 1838. 8. Editio aliorum fere annotationes in brevius contractas easque plerumque grammaticas exhibet, quibus unis tamen Platonis intelligentia neutiquam satis adiuvatur.

Platonis Apologia Socratis. In usum scholarum edidit J. C. Held. Solisbaci, 1844. 8. De hac quoque opella iudicandum est, quod de Critone diximus.

Platonis dialogorum delectus. Euthyphro, Apologia, Crito, Phaedo. Ad fidem codicum recognovit et summariis instruxit G. Stallbaum. Lipsiae, ap. Serig. 1838. 8. min. Editio parvo parabilis: addita est etiam annotatio critica.

Platons Apologie des Socrates. Uebersetzt und erläutert von Fr. A. Nüsslin. Mannheim, 1838. 8. ed. 2. 1848. 8. mai. Habet egregias de rebus ac sententiis commentationes.

Kriton. Ein Platon. Gespräch, übersetzt und erläutert von F. A. Nüsslin. Mannh. 1843. 8. ed. sec. 1850. Continet hic quoque liber multa egregia, quae ad interiorem Platonis sensum recludendum valeant.

Platons Vertheidigung des Socrates, übersetzt v. J. H. Voss, olim edita in libro: Deutsches Museum a. 1776. Vol. 10. nunc legitur in libro postumo: Anmerkungen und Randglossen zu Griechen und Römern v. J. Heinr. Voss. Herausgegeben v. Abrah. Voss. Leipz. 1838. 8. p. 119 sqq. ubi quae additae leguntur annotationes criticae, eae quum Fischerum maxime impugnent, tum certissime

arguunt, Vossium tum quidem fuisse criticum et grammaticum ad Fischeri virtutem nullo modo comparandum. Quapropter melius utique fuerat futurum, si ista omnia perpetua sepulta mansissent oblivione; sunt enim nullius pretii.

Platonis Laches, Euthyphro, Apologia Socratis et Menexenus. Ed. Engelhardt. Berolin. 1826. 8. Editio multis nominibus commendabilis, maxime occupata in disceptandis rebus grammaticis.

Platons Vertheidigung des Socrates. Griechisch und deutsch mit kritischen und erklärenden Anmerkungen. Leipz. b. Engelmann. 1846. 8. min. et edit. 2. ibid. 1850. 8.

Platons Euthyphron u. Kriton. Griechisch u. deutsch mit kritischen und erklärenden Anmerkungen. 2te Ausg. 1850. Ibid. Animadverss. hic et illic aliquid ad criticam et exegeticam afferunt.

Platonis Apologia Socr. Crito et Phaedo. Accedit emendationis specimen in nonnullis reliquorum dialogorum (sic!). edidit R. B. Hirschig. Traiecti ad Rhen. ap. Kemink typogr. 1853. 8. Editor severi critici partibus susceptis in Platonem suum passim iusto saevius est grassatus, quippe qui ubique inepta odoratus sit glossemata et multos locos nimia fere audacia corrigere ac refingere studuerit. Quibus consiliis ipsius in commentariis nostris plerumque adversati sumus, ex quibus facile intelligetur, quibusnam ille in Critica factitanda ductus sit rationibus.

Platons Apologie des Sokrates u. Kriton. Mit erklärenden Anmerkungen für den Schulgebrauch von A. Ludwig. Wien b. Gerold. 1856. 8.

Platons Vertheidigungsrede des Socrates u. Kriton. Für den Schulgebrauch erklärt v. Christian Kron. Leipz. 1857. b. Teubner. Utraque editio tironibus destinata notulas maximam partem grammaticas easque in brevius contractas habet, laudatis passim libris grammaticis hic et illic usitatis.

Praeterea de utroque Platonis opere consulendi sunt C. Frid. Hermann. Geschichte d. Platon. Philosoph. I. p. 468 sqq. Car. Steinhart in Interpretat. Opp. Platon. Germ. Hieron. Mülleri Vol. II. p. 233 sqq. 280 sqq. 291 sqq. 322 sqq. Frider. Schleiermacher. Platons Werke Vol. I. P. II. p. 181 sqq. et p. 231 sqq. ed. sec.

PLATONIS

APOLOGIA SOCRATIS.

Ed. Steph.

Cap. I. Ὅ τι μὲν ὑμεῖς, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, πε- 17
πόνθατε ὑπὸ τῶν ἐμῶν κατηγόρων, οὐκ οἶδα· ἐγὼ δ' οὖν καὶ αὐτὸς ὑπ' αὐτῶν ὀλίγου ἐμαυτοῦ ἐπελαθόμην·

Cap. I. P. 17. *ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι,*] Codd. quidam ὦ Ἀθηναῖοι, ut p. 34. D. et p. 36. B. cap. XXVI. in. al. Sed omissio voc. ἄνδρες e scripturae compendio orta est. Formula enim in codd. antiquis sic scripta reperitur: ω̃ ἀθν. unde originem duxit quod alii habent: ὧδε ἀθηναῖοι vel ὧδ ἀθ. Nimirum imperiti librarii litteram δ super ω positam pro circumflexu habuerunt, quum ea significaret ἄνδρες. Ita Bastius, gravis vir auctoritatis, cuius verba olim retulimus in edit. Weigel. T. IX. p. 33. nunc repetenda putavimus, ut quorundam mutandi lubido coerceretur. Alii quidam libri Ἀθηναῖοι omittunt.

ἐγὼ δ' οὖν καὶ αὐτός] Sic Bodl. Ven. b. Vat. Vind. 1. 4. Flor. d. g. h. Par. DST. Vulgo ἔγωγ' οὖν.

ὀλίγου ἐμαυτοῦ ἐπελαθόμην] Omittunt δεῖν vulgo post ὀλίγου intrusum Bodl. Ven. b. Vind. 1. 3. 4. 6. Florr. b. e. g. h. i. Coisl. Ven. Δ. Parr. DEHST. Aug. prim. m. Vind. 2.

Cap. I. P. 17. A. *ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι*] Intelliguntur Heliastae, h. e. iudices e populo per sortitionem delecti, de quibus v. etiam ann. ad p. 36. A. ann. et Schömann. Antiquitatt. Iuris publici Graecorum §. XLIX. p. 263 sqq. Ii praeter alias caussas gravissimas etiam caussas impietatis, τῆς ἀσεβείας, ab archontum secundo sive rege ad eos delatas iudicabant. Ἀθηναῖοι appellantur non sine caussa, sed ut admoneantur patriae suae gloriam et dignitatem. conf. infra Cap. 17. med. p. 29. D. Itaque prave libri nonnulli Ἀθηναῖοι omittunt. Verba Ὅ τι μὲν ὑμεῖς πεπόνθατε κτλ. hoc modo intelligas: Quomodo animi vestri ab accusatoribus meis affecti sint, s. quomodo animos vestros affecerit et commoverit oratio accusatorum meorum. De ὑπὸ cum verbo neutro coniuncto v. Matth. Gr. §. 496. 3. et de simili usu praep. ab apud Latinos Heusinger. ad Cic. de Offic. 1. 2, 12. Goerenz. ad Academ. 1. 11.

ἐγὼ δ' οὖν καὶ αὐτὸς ἐπελαθόμην] Sed hoc utcunque est, ego vero et ipse prae eorum oratione mei prope oblitus sum. Fa-

οὕτω πιθανῶς ἔλεγον. καίτοι ἀληθές γε, ὡς ἔπος εἰπεῖν, οὐδὲν εἰρήκασι. μάλιστα δὲ αὐτῶν ἓν ἐθαύμασα τῶν πολλῶν ὧν ἐψεύσαντο, τοῦτο, ἐν ᾧ ἔλεγον, ὡς χρῆν ὑμᾶς
B εὐλαβεῖσθαι. μὴ ὑπ' ἐμοῦ ἐξαπατηθῆτε, ὡς δεινοῦ ὄντος λέγειν. τὸ γὰρ μὴ αἰσχυνθῆναι, ὅτι αὐτίκα ὑπ' ἐμοῦ ἐξελεγχθήσονται ἔργῳ, ἐπειδὰν μηδ' ὁπωστιοῦν φαίνωμαι δει-

B. *ὡς χρῆν ὑμᾶς*] *χρὴ* Bas. 2. Vindob. b. Par. C. et corr. B. probante Heindorfio ad Protag. §. 30.

μὴ αἰσχυνθῆναι, ὅτι αὐτίκα] *ὅ τι* editt. Bas. et Forster. probante Heindorfio. Sed licet recte dicatur *αἰσχύνεσθαί τι* et *ἐλέγχεσθαί τι*, tamen verum videtur *ὅτι*. Nam pro *ὅ τι* non dubito quin Plato *ὃ* scripturus fuisset

καλοῦσιν οὗτοι] V. *αὐτοί*, quod e Bas. 2. Bodl. Parr.

tetur igitur se adeo propemodum sui ipsius oblitum esse, h. e. eo adductum, ut putarit se non esse eum, qui revera sit. Quibus verbis nemo est quin sentiat acerbam contineri irrisionem. Eandem loquutionem habes Phaedr. p. 228. A: *εἰ ἐγὼ Φαῖδρον ἀγνοῶ, καὶ ἐμαυτοῦ ἐπιλέλησμαι*. Menexen. p. 235. C: *μόγις ἀναμιμνήσκομαι ἐμαυτοῦ*. De *δ' οὖν* v. infra p. 34. E. Theaet. 197. B. Symp. p. 180. D. Protagor. p. 315. E.

ὡς ἔπος εἰπεῖν] h. e. prope nihil; pertinet enim formula ad *οὐδὲν εἰρήκασιν*. v. ad Gorg. p. 450. B. coll. int. p. 22. B.D.

αὐτῶν ἓν ἐθαύμασα] De genitivo *αὐτῶν* vid. Matth. Gr. §. 317. Germanice dixeris Eins an ihnen; nam *αὐτῶν* est masculinum. Nec quidquam habet offensionis, quod etiam *τῶν πολλῶν* ex *ἓν* nexum suspensumque est. Hoc enim dicit: Maxime vero in iis unum miratus sum ex multis illis, quae commenti sunt. Eodem modo mox: *τοῦτό μοι ἔδοξεν αὐτῶν ἄν. εἶναι. ἐν ᾧ*, wobei, quo loco, ubi.

ὡς χρῆν ὑμᾶς εὐλ., μὴ — ἐξαπατηθῆτε] Verissime olim, Heindorfius legitimam modorum consecutionem *ἐξαπατηθεῖτέ*, optativum modum, requirere iudicavit, nec tamen eo usque processit, ut id unice necessarium statuerit. Neque coniunctivus temere reiiciendus est, praesertim quum eum libri mss. omnes tueantur. Ponitur enim ille, sicuti dudum demonstravit God. Hermannus. De emendanda ratione Graecae grammat. p., 208 sq. etiam post praeterita, ubi res nondum perfecta sed etiam nunc experienda et usu cognoscenda significatur, ut Criton. p. 43. B. Eurip. Hecub. v. 27 sq. al. conf. Matthiae Gr. Gr. §. 518. 1. p. 1180. ed. 3. Rost. Gr. Gr. §. 122. 10. a. p. 655 sqq. ed. 7. Hoc igitur dicit Socrates: quo loco dicebant oportere vos vobis cavere, ne iam ea, quam exorsus sum oratione, decipiamini. Nimirum respicit orator, mentis cogitatione a praeterito tempore ad praesens deducta, nunc id unum maxime, quod in praesenti cavendum sit; quae ratio imprimis post verba timendi, curandi, cavendi locum habet, quorum vis et potestas ea est, ut animis facile praesentis periculi et curae imaginem obiiciant; v. Matthiae Gr. Gr. §. 518. I. 1. Iam vero

νὸς λέγειν, τοῦτό μοι ἔδοξεν αὐτῶν ἀναισχυντότατον εἶναι, εἰ μὴ ἄρα δεινὸν καλοῦσιν οὗτοι λέγειν τὸν τἀληθῆ λέγοντα· εἰ μὲν γὰρ τοῦτο λέγουσιν, ὁμολογοίην ἂν ἔγωγε οὐ κατὰ τούτους εἶναι ῥήτωρ. οὗτοι μὲν οὖν, ὥσπερ ἐγὼ λέγω, ἤ τι ἢ οὐδὲν ἀληθὲς εἰρήκασιν· ὑμεῖς δ' ἐμοῦ ἀκούσεσθε πᾶσαν τὴν ἀλήθειαν. Οὐ μέντοι μὰ Δί', ὦ ἄνδρες

BCDST. Vat. Vind. 1. 4. 6. Ven.b. Flor. a. d. g. h. mutatum. Et ponitur *οὗτος* ita ad significandum contemtum, ut Criton. p. 45. A. Sympos. p. 181. E. De Rep. III. p. 403. A. al.

ἤ τι ἢ οὐδὲν ἀληθὲς εἰρ.] Sic Bodl. Parr. DST. Vind. 1. Ven. b. a. pr. m. Flor. d. g. h. Ceteri *ἤ τι ἢ* male omittunt. Mox vulgo *δέ μου*, quod correxit Bekkerus suadente Heindorfio.

quod *χρῆν* ponitur, imperfectum accommodatur praecedenti *ἔλεγον*, ut nec opus sit *χρὴ* vel *χρείη* refingere. Quanquam illud in odd. nonnullis scriptum legitur neque displicuit Heindorfio ad Protagor. §. 30. Nimirum omnino variata est nonnihil verborum constructio.

B. *ἐπειδὰν μηδ' ὁπωστιοῦν*] Adduntur haec ad illustrandum vocabulum *ἔργῳ*. Voc. *ὁπωστιοῦν* Phavorinus et Thom. Mag. h. v. tradunt Attice dici pro *ὁπωσοῦν*. Quanquam inde non colligi licet, *ὁπωσοῦν* Atticis fuisse inusitatum, v. Ducker. ad Thucydid. VII. 49. Intpp. ad Xen. Cyr. 1. 4, 15. Significat autem *μηδ' ὁπωστιοῦν* ne tantillum quidem, nulla ex parte, nulla tenus. Sic *οὐδ' ὁπωστιοῦν* infra p. 26. E. ap. Xen. Oecon. XIII. 12. Cyrop. VIII. 4, 9. Memorab. 1. 6, 11. al. Mox *εἰ μὴ ἄρα*, ut Lat. nisi forte, dicitur ironice; v. Wyttenbach. ad Plutarchi Moral. p. 733. et Matthiae Gr. §. 617. c.

οὐ κατὰ τούτους εἶναι ῥήτωρ] Speciosa est Mureti sententia, qui Varr. Lectt. 3. III. *οὐ* delendum censuit. Sed recte iudicavit Fischerus declarare his verbis Socratem, se idem sentire cum accusatoribus de officio oratoris, ut vera dicat, sed non eadem facere, quae illi fecerint, qui falsa dixerint. Itaque *οὐ κατὰ τούτους εἶναι ῥήτωρ* est: me oratorem esse istorum dissimilem, quum ego vera dicam, non falsa.

ἤ τι ἢ οὐδὲν ἀληθὲς εἰρήκασιν] h. e. nihil propemodum veri dixerunt: sie haben wenig oder nichts Wahres gesagt. Nam usurpatur haec formula ita, ut negandi habeat potestatem; v. Valckenar. ad Herodot. III. 140., qui comparat Xenoph. Cyrop. VII. 5, 45: *τούτων τῶν περιεστηκότων ἤ τινα ἢ οὐδένα οἶδα.* Aelian. de Nat. Anim. VI. 50: *ἴσασιν Αἰγυπτίων ἤ τις ἢ οὐδείς.* VII. 8: *θαυμάζει τις ἢ οὐδείς.* cf. etiam Matth. Gr. §. 487. 8. Grammatici quum non caperent formulae vim et significationem, verba *ἤ τι ἢ* tanquam supervacanea deleverunt, ut factum est in cod. Vaticano, ubi quum olim scripta exstarent, a secunda manu expuncta sunt. Etiam De Rep. VI. p. 496. C. haec formula criticos in fraudem induxit. Deinde *πᾶσαν τὴν ἀλήθειαν* recte Fischerus Latine reddidit omnem rem, sicuti revera se habet. Homer. Odyss.

᾿Αθηναῖοι, κεκαλλιεπημένους γε λόγους, ὥςπερ οἱ τούτων,
C *ῥήμασί τε καὶ ὀνόμασιν, οὐδὲ κεκοσμημένους, ἀλλ᾿ ἀκού-*
σεσθε εἰκῇ λεγόμενα τοῖς ἐπιτυχοῦσιν ὀνόμασι· πιστεύω
γὰρ δίκαια εἶναι ἃ λέγω, καὶ μηδεὶς ὑμῶν προςδοκησάτω ἄλ-
λως. οὐδὲ γὰρ ἂν δήπου πρέποι, ὦ ἄνδρες, τῇδε τῇ ἡλικίᾳ,

C. *καὶ ἐν ἀγορᾷ ἐπὶ τ. τρ.*] Sic Vind. 1. 2. 3. 6. Florr. b. e. i. Coisl. Par. B. alii. Vulgo *καὶ ἐν ἀγορᾷ καὶ ἐπὶ τρ.* v. ann.
οἱ πολλοὶ ἀκηκόασι] *οἱ* deest in Bodl. Vat. Ven. b. Flor. d. g. h. Vind 1. 4. 6. Par. DS. At conf. p. 19. D. ubi Socrates β. 122: *ἐγὼ τῷ πᾶσαν ἀληθείην κατέλεξα.* Iliad. ω΄. 407: *πᾶσαν ἀληθείην κατάλεξον.*

κεκαλλιεπημένους γε λόγους —] *Καλλιεπεῖν*, de quo verbo vid. Valckenar. Diatrib. p. 291 ss., est uti oratione venusta et eleganti, eleganter dicere. Itaque *λόγοι κεκαλλιεπημένοι ῥήμασί τε καὶ ὀνόμασι* sunt orationes et sententiis venustis et verbis elegantibus compositae. Nam *ῥήματα* et *ὀνόματα* ita differunt, ut haec intelligantur singula nomina, illa autem sint nomina una cum praedicato; v. nostra ad Cratyl. p. 399. A. p. 431. B. et ad Sophist. p. 262. A. — Praeterea commemorat Socrates *λόγους κεκοσμημένους*, h. e. orationes ornatas, videlicet tropis, figuris, numero: in his enim rebus maxime cernitur *κόσμος* s. ornatus orationis. — *εἰκῇ λεγόμενα*, h. e. orationem subito ac sine praevia meditatione quasi profusam. — *τοῖς ἐπιτυχοῦσιν ὀνόμασι*, h. e. nullo verborum delectu instituto. Nam *τὰ ἐπιτυχόντα ὀνόματα* non sunt verba vulgaria atque trita, sed verba, quae sponte quasi se offerunt: die ersten besten Ausdrücke. Pro *ὥςπερ οἱ τούτων* ne quis *ὥςπερ τοὺς τούτων* requirat, v. de hoc genere loquendi ann. ad Phaedon. p. 111. A. Praeterea animadvertas verbum *ἀκούσεσθε* in secundo enuntiati membro post *ἀλλὰ* positum. Eadem verbi collocatio est Legg. XII. p. 951. E: *ἕκαστος δὲ τούτων μὴ μόνος, ἀλλ᾿ ἴτω μετὰ νέου, κτλ.*

C. *δίκαια εἶναι ἃ λέγω*] ideoque me hoc recte facere posse, videlicet uti oratione incomta neque meditata. — *τῇδε τῇ ἡλικίᾳ*, h. e. hac aetate qua ego sum: quod connectas cum *εἰς ὑμᾶς εἰσιέναι.* Nam ad *πλάττοντι* sponte *ἐμοί* intelligitur. Male vulgo putant nomen abstractum, quod vocant, loco concreti positum: unde etiam addi potuerit *ὥςπερ μειρακίῳ,* cui deinde genere suo accommodetur *πλάττοντι.* Erat autem Socrates, quum publice accusaretur, septuagenarius, v. infra D. — *πλάττειν λόγους* est comere, ornare orationem; v. Ernesti Lex. Techn. Graec. Rhetor. p. 267 sq., ubi vocc. *πλάσις* et *πλάσμα* illustrantur. Demosth. de Coron. p. 268 ed. R. *τί λόγους πλάττεις;* — Pro *εἰς ὑμᾶς εἰσιέναι* dici poterat *εἰς τὸ δικαστήριον εἰσιέναι.* Prorsus eodem modo Demosth. adv. Midiam init. *ἀλλ᾿ οὗτος μὲν ῥᾳδίως φέρει; πολλάκις εἰς ὑμᾶς εἰθισμένος εἰσιέναι,* et similiter infra Cap. XIX: *οὐ τολμῶ ἀναβαίνων εἰς τὸ πλῆθος τὸ ὑμέτερον*, h. e. prodiens in concionem.

ὥςπερ μειρακίῳ, πλάττοντι λόγους εἰς ὑμᾶς εἰςιέναι. καὶ μέντοι καὶ πάνυ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοῦτο ὑμῶν δέομαι καὶ παρίεμαι· ἐὰν διὰ τῶν αὐτῶν λόγων ἀκούητέ μου ἀπολογουμένου, δι' ὧνπερ εἴωθα λέγειν καὶ ἐν ἀγορᾷ ἐπὶ τῶν τραπεζῶν, ἵνα ὑμῶν οἱ πολλοὶ ἀκηκόασι, καὶ ἄλλοθι, μήτε θαυμάζειν μήτε θορυβεῖν τούτου ἕνεκα. ἔχει γὰρ οὐ- D

item: *μάρτυρας δ' — ὑμῶν τοὺς πολλοὺς παρέχομαι.* Quamquam ibidem continuo subiungit *πολλοὶ δ' ὑμῶν οἱ τοιοῦτοι*: unde haec in codd. illis correcta videntur.

Quod monemus, quo melius intelligatur, qua ratione et caussa nitatur hic usus praepositionis *εἰς*. Nam perperam nonnulli eam opinati sunt pro praep. *πρὸς* positam esse.

καὶ παρίεμαι] In cod. Vindob. quodam adscriptum est glossema: *ἢ οὐ παραιτοῦμαι*. In cod. Bodl. superscriptum legitur *παραιτοῦμαι*. Phavorinus: *παρίεσθαι τοῦτο δοκεῖ τοῦ παραιτεῖσθαι δύναμιν ἔχειν. τοῦτο ὑμῶν δέομαι καὶ παρίεμαι.* Timaeus Gloss. Platon. p. 207: *παρίεμαι· παραιτοῦμαι*: ad quem locum Ruhnkenius: „Huius rarissimae notionis ratio, inquit, nondum, quod sciam, explicata, pendet ab indole mediorum. Ut *ἵημι* et *ἐφίημι* est mitto, *ἵεμαι* et *ἐφίεμαι* mitti mihi volo, id est cupio, peto; sic *παρίημι* admitto, *παρίεμαι* ad me admitti volo, id est, precor, deprecor." Aliter Astius ad Polit. I. 15. p. 341. C.; aliter etiam Fischerus ad h. l.

καὶ ἐν ἀγορᾷ ἐπὶ τῶν τραπεζῶν] Verba *καὶ ἐν ἀγορᾷ ἐπὶ τῶν τραπεζῶν* respondent proximis illis *καὶ ἄλλοθι*. Nec recte scribebatur *καὶ ἐν ἀγορᾷ καὶ ἐπὶ τῶν τραπεζῶν*, quia *αἱ τράπεζαι* in foro fuerunt. Itaque verba *ἐπὶ τῶν τραπεζῶν* subiecta sunt explicationis caussa, usu satis frequenti. Plane eodem modo in Hippia min. p. 368. B: *ἐν ἀγορᾷ ἐπὶ ταῖς τραπέζαις*· ubi quod *ἐπὶ* cum dativo coniunctum legitur, quum hoc loco genitivus ponatur, notandum est *ἐπὶ*, *ad* prope significans, cum utroque casu construi solere. cf. Rost. Gr. §. 110. adnot. 2. p. 560. ed. 7. Intelliguntur autem mensae nummulariorum, quae etiam alibi, velut apud Demosthen. T. II. p. 470. p. 472. p. 946. Isocrat. p. 449. p. 450. p. 704 ed. Reisk. simpliciter *αἱ τράπεζαι* vocantur; atque inde dicti sunt *τραπεζῖται* s. mensarii. Quoniam autem ad illas mensas versabantur fere homines nobiles, divites et opulenti, facile est ad intelligendum, cur Socrates dicat se a iudicibus *ἐν ἀγορᾷ ἐπὶ τῶν τραπεζῶν* auditum esse. Nam iudices non erant homines infimae sortis.

καὶ ἄλλοθι] h. e. in officinis et palaestris. Apte Fischerus comparat Aristid. Orat. Platon. II. p. 223. T. II ed. Ieb.: *ὅ τι πλεῖστα Ἀθηναίων ἐπὶ τῶν τραπεζῶν καὶ τῶν ἐργαστηρίων διελέγετο.* Dion. Chrysost. Orat. LIV. p. 557. C ed. Morell.: *περί τε τὴν ἀγορὰν τὰ πολλὰ διατρίβων καὶ εἰς τὰς παλαίστρας εἰςιὼν καὶ πρὸς ταῖς τραπέζαις καθεζόμενος.* Adde Xenoph. Mem. I, 1, 10.

D. *μήτε θορυβεῖν*] *θορυβεῖν* dicitur de tumultu omnis generis, ut quum iudices capita conserunt, et fremunt, et loquuntur ita, ut audiri possit. Est

τωσί. νῦν ἐγὼ πρῶτον ἐπὶ δικαστήριον ἀναβέβηκα, ἔτη
γεγονὼς πλείω ἑβδομήκοντα· ἀτεχνῶς οὖν ξένως ἔχω τῆς
ἐνθάδε λέξεως. ὥςπερ οὖν ἄν, εἰ τῷ ὄντι ξένος ἐτύγχανον
ὤν, ξυνεγιγνώσκετε δήπου ἄν μοι, εἰ ἐν ἐκείνῃ τῇ φωνῇ τε καὶ
18 τῷ τρόπῳ ἔλεγον, ἐν οἷςπερ ἐτεθράμμην, καὶ δὴ καὶ νῦν
τοῦτο ὑμῶν δέομαι δίκαιον, ὥς γ' ἐμοὶ δοκῶ, τὸν μὲν
τρόπον τῆς λέξεως ἐᾶν — ἴσως μὲν γάρ τι χείρων, ἴσως

D. *ἔτη γεγονὼς πλείω ἑβδομήκοντα*] Bodl. Vind. 1. 4. Flor. d. g. h. Par. DST. om. *πλείω*. In Ven. b. *πλείω ἤ* superscriptum est. Non tamen dubito, quin recte servatum sit ab aliis. Videlicet ad vim oratoriam *πλείω* utique requiritur, quod videntur delevisse critici religiosiores, qui Criton. p. 52. E. meminissent simpliciter septuaginta annorum mentionem fieri. Accedit quod Socrates utique annum aetatis septuagesimum duorum ferme annorum spatio supergressus est, sicuti ostendit Boeckh. Corp. Inscriptt. II. p. 341. coll. Hermann. De theoria Del. p. 7.

P. 18. *ὥς γ' ἐμοὶ δοκῶ*] Sic Vind. 1. 6. Ven. b. Par. DS. Vett. editt. *γέ μοι*.

autem formula oratorum solemnis, *μὴ θορυβεῖτε*, quum quid dicturi sunt, quod audientibus displiceat, v. infra p. 20. E. p. 21. A. coll. Iacobs. ad Eurip. Med. v. 550. ed. Pflugk.

ἔτη γεγονὼς πλείω ἑβδομήκοντα] Non opus est, ut *ἤ* post *πλείω* addatur, de cuius omissione v. Matth. Gr. §. 455. 4. Rost. Gr. v. 97. 9. a. aa. Serranus vertit: annos plus sexaginta natus, ut videatur *πλείω ἑξήκοντα* legisse. Nisi forte hunc numerum de sola coniectura posuit, quum satis constet fuisse qui Socratem narrarent obiisse sexagenarium, teste Laertio II, 45. Sed recte Fischerus *ἑβδομήκοντα* ita tuetur, ut conferri iubeat Criton. c. 14. p. 52. E. Maximum Tyr. 39. p. 412. et Laert. II. 44. ibique Menagium. *Ἀναβαίνειν* hoc sensu positum exinde explicandum est, quod in locis iudicio destinatis bina erant suggesta s. *βήματα*, in quibus actor et reus caussam suam perorantes versabantur. v. Schömann. De ordine iudicior. Atticor. p. 148 sq. Sic infra p. 33. D. 36. A. 40. B. 34. C. D.

ἀτεχνῶς οὖν ξένως ἔχω] De hoc usu v. *ἀτεχνῶς* diximus ad Ion. p. 534. E. Genitivi rationem illustrant Matth. §. 337. et Rost. p. 552. aa. ed. 7. — *ἡ ἐνθάδε λέξις*, genus dicendi iudiciale.

ὥςπερ οὖν ἄν, εἰ —] In talibus *ἄν* referri oportet ad apodosin, ubi non sine caussa iteratur. De qua iteratione cf. Rost. §. 120. not. 4. Quocirca locus ita accipiendus est, ac si scriptum esset: *ὥςπερ οὖν ἂν ξυνεγιγνώσκετε δήπου μόνοι, εἰ τῷ ὄντι ξένος ἐ. ὤν*. Invaluit autem haec ratio in *ὥςπερ ἂν εἰ κτλ.* adeo, ut propemodum constans et legitima sit.

ἐν ἐκείνῃ τῇ φωνῇ — ἐτεθράμμην] Intelligitur lingua sive dialectus patria et dicendi ratio a foro Attico aliena. Quatenus peregrinis atque sociis licuerit Athenis caussas suas agere, disputant Meier et Schö-

δὲ βελτίων ἂν εἴη — αὐτὸ δὲ τοῦτο σκοπεῖν καὶ τούτῳ τὸν νοῦν προσέχειν, εἰ δίκαια λέγω, ἢ μή· δικαστοῦ μὲν γὰρ αὕτη ἀρετή, ῥήτορος δὲ τἀληθῆ λέγειν.

Cap. II. *Πρῶτον μὲν οὖν δίκαιός εἰμι ἀπολογήσασθαι, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, πρὸς τὰ πρῶτά μου ψευδῆ κατηγορημένα καὶ τοὺς πρώτους κατηγόρους, ἔπειτα δὲ πρὸς τὰ ὕστερα καὶ τοὺς ὑστέρους. Ἐμοῦ γὰρ πολλοὶ* B

μὲν γάρ τι χείρων] Plurimi libri probantibus nuperis editoribus cum Bodl. *τι* om., quod recte Vind. 1. 4. 6. Flor. d. g. h. Par. D S T. servant.

δικαστοῦ μ. γ. αὕτη ἀρετή] *αὕτη ἡ ἀρετή* Vat. Ven. b. et Par. D S T. Sed articulum verisimile est natum esse ex ignoratione usus loquendi, de quo infra exposuimus.

Cap. II. *καὶ τοὺς πρ. κατηγ.*] Ita codd. fere omnes loco vulg. *καὶ πρὸς τοὺς πρ. κ.* Statim post *πρὸς τὰ ὕστερα* e Bodl. Ven. b. Vat. Vind. 1. 4. 6. Flor. d. g. h. restitutum pro vulg. *πρὸς τὰ ὕστερον.*

mann. Process. Attic. p. 561 sqq. 777 sqq. Boeckh. Oecon. Att. Vol. I. p. 433 sq. Hermann. Antiquitatt. Gr. §. 11 B. — Deinde liberior est orationis conformatio, quandoquidem pro *καὶ δὴ καί*, et vero etiam, proprie dicendum fuit *οὕτω καὶ νῦν*, ut recte iudicavit Fischerus. Infinitivi *ἐᾶν* et *σκοπεῖν* per epexegesin pronomini *τοῦτο* additi sunt, de quo loquendi genere v. Heindorf. ad Phaedon. p. 79. Matth. ad Eurip. Phoeniss. v. 520. Krueger. post Dionys. Hal. p. 292. Bornemann. ad Xenoph. Anabas. I, 1, 7. Quippe *τοῦτο δίκαιον* i. q. *τοῦτο ὡς δίκαιόν τι.* Similiter cap. V. *ταυτί μοι δοκεῖ δίκαια λέγειν ὁ λέγων.* Protagor. p. 318. B: *τοῦτο μὲν οὐδὲν θαυμαστὸν λέγεις.* v. Matthiae Gr. §. 470.

P. 18. *αὕτη ἀρετή*] Articulo addito verba ita connectenda sunt: *αὕτη ἡ ἀρετὴ* (sc. ut videat, utrum vera dicantur necne) *δικαστοῦ ἐστιν.* Sed omitti etiam potuit articulus, hoc sensu: denn dieses ist die Tugend eines Richters. Nam pronomen ubi pro subiecto habendum est, substantivum autem praedicati locum obtinet, articulus omittitur. Genus loquendi nuper docte illustravit Engelhardtus ad Lachet. §. 1., multo ante illustraverat Reisig. Coniect. in Aristoph. p. 177 sqq. cfr. p. 24. B. Phaed. p. 97. A. Sympos. p. 179. C. Prot. p. 344. E. Phileb. p. 16. C. 65. D. Legg. III. p. 702. C. IV. 706. C. X. 810. C. 908. D. 888. B. 897. D. al. Falsus est, qui nuper contendit, *ἀρετὴ* non pro praedicato sed pro subiecto habendum esse. Error vel exinde intelligitur, quod praedicati notio debet patere latius.

Cap. II. *δίκαιός εἰμι ἀπολογήσασθαι*] De constructione v. Matth. §. 296. Rost. §. 126. not. 2. Deinde verba ita cohaerent: *πρὸς τὰ πρῶτα κατηγορημένα μου ψευδῆ*, i. e. *ὡς ψευδῆ.* Idem vero intelligitur ad *πρὸς τὰ ὕστερα*, ut miremur

κατήγοροι γεγόνασι πρὸς ὑμᾶς καὶ πάλαι πολλὰ ἤδη ἔτη καὶ οὐδὲν ἀληθὲς λέγοντες· οὓς ἐγὼ μᾶλλον φοβοῦμαι ἢ τοὺς ἀμφὶ Ἄνυτον, καίπερ ὄντας καὶ τούτους δεινούς. ἀλλ' ἐκεῖνοι δεινότεροι, ὦ ἄνδρες, οἳ ὑμῶν τοὺς πολλοὺς ἐκ παίδων παραλαμβάνοντες ἔπειθόν τε καὶ κατηγόρουν ἐμοῦ οὐδὲν ἀληθὲς, ὡς ἔστι τις Σωκράτης, σοφὸς ἀνήρ, τά τε μετέωρα φροντιστής, καὶ τὰ ὑπὸ γῆς ἅπαντα ἀνεζητη-

B. *ἐμοῦ οὐδὲν ἀληθές*] Bodl. Ven. b. Vind. 6. Par. ST. *ἐμοῦ μᾶλλον οὐδὲν ἀλ.*, quod errore ortum. Nam alia res est infra p. 18. E. ad quem locum Turicenses provocant. Hermannus verba *μᾶλλον οὐδὲν ἀληθές* ut suspecta uncis inclusit.

Σωκράτης, σοφὸς ἀνήρ] Sic Bodl. Vat. Ven. b. Vind. 1. 4. 6. Flor. d. g. Par. DS. Vulgo *ἀνὴρ σοφός*.

τὰ ὑπὸ γῆς] Sic cum edit. Bas. 2. Bodl. codd. omnes praeter Ven. Ξ. Vind. 2. 5. Flor. c. d. et paucos alios. Vulgo *ὑπὸ γῆν*. conf. p. 19. B. p. 23. D. Pro *ἅπαντα*, quod habent Bodl. Ven. b. Flor. d. g. h. Vind. 6. Par. DS., vulgo erat *πάντα*.

acumen Hirschigii voc. *ψευδῆ* delentis, quia alioquin *τὰ ὕστερα* intelligenda sint, non *ψευδῆ*.

B. *καὶ πάλαι πολλὰ ἤδη ἔτη*] Verba *πολλὰ ἔτη* addita sunt *ἐκ παραλλήλου*. Quum enim *πάλαι* non semper de tempore diu praeterito dicatur, sed saepe etiam de spatio temporis brevi, de annis, mensibus, diebus; necesse erat huius vocabuli notionem accuratius definiri. Recte Phavorinus: *πάλαι οὐκ ἀεὶ μακρὸν χρόνον σημαίνει, ἀλλ' ἔστιν οὗ καὶ πρόσφατον Ἀττικῶς*. vid. Abresch. Dilucidd. Thucydid. III. 89. Aristoph. Avv. v. 1620., *οὐκ οἶσθ' ἐξαπατώμενος πάλαι*, i. e. modo, ubi male correxerunt *πάλιν*. Eodem modo Latinorum dudum et iamdudum frequentari docuerunt Drakenborch. ad Silium Ital. XI. 373. et Broukhusius ad Tibull. III. 6. extr. Hoc autem dicit: Multi enim apud vos mei accusatores exstiterunt, qui quum iam dudum multosque per annos me criminati sint, tum nihil veri afferunt. Sic p. 23. E. *καὶ πάλαι καὶ σφοδρῶς διαβάλλοντες*.

ἢ τοὺς ἀμφὶ Ἄνυτον] h. e. Anytum eiusque socios, Meletum et Lyconem. De loquendi genere v. Matth. §. 272. et Rost. §. 98. 5. b. *γ*. et annot. 13. Quod autem Anytus potissimum nominatur, eius rei caussa haec esse videtur, quod is, quum plurimum apud populum valeret, tum acerrimus fuit Socratis inimicus, atque in iudicio imprimis verba fecit, ita ut defensio Platonica maxime in illo confutando versari videatur. v. infra p. 29. B. 31. A 36. A. coll. annot. ad p. 23. E. Diog. Laert. II. 18. Xenoph., quae fertur, Apolog. Socrat. §. 29. Liban. Apolog. Socrat. I. p. 642. coll. Men. p. 90 sqq. et 99. E.

ἀλλ' ἐκεῖνοι δεινότεροι—] Conf. Cap. III. ibique ann.

παραλαμβάνοντες] tanquam in disciplinam recipientes.

τά τε μετέωρα φροντιστής κτλ.] *φροντιστὴς* quum idem sit quod *φροντίζων*, accu-

κώς, καὶ τὸν ἥττω λόγον κρείττω ποιῶν. οὗτοι, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ταύτην τὴν φήμην κατασκεδάσαντες, οἱ δεινοί C εἰσί μου κατήγοροι· οἱ γὰρ ἀκούοντες ἡγοῦνται τοὺς ταῦτα ζητοῦντας οὐδὲ θεοὺς νομίζειν. ἔπειτά εἰσιν οὗτοι οἱ κατήγοροι πολλοὶ καὶ πολὺν χρόνον ἤδη κατηγορηκότες, ἔτι δὲ καὶ ἐν ταύτῃ τῇ ἡλικίᾳ λέγοντες πρὸς ὑμᾶς, ἐν ᾗ ἂν μάλιστα ἐπιστεύσατε, παῖδες ὄντες, ἔνιοι δ' ὑμῶν καὶ μει—

C. καὶ πολὺν χρόνον ἤδη] Sic Bodl. Ven. b. Vat. Vind. 1. 3. 4. 6. Flor. d. g. h. Par. DS. Vett. editt. cum Bekker. καὶ πολὺν ἤδη χρόνον, quae etsi vulgaris est verborum collocatio, ut p. 18. B. p. 31. B., tamen quod codd. suppeditarunt nolui aspernari, praesertim quum non careat idonea ratione. Nimirum πολὺν χρόνον unam efficit notionem. Et suppetunt sane etiam alia istius verborum collocationis exempla, ut Hirchigius fallatur mirifice codicum optimorum scripturam loquendi consuetudini adversari existimans. conf. De Rep. II. 365. D. τὸν ἅπαντα χρόνον ἤδη δ. παῖδες ὄντες, ἔνιοι δ' ὑμῶν] Sic Bodl. Ven. b. Flor. h. Parr. DS. Vulgo δ' aberat.

sativum adsciscit; vid. Matthiae Gr. §. 422. Bernhardy Syntax. p. 114. Rost. Gr. §. 137. 3. a. Sequentia iunge: καὶ τὰ ὑπὸ γῆς ἀναζητηκὼς ἅπαντα. De ipsa criminatione v. Aristoph. Nubb. v. 100. v. 189 sqq. v. 359. Xenoph. Sympos. VI. 7. coll. Ruhnken. ad Mem. I. 2, 31. Putant autem quidam Socratem iuvenili quidem aetate subtilibus illis philosophorum de natura disputationibus operam dedisse: quod colligunt ex Phaedon. p. 97 sqq. cf. Xenoph. Memorab. IV. 7. De quo v. Prolegg.

καὶ τὸν ἥττω λόγον κρείττω ποιῶν] v. Arist. Nubb. v. 99 sqq. Cicero in Bruto c. 8: docere, quem admodum caussa inferior dicendo fieri superior possit. Sophistis hoc proprium fuisse quum aliunde, tum ex Gellio constat, qui Noct. Att. V. 3. de Protagora: Pecuniam quippe, inquit, ingentem quum a discipulis exigeret annuam, pollicebatur se id docere, quanam verborum industria caussa infirmior fieret firmior, quam rem Graece ita dicebat, τὸν ἥττω λόγον κρείττω ποιεῖν. conf. Aristot. Rhetor. II. c. 24 extr.

C. ταύτην τὴν φήμην κατασκεδάσαντες] Heindorfius scribendum suspicabatur: οἱ ταύτην τ. φ. κ. Sed articulo non opus est, quum participium indicet caussam et rationem, qua istud accusatorum genus Socrati imprimis periculosum exstiterit. Isti, inquit, quod eam famam sparserunt, graves et periculosi illi mei accusatores exstiterunt. De formula φήμην κατασκεδάσαι v. Pierson. ad Moer. p. 219.

οὐδὲ θεοὺς νομίζειν] h. e. ne deos quidem esse credere, v. ad Euthyphron. p. 13.

ἐν ᾗ ἂν μάλιστα ἐπιστεύσατε] qua iis facillime credidissetis, siquidem vobis potuissent persuadere, quod tamen non potuerunt. Nam quod

ῥάκια, ἀτεχνῶς ἐρήμην κατηγοροῦντες, ἀπολογουμένου οὐδενός. ὃ δὲ πάντων ἀλογώτατον, ὅτι οὐδὲ τὰ ὀνόματα οἷόν
D τε αὐτῶν εἰδέναι καὶ εἰπεῖν, πλὴν εἴ τις κωμῳδοποιὸς τυγχάνει ὤν. ὅσοι δὲ φθόνῳ καὶ διαβολῇ χρώμενοι ὑμᾶς ἀνέπειθον, οἱ δὲ καὶ αὐτοὶ πεπεισμένοι ἄλλους πείθοντες, οὗτοι πάντες ἀπορώτατοί εἰσιν· οὐδὲ γὰρ ἀναβιβάσασθαι οἷόν τ' ἐστὶν αὐτῶν ἐνταυθοῖ οὐδ' ἐλέγξαι οὐδένα, ἀλλ' ἀνάγκη ἀτεχνῶς ὥσπερ σκιαμαχεῖν ἀπολογούμενόν τε καὶ ἐλέγχειν μηδενὸς ἀποκρινομένου. Ἀξιώ-

D. εἴ τις κωμῳδοποιὸς τ.] V. κωμῳδιοποιός, quod e Vat. Ven. Ξ. a. b. Flor. d. g. h. Vind. 1. 2. 5. 6. Zitt. Par. emendatum. v. Pierson. ad Moer. p. 240., qui censuit vulgarem formam e Platonis scriptis ubique expellendam esse. v. ad Phaedon. p. 70. B. Sympos. p. 223. D. al. Libri tamen Platonis iudicium critici dubium reddunt. Itaque facile accedamus Schneidero ad Remp. X. p. 606. C. Platoni utramque formam impertienti. Hoc loco utri generi codicum obtemperandum sit, dubitare licebit, quum Vasect. B. scriptum est: παραλαμβάνοντες ἔπειθον, id de conatu operae accipiendum.

ἀτεχνῶς ἐρήμην κατηγ.] ἐρήμη (δίκη) est vadimonium desertum, quum reus in iudicio non comparet. v. Hesych. et Phavorin. h. v. Dicebatur hoc εἰς τὴν κυρίαν οὐκ ὀφθῆναι vel μὴ ἀπαντῆσαι. v. Pollux. Onom. VIII. 60. Itaque ἐρήμην κατηγορεῖν est accusare reum absentem, quum vadimonium deseruit. v. Petitus ad Legg. Attic. p. 317. Hudtwalker de Diaetetis Athen. p. 99 sqq. Meier et Schoemann. l. c. p. 753 sqq. Cuius rei notio gravius etiam effertur ac simul declaratur additis verbis: ἀπολογουμένου οὐδενός, quae nuper acutulus criticus audacter deletum ivit. Voc. ἀτεχνῶς in comparationibus solemne; v. ad p. 30. E.

D. πλὴν εἴ τις κωμῳδοποιὸς τ.] Nam Comici quum omnino philosophis essent infesti, tum etiam Socratem ludibrio habuerunt. Quod quidem praeter Aristophanem, de quo ad c. 3. dicetur, fecisse narrantur Cratinus in Panoptis, Amipsias in Conno, quae fabula una cum Nubibus Aristophanis commissa est, Eupolis, a quo Schol. ad Aristoph. Nubb. v. 97. auctor est Socratem hic et illic vehementissime fuisse correptum, alii. Schol. ad Nubb. l. c. etiam Diphilum nominat, quem tamen Meinekius Hist. Crit. Com. p. 449. censet non comicum fuisse poëtam, sed potius ïambicum et ipso Aristophane antiquiorem. Conf. Diog. Laërt. II. 16. Olympiodor. ad Phaedon. p. 70. B. et quae testimonia protulit Fritschius Quaestionn. Aristoph. De Socrate veterum Comicorum p. 196 sqq.

φθόνῳ καὶ διαβολῇ χρώμενοι] i. e. φθονοῦντες καὶ διαβάλλοντες. De verbo χρῆσθαι cum substantivis ita coniuncto, ut alius verbi periphrasin faciat, vide Hemsterhusium ad Callimach. Hymn. in Dian. v. 69. — Deinde sequitur οἱ δὲ, quasi post ὅσοι δὲ illatum esset οἱ μέν, de qua loquendi ratione v. ad Protag. p. 320. A 331. B.

ἀπορώτατοί εἰσι] h. e. tales, qui minime possint oppugnari et convinci.

σατε οὖν καὶ ὑμεῖς, ὥςπερ ἐγὼ λέγω, διττούς μου τοὺς
κατηγόρους γεγονέναι, ἑτέρους μὲν τοὺς ἄρτι κατηγορή-
σαντας, ἑτέρους δὲ τοὺς πάλαι, οὓς ἐγὼ λέγω, καὶ οἰήθητε E
δεῖν πρὸς ἐκείνους πρῶτόν με ἀπολογήσασθαι· καὶ γὰρ
ὑμεῖς ἐκείνων πρότερον ἠκούσατε κατηγορούντων, καὶ πο-
λὺ μᾶλλον ἢ τῶνδε τῶν ὕστερον.

Εἶεν. ἀπολογητέον δή, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καὶ ἐπι- 19
χειρητέον ὑμῶν ἐξελέσθαι τὴν διαβολήν, ἣν ὑμεῖς ἐν πολ-
λῷ χρόνῳ ἔσχετε, ταύτην ἐν οὕτως ὀλίγῳ χρόνῳ. βουλοί-

ticanus Bodleiano fere auctoritate par sit.

διττούς μου τοὺς κατηγόρους] *τοὺς* om. Ald. Bas. I. Steph. invitis codd. fere omnibus. Paullo ante *τε* post *ἀπολογούμενον* deest in Vat. Flor. d. Par. C. erasa est in Par. B. Flor. a. Sed non opus est mutatione.

P. 19. *ἐν πολλῷ χρόνῳ ἔσχετε*] V. *ἔχετε*, quod e Ven. b. Par. DS. Vind. 1. 4. 6. Flor. g. h. emendatum. Dein vett. editt. *ἐν οὑτωσὶ ὀλίγῳ χρ.* Sed *οὕτως* praebuerunt Bodl. Vat. Ven.

Sic Lysid. p. 223. B: *ἄποροι προςφέρεσθαι* dicuntur quibuscum colloqui et agere difficile est; conf. Thucyd. IV. 32. ibiq. Schol. Est igitur Germanicum: unzugänglich.

ἀναβιβάσασθαι — ἐνταυθοῖ] *ἀναβιβάζειν* est aliquem adscendere iubere, producere, et quidem nomine et iussu alieno aut in usum alienum. Itaque *ἀναβιβάζεσθαι* est id facere ipsum nomine suo suaque ipsius caussa. Unde intelligitur, cur Plato usus sit verbo medio. Dicitur autem *ἀναβιβάζεσθαι* eandem ob caussam atque *ἀναβαίνειν*, de quo v. ad p. 17. E. In proximis inest *ἀνακολουθία* quaedam iudicio Stephani: nam concinnitatis leges iubebant dici, ut ait, aut *ὥςπερ σκιαμαχοῦντα ἀπολογεῖσθαί τε καὶ ἐλέγχειν*, aut *ὥςπερ σκιαμαχεῖν ἀπολογούμενόν τε καὶ ἐλέγχοντα*. Sed ubi rem diligentius consideraveris, nullam structurae mutationem factam esse animadvertes. Nam verba *σκιαμαχεῖν ἀπολογούμενον* arctius cohaerent, ita ut iis *τε* recte subiiciatur: respondent autem iis haec *ἐλέγχειν μηδενὸς ἀποκρινομένου*. Rem acu tetigit I. Fr. Fischerus. Prorsus eodem modo Reipubl. V. p. 470. C: *πολεμεῖν μαχομένους τε φήσομεν καὶ πολεμίους φύσει εἶναι* et Legg. IX. p. 854. A: *παρακαλοῦσα μηθ' ἡμέραν τε καὶ ἐπεγείρουσα νύκτωρ*, ubi exspectet aliquis potius *καθ' ἡμέραν τε παρακαλοῦσα καὶ νύκτωρ ἐπεγείρουσα*. Sed his ac similibus neglectis Hirschig. audacter *ἐλέγχοντα* scripsit, depravato etiam loco Reipublicae a nobis allato.

ἀξιώσατε οὖν καὶ ὑμεῖς] h. e. existimate igitur et vos. Verbum *ἀξιοῦν* illustravit Buttmannus ad Demosth. or. Midian. p. 165.

P. 19. *Εἶεν. ἀπολογητέον δή*] Isto *εἶεν* utuntur Attici, quum volunt significare se nolle amplius de superioribus dicere, sed transire ad alia. Pluribus de hac re disputavi ad Euthyphron. p. 88 sq. ed. Lips. Interdum etiam simpliciter est transeuntis, ut mox p. 19. B.

ἐξελέσθαι τὴν διαβολήν] h. e. adimere et evellere animis vestris malam

μην μὲν οὖν ἂν τοῦτο οὕτω γενέσθαι, εἴ τι ἄμεινον καὶ ὑμῖν καὶ ἐμοί, καὶ πλέον τί με ποιῆσαι ἀπολογούμενον· οἶμαι δὲ αὐτὸ χαλεπὸν εἶναι, καὶ οὐ πάνυ με λανθάνει, οἷόν ἐστιν. ὅμως τοῦτο μὲν ἴτω ὅπῃ τῷ θεῷ φίλον, τῷ δὲ νόμῳ πειστέον καὶ ἀπολογητέον.

Cap. III. Ἀναλάβωμεν οὖν ἐξ ἀρχῆς, τίς ἡ κατηγορία ἐστίν, ἐξ ἧς ἡ ἐμὴ διαβολὴ γέγονεν, ᾗ δὴ καὶ πι-

b. Vind. 1. 4. 6. Flor. d. g. h. Rarr. BCDS. Hirchig. οὕτω etiam ante πολλῷ χρόνῳ inculcavit, praeter necessitatem.

τοῦτο μὲν ἴτω] Ald. Bas. I. ἤτω, quam formam repudiandam esse docuit Buttm. Gr. Ampl. T. I. p. 550. ed. 1. Verum praebuerunt Bas. 2. Stephan. et codd. quum optimi tum longe plurimi, pro quo Hirschig. de suo dedit ἔστω. Ceterum vett. editt. et recc. omnes. ὅμως δὲ τοῦτο μ. Sed δὲ om. Ven. b. Vat. Vind. 1. 4. 6. Flor d. g. h. Par. DS. nec puto a quoquam desideratum iri.

B. τίς ἡ κατηγορία ἐστίν] ἐστίν, vulgo omissum, cum Bas. 2. tuentur Bodl. Vat. Ven. a. b. Vind. 1. 6. Florentini et reliqui omnes praeter Vind. 2. 3. 4. 5.

πιστεύων Μέλητος] Sic Bodl. Ven. b. Vind. 1. Par. D. Flor. b. e. i. Angel. et quem Bekker. g. signavit. Vulgo Μέλιτος. Eustathius tamen ad Odyss. v. 106. p. 42. T. II. ed. Lips. Μέλιτος defendit a nomine μέλι deducens. Sed ita paenultimam brevem esse conveniebat, quae apud Aristophanem producta habetur. Forma Μέλητος quum non modo optimis codd. apud Platonem, Xenophontem, Lucianum, Aristotelem, Libanium, alios, sed etiam titulis et inscriptionibus (v. Bentlei. Resp. ad Boyl. p. 167.

de me opinionem, ut p. 24. A. 28. A. 20. D. 21. B. Nimirum διαβολή h. l. est mala opinio, suspicio, quatenus falsis criminationibus excitata est. Hesychius: Διαβολή· ὑπόπτευσις ἢ ὑπόληψις. Quoniam autem Socrates eximenda hac iudicum de se opinione sibi proderat et consulebat, facile patet, cur Plato scripserit ἐξελέσθαι, non ἐξελεῖν. — In verbis ταύτην ἐν οὕτως ὀλίγῳ χρόνῳ animadvertenda est gravitas orationis, quae partim inest in pronomine ταύτην, partim in oppositione verborum ἐν πολλῷ χρόνῳ et ἐν οὕτως ὀλίγῳ χρόνῳ cf. p. 24. A. Est autem ὀλίγος χρόνος clepsydra definitus. v. Schömann. Antiqq. p. 282.

τοῦτο οὕτω γενέσθαι —] Verbo οὕτω γενέσθαι accuratius definiuntur sequentibus verbis: καὶ πλέον τί με ποιῆσαι ἀπολογούμενον, aliquid proficere, h. e. efficere, ut vos malam de me opinionem abiiciatis bonamque suscipiatis. De formula ἄμεινόν ἐστιν v. ad Criton. p. 54. B.

τοῦτο μὲν ἴτω] exitum, s. eventum habeto. Loquendi genus illustravit Hemsterhus. ad Callim. Hymn. in Del. v. 128. p. 170. ed Ern.

Cap. III. B. Μέλητός με ἐγράψατο τὴν γραφὴν ταύτην] γραφή in foro Attico semper dicitur de caussis publicis, quum quis accusatur de criminibus ad totam rempublicam pertinentibus; sed δίκη de caussis omnibus, et privatis et publicis: verum ubi δίκη refertur ad γραφήν, semper significat caussas privatas. v. Schömann Anti-

στεύων Μέλητός με ἐγράψατο τὴν γραφὴν ταύτην. Εἶεν. B
τί δὴ λέγοντες διέβαλλον οἱ διαβάλλοντες; ὥςπερ οὖν κατηγόρων τὴν ἀντωμοσίαν δεῖ ἀναγνῶναι αὐτῶν· Σωκράτης ἀδικεῖ καὶ περιεργάζεται ζητῶν τά τε ὑπὸ γῆς καὶ τὰ ἐπουράνια, καὶ τὸν ἥττω λόγον κρείττω ποιῶν, καὶ ἄλλους ταὐτὰ ταῦτα διδάσκων. Τοιαύτη τίς ἐστι· ταῦτα γὰρ ἑωρᾶτε C

Dobree ad Arist. Rann v. 1336. p. 371. ed. Lips. Porson. ad Argum. Nubb. ibid. p. 249. Kidd. ad Dawes. Misc. p. 488) satis muniatur, certe non est, cur in controversiam vocetur. Quod ne ita quidem faciendum putamus, ut accusatorem Socratis Melitum, alios autem cognomines (de quibus v. ad p. 23. E.) Meletos, appellatos esse statuamus, sicuti placuit Forchhamero Die Athener u. Socrates p. 81 sq. et Welckero: Griech. Tragoed. p. 973. Codd. enim optimi quique etiam apud eos scriptores, ubi de accusatore Socratis mentionem fieri manifestum est, hominem Meletum, non Melitum, nominatum fuisse liquido testantur. His igitur plus tribuendum quam meris novitiorum criticorum opinionibus. Formam *Μελιτίδαι* apud Arist. Rann. v. 991. corruptam esse et in *Μελητίδαι* mutandam docuit nuper Dindorf. in edit Oxon. Fallitur ergo Brunck. ad Rann. v. 991. et 1337. ad cuius auctoritatem alterius formae defensores provocare non debebant.

τά τε ὑπὸ γῆς] Ven. Ξ. cum Steph. *γῆν*: ceteri genitivum tuentur. v. p. 18. B. Dein Bodl. Flor. g. h. Vind. 6. Ven. b. Vat. *καὶ οὐράνια*, ut ediderunt Turicenses. Sed praeferendum *καὶ τὰ ἐπουράνια* vel propter oppositionem verborum *τὰ ὑπὸ γῆς*.

ἄλλους ταὐτὰ ταῦτα διδάσκων] V. *ἄλλους ταῦτα δι-*

quitatt. Juris publici Graec. p. 270 sq. et nostra ad Euthyphron. p. 5 sq., ubi est, *γραφήν σέ τις, ὡς ἔοικε, γέγραπται.* De constructione v. Matthiae Gr. §. 370.1. §. 492. e. Rost. Gr. §. 104. 4. c. Synt. p. 122. *ἀναλάβωμεν ἐξ ἀρχῆς*, repetamus ab initio.

ὥςπερ οὖν κατηγόρων — αὐτῶν] Sententia haec est: debet accusatio eorum ut libellus accusatorum proprie dictorum recitari. Timaeus Gloss. Platon. p. 38. *ἀντωμοσία· γραφὴ κατά τινος ἔνορκος περὶ ὧν ἠδικῆσθαί φησι*: ubi v. Ruhnkenius. *Ἀντωμοσία* proprie est iusiurandum, vel actoris, quum iurat se iustis de caussis et sine calumnia litem alteri intendere; vel rei, quum iurat se esse innocentem, ut bene docuit Fischerus ad h. l. Deinde ita vocata est formula accusationis scripta s. libellus, qui traditur iudici ab actore: qua potestate ponitur etiam infra c. XI. et apud Diog. Laërt. II. 40: *ἡ δ' ἀντωμοσία τῆς δίκης τοῦτον εἶχε τὸν τρόπον· ἀνάκειται γὰρ ἔτι καὶ νῦν, φησὶ Φαβωρῖνος, ἐν τῷ μητρῴῳ.* conf. Ruhnk. ad Tim. p. 38. Meier. et Schömann. Process. Attic. p. 624 sq.

περιεργζάεται] *περιεργάζεσθαι* proprie est curiose aliquam rem tractare adeoque nimium studii in aliqua re ponere. v. Theoph. Charact. XIII. *περὶ περιεργίας*. cf. Perizon. ad Aelian. V. H. II. 44; deinde curare ea, quae nihil ad te pertineant; curare res inanes, vanas, inutiles, ut h. l.

καὶ αὐτοὶ ἐν τῇ Ἀριστοφάνους κωμῳδίᾳ, Σωκράτη τινὰ ἐκεῖ περιφερόμενον, φάσκοντά τε ἀεροβατεῖν καὶ ἄλλην

δασκων, quod e Bodl. Vat. Ven. b. Vind. 4. Flor. b. Par. DS. mutatum.

C. ἐν τῇ Ἀριστοφάνους κωμῳδίᾳ] In Nubibus primis, quae fabula acta est circiter quattuor et viginti annis ante Socratis damnationem, Olymp. 89. I. Archonte Isarcho, Dionysiis. Videtur autem Socrates in illa fabula huc et illuc delatus esse, et interrogatus, quid ageret, respondisse se per aërem incedere. Quorsum fortasse pertinent etiam quae in superstite fabula leguntur v. 226 sqq., ubi, dum in κρεμάθρᾳ meditabundus haeret, a Strepsiade rogatus, quid moliatur, respondet, ἀεροβατῶ. Quamquam videtur poeta in altera Nubium editione nonnulla pro consilio suo mutavisse, de qua re v. praeter alios Fr. Volckm. Fritschium Quaest. Aristophann. p. 131 sqq. et p. 115 sqq. atque Hermannum Praefat. ad secund. edit. Nubium p. XIII sqq. Iniuria vero ex hoc loco collegerunt viri docti Aristophanis fabulam imprimis effecisse, ut Socrates vulgo tanquam morosus et ineptus rerum inanium scrutator suspectus haberetur, adeoque tanquam sophista et calumniator capitis supplicio afficeretur. Nam et multum temporis iam effluxerat, ex quo acta erat Nubes, et fabula illa non steterat, et Aristophanes ipse non id egerat, ut Socrati innocenti tantum odium conflaret, quem induxerat potius longe aliam ob caussam. Etenim universa Nubium fabula, si verum quaerimus, non aliorsum profecto pertinet nisi eo, ut morum depravationem late diffusam imprimis ex novitia sophistarum et philosophorum institutione ac disciplina, ab adolescentibus studiosissime expetita, manavisse ostendatur. Quod quidem Comicus ita palam fecit, ut acerbissime perstrinxerit nugas et fraudes sophistarum et impostorum illius aetatis omnium, easque spectantium risui exposuerit. Partes vero istorum homuncionum uni maxime tribuit Socrati. Quod cur ita instituerit, etsi valde controversum est, tamen, re diligentius considerata saepiusque pensitata, hanc ob caussam ab eo factum arbitramur. Oderat enim poëta omnes omnino veteris disciplinae adversarios atque novitiae artis rationisque patronos ac defensores; id quod quum aliunde tum ex una maxime Ranarum fabula intelligi potest. Quocirca fuit sane ipsi cum Socrate commune odium acerrimum praestigiarum istarum, quibus sophistae uti consueverant. Nec tamen ei cum Socrate omni ex parte conveniebat. Qui quod cum omnibus, qui ipsi obviam venirent, sermones miscebat, disserebat, confabulabatur, denique philosophiam in vitae quotidianae lucem proferebat, quanquam in eo contrarium fere atque sophistae spectabat, tamen id ipsum quoque poëtae videbatur veteris disciplinae rationibus officere, praesertim quum ille etiam Euripide, physicae sapientiae in scena laudatore, uteretur familiariter. Quapropter una fidelia, ut aiunt, duos dealbavit parietes, hoc est, una eademque opera et sophistas corripuit et Socratem exagitavit, non quo hunc illis parem haberet, sed quod eum alio

πολλὴν φλυαρίαν φλυαροῦντα, ὧν ἐγὼ οὐδὲν οὔτε μέγα οὔτε σμικρὸν πέρι ἐπαΐω. καὶ οὐχ ὡς ἀτιμάζων λέγω τὴν

ταῦτα γὰρ ἑωρᾶτε] V. τοιαῦτα, quod e Bodl. Ven. b. Vind. 1. 3. 4. 6. Flor. d. e. g. h. Par. DS. mutare non dubitavi-

nomine carpi posse intelligeret. Tribuit igitur uni Socrati, quae essent propria sophistarum, eumque deformavit talem, in quo omnes illorum nugae, fraudes et malae artes cernerentur. Quod profecto videri intelligentibus longe maxime ridiculum debuit, quandoquidem in eo artificio ideo inerat iocorum plurimum, quia, quum ille propter perpetuam disserendi consuetudinem multis videretur sophistis simillimus, a quorum tamen ratione alienus erat, tum etiam faciem, vultum, habitum, mores denique eos prae se ferebat, qui largissimam ridendi cavillandique praeberent materiam, sicuti vel ex elegantissima illa Alcibiadis oratione apud Plat. Sympos. p. 215. A. sqq. intelligitur. Sed licet Aristophanes Socratem non in sophistarum numero habuerit, atque eum Avv. v. 1280 et 1554. Rann. v. 1487. non tam ut sophistam quam ut sordidum aut nugatorium philosophum notaverit; tamen illud quidem non est dubium, eum sapienti, utpote et ipsi novitiae disciplinae quodammodo adiutori, non bene cupivisse eiusque nomen apud magnam multitudinem, quae eum iam de sophistica et perverso philosophiae studio suspectum haberet, in malam invidiam adduxisse. Quae ipsa caussa est, cur Plato poetam comicum et in Apologia identidem (p. 21. B.) notaverit, et in Symposio propter iniuriam Socrati illatam leniter quidem et urbane, sed satis tamen acerbe reprehenderit et castigaverit. Vehementer enim erraverunt, qui Platonem censuerunt in Symposio cum Aristophane quasi in gratiam rediisse. Quem potius eum induxit, qui non modo urbane subsannetur ac reprehendatur, sed etiam Socrate sapientia longe sit inferior, sicuti demonstrasse videmur in Prolegom. ad tertiam editionem Symposii p. XLIV—LI. Ceterum aliter de necessitudine, quae inter Socratem et Aristophanem intercesserit, iudicavit Suevern über Aristophan. Wolken, Berlin. 1826. 4. aliter etiam Fr. A. Wolfius, G. Hermannus, Fritschius, alii, qui nuper hoc argumentum de industria tractaverunt. Verum horum quidem sententias referre longum est. Hoc unum igitur addidisse iuvabit, secundum Aelian. Varr. Hist. II. 12 et Diog. Laërt. II. 38. Aristophanem a Socratis inimicis inductum et subornatum Nubes scripsisse: quae narratio fabellae alicui non videtur dissimilis. Ac dissentit Schol. ad Nubb. v. 97., qui poëtam narrat nullo in Socratem odio permotum fabulae scribendae consilium cepisse; quanquam quibus eam in rem utitur argumentis, ea valde infirma sunt.

οὐδὲν οὔτε μέγα οὔτε σμικρόν] Dictio proverbialis est, cuius usum illustrarunt Berglerus ad Alciphron. p. 355. ed. Wagner. Herm. ad Viger. p. 720. 78. alii. cf. p. 21. B. et Phil. p. 21. D. 32. E. 33. B. ubi est: μηδὲν δεῖν μήτε μέγα μήτε σμικρὸν χαίρειν, ut ne hoc quidem loco οὐδὲν aegre feramus, quod Cobetus Varr. Lectt. p. 299. deleri iubet. Quod ἐπαΐειν cum περὶ et genitivo con-

τοιαύτην ἐπιστήμην, εἴ τις περὶ τῶν τοιούτων σοφός ἐστι. μή πως ἐγὼ ὑπὸ Μελήτου τοσαύτας δίκας φύγοιμι! D ἀλλὰ γὰρ ἐμοὶ τούτων, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, οὐδὲν μέτεστι. μάρτυρας δ' αὐτοὺς ὑμῶν τοὺς πολλοὺς παρέχομαι, καὶ ἀξιῶ ὑμᾶς ἀλλήλους διδάσκειν τε καὶ φράζειν, ὅσοι ἐμοῦ πώποτε ἀκηκόατε διαλεγομένου· πολλοὶ δὲ ὑμῶν οἱ τοιοῦτοί εἰσι. φράζετε οὖν ἀλλήλοις, εἰ πώποτε ἢ σμικρὸν ἢ μέγα

mus. Dein *Σωκράτη* pro *Σωκράτην* Bodl. Vind. 6. Par. DS. et fortasse Vat.

τοσαύτας δίκας φύγοιμι] V. *φεύγοιμι*, quod mutatum e Bodl. Vat. Ven. b. Vind. 1. 4. 6. Flor. d. g. h. Par. DS. g. Pro *Μελίτου* Bodl. hic quoque, ut semper, *Μελήτου*.

ἀλλὰ γὰρ ἐμοὶ τούτων] V. *γάρ μοι τῶν τοιούτων*, quod e Bodl. Par. DS. mutavi. In Vat. Flor. d. Vind. 1. 4. 6. scriptum: *ἀλλὰ γὰρ τούτων ἐμοί*.

μάρτυρας δ' αὐτούς] V. *αὖ*, pro quo *αὐτοὺς* praebuerunt Bodl. Ven. b. Vat. Vind. 1. 4. 6. Flor. d. g. h. Par. DS. Dein

struitur, de eo v. Heindorf. ad Hippiam mai. p. 289. E.

καὶ οὐχ ὡς ἀτιμάζων —] Verba ironice accipienda sunt, hoc sensu: Neque ego contemno et reiicio illam scientiam: atque utinam Meletus me nullo modo tantae iniuriae possit reum agere! Non sine caussa aoristus ponitur, cuius in locum Schleiermach. veterem lectionem *φεύγοιμι* restitui volebat. Quippe aoristus hic quoque indicat actionem per se spectatam, exclusa omni perpetuitatis, effectus, eventus, similiumque rationum significatione. — Formula *δίκην φεύγειν* est accusari, reum agi, et opponitur verbo *διώκειν*, quod significat accusare. Quoniam autem *φεύγειν* idem est quod *διώκεσθαι*, facile apparet, cur construatur ut passivum: de quo loquendi genere v. ad p. 17. A. cap. I. — Proxima: *ἀλλὰ γὰρ ἐμοὶ τ.* — *μέτεστι* sic interpretanda sunt: *ἀλλ' ἐκεῖνο οὐχ οὕτως ἔχει· οὐ γὰρ ἐμοὶ τούτων οὐδὲν μέτεστι.* cf. Herm. ad Viger. p. 811. De re audi Xen. Mem. I. 2. 11: *οὐδὲ γὰρ περὶ τῆς τῶν πάντων φύσεως, ᾗπερ τῶν ἄλλων οἱ πλεῖστοι, διελέγετο, σκοπῶν, ὅπως ὁ καλούμενος ὑπὸ τῶν σοφιστῶν κόσμος ἔχει καὶ τίσι γίγνεται ἀνάγκαις, ἀλλὰ καὶ τοὺς φροντίζοντας τοιαῦτα μωραίνοντας ἀπεδείκνυεν.*

D. *καὶ ἀξιῶ ὑμᾶς* —] h. e. et volo s. postulo, ut vos ipsi alius alium edoceatis; de qua significatione verbi *ἀξιοῦν* v. Buttm. ad Demosth. orat. Midian. p. 165.

καὶ ἐκ τούτων γνώσεσθε] Videlicet *ἐκ τοῦ ἀλλήλοις φράζειν κτλ.* Prorsus eodem modo Phaedon. p. 62. D. *ἀλλ' ὁ ἀνόητος ἄνθρωπος τάχ' ἂν οἰηθείη ταῦτα, φευκτέον εἶναι ἀπὸ τοῦ δεσπότου.* Ibid. p. 70. D. *καὶ τοῦτο ἱκανὸν τεκμήριον τοῦ ταῦτ' εἶναι*, sc. *τοῦ τὰς ψυχὰς ἡμῶν ἐκεῖ εἶναι.* Xenoph. Memorab. III. 6, 6. *οὐκοῦν τὸ μὲν πλουσιωτέραν τὴν πόλιν ποιεῖν ἀναβαλούμεθα· πῶς γὰρ οἷόν τε μὴ εἰδότα γε τὰ ἀναλώματα καὶ τὰς προσόδους ἐπιμεληθῆναι τούτων;* sc. *τοῦ πλουσιωτέραν τὴν*

ἤκουσέ τις ὑμῶν ἐμοῦ περὶ τῶν τοιούτων διαλεγομένου· καὶ ἐκ τούτων γνώσεσθε, ὅτι τοιαῦτ' ἐστὶ καὶ τἄλλα περὶ ἐμοῦ ἃ οἱ πολλοὶ λέγουσιν.

Cap. IV. Ἀλλὰ γὰρ οὔτε τούτων οὐδέν ἐστιν, οὐδέ γ' εἴ τινος ἀκηκόατε, ὡς ἐγὼ παιδεύειν ἐπιχειρῶ ἀνθρώπους καὶ χρήματα πράττομαι, οὐδὲ τοῦτο ἀληθές. ἐπεὶ E καὶ τοῦτό γέ μοι δοκεῖ καλὸν εἶναι, εἴ τις οἷός τ' εἴη παιδεύειν ἀνθρώπους, ὥςπερ Γοργίας τε ὁ Λεοντῖνος, καὶ

Herm. τοὺς ante πολλοὺς circumscripsit, quia p. 17. C. simpliciter scriptum legatur ὑμῶν πολλοί.

D. καὶ ἐκ τούτων γνώσεσθε] Sic Vat. Ven. b. Vind. 1. 4. 6. Flor. d. g. h. Par. DS. V. τούτου, quod servant Bekker. et Turicenses. v. ann.

Cap. IV. οὐδέ γ' εἴ τινος] Bekk. correxit οὔτε γε, praeter librorum fidem et nulla urgente necessitate.

E. τοῦτό γέ μοι δοκεῖ] Bekker. cum Par. S. Vat. a. b. Zitt. γ' ἐμοὶ δ. Non opus, quum pronomen non habeat τόνωσιν. v. ad Protagor. p. 342. A, Criton. p. 45. D.

πόλιν ποιεῖν. Plura collegi ad Gorg. p. 447. A. Reip. I. p. 335. E. Cf. Reisig. ad Sophocl. Oed. Col. p. 326. Itaque τούτου, quod vulgo legebatur, non dubitavi cum aliquot libris optimae notae in τούτων mutare. — Mox notabis verborum traiectionem, quae proprie ita erant collocanda: καὶ τἄλλα ἃ οἱ πολλοὶ περὶ ἐμοῦ λέγουσιν.

Cap. IV. Ἀλλὰ γὰρ οὔτε τούτων οὐδέν ἐστιν, οὐδέ γ' —] Progreditur ad aliam criminationem ab adversariis in se coniectam, quod et discipulos instituerent et mercedem ab iisdem exigeret. v. Aristoph. Nub. v. 98. Quam quoniam ita commemorat, ut cum gravitate quadam eam subiiciat illi, de qua hactenus dixerat, post οὔτε recte infertur οὐδέ γε, quod nuper Hirschig. temere Graecum esse negavit. Sed v. infra p. 30. B. 33. D. 40. D. De Rep. II. p. 367. C. X. p. 608. B. Criton. p. 52. E. Legg. I. p. 628. A. Politic. p. 271. E. Parmenid. p. 157. B. Tim. p. 20. B. Plura etiam suppeditabunt Brunck. ad Eurip. Orest. v. 295. Heindorf. ad Cratyl. p. 97. Herm. ad Viger. p. 836. Itaque neque cum Fischero ἀλλὰ γὰρ οὐδὲ τούτων scribendum videtur, neque cum Bekkero οὔ τέ γ' εἴ τινος κτλ.

καὶ χρήματα πράττομαι] idem est quod μισθὸν τῆς συνουσίας πράττεσθαι ap. Xen. Mem. I. 2, 60, quo loco testatur Xenophon Socratem nunquam a familiaribus exegisse mercedis quidquam. conf. Plat. Hipp. p. 300. D. Euthyphr. p. 3. D. Xenoph. Mem. I. 6, 3. 11 sqq. Conviv. I. 5. Legi de hac re etiam merentur, quae disputat Spanhemius ad Aristophan. Nubb. v. 98.

E. ἐπεὶ καὶ τοῦτό γέ μοι —] Haec quoque ita dicta esse liquet, ut sophistarum avaritia notetur ac rideatur. Ceterum profecit hinc auctor Theagis p. 128. A.

εἴ τις οἷός τ' εἴη] De constructione v. Matth. § 524. Obs 3.

Γοργίας τε ὁ Λεοντῖνος —] De his sophistis v. ad Platon. dial. Gorgiam init. ad Hippiam mai. Prolegg. et ad Protagor. p. 314. B. al. Hi vero omnes sapientiam suam venalem cir-

Πρόδικος ὁ Κεῖος, καὶ Ἱππίας ὁ Ἠλεῖος. τούτων γὰρ ἕκαστος, ὦ ἄνδρες, οἷός τ' ἐστὶν ἰὼν εἰς ἑκάστην τῶν πόλεων τοὺς νέους, οἷς ἔξεστι τῶν ἑαυτῶν πολιτῶν προῖκα ξυνεῖναι ᾧ ἂν βούλωνται, τούτους πείθουσι τὰς ἐκείνων ξυνουσίας ἀπολιπόντας σφίσι ξυνεῖναι χρήματα διδόντας καὶ χάριν προςειδέναι. ἐπεὶ καὶ ἄλλος ἀνήρ ἐστι Πάριος ἐνθάδε σοφός, ὃν ἐγὼ ᾐσθόμην ἐπιδημοῦντα· ἔτυχον γὰρ προςελθὼν ἀνδρί, ὃς τετέλεκε χρήματα σοφισταῖς

Πρόδικος ὁ Κεῖος] Bodl. Ven. a. Ξ. Vind. 2. 5. 6. Flor. g. Coislin. *Κῖος*, ut Reip. X. p. 600. C. Protagor p. 314. C. Aristoph. Ran. 997. *οὐ Χῖος ἀλλὰ Κῖος*. Veruntamen Inscriptiones apud Broensted. Itiner. N. 7. et 10. liquido *ΚΕΙΟΙ* habent, atque Theocrit. Id. XVI, 44. Simonidem appellat *ἀοιδὸν τὸν Κήϊον*: unde forma *Κῖος* non debuit probari Astio Comment. ad Protag. p. 44. Accedit, quod grammatici veteres atque scribae per *ι μακρὸν* intellexerunt *ει*, docente Bastio ad Gregor. Corinth. p. 892.; diphthongus autem *τῷ ι* simile quiddam sonat.

cumulerunt, quum Socrates familiaribus suis nulla mercede sui copiam impertiret, quippe doctrinam existimans omne pretium, quod pecunia posset rependi, longissime superare (Xenoph. Mem. I. 6). Primus a discipulis suis mercedem institutionis exegisse narratur Protagoras Abderites, qui etiam primus sophistam se appellari voluit; is enim dicitur non minus didactrum ab auditoribus postulavisse quam centum minas, quae ad nostrae pecuniae rationes revocatae efficiunt fere 2500 Ioachimicos: v. Diogen. Laert. IX. 52. ibique Menag. Quintil. III. 1. Gell. v. 10. Huius vero exemplum continuo, ut fit, sequuti sunt alii, in his maxime Gorgias Leontinus, dicendi arte et facultate clarissimus, qui ipse quoque a singulis discipulis centenas minas exigebat; de quo v. Diodor. Sic. XII. 53. Suidas h. v. Ac simile quid fecit sine dubio etiam Prodicus Ceus, quem etsi Plato ceteris sophistis pluris aestimavit (Gorg. p. 459. B.), tamen item propter avaritiam carpit Protag. p. 315. C. sicuti fecit etiam Xenoph. Sympos. IV. 62. Hippias autem Eleus, vanus doctrinae suae ostentator (Plat. Protag. p. 315. C. Hipp. mai. p. 285. B. Hipp. min. p. 367. E.) quis dubitabit, quaeso, quin item marsupio suo bene prospexerit? Enimvero fuerunt sophistae omnes mercis suae avari caupones, qui maxime divitum hominum gratiam et favorem venati sunt imprimisque adolescentium; quo nomine eos praeter Platonem etiam Xenophon, Isocrates, Aristoteles, alii, perstrinxerunt. v. Plat. Protagor. p. 313. D. Hipp. mai. p. 282. D. al. Xenoph. I. 613. Symp. I. 5. Isocr. Or. adv. Soph. et in Hel. Encom. §. 1. Aristotel. Sophist. Elench. I. Quibus addas Cicer. Acad. II. 23. At quis est hic? num sophistes? — sic enim appellabantur ii, qui ostentationis aut quaestus caussa philosophabantur. De institutionis mercede a sophistis exacta v. Boeckh. Oecon. Athen. Vol. I. p. 171. ed. 1. = 134. ed. 2.

τούτους πείθουσι] In his

πλείω ἢ ξύμπαντες οἱ ἄλλοι, Καλλίᾳ τῷ Ἱππονίκου. τοῦτον οὖν ἀνηρόμην — ἐστὸν γὰρ αὐτῷ δύο υἱέε — Ὦ Καλλία, ἦν δ' ἐγώ, εἰ μέν σου τὼ υἱέε πώλω ἢ μόσχω ἐγενέσθην, εἴχομεν ἂν αὐτοῖν ἐπιστάτην λαβεῖν καὶ μισθώσασθαι, ὃς ἔμελλεν αὐτὼ καλώ τε κἀγαθὼ ποιήσειν τὴν προσήκουσαν B ἀρετήν· ἦν δ' ἂν οὗτος ἢ τῶν ἱππικῶν τις ἢ τῶν γεωργικῶν· νῦν δ' ἐπειδὴ ἀνθρώπω ἐστόν, τίνα αὐτοῖν ἐν νῷ

καὶ Ἱππίας ὁ Ἠλεῖος] Coisl. *καὶ Ἱππίας δὲ ὁ Ἠλ.*, quod recepit Bekk.

R. 20. *ὃς τετέλεκε χρ.*] V. *τετελείκει*: inepte. Perfectum exhibuerunt Bodl. Vat. Ven. b. Vind. 1. 4. 6. Flor. d. g. h. Par. DS. Dein *δύω* Vind. b. Par. D. quod non debebant recipere Turicenses. Nimirum *δύο* constat formam esse Atticam, qua etiam Plato, si qua fides librorum est, constanter satis usus esse reperitur. V. quos laudat Matthiae Gr. §. 138.

verbis est insignis quaedam *ἀνακολουθία*. Quum enim praecedat *οἷός τ' ἐστίν*, debebat nunc sequi infinitivus. Sed ponitur *πείθουσι* ac si *οἷός τ' ἐστίν* non praecesserit. Locum dudum explicuit Buttm. gr. G. §. 138. II. 2. coll. Rost. §. 137. 5. a. qui tamen Hermanno non videntur satisfecisse, quippe qui potius *οἷός τ' ἐστι* violento ausu sustulerit, quam ut tale anacoluthon agnoverit. Quanquam Hirschig. multo etiam audacius *οἷός τ' ἐστιν* eiecto scripsit: *οὗτοι ἕκαστος* et *χάριν προςειδότας*. Quod satis est verbo memorasse. Ceterum *ξυνεῖναι* et *ξυνουσία* refertur ad disciplinam et institutionem, ut saepe: unde discipuli et auditores saepe vocantur *οἱ ξυνόντες*

P. 20. *ἀνήρ ἐστι Πάριος*] Intelligitur Evenus, oriundus Paro insula. Harpocrat. s. h. v. *Δύο ἀναγράφουσιν Εὐήνους ἐλεγείων ποιητάς, ὁμωνύμους ἀλλήλοις, καθάπερ Ἐρατοσθένης ἐν τῷ περὶ χρονογραφιῶν, ἀμφοτέρους λέγων Παρίους εἶναι. γνωρίζεσθαι δέ φησι τὸν νεώτερον μόνον. μέμνηται δὲ θατέρου αὐτῶν καὶ Πλάτων.* v. Phaedon. p. 60. D. Phaedr. p. 267. A. — Deinde verba *ὃν ἐγὼ ᾐσθόμην ἐπιδημοῦντα* sic intelligas: quem ego praesentem hic adesse sentiebam. Significat se non ipsum vidisse Evenum, sed a Callia accepisse eum Athenis versari. Ceterum *ἐπεὶ καὶ* ne in *ἔπειτα καὶ* mutandum censeas, Protag. p. 334. B. sophista in rerum utilium enumeratione: *ἐπεὶ καὶ τὸ ἔλαιον — πολεμιώτατον ταῖς τῶν ἄλλων ζώων πλὴν ταῖς τοῦ ἀνθρώπου.*

ὃς τετέλεκε πλ.] h. e. qui inter omnes, qui apud nos sapientiae student, plurimum pecuniae sophistis solvit. Perperam vulgo legebatur *τετελέκει*, quod sententiae rationibus prorsus adversatur.

Καλλίᾳ, τῷ Ἱππονίκου] Fuit hic homo longe ditissimus, ita ut, teste Plutarcho T. I. p. 165., simpliciter *ὁ πλούσιος* vocaretur. Sophistas ab eo magnopere locupletatos esse multi loci testantur, veluti Protagor.

ἔχεις ἐπιστάτην λαβεῖν; τίς τῆς τοιαύτης ἀρετῆς, τῆς ἀνθρωπίνης τε καὶ πολιτικῆς, ἐπιστήμων ἐστίν; οἶμαι γάρ σε ἐσκέφθαι διὰ τὴν τῶν υἱέων κτῆσιν. ἔστι τις, ἔφην ἐγώ, ἢ οὔ; Πάνυ γε, ἦ δ' ὅς. Τίς, ἦν δ' ἐγώ, καὶ ποδαπός; καὶ πόσου διδάσκει; Εὔηνος, ἔφη, ὦ Σώκρατες, Πάριος, πέντε μνῶν. Καὶ ἐγὼ τὸν Εὔη-
C νον ἐμακάρισα, εἰ ὡς ἀληθῶς ἔχει ταύτην τὴν τέχ-

C. *Εἰ ὡς ἀληθῶς ἔχει*] V. ἔχοι, quod mutatum ex Par. DS. Flor. d. Dein ἐμμελῶς διδάσκει pro vulg. ἐμμ. διδάσκοι praebuerunt Bodl. Ven. Ξ. b. Vind. 3. Flor. e. g. h. Zitt. Par. DS.
ἐγὼ γοῦν καὶ αὐτὸς] V. ἔγωγ' οὖν. Bodl. Ven. b. Vind. 6. ἐγὼ οὖν. Sed recte ἐγὼ γοῦν Par. DS.

p. 314. B. C. HSt. Cratyl. p. 391. C. Hipp. Mai. p. 218. B. Xenoph. Sympos. I. 5. Perstringit eum hoc nomine Aristoph. Avv. v. 285. et sqq. Hoc loco rideri videtur, quod Eveno Pario, utpote saluberrimum institutionis pretium poscenti, filios suos instituendos tradiderit. Nimirum ditissimus homo et largissimus divitiarum suarum dispensator tamen filiis suis magistrum delegit vili pretio docentem. Ceterum de gente Calliarum et Hipponicorum praeter Gronovii Obss. IV. 7. Perizon. ad Aelian. V. H. XIV. 16. Heindorf. ad Protagor. p. 465 sq. vid. quae nuper disputavit Boeckhius de Oeconomia civit. Athen. T. II p. 15 sqq.

ἐπιστάτην λαβεῖν καὶ μισθώσασθαι] De voc. ἐπιστάτης, quod significat omnino eum, qui alicui rei praeest, disputavit Th. Gataker Opp. Posth. p. 877 sqq. — μισθοῦν est locare; μισθοῦσθαι conducere, redimere.

B. *πέντε μνῶν*] Mina Attica constabat centum drachmis Atticis; v. Pollux IX. 59, 86. Quocirca Evenus exiguam sane sapientiae mercedem postulabat, quandoquidem Protagoram, Gorgiam, alios, centum minas accepisse memoriae traditum est. Aequant autem quinque minae fere 125 Ioachimicis monetae nostrae. Sed cessit minerval pretio etiam magis procedente tempore.

εἰ ὡς ἀληθῶς ἔχει] De constructione v. Matth. §. 529. 3. Videlicet transit Socrates ad orationem rectam, ita ut referat sua ipsius verba, quae olim Calliae reposuerit: quod fieri solet in oratione concitatiore, quando ea, quae facta sunt, nobis animo quasi repraesentamus. — Verba *καὶ οὕτως ἐμμελῶς* videntur per dilogiam intelligenda esse et de apta concinnaque docendi ratione et de modico pretio τῶν πέντε μνῶν. Nam ἐμμελὲς dicitur quidquid a recto modo non recedit. Metaphora enim sumta est a musicis, qui servant praescriptum canendi modum atque numerum. Magna autem in verbis inest urbanitas. Nam Socrates si dixisset: οὕτως εὐτελῶς, Evenum atque adeo Calliam nimis aperte risisset. Usus est igitur eo vocabulo, quo quum videretur Evenum laudare, tamen et huius viri levitatem et ceterorum sophistarum avaritiam acerbe notaret. Similiter locum iam Fischerus interpretatus est, a quo tamen in eo dissentimus, quod ἐμμελῶς idem esse ait, quod προθύμως. Voc. ta-

νην καὶ οὕτως ἐμμελῶς διδάσκει. ἐγὼ γοῦν καὶ αὐτὸς ἐκαλλυνόμην τε καὶ ἡβρυνόμην ἄν, εἰ ἠπιστάμην ταῦτα· ἀλλ' οὐ γὰρ ἐπίσταμαι, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι.

Cap. V. *Ὑπολάβοι οὖν ἄν τις ὑμῶν ἴσως, Ἀλλ', ὦ Σώκρατες, τὸ σὸν τί ἐστι πρᾶγμα; πόθεν αἱ διαβολαί σοι αὗται γεγόνασιν; οὐ γὰρ δήπου, σοῦ γε οὐδὲν τῶν ἄλλων*

Cap. V. *Ὑπολάβοι οὖν ἄν τις*] V. *ἂν οὖν* omisso deinde etiam *ὑμῶν*. Pronomen dederunt Bodl. Vat. Ven. a. b. Ξ. Vindobb. omnes, Flor. a. b. e. g. h. Zitt. Parr. BCDS. g. *οὖν ἂν* autem Vind. 6. Ven. b. Contra alii vel *οὖν* vel *ἂν* omiserunt. Positus vocularum est arbitrarius et promiscuus.

men *ἐμμελὴς* de modico vel exiguo pretio positum vix alibi reperias.

C. *ἀλλ' οὐ γὰρ ἐπίσταμαι*] h. e. *ἀλλ' οὐ δύναμαι καλλύνεσθαι καὶ ἁβρύνεσθαι· οὐ γὰρ ἐπίσταμαι.* v. ad cap. III.

Cap. V. *οὐ γὰρ δήπου σοῦ γε οὐδέν*] Infra p. 41. C: *οὐ δήπου τούτου γε ἕνεκα οἱ ἐκεῖ ἀποκτείνουσι.* Gorg. p. 455. A. De Republ. VI. p. 509. A. *Οὐ γὰρ δήπου σύ γε ἡδονὴν λέγεις.* Euthyphron. p. 13. A: *Οὐ γάρ που λέγεις γε, οἵαίπερ καὶ αἱ περὶ τὰ ἄλλα θεραπεῖαί εἰσι.* v. Schaef. ad Theocrit. p. 212. et Reisig. ad Sophocl. Oed. Col. v. 110.

οὐδὲν τῶν ἄλλων περιττότερον] h. e. nihil curiosius quam ceteri. Deinde *ἔπειτα* post participium quod illatum est, v. Koen. ad Greg. Corinth. p. 144 sq. ad Phaedon. p. 70. E. Proxima: *εἰ μή τι ἔπραττες ἀλλοῖον ἢ οἱ πολλοί,* si abessent, nemo, opinor, magnopere desideraret. Nihilominus non possumus a nobis impetrare, ut ea cum Cobeto De arte interpret. p. 142. et Car. Fr. Hermanno pro suppositiciis habeamus. Quod quominus recte fieri queat, ipsa prohibet orationis insolentia, qualis certe a glossatoribus proficisci non solet. Patet enim, ista: *εἰ μή τι — ἢ οἱ πολλοί* iterare sententiam verborum: *σοῦ γε οὐδὲν — πεπραγματευομένου*, cuius iterationis exempla ad Phaedon. p. 67. E. adscripsimus, collegit item A. Matthiae Gr. Gr. §. 636. 2. p. 1541. ed. 3. et ex Latinis scriptoribus Wopkens Lectt. Tull. p. 55. Hottinger ad Cic. De Divinat. I. 29. quae Hirschigius inspicere debebat diligentius quam fecisse videtur. Sed quum istud quidem apertum sit, tum diligenter animadvertendum est, repetitionem sententiae superioris nunc eo modo fieri, ut protenus alia admittatur orationis structura. Subiungitur enim *εἰ* cum imperfecto perinde ac si antea dictum sit: *σοῦ γε μηδὲν — πραγματευομένου — λόγος ἐγένετ' ἄν.* At nimirum tantum abest, ut ea variatio glossematis suspicionem moveat, ut loci sinceritatem gravissime testetur. Quis enim interpolator id sibi sumsisset, ut tale glossema allineret, quod reliquis verbis ne apte quidem conveniret? Enimvero sunt haec profecto ipsius scriptoris, in sententiae iteratione, certe non sine gravitate facta, licentius quidem nec tamen temere versati. Extulit enim primum sententiam sic, ut ipsam rerum veritatem ob oculos habuerit, haec dicens:

περιττότερον πραγματευομένου, ἔπειτα τοσαύτη φήμη τε καὶ λόγος γέγονεν, εἰ μή τι ἔπραττες ἀλλοῖον ἢ οἱ πολλοί. λέγε οὖν ἡμῖν, τί ἐστιν, ἵνα μὴ ἡμεῖς περὶ σοῦ αὐτοσχε-
D διάζωμεν. Ταυτί μοι δοκεῖ δίκαια λέγειν ὁ λέγων, κἀγὼ ὑμῖν πειράσομαι ἀποδεῖξαι, τί ποτ' ἔστι τοῦτο, ὃ ἐμοὶ πεποίηκε τό τε ὄνομα καὶ τὴν διαβολήν. ἀκούετε δή. καὶ ἴσως μὲν δόξω τισὶν ὑμῶν παίζειν, εὖ μέντοι ἴστε, πᾶσαν ὑμῖν τὴν ἀλήθειαν ἐρῶ. Ἐγὼ γάρ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, δι' οὐδὲν ἀλλ' ἢ διὰ σοφίαν τινὰ τοῦτο τὸ ὄνομα ἔσχηκα. ποίαν δὴ σοφίαν ταύτην; ἥπερ ἐστὶν ἴσως ἀνθρωπίνη σο-

ἵνα μὴ ἡμεῖς περὶ σοῦ] V. *ἵνα μὴ καὶ ἡμεῖς*, invitis codicibus omnibus.

E. *ἢ οὐκ ἔχω, τί λέγω*] V. *ὅ τι λέγω*, quod e Bodl. Vat. Ven. b. Vind. 4. 6. Flor. d. g h. Par. DST. mutatum. Utrumque non enim, opinor, te nihil agente ceteris curiosius tamen tantus de te rumor ac sermo exortus est. Tum vero gravius etiam rem urgens omnino negat talem rumorem extiturum fuisse ideoque hypothetico enunciato sic pergit: si nihil scilicet aliud ageres quam plerique, quod tamen secus habet, quum revera aliud quid agere soleas. Similis variatio, licet non plane eadem, cernitur in loco Phaedon. p. 67. E, ubi v. ann.

περὶ σοῦ αὐτοσχεδιάζωμεν] *αὐτοσχεδιάζειν* quum proprie dicatur de iis, qui subito et ex tempore aliquid faciunt dicuntve, h. l. de iudicibus ponitur, qui temere statuunt atque decernunt. Dixi de hoc verbo ad Euthyphron. p. 33.

D. *πεποίηκε τό τε ὄνομα καὶ τὴν διαβολήν*] *τὸ ὄνομα* pertinet ad famam Socratis, quod sapiens iudicatus et habitus est, ut dicitur *τοῦτο τὸ ὄνομα ἔσχηκα*: sed *ἡ διαβολὴ* refertur ad calumnias et criminationes adversariorum. Formulam *ποιεῖν ὄνομα* Muretus Varr. Lectt. VII. 16. contulit cum Latina famam conficere. Hipp. mai. p. 282. A. *οἵα ἦν ἀφ' ὧν τοὔνομα ἔσχε.*

εὖ μέντοι ἴστε, πᾶσαν — ἐρῶ] Criton. c. 17: *Ἀλλὰ ἴσθι, ὅσα γε τὰ νῦν ἐμοὶ δοκοῦντα, ἐάν τι λέγῃς παρὰ ταῦτα, μάτην ἐρεῖς.* Infra c. 17: *ταῦτα γὰρ κελεύει — εὖ ἴστε.* Multa id genus collegit Iacobs ad Athen. p. 271. Mox de *δι' οὐδὲν ἀλλ' ἢ* v. ad p. 34. B. et Phaedon. p. 81. B. 82. B.

E. *μείζω τινὰ ἢ κατ' ἄνθρωπον*] h. e. maiorem habeant sapientiam quam quae cadat in hominem. cf. Matth. Gr. Gr. §. 449. Rost. Gr. §. 97. p. 411. ed. 7. — Verba *ἢ οὐκ ἔχω, τί λέγω*, Fischero etiam iudice, ironice dicta sunt, hoc sensu: Sophistae aut divinam habent sapientiam, aut nullam. Quocirca non opus est, ut cum Forstero scribatur: *ἢν οὐκ ἔχω ὅ τι λέγω.*

ἐπὶ διαβολῇ τῇ ἐμῇ λέγει] h. e. mei calumniandi caussa. Nam *ἐπὶ* consilium indicat. cf Matth. Gr. §. 585.

φία. τῷ ὄντι γὰρ κινδυνεύω ταύτην εἶναι σοφός· οὗτοι δὲ
τάχ᾽ ἄν, οὓς ἄρτι ἔλεγον, μείζω τινὰ ἢ κατ᾽ ἄνθρωπον E
σοφίαν σοφοὶ εἶεν, ἢ οὐκ ἔχω, τί λέγω· οὐ γὰρ δὴ ἔγωγε
αὐτὴν ἐπίσταμαι, ἀλλ᾽ ὅςτις φησὶ ψεύδεταί τε καὶ ἐπὶ δια-
βολῇ τῇ ἐμῇ λέγει. καί μοι, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, μὴ θορυ-
βήσητε, μηδὲ ἂν δόξω τι ὑμῖν μέγα λέγειν· οὐ γὰρ ἐμὸν
ἐρῶ τὸν λόγον, ὃν ἂν λέγω, ἀλλ᾽ εἰς ἀξιόχρεων ὑμῖν τὸν
λέγοντα ἀνοίσω. τῆς γὰρ ἐμῆς, εἰ δή τίς ἐστι σοφία καὶ
οἵα, μάρτυρα ὑμῖν παρέξομαι τὸν θεὸν τὸν ἐν Δελφοῖς.
Χαιρεφῶντα γὰρ ἴστε που. οὗτος ἐμός τε ἑταῖρος ἦν ἐκ 21

recte dici constat; v. Poppo ad Cyrop. 1. 2, 10.

μὴ θορυβήσητε, μηδὲ ἂν δόξω —] V. *μὴ θ. μηδὲν, ἂν δόξω*, quod e Bodl. Vind. 1. 4. 6. Par. DST. Ven. b. Flor. g. h. emendatum.

γὰρ ἴστε που] V. *δήπου*, contra fidem codicum.

De pronomine possessivo loco pronominis personalis posito cf. Homer. Odyss. XI. 202: *σὸς πόθος*. Iliad. XIX. v. 320. v. 336: *ἐμὴν ἀγγελίην* i. e. *περὶ ἐμοῦ*. Sophocl. Oed. T. 969: *τῷ ἐμῷ πόθῳ*. Plat. Gorg. p. 476: *εὐνοίᾳ τῇ σῇ*. Hor. Epod. V. 81. amore meo, ubi Bentl. male mei. Sallust. Iug. c. 14: Vos in mea iniuria despecti estis. Ac similiter Livius II. 1: regium metum dixit pro metu regis; et I. III. 16: terrorem servilem pro terrore servorum.

μέγα λέγειν] h. e. magnum et insolens quid dicere h. e. gloriari. Formulam exemplis illustravit Hemsterhus. ad Lucian. T. I. p. 39. Lobeck. ad Aiac. v. 386. Wunder. ibid. 375. conf. etiam Phaedon. p. 95. B. ibique annot. — De verbis *οὐ γὰρ ἐμὸν ἐρῶ τὸν λόγον*, quae ad amovendam invidiam interponuntur, cf. Eurip. Fragm. Melanippes ap. Valckenaer. Diatrib. p. 46: *Οὐκ ἐμὸς ὁ μῦθος, ἀλλ᾽ ἐμῆς μητρὸς πάρα.* Helen. v. 520: *Λόγος γάρ ἐστιν οὐκ ἐμός, σοφῶν δ᾽ ἔπος.* Alcibiad. I. p. 24. C: *τὸ τοῦ Εὐριπίδου ἄρα ξυμβαίνει, ὦ Ἀλκιβιάδη, τοῦ τάδε κινδυνεύεις, ἀλλ᾽ οὐκ ἐμοῦ ἀκηκοέναι, οὐδ᾽ ἐγώ εἰμι ὁ ταῦτα λέγων, ἀλλὰ σύ.* Sympos. c. 5. ibique ann.

ἀξιόχρεων] quod proprie dicitur de eo, qui est solvendo, ideoque dignus, cui credas pecuniam, similiter atque Latinum locuples usurpatur etiam de testibus fide dignis. Hesych.: *ἀξιόχρεως, ἀξιόπιστος.* Suid.: *ἀξιόχρεως· ἱκανός, ἐχέγγυος, ἀξιόπιστος.*

τῆς γὰρ ἐμῆς — καὶ οἵα] h. e. *παρέξομαι γὰρ ὑμῖν τὸν θεὸν τὸν ἐν Δελφοῖς μάρτυρα τῆς ἐμῆς σοφίας, εἰ δή τίς ἐστιν, καὶ οἵα ἐστίν.* Attractionis genus explanavit Krüger. De Attract. p. 202.

Χαιρεφῶντα γὰρ —] De Chaerephontis fervido et vehementi ingenio cf. Aristoph. Nubb. v. 104. v. 501 sq. ibique Scholiast. Avv. 1570. Xenoph. Memorab. II. 3. Plat. Charmid. P. 153. B. Gorg. p. 447 sqq. 458. C.

νέου, καὶ ὑμῶν τῷ πλήθει ἑταῖρός τε καὶ ξυνέφυγε τὴν φυγὴν ταύτην καὶ μεθ' ὑμῶν κατῆλθε. καὶ ἴστε δή, οἷος ἦν Χαιρεφῶν, ὡς σφοδρὸς ἐφ' ὅ τι ὁρμήσειε. καὶ δή ποτε καὶ εἰς Δελφοὺς ἐλθὼν ἐτόλμησε τοῦτο μαντεύσασθαι, — καί, ὅπερ λέγω, μὴ θορυβεῖτε, ὦ ἄνδρες. ἤρετο γὰρ δή, εἴ τις ἐμοῦ εἴη σοφώτερος. ἀνεῖλεν οὖν ἡ Πυθία μηδένα σοφώτερον εἶναι. καὶ τούτων πέρι|ὁ ἀδελφὸς ὑμῖν αὐτοῦ οὑτοσὶ μαρτυρήσει, ἐπειδὴ ἐκεῖνος τετελεύτηκε.

B Cap. VI. Σκέψασθε δὲ ὧν ἕνεκα ταῦτα λέγω· μέλλω γὰρ ὑμᾶς διδάξειν, ὅθεν μοι ἡ διαβολὴ γέγονε. ταῦτα γὰρ ἐγὼ ἀκούσας ἐνεθυμούμην οὑτωσί, Τί ποτε λέγει ὁ θεός, καὶ τί ποτε αἰνίττεται; ἐγὼ γὰρ δὴ οὔτε μέγα οὔτε

P. 21. *μὴ θορυβεῖτε*] Sic Vat. Ven. b. Vind. 1. 5. Flor. h. Par. CDS. Vulgo soloece *θορυβῆτε*, quod Bast. ad Greg. Corinth. p. 1005. corrigendum vidit. Bodl. *θορυβεῖσθε*.

Cap. VI. *Σκέψασθε δὲ ὧν ἕνεκα* —] V. *δή*, quod e Vat. Vind. 1. 4. 6. Flor. d. g. h. Ven. b. Par. DST. mutatum.

P. 21. *καὶ ὑμῶν τῷ πλήθει ἑταῖρος*] Hoc dicit: et sicuti mihi, ita etiam vobis sodalis fuit ideoque nuper vobiscum fugit atque rediit; ut non videamus, quo iure Cobet. Varr. Lectt. p. 299. verba *ἑταῖρός τε* delenda censuerit. Respicitur autem fuga Atheniensium tempore triginta tyrannorum, de qua v. Nep. Thrasybul. I. et Iustin. V. 8 sq. Quam quum paucis annis ante Socratis obitum accidisse compertum habeamus, facile est ad intelligendum, cur hoc loco dicatur *τὴν φυγὴν ταύτην*. — Verba *κατιέναι*, et *κατέρχεσθαι* de iis, qui ab exsilio in patriam redeunt, usitata illustrant interptt. ad Aristophan. Ran. v. 1196 1274. et Porson. ad Eurip. Med. 1011. Deinde *ἐφ' ὅ τι ὁρμήσειε* gravius dictum est pro *εἰ ἐπί τι ὁρμήσειε*, de quo genere loquendi dixi ad Euthyphr. p. 17. Ceterum etiam Lysias eadem attingens tempora populum democratiae studiosum *τὸ ὑμέτερον πλῆθος* appellare solet. v. Orat. ad v. Agorat. p. 94. p. 96. p. 99. p. 100. p. 108. c. Alcibiad. p. 135. c. Philon. p. 164. contr. Poliarch. p. 195. Pro bonis Aristoph. p. 210. ed. Bremi.

ἐτόλμησε τοῦτο μαντεύσασθαι] *μαντεύεσθαι* h. l. est oraculum sibi edi iubere, h. e. consulere, interrogare, sciscitari, ut ap. Xenoph. Memor. I, 1, 6: *περὶ δὲ τῶν ἀδήλων, ὅπως ἂν ἀποβήσοιτο, μαντευσομένους ἔπεμπεν, εἰ ποιητέα.* Mox verba *ὅπερ λέγω* in parenthesi accipienda sunt: respondent autem formulae Germanicae: wie gesagt. cf. Sympos. p. 178. A. 186 E. 192. E. Gorg. p. 465. A. Cratyl. p. 396. B. 426. D. Protagor. p. 316. E. al.

ἤρετο γὰρ δή, εἴ τις —] Quum Graeci redeunt ad superiora, post parenthesin repetere solent vel idem verbum vel simile, eique comites addunt particulas *γάρ, δή, οὖν*. v. Matth. §. 615 et 616. — De Chaerephontis facinore v. Xenoph. Apolog. 14. et Laërt. II. 37.

σμικρὸν ξύνοιδα ἐμαυτῷ σοφὸς ὤν· τί οὖν ποτε λέγει φάσκων ἐμὲ σοφώτατον εἶναι; οὐ γὰρ δήπου ψεύδεταί γε· οὐ γὰρ θέμις αὐτῷ. καὶ πολὺν μὲν χρόνον ἠπόρουν, τί ποτε λέγει, ἔπειτα μόγις πάνυ ἐπὶ ζήτησιν αὐτοῦ τοιαύτην τινὰ ἐτραπόμην. ἦλθον ἐπί τινα τῶν δοκούντων σοφῶν
εἶναι, ὡς ἐνταῦθα, εἴπερ που, ἐλέγξων τὸ μαντεῖον καὶ C
ἀποφανῶν τῷ χρησμῷ, ὅτι Οὑτοσὶ ἐμοῦ σοφώτερός ἐστι, σὺ δ' ἐμὲ ἔφησθα. διασκοπῶν οὖν τοῦτον — ὀνόματι γὰρ οὐδὲν δέομαι λέγειν, ἦν δέ τις τῶν πολιτικῶν, πρὸς ὃν ἐγὼ σκοπῶν τοιοῦτόν τι ἔπαθον, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, — καὶ διαλεγόμενος αὐτῷ ἔδοξέ μοι οὗτος ὁ ἀνὴρ δοκεῖν μὲν εἶναι σοφὸς ἄλλοις τε πολλοῖς ἀνθρώποις καὶ μάλιστα

ἔπειτα μόγις] V. *μόλις*. Illud codd. optimi atque plurimi magno consensu tuentur, nec dubitamus, quin Platoni ubique reddendum sit. v. Dorvill. ad Charit. p. 345. Inane est discrimen quod statuit Thom. Mag. p. 619.

C. *ὅτι Οὑτοσὶ ἐμοῦ σ.*] Sic Bodl. Vat. Ven. b. Vin. 1. Athen. V. p. 218. E.

ἀνεῖλεν οὖν ἡ Πυθία] Verba Pythiae fuerunt, auctore Laërt. II. 37: *Ἀνδρῶν ἁπάντων Σωκράτης σοφώτατος*. Apud Schol. Aristoph. Nubb. v. 144. sic leguntur: *Σοφὸς Σοφοκλῆς, σοφώτερος δ' Εὐριπίδης· Ἀνδρῶν δὲ πάντων Σωκράτης σοφώτατος*. Aliter paullo Xen. Apol. Socr. c. 14. Conf. de hoc oraculo etiam Menag. ad Laërt. II. 37. Davis. ad Max. Tyr. IX, 1. et ad Cicer. Academ. I. 4.

ὁ ἀδελφὸς — αὐτοῦ] Chaerecrates. v. Xenoph. Mem. II. 3.

B. *ξύνοιδα ἐμαυτῷ σοφὸς ὤν.*] Alio modo infra p. 22. D: *ἐμαυτῷ ξυνῄδειν οὐδὲν ἐπισταμένῳ* et p. 34. B. v. Matth. §. 548. 2. Rost. §. 129. not. 2.

οὐ γὰρ θέμις αὐτῷ] Frequens sententia est Apollinem mentiri nefas esse: v. De Republ. II. p. 383. B. Aeschyl. Prom. v. 1032. Pindar. Pyth. III. 29. IX. 44 sqq. ed. Boeckh. — *οὐ γὰρ θέμις αὐτῷ* igitur significat: non enim id per naturam et leges divinas hoc ipsi licet facere. conf. p. 30. D. ibique ann.

ἠπόρουν, τί ποτε λέγει] Fischerus *λέγοι* scribendum censebat. Sed non desunt alia huius constructionis exempla. Nimirum transitur ab obliqua oratione subito ad rectam: unde etiam *τί*, non *ὅ τι* positum est. v. Matth. §. 529, 3.

ὡς ἐνταῦθα, εἴπερ που, ἐλ.] Hirschig. arbitrio suo scripsit *εἴπερ που ἄλλοθι, ἐλ.* quod in hac formula semper et ubique requiri ait. Tu noli credere. Theaet. p. 171. E. *ἀλλ' ἐνταῦθα ἄλλον ἄλλου διαφέρειν, εἴπερ που.* Ibid. p. 172. A: *ἐνταῦθ', εἴπερ που, αὖ ὁμολογήσει.* al.

C. *καὶ διαλεγόμενος αὐτῷ ἔδοξέ μοι*] Schleiermacherus *καὶ* delendum censet propterea, quod participium *διασκοπῶν* iam verbo *σκοπῶν* iteratum sit atque durum videri debeat ista *τοιοῦτόν τι ἔπαθον* in parenthesi collocari. Itaque locum corruptum arbitratur atque talem, qui sine codicum ope

ἑαυτῷ, εἶναι δ' οὔ. κἄπειτα ἐπειρώμην αὐτῷ δεικνύναι,
D ὅτι οἴοιτο μὲν εἶναι σοφός, εἴη δ' οὔ. ἐντεῦθεν οὖν τούτῳ τε ἀπηχθόμην καὶ πολλοῖς τῶν παρόντων. πρὸς ἐμαυτὸν δ' οὖν ἀπιὼν ἐλογιζόμην, ὅτι Τούτου μὲν τοῦ ἀνθρώπου ἐγὼ σοφώτερός εἰμι· κινδυνεύει μὲν γὰρ ἡμῶν οὐδέτερος οὐδὲν καλὸν κἀγαθὸν εἰδέναι, ἀλλ' οὗτος μὲν οἴεταί τι εἰδέναι οὐκ εἰδώς, ἐγὼ δέ, ὥςπερ οὖν οὐκ οἶδα, οὐδὲ οἴομαι. ἔοικα γοῦν τούτου γε σμικρῷ τινι αὐτῷ τοῦ-

4. 6. Flor. d. e. g. In Par. DS. scriptum *οὑτοσὶν ἐμοῦ*. Vett. editt. *οὗτός γέ μου*, quod Bekker. cum Par. CB. mutavit in *οὗτός γ' ἐμοῦ*.

D. *οὐδὲν καλὸν κἀγαθὸν εἰδέναι*] V. *καλὸν οὐδ' ἀγαθόν*, quod e Bas. 2. Bodl. Ven. a. b. Vindobonensibus et Flo-

in integrum restitui non possit. Cui quidem viri summi sententiae fateor me non accedere. Etenim verba *τοιοῦτόν τι ἔπαθον* recte poterant ad parenthesin referri, quoniam pronomen ad ea spectat, quae iam nunc dicturus est: tale quid, quale nunc sum dicturus. Nec video, quid *σκοπῶν* habeat offensionis. Prorsus eodem modo Germanice dicere licet: „Diesen nun betrachtend — denn ihn mit Namen zu nennen ist nicht nöthig; es war aber einer von den Staatsmännern, welchen ins Auge fassend mir dergleichen widerfuhr, ihr Athener, — und mit ihm mich unterredend kam es mir vor als wenn etc." Ceterum frequens est haec verborum structura, qua *κατὰ τὸ σημαινόμενον* verbo *ἔδοξεν* nominativus participii additur loco dativi. De Legg. III. p. 686. D: *ἀποβλέψας γὰρ πρὸς τοῦτον τὸν στόλον, οὗ πέρι διαλεγόμεθα, ἔδοξέ μοι πάγκαλος εἶναι.* Ibid. VII. p. 811. C. Xenoph. Hell. VII. 5, 18: *ἐνθυμούμενος, ὅτι — ἐδόκει αὐτῷ.* Cyrop. VI. 1, 18. *βουλόμενος πέμψαι — ἔδοξεν αὐτῷ.* Cyrop. III. 2, 28. VII. 5, 37. ibique Zeun. Conf. Matth. Gr. §. 311. Bernhardy Synt. p. 41. Jacobs ad Achill. Tat. p. 860. Eadem ratione Latini utuntur. Hirt. De bello Afric. c. 25. Dum haec ita fierent, rex Iuba, cognitis difficultatibus copiarumque paucitate, non est visum ctr., ubi v. Davis. Wexius in Annal. Phil. et Paed. Jahnianis Vol. LXXIV. Fasc. X. 1856. p. 610. verba: *καὶ διαλεγόμενος αὐτῷ* ad parenthesin pertrahi vult, ne *καὶ διαλεγόμενος αὐτῷ* iuxta *ἔδοξέ μοι* positum sit, quod per grammaticas rationes fieri posse negat. Sed non multo aliter Legg. III. l. c. et Xenoph. Cyrop. VI. 1, 18. ut alia taceamus. Accedit quod hic nominativus accommodatus est antegressis: *διασκοπῶν οὖν τοῦτον.*

D. *πρὸς ἐμαυτὸν — ἐλογιζόμην*] h. e. mecum cogitabam, ut Phaedon. c. 45. *πρὸς ἐμαυτὸν σκεψάμενος*, et Euthyphron. p. 9. B. *πρὸς ἐμαυτὸν σκοπῶ.* De verbis *ὥςπερ οὖν οὐκ οἶδα* v. ad Phaedr.

τῳ σοφώτερος εἶναι, ὅτι ἃ μὴ οἶδα οὐδὲ οἴομαι εἰδέναι. ἐντεῦθεν ἐπ' ἄλλον ᾖα τῶν ἐκείνου δοκούντων σοφωτέρων εἶναι, καί μοι ταὐτὰ ταῦτα ἔδοξε· E καὶ ἐνταῦθα κἀκείνῳ καὶ ἄλλοις πολλοῖς ἀπηχθόμην.

Cap. VII. *Μετὰ ταῦτ' οὖν ἤδη ἐφεξῆς ᾖα, αἰσθανόμενος μὲν καὶ λυπούμενος καὶ δεδιώς, ὅτι ἀπηχθανόμην, ὅμως δὲ ἀναγκαῖον ἐδόκει εἶναι τὸ τοῦ θεοῦ περὶ πλείστου ποιεῖσθαι. ἰτέον οὖν σκοποῦντι τὸν χρη-*

rentinis omnibus, aliis, mutatum.

Cap. VII. E. *ἰτέον οὖν σκοποῦντι τ. χρ.*] Sic Bodl. Ven. b. Vind. 1. 4. Flor. g. h. Par. DS. Vett. editt. *καὶ ἰέναι σκοποῦντι* v. ann.

p. 242. E. coll. Matthiae Gr. §. 625. p. 1274. Germanice dixeris: wie ich es nun einmal nicht weiss. Cobet. Varr. Lectt. p. 299. *οὖν* eiiciendum censet.

σμικρῷ τινι αὐτῷ τούτῳ σοφώτερος εἶναι] Cic. Academ. 1. 4: Socrates — ita disputat, ut — nihil se scire dicat nisi id ipsum, eoque praestare ceteris, quod illi, quae nesciant scire se putent, ipse se nihil scire id unum sciat; ob eamque caussam se arbitrari ab Apolline omnium sapientissimum esse dictum, quod haec esset una hominis sapientia, non arbitrari sese scire quod nesciat. Ceterum errat Fischerus, verba *σμικρῷ τινι* explicari opinans verbis *αὐτῷ τούτῳ*. Sensus enim hic est: hoc ipso mihi videor nonnihil isto esse sapientior, quod quae nescio, ea nec scire me arbitror.

Cap. VII. E. *ὅτι ἀπηχθανόμην*] Pertinet *ὅτι* ad *αἰσθανόμενος*, hoc sensu: cum dolore pariter atque metu sentiens, me in odium incurrere. Quo non animadverso mire Wolfius: „videns quidem et dolens invisum me fieri, atque ob id metuens.“ Dein participii usus vertit in verbum finitum, quandoquidem proprie pergendum fuit: *ὅμως δὲ ἀναγκαῖον ἡγούμενος εἶναι κτλ.* — De verbis *τὸ τοῦ θεοῦ* v. Matth. §. 284.

ἰτέον οὖν σκοποῦντι] Facit Socrates se ipse loquentem, quum animo commoto referat ea, quae illo tempore fecerit et cogitaverit. Nam verba hoc modo intelligenda sunt: Eundum est igitur, mecum cogitabam (hoc enim inest in praecedenti *ἐδόκει*), quid divina illa vox sibi velit exploraturo, ad eos omnes, qui etc. Quod in vett. editt. scriptum exstat: *καὶ ἰέναι σκοποῦντι,* id quoniam nonnihil languoris orationi affert, facileque ex correctione originem ducere potuit, recte videmur cum Bekkero repudiasse. Certe in uno Vindob., qui veram lectionem conservavit, margini adscriptum est *καὶ ἰέναι.*

σμόν, τί λέγει, ἐπὶ ἅπαντας τούς τι δοκοῦντας εἰδέναι.
22 καὶ νὴ τὸν κύνα, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, — δεῖ γάρ πρὸς ὑμᾶς τἀληθῆ λέγειν — ἦ μὴν ἐγὼ ἔπαθόν τι τοιοῦτον· οἱ μὲν μάλιστα εὐδοκιμοῦντες ἔδοξάν μοι ὀλίγου δεῖν τοῦ πλείστου ἐνδεεῖς εἶναι ζητοῦντι κατὰ τὸν θεόν, ἄλλοι δὲ δοκοῦντες φαυλότεροι ἐπιεικέστεροι εἶναι ἄνδρες πρὸς τὸ φρονίμως ἔχειν. δεῖ δὴ ὑμῖν τὴν ἐμὴν πλάνην ἐπιδεῖξαι ὥςπερ πόνους τινὰς πονοῦντος, ἵνα μοι καὶ ἀνέλεγκτος ἡ μαντεία γένοιτο. Μετὰ γὰρ τοὺς πολιτι-

P. 22. B. ἔγνων οὖν καὶ περὶ τ.] αὖ vulgo post οὖν additum om. Bodl. Vat. Ven. b. Vind. 1. 4. 6. Flor d. e. g. h.

P. 22. καὶ νὴ τὸν κύνα] „De origine et vi iurisiurandi Socratis per canem aliasque animantes variae feruntur et veterum et recentiorum sententiae, quas collegerunt magno studio Menagius ad Laërt. II. 40. p. 92 sq. et Pet. Petitus Observatt. Miscell. 4. 7., qui per canem intelligi putabat daemonium Socratis. Ioach. Camerarius Opusc. de R. R. p 28. canem arbitrabatur esse fidei symbolum, atque adeo iurisiurandi formulam νὴ τὸν κύνα fere respondere Latinae medius fidius. Olympiodorus in vita Platonis ex eius Gorgia canem ostendit fuisse Aegyptiorum deum. v. Aelian. V. H. X. 45. Ego vero ut in re incerta et obscura iis assentior, qui opinantur Socratem iurasse per canem, anserem, etiam quercum (v. Cyrill. Alexandr. c. Iulian. 6. p. 190 A.), quod noluisset, Rhadamanthi exemplo et auctoritate, per ipsos deos iurare. v. Porphyr. de Abstinent. III. 16." Fischerus. Cf. ad Gorg. p.482. B. et de Rhadamanthi iureiurando ad Legg. XII. p.948. B.C. Suidas s. v. Ῥαδαμάνθυος ὅρκος, et s. v. χῆνα ὀμνύναι. Philostr. De Vita Apollon. c. 9. Σωκράτης τὸν κύνα καὶ τὸν χῆνα καὶ τὴν πλάτανον ὤμνυ, οὐχ ὡς θεούς, ἀλλ' ἵνα μὴ θεοὺς ὀμνύῃ. Nimirum callidus εἴρων cum cavillatione quadam videtur ita iuravisse. Aliter tamen etiam Schol. ad Aristoph. Vesp. v. 83: οὕτω διὰ δεισιδαιμονίαν ὤμνυον. ἢ τάχα μιμεῖται τοὺς φιλοσόφους εἰς κύνα καὶ χῆνα ὀμνύοντας.

ἔπαθόν τι τοιοῦτον· οἱ μὲν μάλιστα —] Solent eae sententiae, quae aliis subiiciuntur explicationis caussa, ita addi, ut particularum et coniunctionum vincula omittantur. Gorg. p. 450. A: καὶ μὴν καὶ αἱ ἄλλαι τέχναι, ὦ Γοργία, οὕτως ἔχουσι· ἑκάστη αὐτῶν περὶ λόγους ἐστὶ τούτους, οἳ τυγχάνουσιν ὄντες κτλ. Ibid. p. 465. D. τὸ τοῦ Ἀναξαγόρου ἂν πολὺ ἦν, ὦ φίλε Πῶλε, — ὁμοῦ ἂν πάντα χρήματα ἐφύρετο. Huic loco omni ex parte similia sunt haec: Phaedon. p 68. E. τί δ' οἱ κόσμιοι αὐτῶν; οὐ ταὐτὸν τοῦτο πεπόνθασιν; ἀκολασίᾳ τινὶ σώφρονές εἰσι; Legg. I. p. 635. D. ἕνεκα τῆς γλυκυθυμίας τῆς πρὸς τὰς ἡδονὰς ταὐτὸν πείσονται τοῖς ἡττωμένοις τῶν φόβων· δουλεύσουσι τρόπον ἕτερον καὶ ἔτ' αἰσχίω. Gorg. p. 513. A. Phaed. p. 251. D. Menex. p. 235. B. Eurip. Heraclid. v. 179. μὴ πάθῃς σὺ τοῦτο, τοὺς ἀμείνονας

κοὺς ᾖα ἐπὶ τοὺς ποιητὰς τούς τε τῶν τραγῳδιῶν καὶ τοὺς τῶν διθυράμβων καὶ τοὺς ἄλλους, ὡς ἐνταῦθα ἐπ' αὐτοφώρῳ καταληψόμενος ἐμαυτὸν ἀμαθέστερον ἐκείνων ὄντα. ἀναλαμβάνων οὖν αὐτῶν τὰ ποιήματα, ἅ μοι ἐδόκει μάλιστα πεπραγματεῦσθαι αὐτοῖς, διηρώτων ἂν αὐτοὺς τί λέγοιεν, ἵν' ἅμα τι καὶ μανθάνοιμι παρ' αὐτῶν. αἰσχύνομαι οὖν ὑμῖν εἰπεῖν, ὦ ἄνδρες, τἀληθῆ· ὅμως δὲ ῥητέον. ὡς ἔπος γὰρ εἰπεῖν, ὀλίγου αὐτῶν ἅπαντες οἱ παρόντες ἂν βέλτιον ἔλεγον περὶ ὧν αὐτοὶ ἐπεποιήκεσαν. ἔγνων οὖν καὶ περὶ τῶν ποιητῶν ἐν ὀλίγῳ τοῦτο, B

Par. DSTg. Ceterum Bekker. ex uno solo Par. S. pr. dedit *πεποιήκεσαν*, augmento omisso.

παρὸν φίλους ἑλέσθαι, τοὺς κακίονας λάβῃς. Eurip. Iphig. Aul. v. 366. cf. Heindorf. ad Phaedon. p. 57. Matth. ad Eurip. Hecub. c. 777.

ἵνα μοι καὶ ἀνέλεγκτος ἡ μαντεία γένοιτο] Ait Socrates se omnia fecisse, ut oraculum a Pythia datum refelleret; sed multis laboribus exantlatis eventum expertum esse hunc, ut eius veritatem etiam confirmaret adeo, ut *ἀνέλεγκτον* fieret, hoc est tale, quod erroris convinci non posse videretur. Non sine ironia haec a Socrate dici nemo erit quin sentiat. Quamquam aliter sensit Car. Fr. Hermann, qui suo Marte invitis libris omnibus edidit: *ἵνα μοι κἂν ἔλεγκτος ἡ μ. γ.* quod linguae Atticae leges ferre non videntur. Non male Wolfius locum sic interpretatur: ut mihi denique a nemine posthac argui oraculum posset. Ceterum de genitivo *πονοῦντος* post *τὴν ἐμὴν* illato v. Matthiae gr. Gr. §. 466. 1.

B. *ἅ μοι ἐδόκει — πεπραγματεῦσθαι αὐτοῖς*] h. e. quae ab iis maxima diligentia composita videbantur. Deinde imperfectum *διηρώτων* cum *ἂν* coniunctum indicat rem pro rerum conditione repetitam. v. Matth. §. 599. 1. Buttm. §. 126. 5. Rost. §. 120. 5. c. γ. p. 594.

οἱ παρόντες ἂν βέλτιον ἔλεγον περὶ ὧν αὐτοὶ ἐπεποιήκεσαν] Ne quis requirat tempus perfectum *πεποιήκασι*, sententia verborum haec est: omnes, qui aderant, melius istis de carminibus solebant iudicare, quae illi ipsi composuerant. Non sine vi repetitum est pronomen *αὐτοί*, quo graviter significatur poetas ipsos de suis ipsorum carminibus peius iudicasse quam alios homines, qui illos carmina recitantes audierint. Minus recte Wolfius: Nam prope dixerim, omnes paene, qui hic adsunt, istis melius dicerent de iis, quae isti composuerant. Nam *οἱ παρόντες* non intelliguntur qui Socratem audiunt se in iudicio defendentem, sed potius ii, qui intererant eius sermonibus, quos cum poetis instituebat. Imperfectum *ἔλεγον* autem cum *ἂν* particula copulatum etiam hoc loco indicat actionem identidem repetitam. Quae quidem interpretatio cur alteri sit praeferenda, in promtu ratio est.

ἐν ὀλίγῳ τοῦτο] brevi, mox, quod plenius dicitur Sophist. p. 234. A. *ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ*. Pro quo cur C. Fr. Her-

C ὅτι οὐ σοφίᾳ ποιοῖεν ἃ ποιοῖεν, ἀλλὰ φύσει τινὶ καὶ ἐν-
θουσιάζοντες, ὥςπερ οἱ θεομάντεις καὶ οἱ χρησμῳδοί. καὶ
γὰρ οὗτοι λέγουσι μὲν πολλὰ καὶ καλά, ἴσασι δὲ οὐ-
δὲν ὧν λέγουσι. τοιοῦτόν τί μοι ἐφάνησαν πάθος καὶ οἱ
ποιηταὶ πεπονθότες. καὶ ἅμα ᾐσθόμην αὐτῶν διὰ
τὴν ποίησιν οἰομένων καὶ τἆλλα σοφωτάτων εἶναι
ἀνθρώπων, ἃ οὐκ ἦσαν. ἀπῇα οὖν καὶ ἐντεῦθεν, τῷ αὐτῷ
οἰόμενος περιγεγονέναι ᾧπερ καὶ τῶν πολιτικῶν.

Cap. VIII. *Τελευτῶν οὖν ἐπὶ τοὺς χειροτέχνας*
D *ᾖα· ἐμαυτῷ γὰρ ξυνῄδειν οὐδὲν ἐπισταμένῳ, ὡς ἔπος*

C. *ποιοῖεν ἃ ποιοῖεν*] *ἃ ποιοῖεν* in ed. Steph. errore om.

τῷ αὐτῷ οἰόμενος περιγ.] Bekk. *τῷ αὐτῷ αὐτῶν οἰόμενος* ex Par. H. g. Angel., quos sequi noluimus. Et latet in praecedenti *ἐντεῦθεν* iam aliqua pronominis significatio, ut *αὐτῶν* non omnino sit necessarium.

Cap. VIII. *ξυνῄδειν οὐδὲν — ᾔδειν ὅτι —*] Codd. omnes cum vett. editt. *ξυνῄδειν* et *ᾔδειν*: ut nesciamus unde acceperit Bekker. quod edidit *ξυνῄδη* et *ᾔδη*. Nisi forte secutus est Pamann. de suo scripserit *ἑνὶ λόγῳ*, non exputamus. Quamquam bene novimus utramque formulam interdum in codd. permutari.

ὥςπερ οἱ θεομάντεις καὶ οἱ χρησμῳδοί] Ion. p. 533. E. *πάντες γὰρ οἵ τε τῶν ἐπῶν ποιηταὶ οἱ ἀγαθοὶ οὐκ ἐκ τέχνης, ἀλλ' ἔνθεοι καὶ κατεχόμενοι πάντα τὰ καλὰ λέγουσι ποιήματα, καὶ οἱ μελοποιοὶ οἱ ἀγαθοὶ ὡςαύτως. — καὶ οὐ πρότερον οἷός τε ποιεῖν (ὁ ποιητής), πρὶν ἂν ἔνθεός τε γένηται καὶ ἔκφρων καὶ ὁ νοῦς μηκέτι ἐν αὐτῷ ἐνῇ. ἕως δ' ἂν τοῦτο ἔχῃ τὸ κτῆμα, ἀδύνατός ἐστι ποιεῖν — καὶ χρησμῳδεῖν.* Adde etiam Menon. p. 99. C.D. ubi idem prorsus de viris civilibus iudicatur. Legg. IV. p. 719.

C. *ᾐσθόμην αὐτῶν — εἶναι ἀνθρώπων*] De constructione vid. Matth. §. 349. 1. coll. 549. 4. et §. 536. Buttm. §. 131. 4. c. Rost. §. 108. 2. g. coll. §. 127. — *ἃ οὐκ ἦσαν*, sc. *σοφοί*. Voc. *ἀνθρώπων* Hirschig. delevit, quia scriptum esse oportuerit *τῶν ἀνθρώπων*. Quasi vero non dicatur *ἄριστ' ἀνθρώπων* Theaet. p. 148. B. *κάλλιστ' ἀνθρώπων*. Legg. I. p. 636. E. *ἥκιστ' ἀνθρώπων* Phaedon. p. 67. E. *φθόνερος ἥκιστ' ἀνθρώπων* Protag. p. 361. C. *τὸν ἄριστον ἐν ἀνθρώποις*. Lys. p. 211. E. Nos dicimus: die Weisesten *von der Welt*.

Cap. VIII. D. *τούτου μὲν οὐκ ἐψεύσθην*] v. Matth. 338. Rost. §. 108. 5.

ὅπερ καὶ οἱ ποιηταὶ καὶ οἱ ἀγαθοὶ δημιουργοί] Demosth. Midian. p. 514. ed. Reisk. *ἐγὼ δ' ὅπερ ἂν καὶ ὑμῶν ἕκαστος ὑβρισθεὶς προείλετο πρᾶξαι, τοῦτο καὶ αὐτὸς ἐποίησα.* Phaedon. p. 64. C. *σκέψαι δή, ὦ ἀγαθέ, ἐὰν ἄρα καὶ σοὶ ξυνδοκῇ ἅπερ καὶ ἐμοί.* Phileb. p. 61. B. Xenoph. Symp. VIII. 15. v. ad Euthyphr. p. 84. coll. Heindorf. ad Phaedon. p. 36. et ad Parmenid. p. 293. Quod vero *οἱ δημιουργοί*, i. e. *οἱ χει-*

εἰπεῖν, τούτους δέ γ' ᾔδειν ὅτι εὑρήσοιμι πολλὰ καὶ καλὰ ἐπισταμένους. καὶ τούτου μὲν οὐκ ἐψεύσθην, ἀλλ' ἠπίσταντο ἃ ἐγὼ οὐκ ἠπιστάμην καί μου ταύτῃ σοφώτεροι ἦσαν. ἀλλ', ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ταὐτόν μοι ἔδοξαν ἔχειν ἁμάρτημα, ὅπερ καὶ οἱ ποιηταί, καὶ οἱ ἀγαθοὶ δημιουργοί· διὰ τὸ τὴν τέχνην καλῶς ἐξεργάζεσθαι ἕκαστος ἠξίου καὶ τἆλλα τὰ μέγιστα σοφώτατος εἶναι, καὶ αὐτῶν αὕτη ἡ πλημμέλεια ἐκείνην τὴν σοφίαν ἀπέκρυπτεν· ὥςτ' ἐμὲ ἐμαυτὸν ἀνερωτᾶν ὑπὲρ τοῦ χρησμοῦ, πότερα δεξαίμην ἂν οὕτως E

naetii de Platone testimonium apud Eustath. ad Odyss. p. 1946. Rom. T. II. p. 305. ed. Lips. conf. Etym. Magn. p. 419. 13. Dawesii Miscell. p. 427 sq. ed. Kidd. Schneider. Praefat. ad Remp. XLII sqq. Nos quidem nunc tam multis et praeclaris codd., quos collatos ad hunc librum habemus, nonnihil tribuendum iudicavimus.

E. *ὥςτ' ἐμὲ ἐμαυτὸν ἀνερωτᾶν*] V. *ὥςτ' ἐμὲ καὶ αὐτὸν ἀν.* Vat. Ven. b. Vind. 1. 4. 6. alii, *ὥςτε με ἐμ.* Verum servavit Bodl.

ρουέχναι, vocatur *ἀγαθοί*, solebat Socrates peritos tantum et in opere suo excellentes adire opifices. De qua re ipse apud Xenoph. Oecon. 6, 13: *τοὺς μὲν γὰρ ἀγαθοὺς τέκτονας, χαλκέας ἀγαθούς, ζωγράφους ἀγαθούς, ἀνδριαντοποιούς, καὶ τὰ ἄλλα τὸ τοιαῦτα, πάνυ ὀλίγος μοι χρόνος ἐγένετο ἱκανὸς περιελθεῖν τε καὶ θεάσασθαι τὰ δεδοκιμασμένα καλὰ ἔργα.* Quamquam *οἱ ἀγαθοί* ironia non vacare videtur, ut sit: boni qui dicebantur. Sic Sophocl. Trachin. v. 532. ed. Br. *τοιάδ' Ἡρακλῆς, ὁ πιστὸς ἡμῖν κἀγαθὸς καλούμενος.* Antigon. v. 31: *τοιαῦτά φασι τὸν ἀγαθὸν Κρέοντα — κηρύξαντ' ἔχειν.* ubi recte Schol. *ἐν εἰρωνείᾳ.* Philoct. v. 873. *Ἀτρεῖδαι — ἀγαθοὶ στρατηλάται.* Mutavit haec quoque Hirschigius, qui verba: *καὶ οἱ ἀγαθοὶ δημιουργοὶ* in exemplo suo exstirpavit.

διὰ τὸ τὴν τέχνην — ἕκαστος ἠξίου] In uno cod. Flor. b. post *διὰ* a manu rec. additum est *γάρ*. Quod ne cui recipiendum videatur, v. ad cap. VII. p. 22 A. ann. Deinde verbis *καὶ τἆλλα τὰ μέγιστα σοφωτάτους εἶναι* respici praecipue ad reipublicae administrationem bene Forsterus vidit. Etenim Socratis aetate opulentissimi quique civium se maxime idoneos ad civitatem gubernandam habebant. Quam quidem istorum hominum vanam stultamque ambitionem quum Socrates saepe ridet apud Platonem atque Xenophontem, tum poetae comici frequenter exploserunt.

ἐκείνην τὴν σοφίαν ἀπέκρυπτεν] h. e. error ille atque stultitia scientiam istorum hominum ac sapientiam ita quasi obscurabat, ut haec nulla esse videretur.

E. *ἀνερωτᾶν ὑπὲρ τοῦ χρησμοῦ*] h. e. nomine ora-

ὥςπερ ἔχω ἔχειν, μήτε τι σοφὸς ὢν τὴν ἐκείνων σοφίαν, μήτε ἀμαθὴς τὴν ἀμαθίαν, ἢ ἀμφότερα ἃ ἐκεῖνοι ἔχουσιν ἔχειν. ἀπεκρινάμην οὖν ἐμαυτῷ καὶ τῷ χρησμῷ, ὅτι μοι λυσιτελοῖ ὥςπερ ἔχω ἔχειν.

Cap. IX. Ἐκ ταυτησὶ δὴ τῆς ἐξετάσεως, ὦ ἄν-
23 δρες Ἀθηναῖοι, πολλαὶ μὲν ἀπέχθειαί μοι γεγόνασι
καὶ οἷαι χαλεπώταται καὶ βαρύταται, ὥςτε πολλὰς

ὅτι μοι λυσιτελοῖ] V. *λυσιτελεῖ*. Optativum habent Bodl. Ven. a. b. Ξ. Vind. 1. 2. 5. Flor. 1. Par. BH. Angel., quibus obsequendum fuit.

Cap. IX. *Ἐκ ταυτησὶ δὴ τῆς ἐξ.*] V. *ἐκ ταύτης ἤδη*, quod ortum ex mala pronuntiatione. Verum praebuerunt Bodl. Ven. b. Vind. 4. Par. T. Mox *Ἀθηναῖοι* Bodl. Vat. Ven. b. Vind. 1. 6. alii omittunt; et abiecerunt nuper vocem Turicenses.

P. 23. *κινδυνεύει, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι*] Istud *Ἀθηναῖοι* om. Bodl. Ven. b. Par. D. S. T. Videlicet orta omissio ex culi. Deinde v. *δέχεσθαι* significat praeferre, malle, ut saepe alibi.

ἀμαθὴς τὴν ἀμαθίαν] sc. *αὐτῶν*. — *ἀμφότερα*, intell. *σοφίαν* et *ἀμαθίαν*. Euthyphron. p. 9. D: *ὡς ὃ μὲν ἂν πάντες οἱ θεοὶ μισῶσιν ἀνόσιόν ἐστιν, ὃ δ' ἂν φιλῶσιν ὅσιον· ὃ δ' ἂν οἱ μὲν φιλῶσιν, οἱ δὲ μισῶσιν, οὐδέτερα ἢ ἀμφότερα;* Gorg. p. 524. B: *οἷον εἴ τινος μέγα ἦν τὸ σῶμα φύσει ἢ τροφῇ ἢ ἀμφότερα ζῶντος.* Cf. ibid. 469. B. Phileb. p. 45. D. Phaedr. p. 228. A. Lysid. p. 218. E. De Rep. VIII. 555. D. Demosth. pr. Coron. p. 285. Reisk. *ἀμφότερα ταῦτα, καὶ εὔνους τῇ πόλει, καὶ πλούσιος.* Xenoph. Mem. I. 1, 5: *ἐδόκει δ' ἂν ἀμφότερα.*

P. 23. *καὶ οἷαι χαλεπώταται*] h. e. longe gravissimae et acerrimae. Nam ante *οἷαι* intelligendum est *τοιαῦται*. Xenoph. Mem. IV. 8, 11: *ἐδόκει τοιοῦτος εἶναι, οἷος ἂν εἴη ἄριστός γε ἀνὴρ καὶ εὐδαιμονέστατος.* Loquendi genus illustravit Matth. §. 461. coll. Viger. de Idiot. p. 120.

ὄνομα δὲ τοῦτο λέγεσθαι, σοφὸς εἶναι] Verba *σοφὸς εἶναι* per epexegesin praecedentibus *ὄνομα δὲ τοῦτο λέγεσθαι*, i. e. *καλεῖσθαι δέ*, addita sunt. Quum vero legitima ratio accusativum, *σοφὸν εἶναι*, requireret; nominativus subiectus est per anacoluthiam, quasi praecessisset *ἐκ ταυτησὶ δὴ τῆς ἐξετάσεως — ἀπεχθὴς γέγονα*, vel simile quiddam. Similia habet Fritschius Lectt. Lucian. p. 103. extrem. Denique *εἶναι* post nominandi verbum de more adiectum; v. Heindorf. ad Theaetet. p. 160. B. Reiz. ad Viger. p. 737. Schaefer. ad Dionys. De compos. verbor. p. 141. Pro *ὄνομα δὲ* ne quis requirat *ὄνομά τε*, v. ad Protagor. p. 310. A.

τὸ δὲ κινδυνεύει — σοφὸς εἶναι] h. e. quum tamen revera deus videatur sapiens esse. De republ. I. p. 340. C: *λέγωμεν τῷ ῥήματι οὕτως, ὅτι ὁ ἰατρὸς ἐξήμαρτε καὶ ὁ λογιστὴς ἐξήμαρτε καὶ ὁ γραμματιστής· τὸ δ', οἶμαι, ἕκαστος τούτων, καθ' ὅσον τοῦτ' ἔστιν, ὃ προςαγορεύομεν αὐτόν, οὐδέποτε ἁμαρτάνει.* Menon. p.

διαβολὰς ἀπ᾽ αὐτῶν γεγονέναι, ὄνομα δὲ τοῦτο λέγεσθαι, σοφὸς εἶναι. οἴονται γάρ με ἑκάστοτε οἱ παρόντες ταῦτα αὐτὸν εἶναι σοφόν, ἃ ἂν ἄλλον ἐξελέγξω· τὸ δὲ κινδυνεύει, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τῷ ὄντι ὁ θεὸς σοφὸς εἶναι, καὶ ἐν τῷ χρησμῷ τούτῳ τοῦτο λέγειν, ὅτι ἡ ἀνθρωπίνη σοφία ὀλίγου τινὸς ἀξία ἐστὶ καὶ οὐδενός· καὶ φαίνεται τοῦτο λέγειν τὸν

scripturae compendio, de quo v. Commentar. nostros critt. in Plat. Apolog. in.

φαίνεται τοῦτο λέγειν] V. τούτου. Plurimi optimique libri τοῦτον. Pro eo τοῦτ᾽ οὐ λέγειν Wolfius probante Hermanno Mus. Antiquit. Studior. p. 149., reprobante Schaefero ad Lamb. Bos. p. 705. qui τούτου cum Fischero interpretatur τούτου χάριν. Correximus nunc τοῦτο λέγειν. v. explicatt. Recentes editt. de Wolfii coniectura τοῦτ᾽ οὐ λέγειν.

97. D: λέγοντες, ὅτι φρόνησις μόνον ἡγεῖται τοῦ ὀρθῶς πράττειν. τὸ δὲ ἄρα καὶ δόξα ἦν ἀληθής. Theaetet. p. 157. A: ὥςτε ἐξ ἁπάντων τούτων — οὐδὲν εἶναι ἓν αὐτὸ καθ᾽ αὑτό, ἀλλά τινι ἀεὶ γίγνεσθαι — τὸ δ᾽ οὐ δεῖ κ. τ. λ., ubi Heindorf. de hoc genere loquendi monuit. Legg. I. p. 642. A. VII. p. 803. D. al. Pro τὸ δὲ interdum plenius dicitur τὸ δὲ ἀληθές. De republ. IV. p. 443. D: τὸ δέ γε ἀληθές, τοιοῦτον μέν τι ἦν — ἡ δικαιοσύνη. Tim. p. 86. D: τὸ δὲ ἀληθές, ἡ περὶ τὰ ἀφροδίσια ἀκολασία — νόσος ψυχῆς γέγονε. Ex quibus locis intelligitur, quae sit propria vis et significatio illius formulae. Etenim articulus cum δὲ coniunctus indicat id, quod alii cuidam ita opponitur, ut pro vero haberi debeat. Hoc loco post τὸ δὲ infertur τῷ ὄντι, quo vis illius formulae τὸ δὲ augeatur magisque sentiatur. Sic Legg. V. p. 731. E: τὸ δὲ ἀληθείᾳ γε.

ὀλίγου τινὸς — καὶ οὐδενός] In his καὶ ante οὐδενός auget atque corrigit verba ὀλίγου τινός, hoc sensu: et vero s. immo nullius pretii. Loquendi genus tetigit Dorvillius ad Chariton. p. 581 ed. Lips. et nuper copiosius illustravit Fritschius Quaestion. Lucian. p. 11. Eodem modo capiendum μικρὰ καὶ οὐδέν. Theaet. p. 173. E: ταῦτα πάντα ἡγησαμένη σμικρὰ καὶ οὐδέν. Politic. p. 298. A: ὧν σμικρὰ μὲν εἰς τὸν κάμνοντα καὶ οὐδὲν ἀναλίσκουσι. Demosth. p. 790. 20 et p. 260. 26 ed. Reisk. Itaque erravit qui ἢ καὶ οὐδενὸς scribendum suspicatus est. Prorsus eodem modo scriptores Latini atque usurpant. v. Matth. ad Cicer. II. Catil. XII. 27. Manil. XVIII. 54.

καὶ φαίνεται τοῦτο λέγειν τὸν Σωκράτη] Hoc dicit: Apollo oraculo illo indicavit, sapientiam humanam esse nullam; et manifesto hoc de me (Socrate) dicit; (nam est sane mea sapientia nulla); sed meo utitur exemplo (ut alii quoque intelligant se omni carere sapientia), quasi dicat: ille demum mortalium est sapientissimus, qui, sicuti Socrates, intellexit, se revera sapientiae laude

Σωκράτη, προςκεχρῆσθαι δὲ τῷ ἐμῷ ὀνόματι, ἐμὲ
B παράδειγμα ποιούμενος, ὥςπερ ἂν εἰ εἴποι, ὅτι Οὗτος ὑμῶν, ὦ ἄνθρωποι, σοφώτατός ἐστιν, ὅςτις ὥςπερ Σωκράτης ἔγνωκεν, ὅτι οὐδενὸς ἄξιός ἐστι τῇ ἀληθείᾳ πρὸς σοφίαν. ταῦτ' οὖν ἐγὼ μὲν ἔτι καὶ νῦν περιιὼν ζητῶ καὶ ἐρευνῶ κατὰ τὸν θεόν, καὶ τῶν ἀστῶν καὶ τῶν ξένων ἄν τινα οἴωμαι σοφὸν εἶναι·

B. *ὥςπερ ἂν εἰ εἴποι*] Editt. et mss. omnes *εἰ* ignorant, quod recte inseruit Stephanus.

plane esse destitutum. De constructione cf. Criton. p. 48. A: *φροντιστέον, τί ἐροῦσιν οἱ πολλοὶ ἡμᾶς.* Menon. p. 77. A: *ὅπερ φασὶ τοὺς συντρίβοντάς τι.* Phileb. p. 54. B. Aristoph. Acharn. v. 593: *ταυτὶ λέγεις σὺ τὸν στρατηγόν;* Ibid. v. 580: *τί δ' εἶπας ἡμᾶς; οὐκ ἐρεῖς;* Sophocl. Electr v. 984: *τοιαῦτά τοι νὼ πᾶς τις ἐξερεῖ βροτῶν.* Eurip. Iphig. Taur. v. 340: *θαυμάστ' ἔλεξας τὸν φανένθ',* ubi Marklandus: „*τὸν φανέντα* est *περὶ τοῦ φανέντος.* Saepe occurrit hoc schema *Ὁμηρικόν.*" Andromach. v. 646: *τί δῆτ' ἂν εἴποις τοὺς γέροντας ὡς σοφοί;* Heynius ad Homerum T. V. p. 285. „Omnino forma apud Atticos paullo lenius constituta, *λέγειν τινά* pro *λέγειν περί τινος.* Dici enim solet: *λέγειν τινά τι, λέγειν τινὰ ὅτι, ὡς, εἰ αὐτός,* v. c. *λέγειν τινὰ ὅτι ἐσθλός ἐστι.*" Quod Wolfius Script. Misc. p. 100 sq. legendum censuit: *τοῦτ' οὐ λέγειν,* id vix probaveris, quia aegre *τὸ σοφὸν εἶναι* ex superioribus intelligas. Astius in diario, Zeitschrift für Wissenschaft und Kunst inscripto, Val. I. fasc. II. p. 104. defendere conatus est lectionem plurimorum codicum *τοῦτον λέγειν τὸν Σωκράτη* ita, ut *τοῦτον τὸν Σωκράτη* accipi vellet *δεικτικῶς* pro *ἐμέ.* Sed ita *τοῦτον* moleste redundat. Imo merum *τὸν Σωκράτη* pro *ἐμὲ* positum, ita ut deinde recte *τῷ ἐμῷ ὀνόματι* subiungatur. Sic Euthyph. p. 5. A: *οὐδέ τῳ ἂν διαφέροι Εὐθύφρων τῶν πολλῶν ἀνθρώπων, εἰ μὴ τὰ τοιαῦτα εἰδείην,* ubi v. quae alia id genus adscripsimus. Addimus nunc Legg. VII. p. 792. C: *Κλεινίᾳ ξυνακολουθήσαιμι* pro *σοί,* quo loco subsequitur *ὦ θαυμάσιε.* Hipp. mai. p. 298. B. C. qui locus est sane sincerissimus et vere Platonicus, ut attrectari non debuerit. Phaedon. p. 98. C. *λέγων ὅτι Σωκράτης πάντα νῷ πράττει κ. τ. λ.* Horat. Epod. XV. 12. Sat. II. 6, 48. ibique Bentlei.

B. *ὥςπερ ἂν εἰ εἴποι*] De constructione verborum *ὥςπερ ἂν εἰ* supra dictum est ad pag. 16. D. Plene dicendum fuit hoc loco: *ὥςπερ ἂν ποιοῖτο, εἰ εἴποι.* Itaque non dubito, quin Stephanus, Heindorfius et Bekkerus voculam *εἰ* recte inseruerint. Nam quae interpretes ad hunc locum exempla attulerunt formulae *ὥςπερ ἂν* cum optativo sine *εἰ* particula coniunctae, ea alius generis sunt. Enimvero in his locis omnibus *ὥςπερ* est quemadmodum, ut; particula *ἂν* autem referenda est ad verbum, quod subiicitur. Xenoph. Hellen. III. 1, 11: *ἀσπαζομένης ὥςπερ ἂν γυν*

καὶ ἐπειδάν μοι μὴ δοκῇ, τῷ θεῷ βοηθῶν ἐνδείκνυμαι, ὅτι οὐκ ἔστι σοφός. καὶ ὑπὸ ταύτης τῆς ἀσχολίας οὔτε τι τῶν τῆς πόλεως πρᾶξαί μοι σχολὴ γέγονεν ἄξιον λόγου οὔτε τῶν οἰκείων, ἀλλ' ἐν πενίᾳ C μυρίᾳ εἰμὶ διὰ τὴν τοῦ θεοῦ λατρείαν.

Cap. X. *Πρὸς δὲ τούτοις οἱ νέοι μοι ἐπακολουθοῦντες, οἷς μάλιστα σχολή ἐστιν, οἱ τῶν πλου-*

περιιὼν ζητῶ] V. ἐπιζητῶ, quod optimorum plurimorumque auctoritate librorum mutatum. Hirschig. coni. ἐξετάζω. Mox Bodl. Ven. b. Vat. pauci alii καὶ τῶν ἀστῶν καὶ ξένων.

γαμβρὸν ἀσπάζοιτο, h. e. ὥςπερ γυνὴ ἀσπάζοιτ' ἂν γαμβρόν. Ibid. III. 4, 15: ὥςπερ ἄν τις τὸν ὑπὲρ αὐτοῦ ἀποθανούμενον προθύμως ζητοίη, h. e. ὥςπερ τις ζητοίη ἂν τὸν — ἀποθ. Plat. Phaedon. p. 87. B: ἐμοὶ γὰρ δοκεῖ ὁμοίως λέγεσθαι ταῦτα, ὥςπερ ἄν τις περὶ ἀνθρώπου ὑφάντου πρεσβύτου ἀποθανόντος λέγοι τοῦτον τὸν λόγον, h. e. quemadmodum quis de sene textore mortuo haec possit dicere. Ibid. p. 98. E. codd. nuper praebuerunt veram lectionem ὥςπερ ἂν εἰ.

ταῦτ' οὖν] i. e. διὰ ταῦτ' οὖν. v. ad Symp. p. 174. A.

καὶ τῶν ἀστῶν καὶ τῶν ξένων] Pendent genitivi ex sequente τινά.

τῷ θεῷ βοηθῶν ἐνδείκνυμαι] h. e. id agens, ut appareat responsum Apollonis esse verum. Voc. ἀσχολία Thom. Mag. interpretatur: ἡ περί τι ἀναστροφή, h. e. occupatio, studium quod in aliqua re ponitur.

C. ἀλλ' ἐν πενίᾳ μυρίᾳ εἰμί —] Πενία a πτωχεία ita differt, ut Lat. paupertas ab egestate. Itaque πενία tribuitur opificibus aliisque eiusmodi hominibus, qui opere faciendo victum quaerunt, quotidieque tantum lucrantur, quantum satis est ad vitam sustentandam; πτωχεία autem mendicis. v. Aristoph. Plut. v. 552 sqq. ibique interpp. — Μυρία πενία est maxima paupertas: quod genus loquendi illustrarunt interpp. Aristaen. II. 18. et Valckenar. ad Phoeniss. v. 1480. Quanta autem Socratis paupertas fuerit, ipse docet ap. Xenoph. Oeconom. II. 3., ubi ait se domum suam reliquasque res omnes quinque minis Atticis (quae fere aequant 125 numis Ioachimicis s. thaleris) vendere posse. Unde etiam vulgo πένης dictus est, ut intelligitur e Xenoph. Oecon. II. 3. conf. infra p. 31. C Paupertatem hominis risit Eupolis versibus ab Olympiodoro ad Phaedon. 14 servatis: Μισῶ δ' ἔγωγε Σωκράτην τὸν πτωχὸν ἀδολέσχην, Ὃς τἄλλα μὲν πεφρόντικεν, Ὁπόθεν καταφαγεῖν ἔχοι, τούτου καταμέληκεν. — Pro διὰ τὴν τοῦ θεοῦ λατρείαν dici etiam poterat διὰ τὴν τῷ θεῷ λατρείαν, quandoquidem nomina verbalia cum casu verborum, unde ducta sunt, construi solent. v. infra ad p. 30. A. Neque vero desunt exempla genitivi huiusmodi nominibus adiecti, ut Plat. Phaedr. p. 245. E. καταφυγοῦσα πρὸς θεῶν εὐχάς τε καὶ λατρείας. Plura collegit Matth. §. 367. 1.

Cap. X. C. οἱ τῶν πλουσιωτάτων] Haec a Socrate

σιωτάτων, αὐτόματοι χαίρουσιν ἀκούοντες ἐξεταζομένων τῶν ἀνθρώπων, καὶ αὐτοὶ πολλάκις ἐμὲ μιμοῦνται, εἶτα ἐπιχειροῦσιν ἄλλους ἐξετάζειν· κἄπειτα, οἶμαι, εὑρίσκουσι πολλὴν ἀφθονίαν οἰομένων μὲν εἰδέναι τι ἀνθρώπων, εἰδότων δὲ ὀλίγα ἢ οὐδέν. ἐντεῦθεν οὖν οἱ ὑπ' αὐτῶν ἐξεταζόμενοι ἐμοὶ ὀργίζονται, ἀλλ' οὐχ αὑτοῖς, καὶ λέγουσιν, ὡς Σωκράτης τίς ἐστι μιαρώτατος καὶ διαφθείρει τοὺς νέους. καὶ ἐπειδάν τις αὐτοὺς ἐρωτᾷ, ὅ τι ποιῶν καὶ ὅ τι διδάσκων, ἔχουσι μὲν οὐδὲν εἰπεῖν, ἀλλ' ἀγνοοῦσιν,

Cap. X. C. *ἀκούοντες ἐξεταζομένων*] V. *ἐλεγχομένων*, quod e Bodl. Vat. Ven. b. Vind. 1. 4. 6. Flor. d. g. h. Parr. DST. mutatum. Dein vett. editt. *εἰδέναι τι τῶν ἀνθρώπων*: articulum aspernantur Vat. Ven. b. Vind. 1. 4. 6. Flor. d. g. h. Par. DST.

ὀλίγα ἢ οὐδέν] Sic Bodl. Ven. b. Vind. 1. 6. Flor. d. g. h. Par. DST. Editt. *ἢ ὀλίγα ἢ οὐδέν*, quod etiam Bekk. servavit.

ἀλλ' οὐχ αὑτοῖς] V. *ὀργίζονται, οὐκ αὐτοῖς*. Receptam lectionem servarunt Bodl. Ven. b. Vat. Vind. 1. 4. 6. Flor. d. e. g. Par. T. In aliis est: *ὀργίζονται, οὐχ αὑτοῖς*.

adiiciuntur, quo magis etiam invidiae caussae appareant. Certe glossematis suspicio procul habenda. Protagor. p. 326. C: *καὶ ταῦτα μάλιστα ποιοῦσιν οἱ μάλιστα δυνάμενοι* (sc. filios suos institui et erudiri curant), *μάλιστα δὲ δύνανται οἱ πλουσιώτατοι*. Conf. mox. ad p. 23. E. 34. B. 37. C. 39. C. Crit. p. 43. D.

ἐμὲ μιμοῦνται, εἶτα ἐπιχειροῦσιν] Saepissime *εἶτα* et *ἔπειτα* pro *καὶ εἶτα* et *καὶ ἔπειτα* post verbum finitum inferri hodie satis notum est. v. Theaetet. p. 151. C. Euthyd. p. 295. C. D. Phaedr. 63. C., quibus locis significat deinde, postea. Paullo alia ratio est huius loci, in quo *εἶτα* est atque tum, *καὶ τότε*. Eodem tamen modo positum est Cratyl. p. 411. B., ubi Heindorf. praeter hunc locum comparavit De republ. p. 336. B. Fischerus *μιμούμενοι* corrigebat, quod vereor ut Hermannus nuper iure Platoni suo impertiverit.

εἰδότων δὲ ὀλίγα ἢ οὐδέν] Gravius hoc dictum est quam quod in editt. omnibus legitur *ἢ ὀλίγα ἢ οὐδέν*. Videlicet *ἢ* ita significat aut potius: quod secus est in formula *ἢ ὀλίγα ἢ οὐδέν*. Plat. Phaedr. p. 244. B: *βραχέα ἢ οὐδέν*. Alciphron. III. 4: *ὀλίγα ἢ οὐδὲν διαφέρουσι*.

ἀλλ' οὐχ αὑτοῖς] sc. quod se erroris et inscitiae ab illis coargui patiantur. Gravi cum ironia haec dicta sunt. Mihi, inquit, isti succensent, quum tamen sibi potius debeant, ut qui se patiantur refutari ab illis adolescentulis. Longe minus ironicae venustatis habet vulgata lectio *οὐκ αὐτοῖς*, pro qua haud scio an scribendum fuerit *οὐκ ἐκείνοις*.

D. *ἀλλ' ἀγνοοῦσιν*] Verba haec neutiquam vi sua carentia,

ἵνα δὲ μὴ δοκῶσιν ἀπορεῖν, τὰ κατὰ πάντων τῶν φιλοσοφούντων πρόχειρα ταῦτα λέγουσιν, ὅτι τὰ μετέωρα καὶ τὰ ὑπὸ γῆς, καὶ θεοὺς μὴ νομίζειν, καὶ τὸν ἥττω λόγον κρείττω ποιεῖν. τὰ γὰρ ἀληθῆ, οἶμαι, οὐκ ἂν ἐθέλοιεν λέγειν, ὅτι κατάδηλοι γίγνονται προσποιούμενοι μὲν εἰδέναι, εἰδότες δὲ οὐδέν.
ἅτε οὖν, οἶμαι, φιλότιμοι ὄντες καὶ σφοδροὶ καὶ E
πολλοὶ, καὶ ξυντεταγμένως καὶ πιθανῶς λέγοντες περὶ ἐμοῦ, ἐμπεπλήκασιν ὑμῶν τὰ ὦτα καὶ πάλαι καὶ σφοδρῶς διαβάλλοντες. ἐκ τούτων καὶ Μέλητός

D. *ὅτι τὰ μετέωρα —*] Steph. *ὅτι τὰ μ. καὶ τὰ ὑπὸ γῆς ζητεῖ καὶ θεοὺς μὴ νομίζει καὶ τ. ἡ. λ. κρ. ποιεῖ.* Sed *ζητεῖ* cum Ald. Bas. 1. 2. om. Bodl. Vat. Ven. a. b. Ξ. sex Vindobb., Florentini omnes, Coisl. Parr. alii, ut de nihilo ortum videatur. Infinitivos autem praebuerunt libri fere omnes magno consensu. Nimirum vulgaris lectio debetur iis, qui verborum structuram non perspexissent.

E. *καὶ ξυντεταγμένως*] Libri aliquot probante Herm. et Astio *ξυντεταμένως*, de qua permutatione dixi ad Phileb. p. 59. A.

καὶ πάλαι καὶ σφοδρῶς δ.] Steph. *καὶ πάλαι καὶ νῦν καὶ* tanquam supervacanea deleri iubet Cobet. Varr. Lectt. p. 299. praecipitato utique iudicio.

ὅτι τὰ μετέωρα καὶ τὰ ὑπὸ γῆς] Recte locum interpretatus est I. Geelius, Biblioth. Crit. Nov. Libr. IV. p. 417., qui in fine sententiae *διδάσκων* repetendum censuit, unde primum accusativus, deinde autem infinitivus cum accusativo suspenditur. Qua ratione parum perspecta acutulus nuper criticus invitis codd. post *καὶ τὰ ὑπὸ γῆς* infercire non dubitavit *ζητεῖν*, quia scilicet verbum *ζητεῖν* et *ἀναζητεῖν* in eadem re positum sit p. 18. B. et p. 19. B.

ὅτι κατάδηλοι — προσποιούμενοι] De constructione v. ad p. 18. A. Mox Heindorf. scribendum putabat *μέν τι εἰδέναι*. Sed *τι* facile ex proximo *οὐδὲν* intelligi potest, nec in codd. mss. scriptum exstat.

E. *καὶ σφοδροὶ καὶ πολλοὶ, καὶ ξυντεταγμένως καὶ πιθανῶς λ.*] Metaphora petita est a militibus in acie collocatis: qui quidem dicuntur *ξυντεταγμένως* aggredi hostes, quum acie instructa eos adoriuntur. Itaque *ξυντεταγμένως λέγειν* h. l. dicuntur Socratis calumniatores, qui quasi acie instructa i. e. omnibus paratis eum calumniis aggrediebantur, h. e. ita, ut videretur inter eos de optima et efficacissima calumniandi ratione convenisse. Atque hinc etiam intelligitur, cur *πιθανῶς* addatur, h. e. apte ad persuadendum. Sed metaphorae loci parum convenire videtur illud *φιλότιμοι*, quod haud scimus an mutandum sit in *φιλόνεικοι* vel *φιλόνικοι*.

ἐμπεπλήκασιν ὑμῶν τὰ ὦτα] Comparavit Iacobsius Plat. Lysid. p. 204. C: *ἡμῶν γοῦν ἐκκεκώφωκε τὰ ὦτα καὶ ἐμπέπληκε Λύσιδος.* Lucian.

μοι ἐπέθετο καὶ Ἄνυτος καὶ Λύκων, Μέλητος μὲν ὑπὲρ τῶν ποιητῶν ἀχθόμενος, Ἄνυτος δὲ ὑπὲρ τῶν

σφ., praeter fidem plurimorum librorum. In Bodl. ex *καὶ νῦν* *α.*

σφοδρῶς. conf. p. 18. B. *καὶ πάλαι πολλὰ ἔτη καὶ οὐδὲν ἀληθὲς λέγοντες.*

Amor. §. 1. T. V. p. 256 ed. Bip.: *ἐρωτικῆς παιδιᾶς ἐξ ἑωθινοῦ πεπλήρωκας τὰ ὦτα.*

Μέλητος μὲν ὑπὲρ τῶν ποιητῶν] Meletus, Meleti filius, pago Pitthensis (Plat. Euthyphr. p. 2 B. Diogen. Laert. II. 40.), de cuius nomine v. ann. crit. ad p. 19. B., accusatorum Socratis princeps fuit. Tradidit enim libellum accusationis, cui reliqui tanquam *συνήγοροι* nomina sua subscripserunt. Itaque Theaet. p. 210. D. Socrates: *νῦν μὲν οὖν ἀπαντητέον μοι εἰς τὴν τοῦ βασιλέως στοὰν ἐπὶ τὴν Μελήτου γραφήν, ἥν με γέγραπται.* Apol. p. 19. B: *Μέλητός με ἐγράψατο τὴν γραφὴν ταύτην.* ibid. C: *μή πως ἐγὼ ὑπὸ Μελήτου τοσαύτας δίκας φύγοιμι.* p. 26. B. Rem confirmant etiam, si qua istis testimoniis opus est, Maxim. Tyr. IX. 2 3. et Diogen. Laert. II. 36. 39. al. Fuit autem ille quo tempore Socrati, homini grandaevo, litem intendit ipso Platone teste Euthyphr. p. 2. B. C. Apolog. p. 25. D. et 26. E. admodum adolescens ac paene imberbis, atque adeo homo obscurus, ut Socrates ibi fateatur sese eius vix ullam dum accepisse notitiam. Quamobrem videri potest ab aliis commotus atque subornatus esse, ut accusandi negotium in se reciperet. Et narrant sane Schol. Platon. ad Apol. p. 18. B. et 23. E. Diogen. Laert. II. 38. 39. Liban. Apol. Socr. III. p. 11. ed. Reisk. eum ab Anyto, acerrimo Socratis inimico, pretio inductum esse, ut Socratem impietatis accusaret. Sed quidquid rei est, ab ipso Platone Euthyphron. l. c. discimus iuvenem fuisse admodum fastuosum, ac praematura ingenii sui opinione inflatum, ut sibi unus iam perspexisse videretur, unde potissimum civitatis emendandae scilicet atque repurgandae initium faciendum esset. v. Euthyphron. l. c. Prodiit autem accusator nomine poetarum a Socrate vindictam sumturus, quippe qui poetas quoque sicuti viros civiles et opifices veritatis scientia carere arguere consuevisset (*ὑπὲρ ποιητῶν ἀχθόμενος*). Quod quorsum pertineat, ipsius Meleti si ratio habetur, non omnino liquet. Nam vocatur quidem Meletus a Scholiasta ad Apolog. p. 18. *τραγῳδίας φαῦλος ποιητής*, quocum facit etiam Schol. ad Aristoph. Rann. v. 1302. coll. Suid. T. II. p. 526. Sed dubium non est, quin illi Meletum aetate maiorem, qui apud Aristophanem exagitatur, temere confuderint cum Meleto Socratis accusatore. Arguitur enim Euripides apud Aristophanem (Rann. v. 1337.) a Meleto non pauca sumsisse mutua. Quod quis est qui sibi persuadeat in Meletum istum convenire, qui quo tempore Socrates in iudicium vocatus est, prope adhuc adolescentulus fuit nec dum vulgo notus? Itaque sponte intelligitur in his Scholiastas diversos homines, quia fuerunt cognomines, malo errore confudisse. Atque idem plane etiam alio nomine ita factum est. Putarunt enim

δημιουργῶν καὶ τῶν πολιτικῶν, Λύκων δὲ ὑπὲρ τῶν 24
ῥητόρων. ὥςτε, ὅπερ ἀρχόμενος ἐγὼ ἔλεγον, θαυμά-

viri docti, veluti Sluiter. Lectt. Andocid. p. 96. Droysen. in Welckeri Mus. Rhen. III. p. 190. Hölscher. in Vita Lysiae p. 67., Meletum, Socratis accusatorem, etiam intelligendum esse in oratione Andocidis De mysteriis §. 12. 35. 63. 94. ubi homo quidam eiusdem nominis memoratur, qui primum quidem a. 415. cum Alcibiade et Andocide mysteria evulgaverit, ac deinde a. 404. a triginta viris Salamina missus sit Leontem Salaminium ad supplicium abducturus, in cuius negotii societatem Socrates infra cap. 20. p. 32. C. D. se quoque importune vocatum esse narrat. At enim vero hunc quoque ab accusatore Socratis diversum fuisse vel inde intelligitur, quod Socrates in Euthyphrone Plat. l. c. dicit accusatorem istum suum et adolescentem esse et sibi nondum cognitum. Itaque fatendum est, nec plura quam apud Platonem perscripta leguntur de homine isto sciri nec exploratum haberi, quorsum istud *ὑπὲρ τῶν ποιητῶν ἀχθόμενος* referendum sit. Nisi forte filius fuit Meleti illius, qui ab Aristophane exagitatus est, quod ideo est verisimile, quia in accusationis formula, Phavorini aetate adhuc in *μητρῴῳ* asservata, teste Diog. Laert. II. 40. appellatus est *Μέλητος Μελήτου Πιτθεύς*, et ipse patris aemulatus exemplum poesin iam adolescens factitare conatus est. Sed vid. quae de his rebus omnibus doctissime commentatus est C. Fr. Hermannus De Socratis accusatoribus p. 4 sqq. — Anytus, Anthemionis filius, *βυρσοδέψης* s. coriarius, ut est ap. auctor. Epist. VII. Socr. p. 30. et Schol. ad Plat. Men. p. 90. A. coll. Xenoph. Apol. 39., h. e. opificii coriarii dives dominus, fuit Socratis adversariorum longe acerrimus, ut Horatius Satyr. II. 4. hunc non sine idonea caussa Anyti reum appellaverit. v. ad p. 18. B. Quum vero opum et divitiarum magnitudine valeret plurimum in civitate, tempore triginta tyrannorum in exilium eiectus est. Quod ita ultus est postea, ut Thrasybulum pristinam libertatem vindicantem multum adiuvaret; unde eius auctoritas in civitate magis etiam aucta est. v. Xenoph. Hellen. II. 3. Lys. adv. Agor. §. 78. Diod. XIII. 64. Plat. Epist. VII. med. Itaque ille summis admotus honoribus est, quum inde a Clisthenis aetate vel opificibus rempublicam capessere liceret. v. Plat. Menon. p. 90. B. Xenoph. Apol. §. 29. Quae res animum eius, iam natura ad fastum proclivem, prorsus importuna replevit superbia, id quod evenire solet terrae filiis, qui nullo merito suo ad altius dignitatis fastigium evehuntur. v. Men. l. c. Itaque mirum non est, quod Socratem in disciplina et institutione discipulorum exempla ab sutoribus, fabris, coriariis, aliis opificibus, repetentem magno odio habuit, praesertim quum etiam sophistas tanquam pestem et perniciem civitatis vehementer aversaretur; fuit enim homo plane democraticus, in quo sophistarum et philosophorum odium non mirum; v. Menon. p. 91. A — C. Tanta autem fuit ingenii pervicacia, ut Men. 92—94. E. Socrati ne virtus non possit doctrina et institutione comparari metuenti, quum ipse aliter statuerit, minitabundus acclamet: o Socrate, temeraria cum

ζοιμ' ἄν, εἰ οἷός τ' εἴην ἐγὼ ὑμῶν ταύτην τὴν διαβολὴν ἐξελέσθαι ἐν οὕτως ὀλίγῳ χρόνῳ, οὕτω πολλὴν

levitate mihi videris aliorum laudibus detrahere! Quodsi me audis, tibi caveas velim tuaeque saluti consulas; nosti enim quam facile sit in hac republica nostra aliis molestiam creare et facessere negotium. Alias inimicitiae eius atque odii adversus Socratem caussas exposuerunt scriptor Apolog. Socr. Xenoph. §. 29. Libanius Apol. Socr. p. 11. ed. Reisk. Plutarch. Vit. Alcib. c. 4. Turpitudinem hominis notarunt Aristot. ap. Harpocr. s. v. *δεκάζειν*. Plutarch. Vit. Coriol. c. XIV. Diod. Sicul. XIII. 64. coll. Plut. Amator. p. 276. C. D. Plura de eo v. ap. Wesseling. ad Diod. XIII. 64. Schneider. ad Mem. I. 2, 37. Hellen. II. 3. 42. Menag. ad Laërt. II. 43. Wyttenb. Ecclogg. p. 404. et Hermann. De accusatoribus Socratis p. 9 sqq. Ceterum non erat, cur Menagius ad Diog. II. 39. p. 92. quocum facit etiam Cobet. Varr. Lectt. p. 299. verba *καὶ τῶν πολιτικῶν* in fraudis suspicionem vocaret. Nam quod Socrates addit *καὶ τῶν πολιτικῶν*, videtur cum irrisione quadam notare perversitatem Atheniensium, qui opifices ad summos in republica honores evehebant. — Lyco quis fuerit, parum constat. Schol. ad h. l. *Λύκων πατὴρ ἦν Αὐτολύκου, Ἴων γένος, δῆμον Θορίκιος, πένης, ὡς Κρατῖνος Πυτίνῃ, Ἀριστοφάνης Σφηξίν* (v. 1301.). *Εὔπολις δ' ἐν Φίλοις καὶ ἐπὶ τῇ γυναικὶ Ροδίᾳ κωμῳδεῖ αὐτόν, ἐν δὲ τῷ πρώτῳ Αὐτολύκῳ εἰς ξένον, Μεταγένης δ' Ὁμήρῳ εἰς προδότην· καὶ Λύκων ἐνταῦθά που || προδοὺς Ναύπακτον ἀργύριον λαβὼν ἄγαλμ' || ἀγορᾶς ξενικὸν ἐμπορεύεται.* Quibuscum contendas Schol. ad Aristophan. Lysistr. v. 270. Vesp. v. 1169. et 1301. Sed haec omnia quum manifesto sint temere mixta et confusa, ut minime appareat, quid quantumque ad Socratis accusatorem referri queat (v. Hermann. De Socratis accusatoribus p. 12 sqq.), fatendum hic quoque est, nihil nos de homine certo scire, nisi quod hoc loco perscriptum legimus, eum in iudicio Socratis pro oratoribus caussam egisse; id quod confirmat etiam Diog. Laert. II. 38., qui ipsum scribit fuisse demagogum atque ea, quae ad litem agendam pertinerent, antea instruxisse et adornasse. Fuerunt autem oratores isti non publici, qui proprium quendam ordinem efficerent, quae olim quorundam fuit opinio, sed homines privati, qui tamen singulari studio id ipsum egerunt, ut dicendo in republica clari existerent, eoque modo inter cives suos maiorem quandam potentiam et auctoritatem nanciscerentur. Quocirca Demosthen. Philipp. IV. p. 150. *τοὺς ῥήτορας πολιτευομένους* opponit *ἰδιώταις* (i. e. rerum publicarum incuriosis) *καὶ ἀπράγμοσιν* (caussas nullas dicentibus). Nec vero parum illi in republica valuerunt, quandoquidem non raro populi voluntatem plane ad suum flexerunt arbitrium; de quo v. Aristoph. Plut. v. 567 sqq. Quamobrem Lyconis caussidici partes in Socratis lite non exiguae fuerunt, cuius sicut Anyti auctoritate Socrates ipse infra p. 36. A. factum esse fatetur, ut caussa caderet. De oratoribus istis civilibus v. Schömann. De Comitiis Athen. p. 107 sqq. et

γεγονυῖαν. Ταῦτ' ἔστιν ὑμῖν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τἀληθῆ, καὶ ὑμᾶς οὔτε μέγα οὔτε σμικρὸν ἀποκρυ-

Hermann. Attische Staatsalterth. §. 69. Atque haec quidem de Socratis accusatoribus. Iuvabit vero addidisse quae de eorum fatali exitu memoriae prodita sunt. Quemadmodum enim omnino Athenienses mox caedis Socraticae poenitentia tacti esse narrantur, de qua re v. Brucker. Hist. Crit. Philos. Part. II. Lib. II. Cap. II. inprimisque §. 11., ita nec nequitiam illorum impunitam abire passi sunt. Narrat certe Diodor. Sicul. Lib. XIV. p. 266. c. 37. plebem primo irritatis animis iis infrendere coepisse moxque suppliciis affectos foede necasse. Quorsum redeunt etiam verba Laertii II. 43. Meletum narrantis capite damnatum, Anytum vero ab Heracleotis eo ipso die, quo se illuc receperat, exterminatum et postea lapidibus necatum esse. conf. etiam Augustin. De Civ. Dei VIII. 3. Themist. Orat. XX. p. 293. Suidas s. v. *κατελιθώθη.* Quibus omnibus accedunt quae narrat Plutarch. De invidia et odio cap. 6., ubi Athenienses testatur in calumniatores Socratis omnes tanto odio esse incensos, ut neque ignem eis accenderent neque interrogantibus responderent neque in balneis aqua eadem uterentur, sed qua illi se lavissent, eam tamquam pollutam a ministris effundi iuberent, donec odii et contemtus impatientia suffocarentur. Verum satis haec pro nostro consilio de Socratis accusatoribus.

Μέλητος μὲν — ὑπὲρ τῶν ῥητόρων] Haec verba fuit qui ex glossemate orta suspicaretur, maxime propterea, quod *ἄχθεσθαι ὑπέρ τινος* Graece videretur nullo modo dici posse. Quae perabsurda hominis fuit opinio. Plat. Gorg. p. 457. D: *τοὺς παρόντας ἄχθεσθαι ὑπὲρ σφῶν αὐτῶν.* Aristoph. Lysist. v. 10: *πόλλ' ὑπὲρ ἡμῶν τῶν γυναικῶν ἄχθομαι.* Ac similiter dicitur *αἰσχύνεσθαι ὑπέρ τινος*, ut Criton. p. 45. E. Theaet. p. 190. E. Igitur loquendi forma optimae Graecitatis est. Ipsum autem additamentum non video quid suspectum reddere possit, quandoquidem Socrates ista hominum genera non sine contemtu quodam et leni irrisione commemorat. Accedit, quod Plato, haec quum scriberet, legentium non fuit immemor: quod tenentes pruritum istum glossemata investigandi aliquantum cohibebimus. Quippe etiamsi iudices haec non docendi fuerunt, tamen lectores visi sunt certiore aliqua rei notitia imbuendi esse. Est enim hic mos Platonis, ut in talibus locis etiam ea adiiciat, quae aequalibus ipsius poterant videri supervacanea. Ita Phaedon. p. 57. A. post *τῶν πολιτῶν* addit *Φλιασίων.* et Symp. in *εἰς ἄστυ οἴκοθεν ἀνιὼν Φαληρόθεν*, ubi *Φαληρόθεν* lectorum gratia additum esse scite observavit Schaefer. Appar. ad Demosth. T. II. p. 386. Pertinet huc etiam illud *οἱ πλουσιώτατοι,* quod legimus p. 23. C. item *οἱ τούτων προσήκοντες* p. 34. B. et p. 37. C. *τοῖς ἕνδεκα.* p. 39. C. *ὅταν μέλλωσιν ἀποθανεῖσθαι.* p. 40. B. *ἐνταυθοῖ εἰς τὸ δικαστήριον.* Alia id genus plura facili negotio in uno Critone poterunt animadverti, ut p. 50. D. 53. A. Ita etiam Phaedon. p. 117. E. ubi male quidam glossema odorantur.

P. 24. *Ταῦτ' ἔστιν ὑμῖν, ὦ ἄνδρ. Ἀθ., τἀληθῆ*] i. e. haec sunt illa, quae me

ψάμενος ἐγὼ λέγω οὐδ' ὑποστειλάμενος. καίτοι οἶδα σχεδόν, ὅτι τοῖς αὐτοῖς ἀπεχθάνομαι. ὃ καὶ τεκμήριον, ὅτι τἀληθῆ λέγω καὶ ὅτι αὕτη ἐστὶν ἡ διαβολὴ
B ἡ ἐμὴ καὶ τὰ αἴτια ταῦτά ἐστι. καὶ ἐάν τε νῦν ἐάν τε αὖθις ζητήσητε, ταῦτα οὕτως εὑρήσετε.

Cap. XI. *Περὶ μὲν οὖν ὧν οἱ πρῶτοί μου κατήγοροι κατηγόρουν αὕτη ἔστω ἱκανὴ ἀπολογία πρὸς ὑμᾶς· πρὸς δὲ Μέλητον τὸν ἀγαθόν τε καὶ φιλόπολιν, ὥς φησι, καὶ τοὺς ὑστέρους μετὰ ταῦτα πειρά-*

ὅτι τἀληθῆ λέγω] V. *ἀληθῆ*, quod nescio cur ed. Turic. tueatur. Verum exhibuerunt Coisl. Ven. *ΛΞ*. Vind. 6. Par. BDH. Angel. Zitt. Florr. a. b. c. d. e. i. cum. Bas. 2. In Vat. Flor. d. legitur *ὅτι καὶ ἀληθῆ λ.*

Cap. XI. B. *αὕτη ἔστω ἱκανὴ ἀπ.*] V. *ἱκανὴ ἡ ἀπ.*, quod e Bodl. Vat. Ven. b. Vind. 1. 4. 6. Flor. a. e. g. h. Par. BCDST. correctum. Codd. aliquot *ἐστὶν* pro *ἔστω*, errore, qui in

vobis vere expositurum et narraturum esse antea dicebam. Respicit enim ad verba p. 17. B: *ὑμεῖς δ' ἐμοῦ ἀκούσεσθε πᾶσαν τὴν ἀλήθειαν.*

οὐδ' ὑποστειλάμενος] *ὑποστέλλεσθαι* est proprie se subducere, clam discedere: deinde dissimulare, ut h. l. Usum huius verbi docte illustravit Dresigius de verbo medio I. 140. et Wyttenbach. ad Julian. p. 149 sq. ed. Lips. — In proximis Heindorf. legendum putabat: *τούτοις αὐτοῖς ἀπεχθάνομαι*: quod vellem a codicibus esset confirmatum. conf. infra p. 34. C.

ὅτι τἀληθῆ λέγω] Nam veritas odium parit.

B. *ἐάν τε αὖθις*] i. e in posterum posthac, ut De republ. VII. p. 532. D. Legg. XI. p. 934. A. IV. p. 711. C. XII. p. 963. E. al. Falsus est igitur qui *εἰσαῦθις* tantum ea significatione usurpari contendit. Dein Hirschig. legendum coni. *οὕτως ἔχοντα εὑρήσετε.* Malim *ταῦτα οὕτως εἶναι εὑρήσετε.* Ficinus: ita esse invenitis.

Cap. XI. *αὕτη ἔστω — ἱκανὴ ἀπολογία*] Cave articulum cum vett. editt. adiiciendum putes. Nam *αὕτη* est subiectum: Dieses sei als Vertheidigung gegen euch genug. Nimirum ubi pronomen demonstrativum sine articulo nominibus appellativis adiicitur, pronomen habendum est pro subiecto, nomen autem pro praedicato. cfr. ad p. 18. A.

τὸν ἀγαθόν τε καὶ φιλόπολιν] Errant Suidas aliique grammatici, qui vocabulum *φιλόπολις* aiunt esse *κοινόν*, sed voc. *φιλόπατρις Ἀττικόν*. Nam non solum Attici utroque utuntur, ut docuit Duckerus ad Thucyd. VI. 92., sed differunt etiam inter se sic, ut, quum loquitur Atheniensis, *φιλόπατρις* sit amans Graeciae, *φιλόπολις* autem amans civitatis Atheniensis. v. Dorvill. ad Charit. p. 213. ed. Lips. — Quod autem Meletum etiam vocat *τὸν ἀγαθόν*, notandum est id, quanquam hic non caret irrisione, tamen de more factum videri. Erat enim *ἀγαθὸς* usitata Graecis compellatio,

σομαι ἀπολογεῖσθαι. αὖθις γὰρ δή, ὥςπερ ἑτέρων τούτων ὄντων κατηγόρων, λάβωμεν αὖ τὴν τούτων ἀντωμοσίαν. ἔχει δέ πως ὧδε· Σωκράτη φησὶν ἀδικεῖν τούς τε νέους διαφθείροντα καὶ θεοὺς οὓς ἡ πόλις νομίζει οὐ νομίζοντα, ἕτερα δὲ δαιμόνια καινά. C τὸ μὲν δὴ ἔγκλημα τοιοῦτόν ἐστι· τουτου δὲ τοῦ ἐγκλήματος ἓν ἕκαστον ἐξετάσωμεν. Φησὶ γὰρ δὴ τοὺς νέους ἀδικεῖν με διαφθείροντα. ἐγὼ δέ γε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἀδικεῖν φημι Μέλητον, ὅτι σπουδῇ

Bodl. correctus est.

τὸν ἀγαθόν τε] Accessit τε ex optimis codd.

πειράσομαι ἀπολογεῖσθαι] V. ἀπολογήσασθαι. Praesens e Bodl. Ven. b. Vind. 1. 6. Flor. g. h. Parr. DST. et marg. Par. BC. Flor. a c. recepimus.

C. ἐγὼ δέ γε] Accessit γε ex optimis codd. Spreverunt voculam Turicenses.

quando honoris caussa aliquem nominabant. v. Dorvill. ad Chariton. p. 642, ed. Lips. Hinc etiam in decretis publicis vel simpliciter ἀγαθός vel ἀγαθὸς καὶ εὔνους vocatur, qui publico ornatur praeconio, cuius generis exempla bene multa ex Inscriptionibus collegit Meierus Comment. De proxenia s. publico Graecorum hospitio. Hal. Sax. 1843. 4. p. 10.

αὖθις γὰρ δή — λάβωμεν αὖ] Indicat cum gravitate quadam se, postquam prioris generis accusatorum criminationes diluerit, nunc ad alteros refellendos accedere pariterque eorum formulam accusationis recitare velle, ut recitaverat illorum ἀντωμοσίαν p. 19. B. B. Itaque cur αὖθις αὖ dicatur, in promtu ratio est. Sic nos: „*Wiederum* also lasst uns nun *auch* ihre Klage vornehmen."

ἔχει δέ πως ὧδε] h. e. sic fere. Hesych. ὧδέ πως· οὕτω, τοῦτον τὸν τρόπον. At hoc est ὧδε tantum. Indicat igitur Socrates se non ipsa verba formulae accusationis referre, sed sensum tantum eorum declarare. Libellus et formula accusationis superfuit adhuc Athenis aetate Phavorini, philosophi Platonici, h. e. saeculo p. Chr. n. secundo, asservata in μητρῴῳ, i. e. in templo matris deum, in quo erat tabularium, auctore Diog. Laërt. II. 40., cuius verba haec sunt: ἡ δὲ ἀντωμοσία τῆς δίκης τοῦτον εἶχε τὸν τρόπον· ἀνάκειται γὰρ ἔτι καὶ νῦν, φησὶ Φαβωρῖνος, ἐν τῷ μητρῴῳ· „Τάδε ἐγράψατο καὶ ἀνθωμολογήσατο (Schömann. corr. ἀντωμόσατο) Μέλιτος Μελίτου, Πιτθεύς, Σωκράτει Σωφρονίσκου, Ἀλωπεκῆθεν· Ἀδικεῖ Σωκράτης, οὓς μὲν ἡ πόλις νομίζει θεοὺς οὐ νομίζων, ἕτερα δὲ καινὰ δαιμόνια εἰςηγούμενος· ἀδικεῖ δὲ καὶ τοὺς νέους διαφθείρων. τίμημα θάνατος." Itaque crimen illud, quod hic primo loco positum est, secundo loco ibi commemoratur.

C. ἓν ἕκαστον ἐξετ.] Potuit sane scribi καθ' ἓν ἕκαστον, de quo alio loco exposuimus; sed ut ita scriberetur, non fuit unice necessarium.

ὅτι σπουδῇ χαριεντίζεται] χαριεντίζεσθαι, quod

χαριεντίζεται, ῥᾳδίως εἰς ἀγῶνας καθιστὰς ἀνθρώπους, περὶ πραγμάτων προσποιούμενος σπουδάζειν καὶ κήδεσθαι, ὧν οὐδὲν τούτῳ πώποτε ἐμέλησεν. ὡς δὲ τοῦτο οὕτως ἔχει, πειράσομαι καὶ ὑμῖν ἐπιδεῖξαι.

Cap. XII. *Καί μοι δεῦρο, ὦ Μέλητε, εἰπέ,* Ἄλλο
D τι ἢ περὶ πολλοῦ ποιεῖ, ὅπως ὡς βέλτιστοι οἱ νεώτεροι ἔσονται; Ἔγωγε. Ἴθι δὴ νῦν εἰπὲ τούτοις, τίς αὐτοὺς βελτίους ποιεῖ; δῆλον γὰρ ὅτι οἶσθα, μέλον γέ σοι. τὸν μὲν γὰρ διαφθείροντα ἐξευρών, ὡς φῄς, ἐμὲ εἰσάγεις τουτοισὶ καὶ κατηγορεῖς· τὸν

καὶ ὑμῖν ἐπιδεῖξαι] V. *ὑποδεῖξαι,* invitis libris mss., ut videtur, omnibus. De *ἐπιδεῖξαι* conf. infra p. 40. A. Euthydem. p. 244. C. al.

Cap. XII. *Ἄλλο τι ἢ περὶ πολλοῦ π.*] V. *περὶ πλείστου,*

ductum est a *χαρίεις,* lepidus, festivus, proprie est festive et scite iocari, cavillari, quod dicebatur etiam *εὐτραπελεύεσθαι*; deinde omnino iocari, ludere, ut h. l. et c. 14. Quod docet vocabulum *σπουδῇ,* serio, per oxymoron quoddam verbo *χαριεντίζεσθαι* adiectum. Meletus enim, quum in Socratem coniecisset tale crimen, quod ab eo esset alienum, seque ipsum simularet curasse educationem adolescentium, quam tamen nunquam curasset, *χαριεντίζεσθαι,* i e. ludere et iocari, videbatur; sed quia Socratem accusaverat, quod corrumperet adolescentes, eamque caussam serio et studiose persequebatur, propterea dicitur *σπουδῇ χαριεντίζεσθαι.* Multas huiusmodi formulas e verbis contrariis compositas collegit Rittershusius ad Oppian. p. 30. — Deinde *ῥᾳδίως* est temere, ut saepe; v. Heindorf. ad Charmid. §. 44. — *εἰς ἀγῶνα καθιστάναι* est accusare. v. ad Euthyphr. c. 3.

καὶ ὑμῖν ἐπιδεῖξαι] Non ad unum *ὑμῖν*, sed ad totum hoc *ὑμῖν ἐπιδεῖξαι* ubi *καὶ* retuleris, vocula nullam certe afferet molestiam, ut non assentiamur Cobeto Varr. Lectt. p 299. eam delendam iudicanti. Pro *ἐπιδεῖξαι* ne quis *ἀποδεῖξαι* requirat, videtur *ἐπιδεικνύναι* vi ostendendi ac demonstrandi ita usurpari, ut significetur vel in aliquo loco tractando subsisti vel ceteris, quae sunt exposita, aliquid subiungi. De quo usu verbi explicatius dicemus ad Phaedon. p. 95. B. ubi eius rei copia facta fuerit.

Cap. XII. *Καί μοι δεῦρο, — εἰπέ*] Bekkeri Anecdot. I. p. 88: *δεῦρο ἀντὶ τοῦ ἔρχου.* Aristoph. Ecclesiaz. v. 989. *ἀλλ' οὑτοσὶ γὰρ αὐτός, οὗ μεμνήμεθα. δεῦρο δή, φίλον ἐμόν, πρόσελθε, καὶ ξύνευνός μοι τὴν εὐφρόνην ὅπως ἔσει.* Plat. De Rep. IV. p. 445. C. V. p. 477. D. Lysid. p 203. B. al. cf. Moschopulus ad Hesiod. *ἔργ. καὶ ἡμ.* 2.

D. *Ἄλλο τι ἢ περὶ π. π.*] V. Hermann. ad Viger. p. 730. n. 110. et quae dixi ad Euthyphr. p. 104. Deinde de

δὲ δὴ βελτίους ποιοῦντα ἴθι εἰπὲ καὶ μήνυσον αὐτοῖς, τίς ἐστιν. ὁρᾷς, ὦ Μέλητε, ὅτι σιγᾷς καὶ οὐκ ἔχεις εἰπεῖν; καίτοι οὐκ αἰσχρόν σοι δοκεῖ εἶναι καὶ ἱκανὸν τεκμήριον οὗ δὴ ἐγὼ λέγω, ὅτι σοι οὐδὲν μεμέληκεν; ἀλλ' εἰπέ, ὦ 'γαθέ, τίς αὐτοὺς ἀμείνους ποιεῖ; Οἱ νόμοι. Ἀλλ' οὐ τοῦτο ἐρωτῶ, ὦ βέλτι- E
στε, ἀλλὰ τίς ἄνθρωπος, ὅστις πρῶτον καὶ αὐτὸ τοῦτο οἶδε, τοὺς νόμους. Οὗτοι, ὦ Σώκρατες, οἱ δικασταί. Πῶς λέγεις, ὦ Μέλητε; οἵδε τοὺς νέους παιδεύειν οἷοί τέ εἰσι καὶ βελτίους ποιεῖν; Μάλιστα.

praeter fidem optimorum librorum, h. e. Bodl. Vat. Ven. b. Vind. 1. 4. 6. Flor. d. g. h. Par. DST. Ante περὶ ἢ Florr. aliique omittunt.

E. *βελτίους ποιεῖν*] *ποιοῦσι* Bodl. Ven. b. Par. D. S. T. ut Turicenses. Res eodem redit.

ὅπως cum futuro constructo v. Herm. ad Viger. p. 581. Euthyphr. p. 2. D: *ὀρθῶς γάρ ἐστι τῶν νέων πρῶτον ἐπιμεληθῆναι, ὅπως ἔσονται ὅ τι ἄριστοι.*

μέλον γέ σοι] De constructione v. Matth. §. 564. Rost. §. 131. 5. Buttm. §. 132. 6. obs. 7.

ἐμὲ εἰσάγεις τουτοισί] *εἰσάγειν* de actore est in iudicium adducere, accusare, ut h. l. Additur fere *εἰς δικαστήριον*, ut c. 17: *με εἰσάγοι τις εἰς δικαστήριον*, aut simile quiddam. Hoc loco *τουτοισὶ* adiectum est, quod locum illius obtinet. Similiter Xenoph. Mem. II. 4, 3. *τοῖς μὲν οἰκέταις καὶ ἰατροὺς εἰσάγοντας.* Nec abludit quod verbis veniendi dativus personae additur ad locum indicandum, de quo v. ad Protag. p. 321. C. Etiam Virgil. Aen. II. 457. *avo* puerum Astyanacta trahebat, pro ad avum. Cum vi subiungitur: *καὶ κατηγορεῖς*, quod nescimus cur Cobetus Varr. Lectt. p. 299. delendum putaverit, qui etiam *εἰσάγεις εἰς τούτους* legendum coniecit. Ceterum Maxim. Tyr. 9. 2: *Σωκράτην τοῦτον Μέλιτος μὲν ἐγράψατο, Ἄνυτος δὲ εἰσήγαγε, Λύκων δὲ ἐδίωκε, κατεδίκησαν δὲ οἱ Ἀθηναῖοι, ἔδησαν δὲ οἱ ἕνδεκα, ἀπέκτεινε δὲ ὁ ὑπηρέτης*: quae magis oratorie quam vere dicta; v. Meier et Schömann de re iudiciaria Athen. p. 709. ann. 19.

ὁρᾷς, ὦ Μέλητε] Irrisionem habet *ὁρᾷς* ita praemissum. v. ad Gorg. p. 475. E. Legg. III. p. 690. D. coll. Aristoph. Nubb. v. 662. 669. Vesp. v. 393. Pac. v. 330. Rann. v. 1136. 1245. Eurip. El. v. 1121. Soph. Ant. v. 735. ed. Br. Ceterum totus, qui sequitur, locus magis ad Socraticam disserendi formam quam ad forensis eloquentiae rationem expressus est.

E. *Οὗτοι — οἱ δικασταί*] Cobetus l. c. corr. *Οὗτοι*, eiecto *οἱ δικασταί*. Sed nec illud necessarium nec hoc tolerabile, quum *οἱ δικασταί* addatur et perspicuitatis et gravitatis caussa.

Πότερον ἅπαντες, ἢ οἱ μὲν αὐτῶν, οἱ δ' οὔ; Ἅπαντες. Εὖ γε νὴ τὴν Ἥραν λέγεις, καὶ πολλὴν ἀφθονίαν τῶν ὠφελούντων. τί δαὶ δή; οἵδε οἱ ἀκροαταὶ βελτίους ποιοῦσιν, ἢ οὔ; Καὶ οὗτοι. Τί δαὶ οἱ βουλευταί; Καὶ οἱ βουλευταί. Ἀλλ' ἄρα, ὦ Μέλητε, μὴ οἱ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, οἱ ἐκκλησιασταί, διαφθείρουσι τοὺς νεωτέρους; ἢ κἀκεῖνοι βελτίους ποιοῦσιν ἅπαντες; Κἀκεῖνοι. Πάντες ἄρα, ὡς ἔοικεν, Ἀθηναῖοι καλοὺς κἀγαθοὺς ποιοῦσι πλὴν ἐμοῦ, ἐγὼ δὲ μόνος διαφθείρω. οὕτω λέγεις; Πάνυ σφόδρα

P. 25. *τί δαὶ δή*] V. *τί δὲ δή;* Illud habent Coisl. Vind. 3. Flor. c. et ex corr. Bodl. Vat. vid. Porson. ad Med. 1008. Hermann. ad Vig. p. 848. Mox *τί δαὶ οἱ β.* e. Flor. g. h. Vind. 3. 6. Coisl. et corr. Vat. recepi loco vulg. *τί δὲ οἱ β.* Nam errat Planudes in Bachmanni Anecdot. II. 81. *τί δαὶ* contendens non nisi ante interpunctionem tolerandum esse, quum versus Aristoph. Av. 136. 1615. 1676. Ach. 764. Rann 1454. al. contrarium evincant. v. Elmslei. ad Acharn. v. 803. Schneiderus ad Reipubl. II. p. 370. B. et rursus ad V. p. 468. A., quia neque omnium locorum Platonis duxit rationem, neque iudicio tantum tribuit, quantum librariorum vel scribarum temeritati, mirandum non est quod de hac quoque caussa incertus haesit. Quod enim Planudes scripsit, poetas metri necessitate coactos interdum *τί δαὶ* pro *τί δὲ* posuisse, id Iudaeus Appella credat, ego credam nunquam.

νὴ τὴν Ἥραν] De hoc iureiurando Socratis dixerunt Ernestius ad Xenoph. Mem. 1. 5, 5. et Bachius ad Oecon. 10, 1. Apud Platonem illo utitur Socrates etiam Gorg. p. 449. D. Theaet. p. 154. D. Hipp. mai. p. 287. A. 291. E. In Lachete p. 181. A. etiam Lysimachus ita iurat.

τῶν ὠφελούντων] i. q. *τῶν βελτίους ποιούντων.*

P. 25. *Τί δαὶ οἱ βουλευταί*] De his vide quae ad c. XX. dicta sunt. Mox de verbis *Ἀλλ' ἄρα — μὴ οἱ ἐν τ. ἐκκ.* vid. Protagor. p. 312. A. *ἀλλ' ἄρα, ὦ Ἱππόκρατες, μὴ οὐ τοιαύτην ὑπολαμβάνεις;* Euthydem. p. 290. E. *ἀλλ' ἄρα, ὦ πρὸς Διός, μὴ ὁ Κτήσιππος ἦν ὁ ταῦτ' εἰπών;* Verba *οἱ ἐκκλησιασταί* non sine vi repetunt eiusdem notionis significationem, adhibito usitato nomine, ut antea *οἱ δικασταί* post *οὗτοι* illatum, ut non delenda videantur, sicuti placuit Cobeto l. c. p. 299. et Hirschigio conf. ann. ad p. 23. E. Nimirum non omnia, quae abesse possint, protenus eliminanda sunt.

τοὺς νεωτέρους] Nemini licebat concionibus interesse, nisi qui natus esset saltem annos octodecim vel viginti. v. Schoemann. de comitiis Atheniensium p. 76 sq. et Tittmann. in libro: Darstellung der griechischen Staatsverfassungen p. 188. Hinc qui sint *οἱ νέοι* et *νεώτεροι,* sponte intelligitur; sunt enim iuvenes nondum viginti annos nati.

ταῦτα λέγω. Πολλήν γ' ἐμοῦ κατέγνωκας δυςτυχίαν. καί μοι ἀπόκριναι· ἦ καὶ περὶ ἵππους οὕτω σοι δοκεῖ ἔχειν; οἱ μὲν βελτίους ποιοῦντες αὐτοὺς πάντες ἄν- B θρωποι εἶναι, εἷς δέ τις ὁ διαφθείρων; ἢ τοὐναντίον τούτου πᾶν εἷς μέν τις ὁ βελτίους οἷός τ' ὢν ποιεῖν ἢ πάνυ ὀλίγοι, οἱ ἱππικοί· οἱ δὲ πολλοὶ ἐάνπερ ξυνῶσι καὶ χρῶνται ἵπποις, διαφθείρουσιν; οὐχ οὕτως ἔχει, ὦ Μέλητε, καὶ περὶ ἵππων καὶ τῶν ἄλλων ἁπάντων ζώων; πάντως δήπου, ἐάν τε σὺ καὶ Ἄνυτος οὐ φῆτε ἐάν τε φῆτε· πολλὴ γὰρ ἄν τις εὐδαι-

οἱ ἐκκλησιασταί] Articulum e Bodl. Coisl. Ven a. b. Vat. Parr. BCDST. Flor. a. b. c. d. e. g. h. Vind. 2. 3. 4. 5. 6. Zittav. al. adiecimus. Ceterum erit fortasse qui hic quoque glossema odoretur. Cuius hominis naso multam salutem optamus.

κατέγνωκας δυςτυχίαν] V. ἀτυχίαν, quod e Bas. 2. Bodl. Vat. Coisl. Ven. b. Vind. 1. 4. 6 Flor. b. e. d. g. h. Par. CDST. al. correctum. Dein vulgo ἅπαντες pro πάντες, invitis codd. melioribus.

B. εἷς δέ τις ὁ διαφθ.] ὁ om. Steph. cum Par. E. Dein post ὁ βελτίους vett. editt. γε inferciunt, quod paucissimi tenent libri mss. Mox Hirschig. verba: ἐάνπερ ξυνῶσι — ἵπποις pro spuriis habet, caussa quidem parum idonea.

οὐ φῆτε] V. μὴ φῆτε, quod e Bodl. Vat. Ven. b. Vind. 1. 4. 6. Flor. a. d. g. h. Par. DST. mutatum.

ἐμοῦ κατέγνωκας δυςτυχίαν] Constructionem illustravit Matthiae §. 378. Aesch. adv. Ctesiph. §. 12: τίς ἂν οὖν ὑμῶν τολμήσειε τοσαύτην ἀνελευθερίαν καταγνῶναι τοῦ δήμου τοῦ Ἀθηναίων; Plat. Reip. X. p. 607. B: μή καί τινα σκληρότητα ἡμῶν καὶ ἀγροικίαν καταγνῷ. Plura dabit Schömann. ad Isaeum p. 179.

B. οἱ μὲν βελτίους — ὁ διαφθείρων] Ad πάντες ἄνθρωποι e superioribus intelligendum est δοκοῦσι prorsus ut Hipp. min. p. 372. D. Lysid. p. 212. D. Ion. p. 541. A. Euthydem. p. 291. C. Legg. II. p. 659. D. E. ubi v. ann. Continent autem haec verba explicationem verborum οὕτω δοκεῖ σοι ἔχειν, ideoque sine particularum vinculo adiecta sunt. Gorg. p. 479. B. κινδυνεύουσι γὰρ — τοιοῦτόν τι ποιεῖν καὶ οἱ τὴν δίκην φεύγοντες, ὦ Πῶλε· τὸ ἀλγεινὸν αὐτοῦ καθορᾶν, πρὸς δὲ τὸ ὠφέλιμον τυφλῶς ἔχειν καὶ ἀγνοεῖν.

ἐάν τε — οὐ φῆτε] Praecipiunt vulgo grammatici post εἰ, ἐάν, ἵνα, ὄφρα, ὅπως, alias huiusmodi voculas, non οὐ, sed μὴ inferri. Recte tamen εἰ οὐ dicitur, quando οὐ arctius cum verbo sequenti cohaeret, ita ut cum eo coniunctum unam notionem efficiat; quae sunt verba Hermanni ad Viger. p. 833. conf. mox ad p. 26. D. Ea vero ratio est formulae οὐ φάναι, quae quum proprie significet, nein sagen, ita coepit usurpari, ut idem sit quod negare. Quam significationem ubi retinet, semper οὐ φάναι dicitur, etiamsi particulae fina-

μονία εἴη περὶ τοὺς νέους, εἰ εἷς μὲν μόνος αὐτοὺς
C *διαφθείρει, οἱ δ' ἄλλοι ὠφελοῦσιν. ἀλλὰ γάρ, ὦ Μέλητε, ἱκανῶς ἐπιδείκνυσαι, ὅτι οὐδεπώποτε ἐφρόντισας τῶν νέων, καὶ σαφῶς ἀποφαίνεις τὴν σαυτοῦ ἀμέλειαν, ὅτι οὐδέν σοι μεμέληκε περὶ ὧν ἐμὲ εἰςάγεις.*

Cap. XIII. *Ἔτι δὲ ἡμῖν εἰπέ, ὦ πρὸς Διὸς Μέλητε, πότερον ἔστιν οἰκεῖν ἄμεινον ἐν πολίταις χρηστοῖς, ἢ πονηροῖς; ὦ 'τᾶν, ἀπόκριναι· οὐδὲν γάρ τοι χαλεπὸν ἐρωτῶ. οὐχ οἱ μὲν πονηροὶ κακόν τι ἐργάζονται τοὺς ἀεὶ ἐγγυτάτω ἑαυτῶν ὄντας, οἱ δ' ἀγαθοὶ ἀγαθόν τι; Πάνυ γε. Ἔστιν οὖν ὅςτις*
D *βούλεται ὑπὸ τῶν ξυνόντων βλάπτεσθαι μᾶλλον ἢ ὠφελεῖσθαι; ἀπόκριναι, ὦ 'γαθέ· καὶ γὰρ ὁ νόμος*

Cap. XIII. C. *ὦ πρὸς Διὸς Μέλητε*] Ven. a. Vind. 5. 6. al. *πρὸς Δ. ὦ Μέλητε.* Sed conf. p. 26. E. Sophist. p. 221. D.

οἱ μὲν πονηροὶ κακόν τι] V. post *πονηροὶ* interponitur *ἀεί*, quod cum Bodl. Vind. p. Vat. Flor. d. g. h. Par. DST. omisimus. In aliis post *κακὸν* intrusum legitur.

D. *καὶ πονηροτέρους ποιοῦντα*] V. *καὶ τούτους πον. π.* invitis codd. fere omnibus. Pro vulg. *νέους* Bodl. Ven. b. Vat. Vind. 1. 4. 6. Flor. d. g. h. Par. DST. *νεωτέρους* praebuerunt.

Τί δῆτα, ὦ Μ.] V. *τί δή ποτε,* quod e Bodl. Vat. Ven. b. Par. CDST. Vind. 1. 6. Flor. d. g. h. al. mutatum.

les et conditionales praecedant. Vett. editt. *μη φῆτε* invitis plerisque codicibus.

εἰ εἷς — διαφθείρει] Infra p. 37. D: *πολλὴ μέντ' ἄν με φιλοψυχία ἔχοι, — εἰ οὕτως ἀλόγιστός εἰμι.* P. 30. B: *εἰ μὲν οὖν ταῦτα λέγων διαφθείρω τοὺς νέους, ταῦτ' ἂν εἴη βλαβερά.* Theaet. 171. B: *οὐκοῦν τὴν αὐτοῦ ἂν ψευδη συγχωροῖ, εἰ τὴν τῶν ἡγουμένων αὐτὸν ψεύδεσθαι ὁμολογεῖ ἀληθῆ εἶναι;* ubi v. Heindorf. Sympos. p. 208. C. Phaed. p. 69. E. Alcibiad. I. p. 122. B. Ibid. p. 109. C. p. 114. E. p. 116. D. Protagor. p. 340. E. cf. Matth. §. 524 1. et de simili ratione Latinorum scriptorum Heindorf. ad Horat. Satir. II. 3, 154. Sensus loci est hic: magna fuerit adolescentium felicitas, si revera unus tantum eos corrumpit, quod tu ais. Loquitur enim Socrates ita, ut verum esse ponat quod Meletus antea affirmaverat. Prorsus eodem modo Germanice dixeris: „denn gross würde das Glück der Jünglinge sein, wenn (wirklich, wie du sagst,) einer nur sie verdirbt.“

Cap. XIII. *ὦ 'τᾶν, ἀπόκριναι*] Hoc per crasin ortum ex *ὦ ἐτᾶν*, iudice Hermanno ad Sophocl. Philoctet. v. 1373. quem vide. conf. Bast. ad Gregor. Corinth. p. 904. Lobeck. ad Phryn. p. 196. Apollonius in Bekker. Anecd. I. p. 569. 11. Etym. Magn. 825. 11. De accentu v. Dionys. Thrax. in Bekker. Anecd. p. 949. 21. Hesychius: *Ὦ 'τᾶν· πρόσρημα τιμητικῆς λέξεως· λέγεται δὲ καὶ*

κελεύει ἀποκρίνεσθαι. ἔσθ' ὅςτις βούλεται βλάπτεσθαι; Οὐ δῆτα. Φέρε δή, πότερον ἐμὲ εἰςάγεις δεῦρο ὡς διαφθείροντα τους νεωτέρους καὶ πονηροτέρους ποιοῦντα ἑκόντα ἢ ἄκοντα; Ἑκόντα ἔγωγε. Τί δῆτα, ὦ Μέλητε; τοσοῦτον σὺ ἐμοῦ σοφώτερος εἶ τηλικούτου ὄντος τηλικόςδε ὤν, ὥςτε σὺ μὲν ἔγνωκας, ὅτι οἱ μὲν κακοὶ κακόν τι ἐργάζονται ἀεὶ τοὺς μάλιστα πλησίον ἑαυτῶν, οἱ δὲ ἀγαθοὶ ἀγαθόν· ἐγὼ E
δὲ δὴ εἰς τοσοῦτον ἀμαθίας ἥκω, ὥςτε καὶ τοῦτ' ἀγνοῶ, ὅτι, ἐάν τινα μοχθηρὸν ποιήσω τῶν ξυνόντων, κινδυνεύσω κακόν τι λαβεῖν ἀπ' αὐτοῦ, ὥςτε τοῦτο τὸ τοσοῦτον κακὸν ἑκὼν ποιῶ, ὡς φὴς σύ; ταῦτα ἐγώ σοι οὐ πείθομαι, ὦ Μέλητε, οἶμαι δὲ

ὥςτε σὺ μὲν ἔγνωκας] V. *ὥςτ' εὖ μ.* quod corr. e. Bodl. Ven. b. Vat. Vind. 1. 2 4. 6. Flor. d. g. h. Zitt. Parr. DST.
E. *οἱ δὲ ἀγαθοὶ ἀγαθόν*] V. *ἀγαθόν τι*: sed *τι* om. optimi plurimique codd. mss.
λαβεῖν ἀπ' αὐτοῦ] V. *ὑπ' αὐτοῦ*, quod e Bodl. Ven. b. Parr. DST. Vat. Vind. 1. 4. 6. Flor. d. g. h. Zitt. al. correctum.
τοῦτο τὸ τοσοῦτον] *τὸ* accessit e Par. D. et Flor. h.
οὐδὲ ἄλλον ἀνθρώπων] V. *ἄλλων*, quod e Bodl. Colsl. Vat. Ven. a. b. Δ. Vind. 1. 2. 4. 6. Zitt. al. mutatum.

ἐπ' εἰρωνείᾳ πολλάκις. Tim. Glossar. *ὦ 'τᾶν· ἢ οὗτος.* cf. Rost. Gr. p. 375. extr. ed. 7.

τοὺς ἀεὶ ἐγγυτάτω — ὄντας] h. e. die ihnen jedesmal am nächsten sind. v. Valcken. ad Herodot. II. 98. ad Theocriti Adoniaz. p. 273. Toup. ad Longin. p. 487. ed. Weisk. coll. Buttmann. §. 137. et annot. ad Reip. II. p. 360. A. Perperam Hirschig. facta transpositione scripsit *ἀεὶ τοὺς ἐγγ.*

D. *καὶ γὰρ ὁ νόμος κελεύει ἀποκρίνεσθαι*] Ipsa legis verba, ad quam hic respicit Socrates, exstant Demosth. c. Steph. orat. II. p. 1131. *Νόμος. τοῖν ἀντιδίκοιν ἐπάναγκες εἶναι ἀποκρίνασθαι ἀλλήλοις τὸ ἐρωτώμενον, μαρτυρεῖν δὲ μή.* Forsterns.

τοσοῦτον σὺ ἐμοῦ σοφώτερος] Cave *τοσούτῳ* scripseris, quod nuper nonnemini in mentem venit. Nam *τοσοῦτον*, accusativus mensurae, non ad unum *σοφώτερος*, sed ad totum hoc: *σοφώτερος εἶ*, pertinet.

τηλικούτου ὄντος] Vir iuvenis enim Meletus erat. v. ad c. x. coll. p. 26. E.

E. *εἰς τοσοῦτον ἀμαθίας ἥκω*] De hac constructione satis erit inspexisse Matth. §. 341. coll. 504. 1. 2. Mox de *ἀπ' αὐτοῦ*, pro quo Cobetus Varr. Lectt. p. 342. unice probat *ὑπ' αὐτοῦ*, v. ann. ad Phaedon. p. 83. B.

οἶμαι δὲ οὐδὲ αλλον — οὐδένα] sc. *πείσεσθαί σοι*, usitata ellipsi post *οἶμαι δὲ και* Euthyphron. p. 3. E. *ἀλλὰ σύ τε*

οὐδὲ ἄλλον ἀνθρώπων οὐδένα· ἀλλ' ἢ οὐ διαφθείρω,
26 ἤ, εἰ διαφθείρω, ἄκων, ὥστε σύ γε κατ' ἀμφότερα
ψεύδει. εἰ δὲ ἄκων διαφθείρω, τῶν τοιούτων καὶ
ἀκουσίων ἁμαρτημάτων οὐ δεῦρο νόμος εἰσάγειν ἐστίν,
ἀλλ' ἰδίᾳ λαβόντα διδάσκειν καὶ νουθετεῖν· δῆλον
γάρ, ὅτι, ἐὰν μάθω, παύσομαι ὅ γε ἄκων ποιῶ. σὺ
δὲ ξυγγενέσθαι μέν μοι καὶ διδάξαι ἔφυγες καὶ οὐκ
ἠθέλησας, δεῦρο δὲ εἰσάγεις, οἷ νόμος ἐστὶν εἰσάγειν
τοὺς κολάσεως δεομένους, ἀλλ' οὐ μαθήσεως.

Cap. XIV. Ἀλλὰ γάρ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι,
τοῦτο μὲν δῆλον ἤδη ἐστίν, ὃ ἐγὼ ἔλεγον, ὅτι Με-
B λήτῳ τούτων οὔτε μέγα οὔτε σμικρὸν πώποτε ἐμέλη-
σεν. ὅμως δὲ δὴ λέγε ἡμῖν, πῶς με φῄς διαφθείρειν,
ὦ Μέλητε, τοὺς νεωτέρους; ἢ δῆλον δή, ὅτι κατὰ
τὴν γραφήν, ἣν ἐγράψω, θεοὺς διδάσκοντα μὴ νο-

P. 26. *ἢ εἰ διαφθείρω*] *εἰ* vulgo erat omissum: nunc e Bodl. Florr. e Vindd. omnibus, aliisque libris. est restitutum. Extruserunt tamen rursus Turicenses, omissa scilicet post *εἰ διαφθείρω*

κατὰ νοῦν ἀγωνιεῖ τὴν δίκην, οἶμαι δὲ καὶ ἐμὲ τὴν ἐμήν, ubi plura dedi.

P. 26. *τῶν τοιούτων καὶ ἀκουσίων ἁμ.*] Graviter urgetur notio facinoris non voluntarii, unde post *ἄκων διαφθείρω* denuo additur *καὶ ἀκουσίων*, quo istud *τῶν τοιούτων* clarius explicatur atque declaratur. Aliter sensit Cobet. Varr. Lectt. p. 300. legendum putans: *τῶν τοιούτων ἕνεκα ἁμαρτημάτων*.

παύσομαι ὅ γε ἄκων ποιῶ] Intelligendum est *ποιῶν*, quod Heindorfius putabat addendum esse. Eodem modo Aristoph. Avv. v. 1396: *ἀλλ' οὖν ἔγωγ' οὐ παύσομαι*, ubi cogitatione addendum *ᾄδων*. Plat. Prot. p. 328. D: *ὅτι τῷ ὄντι πεπαυμένος εἴη*, sc. *λέγων*, quod petendum ex antegresso *τοῦ λόγου*. Phaedr. p. 262. E. *παῦσαι*, sc. *λέγων*. Soph. Oed. Col. 1039. ed. Br. *πιστωθεὶς ὅτι, ἢν μὴ θάνω, 'γὼ πρόσθεν, οὐχὶ παύσομαι*. sc. *οὕτω ποιῶν*. Electr. 1428. *παύσασθε. λεύσσω γὰρ Αἴγισθον*, ubi reticetur *διαλεγόμενοι*. Itaque nec assentiendum est Engelhardto, qui *παύσομαι* interpretatur *τὸ λοιπὸν οὐ ποιήσω*, cuius significationis alterum exemplum nemo usquam reperiat.

Cap. XIV. B. *οὔτε μέγα οὔτε σμικρόν*] De hac formula v. ad cap. VI.

ἢ δῆλον δή, ὅτι —] In his *ἢ* ponitur vi corrigendi, hoc sensu: Sed, quid quaero; manifestum quidem est — vel: an id quidem manifestum est. v. ad Protag. init. et ad Euthyphron. p. 24. Perperam vulgo scribebatur *ἦ δῆλον ὅτι*.

ὅτι κατὰ τὴν γραφήν] Intell. *ἐμὲ φῂς διαφθείρειν τοὺς νεωτέρους*,

οὐ ταῦτα λέγεις] Conne-

μίζειν οὓς ἡ πόλις νομίζει, ἕτερα δὲ δαιμόνια καινά; οὐ ταῦτα λέγεις ὅτι διδάσκων διαφθείρω; Πάνυ μὲν οὖν σφόδρα ταῦτα λέγω. Πρὸς αὐτῶν τοίνυν, ὦ Μέλητε, τούτων τῶν θεῶν, ὧν νῦν ὁ λόγος ἐστίν, εἰπὲ ἔτι σαφέστερον καὶ ἐμοὶ καὶ τοῖς ἀνδράσι τουτοισί. ἐγὼ γὰρ οὐ δύναμαι μαθεῖν, πότερον λέγεις C
διδάσκειν με νομίζειν εἶναί τινας θεούς, καὶ αὐτὸς ἄρα νομίζω εἶναι θεοὺς καὶ οὐκ εἰμὶ τὸ παράπαν ἄθεος οὐδὲ ταύτῃ ἀδικῶ, οὐ μέντοι οὕσπερ γε ἡ πόλις, ἀλλ' ἑτέρους, καὶ τοῦτ' ἔστιν, ὅ μοι ἐγκαλεῖς, ὅτι ἑτέρους· ἢ παντάπασί με φῂς οὔτε αὐτὸν νομίζειν θεοὺς τούς τε ἄλλους ταῦτα διδάσκειν. Ταῦτα λέγω, ὡς τὸ παράπαν οὐ νομίζεις θεούς. Ὦ θαυμάσιε Μέλητε, ἵνα τί ταῦτα λέγεις; οὐδὲ ἥλιον οὐδὲ D
σελήνην ἄρα νομίζω θεοὺς εἶναι, ὥσπερ οἱ ἄλλοι

interpunctione. Repetendum vero post *ἄκων* est *διαφθείρω*, quo neglecto error natus est.

ctendum est *ταῦτα* cum participio *διδάσκων*.

ὧν νῦν ὁ λόγος ἐστίν] Genitivus *ὧν* est casus obiecti, nec intelligenda est praepositio *περί*, quod a nonnullis fieri meminimus. Nam quum non solum dicatur *λέγειν περί τινος*, sed etiam *λέγειν τινά*, de qua constructione monui ad cap. IX. recte etiam dicitur, *λόγος περί τινος* et *λόγος τινός*. Etenim dicere etiam poterat *οὓς νῦν λέγομεν*, quod quilibet videat huic loco etiam melius convenire quam alterum illud *περὶ ὧν νῦν λέγομεν*. Eadem ratio est Charmid. p. 156. A: *οὐ γάρ τί σου ὀλίγος λόγος ἐστίν*. Demosth. de Cor. p. 281. ed. R: *τοὺς λόγους αὐτῶν*, i. e. *περὶ αὐτῶν*. Eurip. Med. v. 541: *οὐκ ἂν ἦν λόγος σέθεν*, i. e. *περὶ σοῦ*. conf. Dorvill. ad Charit. p. 592. Schaefer. ad Sophocl. Antig. v. 11., ubi est *μῦθος φίλων*, i. e. *περὶ φίλων*.

καὶ τοῖς ἀνδράσι τουτοισί] Non sine caussa *ἀνδράσι* addit; significat enim iudices esse, qui praesentes adsint et quibus ista dicere iubeatur. Quippe hi solemni usu *ἄνδρες δικασταί* appellantur. Itaque Cobetus Varr. Lectt. p. 300. irrito consilio voc. *ἀνδράσι* exterminandum censuit.

C. *οὔτε αὐτὸν νομίζειν — τούς τε ἄλλους*] Protagor. p. 347. E. *οὐδὲν δέονται ἀλλοτρίας φωνῆς οὐδὲ ποιητῶν, οὓς οὔτε ἀνερέσθαι οἷόν τ' ἐστὶ περὶ ὧν λέγουσιν, ἐπαγόμενοί τε αὐτοὺς οἱ πολλοὶ — ἀδυνατοῦσιν ἐξελέγξαι*. Ibid. p. 361. E. *οὔτε τἆλλα οἶμαι κακὸς εἶναι ἄνθρωπος, φθονερός τε ἥκιστ' ἂν ἀνθρώπων*. Charmid. p. 169. C. D. Politic. p. 266. D. Plura collegi ad Phileb. p. 21. C.

ἵνα τί ταῦτα λέγεις] Hermannus ad Viger. p. 849. „*Ἵνα τί*, inquit, dicitur per ellipsin. Plene in constructione

ἄνθρωποι; Μὰ Δί', ὦ ἄνδρες δικασταί, ἐπεὶ τὸν μὲν
ἥλιον λίθον φησὶν εἶναι, τὴν δὲ σελήνην γῆν. Ἀνα-
ξαγόρου οἴει κατηγορεῖν, ὦ φίλε Μέλητε, καὶ οὕτω
καταφρονεῖς τῶνδε καὶ οἴει αὐτοὺς ἀπείρους γραμ-
μάτων εἶναι, ὥςτε οὐκ εἰδέναι, ὅτι τὰ Ἀναξαγόρου
βιβλία τοῦ Κλαζομενίου, γέμει τούτων τῶν λόγων;
καὶ δὴ καὶ οἱ νέοι ταῦτα παρ' ἐμοῦ μανθάνουσιν,
E ἃ ἔξεστιν ἐνίοτε, εἰ πάνυ πολλοῦ, δραχμῆς ἐκ τῆς

Cap. XIV. E. *καὶ ταυτα μεντοι*] Vett. editt. praeter Bas. 2. omittunt *μεντοι*, quod recte servarunt codd. omnes praeter Ven. Ξ. Deinde vulgo erat *ἐμοὶ μὲν γὰρ δοκεῖ*: sed *μὲν* om.

praesentis temporis, *ἵνα τί γένηται;* in constructione praeteriti, *ἵνα τί γένοιτο;*" — Ceterum Sol atque Luna pro diis habiti et culti sunt non tantum a Persis aliisque gentibus barbaris, sed etiam a Graecis sub nomine Apollinis atque Dianae. Quod monemus viri cuiusdam docti gratia, quem vidimus de huius loci interpretatione magnas excitare dubitationes.

D. *Μὰ Δί', — ἐπεὶ τ. κλ.*] Ad *μὰ Δία* e superioribus intelligendum est *οὐ νομίζει θεούς*. Nam verissime iudicat Budaeus *μα Δία* per se non negare, sed suppressam negationem ex praegressis saepenumero esse repetendam. v. Viger. p. 450.

Ἀναξαγόρου οἴει —] Anaxagoras Clazomenius, auctore Laërtio II. 8., docebat solem esse *μύδρον διάπυρον*, quod alii de massa ferri candentis accipiunt, alii de lapide, ut ipse Socrates ap. Xenoph. Mem. IV. 7, 7., ubi hanc Anaxagorae opinionem refutare studet. Idem aiebat lunam habere *οἰκήσεις, λόφους* et *φάραγγας*, h. e. esse *γῆν*. vid. praeter doctam Fischeri disputationem ad h. l. I. Schaubach. de Anaxagora Clazomenio s. de vita eius atque philosophia p. 30 sqq. p. 70 sq. Haec igitur placita Meletus Socrati tribuebat, quem novisset Archelai, qui Anaxagoram audiverat, atque adeo ipsius Anaxagorae discipulum fuisse. Ceterum *ὥςτε οὐκ εἰδέναι*, nec vero *ὥςτε μὴ εἰδέναι* dicitur, quia *οὐκ εἰδέναι* in unam coit notionem *τοῦ ἀγνοεῖν*, de qua re hic primus monuit Heldius, qui comparat Lysiam adv. Theomn. §. 15: *ὥςτε οὐ δύνασθαι μαθεῖν*, h. e. *ἀδύνατον εἶναι*. Lycurg. adv. Leocr. §. 2: — *ὥςτε — οὐ φιλόπολιν . . . δοκεῖν εἶναι*, i. e. *ἐχθρὸν τῆς πόλεως*. v. ad p. 25. B.

καὶ δὴ καὶ οἱ νέοι ταῦτα —] Enimvero etiam iuvenes ista a me discunt. Nam loquitur Socrates ironice et ex persona Meleti. Heindorf. interpunctione ante *καὶ δὴ καὶ* sublata haec quoque pendere volebat a praegresso *ὅτι*, quae ratio mihi quidem admodum contorta videtur. Nec opus puto scribere *τοιαῦτα παρ' ἐμοῦ μανθάνουσιν*.

δραχμῆς ἐκ τῆς ὀρχήστρας —] Dacierius haec ita intelligit, ac si libri hisce Anaxagorae placitis referti ex orchestra drachmae pretio emi potuerint, eique assentitur A. Boeckhius Oecon. Reip. Athen. Vol. I. p. 68. ed. 2. =

ὀρχήστρας πριαμένοις Σωκράτους καταγελᾶν, ἐὰν προςποιῆται ἑαυτοῦ εἶναι, ἄλλως τε καὶ οὕτως ἄτοπα ὄντα. ἀλλ' ὦ πρὸς Διός, οὑτωσί σοι δοκῶ οὐδένα νομίζειν θεὸν εἶναι; Οὐ μέντοι μὰ Δί', οὐδ' ὁπωςτιοῦν. Ἄπιστός γ' εἶ, ὦ Μέλητε, καὶ ταῦτα μέντοι, ὡς ἐμοὶ δοκεῖς, σαυτῷ. ἐμοὶ γὰρ δοκεῖ οὑτοσί, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, πάνυ εἶναι ὑβριστὴς καὶ ἀκόλαστος, καὶ ἀτεχνῶς τὴν γραφὴν ταύτην ὕβρει τινὶ καὶ ἀκο-

Vat. Ven. b. Vind. 1. 4. 6. Flor. d. g. h. Par. DST. et quidem rectissime.

51. ed. 1. Quod contra recte iudicare videtur Forsterus inauditum esse putans in orchestra libros venales prostitisse. Locus ex his lucem suam accipiet. Athenis quum olim in theatris sedes et loca non vendi solita essent, sed quisque gratis spectare potuisset, Pericles primus ita instituit, ut locarentur et venderentur: quod dicebatur *θέαν ἀπομισθοῦν* et *θέαν ἀγοράζειν*. v. Leopard. Emendatt. I. 13. coll. Fischero in Indic. ad Theophrasti Characteres s. v. *θέα*. Vendebantur autem sedes a redemtoribus theatrorum, qui appellabantur vel *θεατρῶναι*, vel *θεατροπῶλαι*, vel *ἀρχιτέκτονες*, ut ap. Demosth. de corona p. 234. 23. T. I. cf. Casaubon. ad Theophrast. Char. 2., ac solvebantur fere bini oboli, teste Demosthene d. l., interdum etiam singulae drachmae, ut docuit Casaubon. l. c., quocum conferas nunc Boeckhium l. c. Quum vero teste Harpocratione, Suida s. v. *θεωρικά* et Schol. Luciani ad Timon. T. I. p. 6. maximum pretium, quod liceret constitui, drachma esset, nec unquam posset a redemtoribus maior merces exigi, facile intelligitur, cur Socrates dicat *ἃ ἔξεστιν, ει πάνυ πολλοῦ, δραχμῆς πρίασθαι*. Sed quomodo tandem, inquit aliquis, illa placita philosophorum in theatro potuerunt cognosci? Ad quam quaestionem responsio in promtu est. Constat enim poetas scenicos saepenumero philosophorum dogmata fabulis suis inseruisse, vel ut eos laudarent, ut Euripides, quem Anaxagorae placita in tragoediis suis saepe attigisse demonstravit Valcken. Diatribe in Fragm. Eurip. p. 29 sqq., vel ut reprehenderent et riderent, quod ab Aristophane factum esse novimus. Respici hoc loco potissimum ad Euripidem ex eo videtur recte colligi posse, quod hic imprimis Anaxagorae doctrinam de sole et luna in scenam induxit, de qua re vide quae dixerunt Valckenar. l. c. p. 31. et Porson. ad Eurip. Orest. v. 971. p. 192. ed. Lips. sec. Sensus totius loci hic est: Meletus ait me Solem lapidem, Lunam terram dicere. Verum enim vero iudices sciunt hoc esse Anaxagorae commentum. Quod si mihi illud tribuerem, iuvenes possent istam meam vanitatem ve e scenicorum poetarum fabulis cognoscere eamque, ut par est, ridere.

27 *λασίᾳ καὶ νεότητι γράψασθαι. ἔοικε γὰρ ὥςπερ αἴνιγμα ξυντιθέντι διαπειρωμένῳ, Ἆρα γνώσεται Σωκράτης ὁ σοφὸς δὴ ἐμοῦ χαριεντιζομένου καὶ ἐναντί' ἐμαυτῷ λέγοντος, ἢ ἐξαπατήσω αὐτὸν καὶ τοὺς ἄλλους τοὺς ἀκούοντας; οὗτος γὰρ ἐμοὶ φαίνεται τὰ ἐναντία λέγειν αὐτὸς ἑαυτῷ ἐν τῇ γραφῇ, ὥςπερ ἂν εἰ εἴποι Ἀδικεῖ Σωκράτης θεοὺς οὐ νομίζων, ἀλλὰ θεοὺς νομίζων. καίτοι τοῦτό ἐστι παίζοντος.*

Cap. XV. *Ξυνεπισκέψασθε δή, ὦ ἄνδρες, ᾗ μοι φαίνεται ταῦτα λέγειν· σὺ δὲ ἡμῖν ἀπόκριναι, ὦ Μέλητε. ὑμεῖς δέ, ὅπερ κατ' ἀρχὰς ὑμᾶς παρῃτησάμην,*
B *μέμνησθέ μοι μὴ θορυβεῖν, ἐὰν ἐν τῷ εἰωθότι τρόπῳ τοὺς λόγους ποιῶμαι.*

P. 27. *ξυντιθέντι διαπειρωμένῳ*] V. *ξυντιθέντι καὶ διαπ.* Recte *καὶ* om. Bodl. Ven. *Α.* a. b. Angel. Par. E S T. Vind. 1. 2. 5. 6. Flor. g. h. i. In aliis *ἢ* post *ξυντιθ.* interpositum. Comma cur post *ξυντιθέντι* sustulerimus, docebit annotatio ad Phaedr. p. 228. B. et infra ad h. l.

καὶ νεότητι] Respicit simul ad Meleti adolescentiam; v. p. 25. D.

P. 27. *ὥςπερ αἴνιγμα ξυντιθέντι διαπειρωμένῳ*] Recte Ficinus: videtur enim ceu aenigma quoddam componere, tentans, an Socrates etc.; nec opus est *καὶ* particula, quae vulgo ante *διαπειρωμένῳ* interposita legebatur. Gorg. p. 464. C. et p. 479. D. *Ἀρχέλαον εὐδαιμονίζων τὸν τὰ μέγιστα ἀδικοῦντα, δίκην οὐδεμίαν διδόντα,* ubi vulgo *καὶ* post *ἀδικοῦντα* infertur. De republ. IV. 440. D. Politic. p. 273. D. Phaedr. p. 251. D. Plura collegimus ad Phileb. p. 22. A. et ad Euthyphron. p. 4. D. De usu verbi *ἔοικεν* cum participio iuncti v. Phaedon. p. 87. E. *ἔοικεν ἁπτομένῳ.*

γνώσεται — ἐμοῦ χαριεντιζ.] Constructionem illustravit Matthiae §. 349. 1. — *ὁ σοφὸς δή,* sapiens scilicet ille. — Mox malim *οὕτως γὰρ ἐμοὶ φ.*, quam lectionem Meibomius ex cod. quodam enotavit.

Cap. XV. *ᾗ μοι φαίνεται*] h. e. quatenus, quomodo mihi videatur. Nam Socrates docere instituit Meletum adeo esse inconstantem, ut et neget Socratem deos esse credere, et idem affirmet.

ὑμᾶς παρῃτησάμην] Etymol. Magn. *παραιτεῖσθαι οὐχ εὕρηται ἐν χρήσει ἐπὶ τοῦ σημαινομένου τοῦ ἀρνεῖσθαι καὶ ἀποβάλλεσθαι καὶ μὴ δέχεσθαι, ἀλλ' ἐπὶ τοῦ αἰτεῖν, ὡς παρὰ Μενάνδρῳ· παραιτοῦμαί σε γνώμην ἔχειν. ὥςτε περιττὴν εἶναι τὴν πρόθεσιν.* Aristoph. Equitt. v. 37. *ἔν δ' αὐτοὺς παραιτησώμεθα.* cfr. Ruhnk. ad Tim. s. v. ad Rutil. Lup. p. 29. ubi deprecandi verbum illustravit, de quo vide etiam Burmann. ad Quint. Institt. Orat. III., 6. Müller. ad Cic. de

Ἔστιν ὅςτις ἀνθρώπων, ὦ Μέλητε, ἀνθρώπεια μὲν νομίζει πράγματ᾽ εἶναι, ἀνθρώπους δὲ οὐ νομίζει; ἀποκρινέσθω, ὦ ἄνδρες, καὶ μὴ ἄλλα καὶ ἄλλα θορυβείτω. ἔσθ᾽ ὅςτις ἵππους μὲν οὐ νομίζει εἶναι, ἱππικὰ δὲ πράγματα; ἢ αὐλητὰς μὲν οὐ νομίζει, αὐλητικὰ δὲ πράγματα; οὐκ ἔστιν, ὦ ἄριστε ἀνδρῶν· εἰ μὴ σὺ βούλει ἀποκρίνασθαι, ἐγὼ σοὶ λέγω καὶ τοῖς ἄλλοις τουτοισί. ἀλλὰ τὸ ἐπὶ τούτῳ γε ἀπόκριναι. ἔσθ᾽ ὅςτις δαιμόνια μὲν νομίζει πράγματ᾽ εἶναι, C *δαίμονας δὲ οὐ νομίζει; Οὐκ ἔστιν. Ὡς ὤνησας, ὅτι μόγις ἀπεκρίνω ὑπὸ τουτωνὶ ἀναγκαζόμενος. οὐκ-*

Cap. XV. *Ξυνεπισκέψασθε δή*] V. *δέ* quod ex codd. emendavi

B. *ἵππους μὲν οὐ νομίζει εἶναι*] *εἶναι* additum e Bodl. Coisl. Par. D. Vat. Ven. b. Vind. 1. 3. 4. 6. Flor. d. e. h.

τὸ ἐπὶ τούτῳ γε] *γε* ex optimis plurimisque codd. restitutum.

C. *Ὡς ὤνησας*] *ὤκνησας* Steph. Inepte. Dein pro vulg. *μόλις* e Bodl. Ven. b. Vat. Vind. 1. 4. 6. Flor. d. g. h. Parr. DST. *μόγις* repositum est.

Orat. I, 20, 90. Bremi ad Nep. Attic. XII, 2.

ἀνθρώπους δὲ οὐ νομίζει] Solemnis est in tali oppositione eiusdem verbi repetitio. Quod non sentiens criticus quidam novitius posterius hoc *νομίζει* lubidinose expunxit. conf. Criton. p. 54. A.

C. *δαιμόνια μὲν νομίζει —, δαίμονας δὲ οὐ νομίζει*] *Τὸ δαιμόνιον* apud Platonem adiective dicitur, quemadmodum etiam Cicero intellexit de Divinat. I. 54 Esse divinum quiddam, quod daemonion appellat, cui semper pareat. Significat autem vocem quasi divinam, boni et mali intus in pectore praenuntiam, qua animus tanquam divinat quid futurum sit faustum, quidve infaustum, atque interiore quodam sensu auguratur quid bonum et quid malum futurum sit. v. Prolegg.

C. *Ὡς ὤνησας, — ἀναγκαζόμενος*] Ut me iuvisti eo quod aegre aliquando respondisti! ut recte interpretatur Heindorfius. Observavit autem Casaubonus ad Pers. Sat. I. v. 112. *ὀνῆσαι* ut Lat. iuvare saepe esse non *βοηθεῖν*, sed delectare, quae observatio prorsus in hunc locum congruit. Quod restituit Stephanus, *ὤκνησας*, id ne ferri quidem potest subsequente *μόγις ἀποκρίνεσθαι*, quippe quod idem fere sit, quod *ὀκνεῖν*. Velles tamen fortasse *ὥς μ᾽ ὤνησας* scriptum esse. Aristoph. Lysistr. v. 1033. *νὴ Δί᾽ ὤνησάς γέ με.* al. Sed absolute *ὤνησας* positum Lucian. Hermot. §. 59: *ὡς ὀλισθηρὸς εἶ, ὦ Ἑρμότιμε, καὶ διδράσκεις ἐκ τῶν χειρῶν. πλὴν ἀλλ᾽ ὤνησάς γε.* Diall. Deor. 26, 1: *ὤνησας διδάξας τὰ γνωρίσματα.* Plutarch. Moral. p. 719. A: *ὤνησας, ἔφη, τον λόγον οὐ σεαυτοῦ*

οῦν δαιμόνια μὲν φής με καὶ νομίζειν καὶ διδάσκειν, εἴτ' οὖν καινὰ εἴτε παλαιά· ἀλλ' οὖν δαιμόνιά γε νομίζω κατὰ τὸν σὸν λόγον, καὶ ταῦτα καὶ διωμόσω ἐν τῇ ἀντιγραφῇ. εἰ δὲ δαιμόνια νομίζω, καὶ δαίμονας δήπου πολλὴ ἀνάγκη νομίζειν μέ ἐστιν. οὐχ οὕτως ἔχει; ἔχει δή· τίθημι γάρ σε ὁμολογοῦντα, ἐπειδὴ
D οὐκ ἀποκρίνει. τοὺς δὲ δαίμονας οὐχὶ ἤτοι θεούς γε ἡγούμεθα ἢ θεῶν παῖδας; φῂς ἢ οὔ; *Πάνυ γε.* Οὐκοῦν εἴπερ δαίμονας ἡγοῦμαι, ὡς σὺ φῄς, εἰ μὲν θεοί τινές εἰσιν οἱ δαίμονες, τοῦτ' ἂν εἴη ὃ ἐγώ φημί σε αἰνίττεσθαι καὶ χαριεντίζεσθαι, θεοὺς οὐχ

καὶ διωμόσω] V. *διομόσω*, errore. Mox *νομίζειν ἐμὲ ἐστιν* Ven. *Δ*. b. Par. E. ut dedit Bekker.

εἰ δὲ δαιμόνια ν.] Steph. *εἰ δὲ καὶ δ.*

ποιησάμενος, ἀλλὰ κοινόν. Itaque nihil mutandum. Ceterum *μόγις* est tandem aliquando, de quo usu v. ad Protagor. p. 348. C.

ἀλλ' οὖν δαιμόνιά γε νομίζω] Referenda sunt haec verba ad ea, quae proxime praecedunt, *εἴτ' οὖν καινὰ εἴτε παλαιά*.

διωμόσω ἐν τῇ ἀντιγραφῇ] *Ἀντιγραφὴ* h. l. idem est quod cap. III. *ἀντωμοσία*, h. e. libellus accusationis, cuius usus exemplum desiderabat Schoemann. de re iudiciaria Athen. p. 629., qui nunc sententiam suam retractavit ad Isaeum p. 347. Hoc libello iudicibus tradito, actor iurare calumniam debebat, quod fecerat etiam Meletus. Ceterum hanc *ἀντιγραφὴν* puto ab ipsa *γραφῇ* eodem modo differre, quo differt ab ea *ἀντωμοσία*: unde nominis ratio habet explicationem.

D. *ἤτοι θεούς γε ἡγούμεθα ἢ θεῶν παῖδας*] Phaedon. p. 76. A. *ἤτοι ἐπιστάμενοί γε αὐτὰ γεγόναμεν — ἢ ὕστερον — ἀναμιμνήσκονται.* Gorg. p. 460. A. *ἤτοι πρότερόν γε ἢ ὕστερον μαθόντα παρὰ σοῦ.* Ibid. p. 467. E. Thucyd. I. 40. 1. II. 10, 2. VI. 34, 2. Protag. 331. B. Elmslei. ad Med. 1263. Attulimus haec, quia hoc quoque loquendi genus male a criticis est tentatum. Patet vero priorem disiunctivae sententiae partem in talibus maiore cum vi efferri, ut h. l., ubi Germanice dixeris: entweder gar Götter, oder Göttersöhne. Ponitur autem hic nomen *δαίμονες* latiore significatione, qua vel deos superos denotat vel genios, quorum est, communionem inter homines atque deos iungere et tanquam medium inter utrosque locum ita explere, ut homines tueantur et custodiant. Illo significatu creberrimum est apud poëtas, maxime apud antiquiores; hoc in scriptis quum aliorum tum Platonis inprimis frequentatur; conf. Legg. IV. p. 713. D. sqq. p. 717. B. Sympos. p. 202. E. al. Tenendum hoc diligenter, quo magis vis argumentationis percipiatur. Mox de repetitione verborum: *ἐπειδή γε δαίμονας ἡγοῦμαι* v.

ἡγούμενον φάναι ἐμὲ θεοὺς αὖ ἡγεῖσθαι πάλιν, ἐπειδήπερ γε δαίμονας ἡγοῦμαι· εἰ δ' αὖ οἱ δαίμονες θεῶν παῖδές εἰσι νόθοι τινὲς ἢ ἐκ νυμφῶν ἢ ἔκ τινων ἄλλων, ὧν δὴ καὶ λέγονται, τίς ἂν ἀνθρώπων θεῶν μὲν παῖδας ἡγοῖτο εἶναι, θεοὺς δὲ μή; ὁμοίως γὰρ ἂν ἄτοπον εἴη, ὥσπερ ἂν εἴ τις ἵππων μὲν παῖδας E ἡγοῖτο ἢ καὶ ὄνων τοὺς ἡμιόνους, ἵππους δὲ καὶ ὄνους μὴ ἡγοῖτο εἶναι. ἀλλ', ὦ Μέλητε, οὐκ ἔστιν ὅπως σὺ ταῦτα οὐχὶ ἀποπειρώμενος ἡμῶν ἐγράψω τὴν γραφὴν ταύτην, ἢ ἀπορῶν ὅ τι ἐγκαλοῖς ἐμοὶ ἀληθὲς ἀδίκημα· ὅπως δὲ σύ τινα πείθοις ἂν καὶ σμικρὸν νοῦν

D. *θεούς γε ἡγούμεθα*] Vett. editt. post *ἡγούμεθα* addunt *εἶναι*, quod om. Bodl. Ven. b. Vat. Vind. 1. 4. 6. Flor. c. g. h. Par. DST.

p. 28. A.

Οὐκοῦν εἴπερ δαίμ. ἡγ.] Conditioni primariae subiecta duplex secundaria conditio est, cui duplex respondet apodosis. Sic periodus intricatior explicanda.

ὧν δὴ καὶ λέγονται] Gorg. p. 453. E. *πάλιν δ' εἰ ἐπὶ τῶν αὐτῶν τεχνῶν λέγομεν, ὧνπερ νῦν δή κ. τ. λ.* Phaed. p. 76. A. *ἢ ἐν τούτῳ (χρόνῳ) ἀπόλλυμεν, ᾧπερ καὶ λαμβάνομεν.* Lachet. p. 192. B. Sed otium nobis fecerunt Fischer. ad Weller. III. 1. p. 99. Schaefer. ad Dionys. de Compos. verb. p. 399. ad Sophocl. Oed. Col. v. 749. ad Demosth. de Coron. p. 271. 24. ed. R. Heindorf. ad Gorg. p. 249. ad Phaedon. p. 91. Ast. ad Legg. p. 188. Matth. Gr. §. 595. Eadem loquendi ratione usi sunt etiam scriptores Latini, de quibus vide Bremium ad Cornel. Nep. Cimon. III. §. 1.

ὄνων τοὺς ἡμιόνους] Mulos cur memoret, in aprico est. Hi enim quum parentibus utantur duplicis generis, equis et asinis, nihil certe hoc exemplo aptius ad declarandum id, quod nunc declaratur, prolem sine parentibus cogitari posse nullam. Itaque non assentior Bäumleinio in Jahnii Annal. Novv. Supplem. Fasc. IV. a. 1840. p. 545 sq. *τοὺς ἡμιόνους* pro glossemate habenti, licet ille Hermannum consentientem habeat. Sed nec *ἢ* post *ἡγοῖτο* exterminandum, sicuti voluerunt J. H. Voss., Schleiermacher. et Forster. Nam recte Fischerus: „Sed *ἡμίονοι* dici possunt et *ἵππων παῖδες* et *ὄνων παῖδες*, quum non solum ex equo et asina, sed etiam ex asino et equa generentur et consilium dicentis declaret, eum genitores, non item genitrices mulorum commemorare velle ac debere."

οὐκ ἔστιν ὅπως σὺ —] *ταῦτα* ad *ἀποπειρώμενος* referas: his s. hac ratione nos tentans. Xenoph. Oec. 19, 13. *ἀποπειρᾷ μου καὶ τοῦτο, ἔφη, μάλιστα πάντων ἐπιστάμενος.* v. Matthiae Gr. §. 425. et 471. 13. Quo neglecto Hermannus verba *ταύτην τὴν γραφὴν* tamquam suspecta notavit, offensus ille fortasse etiam loci hyperbato.

ἔχοντα ἀνθρώπων, ὡς [οὐ] τοῦ αὐτοῦ ἀνδρός ἐστι καὶ δαιμόνια καὶ θεῖα ἡγεῖσθαι, καὶ αὖ τοῦ αὐτοῦ μήτε
28 δαίμονας μήτε θεοὺς μήτε ἥρωας, οὐδεμία μηχανή ἐστιν.

Cap. XVI. Ἀλλὰ γάρ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ὡς μὲν ἐγὼ οὐκ ἀδικῶ κατὰ τὴν Μελήτου γραφήν, οὐ πολλῆς μοι δοκεῖ εἶναι ἀπολογίας, ἀλλ' ἱκανὰ καὶ ταῦτα· ὃ δὲ καὶ ἐν τοῖς ἔμπροσθεν ἔλεγον, ὅτι πολλή μοι ἀπέχθεια γέγονε καὶ πρὸς πολλούς, εὖ ἴστε ὅτι ἀληθές ἐστι. καὶ τοῦτ' ἔστιν ὃ ἐμὲ αἱρήσει, ἐάνπερ αἱρῇ οὐ Μέλητος, οὐδὲ Ἄνυτος, ἀλλ' ἡ

E. ὡς οὐ τοῦ αὐτοῦ [ἀνδρός]] οὐ, vulgo omissum Bodl. Ven.

E. ὡς οὐ τοῦ αὐτοῦ — οὐδεμία μηχανή ἐστιν.] Hoc dicit: nullis unquam artibus poteris cuiquam paullo prudentiori persuadere, convenire in unum eundemque hominem, ut daemonia ac divina esse statuat, et rursus nec deos nec daemones nec heroas esse credat; h. e. non poteris ostendere ac docere, fieri posse, ut idem homo daemonia ac divina esse credat, et tamen idem deos ac daemones et heroas esse neget, quandoquidem qui res divinas ac daemonias esse existimat, eum necesse est etiam earum auctores esse credere. Haec vero quum loci sententia sit, sponte intelligitur, importune in codd. ante τοῦ αὐτοῦ ἀνδρός inculcatum esse οὐ, quo recte carent vett. editt. Nimirum inseruerunt voculam temere qui neglexissent in altero orationis membro non sic scriptum esse: καὶ αὖ τοῦ αὐτοῦ καὶ δαίμονας καὶ θεοὺς καὶ ἥρ., sed pro καὶ iam inferri μήτε. Ceterum in altero membro oratoria quadam ubertate τοῦ αὐτοῦ denuo repetitur, quo fortius indicetur temeritatis magnitudo, quae ista utpote inter se pugnantia uni eidemque homini tribuat.

Cap. XVI. P. 28. Ἀλλὰ γάρ, ὦ ἄνδρες —] Absoluta ipsa defensione Socrates instituit de aliis rebus disserere eodem pertinentibus. Et primum quidem queritur periculum esse, ne odium multitudinis sibi innocenti mortem afferat; deinde vero ostendit etiam se in ea esse sententia, ut viro bono honestatem et officium omnibus omnino rebus, etiam ipsi vitae, anteponenda esse existimet. De v. ἱκανὰ καὶ ταῦτα v. ad Remp. VI. p. 507. D. ibique ann.

ὃ ἐμὲ αἱρήσει] quod me capiet, deprehendet, eoque opprimet, h. e. efficiet ut condemner. Metaphora a cursu vel persecutione hostili repetita. De Republ. X. p. 613. D. ἐπὶ τέλους τοῦ δρόμου αἱρεθέντες καταγέλαστοι γίγνονται. conf. infra p. 38. D. p. 39. A.B. unde imago lucem pleniorem recipiet. Ceterum constat in foro cognatum καθαιρεῖν ita usurpari, ut significet damnare, de quo vocis usu exponit Pollux Onom. VIII. 15. Lysias adv. Agorat. p. 467. τὴν μὲν καθαιροῦσαν (ψῆφον) — τὴν δὲ σώζουσαν. Eurip. Orest. v. 861. καθεῖλεν ἡμᾶς. Soph. Antig. v. 275. al.

ἀλλ' ἡ — διαβολή τε καὶ φθόνος] Verissime iudicavit Fischerus haec verba etiam abesse potuisse, quum praecedat

τῶν πολλῶν διαβολή τε καὶ φθόνος. ἃ δὴ πολλοὺς καὶ ἄλλους καὶ ἀγαθοὺς ἄνδρας ᾕρηκεν, οἶμαι δὲ καὶ αἱρήσειν· οὐδὲν δὲ δεινόν, μὴ ἐν ἐμοὶ στῇ. B

Ἴσως δ' ἂν οὖν εἴποι τις, Εἶτ' οὐκ αἰσχύνει, ὦ Σώκρατες, τοιοῦτον ἐπιτήδευμα ἐπιτηδεύσας, ἐξ οὗ κινδυνεύεις νυνὶ ἀποθανεῖν; Ἐγὼ δὲ τούτῳ ἂν δίκαιον λόγον ἀντείποιμι, ὅτι Οὐ καλῶς λέγεις, ὦ ἄνθρωπε, εἰ οἴει δεῖν κίνδυνον ὑπολογίζεσθαι τοῦ ζῆν ἢ τεθνάναι ἄνδρα, ὅτου τι καὶ σμικρὸν ὄφελός ἐστιν, ἀλλ' οὐκ ἐκεῖνο μό-

a. b. Vat. Coisl. sex Vindb., Flor. a. d. h. i. Par. CDEHT. Ang. al. tuentur. Sed ἀνδρός in libris multis deest.

pronomen τοῦτο, quod eandem rem iam significat. Adiecta sunt autem oratoria quadam ubertate, ut fit in oppositionibus. Similia ad Gorg. p. 521. D. E. et Protag. 316. C. annotavimus. In proximis quod Cobet. Varr. Lectt. p. 300. καὶ ante ἀγαθοὺς ἄνδρας deleri vult, minime viro docto assentiendum putamus. Nam πολλοὺς καὶ ἄλλους, etiam multos alios, in unam notionem coarctatur, ut recte deinde subiungatur καὶ ἀγαθούς, conf. Matthiae Gr. §. 444. 4. Nec vero assensione dignum quod Hirschig. fidenter Platoni obtrusit: πολλοὺς καὶ καλοὺς καὶ ἀγ. quo cur recte careamus, sponte intelligitur.

οὐδὲν δὲ δεινόν, μὴ ἐν ἐμοὶ στῇ] h. e. neque vero periculum est, ne ego sim ultimus, quem damnet invidia et odium multitudinis, ut recte interpretatur Fischerus. Nimirum mansit in metaphora, quoniam praecessit αἱρεῖν, dicens, μὴ ἐν ἐμοὶ στῇ. Sententia verborum igitur haec est: non est metuendum, periculum non est, ne ista mala calumniae et invidiae non amplius grassentur, sed in me aliquando cessent et conquiescant s. desinant. Eodem dicendi genere Sophocl. Aiac. v. 198 sqq. ἐχθρῶν δ' ὕβρις — ὁρμᾶται· ἐμοὶ δ' ἄχος ἕστακεν, ubi liquet ἕστακεν propter antegressum ὁρμᾶται dictum esse. Ibid. v. 950., ubi Tecmessa: οὐκ ἂν τάδ' ἔστη τῇδε, μὴ θεῶν μέτα, non haec mala hic constitissent, s. desiissent, cessavissent, diis non iuvantibus, respiciens ad verba Chori antegressa: ἀλλ' ἀπείργοι θεός. — De constructione Phaedon. p. 84. B. οὐδὲν δεινόν, μὴ φοβηθῇ, ubi v. annot.

B. *Εἶτ' οὐκ αἰσχύνει*] De εἶτα in interrogationibus ita usurpato, ut indicet admirationem atque indignationem, v. Valcken. ad Phoen. v. 549. Viger. p. 395. Buttmann. Gr. §. 136.

εἰ οἴει δεῖν κίνδυνον ὑπολογίζεσθαι —] Criton. c. 8. κἂν φαινώμεθα ἄδικα αὐτὰ ἐργαζόμενοι, μὴ οὐ δέῃ ὑπολογίζεσθαι οὔτ' εἰ θνήσκειν δεῖ παραμένοντας καὶ ἡσυχίαν ἄγοντας οὔτε ἄλλο ὁτιοῦν πάσχειν πρὸ τοῦ ἀδικεῖν. Cf. infra p. 28. D. Verba τοῦ ζῆν ἢ τεθνάναι tamquam otiosa abiecit Hirschig.; quo iure, viderint alii.

ὅτου τι καὶ σμικρὸν ὄφελός ἐστιν] Euthyphr. p. 4. E. οὐδὲν γὰρ ἄν μου ὄφελος εἴη. Legg. IX. p. 856. C. πᾶς γὰρ ἀνήρ,

νον σκοπεῖν, ὅταν πράττῃ τι, πότερον δίκαια ἢ ἄδικα
πράττει, καὶ ἀνδρὸς ἀγαθοῦ ἔργα ἢ κακοῦ. φαῦλοι γὰρ
C *ἂν τῷ γε σῷ λόγῳ εἶεν τῶν ἡμιθέων ὅσοι ἐν Τροίᾳ τετελευ-*
τήκασιν, οἵ τε ἄλλοι καὶ ὁ τῆς Θέτιδος υἱός, ὃς τοσοῦτον τοῦ
κινδύνου κατεφρόνησε παρὰ τὸ αἰσχρόν τι ὑπομεῖναι, ὥςτε
ἐπειδὴ εἶπεν ἡ μήτηρ αὐτῷ προθυμουμένῳ Ἕκτορα ἀπο-
κτεῖναι, θεὸς οὖσα, οὑτωσί πως, ὡς ἐγῷμαι, Ὦ παῖ, εἰ
τιμωρήσεις Πατρόκλῳ τῷ ἑταίρῳ τὸν φόνον καὶ Ἕκτορα
ἀποκτενεῖς, αὐτὸς ἀποθανεῖ· αὐτίκα γάρ τοι, φησί, μεθ'
Ἕκτορα πότμος ἑτοῖμος· ὁ δὲ ταῦτ' ἀκούσας τοῦ μὲν θα-
D *νάτου καὶ τοῦ κινδύνου ὠλιγώρησε, πολὺ δὲ μᾶλλον δεί-*

Cap. XVI. P. 28. B. *ὅταν πράττῃ τι*] Accessit *τι* ex uno Paris. S. Forsterus coniecit *ὅ τι ἂν πρ.*, probante Wolfio. *Πράττειν* sic absolute positum non in usu fuit.

D. *τεθναίην δίκην ἐπιθ.*] V. *τὴν δίκην*. Recte Bodl. Vat. Ven. b. alii meliores articulum omittunt.

τάξῃ ἢ ἡγησάμενος] Accessit *ἢ* ex Bodl. Ven. b. Vind. 1.

οὐ καὶ σμικρὸν ὄφελος. Criton. c. 5. *εἴ τι καὶ σμικρὸν ἡμῶν ὄφελος*. v. Hemsterhus. ad Lucian. Timon. c. 55. Kuster. ad Aristoph. Eccles. v. 53. Valcken. ad Herodot. VIII. 68. et mea Euthyphron. p. 31. ed. Lips.

C. *καὶ ὁ τῆς Θέτιδος υἱός*] Respicitur ad locum Iliad. *σ'*. v. 90 sqq. — *παρὰ τὸ αἰσχρόν τι ὑπομεῖναι*, prae turpitudinis macula et opinione, h. e. ne diceretur mortem Patrocli amici aequo animo tulisse, ut recte interpretatur Fischerus. Nam *παρὰ* quarto casui iunctum comparationem indicat v. Matthiae Gr. §. 588. c.

αὐτίκα γάρ τοι, φησί, μεθ' Ἕκτορα] Haec quasi *παρενθέτως* interponuntur; ut cum reliquis verbis non apte cohaereant.

ὁ δὲ ταῦτ' ἀκούσας] Per anacoluthiam continuatur oratio, diciturque *ὁ δὲ ταῦτ ἀκούσας κτλ.* perinde ac si non antecesserit *ὥςτε*. Itaque *ὁ δὲ* cur interpositum sit, facile apparet. Dein Hirschig. cum Mudgio *μὴ τιμωρῶν* pro *μὴ τιμωρεῖν* edidit, nulla certe urgente necessitate, siquidem recte dictum est: *δείσας τὸ μὴ τοῖς φίλοις τιμωρεῖν*.

D. *αὐτίκα — τεθναίην*] Iliad. *σ'*. v. 98. et 104.

μὴ αὐτὸν οἴει —] Heusdius Specim. crit. p. 12. legendum putabat *οἷον*. Quo non opus. Nam *μὴ* habet vim interrogandi, ut saepe, ita ut respondeat nostro: doch nicht etwa, quo sic utimur, ut rem negari velimus. v. Hermann. ad Viger. p. 789. Gregor. Corinth. p. 162. et 824 ed. Schaef. Ceterum ne quis cum Heusdio Specim. crit. p. 12. scribendum arbitretur *μὴ οὖν αὐτὸν οἴει*, eodem modo Gorg. p. 512. B., ubi postquam Socrates Callicli respondit, addit haec: *μή σοι δοκεῖ κατὰ τὸν δικανικὸν εἶναι;* Vide ibi Heindorfium.

ἢ ἡγησάμενος —] Ne cui videatur *ἢ* alieno loco intrusum esse, sicuti visum est Wexio in Annal. Phil. et Paed. Jahnianis a. 1856. Fac. X. p. 670., orationis tenor in proximis non servatur, quum addatur *ἢ ὑπ' ἄρ-*

σας τὸ ζῆν κακὸς ὢν καὶ τοῖς φίλοις μὴ τιμωρεῖν, Αὐτίκα, φησί, τεθναίην δίκην ἐπιθεὶς τῷ ἀδικοῦντι, ἵνα μὴ ἐνθάδε μένω καταγέλαστος παρὰ νηυσὶ κορωνίσιν, ἄχθος ἀρούρης. μὴ αὐτὸν οἴει φροντίσαι θανάτου καὶ κινδύνου; οὕτω γὰρ ἔχει, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τῇ ἀληθείᾳ· οὗ ἄν τις ἑαυτὸν τάξῃ ἢ ἡγησάμενος βέλτιον εἶναι ἢ ὑπ' ἄρχοντος ταχθῇ, ἐνταῦθα δεῖ, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, μένοντα κινδυνεύειν, μηδὲν ὑπολογιζόμενον μήτε θάνατον μήτε ἄλλο μηδὲν E
πρὸ τοῦ αἰσχροῦ.

Cap. XVII. Ἐγὼ οὖν δεινὰ ἂν εἴην εἰργασμένος, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, εἰ, ὅτε μέν με οἱ ἄρχοντες ἔταττον,

4. 6 Flor. g. h. Par. ST. Dein vulg. *βέλτιστον*, quod cum Bekkero ex Φ.S. Flor. g. Vind. h. correximus. v. exeg.

μήτε ἄλλο μηδέν] V. *μήτε ἄλλο τι μηδέν*: sed Bodl. Coisl. Vat. Ven. Δ. b. Par. DEST. Vind. 1. 4. 6. Flor. a. c. d. g. h. recte om. *τι*.

χοντος ταχθῇ. Volebat enim orator dicere *ἢ ὑπ' ἄρχοντος κελευσθείς*, quod profecto rectissime dicitur, ut Germ. denn wo einer sich hingestellt hat entweder in der Ueberzeugung, dass es so gut sei, oder von einem Obern (dem er Gehorsam zu leisten hat) dazu befehligt. Eandem prorsus orationis formam habet Demosthen. De Rhodior. libert. p. 197. ed. Reisk. *εἰ γάρ τί που καὶ κεκράτηκε τῆς πόλεως βασιλεύς, ἢ τοὺς πονηροτάτους τῶν Ἑλλήνων πείσας ἢ οὐδαμῶς ἄλλως κεκράτηκεν.* Vulgo *ἢ* ante *ἡγησάμενος* aberat, quo omisso locus nihil sane habet insolentiae. Pro *βέλτιστον* quod dedimus *βέλτιον*, usum loquendi videntur ignorasse, qui superlativum scripserunt. De usu comparativi v. ad Criton. p. 54. B. Phaed. p. 72 D. et p. 98. E.

πρὸ τοῦ αἰσχροῦ] Phaedon. p. 99. A: *εἰ μὴ δικαιότερον ᾤμην καὶ κάλλιον εἶναι πρὸ τοῦ φεύγειν.* Criton. c. 16: *μήτε παῖδας περὶ πλείονος ποιοῦ μήτε τὸ ζῆν μήτε ἄλλο μηδὲν πρὸ τοῦ δικαίου.* Vide infra ad p. 29. B. De sententia cf. Criton. c. 12. extr., ubi agitur de obedientia patriae legibusque publicis praestanda; et Sophocl. Antigon. v. 681: *Δορός τ' ἂν ἐν χειμῶνι προστεταγμένον μένειν*, unde hunc locum expressum esse iudicabat Valcken. ad Phoeniss. v. 248.

Cap. XVII. *δεινὰ ἂν εἴην εἰργασμένος*] Heindorfius ad Gorg. p. 518. E. „*Ἐργάζεσθαι* h. l. pro *ποιεῖν* adhibitum, ut saepe. Sic Apolog. p. 28. E. Lachet. p. 200. B." Non credo. Reddiderim haec Germanice sic: „Arges nun hätte ich verübt" (non gethan).

E. *εἰ, ὅτε μέν με — τότε μὲν οὐ ἐκ. — τοῦ δὲ θεοῦ — ἐνταῦθα δέ —*] Buttmannus ad Demosthen. Mid. p. 155., ubi alios huiusmodi locos collegit, „Quoties, inquit, apud Atticos per duplex eiusmodi *μὲν* duplexque *δὲ* incedit oratio, facile quivis sentiat graviorem fieri orationem." Conf. Matthiae Gr. Gr. §. 622. 5. Isocrat. Areopag. 18: *παρ' οἷς μὲν*

οὓς ὑμεῖς εἵλεσθε ἄρχειν μου, καὶ ἐν Ποτιδαίᾳ καὶ ἐν Ἀμφιπόλει καὶ ἐπὶ Δηλίῳ, τότε μὲν οὗ ἐκεῖνοι ἔταττον ἔμενον, ὥςπερ καὶ ἄλλος τις, καὶ ἐκινδύνευον ἀποθανεῖν, τοῦ δὲ θεοῦ τάττοντος, ὡς ἐγὼ ᾠήθην τε καὶ ὑπέλαβον, φιλοσοφοῦντά με δεῖν ζῆν καὶ ἐξετάζοντα ἐμαυτὸν καὶ
29 *τοὺς ἄλλους, ἐνταῦθα δὲ φοβηθεὶς ἢ θάνατον ἢ ἄλλο ὁτιοῦν πρᾶγμα λίποιμι τὴν τάξιν. δεινὸν μέντ' ἂν εἴη, καὶ ὡς ἀληθῶς τότ' ἄν με δικαίως εἰςάγοι τις εἰς δικαστήριον, ὅτι οὐ νομίζω θεοὺς εἶναι ἀπειθῶν τῇ μαντείᾳ καὶ δεδιὼς θάνατον καὶ οἰόμενος σοφὸς εἶναι οὐκ ὤν. τὸ γάρ τοι θάνατον δεδιέναι, ὦ ἄνδρες, οὐδὲν ἄλλο ἐστὶν ἢ δοκεῖν σοφὸν εἶναι μὴ ὄντα· δοκεῖν γὰρ εἰδέναι ἐστὶν ἃ οὐκ*

Cap. XVII. P. 29. *λίποιμι τὴν τάξιν*] Sic Vind. 1. 4. Flor. c. h. Ven. b. Par. DS. pro vulg. *λείποιμι*. Bodl. *λίποιμι*. Dein codd. plurimi cum Bodl. pr. *δεινόν τ' ἂν εἴη*, omisso *μέν*. male.
καὶ τοῦτο πῶς οὐκ ἀμ.] Euseb. *καί τοι πῶς*.

γὰρ μήτε φυλακὴ μήτε ζημία τῶν τοιούτων καθέστηκε, μήθ' αἱ κρίσεις ἀκριβεῖς εἰσι, παρὰ τούτοις μὲν διαφθείρεσθαι καὶ τὰς ἐπιεικεῖς τῶν φύσεων, ὅπου δὲ μήτε λαθεῖν τοῖς ἀδικοῦσι ῥάδιόν ἐστι, μήτε φανεροῖς γενομένοις συγγνώμης τυχεῖν, ἐνταῦθα δ' ἐξιτήλους γίγνεσθαι τὰς κακοηθείας; qui locus huic simillimus est. Praeterea tirones advertant modorum varietatem *ἔμενον καὶ ἐκινδύνευον*, et *λίποιμι*. Etenim indicativus rem spectat, quae vere accidit; optativus rem, quae fieri posse cogitatur; v. Schaeferi Melett. p. 111.

καὶ ἐν Ποτιδαίᾳ — Δηλίῳ] De Socratis stipendiis v. Symp. 219. sqq. Charm. p. 153. Lach. p. 181. Laert. II. 22 sqq. ibique Menagius; Athenaeus V. 15. ibique Casaubonus; Aelian. V. H. III. 17. ibique Kuhnius et Perizonius; Cicero de Divin. I. 54. ibique Davisius. — *θεοῦ τάττοντος*, h. e. deo iubente.

ἄλλο ὁτιοῦν πρᾶγμα] Gravius paullo est *ὁτιοῦν πρᾶγμα* quam simplex *ὁτιοῦν*, licet alibi etiam hoc usurpatum reperiatur. Ex quo sponte apparet, quo iure Hirschig. *πρᾶγμα* abiecerit. Nec vero idem audiendus in proximis est, ubi invitis libris omnibus *εἰςαγάγοι* scribi et *εἰς δικαστήριον*, ut praeter Atticismi usum adiectum, deleri iussit. Nam ut *εἰςάγειν* interdum sine *εἰς δικαστήριον* dicatur, velut Aristoph. Nubb. v. 840., tamen inde non sequitur, ut plena dictio ubique decurtanda sit. Dixerunt vero *εἰςάγειν εἰς τὸ δικαστήριον* etiam Demosth. p. 1147. 1175. Xenoph. Hipparch. I. 9 et 10. Plato Legg. XI. p 932. C. XII. 955. C. 958. C. Gorg. p. 521. C. etc.

P. 29 *ἀπειθῶν τῇ μαντείᾳ*] Videlicet *τοῦ θεοῦ*.

δοκεῖν γὰρ εἰδέναι — οἶδεν] Plene dicendum erat: *ἔστι γὰρ ἐκεῖνο* (sc. *τὸ θάνα-*

οἶδεν. οἶδε μὲν γὰρ οὐδεὶς τὸν θάνατον οὐδ' εἰ τυγχάνει τῷ ἀνθρώπῳ πάντων μέγιστον ὂν τῶν ἀγαθῶν, δεδίασι δ' ὡς εὖ εἰδότες, ὅτι μέγιστον τῶν κακῶν ἐστι. καὶ τοῦτο πῶς οὐκ ἀμαθία ἐστὶν αὕτη ἡ ἐπονείδιστος, ἡ τοῦ οἴεσθαι B
εἰδέναι ἃ οὐκ οἶδεν; ἐγὼ δέ, ὦ ἄνδρες, τούτῳ καὶ ἐνταῦθα ἴσως διαφέρω τῶν πολλῶν ἀνθρώπων, καὶ εἰ δή τῳ σοφώτερός του φαίην εἶναι, τούτῳ ἄν, ὅτι οὐκ εἰδὼς ἱκανῶς περὶ τῶν ἐν Ἅιδου οὕτω καὶ οἴομαι οὐκ εἰδέναι. τὸ δὲ ἀδικεῖν καὶ ἀπειθεῖν τῷ βελτίονι, καὶ θεῷ καὶ ἀνθρώπῳ, ὅτι κακὸν καὶ αἰσχρόν ἐστιν οἶδα. πρὸ οὖν τῶν κακῶν, ὧν οἶδα ὅτι κακά ἐστιν, ἃ μὴ οἶδα εἰ ἀγαθὰ ὄντα τυγχάνει, οὐδέποτε φοβηθήσομαι οὐδὲ

B. *καὶ ἀπειθεῖν*] V. *καὶ τὸ ἀπειθεῖν*, invitis codd. plurimis atque optimis. v. ad Phileb. p. 4.

οὐδέποτε φοβηθήσομαι] V. *φοβήσομαι*, quod e Stob. Eusebio Vat. Ven. b. Vind. 1. 4. 6. Flor. d. e. g. h. Par. DS. mutatum. Vulg. tenent Turicc. cum cod. Bodl.

τον δεδιέναι δοκεῖν εἰδέναι ἃ οὐκ οἶδεν. De tertia persona *οἶδεν*, propterea, quod in infinitivo *δοκεῖν* aliunde pendente notio pronominis *τινὰ* continetur, sine *τις* posita, h. e. sic, ut *τις* intelligatur, v. Hermann. ad Viger. p. 725. Schaefer. ad Lambert. Bos. 476. Porson. ad Eurip. Orest. v. 308. et Matth. Gr. § 295. 2. Charmid. p. 167. B: *εἰ δυνατόν ἐστι τὸ ἃ οἶδε καὶ μὴ οἶδεν εἰδέναι.* Lysid. p. 212. B. De Rep. VI. p. 596. C. Euthydem. p. 284. A. Crit. p. 49. C., Symp. p. 187. C.

καὶ τοῦτο πῶς οὐκ ἀμ.] *καὶ* cum vi pronuntiandum, ut saepe in sententiis oppositionem continentibus, ubi frustra fuere qui *καί τοι* requirerent. v. Wolf. ad Leptin. p. 238. Deinde *τοῦτο* Fischerus errore pro *διὰ τοῦτο* positum esse putavit: est enim nominativus subiecti; de quo v. Matthiae Gr. 440. 8. et nostra ad Phaedr. p. 245. C. Mox verba *ἡ τοῦ οἴεσθαι εἰδέναι* ita intelligas: quae in eo cernitur, ut quis se scire opinetur quae non sciat. v. Matthiae Gr. §. 375.

B. *τούτῳ ἄν*] Intell. *φαίην εἶναι* vel *εἴην*. Proximum *οὕτω* positum est, quia *οὐκ εἰδὼς* idem significat, quod *ὥσπερ οὐκ οἶδα*. Alia ratio est eorum, quae illustravi ad Philebum p. 135. ed. 1. Formula *τῶν πολλῶν ἀνθρώπων* ne quem offendat, eodem modo infra p. 35. A. Euthyphron. p. 4. E. *οὐδέ τῳ ἂν διαφέροι Εὐθύφρων τῶν πολλῶν ἀνθρώπων.* Phaedon. p. 65. A. *δοκεῖ γέ που — τοῖς πολλοῖς ἀνθρώποις.* Ibid. p. 81. D. *ὥς φασιν οἱ πολλοὶ ἄνθρωποι.* Ibid. p. 92. C. *ὅθεν καὶ τοῖς πολλοῖς ἀνθρώποις δοκεῖ.* Nec tamen Hirschig. verecundatus est in talibus v. *ἄνθρωποι* furca scilicet expellere, non ille sentiens formula pleniore vulgi imperitiam aliquanto fortius notari quam simplici isto *οἱ πολλοί.*

πρὸ οὖν τῶν κακῶν — οὐδὲ φεύξομαι] In his *φο-*

φεύξομαι. ὥςτε οὐδ' εἴ με νῦν ὑμεῖς ἀφίετε, Ἀνύτῳ
C ἀπιστήσαντες, ὃς ἔφη ἢ τὴν ἀρχὴν οὐ δεῖν ἐμὲ δεῦρο εἰςελθεῖν, ἤ, ἐπειδὴ εἰςῆλθον, οὐχ οἷόν τε εἶναι τὸ μὴ ἀποκτεῖναί με, λέγων πρὸς ὑμᾶς, ὡς, εἰ διαφευξοίμην, ἤδη ἂν ὑμῶν οἱ υἱεῖς ἐπιτηδεύοντες ἃ Σωκράτης διδάσκει πάντες παντάπασι διαφθαρήσονται, — εἴ μοι πρὸς ταῦτα εἴποιτε Ὦ Σώκρατες, νῦν μὲν Ἀνύτῳ οὐ πεισόμεθα, ἀλλ' ἀφίεμέν σε, ἐπὶ τούτῳ μέντοι, ἐφ' ᾧτε μηκέτι ἐν ταύτῃ τῇ ζητήσει διατρίβειν μηδὲ φιλοσοφεῖν· ἐὰν δὲ ἁλῷς ἔτι τοῦτο πράτ-

C. *Ἀνύτῳ ἀπιστήσαντες*] Steph. *ἀπειθήσαντες*. Ald. Bas. 1. *ἀπιθήσαντες*, Bas. 2. cum Bodl. Vat. Ven. b. Vind. 1. 3. 4. 6. Florentinis et ceteris fere omnibus *ἀπιστήσαντες*. v. ann.

ἤδη ἂν ὑμῶν — διαφθαρήσονται] Qui *ἂν* cum indicativo futuri iunctum concoquere non potuerunt, scribendum putarunt, quod vulgo legitur, *διαφθαρήσοιντο*. Verum indicativum magna consensione tuentur Bodl. Vat. Ven. b. Coisl. Vind. 1. 3. 4. 6. Florentini omnes, itemque Bekkeri libri praeter Ven. Ξ. et Vind. Y. sive 2. Itaque servandum duximus quod codd. meliores omnes suppeditarunt. Quanquam cavendum est ne *ἂν* in talibus cum ipso indicativo cohaerere existimetur. Apud Platonem quidem, apud quem, quantum sciamus, praeter hunc locum haec tantum reperiuntur constructionis huius exempla: Reipubl. X. p. 615. D. et Phae-

βεῖσθαι et *φεύγειν πρὸ τῶν κακῶν — ἃ μὴ οἶδα —* dictum est pro *φοβεῖσθαι μᾶλλον τὰ κακὰ ἃ οἶδα ὅτι κακά ἐστιν ἢ ταῦτα ἃ μὴ οἶδα εἰ ἀγαθὰ ὄντα τυγχάνει*. De quo quo usu praepositionis *πρὸ* v. ad p. 28. D.

ὥστε οὐδ' εἴ με νῦν ἀφίετε — τὴν ἀρχήν —] *τὴν ἀρχὴν* est prorsus, omnino, poniturque semper sic, ut insequatur negatio. v. Hermann. ad Sophocl. Antig. v. 92. et ad Viger. p. 723. Mox *ἀποκτεῖναι*, ut infra p. 30. C. D. E. 31. A. 35. A. 38. C. 39. C. D. 41. C. Crit. p. 48. C. al. est sententiis damnare mortis, quo sensu *ἀποκτείνειν* legitur etiam apud Xenoph. Mem. IV. 8, 5, ubi opponitur verbo *ἀπολύειν*. Praeterea notanda est periodi structura. Nam in protasi ter repetitum est: *εἰ — ἀφίετε, εἴ μοι —* *εἴποιτε, εἰ οὖν ἀφίοιτε*, ita ut particula *οὖν* indicet reverti orationem ad superiora, de quo voculae usu vid. Valcken. annot. ad N. F. p. 396. Sturz. Lexic. Xenoph. III. p. 358. Schweigh. Lexic. Polyb. p. 416. al. Nec vero inchoata per *ὥστε οὐδ' εἰ* structura absolvitur, sed propter triplicem protasis repetitionem denique relinquitur imperfecta, quandoquidem accommodate ad proxime antegressa subiunguntur ista: *εἴποιμ' ἂν ὑμῖν κτλ.*, quae continent apodosin. Cur autem primo dixerit *εἴ με ἀφίετε*, ac deinde usus sit modo optativo, eius rei ratio neminem, opinor, praeteribit.

C. *Ἀνύτῳ ἀπιστήσαντες*] *Ἀπιστεῖν, ἄπιστος, ἀπιστία*, dicuntur non tantum de iis, qui non credunt, qui non habent fidem aliis, verumetiam

των, ἀποθανεῖ· εἰ οὖν με, ὅπερ εἶπον, ἐπὶ τούτοις D
ἀφίοιτε, εἴποιμ' ἂν ὑμῖν, ὅτι Ἐγὼ ὑμᾶς, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἀσπάζομαι μὲν καὶ φιλῶ, πείσομαι δὲ μᾶλλον τῷ θεῷ ἢ ὑμῖν, καὶ ἕωςπερ ἂν ἐμπνέω καὶ οἷός τε ὦ, οὐ μὴ παύσωμαι φιλοσοφῶν καὶ ὑμῖν παρακελευόμενός τε καὶ ἐνδεικνύμενος ὅτῳ ἂν ἀεὶ ἐντυγχάνω ὑμῶν, λέγων οἷάπερ εἴωθα, ὅτι, Ὦ ἄριστε ἀνδρῶν, Ἀθηναῖος ὤν, πόλεως τῆς μεγίστης καὶ εὐδοκιμωτάτης εἰς σοφίαν καὶ ἰσχύν, χρημάτων μὲν οὐκ αἰσχύνει ἐπιμελούμενος, ὅπως σοι ἔσται ὡς πλεῖστα,

don. p. 61. C. Symp. 222. A. res aliter habet. Ac videtur *ἂν* ne hoc quidem loco cum *διαφθαρήσονται* connectendum esse, si quidem existimare licet, scriptorem quum dicere voluisset: *ἤδη ἂν ὑμῶν οἱ υἱεῖς ἐπιτηδεύοιεν ἃ Σωκράτης διδάσκει, καὶ πάντες παντάπασι διαφθαρήσονται,* mutato structurae tenore posuisse participium. De *ἂν* cum indicativo futuri constructo disputant Hermann. De Part. *ἂν* Libr. I. c. 8. Rostius Gr. Gr. §. 120. 6. c. *β*. p. 593. et 601 sq. ed. 4. p. 611. *β*. ed. 7. Matthiae Gr. §. 599. et Bernhardy Synt. p. 391.

D. *ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἀσπαζ.*] *ὦ* om. Bodl. Ven. II. Vind. b. Par. C.D.S.T. non praeter usum.

μᾶλλον τῷ θεῷ] Sic optimi codd. cum Bas. 2. et Euseb. Vulgo erat *τῷ θεῷ μ.*

οὐ μὴ παύσωμαι φ.] V. *παύσομαι,* quod e Bodl. Vat. Ven.

de iis, qui aliis non parent, non morigerantur et obsequuntur propterea, quod iis negant fidem. Docte de hoc verbo disseruerunt Valckenar. ad Herodot. VI. 108. Fischerus ad h. l. p. 113. Heindorf. ad Theaetet. §. 11. Sic *ἀπιστεῖν* positum etiam Legg. XII. p. 941. C. et al.

ἐφ' ᾧτε — φιλοσοφεῖν] De hac constructione v. Matth. §. 479. a. Rost. §. 125. 8. not. 12. Pro *ἐν ταύτῃ ζητήσει* Hirschig. scripsit in *ἐν ταύτῃ τῇ ἐξετάσει* coll. p. 28. E. 23. B. 38. A. Non opus, opinor.

D. *ἀσπάζομαι μὲν καὶ φιλῶ*] *Ἀσπάζεσθαι* est aliquem salutare ita, ut eum amplectaris; *φιλεῖν* salutare aliquem ita, ut eum osculeris. H. l. significant haec verba: grato laetoque animo vestram humanitatem et clementiam amplector atque veneror. Lysid. p. 217. B. *ἀναγκάζεται δέ γε σῶμα διὰ νόσον ἰατρικὴν ἀσπάζεσθαι καὶ φιλεῖν.* Legg. III. 689. A. *τὸ δὲ πονηρὸν καὶ ἄδικον δοκοῦν εἶναι φιλεῖ τε καὶ ἀσπάζεται.* De sententia verborum: *πείσομαι δὲ μᾶλλον τῷ θεῷ* conf. vocem Petri Actt. Apostol. 5, 29.

καὶ ἐνδεικνύμενος] Idem verbi usus est c. IX. extr. *τῷ θεῷ βοηθῶν ἐνδείκνυμαι, ὅτι οὐκ ἔστι σοφός.*

εἰς σοφίαν καὶ ἰσχύν] Voc. *ἰσχὺν* non de potentia, sed de animi magnitudine et fortitudine accipiendum esse egregie docuit Fischerus. Nam verba sequentia docent *ἰσχὺν* opponi curae et studio divitiarum, honoris, laudis. Ceterum eodem modo De Rep. VI. p. 494. C.

E καὶ δόξης καὶ τιμῆς, φρονήσεως δὲ καὶ ἀληθείας καὶ τῆς ψυχῆς, ὅπως ὡς βελτίστη ἔσται, οὐκ ἐπιμελεῖ οὐδὲ φροντίζεις; καὶ ἐάν τις ὑμῶν ἀμφισβητήσῃ καὶ φῇ ἐπιμελεῖσθαι, οὐκ εὐθὺς ἀφήσω αὐτὸν οὐδ᾽ ἄπειμι, ἀλλ᾽ ἐρήσομαι αὐτὸν καὶ ἐξετάσω καὶ ἐλέγξω, καὶ ἐάν μοι μὴ δοκῇ κεκτῆσθαι ἀρετήν, φάναι δέ, ὀνειδιῶ, ὅτι τα πλείστου ἄξια περὶ ἐλαχίστου ποιεῖται, τα δὲ φαυλότερα περὶ πλείονος. ταῦτα καὶ νεωτέρῳ καὶ πρεσβυτέρῳ, ὅτῳ ἂν ἐντυγχάνω, ποιήσω, καὶ ξένῳ καὶ ἀστῷ, μᾶλλον δὲ τοῖς ἀστοῖς, ὅσῳ μου ἐγγυτέρω ἐστὲ γένει. ταῦτα γὰρ κελεύει ὁ θεός, εὖ ἴστε. καὶ ἐγὼ οἴομαι οὐδέν πω ὑμῖν μεῖζον ἀγαθὸν γενέσθαι

a. b. Ξ. Vind. 1. 2. 5. Par. BCHTg. Flor. a. i. Angel. mutatum. Nam praeceptum Dawesii de aoristo l. in hoc structurae genere ubique repudiando dudum explosum est. Aoristus recte ponitur: cf. ad Phaed. p. 66. B. Mox *ἐπιμελούμενος* Bodl. Ven. b. Flor. e. g. h. Vind. 1. 4. 6. Zitt. Par. STg., quod Atticistis minus probatur. Sed v. quae monuit Buttm. Gr. Ampl. §. 114. s. v. *μέλω* coll. Protag. p. 326. A. Phaedon. p. 115. B. al. Vulgo erat *ἐπιμελόμενος*.

P. 30. *ὅσῳ μου ἐγγυτέρω ἐστὲ γένει*] V. *μοί*, quod ex Bodl. Vat. Ven. b. Vind. 1. 6. Flor. d. h. Par. DST. mutatum. Nam aut dicendum erat *μοι ἐγγ. ἐ. γένους*, aut *μου ἐγγ. ἐ. γένει*: tertia ratio loquendi consuetudini adversatur. Hipp. mai. *μεγάλης πόλεως ὤν*.

E. *ὅτι τὰ πλείστου ἄξια*] Hirschlg. *μὲν* post *τὰ* inseruit. Male. Neque enim haec orationis membra tanquam paria inter se opponuntur, sed alterum alteri subiicitur, hoc sensu: exprobrabo ipsi hoc, quod quae plurimi facienda sint, nihili faciat, quum deteriora minoris aestimet. Itaque verum quidem est, quod criticus scripsit, membra per *μὲν — δὲ* iuncta quavis fere pagina reperiri, quod vel pueruli sciunt; sed praecipitato iudicio inde collegit, ubique ita scriptum esse oportere, sicubi fieri posse videatur.

P. 30. *καὶ νεωτέρῳ — ποιήσω*] De rariore hac constructione v. Matth. §. 415. obs. 1. Bernhardy Synt. p. 123. Buttm. §. 120. 2. 3. Rost. Gr. in us. schol. §. 160. not. 5. coll. Viger. p. 289.

μᾶλλον δὲ τοῖς ἀστοῖς, ὅσῳ μου ἐγγ.] Eodem modo p. 39. D. c. 30. med. *καὶ χαλεπώτεροι ἔσονται, ὅσῳ νεώτεροί εἰσι*, i. e. *τοσούτῳ χαλ.* Gorg. p. 458. A. *μεῖζον γὰρ αὐτὸ ἀγαθὸν ἡγοῦμαι, ὅσῳπερ μεῖζον ἀγαθόν ἐστιν αὐτὸν απαλλαγῆναι κακοῦ τοῦ μεγίστου ἢ ἄλλον ἀπαλλάξαι.* Xenoph. Cyrop. I. 3. 14. Aristoph. Nubb. v. 1415. ed. Wolf. Addimus etiam De republ. V. p. 472. A. *ὅσῳ ἄν ἔφῃ, τοιαῦτα πλείω λέγῃς, ἧττον ἀφεθήσει ὑφ᾽ ἡμῶν*, ubi ante *ἧττον* intelligas *τοσούτῳ*. Ibid. VIII. p. 568. C. Lysid. p. 206 A. al. Cf. Rost. Gr. §. 97 not. 12. Ac prorsus sic etiam Latini. Liv. II. 51. Quo plures erant, maior caedes fuit Ovid. Epist. IV. 19. Veni

ἐν τῇ πόλει ἢ τὴν ἐμὴν τῷ θεῷ ὑπηρεσίαν. οὐδὲν
γὰρ ἄλλο πράττων ἐγὼ περιέρχομαι ἢ πείθων ὑμῶν
καὶ νεωτέρους καὶ πρεσβυτέρους μήτε σωμάτων ἐπιμε-
λεῖσθαι μήτε χρημάτων πρότερον μηδὲ οὕτω σφόδρα,
ὡς τῆς ψυχῆς, ὅπως ὡς ἀρίστη ἔσται, λέγων, ὅτι οὐκ B
ἐκ χρημάτων ἀρετὴ γίγνεται, ἀλλ' ἐξ ἀρετῆς χρήματα
καὶ τἆλλα ἀγαθὰ τοῖς ἀνθρώποις ἅπαντα καὶ ἰδίᾳ
καὶ δημοσίᾳ. εἰ μὲν οὖν ταῦτα λέγων διαφθείρω τοὺς
νέους, ταῦτ' ἂν εἴη βλαβερά· εἰ δέ τις με φησιν ἄλλα
λέγειν ἢ ταῦτα, οὐδὲν λέγει. πρὸς ταῦτα, φαίην ἄν,
ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἢ πείθεσθε Ἀνύτῳ, ἢ μή, καὶ

p. 304. D: *μοι τυγχάνει ἐγγύτατα γένους ὤν.* Lachet. p. 187. E: *ὃς ἂν ἐγγυτάτω Σωκράτους ᾖ λόγῳ ὥσπερ γένει.* Alia dabit Taylor. ad Lys. p. 27. ed. R.

μηδὲ οὕτω σφόδρα] V. *μήτε χρ. πρότερον μήτε ἄλλου τινὸς οὕτω σφόδρα,* quod e Bodl. Vat. Ven. b. Vind. 1. 4 6. Flor. d. g. h. Par. DST. mutatum. Dein vocem *ὅτι* post *λέγων* om. Bodl. Ven. b. Par. D.S T. Flor. h. Eam uncis secluserunt Turicenses. Videtur tamen melius retineri.

B. *καὶ ταλλα ἀγαθά*] Sic codd. ferme omnes praeter Par. E., qui cum Steph. *καί τἆλλα τἀγαθά* habet. Pro vulg. *ἡ ἀρετὴ γίγν.* scripsimus, omisso articulo, *ἀρετὴ γίγ.*, ut est in Bodl. Vat. Ven. b. Vind. 1. 4. 6. Flor. d. g. h. Par. DST.

amor gravius, quo serius; cuius generis plurima exempla collegerunt quos laudavi ad Ruddimanni Institutt. linguae Lat. T. II. p. 104.

τῷ θεῷ ὑπηρεσίαν] Nomen verbale dativo iunctum, ut Euthyphr. p. 14. D: *ὑπηρεσία τοῖς θεοῖς,* et aliis locis innumeris; v. ad Euthyphr. p. 13. D. et 15. A. Phileb. p. 16. C. Matthiae Gramm. §. 390. conf. ad p. 23. C.

B. *μηδὲ οὕτω σφόδρα*] Quod *μηδὲ* post *μήτε* infertur, adduntur haec tanquam novum orationis membrum. Grammatico alicui deberi videtur, quod vulgo editum est *μήτε ἄλλου τινὸς οὕτω σφόδρα.* Ceterum cf. c. XXVI. extr. *οὐκ ἔσθ' ὅ τι μᾶλλον — πρέπει οὕτως ὡς τὸν τοιοῦτον ἄνδρα ἐν πρυτανείῳ σιτεῖσθαι,* ubi vide annot. Hirschig. quod verba: *ὅπως ὡς ἀρ. ἔσται* sciolo alicui deberi censet, nugas istas non moramur.

καὶ τἆλλα ἀγαθὰ τοῖς ἀνθρώποις ἅπαντα] Ferri non potest quod vulgo legebatur, *καὶ τἆλλα τἀγαθά,* quod significaret: et reliqua omnia, videlicet ea, quae bona et utilia hominibus sunt. Nam totius loci rationibus adversatur. Ceterum Engelhardtum, qui repetiti articuli usum exemplis confirmari non posse putabat, meliora docebunt Poppo de Elocut. Thucyd. p. 201. et Bornemann. ad Xenoph. Apolog. p. 33.

εἰ μὲν οὖν — διαφθείρω —, ταῦτ' ἂν εἴη βλ.] De hac constructione dixi ad cap. XII extr.

ἢ πείθεσθε — ἢ μή] Gorg.

C ἢ ἀφίετε, ἢ μὴ ἀφίετε, ὡς ἐμοῦ οὐκ ἂν ποιήσοντος ἄλλα, οὐδ' εἰ μέλλω πολλάκις τεθνάναι.

Cap. XVIII. Μὴ θορυβεῖτε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἀλλ' ἐμμείνατέ μοι οἷς ἐδεήθην ὑμῶν, μὴ θορυβεῖν ἐφ' οἷς ἂν λέγω, ἀλλ' ἀκούειν· καὶ γάρ, ὡς ἐγὼ οἶμαι, ὀνήσεσθε ἀκούοντες. μέλλω γὰρ οὖν ἄττα ὑμῖν ἐρεῖν καὶ ἄλλα, ἐφ' οἷς ἴσως βοήσεσθε· ἀλλὰ μηδαμῶς ποιεῖτε τοῦτο. Εὖ γὰρ ἴστε, ἐὰν ἐμὲ ἀποκτείνητε τοιοῦτον ὄντα, οἷον ἐγὼ λέγω, οὐκ ἐμὲ μείζω

ἢ ἀφίετε, ἢ μὴ ἀφίετε] V. καὶ ἢ ἀφίετέ με, ἢ μή, ὡς ἐμοῦ κτλ. Sed με om. Bodl. Vat. Ven. b. Vind. 1. 4. 6. Flor. d. g h. Par. DST. iidemque ἀφίετε iterant. Utrumque satis eleganter.

Cap. XVIII. C. ὦ ἄνδρες Ἀθ.] ὦ om. Bodl. Ven. II. Vind. b. Par. D.S.T.

οὐδὲν ἂν βλάψειεν] Sic codd. optimi atque plurimi pro vulg. οὐδὲν βλάψει.

p. 476. D. ἢ φάθι ἢ μὴ ἃ ἐρωτῶ. Ibid. p. 475. E. De Rep. V. p. 475. B. τοῦτο δὴ φάθι, ἢ μή.

οὐκ ἂν ποιήσοντος] Participium futuri cum ἂν iunctum, sicubi per optativum, addita eadem particula, explicari potest, nihil habet insolentiae. Schaefer. ad Gregor. Corinth. p. 66. Reisig. de ἂν particula p. 102. Heindorf. ad Phaedr. p. 268. Matth. §. 598. d. Klotz. ad Dewar. De part. Vol. II. p. 153 sqq. Quod praecedit πρὸς ταῦτα, interpreteris: in Beziehung darauf, demnach; harum rerum habita ratione, quocirca.

οὐδ' εἰ μέλλω πολλάκις τεθνάναι] h. e. auch nicht wenn ich vielmal soll des Todes sein. Nam Graeci, quum moriendi tristitiam graviter indicare volunt, ipsum mortis statum et conditionem nominant pro eo, quod illum antecedit. Crito init. ἢ τὸ πλοῖον ἀφῖκται ἐκ Δήλου, οὗ δεῖ ἀφικομένου τεθνάναι με; quod gravius dictum est quam ἀποθνήσκειν με. Ibid. p. 52. C. ὡς οὐκ ἀγανακτῶν, εἰ δέοι τεθνάναι σε. Infra p. 38. D. πολὺ μᾶλλον αἱροῦμαι ὧδε ἀπολογησάμενος τεθνάναι ἢ ἐκείνως ζῆν. p. 39. E. οὔπω ἔρχομαι οἷ ἐλθόντα με δεῖ τεθνάναι. p. 41. A. ἐγὼ μὲν γὰρ πολλάκις ἐθέλω τεθνάναι, εἰ ταῦτ' ἐστὶν ἀληθῆ. Cf. Demosth. Philipp. IV. p. 138. De rebus Chersones. p. 102. De Coron. p. 301. πῶς οὐκ ἀπολωλέναι πολλάκις ἐστὶ δίκαιος; De μέλλω praesenti. futuro et praeteritis iungi solito v. Dorvill. ad Charit. p. 221. ed. Lips. Lobeck. ad Phrynich. p. 745 sqq.

Cap. XVIII. C. μὴ θορυβεῖτε] Accedit Socrates ad aliud quid. Docet enim damnationem suam atque mortem non sibi, sed civitati Atheniensium damno et detrimento fore; absolutionem et vitam emolumento et utilitati. In qua parte aeque mirari licet viri constantiam et fortitudinem atque dicendi libertatem cum ironia illa coniunctam, qua per totam vitam in disserendo uti solebat. Enim-

βλάψετε ἢ ὑμᾶς αὐτούς. ἐμὲ μὲν γὰρ οὐδὲν ἂν βλάψειεν οὔτε Μέλητος οὔτε Ἄνυτος. οὐδὲ γὰρ ἂν δύναιτο· οὐ γὰρ οἴομαι θεμιτὸν εἶναι ἀμείνονι ἀνδρὶ ὑπὸ χείρονος D βλάπτεσθαι. ἀποκτείνειε μέντ' ἂν ἴσως, ἢ ἐξελάσειεν, ἢ ἀτιμάσειεν. ἀλλὰ ταῦτα οὗτος μὲν ἴσως οἴεται καὶ ἄλλος τίς που μεγάλα κακά, ἐγὼ δ' οὐκ οἴομαι, ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον ποιεῖν ἃ οὗτος νυνὶ ποιεῖ, ἄνδρα ἀδίκως ἐπιχειρεῖν ἀποκτιννύναι. νῦν οὖν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, πολλοῦ δέω ἐγὼ ὑπὲρ ἐμαυτοῦ ἀπολογεῖσθαι, ὥς τις ἂν οἴοιτο, ἀλλ' ὑπὲρ ὑμῶν, μή τι ἐξαμάρτητε

D. οὐ γὰρ οἴομαι] V. οἶμαι, contra fidem optimorum et plurimorum codicum.

οὗτος μὲν ἴσως] V. μὲν aberat, quod optimi quique libri constantissime tuentur. Omiserunt tamen rursus Turicenses, nescimus cur.

μή τι ἐξαμάρτητε] V. τι deerat, quod optimi codd., ut Bodl. Vat. Ven. b. Vind. 4., reddiderunt.

vero vere Cicero Socratem a Platone in iudicio capitis ita introduci caussam suam defendentem arbitratur, ut non supplex aut reus, sed magister aut dominus videatur iudicum.

D. οὐ γὰρ οἴομαι θεμιτὸν εἶναι] h. e. neque enim legibus divinis consentaneum esse ac fieri posse puto; v. ad p. 21. B. coll. Xenoph. Oecon. II, 5 et 11. Deinde ἀμείνονι ἀνδρὶ dictum est pro vulg. ἀμείνω ἄνδρα, quia haec cum θεμιτὸν εἶναι coniunguntur. Attractionis genus ad Gorg. p. 513. E. Reip. III. p. 407. C. I. p. 342. B. Phaedr. p. 242. B. illustravimus. Ceterum sententiam praestantissimam multi postea celebrarunt, maxime Stoici: v. Seneca De Constant. c. 7. Davisius ad Cic. De N. D. II. 66. Maxim. Tyr. II. p. 24. Wyttenbach. ad Plut. Mor. p. 475. E. Fischer. ad h. l. — Mox ἀποκτείνειν rursus est facere, ut quis morte damnetur atque interficiatur: ἐξελαύνειν facere, ut quis multetur exsilio et urbe eiiciatur: ἀτιμάζειν facere, ut quis vel omnem civitatem amittat vel certe maxima et praecipua civitatis commoda atque iura. Quanquam pro ἀτιμάσειεν fortasse ex Stob. Serm. V. 126. reponendum est ἀτιμώσειεν, sicuti suasit Bastius ad Longin. Rhetor. p. 190. atque scripsit nuper Hermannus. De his poenarum generibus apud Athenienses usitatissimis v. Meier. et Schoemann. Process. Att. p. 740 sqq. Schoemann Antiquitatt. Juris publ. Gr. §. LX. p. 285 sq.

ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον] Intell. οἴομαι μέγα κακόν, unde pendet ἐπιχειρεῖν ἀποκτ., quod Hirschig. perperam in ἐπιχειρῶν commutavit.

πολλοῦ δέω ἐγώ] De hac constructione verbi δέω v. Heind. ad Theaet. p. 364. Matthiae Gr. §. 277. et 355.

μή τι ἐξαμ. — καταψηφισάμενοι] h. e. ne temere repudietis hoc Apollinis beneficium, vobis tributum, qui me iussit vos ob errores et vitia castigare atque ad virtutis studium

περὶ τὴν τοῦ θεοῦ δόσιν ὑμῖν ἐμοῦ καταψηφισάμενοι.
E ἐὰν γὰρ ἐμὲ ἀποκτείνητε, οὐ ῥᾳδίως ἄλλον τοιοῦτον εὑρήσετε. ἀτεχνῶς, εἰ καὶ γελοιότερον εἰπεῖν, προςκείμενον τῇ πόλει [ὑπὸ τοῦ θεοῦ] ὥςπερ ἵππῳ μεγάλῳ μὲν καὶ γενναίῳ, ὑπὸ μεγέθους δὲ νωθεστέρῳ καὶ δεομένῳ ἐγείρεσθαι ὑπὸ μύωπός τινος· οἷον δή μοι δοκεῖ ὁ θεὸς ἐμὲ τῇ πόλει προςτεθεικέναι, τοιοῦτόν τινα, ὃς ὑμᾶς ἐγείρων καὶ πείθων καὶ ὀνειδίζων ἕνα

E. ἐὰν γὰρ ἐμὲ ἀποκτείνητε] Sic recte libri meliores pro με

τῇ πόλει ὑπὸ τοῦ θεοῦ] Verba ὑπὸ τοῦ θεοῦ Hirschig. non temere suspectavit. Est interpretamentum magistelli ex sqq. petitum.

νωθεστέρῳ] Sic Bodl. Vat. Ven. b. Vind. 1. 4. 6. Flor. d.

cohortari. Dativus ὑμῖν pendet ex nomine δόσις, de quo loquendi genere v. ad cap. IX. extr.

E. ἀτεχνῶς, εἰ καὶ γελοιότερον —] In his ἀτεχνῶς pertinet ad προςκείμενον τῇ πόλει κτλ. neque corrigendum est cum Luzacio Orat. de Socrate cive p. 86. εὑρήσετε (ἀτεχνῶς εἰ καὶ εἰπεῖν) προσκείμ. De voc. ἀτεχνῶς in comparationibus posito v. ann. ad Ion. p. 534. D. Politic. p. 277. C. Phaedon. p. 90. C. supra p. 18. C.

προςκείμενον τῇ πόλει] Horum verborum interpretatio pendet e voc. μύωπος, quod et calcaria significat et tabanum, h. e. genus muscae maioris, iumenta infestantis et concitantis, de quo v. praeter Fischerum ad h. l Boisson. ad Aristaen. p. 710. et Blomfield. Gloss. ad Aeschyl. Prom. v. 583. Quod si calcaria intelligis, id quod fecerunt Ficinus, Serranus, Wolfius, Schleiermacherus, alii, comparat se Socrates equiti vel aurigae, qui reipublicae, tanquam equo cuidam magno ac generoso, sed tardo illi et pigro, quasi incumbat eumque aculeis et calcaribus excitet atque instiget. Sin tabanum cogitas, Socrates ait civitatem, tanquam equum aliquem magnum et generosum, sed tardum et pigrum, a se quasi asilo quodam excitari et concitari. Sententiam ipsam ubi spectamus, etiamsi primo adspectu non multum referre videatur, hoc an illo modo verba interpreteris, tamen re diligentius considerata, posteriorem explicationem praeferendam esse facile intelliges. Nam primum urbanitati et ironiae Socraticae parum videtur esse consentaneum, si ille dicat se universae civitatis salutem curare tanquam aurigam vel equitem, qui equum ignavum instiget: multo facetius et urbanius se cum musca comparat, quae equum tarde incedentem lacessat et concitet. Quippe ita admonitiones, quibus utebatur, quia plerisque erant ingratae et molestae, verissime cum aculeis comparantur, quibus Athenienses ad honesta appetenda et ad mala fugienda instigentur. Deinde illa sententia nihil habet insoliti atque ridiculi: altera haec longe est mirabilior magisque ridicula, ut recte praemittantur verba: εἰ καὶ γελοιότερον εἰπεῖν. Deni-

ἕκαστον οὐδὲν παύομαι τὴν ἡμέραν ὅλην πανταχοῦ 31
προςκαθίζων. τοιοῦτος οὖν ἄλλος οὐ ῥαδίως ὑμῖν γενήσεται, ὦ ἄνδρες, ἀλλ' ἐὰν ἐμοὶ πείθησθε, φείσεσθέ μου. ὑμεῖς δ' ἴσως τάχ' ἂν ἀχθόμενοι, ὥςπερ οἱ νυστάζοντες ἐγειρόμενοι, κρούσαντες ἄν με, πειθόμενοι Ἀνύτῳ, ῥαδίως ἂν ἀποκτείναιτε, εἶτα τὸν λοιπὸν βίον καθεύδοντες διατελοῖτ' ἄν, εἰ μή τινα ἄλλον ὁ θεὸς ὑμῖν ἐπιπέμψειε κηδόμενος ὑμῶν. ὅτι δ' ἐγὼ τυγχάνω

g. h. Parr. DST. Vulgo *νωθροτέρῳ*, quod ortum ex interpretatione. Grammatici quidem certe *νωθὴς* Atticis vindicant.

P. 31. *ῥαδίως ἂν ἀποκτείναιτε*] V. *ἀποκτείνητε*, quod e Bodl. Ven. b., aliis, correctum.

τὸν λοιπὸν βίον] V. *τὸν λοιπὸν χρόνον*, quod e Bas. 2. Vat. Ven. b. Vind. 1. 4. 6. Flor. d. g. h. Par. DHST. aliis mutatum. Bodl. *χρόνον* superscriptum habet, quae vulgata olim lectio fuit.

que verba *προςκεῖσθαι, προστεθεικέναι* et *προςκαθίζειν*, de equite dicta, multas habent difficultates; de tabano intellecta facillima sunt ad explicandum. Etenim istud *προςκείμενον τῇ πόλει* neutiquam simpliciter significat: additum, datum civitati a deo, quae est interpretum sententia; sed *προςκεῖσθαι* comprehendit notionem premendi et urgendi, ita ut Latine reddere possis: incumbentem urgere, de quo usu verbi v. Thomas Mag. s. v. et Sturzi Lexic. Xenoph. T. III. p. 725. Quod sicuti de animalibus alia lacessentibus alibi quoque dictum reperitur, ita nondum vidi locum, in quo de auriga vel equite usurpetur. Eandem fere explicationem habet verbum *προςκαθίζων*, quo utitur Socrates ad eam, quam antea adhibuerat, imaginem respiciens. Denique quod interponitur verbum *προστεθεικέναι*, id et ipsum sententiae isto modo acceptae plane accommodatum est; congruit enim egregie cum *προςκείμενον* et *προςκαθίζων*. Itaque omnia sane plana sunt. Nam quod non dictum est: *εἰ καὶ γελοιότερον εἰπεῖν, ὥςπερ μύωπά τινα προςκείμενον τ. π.*, id non difficile est ad explicandum. Etenim praemisso illo vocabulo comparatio multo durior nimisque ridicula visa esset: quare mitigat eam et lenit praemissis iis verbis, quae quasi pedetentim ducant ad eam similitudinem, qua uti constituerat. Unum tamen restat quod moveat dubitationem. Importune enim interpositum videtur *ὑπὸ τοῦ θεοῦ*, quod quum imaginis elegantiae mirum quantum officiat, tum etiam propterea otiosum est, quod deinde demum declarat, se a deo civitati monitorem et instigatorem datum esse. Itaque Hirschigii consilio verba uncis seclusi. — *νωθεστέρῳ* est *βραδυτέρῳ*, Suida interprete.

οἷον δή μοι — τοιοῦτόν τινα] In his *τοιοῦτόν τινα* per appositionem, quam vocant, additum est pronomini *οἷον*, quo facilius quae sequuntur subiungi possent.

P. 31. *ὑμεῖς δ' ἴσως — ῥαδίως ἂν ἀποκτείναιτε*] De hac participiorum cumulatione v. quae diximus ad cap. XIV. extr. Wolfius: At vos, offensi forsitan, velut dormitantes quum excitantur, me

ὢν τοιοῦτος, οἷος ὑπὸ τοῦ θεοῦ τῇ πόλει δεδόσθαι,
B ἐνθένδε ἂν κατανοήσαιτε· οὐ γὰρ ἀνθρωπίνῳ ἔοικε
τὸ ἐμὲ τῶν μὲν ἐμαυτοῦ ἁπάντων ἠμεληκέναι καὶ
ἀνέχεσθαι τῶν οἰκείων ἀμελουμένων τοσαῦτα ἤδη
ἔτη, τὸ δὲ ὑμέτερον πράττειν ἀεί, ἰδίᾳ ἑκάστῳ προς-
ιόντα, ὥςπερ πατέρα ἢ ἀδελφὸν πρεσβύτερον, πείθοντα
ἐπιμελεῖσθαι ἀρετῆς. καὶ εἰ μέν τοι τι ἀπὸ τούτων
ἀπέλαυον καὶ μισθὸν λαμβάνων ταῦτα παρεκελευόμην,
εἶχεν ἄν τινα λόγον· νῦν δὲ ὁρᾶτε δὴ καὶ αὐτοί, ὅτι
οἱ κατήγοροι τἆλλα παντα ἀναισχύντως οὕτω κατη-
γοροῦντες τοῦτό γε οὐχ οἷοί τε ἐγένοντο ἀπαναισχυν-
C τῆσαι, παρασχόμενοι μάρτυρα, ὡς ἐγώ ποτέ τινα ἢ

B. *εἶχεν ἄν τινα λόγον*] Bodl Ven. b. Flor. g. h. Vind. 6. Par. DST. *εἶχον*. Quanquam *εἶχεν* defendi potest eo, quod subiectum est *αὐτό*, ut Lachet. p. 96. B. Phaed. 62. B. Theaet. p. 187. C. Legg. VI. p. 753. B. 759 B. al.

ἀναισχύντως οὕτω] V. *οὕτως ἀναισχύντως*, quod mutavi e Bodl. Ven. b. Vind. 1. 4. 6. Flor. g. h. Par. DST. Nimirum *ἀναισχύντως* habet *τόνωσιν*. De *οὕτω* postposito v. ad Phaedr. p. 256. E. Euthyphr. p. 5 C.

C. *καὶ πολυπραγμονῶ*] Bodl. Vind. 1. 4. 6. Flor. g. h.

ferietis, atque Anyto obsequuti, temere occidetis: posthac reliquum tempus perdormiscetis, nisi quem alium deus vobis miserit, cura permotus vestri. Etiam his verbis respicitur ad superiorem comparationem et similitudinem. Unde explicationem habet *κρούειν*, quod usurpatur de animalibus vel cornibus vel pedibus ferientibus ac pulsantibus, ut miremur Hermannum in his haerentem et *κρούσαντες* mutantem in *ὀρούσαντες*, quod si non omnino a pedestri sermone, at certe ab hac orationis Platonicae simplicitate alienum est. Ceterum unus Anytus quod hic memoratur neque etiam Meleti aut Lyconis mentio fit, coram iudicibus ille unus maxime verba fecisse videtur. v. ad p. 18. B. coll. p. 29. B. et 36. A

οἷος ὑπὸ τοῦ θ. — δεδόσθαι] v. Matth. §. 479 et 535. Plerumque sequitur infinitivus activi.

B. *οὐ γὰρ ἀνθρωπίνῳ ἔοικε*] h. e. non videtur esse consilii et arbitrii humani. Nam homines quidem ipsi potius suas res quam alienas agunt, suae, non aliorum saluti consulere student: et negligentia rei familiaris etiam apud Athenienses turpis ponebatur. v. Nep. Themist. 2. Fischerus. — *Ἀνθρώπινον* quia plerumque humanae imbecillitatis adiunctam habet significationem, non dubito equidem, quin locus sic interpretandus sit: Superare enim videtur naturam humanam, cuius fere ea est imbecillitas, ut suis quisque rebus unice studeat. De *ἀνέχεσθαι* cum genitivo constructo v. Coray

ἐπραξάμην μισθὸν ἢ ᾔτησα. ἱκανὸν γάρ, οἶμαι, ἐγὼ παρέχομαι τὸν μάρτυρα, ὡς ἀληθῆ λέγω, τὴν πενίαν.

Cap. XIX. Ἴσως ἂν οὖν δόξειεν ἄτοπον εἶναι, ὅτι δὴ ἐγὼ ἰδίᾳ μὲν ταῦτα ξυμβουλεύω περιιὼν καὶ πολυπραγμονῶν, δημοσίᾳ δὲ οὐ τολμῶ ἀναβαίνων εἰς τὸ πλῆθος τὸ ὑμέτερον ξυμβουλεύειν τῇ πόλει. Τούτου δὲ αἴτιόν ἐστιν ὃ ὑμεῖς ἐμοῦ πολλάκις ἀκηκόατε πολλαχοῦ λέγοντος, ὅτι μοι θεῖόν τι καὶ δαιμόνιον D γίγνεται [φωνή], ὃ δὴ καὶ ἐν τῇ γραφῇ ἐπικωμῳδῶν Μέλητος ἐγράψατο. ἐμοὶ δὲ τοῦτ' ἐστὶν ἐκ παιδὸς ἀρξάμενον, φωνή τις γιγνομένη, ἣ ὅταν γένηται, ἀεὶ ἀποτρέπει με τούτου, ὃ ἂν μέλλω πράττειν, προτρέπει

et alii quidam πολυπραγμόνῶ. Sed verum esse participium ex eo patet, quod in sqq. solum ξυμβουλεύειν repetitum est.

D. γίγνεται [φωνή]] Istud φωνή, quanquam omnes libri pertinaciter tenent, tamen adeo importune hic intrusum est, ut merito a viris doctis in glossematis suspicionem vocatum sit. Invectum temere ex consequentibus est. Mox ἀποτρέπει με τοῦτο pro τούτου Bodl. Vind. 1. 6. Par. D.S. Flor. g. h., et pr. Ven. b. ad quod Bodl. in marg. σημείωσαι διὰ τὴν σύνταξιν.

παγκάλως γέ μοι] δέ μοι vett. editt. invitis codibus fere omnibus.

ad Isocrat. p. 47. et p. 100. Creuzer. ad Proclum p. 101. mea ad Phileb. p. 15. Matth. §. 358. coll. 550. Mox ne quis cum Cobeto scribendum putet καὶ εἰ μέν τι ἀπὸ τ. Parmenid. p. 161. A. εἰ μέν τοι μηδὲ τὸ ἓν — δεῖ οὐδέν, εἰ δὲ τὸ ἓν ἐκεῖνο κτλ.

ἀπαναισχυντῆσαι] pudore deposito agere; pudorem exuere. Quod noli in ἐπαναισχυντῆσαι, insuper impudenter facere, mutare. Est enim dictum elegantissime.

C. ἐγὼ παρέχομαι τὸν μάρτυρα] Ne in articulo offendas, verba ita sunt intelligenda: ὁ μάρτυς, ὃν παρέχομαι, ἡ πενία, ἱκανὸς μάρτυς ἐστὶν, ὡς ἀληθῆ λέγω. De re v. p. 23. C. ibique ann.

Cap. XIX. D. ἐπικωμῳδῶν ἐγράψατο] Respicit Socrates ad verba ἀντωμοσίας, Ἕτερα δὲ δαιμόνια c. XIX. Ἐπικωμῳδεῖν autem est ridere, notare, ut κωμῳδεῖν et διακωμῳδεῖν idem valent quod διασύρειν, σκώπτειν, χλευάζειν. v. Pollux IX. 148. Caussa est, quia in comoedia vetere vitia hominum describebantur et homines quasi notabantur. Fischerus. Usum loquendi docte illustravit Ruhnken. ad Tim. p. 174.

ἀεὶ ἀποτρέπει — οὔποτε] Iisdem paene verbis rem narrat in Theage p. 128. D. cf. infra c. XXXI. De daemonio retinente ac prohibente v. etiam Phaedr. p. 242. B. C. Theaet. p. 151. A. Alcib. I. 103. A. 124. C. Xenoph. Mem. IV. 8, 5. Impulisse illud subinde etiam ad haec vel illa facienda testatur Xen. Mem. I. 1, 4. IV. 8, 2. al. Cicero de Divin. I. 54. Sed confer de his Prolegomena.

δὲ οὔποτε. τοῦτ' ἔστιν ὅ μοι ἐναντιοῦται τὰ πολιτικὰ πράττειν. καὶ παγκάλως γέ μοι δοκεῖ ἐναντιοῦσθαι· εὖ γὰρ ἴστε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, εἰ ἐγὼ πάλαι ἐπεχείρησα πράττειν τὰ πολιτικὰ πράγματα, πά-
E *λαι ἂν ἀπολώλη καὶ οὔτ' ἂν ὑμᾶς ὠφελήκη οὐδὲν οὔτ' ἂν ἐμαυτόν. καί μοι μὴ ἄχθεσθε λέγοντι τἀληθῆ· οὐ γάρ ἐστιν ὅστις ἀνθρώπων σωθήσεται οὔτε ὑμῖν οὔτε ἄλλῳ πλήθει οὐδενὶ γνησίως ἐναντιούμενος*

ἀπολώλη — ὠφελήκη] Hanc plusquamperfecti formam Platoni sane frequentatam quoniam hic Bodl. a pr. m. offert et Ven. b. ultimae syllabae correctione prodit, non dubitavimus loco vulg. *ἀπολώλειν* et *ὠφελήκειν* recipere. cfr. ad c. VIII. in.

E. *καί μοι μὴ ἄχθ.*] Herm. de coni. *καὶ μή μοι ἄχθ.*

P. 32. *τὸν τῷ ὄντι μαχούμενον*] Articulum *τὸν* vulgo

πρ. τὰ πολιτικὰ πράγματα] Addit nunc *πράγματα*, quia rem effert gravius. Est autem *πράττειν τὰ πολιτικὰ πράγματα* dictio non minus proba quam quod vulgo dictum est *πράττειν τὰ πολιτικά*: quanquam aliter visum est critico novitio, qui *πράγματα* eliminandum duxit. Gorg. p. 514. A. *πράξαντες τῶν πολιτικῶν πραγμάτων.*

πάλαι ἂν ἀπολ. — οὔτ' ἂν ὑμ. ὠφ. — οὔτ' ἂν ἐμαυτόν] Ne quis scribendum putet *οὔτ' αὖ ἐμαυτόν*, in disiunctione membrorum particulae *ἂν* repetitio est longe frequentissima. Phileb. p. 43. A. *δῆλον δὴ τοῦτό γε, ὦ Σώκρατες, ὡς οὔτε ἡδονὴ γίγνοιτ' ἂν ἐν τῷ τοιούτῳ ποτέ, οὔτ' ἄν τις λύπη*; ubi frustra *οὔτ' αὖ τις λύπη* conieci. Xenoph. Hier. V. 3. *ἄνευ γὰρ τῆς πόλεως οὔτ' ἂν σώζεσθαι δύναιτο οὔτ' ἂν εὐδαιμονεῖν*, ubi recte Zeunius alterum *ἂν* ex Iuntina restituit. Sophocl. Antig. v. 69. 185. 682 896. Oed. Tyr. v. 1227. conf. ad Gorg. p. 475. E. Ceterum mireris Cobetum superiore illo *πάλαι* eiecto scribendum putasse: *εἰ ἐγὼ ἐπεχείρησα κτλ.* Quasi vero Socrates non hoc dicat: si dudum conatus essem ad rempublicam accedere, etiam dudum periissem.

P. 32. *καὶ εἰ μέλλει ὀλίγον χρ.*] Herm. ad Viger. p. 832: „*Καὶ εἰ* est etiam si: et *καὶ* refertur ad ipsam conditionem eamque indicat non certam esse: etiam tum, si. Quare *καὶ εἰ* usurpatur de re, quam sumi tantum a nobis ut veram indicamus; non de re, quam esse veram indicamus, ad quod exprimendum adhibetur *εἰ καί*, quanquam. Contra *εἰ καὶ* est etsi, et *καὶ* conditioni postpositum non ad *εἰ* refertur neque conditionem ipsam indicat incertam esse. Quare *εἰ καί*, quanquam, rem ita esse, ut dicitur, significat. Sed usurpatur etiam *εἰ καὶ* sic, ut non sit etsi, sed si etiam, id est, ut *καὶ* non cum *εἰ*, sed cum aliquo eorum vocabulorum, quae sequuntur, coniungi debeat. Idque ipsum Latini saepe per etiam si significant.“ Ex hoc praecepto explicanda sunt etiam quae Valckenar. ad Xenoph. Mem. IV. I. 1. Wolfius ad Sympos. p. 37. Gottleberus ad Menex. §. 2. Heind. ad Gorg. p. 509. A. collegerunt, quo probarent *καὶ εἰ* et *εἰ καὶ*

καὶ διακωλύων πολλὰ ἄδικα καὶ παράνομα ἐν τῇ πόλει γίγνεσθαι, ἀλλ' ἀναγκαῖόν ἐστι τὸν τῷ ὄντι 32
μαχούμενον ὑπὲρ τοῦ δικαίου, καὶ εἰ μέλλει ὀλίγον χρόνον σωθήσεσθαι, ἰδιωτεύειν, ἀλλὰ μὴ δημοσιεύειν.

Cap. XX. Μεγάλα δ' ἔγωγε ὑμῖν τεκμήρια παρέξομαι τούτων, οὐ λόγους, ἀλλ' ὃ ὑμεῖς τιμᾶτε, ἔργα. ἀκούσατε δή μου τὰ ἐμοὶ ξυμβεβηκότα, ἵν' εἰδῆτε, ὅτι οὐδ' ἂν ἑνὶ ὑπεικάθοιμι παρὰ τὸ δίκαιον

neglectum debemus codd. optimis atque plurimis. Nec tamen e Bodl. enotatus est.

Cap. XX. ἀκούσατε δή μου τὰ ἐμοὶ ξυμβεβ.] V. ἀκούσατε δή μοι τὰ ξ., quod e Bodl. Ven. b. Flor. h. Par. DST. mutatum. Mox vett. editt. ὑπείκοιμι, quod soli Flor. e Ven. Ξ. habent.

dici promiscue. Omnino autem tenendum: καὶ εἰ sempere habere gradationem, ut sit adeo si, ut h. l., ubi καὶ maxime ad ὀλίγον χρόνον pertinet, ita ut hoc dicatur: adeo tum, si breve tantum tempus salvus et incolumis futurus sit. εἰ καὶ autem ea gradatione carere atque simpliciter esse etsi, quanquam.

Cap. XX. οὐδ' ἂν ἑνὶ ὑπεικάθοιμι —] De verbis in άθειν, ύθειν κ. τ. λ. exeuntibus disputarunt Ruhnken. ad Tim. Gloss. p. 87. Valckenar. in Epp. ed. Tittm. p. 156 sq. Hermann. ad Soph. Oed. Col. v. 1019. Elmsleius ad Eurip. Med. v. 186. Buttmann. Gramm. Ampl. Vol. II. §. 112. 12. p. 61 sq. ed. 2., ubi etiam Lobeck. suum expromsit de iis iudicium. Sed hi omnes de una maxime eorum analogia quaesiverunt: longius processit Im. Herrmannus Prof. Erfordiensis celeberrimus, qui in Progr. De verbis Graecorum in αθειν, εθειν et υθειν exeuntibus. Erfordiae, 1832. 4. etiam vim et potestatem eorum exploravit. Quod quidem ita fecit vir doctissimus, ut nobis quidem sententiam suam plane probaverit. Docuit autem argumentis certissimis primum hoc, falsam esse sententiam Elmsleii ad Med. v. 186 et ad Soph. Oed. Col. v. 1015. contendentis verba: ἀμυνάθειν, διωκάθειν, εἰκάθειν, εἰργάθειν, in aoristis esse numeranda ideoque in ultima infinitivi syllaba circumflexu notanda; haec enim verba esse potius praesentia authhypotacta, nec pro aoristis usquam usurpari solere. Praeterea vero etiam demonstravit vim et potestatem illorum aliquantum differre a significatione verborum primitivorum, quandoquidem semper denotent actionis quandam intentionem, vel in diuturnitate vel in perpetuitate vel in virium contentione aliqua conspicuam. Ex quo perspicuum fit esse ea utique intensiva. Confirmatur res exemplis Platonicis planissime. Veluti hoc loco recte priore loco ὑπεικάθοιμι scriptum est, quoniam Socrates graviter significat consiliorum suorum pertinaciam, qua ita futurum sit, ut nemini cuiquam concedat; quod secus est in consequentibus, ubi recte μὴ ὑπείκων dicitur. Gorg. p. 483. Ai. σὺ τὸν νόμον ἐδιώκαθες est:

δείσας θάνατον, μὴ ὑπείκων δὲ ἅμα καὶ ἅμ' ἂν ἀπολοίμην. ἐρῶ δὲ ὑμῖν φορτικὰ μὲν καὶ δικανικά, ἀληθῆ δέ. Ἐγὼ γάρ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἄλλην
B μὲν ἀρχὴν οὐδεμίαν πώποτε ἦρξα ἐν τῇ πόλει, ἐβου-

ἅμα καὶ ἅμ' ἂν ἀπολοίμην] Sic optimi codd. Sed ἅμα καὶ ἀπολοίμην Vind. 2. 3. Flor. b. e. i. Coisl. Angel. Ven. ΑΞ. Par. E. H. et pr. Ven. 6. Par. B. alii etiam καὶ omittunt. v. explicatt. Hermann. nuper edidit: ὑπ. δὲ ἅμ' ἂν καὶ ἀπολ.

B. ὦ ἄνδρες Ἀθ.] Bodl. Ven. b. Vind. b. 1. 4. Flor. d. g.

legem urgebas, quo designatur studii contentio. Euthyphr. p. 15. D: ἄνδρα πρεσβύτην πατέρα διωκάθειν φόνου aptissime dicitur de eo, qui cupide et pertinaciter patri intendit actionem, qualis homo ibi describitur. De Rep. II. p. 375. A. ἐλαφρὸν πρὸς τὸ αἰσθανόμενον διωκάθειν, ubi male vulgo διώκειν. Ad hunc locum conferas Soph. Oed. T. v. 659. Oed. Col. v. 1174. 1324. Antig. v. 1108. 1114. El. v. 1020. Trach. v. 1193., quibus locis εἰκάθειν reperitur, et Oed. Col. v. 1330., ubi exstat παρεικάθειν. Electr. v. 363., quo loco item legitur ὑπεικάθοιμι. — Deinde Fischerus rectissime defendit vulgatum: μὴ ὑπείκων δὲ ἅμα καὶ ἅμ' ἂν ἀπολοίμην, sic, ut prius ἅμα dicat pertinere ad ὑπείκων, alterum vero ad ἀπολοίμην. Quocirca ἅμα recte censet geminatum esse, ut in illis: ἅμ' ἔπος ἅμ' ἔργον et quae sunt similia, de quibus v. intpp. ad Viger. VII. 2, 7., et Xenoph. Cyr. III. 1, 15: ὅρα, μὴ ἅμα τε εὖ ποιήσῃς καὶ ἅμα οὐ φίλον νομίσωσιν. Nimirum Socrates significat, sese statim ut non obtemperaverit voluntati Atheniensium, protenus etiam esse interiturum, h. e. idem tempus fore sui interitus, quo illis non sit morigeraturus. Hoc qui non satis perspexerunt critici, ii locum temere sollicitaverunt.

φορτικὰ μὲν καὶ δικανικά] Φορτικά sunt gravia et molesta; deinde arroganter dicta, ut quae fere aliis molesta sunt. Hesychius: φορτικά· τὰ γελοῖα. — Δικανικὸς est dicentarius, ut Gloss. vett. interpretantur, causidicus. Quoniam vero causidici rem augere, exornare, etiam insolenter dicere solent, hinc factum est, ut δικανικὰ dicerentur argute et callide exornata, auribus gravia, insolentia, ut Theaet. p. 128. E. Lucian. Somn. 17. ὡς μακρὸν τὸ ἐνύπνιον καὶ δικανικόν. Vulgo vertunt forensia, iudiciaria: sine sensu. Praeter rectam rationem Hermannus de coniectura sua scripsit καὶ οὐ δικανικά.

B. ἀρχὴν οὐδεμίαν — ἦρξα] h. l. nullum unquam magistratum gessi. — Deinde βουλεύειν significat esse de senatu quingentorum, ut saepe alias. Ex his quingentis legebantur quinquageni, qui senatui per XXXV. dies praeessent: qui quidem dicti sunt πρυτάνεις. Ex horum autem numero rursus singulis hebdomadibus decemviri sorte legebantur, qui praesiderent senatui. Hi dicebantur πρόεδροι, eorumque princeps vel ἐπιστάτης vel ἐπιστάτης τῶν προέδρων, ut ap. Aeschin. adv. Ctesiph. p. 380. T. II., vel ἐπιστάτης ἐν τῷ δήμῳ, ut Xenoph. Mem. I. 1, 18., vel ἐπιστάτης ἐν ταῖς ἐκκλησίαις, ut Memor. IV. 4, 2.

λευσα δέ· καὶ ἔτυχεν ἡμῶν ἡ φυλὴ Ἀντιοχὶς πρυτανεύουσα, ὅτε ὑμεῖς τοὺς δέκα στρατηγοὺς τοὺς οὐκ ἀνελομένους τοὺς ἐκ τῆς ναυμαχίας ἐβούλεσθε ἀθρόους κρίνειν, παρανόμως, ὡς ἐν τῷ ὑστέρῳ χρόνῳ

h. om. voc. *ἄνδρες*, ut mox p. 33. C. p. 34. D. p. 36. B. p. 37. A. Sed ea omissio ex scripturae compendio orta est, de quo v. Commentar. critt. ad Opera Plat. ed. Lips. Vol. XI. p. 33.

ἐβούλεσθε] V. *ἐβουλεύσασθε*, quod e Bodl. Ven. b. Vat. Vind. 1. 4. 6. Flor. d. g. h. Par. DST. emendatum.

v. Schoemannus de Comitiis Atheniensium cap. VII. Et Socrates quidem tum fuit *ἐπιστάτης* tribus suae, Antiochidos, quum ageretur de praetoribus publice puniendis. In quo munere quo modo se gesserit, memoriae proditum est a Xenophonte Hellen. I. 7, 14. 15. 38. — Intelliguntur autem decem praetores (tot enim bello coörto creabantur), qui Lacedaemonios ad Arginusas insulas a. 404. a. Chr. Olymp. 93. 5. pugna navali vicerunt. Qui quidem quum ipsi caesos sepeliri non curassent, sed reliquissent *ταξιάρχας*, qui eos sepelirent, publice accusati et capitis condemnati sunt. v. Xenoph. II. cc. Lysias c. Eratosth. p. 72. ed. Brem. Plat. Men. p. 243. C. Diodor. Sic. XIII. 76 sqq. et 97 sqq. Ceterum num omnes morte multati perierint, de eo v. Valckenar. ad Xenoph. Mem. I. 1, 18. p. 316. ed. Schneid. — *ἀναιρεῖσθαι*, corpora mortuorum tollere, ut sepeliantur, ut saepe. — *τοὺς ἐκ ναυμαχίας* dictum est pro *τοὺς ἐν ναυμαχίᾳ*. Nam in formulis ex articulo et nominibus, quibus praepositio aliqua praemissa est, compositis ea ponitur praepositio, quam poni iubet ingenium et natura verborum, quae formulis illis addita sunt. Quae sunt verba Fischeri ad Phaedon. c. 22. p. 76. D., ubi vide quae ipsi monuimus.

ἡμῶν ἡ φυλὴ Ἀντιοχίς] Exspectabas *ἡ Ἀντιοχίς*, articulo iterato. quemadmodum corrigi voluit Schaefer. ad Demosth. Appar. T. II. p. 386. Sed mutationem dissuadent talia. Menon. p. 70. B. *οἱ τοῦ σοῦ ἑταίρου Ἀριστίππου πολῖται Λαρισσαῖοι*. Phaedon. p. 57. A. *τῶν πολιτῶν Φλιασίων οὐδείς*, in quibus item nomen proprium sine articulo adiicitur. Cave autem glossema esse putes, quoniam quae tribus ea fuerit, iudicibus non potuerit esse incognitum. Nimirum Plato hoc legentes, non audientes, docere voluit. v. ad p. 23. E. Quamquam nec haec intacta reliquerunt critici, qui nuper in Platone ubique glossemata odorari coeperunt.

ἀθρόους κρίνειν] h. e. de omnibus simul sententias ferre, *μιᾷ ψήφῳ* (v. Memor. I. 1, 18.), quum leges iuberent de singulis seorsum, *κρίνειν δίχα ἕκαστον*, ut ait Xenophon. Hellen. I. extr. v. Schoemannus l. c. p. 205. Itaque additur: *παρανόμως*, i. e. *παρὰ τοὺς νόμους*, ut loquitur Xenoph. Mem. I. 1, 18. IV. 1, 2. Est autem adverbium per se seorsum accipiendum, iudicium significans de superioribus; unde recte interpunctione seiungitur. Sic *εἰκότως, δικαίως, ἀδίκως*, de quibus v. ad Lachet. p. 183. B. Legg. XII. 948. B.

ὡς ἐν τ. ὑστ. χρ. — ἔδοξε] Xenoph. Hellen. I. 7, 12. *καὶ*

πᾶσιν ὑμῖν ἔδοξε. τότ' ἐγὼ μόνος τῶν πρυτάνεων ἠναντιώθην ὑμῖν μηδὲν ποιεῖν παρὰ τοὺς νόμους, καὶ ἐναντία ἐψηφισάμην· καὶ ἑτοίμων ὄντων ἐνδεικνύναι με καὶ ἀπάγειν τῶν ῥητόρων, καὶ ὑμῶν κελευόν-
C των καὶ βοώντων, μετὰ τοῦ νόμου καὶ τοῦ δικαίου ᾤμην μᾶλλόν με δεῖν διακινδυνεύειν ἢ μεθ' ὑμῶν γενέσθαι μὴ δίκαια βουλευομένων, φοβηθέντα δεσμὸν ἢ θάνατον. καὶ ταῦτα μὲν ἦν ἔτι δημοκρατουμένης τῆς πόλεως. Ἐπειδὴ δὲ ὀλιγαρχία ἐγένετο,

καὶ ἀπάγειν τῶν ῥ.] *ὑπάγειν*, quod e Bodl. Vat. a. b. sex Vindobb., Florentinis omnibus, aliis plurimis correctum. v. annot.
Ἐπειδὴ δὲ ὀλιγαρχ.] Heind. coni. *δὲ ἡ ὀλιγαρχία*. Non opus.
D. *θανάτου μὲν μέλει*] Sic Bodl. Ven. b. et meliores omnes pro vulg. *μὲν θ. μ.* Dein Bekker. *ἦν* cum Par. E. dele-

οὐ πολλῷ χρόνῳ ὕστερον μετέμελε τοῖς Ἀθηναίοις.

ἠναντιώθην] Noluit enim populum in suffragia mittere. v. Xenoph. Mem. IV. 4, 2. Hellen. 1. 7, 9 — 16. Quod ipsum etiam clarius significatur verbis his: *καὶ ἐναντία ἐψηφισάμην*, quae Hermann. tanquam ineptum interpretamentum damnavit.

ἑτοίμων ὄντων — τῶν ῥητόρων] Verba *ἐνδεικνύναι* et *ἀπάγειν* significant aliquem in aliquo facinore deprehensum ad magistratus continuo deferre (*ἐνδεικνύναι*) et abducere (*ἀπάγειν*), quo puniatur: quae quidem actio *ἔνδειξις* dicta est et *ἀπαγωγή*. Quomodo altera ab altera differat, disputatur in opere Schoemanni et Meieri: der Attische Process p. 224 sqq. Ceterum legendum esse *ἀπάγειν* pro vulg. *ὑπάγειν*, quod defendere conatus est Fischerus, docent ii loci, in quibus *ἔνδειξις* et *ἀπαγωγὴ* coniunguntur. Demosthen. adv. Leptin. p. 504. 24 ed. Reisk.: *εἶναι δὲ καὶ ἐνδείξεις καὶ ἀπαγωγάς.* Contra Timocrat. p. 745. *οὐδ' ὅσων ἔνδειξίς ἐστί τινι ἢ ἀπαγωγή, προσγέγραπτ' ἂν ἐν τοῖς νόμοις, τὸν δ' ἐνδειχθέντα ἢ ἀπαχθέντα δησάντων οἱ ἕνδεκα ἐν τῷ ξύλῳ* Adv. Theocrin. p. 1325. 9. *ἐάν τις ποιῇ τὰ τῶν συκοφαντούντων, ἔνδειξιν αὐτῶν εἶναι καὶ ἀπαγωγήν.* *Ῥήτορες* sunt oratores, qui, etsi non gerebant magistratum, tamen, quia populi libidinibus inserviebant, et poterant plurimum et omnia audebant. v. Hermann. Antiquitatt. publ. §. 171. coll. §. 129. et supra ad p. 23. E.

C. *οἱ τριάκοντα — μεταπεμψάμενοί με πέμπτον αὐτόν*] Nam victis Atheniensibus a Lysandro ad Aegos flumen et occupata urbe a I. Olymp. 94. constituti ab eo sunt triginta tyranni, qui vocantur nunc *οἱ τριάκοντα*, ut h. l. et ap. Xenoph. Mem. IV, 4, 3., nunc *τριάκοντα πάντων ἄρχοντες αὐτοκράτορες*, ut ap. Platon. ep. VII, nunc *οἱ περὶ Κριτίαν*, ut ap. Laërt. II. 24. Reliquorum nomina sunt ap. Xen. Histor. VI. 3, 2. *Fischerus.* — *πέμπτον αὐτόν*, h. e. me cum quatuor aliis. Xen. Hellen. 2, 17. *ᾑρέθη — δέκατος αὐτός*, h. e. ipse cum novem aliis. Thucyd. I. 46. *πέμπτος*

οἱ τριάκοντα αὖ μεταπεμψάμενοί με πέμπτον αὐτὸν εἰς τὴν θόλον προσέταξαν ἀγαγεῖν ἐκ Σαλαμῖνος Λέοντα τὸν Σαλαμίνιον, ἵν' ἀποθάνοι· οἷα δὴ καὶ ἄλλοις ἐκεῖνοι πολλοῖς πολλὰ προσέταττον, βουλόμενοι ὡς πλείστους ἀναπλῆσαι αἰτιῶν. τότε μέντοι ἐγὼ οὐ λόγῳ, ἀλλ' ἔργῳ αὖ ἐνεδειξάμην, ὅτι ἐμοὶ θανά- D
του μὲν μέλει, εἰ μὴ ἀγροικότερον ἦν εἰπεῖν, οὐδ' ὁτιοῦν, τοῦ δὲ μηδὲν ἄδικον μηδ' ἀνόσιον ἐργάζεσθαι, τούτου δὲ τὸ πᾶν μέλει. ἐμὲ γὰρ ἐκείνη ἡ

vit. Sed loquitur Socrates perinde ac si rem non enuntiaret, quam tamen enuntiat. Similiter Euthyd. p. 283. E. Quanquam alibi in talibus utique reticetur *ἐστίν*. Supra c. 18: *εἰ καὶ γελοιότερον εἰπεῖν*. Gorg. p. 486. C: *εἴ τι καὶ ἀγροικότερον εἰρῆσθαι*. Ibid. p. 508. E: *καὶ εἰ ἀγροικότερόν τι εἰπεῖν ἐστιν*.

αὐτός, ubi Schol. *ἀντὶ τοῦ αὐτὸς μετ' ἄλλων τεσσάρων*. Loquendi genus illustravit Dorvill. ad Charit. p. 262. ed. Lips. cf. Matth. §. 467. n. 8. Fuit autem in eorum numero etiam quidam Meletus, teste Andocid. De Myster. p. 46. ed. Reisk. Sed is Meletus diversus fuit ab eo, qui Socratem accusavit. De re Lysias adv. Agorat. p. 106. Brem. *ἴστε μὲν γὰρ τοὺς ἐκ Σαλαμῖνος τῶν πολιτῶν κομισθέντας οἷοι ἦσαν καὶ ὅσοι, καὶ οἵῳ ὀλέθρῳ ὑπὸ τῶν τριάκοντα ἀπώλοντο.* Idem c. Eratosth. p. 77. *ὁ δὲ — ἐλθὼν μετὰ τῶν συναρχόντων εἰς Σαλαμῖνα καὶ Ἐλευσῖνα δὲ τριακοσίους τῶν πολιτῶν ἀπήγαγεν εἰς τὸ δεσμωτήριον καὶ μιᾷ ψήφῳ αὐτῶν ἁπάντων θάνατον κατεψηφίσατο.* Xenoph. Hell. II. 3, 39.

εἰς τὴν θόλον] Fuit *θόλος* aedificium publicum prope *τὸ βουλευτήριον τῶν πεντακοσίων*, auctore Pausan. I. 5., in quo prytanes quotidie epulabantur et sacrificabant, ita dictum a forma et figura testudinis, quam referebat. v. Harpocratio et Hesych. s. h. v. Tim. Gloss. p. 142. atque Pollux. On. VIII. 156. — Leon ille, patria quidem Salaminius, sed civitate Atheniensis, sua sponte in exsilium abierat Salamina insulam, ne a tyrannis, divitiarum suarum avidis, occideretur. v. Xenoph. Hellen. II. 3, 39. Mem. IV. 4, 3. Diog. V. H. III. 17. Laërt. II. 24. Aelian.

ἀναπλῆσαι αἰτιῶν] h. e. commaculare culpa et criminibus; videlicet ut quam plurimi cives libertatem prodidisse viderentur societate cum tyrannis inita. De qua re v. Xenoph. Hellen. II. 4, 23. Mem. I. 2, 32. Aeschines p. 628. Isocr. adv. Coll. §. 8. De verbo *ἀναπιμπλάναι* polluendi maculandique significatione posito v. Ruhnken. ad Tim. Glossar. p. 30.

ἐνεδειξάμην] demonstravi, luculento exemplo probavi, ut p. 23. A. Gorg. p. 493. B. al. Aliud quid foret *ἐπεδειξάμην*, quod nuperus editor publicare non dubitavit invitis codd. omnibus.

D. *τὸ πᾶν μέλει*] h. e. omnino, omnibus modis

ἀρχὴ οὐκ ἐξέπληξεν οὕτως ἰσχυρὰ οὖσα, ὥςτε ἄδικόν τι ἐργάσασθαι, ἀλλ' ἐπειδὴ ἐκ τῆς θόλου ἐξήλθομεν, οἱ μὲν τέτταρες ᾤχοντο εἰς Σαλαμῖνα καὶ ἤγαγον Λέοντα, ἐγὼ δὲ ᾠχόμην ἀπιὼν οἴκαδε. καὶ ἴσως ἂν διὰ ταῦτ' ἀπέθανον, εἰ μὴ ἡ ἀρχὴ διὰ ταχέων κα-
E τελύθη. καὶ τούτων ὑμῖν ἔσονται πολλοὶ μάρτυρες.

Cap. XXI. Ἆρ' οὖν ἄν με οἴεσθε τοσάδε ἔτη διαγενέσθαι, εἰ ἔπραττον τὰ δημόσια, καὶ πράττων ἀξίως ἀνδρὸς ἀγαθοῦ ἐβοήθουν τοῖς δικαίοις καί, ὥςπερ χρή, τοῦτο περὶ πλείστου ἐποιούμην; πολλοῦ γε δεῖ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι· οὐδὲ γὰρ ἂν ἄλλος ἀν-
33 θρώπων οὐδείς. ἀλλ' ἐγὼ διὰ παντὸς τοῦ βίου δημοσίᾳ τε εἴ πού τι ἔπραξα, τοιοῦτος φανοῦμαι, καὶ

Cap. XXI. E. Ἆρ' οὖν ἄν με οἴεσθε] ἄν, vulgo omissum, e Bodl. Ven. Ξ. b. Coisl. Vat. Vind. 1. 3. 4. 6. Flor. c. g. h. Par. DST. restitutum.

P. 33. οὓς οἱ διαβάλλοντες] V. οὓς δὴ οἱ δ. Sed δὴ om. Bodl. Ven. b. Parr. DST. Vind. 1. 4. 6. Flor. d. g. In Ven. b. Flor. h. aliis est οὓς διαβάλλοντες.

ἐπιθυμεῖ ἀκούειν] Sic Bodl. Coisl. Ven. a. b. Par. ABCDEST. sex Vindobb. Flor. a. b. e. g. h. Zitt. Vulgo ἐπι-

mihi curae est. Ita Legg. XII. p. 959. A. τὸ πᾶν διαφέρουσαν. Xenoph. Cyrop. I, 6, 13. τὸ πᾶν διαφέρει. — ἐκπλήττειν, percellere et movere aliquem ita, ut quasi extra se rapiatur. v. Thom. Mag. p. 186. ibique intt. et Lex. Xenophont. s. h. v. — ἐκείνη ἡ ἀρχὴ, sc. ἡ τῶν τριάκοντα.

ᾠχόμην ἀπιὼν οἴκαδε] h. e. continuo abii. v. Dorvill. ad Charit. p. 297. Matth. §. 559. c. Mox Hermann. de coniectura scripsit: καὶ τούτων ὑμῶν ἔσ. Atqui non iudices nunc testes citantur, sed iis affirmatur multos ipsis huius rei testes futuros esse. Id quod rei ipsi sanequam est convenientius. — Quod vero ἡ ἀρχὴ dicitur διὰ ταχέων καταλυθῆναι, Thrasybulus Olymp. 94. 1. patriam a triginta tyrannis liberavit, quorum imperium fere octo menses duraverat. v. Corn. Nep. Thrasyb. c. I.

Cap. XXI. E. εἰ ἔπραττον τὰ δημόσια — ἐποιούμην] Quum praecedat aoristus διαγενέσθαι ἄν, nemo non exspectabat εἰ ἔπραξα — ἐποιησάμην. Sed recte ponit imperfectum, quum non solum de praeterito tempore, sed etiam de duranti praeteriti temporis actione cogitet. Vult enim significare se usque rempublicam non attigisse, ita ut publice iustitiae nunquam sit opitulatus. Plane eodem modo Germani: „Glaubt ihr wohl, dass ich so viele Jahre würde durchgebracht haben, wenn ich öffentliche Aemter verwaltete und bei ihrer Verwaltung dem Rechte beistand und dieses, wie sich gebührt, über alles hoch-

ἰδίᾳ ὁ αὐτὸς οὗτος, οὐδενὶ πώποτε ξυγχωρήσας οὐδὲν παρὰ τὸ δίκαιον οὔτε ἄλλῳ οὔτε τούτων οὐδενί, οὓς οἱ διαβάλλοντές μέ φασιν ἐμοὺς μαθητὰς εἶναι. ἐγὼ δὲ διδάσκαλος μὲν οὐδενὸς πώποτ' ἐγενόμην· εἰ δέ τίς μου λέγοντος καὶ τὰ ἐμαυτοῦ πράττοντος ἐπιθυμεῖ ἀκούειν, εἴτε νεώτερος εἴτε πρεσβύτερος, οὐδενὶ πώποτε ἐφθόνησα. οὐδὲ χρήματα μὲν λαμβάνων διαλέγομαι, μὴ λαμβάνων δ' οὔ, ἀλλ' ὁμοίως καὶ πλου- B
σίῳ καὶ πένητι παρέχω ἐμαυτὸν ἐρωτᾶν, καὶ ἐάν τις βούληται ἀποκρινόμενος ἀκούειν ὧν ἂν λέγω. καὶ τούτων ἐγώ, εἴτε τις χρηστὸς γίγνεται εἴτε μή, οὐκ ἂν δικαίως τὴν αἰτίαν ὑπέχοιμι, ὧν μήτε ὑπεσχόμην μηδενὶ μηδὲν πώποτε μάθημα μήτε ἐδίδαξα. εἰ δέ τίς φησι

θυμοῖ, quod Bekk. servavit. Loquitur Socrates ita, ut ista omnia etiam ad praesens tempus referat; unde pergit deinceps: *οὐδὲ λαμβάνων διαλέγομαι.* Paullo ante vulgo: *τις ἐμοῦ λ.* quod e Bodl. Vind. 1. 6. Par. D. S. T. mutavimus.

B. *ἀκούειν ὧν ἂν λ.*] Sic Bodl. Vat. Ven. a. b. Vindd. Florr., alii plurimi. Vett. editt. *ἀκούει.*

πώποτέ τι μαθεῖν] V. *πώποτε ἢ μαθεῖν*, quod e Bodl. Ven. b. Vat. Vind. 1. 4. 6. Flor. d. g. h. Par. DST. emendatum.

schätzte?" Atque eandem loquendi consuetudinem Latini quoque habuerunt, de qua explicarunt subtiliter Krüger: Untersuchungen über d. Lat. Sprache P. II. §. 90 sqq. Ellendt De formis enuntiat. conditional. ap. Latinos p. 41 sq. Ramshorn. Gr. Lat. Ampl. §. 193. 9. ed. sec. — *τοῖς δικαίοις*, iis, quae iusta sunt; iustitiae.

οὐδὲ γὰρ ἂν ἄλλος ἀνθρ. οὐδείς] Intell. *διεγένετο.*

P. 33. *τοιοῦτος φανοῦμαι*] Pronomen *τοιοῦτος* explicatur deinde verbis: *οὐδενὶ πώποτε ξυγχωρήσας οὐδὲν παρὰ τὸ δίκαιον.*

ἐμοὺς μαθητὰς εἶναι] Intelliguntur maxime Alcibiades et Critias, quorum vitia e Socratica disciplina orta esse ferebantur. v. Xenoph. Mem. I. 2, 12 sqq. itemque §. 16. et 39. Aesch. in Tim. p. 287.

εἰ δέ τίς — ἐπιθυμεῖ ἀκούειν] Vocat Socrates *τὰ ἑαυτοῦ* id, quod sibi ab Apolline imperatum esse dictitabat, ut hominum errores convinceret et castigaret, civesque suos ad virtutis studium cohortaretur. conf. p. 21. E. 23. A. sq. 28. E. 29. D. 30. E. 33. D.

χρήματα μὲν λαμβάνων] His verbis sophistae petuntur, de quorum avaritia dictum est ad c. IV. De Socrate nihil mercedis accipiente conf. p. 19. D.

B. *παρέχω ἐμαυτὸν ἐρωτᾶν*] h. e. copiam facio et potestatem me interrogandi. — Proxima verba, *καὶ ἐάν τις βούληται ἀπ. ἀκούειν*, sic explicanda sunt: *καὶ παντί, ὅςτις ἂν βούληται ἀκ.* Nam *ἐάν τις* dictum est urbanius pro *ὅςτις ἄν.*

οὐκ ἂν δικαίως τὴν αἰ-

παρ' ἐμοῦ πώποτέ τι μαθεῖν ἢ ἀκοῦσαι ἰδίᾳ ὅ τι μὴ καὶ οἱ ἄλλοι πάντες, εὖ ἴστε, ὅτι οὐκ ἀληθῆ λέγει.

Cap. XXII. *Ἀλλὰ διὰ τί δή ποτε μετ' ἐμοῦ*
C *χαίρουσί τινες πολὺν χρόνον διατρίβοντες; Ἀκηκόατε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι· πᾶσαν ὑμῖν τὴν ἀλήθειαν ἐγὼ εἶπον· ὅτι ἀκούοντες χαίρουσιν ἐξεταζομένοις τοῖς οἰομένοις μὲν εἶναι σοφοῖς, οὖσι δ' οὔ· ἔστι γὰρ οὐκ ἀηδές. ἐμοὶ δὲ τοῦτο, ὡς ἐγώ φημι, προςτέτακται ὑπὸ τοῦ θεοῦ πράττειν καὶ ἐκ μαντειῶν καὶ ἐξ ἐνυπνίων καὶ παντὶ τρόπῳ, ᾧπερ τίς ποτε καὶ ἄλλη θεία*

Dein *οἱ* onte *ἄλλοι πάντες* om. Bodl. Ven. b. pr. Vind. b. Par. D. S. T.

Cap. XXII. *Ἀλλὰ διὰ τί δή ποτε*] V. *διὰ* aberat, invitis codd. optimis atque plurimis.

C. *ἐκ μαντειῶν*] *μαντείων* Bodl. Par. D. S. T. Vind. 1. 4. 6. Mox *πώποτε* pro *ποτε* Vind. 6. Par. C. conf. p. 31. C.

καὶ εὐέλεγκτα] Sic Bodl. Vat. Ven. b. Vind. 1. 4. 6. Flor. d. g. h. Parr. D. S. T. Vett. editt. *εὐεξέλεγκτα.*

ἔγωγε τῶν νέων] Sic Bodl. Vat. Ven. b. Vind. 1. 4. 6. Flor. d. g. h. Par. DST. V. *ἐγὼ τῶν νεωτέρων.* Et *νεωτέρων*

τίαν ὑπέχοιμι] h. e. hoc recte mihi tribui non poterit. *Αἰτίαν ὑπέχειν* proprie sensu malo dicitur de eo, in quem culpa merito confertur. Deinde omnino est caussam sustinere. *Τούτων* masculinum, cum *τὴν αἰτίαν ὑπέχοιμι* cohaeret.

Cap. XXII. C. *ἐγὼ εἶπον. ὅτι ἀκούοντες —*] Gravius post *εἶπον* distinximus. Nam quod sequitur *ὅτι ἀκούοντες κ. τ. λ.* non ex *εἶπον* pendet, sed aptum est ex verbis: *χαίρουσι μετ' ἐμοῦ διατρίβοντες*, quae ex antegressis repetenda sunt. Hoc enim Socrates dicit: omnem rei rationem ego vobis iam antea indicavi: *faciunt hoc, quia* gaudent audientes, quum explorantur et inscitiae coarguuntur, qui se sapientes esse putant. Ita *ὅτι* ex remotiore pendet sententia Euthyphr. p. 3. B. *μανθάνω, ὦ Σώκρατες· ὅτι δὴ σὺ τὸ δαιμόνιον φῂς σαυτῷ ἑκάστοτε γίγνεσθαι*, ubi *ὅτι* cohaeret cum antegresso: *φησί σε ποιητὴν εἶναι θεῶν.* De Rep. I. p. 332. A. *μανθάνω, ἦν δ' ἐγώ· ὅτι σοὶ τὰ ὀφειλόμενα ἀποδίδωσιν*, sc. *οἴεται τοῦτο.* Ibid. III. p. 402. E. *μανθάνω, ἦν δ' ἐγώ· ὅτι ἔστι σοι ἢ γέγονε παιδικὰ τοιαῦτα*, ubi repetendum: *ὑπομένειν ἐθέλεις.* Ibid. p. 410. D. *Ἔγωγε, ἔφη· ὅτι οἱ μὲν γυμναστικῇ ἀκράτῳ χρησάμενοι ἀγριώτεροι τοῦ δέοντος ἀποβαίνουσιν*, ubi qui ad *ὅτι* nobiscum intellexerint ex antecedentibus *ἐννοῶ*, ii locum sanissimum non iam amplius sollicitabunt; v. ibi ann. nostram edit. Goth. p. 237. Quibus locis omnibus recte videmur eo quo diximus modo refinxisse interpunctionem, quum editt. perperam commate ante *ὅτι* distinguant. Ceterum in transcursu memorasse iuvabit commentum Hirschigii, qui au-

μοῖρα ἀνθρώπῳ καὶ ὁτιοῦν προςέταξε πράττειν. Ταῦτα, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καὶ ἀληθῆ ἐστι καὶ εὐέλεγκτα. εἰ γὰρ δὴ ἔγωγε τῶν νέων τοὺς μὲν διαφθείρω, τοὺς D
δὲ διέφθαρκα, χρῆν δήπου, εἴτε τινὲς αὐτῶν πρεσβύτεροι γενόμενοι ἔγνωσαν, ὅτι νέοις οὖσιν αὐτοῖς ἐγὼ κακὸν πώποτέ τι ξυνεβούλευσα, νυνὶ αὐτοὺς ἀναβαίνοντας ἐμοῦ κατηγορεῖν καὶ τιμωρεῖσθαι· εἰ δὲ μὴ αὐτοὶ ἤθελον, τῶν οἰκείων τινὰς τῶν ἐκείνων, πατέρας καὶ ἀδελφοὺς καὶ ἄλλους τοὺς προςήκοντας, εἴπερ ὑπ' ἐμοῦ τι κακὸν ἐπεπόνθεσαν αὐτῶν οἱ οἰκεῖοι, νῦν μεμνῆσθαι. πάντως δὲ πάρεισιν αὐτῶν

servavit Bekk.

D. *ἐμοῦ τι κακὸν ἐπ.*] V. *κακόν τι*, quod e Bodl. Vat. Ven. b. Coisl. Vind. 1. 3. 4. 6. Flor. d. e. g. h. Par. DST. mutatum. Dein vett. editt. *οἱ αὐτῶν οἰκεῖοι*, quod item ex optimis omnibus mutavimus.

νῦν μεμνῆσθαι] V. additur *καὶ τιμωρεῖσθαι*, quod glossema abest in Vind. 2. 3. Flor. a. b. c. e. i. Zitt. Par. BCEH. g. Coisl. Ang. Ven. Δ. Servarunt tamen Turicenses. Alibi est *μνησικακεῖν*.

πολλοὶ ἐνταυθοῖ] Aliquot libri *ἐνταῦθα*, male.

dacissime scripsit: *ἐξεταζομένων τῶν οἰομένων — σοφῶν — ὄντων δ' οὔ.* Nam quis, inquit, *ἀκούειν* unquam vidit cum dativo? Nimirum nec nos unquam vidimus. Sed cur, obsecro, bonus homo suum ipsius errorem protenus Platoni obtrusit? Enimvero dativus non ex *ἀκούοντες*, sed ex *χαίρουσι* pendet, prorsus eodem modo, quo dativus personae huic verbo additus est. Hipp. mai. p. 285. extr.: *εἰκότως σοι χαίρουσιν οἱ Λακεδαιμόνιοι ἅτε πολλὰ εἰδότι.* — *οὐκ ἀηδές*, h. e. res lepidissima et suavissima. Litotes ironiae eleganter attemperata.

τοῦτο — προςτέτακται] Intell. *τὸ ἐξετάζειν.*

καὶ εὐέλεγκτα] *Εὐέλεγκτα* dicuntur plerumque quae facile possunt refelli et convinci; quorum vanitas sine ullo negotio ostendi potest. Sed h. l. intelliguntur ea, quae facile possunt explorari, utrum vera sint necne. Etenim *ἐλέγχειν* non solum significat redarguere, convincere, sed etiam explorare, examinare, videlicet eo consilio, ut alterum erroris convincas. Non male igitur Serranus: quae redargui possint, si non vera sint.

D. *εἰ δὲ μὴ αὐτοὶ ἤθελον*] Male Fischerus *εἴ γε μὴ* scripsit; male item Hirschig. pro *εἴτε τινὲς* dedit *εἴπερ τινὲς.* Nam *εἰ δὲ* eodem modo post *εἴτε* infertur, quo simplex *δὲ* post *τὲ* atque *οὐδέ* post *οὔτε* subiicitur, de qua loquendi forma v. ad cap. IV in. Infra c. 32: *καὶ εἴτε δὴ μηδεμία αἴσθησίς ἐστιν — εἰ δ' αὖ οἷον ἀποδημῆσαι.*

πάρεισιν — ἐνταυθοῖ] Hesychius: *ἐνταυθοῖ· ἐνταῦθα.* Noli credere. Etenim quem-

πολλοὶ ἐνταυθοῖ, οὓς ἐγὼ ὁρῶ, πρῶτον μὲν Κρίτων οὑτοσί, ἐμὸς ἡλικιώτης καὶ δημότης, Κριτοβούλου
E τοῦδε πατήρ· ἔπειτα Λυσανίας ὁ Σφήττιος, Αἰσχίνου τοῦδε πατήρ· ἔτι Ἀντιφῶν ὁ Κηφισιεὺς οὑτοσί, Ἐπιγένους πατήρ. ἄλλοι τοίνυν οὗτοι, ὧν οἱ ἀδελφοὶ ἐν ταύτῃ τῇ διατριβῇ γεγόνασι, Νικόστρατος, ὁ Θεοςδοτίδου, ἀδελφὸς Θεοδότου — καὶ ὁ μὲν τετελεύτηκεν, ὥςτε οὐκ ἂν ἐκεῖνός γε αὐτοῦ καταδεηθείη —, καὶ

E. *Αἰσχίνου τοῦδε πατήρ*] V. τούτου, invitis Ven. b. Par. DST. Vat. Vind. 1. 4. 6. Flor. d. e. g. h. et Bodl. corr.
ἔτι Ἀντιφῶν ὁ Κηφ.] V. ἔτι δ' Ἀντ., quod miror Bekkerum servavisse, quum Bodl. Vat. Ven. b. Vind. 1. 4. 6. Flor. d. g. h. Par. DS. aliud quid suadeant.
Νικόστρ. ὁ Θεοςδοτίδου] Steph. ὁ Ζωτίδου, ut est in Par. BC. marg. Bodl. Ven. b. Par. DST. Ven. 1. 6. Flor. g. h. Θεοζωτίδου quod Winckelm. restituendum censet etiam Demosth. in Midiam §. 59. Fuit etiam qui Θεοζότου mallet.

admodum παρεῖναι εἴς τινα τόπον non simpliciter dicitur pro παρεῖναι ἔν τινι τόπῳ, sed potius sic usurpatur, ut duae sententiae in unam quasi confusae et conflatae putandae sint, h. e. ut significet in aliquem locum venisse ibique versari; ita ne ἐνταυθοῖ quidem simpliciter pro ἐνταῦθα usurpatum est, sed παρεῖναι ἐνταυθοῖ significat huc venisse ibique praesentem esse. Exempla huius loquendi formae suppeditabunt Valcken. ad Herodot. 1. 21. intpp. ad Phaedon. p. 57. A. Protagor. p. 310. A. De ἐνταυθοῖ diximus nuper explicatius ad Phil. p. 15. A.

Κρίτων οὑτοσί] Crito est is, cuius nomine inscriptus est nobilis ille Platonis dialogus, ad quem plura de eo annotabimus. Dicitur Socratis ἡλικιώτης s. aequalis, et δημότης, h. e. ex eodem pago oriundus, qui vocatur Ἀλωπεκή. v. Harpocratio, Hesychius et Stephanus Byzant. in Ἀλωπεκή.

E. *Λυσανίας*] Lysanias, Aeschinis Socratici pater, dicitur ὁ Σφήττιος, a δήμῳ Σφηττῷ, qui fuit δῆμος φυλῆς Ἀκαμαντίδος. v. Harpocrat. Hesych. Stephan. h. v. De Aeschine Socratico v. Diogen. L. II. 66 sqq. et quae de eo collegit Fischerus Praef. ad Aesch. Dialog. tres. Lips. 1786. — Antiphon vocatur Κηφισιεύς, e δήμῳ Κηφισῷ, qui fuit φυλῆς Ἐρεχθηΐδος v. Harpocrat. in Κηφισιεύς. Neque vero confundendus est cum Antiphonte Rhamnusio, de quo docta exstat Dav. Ruhnkenii disputatio. — Epigenes ap. Xenoph. Mem. IV. 12. cum Socrate de neglecto corporis cultu disputat.

ἄλλοι τοίνυν οὗτοι —] Ad haec Heindorfius: „Male ἀσύνδετος est oratio neque commodum est h. l. istud τοίνυν, igitur, ut depravata haec verba videantur, sic fortasse corrigenda: ἄλλοι τε ἐνταυθοῖ." Non debebat haerere vir eximius. Sexcenties enim τοίνυν, ut Lat. iam vero, non συλλογιστικῶς, sed μεταβατικῶς ponitur. v. ad Remp. VIII. p. 555. et X. p. 603. B. Protag. p. 319

Πάραλος ὅδε, ὁ Δημοδόκου, οὗ ἦν Θεάγης ἀδελφός·
ὅδε τε Ἀδείμαντος, ὁ Ἀρίστωνος, οὗ ἀδελφὸς οὑτοσὶ 34
Πλάτων, καὶ Αἰαντόδωρος, οὗ Ἀπολλόδωρος ὅδε
ἀδελφός. καὶ ἄλλους πολλοὺς ἐγὼ ἔχω ὑμῖν εἰπεῖν,
ὧν τινα ἐχρῆν μάλιστα μὲν ἐν τῷ ἑαυτοῦ λόγῳ παρασχέσθαι Μέλητον μάρτυρα· εἰ δὲ τότε ἐπελάθετο,
νῦν παρασχέσθω, ἐγὼ παραχωρῶ, καὶ λεγέτω, εἴ τι
ἔχει τοιοῦτον. ἀλλὰ τούτου πᾶν τοὐναντίον εὑρήσετε,

P. 34. *ὅδε τε Ἀδείμαντος*] V. *δέ*, quod e Bas. 2. Vat. Ven. b. Vind. 4. Flor. a. Par. BC. mutatum.

Αἰαντόδωρος] Ald. Bas. 1. Steph. *Αἰαντίδωρος*, invitis codd. plerisque omnibus. Dein vett. editt. *οὗ Ἀπολλόδωρος ὁ ἀδελφός*, quod boni omnes aspernantur.

ἐγὼ ἔχω ὑμῖν εἰπεῖν] V. *ἔγωγε ἔχω*, praeter fidem Bodl. Vat. Ven. b. Vind. 1. Flor. d. g. h. Par. DST.

λόγῳ παρασχέσθαι] Sic Bodl. Coisl. Ven. b. Vind. 1. 4. 6. Flor. d. g. h. Par. DST. Vulgo *παρέχεσθαι*.

D. Potuit vero *τοίνυν* hic tanto rectius poni, quod Socrates, posteaquam patres nonnullorum discipulorum suorum praesentes nominavit, deinceps etiam fratres et cognatos quosdam recenset, ut ipse antea indicavit.

Νικόστρατος] De hoc et de Theodoto nihil memoriae traditum est, quantum nos quidem sciamus. De Demodoco, Theagis patre, v. Theagem p. 127. E. De Paralo, qui non confundendus est cum cognomine Periclis filio, nihil usquam legimus — Adimantus intelligitur Platonis frater, qui in libris de republica loquens inducitur. vid. libr. II. p. 357 — 368. VIII. p. 548. D. E. al. — Aeantodori alibi mentionem factam esse non meminimus. — Apollodorum autem novimus hominem fuisse Socrati longe deditissimum. v. Phaedon. p. 59. A. p. 117. D. Sympos. p. 172. A. 173. D. E. Xenoph. Mem. III. 11, 17. Ceterum *καταδεῖσθαι* est aliquem precibus vincere ac commovere. Nam sententia haec est: non potest Theodotus Nicostratum fratrem rogare, ne me accuset et contra me testetur.

P. 34. *μάλιστα μὲν — εἰ δὲ τότε ἐπελάθετο*] Frequens est istud *μάλιστα μέν — εἰ δέ* et *εἰ δὲ μή*, vel etiam *μάλιστα μὲν — δέ*. v. ad Euthydem. p. 304. A. ubi quae adscripsimus, iis nunc accedant Reip. VIII. p. 564. B. *μάλιστα μὲν ὅπως μὴ ἐγγένησθον, ἂν δὲ ἐγγένησθον, ὅπως ὅτι τάχιστα — ἐκτετμῆσθον*. Sophist. p. 246. C. *μάλιστα μέν, εἴ πῃ δυνατὸν ἦν, ἔργῳ βελτίους, εἰ δὲ τοῦτο μὴ ἐγχωρεῖ, κ. τ. λ.* Legg. VIII. p. 830. D. 835. B. IX. p. 853. E. 938. A.

ἐγὼ παραχωρῶ] h. e. per me ei hoc licet. Videlicet non licebat reum se defendentem interpellare et tempus ad defensionem ei concessum atque clepsydra definitum alienis rebus conterere. Fiebat tamen interdum, ut qui caussam suam perorabant, ii etiam adversarios iuberent inter suam orationem

ὦ ἄνδρες, πάντας ἐμοὶ βοηθεῖν ἑτοίμους τῷ διαφθείροντι, τῷ κακὰ ἐργαζομένῳ τοὺς οἰκείους αὐτῶν, ὥς
B φασι Μέλητος καὶ Ἄνυτος. αὐτοὶ μὲν γὰρ οἱ διεφθαρμένοι τάχ' ἂν λόγον ἔχοιεν βοηθοῦντες· οἱ δὲ ἀδιάφθαρτοι, πρεσβύτεροι ἤδη ἄνδρες, οἱ τούτων προσήκοντες, τίνα ἄλλον ἔχουσι λόγον βοηθοῦντες ἐμοὶ ἀλλ' ἢ τὸν ὀρθόν τε καὶ δίκαιον, ὅτι ξυνίσασι Μελήτῳ μὲν ψευδομένῳ, ἐμοὶ δὲ ἀληθεύοντι;

Cap. XXIII. Εἶεν δή, ὦ ἄνδρες· ἃ μὲν ἐγὼ

B. *ὅτι ξυνίσασι*] Sic cum Bas. 2. scriptum exhibent Bodl. Ven. b. Vat. Vind. b. Flor. g. h. Par. ST. et marg. Flor. a. c. Vulg. *ὃν ξ.* quod tenuit Bekker.

ἐμοὶ δὲ ἀληθεύοντι] Sic Bodl. Vat. Ven. b. Vind. 1. 4. 6. Flor. g. h. Par. DST. Vett. editt. *ἐμοὶ δὲ ἀληθῆ λέγοντι*, quod fluxit ex interpretatione.

Cap. XXIII. *σχεδόν ἐστι ταῦτα*] V. *σχεδόν τί ἐστι*, invitis optimis plurimisque mss.

afferre, quae ad rem praesentem opus essent. Quorsum pertinent formulae apud oratores frequentissimae *ἐν τῷ ἐμῷ ὕδατι εἰπάτω, ἐπὶ τοῦ ἐμοῦ ὕδατος μαρτυρησάτω*, al. v. Meier. et Schömann. Process. Att. p. 713 sqq.

τῷ διαφθείροντι —] Notabis hanc appositionem, quae ironiam dicentis indicat. Criton. p. 51. A. *καὶ σύ — φήσεις ταῦτα ποιῶν δίκαια πράττειν, ὁ τῇ ἀληθείᾳ τῆς ἀρετῆς ἐπιμελόμενος;* Euthyphr. p. 3. A. *Μέλητος ἴσως πρῶτον μὲν ἡμᾶς ἐκκαθαίρει τοὺς τῶν νέων τὰς βλάστας διαφθείροντας, ὥς φησι.* Hipp. mai. p. 285. B. Hipp. min. p. 369. E. Plura dabit Valken. ad Phoeniss. p. 572.

B. *λόγον ἔχοιεν βοηθοῦντες*] h. e. haberent quod sequerentur in me defendendo: videlicet ne viderentur temere usi esse consuetudine hominis impii et perditi, ipsique improbi haberentur.

οἱ τούτων προσήκοντες] Participium instar substantivi cum genitivo iunctum, de qua ratione dixerunt Lobeck. ad Aiac. v. 358. Schaefer. ad Gregor. Corinth. p. 139. Sic Legg. IX. p. 868. C. *οἱ προσήκοντες τοῦ τελευτήσαντος*, ubi B. antecedit *οἱ προσήκοντες τῷ τελευτήσαντι.* Thucyd. I. 128. *βασιλέως προσήκοντές τινες.*

ἀλλ' ἢ τὸν ὀρθόν τε καὶ δίκαιον] Formulam *ἀλλ' ἢ* fere praecedente negatione poni atque significare nisi, dudum observatum est a grammaticis. v. Berglerus ad Aristophan. Equitt. v. 777. De caussis et origine huius significationis acute disputavit Herm. ad Viger. p. 812. Klotz. ad Devar. p. 31 sqq. Mihi quid de hac re videatur, exposui ad Phaedon. p. 81. B. sect. XXX. Loquutionem: *ξυνειδέναι τινί τι ποιοῦντι*, aliquid de aliquo scire, illustravimus ad Phaedon. p. 92. D. et Symp. p. 196. E.

Cap. XXIIII. *τάχα δ' ἄν τις ἀγανακτήσειεν*] Instituit nunc Socrates rationem reddere iudicibus constantiae et gravi-

ἔχοιμ' ἂν ἀπολογεῖσθαι, σχεδόν ἐστι ταῦτα καὶ ἄλλα ἴσως τοιαῦτα. Τάχα δ' ἄν τις ὑμῶν ἀγανακτήσειεν ἀναμνησθεὶς ἑαυτοῦ, εἰ ὁ μὲν καὶ ἐλάττω τουτουῒ C τοῦ ἀγῶνος ἀγῶνα ἀγωνιζόμενος ἐδεήθη τε καὶ ἱκέτευσε τοὺς δικαστὰς μετὰ πολλῶν δακρύων, παιδία τε αὑτοῦ ἀναβιβασάμενος, ἵνα ὅ τι μάλιστα ἐλεηθείη, καὶ ἄλλους τῶν οἰκείων καὶ φίλων πολλούς, ἐγὼ δὲ οὐδὲν ἄρα τούτων ποιήσω, καὶ ταῦτα κινδυνεύων, ὡς ἂν δόξαιμι, τὸν ἔσχατον κίνδυνον. τάχ'

B. *ἐδεήθη τε καὶ ἱκέτευσε*] Sic Bodl. Vat. Ven. b. Par. BCDHST. Ang. Vind. 1. 4. 6. Flor. g. h. cum Bas. 2. Vulgo *δεδέηταί τε κ. ἱκ.* quod frustra defendit Schaeferus ad Demosth. Appar. T. II. p. 652.

παιδία τε αὑτοῦ] Steph. *αὐτοῦ* scripsit, quod in hac narratione non est necessarium. Mox *τάχ' οὖν τις* Bodl. Ven. b. Par. DST. et *τάχ' οὖν ἄν τις* Vind. b.

καὶ φίλων πολλούς] V. *καὶ φίλους πολλούς*, invitis optimis plurimisque codicibus.

tatis suae, ostenditque, cur nihil aliorum exemplo facere velit ad movendam eorum misericordiam. Censet enim primo illud indignum esse existimatione ea, qua apud homines floreat; deinde etiam legibus publicis adversari. — *ἀπολογεῖσθαι*, mei defendendi caussa afferre possim; nam ita dicitur *ἀπολογεῖσθαί τι*.

C. *ἐλάττω — ἀγῶνα ἀγωνιζόμενος*] h. e. caussam agens minus periculosam. Sic Euthyphr. p. 3. E. *ἀγωνίζεσθαι δίκην*, ubi vide quae annotavi. — Produxisse autem reos Athenis in iudicium ad commovendam misericordiam liberos, filios et filias, etiam uxores, intelligitur ex Aristoph. Plut. v. 383. s. Vesp. v. 566 sq. *Fischerus*. Docent etiam luculentius plurimi loci oratorum, Demosthenis, Lysiae, Andocidis, de quibus v. Meier. et Schömann. Process. Att. p. 719 sqq. Et fuit res etiam publicis legibus interdicta, de quo v. Xenoph. Mem. IV. 4, 4: *κολακεύειν καὶ δεῖσθαι παρὰ νόμους*. Quint. IV. 1, 7. De *ἀναβιβασάμενος* v. ad p. 17. E.

ἐγὼ δὲ οὐδὲν ἄρα τ. π.] ego vero, sicuti expectari debuit (*ἄρα*), nihil istorum faciam. Quo indicatur contrarium fieri praeter expectationem pro ratione eorum, quae ex prioribus colligere liceat. Exempla collegit Heindorf. ad Phaed. p. 68. A., quibus accedant haec: Criton. c. 12. *ἦ πρὸς μὲν ἄρα σοι τὸν πατέρα οὐκ ἐξ ἴσου ἦν τὸ δίκαιον καὶ πρὸς δεσπότην, εἴ σοι ὢν ἐτύγχανεν, ὥστε ἅπερ πάσχοις ταῦτα καὶ ἀντιποιεῖν· — πρὸς δὲ τὴν πατρίδα ἄρα καὶ τοὺς νόμους ἐξέσται σοι*; cf. ibidem p. 46. D. et p. 51. A. De republ. X. p. 600. D. *ἀλλὰ Πρωταγόρας μὲν ἄρα — καὶ Πρόδικος — — ἐπὶ ταύτῃ τῇ σοφίᾳ οὕτω σφόδρα φιλοῦνται —, Ὅμηρον δὲ ἄρα οἱ ἐπ' ἐκείνου — ἢ Ἡσίοδον ῥαψῳδεῖν ἂν περιϊόντας εἴων*; coll. ibid. IV. p. 445. A. Infra p. 37. D. *πολλὴ μέντ' ἄν με φιλοψυχία ἔχοι, εἰ οὕτως ἀλόγιστός*

ἂν οὖν τις ταῦτα ἐννοήσας αὐθαδέστερον ἂν πρός
με σχοίη, καὶ ὀργισθεὶς αὐτοῖς τούτοις θεῖτο ἂν μετ'
D ὀργῆς τὴν ψῆφον. εἰ δή τις ὑμῶν οὕτως ἔχει, οὐκ
ἀξιῶ μὲν γὰρ ἔγωγε, εἰ δ' οὖν, ἐπιεικῆ ἄν μοι δοκῶ
πρὸς τοῦτον λέγειν λέγων, ὅτι Ἐμοί, ὦ ἄριστε, εἰσὶ
μέν πού τινες καὶ οἰκεῖοι. καὶ γὰρ τοῦτο αὐτὸ τὸ τοῦ
Ὁμήρου, οὐδ' ἐγὼ ἀπὸ δρυὸς οὐδ' ἀπὸ πέτρης πέφυκα, ἀλλ' ἐξ ἀνθρώπων, ὥςτε καὶ οἰκεῖοί μοί εἰσι καὶ υἱεῖς γε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τρεῖς, εἷς μὲν μειράκιον ἤδη, δύο δὲ παιδία. ἀλλ' ὅμως οὐδέν' αὐτῶν

D. πρὸς τοῦτον λέγειν λέγων, ὅτι —] πρὸς τοῦτον λέγειν λόγον, ὅτι κ. τ. λ. Ven. b. ex corr. Vind. 4. Flor. a. h. Par. DST. Nimirum ἐπιεικῆ pro neutro pluralis accipiendum fuit. De λέγων autem conf. Crat. p. 390. D. 418. A.

καὶ υἱεῖς γε] Om. γε Bodl. Ven. b. Par. DST. Vind. 1. 4. 6. Flor. d. e. g. h. i. Zitt. probantibus Turr.

Οὐκ αὐθαδιζόμενος] Sic Bodl. Vat. Ven. b. Vind. 1. 4. 6. Flor. a. c. d. g. h. Par. BCDT. Vulgo αὐθαδιαζόμενος. v. εἶμι — · ἄλλοι δὲ ἄρα αὐτὰς οἴσουσι ῥᾳδίως. Phileb. p. 30. B.

αὐθαδέστερον ἂν πρός με σχοίη] Dicitur hoc nunc de iudicibus, qui reum, etiamsi propter bonitatem et aequitatem caussae exspectari poterat, non absolvunt propterea, quod eorum clementiam implorare supplexque rogare noluit. Mox post εἰ δ' οὖν intell. τις ὑμῶν οὕτως ἔχει, verumtamen si quis vestrum, quanquam id non statuerim, ita sentiat. Male Salvinius locum coniectura tentavit.

D. τὸ τοῦ Ὁμήρου] Odyss. XIX. v. 163. ubi Penelope Ulyssem, quem non agnovisset, rogat, ut narret, qua stirpe oriundus sit, atque haec verba addit: οὐ γὰρ ἀπὸ δρυός ἐσσι παλαιφάτου οὐδ' ἀπὸ πέτρης.

καὶ υἱεῖς γε] Solet γε in plurium rerum enumeratione ei nomini addi, quod cum vi et gravitate quadam efferendum est: cuius loquendi rationis exempla collegerunt Heindorf. ad Hipp. Mai. p. 301. A. Buttmann. ad Criton. §. 7. n. 2. Male igitur h. l. in multis libris omissum est; potest enim commode reddi: und sogar drei Söhne; v. ad Criton. p. 47. B. Phileb. p. 48. D. — Filii Socratis tres fuere Lamprocles, Sophroniscus, Menexenus. Et Lamprocles quidem, qui hoc loco μειράκιον, adolescentulus, Phaedon. c. 65. μέγας vocatur, fuit natu maximus: v. Xenophon. Mem. II. 2, 1: sed reliqui duo, quos pater hic nominat παιδία, a Platone Phaedon. 65. etiam σμικροὶ dicuntur. v. ad Phaedon. 3. et conf. Valcken. ad Theocrit. Adon. p. 349. Fischerus. Valckenarius l. c. „τὸν μικρὸν παῖδα — vulgo vocabant παιδίον.“ Filios istos Seneca Epist. CIV. narrat fuisse indociles et matri quam patri similiores.

ἀλλ' ὅμως — δεήσομαι] In his quae in οὐδένα continetur negatio, ea item ad δεήσο-

δεῦρο ἀναβιβασάμενος δεήσομαι ὑμῶν ἀποψηφίσασθαι. Τί δὴ οὖν οὐδὲν τούτων ποιήσω; Οὐκ αὐθαδιζόμενος, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, οὐδ' ὑμᾶς ἀτιμάζων· ἀλλ' E εἰ μὲν θαῤῥαλέως ἐγὼ ἔχω πρὸς θάνατον ἢ μή, ἄλλος λόγος· πρὸς δ' οὖν δόξαν καὶ ἐμοὶ καὶ ὑμῖν καὶ ὅλῃ τῇ πόλει οὔ μοι δοκεῖ καλὸν εἶναι ἐμὲ τούτων οὐδὲν ποιεῖν καὶ τηλικόνδε ὄντα καὶ τοῦτο τοὔνομα ἔχοντα, εἴτ' οὖν ἀληθὲς εἴτ' οὖν ψεῦδος· ἀλλ' οὖν δεδογμένον γέ ἐστι τὸν Σωκράτη διαφέρειν τινὶ τῶν πολλῶν ἀνθρώπων. εἰ οὖν ὑμῶν οἱ δοκοῦντες διαφέ-

Phrynich. et Lob. p. 66. Thom. M. p. 84 sq. In ὦ ἄνδρες Ἀθ. rursus om. ἄνδρες Ven. b. et Vind. 6. conf. ad p. 32. B.

E. καὶ ὅλῃ τῇ πόλει] V. καὶ ὅλως τῇ πόλει, quod correctum e Bodl. Vat. Ven. b. Vind. 1. 3. 4. 6. et aliis plurimis.

τὸν Σωκράτη διαφέρειν] τῷ Bodl. Par. A. D. T. τῷ Σωκράτει Vind. 1. 4. Flor. h. Sed τὸ Σ. Ven. b. Vind. b. Flor. b. ut nuper Turicenses. Verum est τόν.

μαι pertinet, perinde ac si scriptum sit: ἀλλ' ὅμως οὐ δεήσομαί τινά αὐτῶν κ. τ. λ. Cuius usus exempla attulimus ad Phileb. p. 17. B. = 120. ed. Goth. Itaque Hirschig. erravit, qui nuper οὐ ante δεήσομαι invitis codd. omnibus interposuit.

E. ἀλλ' εἰ μὲν θαῤῥαλέως —] sed num fidenti animo mortem expectem necne, alia quaestio est (quae ad rem praesentem nihil pertinet); verum (hac re missa) ad existimationem certe et meam et vestram et totius civitatis non decere mihi videtur etc. Formula: ἄλλος λόγος ἐστίν, alia quaestio est, alia res est, satis frequens est. Demosth. De symmor. p. 114, 23 ed. R.: ἄλλος ἂν εἴη λόγος οὗτος. Ibid. p. 168, 11: ἄλλος ἂν ἦν λόγος. De Corona p. 240, 26. al. De particulis δ' οὖν ita positis, ut fere explicari possint, sed hoc utcunque est, certe etc. diximus supra ad p. 17. A. et ad Cratyl. p. 415. C. 426. D. Tim. p. 38. B. Similiter deinde: ἀλλ' οὖν δεδογμένον γε, sed hoc utcunque est, certe Socrates putatur excellere aliqua re plerisque hominibus, s. magnae multitudini praestare.

καὶ τοῦτο τοὔνομα ἔχοντα] i. e. florenten tantae sapientiae laude. Quod ne arroganter dictum videatur, addit verba εἴτ' οὖν — ψεῦδος. In quibus ne quis ψευδὲς scribendum opinetur, saepenumero τῷ ἀληθὲς opponitur nomen ψεῦδος. Cratyl. p. 430. A. ἢ τὸ μέν τι αὐτῶν ἀληθές, τὸ δὲ ψεῦδος; Euthydem. in.: ἐξελέγχειν τὸ ἀεὶ λεγόμενον ὁμοίως, ἐάν τε ψεῦδος ἐάν τε ἀληθὲς ᾖ; quae indicavit Heindorfius. Plura collegit Astius ad Politiam p. 358. Aristoph. Ran. v. 628. χὤπως ἐρεῖς ἐνταῦθα μηδὲν ψεῦδος. De εἴτ' οὖν — εἴτ' οὖν v. Matthiae Gr. §. 625. extr. et de τῶν πολλῶν ἀνθρώπων p. 29. B.

ῥειν εἴτε σοφίᾳ εἴτε ἀνδρείᾳ εἴτε ἄλλῃ ἡτινιοῦν ἀρετῇ τοιοῦτοι ἔσονται, αἰσχρὸν ἂν εἴη· οἵουςπερ ἐγὼ πολλάκις ἑώρακά τινας, ὅταν κρίνωνται, δοκοῦντας μέν τι εἶναι, θαυμάσια δὲ ἐργαζομένους, ὡς δεινόν τι οἰομένους πείσεσθαι, εἰ ἀποθανοῦνται, ὥςπερ ἀθανάτων ἐσομένων, ἐὰν ὑμεῖς αὐτοὺς μὴ ἀποκτείνητε· οἳ ἐμοὶ δοκοῦσιν αἰσχύνην τῇ πόλει περιάπτειν, ὥςτ' ἄν τινα καὶ τῶν ξένων ὑπολαβεῖν, ὅτι οἱ δια-

P. 35. εἴτε ἀνδρείᾳ] Bodl., Florr. septem, Ven. *ΔΞΠ*a. Zitt. Parr. BCDHS. Ang. ἀνδρίᾳ, quod non probem. v. ad Gorg. p. 492. coll. Matthiae ad Eurip. Herc. fur. v. 469. Formam ἀνδρεία metrum tuetur apud Aristoph. Nubb. v. 510.

B. οὔτε ἡμᾶς χρή] Sic Flor. d. Ven. *ΔΞ*. et corr. Coisl., ut coniecerat Forsterus. Vulgo ὑμᾶς.

καὶ ὅτιοῦν εἶναι] Sic Vind. 6. Flor. e. Vulgo erat καὶ ὁπητιοῦν. Heindorf. coni. καὶ ὁπῃοῦν τι. Bekkerus sine libris dedit καὶ ὁπῃτιοῦν τι εἶναι. Iam in ea, quam nos dedimus, lectione nihil requires. v. annot. Eam etiam Turicenss. probant.

P. 35. δοκοῦντας μέν τι εἶναι] h. e. qui viderentur esse sapientia nescio qua praediti. v. Matthiae §. 487. 5.

ὡς δεινόν τι οἰομένους πείσεσθαι] Non recte, opinor, Heindorfius ὡς cum δεινόν connectit, ut haec vocula significet perquam; cuius significationis exempla, quae ad Cratyl. p. 41. et Phaedon. p. 152. collegit, ea vereor ut probent quod probandum erat. Hoc quidem loco ὡς referendum est ad οἰομένους, hoc sensu: quippe s. utpote putantes se indigni quid esse passuros. Etenim ὡς saepenumero caussam et rationem indicare nemo ignorat, ut non videamus, cur Heindorfius, si vocula h. l. cum participio connectatur, ἅτε scribendum fuisse iudicaverit. Cohaerent autem haec verba arctissime cum iis, quae proxime praecedunt: θαυμάσια δὲ ἐργαζομένους, hoc sensu: mira tamen facientes, quippe s. utpote qui putarent etc. Brevius dici potuit omisso verbo putandi ὡς πεισομένους. Fallitur igitur Engelhardtus, qui quo magis Heindorfii interpretationem confirmaret, attendere lectores iussit ad ea, quae praecedunt, οἵουςπερ ἐγὼ πολλάκις ἑώρακα, quibus simplex participium, ὡς non interiecto, adiungendum fuisse contendit. De genitivis ὥςπερ ἀθανάτων ἐσομένων cfr. Matth. Gr. §. 568. 3 sq. et nostra ad Phileb. p. 44. C.

B. οὗτοι γυναικῶν οὐδὲν δ.] De hoc usu pronominis demonstrativi post participia cum articulo coniuncta non sine vi quadam et gravitate illati v. Matthiae §. 472. 2. Theaet. p. 171. D. 172. B. Charm. p. 163. C. Legg. XII. p. 959. Weber. ad Dem. Aristocr. p. 158.

οὔτε ἡμᾶς χρὴ ποιεῖν] Ferri non potest quod vulgo legebatur, ὑμᾶς χρ. π. quum statim sequantur haec verba: οὔτ', ἂν ἡμεῖς ποιῶμεν, ὑμᾶς ἐπιτρέπειν. Hoc dicit: neque nos

φέροντες Ἀθηναίων εἰς ἀρετήν, οὓς αὐτοὶ ἑαυτῶν B ἔν τε ταῖς ἀρχαῖς καὶ ταῖς ἄλλαις τιμαῖς προκρίνουσιν, οὗτοι γυναικῶν οὐδὲν διαφέρουσι. ταῦτα γάρ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, οὔτε ἡμᾶς χρὴ ποιεῖν τοὺς δοκοῦντας καὶ ὁτιοῦν εἶναι, οὔτ᾽, ἂν ἡμεῖς ποιῶμεν, ὑμᾶς ἐπιτρέπειν, ἀλλὰ τοῦτο αὐτὸ ἐνδείκνυσθαι, ὅτι πολὺ μᾶλλον καταψηφιεῖσθε τοῦ τὰ ἐλεεινὰ ταῦτα δράματα εἰςάγοντος καὶ καταγέλαστον τὴν πόλιν ποιοῦντος ἢ τοῦ ἡσυχίαν ἄγοντος.

αὐτὸ ἐνδείκνυσθαι] V. ἐνδείκνυσθε, quod est in Par. E. et paucissimis aliis.

τὰ ἐλεεινὰ τ. δρ.] Astius hic et ubique scripsit ἐλεινά, codicibus invitis. Quam formam Atticis omnino restituendam esse ne Porsono quidem Praefat. ad Hecub. p. VII sq. et Blomfield. ad Aeschyl. Agam. Gloss. v. 239. credimus. conf. Lobeck. ad Phrynich. p. 87. Nimirum quemadmodum ex δέω, δείδω formatur δεινός, ita ex ἐλεέω ductum est ἐλεεινός, quod poëtae in trisyllabum ἐλεινός converterunt.

decet talia facere —, nec si nos faciamus, vos decet ea concedere et permittere. Similiter s. XXIV: οὔτε ἡμᾶς ἐθίζειν ὑμᾶς ἐπιορκεῖν, οὔθ᾽ ὑμᾶς ἐθίζεσθαι. Vulgatam tamen lectionem defendit Morgensternius Symbol. crit. in quaedam loca Platonis et Horatii (Dorpat. 1821.) p. IV. in Friedemanni et Seebodii Miscellan. Critt. Vol. I. P. I. p. 90. Putat enim ὑμᾶς intelligi iudices eos, qui ipsi quondam, capitis rei facti, iudices suppliciter oraverint. Quod nec sententiae nec iterationi pronominis satis convenit. Aliter veterem scripturam nuper tuitus est C. Fr. Hermann., qui sensum loci hunc esse putat: nec *plebem*, modo aliquo loco haberi velit, facere, nec si singuli faciant, permittere debere. Cui interpretationi officit hoc, quod nec plebis aut singulorum mentio iniicitur a Socrate, nec isto modo pronominis ὑμᾶς repetitio explicatur. καὶ ὁτιοῦν εἶναι, h. e. qui vel tantillum virtutis possidere videamur. Sic Aeschin. adv. Ctesiph. §. 5. τῶν καὶ ὁπωςοῦν πρὸς τὰ κοινὰ προςεληλυθότων, h. e. vel aliquo modo. Xenoph. Cyrop. I. 6, 12: οὐδ᾽ ὁτιοῦν ἐπεμνήσθη, h e. ne tantillum quidem. Aristoph. Plut. v. 385: κοὐ διοίσοντ᾽ — οὐδ᾽ ὁτιοῦν τῶν Παμφίλου. Phaedon. p. 78. D. μήποτε μεταβολὴν καὶ ἡντινοῦν ἐνδέχεται; Phileb. p. 59. C. p. 60. E. Hipp. Mai. p. 291. D. Legg. I. p. 639. A. Prorsus ut h. l. De Rep. IV. p. 422. E: κἂν ὁτιοῦν ᾖ. Ibid. VII. p. 538. D: τοὺς καὶ ὁπηοῦν μετρίους. Ferri non potest, quod vulgo legebatur, καὶ ὁπητιοῦν εἶναι, quum τι ita non ad verbum εἶναι pertineat, sed positum sit ut in ὁπωςτιοῦν.

τὰ ἐλεεινὰ ταῦτα δράματα εἰςάγοντος] Ἐλεεινὰ δράματα intelliguntur dramata, quibus spectatoribus misericordia movetur. — εἰςάγειν h. l. est, proferre in iudicium, videlicet, quum reus ad-

Cap. XXIV. Χωρὶς δὲ τῆς δόξης, ὦ ἄνδρες,
C οὐδὲ δίκαιόν μοι δοκεῖ εἶναι δεῖσθαι τοῦ δικαστοῦ οὐδὲ δεόμενον ἀποφεύγειν, ἀλλὰ διδάσκειν καὶ πείθειν. οὐ γὰρ ἐπὶ τούτῳ κάθηται ὁ δικαστής, ἐπὶ τῷ καταχαρίζεσθαι τὰ δίκαια, ἀλλ' ἐπὶ τῷ κρίνειν ταῦτα· καὶ ὀμώμοκεν οὐ χαριεῖσθαι οἷς ἂν δοκῇ αὐτῷ, ἀλλὰ δικάσειν κατὰ τοὺς νόμους. οὔκουν χρὴ οὔτε ἡμᾶς ἐθίζειν ὑμᾶς ἐπιορκεῖν, οὔθ' ὑμᾶς ἐθίζεσθαι· οὐδέτεροι γὰρ ἂν ἡμῶν εὐσεβοῖεν. μὴ οὖν ἀξιοῦτέ με, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοιαῦτα δεῖν πρὸς ὑμᾶς πράττειν, ἃ μήτε ἡγοῦμαι καλὰ εἶναι μήτε δί-
D καια μήτε ὅσια, ἄλλως τε μέντοι [νὴ Δία πάντως]

Cap. XXIV. C. οὔκουν χρή] V. οὐκοῦν, quod ex Par. DT. Ven. b. Vind. 1. 4. 6. emendatum.

D. ὅσια, ἄλλως τε μέντοι νὴ Δία πάντως καὶ ἀσ.] V. ὅσια, μάλιστα πάντως, νὴ Δία μέντοι καὶ ἀσ. φευγ. Codd. multum inter se discrepant. Dedimus quod exhibent Bodl. Vat. Ven. b. Par. DST. cum Flor. d. g. h. v. interpretat. In Par. BCE. Vind.

ducit uxorem, liberos, propinquos lacrimantes et lamentantes, quo iudicum animi ad misericordiam flectantur.

Cap. XXIV. Χωρὶς δὲ τῆς δόξης] h. e. sed praeterquam quod illud existimationi meae non responderet: aber abgesehen von dem Ansehen. Crit. c. 3: ἀλλὰ χωρὶς μὲν τοῦ ἐστερῆσθαι τοιούτου ἐπιτηδείου — ἔτι δὲ καὶ πολλοῖς δόξω κτλ., ubi vide annot. Legg. p. 814. C. οὐδαμῶς εὔσχημον γίγνοιτ' ἂν τοῦ κακοῦ χωρὶς τοῦτο ἐν πόλει ὅπου γίγνοιτο. Sympos. p. 173. C. χωρὶς τοῦ οἴεσθαι ὠφελεῖσθαι ὑπερφυῶς ὡς χαίρω. Ibid. 184. B. Herodot. I. 93. χωρὶς τῶν Αἰγυπτίων ἔργων. — Mox ἀποφεύγειν est salvum evadere, absolvi.

C. ἐπὶ τούτῳ — ἐπὶ τῷ καταχαρίζεσθαι τ. δ.] Lysid. p. 219. E. πᾶσα ἡ τοιαύτη σπουδὴ οὐκ ἐπὶ τούτοις ἕνεκά του παρασκευαζομένοις. Gorg. p. 474. E. οὐ δήπου ἐκτὸς τούτων ἐστὶ τὰ καλά, τοῦ ἢ ὠφέλιμα εἶναι ἢ ἡδέα ἢ ἀμφότερα. Matthiae Gr. §. 472. 2. β. — καταχαρίζεσθαι τὸ δίκαιον est iustitiam donare gratiae; ius negligere, quo alteri gratum facias.

καὶ ὀμώμοκεν] Demosth. c. Timocrat. p. 747 ed. Reisk. ψηφιοῦμαι κατὰ τοὺς νόμους καὶ τὰ ψηφίσματα τοῦ δήμου καὶ τῆς βουλῆς τῶν πεντακοσίων. Pollux Onom. VIII. 122. ὁ δὲ ὅρκος ἦν τῶν δικαστῶν· περὶ μὲν ὧν νόμοι εἰσί, κατὰ τοὺς νόμους ψηφιεῖσθαι· περὶ δὲ ὧν μή εἰσι, σὺν γνώμῃ δικαιοτάτῃ, v. Meier. et Schoemann. l. c. p. 128 sq. et p. 135.

μὴ οὖν ἀξιοῦτε] h. e. nolite igitur putare. Mox notanda est collocatio verborum ἃ μήτε ἡγοῦμαι καλὰ εἶναι, cuius loco vulgaris ratio exigebat ἃ ἡγοῦμαι μήτε καλὰ εἶναι.

ἄλλως τε μέντοι —] h. e. quum alias profecto, tum maxime nunc, quum impietatis accusatus sum a

καὶ ἀσεβείας φεύγοντα ὑπὸ Μελήτου τουτουΐ. σαφῶς γὰρ ἄν, εἰ πείθοιμι ὑμᾶς καὶ τῷ δεῖσθαι βιαζοίμην ὀμωμοκότας, θεοὺς ἂν διδάσκοιμι μὴ ἡγεῖσθαι ὑμᾶς εἶναι, καὶ ἀτεχνῶς ἀπολογούμενος κατηγοροίην ἂν ἐμαυτοῦ, ὡς θεοὺς οὐ νομίζω. ἀλλὰ πολλοῦ δεῖ οὕτως ἔχειν· νομίζω τε γάρ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ὡς οὐδεὶς τῶν ἐμῶν κατηγόρων, καὶ ὑμῖν ἐπιτρέπω καὶ τῷ θεῷ κρῖναι περὶ ἐμοῦ ὅπῃ μέλλει ἐμοί τε ἄριστα εἶναι καὶ ὑμῖν.

Cap. XXV. Τὸ μὲν μὴ ἀγανακτεῖν, ὦ ἄνδρες E
Ἀθηναῖοι, ἐπὶ τούτῳ τῷ γεγονότι, ὅτι μου κατεψη-

4. 6. Flor. b. c. e. et pr. u. legitur: ἄλλως τε πάντως νὴ Δία μέντοι. Unus Par. H. ἀλλὰ μάλιστα πάντως νὴ Δία μέντοι Coisl. ἄλλως τε πάντως ἢ νὴ Δία μέντοι.

σαφῶς γὰρ ἄν] Accessit ἂν e Bas. 2. Bodl. Vat. Ven. a. b. Vind. 1. 2. 4. 5. 6. Fl. a. b. g. h. i. aliis.

Cap. XXV. E. Τὸ μὲν μὴ ἀγανακτεῖν] Sic cum Bas. 2.

Meleto. Quod h. l. μέντοι νὴ Δία πάντως interpositum est formulae ἄλλως τε καί, conf. Aristoph. Nub. v. 1267 ed. Dind. ἄλλως τε μέντοι (sane) καὶ κακῶς πεπραγότι. Aeschyl. Pers. v. 659. Prometh. v. 635. Eumenid. v. 725 sq. ubi ἄλλως τε πάντως (omnino) καί dicitur. Itaque hoc loco μέντοι et πάντως consociatum habetur addito insuper etiam νὴ Δία. Quam copiam et ubertatem quis est quin ferat molestissime? Enimvero quid rei sit, arguit scriptura codicis Coisl. ἄλλως τε πάντως ἢ νὴ Δία μέντοι, unde apertum est iam olim hic exstitisse διττογραφίαν, postea a scribis in unum conflatam. Quippe alii legerunt: ἄλλως τε μέντοι καὶ ἀσεβ. φ.; alii vero scripserunt: ἄλλως τε πάντως καὶ ἀσέβ. φ. Quod utrumque deinde, adscripto etiam νὴ Δία, mixtum est. Quippe alterutrum sine dubio debetur glossatoribus. De qua re nobis ita videtur iudicandum, ut si optimos libros duces sequamur, h. e. Bodleianum, Vaticanum, et Ven. b., genuinam scripturam hanc fuisse putare debeamus: ἄλλως τε μέντοι καὶ ἀσεβ. φ., cui lectioni ad voc. μέντοι interpretationis gratia adscriptum fuit: νὴ Δία, πάντως vel ἢ νὴ Δία, πάντως, quae verba uncis seclusimus. Itaque fraus utique manifesta. Quod olim cum I. Bekkero in re incerta scripsimus: ἄλλως τε πάντως νὴ Δία, μάλιστα μέντοι καὶ ἀσ. φ., id ad vett. editt. rationem comparatum est, neque codicum mss. auctoritate magnopere munitur.

εἰ πείθοιμι — βιαζοίμην] Intell. χαρίζεσθαί μοι τὰ δίκαια. Deinde verba ita cohaerent: διδάσκοιμι ἂν ὑμᾶς μὴ ἡγεῖσθαι θεοὺς εἶναι.

Cap. XXV. E. Τὸ μὲν μὴ ἀγανακτεῖν —] Quae Plato Socratem antea dicentem fecit, ea dixisse putandus est, priusquam iudices primas sententias de eo tulissent: quae sequuntur, ea loquutus est, postquam eo

36 *φίσασθε, ἄλλα τέ μοι πολλὰ ξυμβάλλεται, καὶ οὐκ ἀνέλπιστόν μοι γέγονε τὸ γεγονὸς τοῦτο, ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον θαυμάζω ἑκατέρων τῶν ψήφων τὸν γεγονότα*

Bodl. Coisl. Ven. Ab. Vat. Vind. 1. 4. 6. Flor. a. b. c. d. e. h. Zitt. Ang. Par. BCDEH. Vulgo erat: *Τὸ μὲν οὖν μὴ ἀγ.* Verba *ὅτι μου κατεψηφίσασθε*: tanquam glossema delevit Hirschig. iniuria quidem; gravius enim efferunt quod indicatum est verbis *ἐπὶ τῷ γεγονότι.*

P. 36. *εἰ τριάκοντα μόναι*] Sic Bodl. Ven. b. Vat. Vind. 1. 6. Flor. a. c. g. h. i. Par. BCDS cum ed. Bas. 2. Vulgo *εἰ τρεῖς μόναι.*

crimine damnatus erat, cuius eum Meletus accusaverat. Secuta enim nunc est more et instituto iudiciorum Atticorum, de quo v. etiam Cic. de Orat. I. 54., poenae aestimatio. Etenim duo fuerunt caussarum genera, alterum *ἀτίμητον*, si poena legibus esset constituta, alterum *τιμητόν*, si iudicibus permissum esset poenam legibus non definitam statuere. Posterioris generis ubi caussa erat, hoc modo res peragebatur. Postquam accusator et reus verba fecerant, iudices primis sententiis omnino statuebant, damnarent reum an absolverent. Deinde fiebat poenae aestimatio, h. e. interrogabatur reus, quam poenam commeruisse se maxime fateretur, eamne, quam accusator voluisset, an aliam iustiorem: id quod dicebatur *τιμᾶσθαι* vel *ἀντιτιμᾶσθαι.* v. Meier. et Schoemann. l. c. p. 724 sqq. Quo facto iudices iterum ferebant sententias, caussamque decernebant. De generibus caussarum *ἀτιμήτων* et *τιμητῶν* disputarunt Heraldus Obss. ad l. A. et R. III. 2. Matthiae Miscell. Philolog. Vol. I. p. 275 sqq. Meier. de bonis damnat. p. 152 sqq. Meier. et Schoemann. Att. Proc. p. 171—193. — Quum vero Socrates impietatis fuerit accusatus, id quod ipse indicat verbis: *μὴ οὖν ἀξιοῦτέ με — τοιαῦτα δεῖν πρὸς ὑμᾶς πράττειν — ἀσεβείας φεύγοντα ὑπὸ Μελήτου τουτουΐ,* quaeritur haud immerito, num illa accusatio ad genus caussarum *τιμητῶν* pertinuerit, necne. Nam facile quis suspicetur capitis poenam in patriae religionis adversarios utique fuisse legibus constitutam, praesertim quum plures sciamus morte multatos esse, qui impietatis fuissent accusati. Verum enim vero, quod ex hac Socratis defensione discimus, litis aestimationem in caussa impietatis locum habuisse, id ipsum testatur etiam locus Demosth. in Timocr. p. 702. 5. *ἀσεβείας γραφὴν κατασκευάσας εἰς ἀγῶνα κατέστησεν. ἐν δὲ τούτῳ τὸ πέμπτον μέρος τῶν ψήφων οὐ μεταλαβὼν ὦφλε χιλίας κτλ.* Plura de hac re disputarunt Matt. l. c. Meierus l. c. Boeckh. Oecon. Att. I. p. 410 sqq. II. p. 237 sq.

P. 36. *καὶ οὐκ ἀνέλπιστόν μοι γέγονε*] h. e. non accidit mihi praeter opinionem. Nam *ἐλπίς, ἐλπίζειν* et vocabula inde ducta dicuntur in utramque partem, et de spe et de metu. v. intpp. ad Thom Mag. p. 299. sqq. Ipse Plato Legg. I. p. 644. D. *πρὸς δὲ τούτοιν ἀμφοῖν αὖ δόξας μελλόντων, οἷν κοινὸν ὄνομα ἐλπίς.* Animadvertenda est autem breviloquentia; plenius enim hoc modo erat

ἀριθμόν. οὐ γὰρ ᾤμην ἔγωγε οὕτω παρ' ὀλίγον ἔσεσθαι, ἀλλὰ παρὰ πολύ. νῦν δέ, ὡς ἔοικεν, εἰ τριάκοντα μόναι μετέπεσον τῶν ψήφων, ἀποπεφεύγη ἄν. Μέ-

ἀποπεφεύγη ἄν] V. *ἀπεπεφεύγειν ἄν.* Atticam formam servavit Bodl., in quo vulgaris terminatio superscripta est. Augmenti apud Platonem in plusquamperfecto omissi exempla non rara sunt. cfr. ad Remp. II. 374. B. Gorg. p. 515. E. Symp. p. 215. E. Matth. §. 165. Fischer. ad Weller. II. p. 317. Hemsterh. ad Lucian. T. I. p. 308. Dein vulgo erat: *ἀλλὰ καὶ παντὶ δ.* Recte *καὶ* extrudunt optimi. Qua ratione *ἀλλὰ* post *οὐ μόνον* sine *καὶ* dicatur, docuit Hermann. ad Viger. p. 837. Enimvero ita gradatio habet locum.

dicendum: *καὶ δὴ καὶ τοῦτο, ὅτι οὐκ ἀνέλπιστόν μοι γ.* Alia id genus congessimus ad Sympos. p. 220. A. Criton. p. 52. C.

οὕτω παρ' ὀλίγον ἔσεσθαι, ἀλλὰ παρὰ πολύ] Recte Fischerus: non sperabam futurum, ut numerus calculorum, quibus absolverer, tam parum differret ab eorum, quibus damnarer, numero: immo putabam numerum calculorum absolutoriorum longe superatum iri damnatoriorum numero. De quo usu formularum *παρ' ὀλίγον* et *παρὰ πολύ* v. praeter Budaeum Comment. L. Gr. p. 209. Vigerus p. 647. et Matthiae. §. 588. n. 2.

εἰ τριάκοντα μόναι μετέπεσον] *Μεταπίπτειν*, aliter cadere, in aliam urnam cadere, ut recte Fischerus interpretatur, qui laudat Aeschin. c. Ctesiph. 461. T. II. ed. Taylor.: *εἰ δὲ μία μόνον μετέπεσεν.* Lectionem *τρεῖς* iam Bas. 2. mutavit in *τριάκοντα*, melioribus libris consentientibus. Diog. Laërt. II. 41: *ὅτ' οὖν κατεδικάσθη, διακοσίαις ὀγδοήκοντα μιᾷ πλείοσι ψήφοις* (sc. *κατεδικάσθη*) *τῶν ἀπολυουσῶν.* Quae quomodo cum Platonis narratione concilianda sint, varie disputatum est. Nam ut Fischerum aliosque taceamus, rem expedire studuit Tychsen in commentatione: Ueber den Prozess des Socrates, quae inserta est Bibliothecae vet. liter. et art. (Bibliothek der alten Literatur u. Kunst) fasc. I. p. 1—53. et fasc. II. p. 1—60. ubi v. secundi volum. p. 40 sqq. et nuper Boeckhius ap. Süvernium in libro: Ueber des Aristophanes Wolken p. 87 sqq. Enimvero difficultatem creavit quod vulgo apud Platonem legitur: *εἰ τρεῖς μόναι μ.* Nam haec lectio si vera esset, itemque pro vero probandum quod legitur apud Diogenem Laërtium, Heliastarum iudicium ex 556 iudicibus constitisse existimari oporteret. Etenim sic iudices numero 281 Socratem damnavisse et 275 absolvisse putandi forent, ita ut, tres calculi si additi fuissent suffragiis absolutoriis, par fuisset damnantium et absolventium numerus, h. e. 278., eoque Socrates incolumis evasisset. At vero quominus hanc sententiam cum Fischero aliisque amplectamur, illud prohibet, quod Heliastarum iudicia numerum iudicum quingentorum non videntur isto modo excessisse, nisi si quando propter singularem quandam caussarum gravitatem, consociatis pluribus decuriis, mille, vel mille quingenti, vel etiam bis mille et plures iudicandi potestatem ac-

λητον μὲν οὖν, ὡς ἐμοὶ δοκῶ, καὶ νῦν ἀποπέφευγα. καὶ οὐ μόνον ἀποπέφευγα, ἀλλὰ παντὶ δῆλον τοῦτό γε, ὅτι, εἰ μὴ ἀνέβη Ἄνυτος καὶ Λύκων κατηγορή-

ciperent, quod subinde factum esse ex Polluc. On. VIII. 33. coll. 123. Lysia in Agor. §. 35. colligi licet. v. Tittmann. Civitatt. Graec. p. 114. Meier. et Schoemann. Process. Att. p. 139. Nam ut rem paullo altius repetamus, ratio iudiciorum Heliasticorum universa haec fuit. Eligebantur quotannis ex universo numero civium, qui annum aetatis tricesimum excessissent, sexies mille iurati iudices, sortitione a novem archontibus cum scriba publice instituta. Horum deinde quinque millia describebantur in decem decurias virorum quingenorum, quandoquidem mille illi, qui supererant, si qua opus esset, supplendis singulis decuriis inserviebant (1000 waren Ersatzmänner). Quae quidem decuriae appellatae sunt *δικαστήρια*. Iam vero in plerisque caussis una decuria iudicium exercebat; in gravioribus vero caussis etiam binae vel ternae vel quaternae decuriae (*δικαστήρια*) iungebantur; quin etiam apud Andocid. De myster. §. 17. 6000 cives suffragia tulisse narrantur. Nec tamen semper quingentorum numerus completus fuit. Nam etiam minora erant iudicia, in quibus iudices ducenti vel quadringenti sedebant, de quo v. Polluc. On. VIII. 48. Etiam septingenti iudices memorantur apud Isocrat. adv. Callimach. §. 54. Itaque nullo modo est credibile, de caussa Socratis 556 cives iudicavisse. Ex quo consequens est, ut aut apud Platonem vulgata lectio *τρεῖς* vitiosa sit, aut apud Diogenem Laërtium irrepserit error. Et apud hunc quidem pro *ὀγδοήκοντα* si scribatur *πεντήκοντα*, res protenus salva erit. Sed verisimilius est apud Platonem esse erratum. Nam plurimi certe iique praestantissimi libri habent *τριάκοντα*. Quod cur in *τρεῖς* abierit, caussa in promtu est. Visum enim bonis criticis est, istum numerum cum addito *μόναι* minus bene convenire; itaque hunc protenus mutarunt in *τρεῖς*, ita scilicet etiam optime de Socrate merituri, quippe qui iam videretur adeo trium tantum suffragiorum numero condemnatus esse. In quo optimi viri sane benevolentius quam cautius egerunt. Nam rectissime dictum est *τριάκοντα μόναι*, quoniam vel triginta iudices pro numeri 500 amplitudine sanequam pauci fuerunt; efficiunt enim nondum partem eius septimam decimam. Jam vero ubi amplectimur quod in praestantissimis codicibus Platonis scriptum legitur, nodus, qui visus semper est longe difficillimus, nullo negotio expediri potest. Sederunt enim, ut videtur, in caussa Socratis iudices quingenti et unus, quandoquidem ita institutum fuisse constat, ut pari numero fere unus adderetur, ne quando incertum videretur iudicium, si paria essent iudicum suffragia. v. Polluc. On. VIII. 48. Demosth. in Timocr. §. 9 p. 702. coll. Meier. et Schoemann. Process. Att. p. 139 sq. Hoc autem si ita fuit, comparato hoc Platonis testimonio cum Diogenis narratione efficitur, ut iudices ducenti et octoginta unus eundem condemnavisse existimandi sint. Nam ne statuamus constitutos fuisse 601, sed ex his alios, quia non liqueret, sententiam non tulisse, alios etiam abfuisse vel sero venisse (de quo v. Meier. et Schoemann. p. 722 sq. not. coll. p. 140.); certe illud magnopere im-

σοντες ἐμοῦ, κἂν ὦφλε χιλίας δραχμάς, οὐ μεταλα- B
βὼν τὸ πέμπτον μέρος τῶν ψήφων.

pedit, quod nec de suffragio ancipiti iudicibus concesso quidquam memoriae proditum est, de qua re alia omnia narrat Pollux Onom. VIII. 123., nec verisimile videtur, tam multos fuisse absentes, quandoquidem semper delecti fuerunt, qui, si qua opus esset, deficientium numerum supplerent. At vero, inquit aliquis, egregie certe hac tua ratione falsus es; nam si 281 iudices Socratem damnaverunt, sed 220 ipsum absolverunt, profecto non tantum triginta, sed potius sexaginta suffragia et quod excurrit adhuc necessaria fuerunt, quo vir sapientissimus absolveretur. Speciosa vero reprehensio, nec tamen iusta atque vera. Nam demas quaeso 30 de 281 suffragiis, et remanebunt non plus quam 251. Jam vero addas eadem illa 30 numero 220 suffragiorum, et habebis 250. Itaque liquidum est parem fere utrinque numerum evadere. Nam unius tantum suffragii damnatorii differentia emergit. Quocirca hoc dicit Socraets: si triginta tantum suffragia aliter cecidissent, h. e. non damnatoria, sed absolutoria extitissent, crimine liberatus essem. At nimirum, respondes, ita tamen futurum fuisset, ut una saltem sententia capitis condemnaretur! Recte vero. Nec tamen est, cur de ea re multum laboremus. Quid enim, si unus alterve iudicum casu fuit prohibitus, quominus in iudicio adesset, num id Platonem iudicabimus necessario indicare debuisse? Nimirum ita etiam nostro quidem iudicio inepte facturus fuisset. Putida enim ista foret enumeratio. Verum suppetit etiam alia eaque probabilior difficultatis istius tollendae ratio. Utitur enim Socrates numero rotundo pro eo, qui est triginta et unus, quoniam exacta ista diligentia ab oratoris persona aliena esse visa est. Enimvero quid sibi vellet his verbis suis, id vel uno illo non in censum relato omnibus sponte apparere debuit. Huc accedit, quod Pollux On. VIII. 123. narrat Heliaeam fere ex quingentis viris constitisse. Nimirum ita certe valuit calculus Minervae. Atque haec si vere disputata sunt, apertum esse putamus, et Diogenem Laërtium vera narrare, et codices Platonis ab iis, qui *τρεῖς* scripserunt, ob eam caussam, de qua supra monuimus, temere esse corruptos. De iudicio Heliastarum v. Hermannum Antiquitatt. Publ. Graec. §. 134. Ne vero mireris Socratem continuo calculis subductis ista dicere potuisse, videtur, suffragatione iudicum peracta, publice promulgatum esse, quae esset suffragiorum ratio. Quod si ita fuit, sponte apparet vana esse et inania, quae de hac re disputat Astius De Vita et Scriptis Platon. p. 487.

εἰ μὴ ἀνέβη Ἄνυτος καὶ Λύκων] Videlicet quum Anytus et Lyco Meleti, qui actionem instituerat, *συνήγοροι* vel *σύνοικοι* essent, his et ipsis licebat in iudicio contra Socratem verba facere. v. Meier. et Schoemann. l. c. p. 707 sqq. De numero singulari *ἀνέβη*, conf. Matthiae Gr. §. 304. Sequitur autem pluralis *κατηγορήσαντες* ob nomina proxime antegressa. Quod ne quem permoveat ut cum Cobeto et Hirschigio corrigendum putet *ἀνέβησαν*, eodem modo Plato Legg. V. p. 729. E: *δύναται δὲ διαφερόντως ὁ ξένιος ἑκάστων δαί-*

Cap. XXVI. *Τίμᾶται δ' οὖν μοι ὁ ἀνὴρ θανάτου. Εἶεν. ἐγὼ δὲ δὴ τίνος ὑμῖν ἀντιτιμήσομαι, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι; ἢ δῆλον ὅτι τῆς ἀξίας; τί οὖν;*

Cap. XXVI. B. *ἢ δῆλον*] V. *ἦ δῆλον*, invitis codd. Paullo ante *ἄνδρες* ante *Ἀθηναῖοι* om. Bodl. Ven. b. Vind. 1. 6. Flor. g.

μων καὶ θεὸς τῷ ξενίῳ ξυνεπόμενοι Διΐ. Lysias in Eratosthen. p. 392: *ἐπιτυγχάνει Μηλοβιός τε καὶ Μνησιθείδης ἐκ τοῦ ἐργαστηρίου ἀπιόντες.* Demosthen. Aristocr. §. 12: *τὰ ὅπλα θήσεσθαι ἔμελλεν ὁ Σίμων οὐδ' ὁ Βιάνωρ, πολῖται γεγενημένοι κτλ.* Plura id genus v. apud Bernhardium Syntax. Graec. p. 416. sq.

κἂν ὦφλε χ. δρ. — τῶν ψήφων] Actor nisi quintam suffragiorum partem tulisset, mille drachmis multabatur adeoque infamia (*ἀτιμίᾳ*) notabatur, qua fiebat, ut ne in posterum accusator exsistere posset. v. Demosth. in Mid. p. 529. 23. in Timocrat. p. 702. 5. in Theocrat. p. 1323. 19. al. Harpocrat. in *δώρων γραφή*. Meursius Lectt. Attic. V. 13. et Themid. Att. II. 21. Matthiae l. c. p. 270. coll. Meier. et Schoemann. l. c. p. 734 sq. Boeckh. Oecon. Att. I. p. 406 sq. Dicit autem Socrates Meletum, nisi Anyti et Lyconis tanquam *συνηγόρων* auxilio gavisus esset, non fuisse laturum quintam partem suffragiorum, quum ipsius auctoritas et gratia non tanta esse videatur, quae efficere sola potuerit, ut iudices ipsum condemnarent. Locum perperam intellexit Fischerus, recte interpretatus est Schleiermacher. — Pro *οὐ μεταλαβὼν* quod Hirschig. putat dicendum fuisse *μὴ μεταλαβών*, ideoque totum hoc membrum: *οὐ μεταλαβὼν — τῶν ψήφων*, ut Platone indignum adeoque supervacaneum rescindendum et abiiciendum arbitratur, de grammatica saltem ratione mirifice fallitur. Dicitur enim Meletus revera non accepisse quintam suffragiorum partem hoc sensu: quum non acceperit partem ctr. Itaque *οὐ*, non *μή* dicendum fuit. Nec vero de reliquis critici iudicio ulla in parte accedimus.

Cap. XXVI. B. *Τιμᾶται δ' οὖν μοι ὁ ἀνὴρ θανάτου*] Solebat enim actor aestimationem litis addere in libello accusationis, nisi poena iam legibus constituta esset. Hoc dicebatur *τιμᾶσθαι*; v. Pollux VIII. 150. Meletus igitur in *ἀντωμοσίᾳ* addiderat, Socratem sibi dignum nece videri, si caussa cecidisset. Fischerus.

ἢ δῆλον, ὅτι τῆς ἀξίας] h. e. sed quid quaero? an id quidem manifestum est etc. v. ad Protag. in. Perperam igitur *ἦ* scribitur. Dein Cobetus Varr. Lectt. p. 300. emendat scilicet: *τί οὖν ἄξιός εἰμι.* Quo commento debilitavit Socraticae orationis vim et gravitatem non mediocriter. Hoc enim dicit Socrates: quid igitur? quum apertum sit me contra litem aestumaturum esse prouti mereor, quid etc.

τί ἄξιός εἰμι παθεῖν ἢ ἀποτῖσαι] Fuit haec formula usu in iudiciis recepta, in qua *παθεῖν* ad poenam corporis, *ἀποτῖσαι* ad multam refertur. v. Heraldus Obss. ad I. A. et R. III. 1—6. Lelyvelt De infamia ex jure Attico p. 268. Hermann. Antiquitatt. Publ. Graec. §. 143. ann.

τί ἄξιός εἰμι παθεῖν ἢ ἀποτῖσαι, ὅ τι μαθὼν ἐν τῷ βίῳ οὐχ ἡσυχίαν ἦγον ἀλλ' ἀμελήσας ὧνπερ οἱ πολλοί, χρηματισμοῦ τε καὶ οἰκονομίας καὶ στρατηγιῶν

h. de qua omissione quid existimandum sit, ad p. 17. A. cap. I. in. declaravimus. Ridicule igitur quidam ἄνδρες ubivis expulerunt.

10. et librum Meieri et Schoemanni saepius laudatum p. 739 sq. — De formula τί μαθών et ὅ τι μαθών, cuius exempla collegit Casaub. ad Athen. XIII. 9. Heindorf. ad Euthydem. p. 339 sq., disputavit Hermannus ad Viger. p. 759 sq., Praefat. ad Aristoph. Nubb. p. XLVI sqq. ed. sec., qui quidem posteriore loco τί μαθών et ὅ τι μαθών ubique censet mutandum esse in τί παθών et ὅ τι παθών, exceptis iis locis, ubi significet formula: quid edoctus. Nos tamen cum Wolfio ad Leptin. p. 348 sq. utrumque recte dici censemus. Quanquam enim τί ἔμαθες; in absoluta sententia non reperitur sicuti τί ἔπαθες; et τί πάσχεις; cuius rei caussa in eo est posita, quod in talibus: τί ἔμαθες ὥστε ταῦτα ποιῆσαι, participium solet regnare: tamen in responsionibus certe creberrimum est οὐκ ἔμαθον et ἔμαθον, nec rarum est μαθέ, modo imperativo; id quod multis exemplis ad Euthydem. p. 283. E. demonstravimus. Hocigitur ἔμαθον et οὐκ ἔμαθον ex responsionum usu videtur in formulam interrogantem τί μαθών transiisse, ita quidem ut inter τί μαθών et τί παθών discrimen quoddam locum haberet ab ipsa quasi natura constitutum. Nam τί παθών, quare affectus, pertinet ad arguendum animi pravum affectum et temerariam commotionem; sed τί μαθών est: quid edoctus, qua ductus opinione, qua motus sententia; quod refertur ad mentis inconsiderantiam et iudicii perversitatem. Nos item dicimus: was ficht dich an? et was fällt dir ein? s. was kommt dir in den Sinn? Nec abhorret illud Francogallorum: Qui vous a appris à faire cela? Quocirca hanc quidem dubitationem de τί μαθών nullam esse putamus. Sed aliud quid est, quod explicationem desideret. Quum enim τί μαθών et τί παθών in recta oratione facillimam habent interpretationem, tamen quod usurpatur in oratione aliunde suspensa, ὅ τι μαθών et ὅ τι παθών quomodo expediendum sit, valde dubitatum est, v. Hermann. l. c. Matthiae Gr. §. 567. Bernhardy Synt. p. 293. al. Nos quid sentiamus, paucis declarasse iuvabit. Est enim τί μαθών et τί παθών interrogatio mirantis vel indignantis. Quae quidem interrogatio quoniam omnino significat cur? quamob caussam? factum est, ut etiam relative poneretur et, quoniam admiratio vel indignatio licentiorem orationis formam vel affert vel patitur, cum reliquo sermone liberius coniungeretur, ut idem fere esset quod propterea quod, adiuncta tamen notione reprehensionis vel a mentis vel ab animi quadam perversitate ductae. Itaque hunc locum Germanice sic fere reddere licebit: was verdiene ich wohl zu leiden oder zu büssen, was mir doch beigekommen ist, dass ich im ganzen Leben nicht ruhig war, i. e. deshalb, weil ich aus Verkehrtheit des Sinnes nicht Ruhe

καὶ δημηγοριῶν καὶ τῶν ἄλλων ἀρχῶν καὶ ξυνωμοσιῶν καὶ στάσεων τῶν ἐν τῇ πόλει γιγνομένων, ἡγησάμενος ἐμαυτὸν τῷ ὄντι ἐπιεικέστερον εἶναι ἢ ὥςτε
C εἰς ταῦτ' ἰόντα σώζεσθαι, ἐνταῦθα μὲν οὐκ ᾖα, οἷ ἐλθὼν μήτε ὑμῖν μήτε ἐμαυτῷ ἔμελλον μηδὲν ὄφελος εἶναι, ἐπὶ δὲ τὸ ἰδίᾳ ἕκαστον ἰὼν εὐεργετεῖν τὴν μεγίστην εὐεργεσίαν, ὡς ἐγώ φημι, ἐνταῦθα ᾖα, ἐπιχειρῶν ἕκαστον ὑμῶν πείθειν μὴ πρότερον μήτε τῶν

C. εἰς ταῦτ' ἰόντα σ.] Bodl. Ven. b. Φ. Par. DS. ὄντα, quod falsum esse arguit vel proximum istud: ἐνταῦθα μὴν οὐκ ᾖα. nihilominus nuper idem placuit codicum mancipiis.

ἐνταῦθα μὲν οὐκ ᾖα] V. ᾔια Bodl. Ven. ᾔια Vat. ᾖα. cf. Buttmann. Gr. Ampl. T. I. p. 554 et 558. ed. I.

hielt. Alia dictionis eiusdem exempla sunt: Euthydem. p. 283. E: εἶπον ἄν, σοὶ εἰς κεφαλήν, ὅ τι μαθὼν ἐμοῦ καὶ τῶν ἄλλων καταψεύδει τοῦτο πρᾶγμα, ὃ ἐγὼ οἶμαι οὐδ' ὅσιον εἶναι λέγειν: ich würde gesagt haben, Schuld auf dein Haupt! **was doch gedacht habend** du über mich und die Andern lügnerisch aussagst, was, wie ich glaube, nicht einmal gesagt werden darf. Ibid. p. 299. A: πολὺ — δικαιότερον τὸν ὑμέτερον πατέρα τύπτοιμι, ὅ τι μαθὼν σοφοὺς υἱεῖς οὕτως ἔφυσεν. Eupolis ap. Stob. Serm. IV. p. 53: εὐθὺ γὰρ πρὸς ὑμᾶς πρῶτον ἀπολογήσομαι, Ὅ τι μαθόντες τοὺς ξένους μὲν λέγετε ποιητὰς σοφούς.

ἀλλ' ἀμελήσας ὧνπερ οἱ πολλοί] Intell. ἐπιμελοῦνται. Nam praecedente verbo negante in sententiis oppositis haud raro verbum, quod aiat, intelligendum relinquitur. v. Heindorf. ad Gorg. §. 29. nos ad Politic. p. 301. D. Matth. §. 634. 3. Ruhnken. ad Rutil. Lup. p. 47 et 131. et quos laudavit Heindorf. ad Horat. Satir. I. 1. coll. Ruddimanni Instit. L. L. T. II. p. 361.

καὶ δημηγοριῶν καὶ τῶν ἄλλων ἀρχῶν] Δημηγορία h. l. intelligitur munus eius, qui verba facit in concione. Quod etsi non fuit de numero magistratuum, tamen recte additur τῶν ἄλλων ἀρχῶν. Nam sensus verborum hic est: quod quaestum, rem familiarem, imperia, conciones et praeterea etiam magistratus et conspirationes et seditiones nihil curavi. v. ad Phaedon. p. 110. E. 111. A. Symp. p. 191. B. Gorg. p. 473. C. 480. D. al. Phaedr. p. 232. E. ibique ann. Frustra igitur Fischerus defendit alteram lectionem δημιουργιῶν, praesertim quum non videatur docuisse, quod probare voluit, δημάρχους etiam nomine δημιουργῶν Athenis appellatos esse. — Ceterum de coniurationibus et sodalitatibus inde a bello Peloponnesiaco cum in universa Graecia, tum Athenis praecipue coortis egregie exposuit Hermann. Antiquitatt. Publ. §. 70. — Ἐπιεικής non raro opponitur v. φαῦλος, ut significet bonum, aequum, liberalem, iustum.

ἐνταῦθα μὲν οὐκ ᾖα] Notabis hunc usum voc. ἐνταῦθα, qui deinde statim redit in vv. ἐνταῦθα ᾖα. Phileb. p. 57. B.

ἑαυτοῦ μηδενὸς ἐπιμελεῖσθαι, πρὶν ἑαυτοῦ ἐπιμεληθείη, ὅπως ὡς βέλτιστος καὶ φρονιμώτατος ἔσοιτο, μήτε τῶν τῆς πόλεως, πρὶν αὐτῆς τῆς πόλεως· τῶν τε ἄλλων οὕτω κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον ἐπιμελεῖσθαι. τί οὖν εἰμι ἄξιος παθεῖν τοιοῦτος ὤν; ἀγαθόν τι, D
ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, εἰ δεῖ γε κατὰ τὴν ἀξίαν τῇ ἀληθείᾳ τιμᾶσθαι· καὶ ταῦτά γε ἀγαθὸν τοιοῦτον, ὅ τι ἂν πρέποι ἐμοί. τί οὖν πρέπει ἀνδρὶ πένητι

D. εἰ δεῖ γε κατὰ τ. ἀ.] Sic Coisl. Vind. 3. Flor. b. Vulgo εἰ δή γε. In multis codd. est εἰ δέ γε. Dein pro τιμᾶσθαι, quod item ex Coisl. revocatum, vett. editt. τιμᾶσθε. Locum pristinae sanitati restituit Bekker.

δοκεῖ τοίνυν ἔμοιγε οὗτος ὁ λόγος — ἐνταῦθα προβεβηκέναι. De republ. p. 445. B: ἐπείπερ ἐνταῦθα ἐληλύθαμεν. Ibid. C. ἐπειδὴ ἐνταῦθα ἀναβεβήκαμεν τοῦ λόγου. Menexen. p. 248. C: ἐνταῦθα τὸν νοῦν τρέποντες. Xenoph. Anab. I. 10, 13. ἐπεὶ δὲ καὶ ἐνταῦθ' ἐχώρουν οἱ Ἕλληνες. Sophocl. Philoctet. v. 377: ὁ δ' ἐνθάδ' ἥκων, καίπερ οὐ δύσοργος ὤν, δηχθεὶς πρὸς ἃ 'ξήκουσεν ὧδ' ἠμείψατο. Plura dedi ad Gorg. p. 494. E. Ammonius p. 51. ἐνταυθοῖ καὶ ἐνταῦθα καὶ ἐνθάδε διαφέρει. ἐνταυθοῖ μὲν γὰρ τὴν ἐν τόπῳ (leg. εἰς τόπον) σημασίαν δηλοῖ· ἐνταῦθα δὲ καὶ τὴν ἐν τόπῳ καὶ τὴν εἰς τόπον. ὁμοίως καὶ τὸ ἐνθάδε. Nimirum contraria in his locis obtinet ratio et quodammodo opposita ei, quam supra ad c. XXII. p. 33. D. illustravi. Quemadmodum enim illic ostendimus adverbiis motum in locum indicantibus per quandam notionum confusionem verba quietem significantia adiungi solere: ita vicissim verbis, quae motum indicant, adduntur adverbia statum et quietem, non motum, proprie significantia. Quod et ipsum exinde explicari debet, quod Graeci, qua erant mentis ingeniique velocitate, plures easque diversas notiones uno eodemque membro orationis solebant concludere et quasi coarctare.

ἐπὶ δὲ τὸ ἰδίᾳ ἕκαστον ἰὼν — ᾖα] Memorabilis est haec orationis redundantia. Nam participium ἰὼν nemo non videt omitti potuisse. Praeterea ἐνταῦθα ᾖα post ἐπὶ δὲ τὸ — εὐεργετεῖν illatum pro vulgari ἐπὶ τοῦτο ᾖα. Nam pronomen ita inferri constat. Vereor tamen, ne frustra locum tentaverint critici, ut ne Hermanno quidem suffragemur, verba ἐνταῦθα ᾖα eiicienda esse existimanti.

οὕτω κατα τὸν αὐτὸν τρόπον] Etiam haec ἐκ παραλλήλου posita sunt. Similia collegit Astius ad Legg. p. 24.

D. ἀνδρὶ πένητι εὐεργέτῃ] Cognomine εὐεργέτου ornabantur ii, qui bene meriti essent de civitate. Dorvillius ad Chariton. p. 317. ed. Lips. „Viri principes, immo reges, reipublicae Atheniensis εὐεργέτας τοῦ δήμου γραφῆναι ceu eximium decus adfectaverunt. Xenoph. de redit. 923. Lysias 20. p. 365. Suidas in στήλη. Antiqua monumenta affluunt exemplis. v.

εὐεργέτῃ, δεομένῳ ἄγειν σχολὴν ἐπὶ τῇ ὑμετέρᾳ παρακελεύσει; οὐκ ἔσθ' ὅ τι μᾶλλον, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, πρέπει οὕτως, ὡς τὸν τοιοῦτον ἄνδρα ἐν πρυτανείῳ σιτεῖσθαι, πολύ γε μᾶλλον ἢ εἴ τις ὑμῶν ἵππῳ ἢ ξυνωρίδι ἢ ζεύγει νενίκηκεν Ὀλυμπιάσιν. ὁ μὲν γὰρ ὑμᾶς ποιεῖ εὐδαίμονας δοκεῖν εἶναι, ἐγὼ δὲ
E *εἶναι· καὶ ὁ μὲν τροφῆς οὐδὲν δεῖται, ἐγὼ δὲ δέομαι. εἰ οὖν δεῖ με κατὰ τὸ δίκαιον τῆς ἀξίας τιμᾶσθαι,*
73 *τούτου τιμῶμαι, ἐν πρυτανείῳ σιτήσεως.* ×

Cap. XXVII. *Ἴσως οὖν ὑμῖν καὶ ταυτὶ λέγων παραπλησίως δοκῶ λέγειν ὥσπερ περὶ τοῦ οἴκτου καὶ*

E. *τιμῶμαι, ἐν πρυτ. σιτησεως*] V. *τιμῶμαι, τῆς ἐν πρ. σιτήσεως.* Articulum om. Bodl. Vat. Coisl. Ven. Δa. b. Ang. Par. CEH. Vind 1. 2. 4. 5. 6. Flor. a. b. c. d. g. h. Zitt. Mox vett. editt. rursus *ἀπανθαδιαζόμενος*, quod e multis mutatum codd. est.
P. 37. A. *ὦ ἄνδρες Ἀθην.*] *ἄνδρες* om. Bodl. Ven. b. Vat. Vind. 1. 6. Flor. g. h. conf. ad p. 32. B.

Gisbert. Cuperum ad Marmor. Antiq. post Homeri Apotheosin p. 284." Cupero addas Meierum Comment. De proxenia, Halis, 1843. 4. p. 10. et p. 15. qui copias ex Inscriptionibus nuper publicatis hanc in rem plurimas collegit.

μᾶλλον πρέπει οὕτως, ὡς —] Dicendum fuit aut *ὅ τι μᾶλλον πρέπει ἢ τὸν τ. ἄ. κ.τ.λ.* aut *ὅ τι πρέπει οὕτως, ὡς τὸν τ.κ.τ.λ.* Sed utraque structura coniuncta dixit *μᾶλλον οὕτως ὡς,* liberiore orationis conformatione, quali Graeci saepissime utuntur. Sic supra legitur p. 30. B: *μήτε σωμάτων ἐπιμελεῖσθαι μήτε χρημάτων πρότερον οὕτω σφόδρα, ὡς τῆς ψυχῆς.* Alium locum comparavit Forsterus, De republ. VII. p. 526. C: *καὶ μήν, ὡς ἐγῷμαι, ἅ γε μείζω πόνον παρέχει μανθάνοντι καὶ μελετῶντι, οὐκ ἂν ῥαδίως οὐδὲ πολλὰ ἂν εὕροις, ὡς τοῦτο.* Duo praeterea exempla huius structurae attulit Heusdius Specim. crit. p. 12. Min. p. 318. E: *οὐ γάρ ἔσθ' ὅ τι τούτου ἀσεβέστερόν ἐστιν, οὐδ' οὕτω χρὴ μᾶλλον εὐλαβεῖσθαι, πλὴν εἰς θεοὺς καὶ λόγῳ καὶ ἔργῳ ἐξαμαρτάνειν.* Eryx. p. 392. C: *ὑπὸ δὲ τῶν σμικρῶν τούτων ἂν μᾶλλον ὀργίζοιντο οὕτως, ὡς ἂν μάλιστα χαλεπώτατοι εἴησαν.*

ἐν πρυτανείῳ σιτεῖσθαι] „Prytaneum erat locus in arce, ubi et Solonis leges asservabantur: v. Pausan. I. 18.: et civibus de republica optime meritis victus quotidianus praebebatur publice: h. e. *σιτεῖσθαι*: qui quidem honos apud Graecos maximus habebatur. v. Cic. Orat. I. 54. Demosth. de falsa leg. p. 231. Aeschin. de f. leg. p. 267. T. II. Tayl. Pollux. IX. 40. Gruter. Inscriptt. p. 460. I. et Schol. Aristoph. ad Equitt. p. 199. Bas." Fischerus. Idem recte docuit *ἵππον* h. l. intelligi *κέλητα,* equum singularem, qui ab

τῆς ἀντιβολήσεως, ἀπαυθαδιζόμενος· τὸ δὲ οὐκ ἔστιν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοιοῦτον, ἀλλὰ τοιόνδε μᾶλλον. πέπεισμαι ἐγὼ ἑκὼν εἶναι μηδένα ἀδικεῖν ἀνθρώπων, ἀλλὰ ὑμᾶς τοῦτο οὐ πείθω· ὀλίγον γὰρ χρόνον ἀλλήλοις διειλέγμεθα· ἐπεί, ὡς ἐγῷμαι, εἰ ἦν ὑμῖν νόμος, ὥςπερ καὶ ἄλλοις ἀνθρώποις, περὶ θανάτου μὴ μίαν ἡμέραν μόνον κρίνειν, ἀλλὰ πολλάς, ἐπείσθητε B ἄν· νῦν δ' οὐ ῥᾴδιον ἐν χρόνῳ ὀλίγῳ μεγάλας διαβολὰς ἀπολύεσθαι. πεπεισμένος δὴ ἐγὼ μηδένα ἀδικεῖν πολλοῦ δέω ἐμαυτόν γε ἀδικήσειν καὶ κατ' ἐμαυτοῦ ἐρεῖν αὐτός, ὡς ἄξιός εἰμί του κακοῦ, καὶ τιμή-

ὥςπερ καὶ ἄλλοις] V. ὅςπερ, invitis codd. omnibus.
μίαν ἡμέραν μόνον] V. μίαν μόνον ἡμέρ. quod e Bodl. Vat. a. b. Vindobb. et Florentinis, aliisque plurimis mutatum. Bekkerus e Par. DS. dedit μίαν ἡμέραν μόνην.
B. πεπεισμένος δὴ ἐγώ] Sic Bodl. Vat. Ven. b. Vind. 1. 6. Flor. d. g. h. Par. DS. Vulgo πεπεισμένος δ' ἐγώ.
ἄξιός εἰμί του κακοῦ] Libri τοῦ κ. v. ann.

uno sessore regatur, v. Scheffer. de re vehic. I. 8. p. 85 sq. Ξυνωρὶς autem sunt bigae, et ζεῦγος trigae et quadrigae. v. Suidas, Hesychius, Phavorinus s. h. vv. Ceterum de prytaneis veteris Graeciae v. Hermann. Antiquitatt. Publ. §. 5. et §. 36. Müller. Dorienss. II. 134 sqq. — Pro v. νενίκηκεν Ὀλυμπιάσι fere dicitur νενίκηκεν Ὀλύμπια. Sed eodem modo Isocrat. de Big. p. 351. C. et p. 357. B: Ὀλυμπιάσιν ἐνίκησεν.

ὁ μὲν γὰρ ὑμᾶς — δοκεῖν εἶναι] Opponuntur inter se δοκεῖν εἶναι et εἶναι, i. e. ὄντως εἶναι. Itaque non videmus caussam idoneam, cur quis cum Hermanno εἶναι post δοκεῖν tollendum censeat.

Cap. XXVII. P. 37. ὥςπερ περὶ τοῦ οἴκτου καὶ τῆς ἀντιβολήσεως] Respicit ad c. XXIII., ubi dicebat nolle se aliorum reorum exemplum sequi, qui iudicibus moverent misericordiam (οἶκτον), nec commissurum esse, ut iudices supplex rogaret, in qua re cernitur ἀντιβόλησις s. ἀντιβολία. Nam ut ἀντιβολεῖν idem valet quod ἱκετεύειν, ita ἀντιβόλησις idem est quod ἱκετεία. v. Thom. Mag. p. 75. De τὸ δὲ v. ad p. 23. A.

ἑκὼν εἶναι] h. e. quantum quidem a mea pendebat voluntate. Non idem est, quod simplex ἑκών. v. Herm. ad Viger. p. 880. et Opuscul. I. p. 227 sq. Matthiae Gr. §. 545 Rost. Gr. c. 122. p. 653 ed. 7. coll. Lobeck. ad Phrynich. p. 273 sq., qui docet Atticos hac formula potissimum in enuntiationibus negantibus usos esse.

ἀλλήλοις διειλέγμεθα] Videlicet in prima parte libelli.

ὥςπερ καὶ ἄλλοις ἀνθρώποις] ut Lacedaemoniis, de quibus v. Thucyd. I. 132, 9. Plutarch. Ages. 32. Apophth. Lacon. p. 217. A. B. ubi plura Wyttenbach.

B. ἄξιός εἰμί του κα-

σεσθαι τοιούτου τινὸς ἐμαυτῷ. τί δείσας; ἢ μὴ
πάθω τοῦτο, οὗ Μέλητός μοι τιμᾶται, ὅ φημι οὐκ
εἰδέναι οὔτ' εἰ ἀγαθὸν οὔτ' εἰ κακόν ἐστιν; ἀντὶ
τούτου δὴ ἕλωμαι ὧν εὖ οἶδ' ὅτι κακῶν ὄντων, τού-
C του τιμησάμενος; πότερον δεσμοῦ; καὶ τί με δεῖ ζῆν
ἐν δεσμωτηρίῳ, δουλεύοντα τῇ ἀεὶ καθισταμένῃ ἀρχῇ,
τοῖς ἕνδεκα; ἀλλὰ χρημάτων, καὶ δεδέσθαι ἕως ἂν
ἐκτίσω; ἀλλὰ ταὐτόν μοί ἐστιν, ὅπερ νῦν δὴ ἔλεγον·
οὐ γάρ ἐστι μοι χρήματα, ὁπόθεν ἐκτίσω. Ἀλλὰ

τί δείσας; ἢ μὴ π.] Libri *τί δείσας, ἢ μὴ πάθω* v. ann.
ἕλωμαι ὧν εὖ οἶδ' ὅτι] V. *ἕλωμαί τι ὧν κτλ.* Sed *τι* Bodl. Vat. Ven a. b., sex Vindobb., Flor. a. b. c. d. e. g. i. Par. BCDHS. Ang. Zitt. omittunt, et videtur sane grammaticorum in-

κοῦ] Ita post Koehlerum, Heindorfium et Bekkerum correximus vulg *ἄξ. εἰμι του κακοῦ.* Quam correctionem necessariam esse evincunt etiam verba cap. XXVIII: *οὐκ εἴθισμαι ἐμαυτὸν ἀξιοῦν κακοῦ οὐδενός.* Pronomen indefinitum *τις* interdum substantivo suo anteponi non est quod dubites. Theocrit. Idyll. I. 32: *ἔντοσθεν δὲ γυνά, τι θεῶν δαίδαλμα, τέτυκται,* ubi v. Meinekins.

τί δείσας; ἢ μὴ πάθω —] Sententiae ratio exigebat, ut cum Stephano interrogandi notam poneremus et pro *ἢ* cum Heindorfio scriberemus *ἤ*. Quid metuens? sc. hoc faciam, ut mihi ipse poenam constituam. Num forte, ne illud mihi accidat etc.? Vulgatum, etamsi sic interpreteris: *τί ἄλλο δείσας ἢ μὴ πάθω,* tamen ferri non potest: certe quidem non illud *ἦθος* habet, quod haec oratio requirit.

οὗ Μέλητός μοι τιμᾶται] Notanda constructio verbi *τιμᾶσθαι* cum casu tertio personae, ut cap. XXVI. et cap. XXVIII. ubi de iudicibus: *τοσούτου βούλεσθέ με τιμῆσαι.* Nimirumactivum semper de iudicibus dicitur, medium de actore et reo: quod tenendum est infra p. 37. C.

ἕλωμαι ὧν εὖ οἶδ' ὅτι κακῶν ὄντων] Aut dicendum fuit *ἕλωμαί τι τούτων ἃ εὖ οἶδα ὅτι κακά ἐστιν,* aut *ἕλωμαι τι τῶν, εὖ οἶδα, κακῶν ὄντων.* Utramque structuram hic in unam conflatam videmus. Similiter Gorg. p. 481. D: *αἰσθάνομαι οὖν σου ἑκάστοτε καίπερ ὄντος δεινοῦ, ὅτι, ὁπόσ' ἂν φῇ σου τὰ παιδικὰ καὶ ὅπως ἂν φῇ ἔχειν, οὐ δυναμένου ἀντιλέγειν, ἀλλ' ἄνω καὶ κάτω μεταβαλλομένου,* ubi v. Heindorf. Ceterum cum codd. plurimis iisdemque optimis delevi quod vulgo post *ἕλωμαι* insertum legebatur pronomen *τι,* quod grammatico alicui deberi videtur, qui genitivi partitivi rationem explicare vellet.

C. *τοῖς ἕνδεκα;*] Undecimviri erant magistratus, quibus solebant tradi ad supplicium qui publice damnati essent. De munere et potestate eorum nuper copiose disputavit praeter Sluiter. Lectt. Andocid. p. 256 sqq. Ulricus ad calcem Dialogor. Plat. Menon. Criton. Alcibiad. I. et II. Germ. Fuerunt autem qui haec verba pro glossemate haberent prorsus importuno eaque delenda iudicarent: quam sententiam nuper amplexi sunt Heindorfius, Schleier-

δὴ φυγῆς τιμήσομαι; ἴσως γὰρ ἄν μοι τούτου τιμήσαιτε. πολλὴ μέντ' ἄν με φιλοψυχία ἔχοι, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, εἰ οὕτως ἀλόγιστός εἰμι, ὥστε μὴ δύνασθαι λογίζεσθαι, ὅτι ὑμεῖς μὲν ὄντες πολῖταί μου οὐχ οἷοί τε ἐγένεσθε ἐνεγκεῖν τὰς ἐμὰς διατριβὰς D καὶ τοὺς λόγους, ἀλλ' ὑμῖν βαρύτεραι γεγόνασι καὶ ἐπιφθονώτεραι, ὥστε ζητεῖτε αὐτῶν νυνὶ ἀπαλλαγῆναι, ἄλλοι δὲ ἄρα αὐτὰς οἴσουσι ῥᾳδίως. πολλοῦ γε δεῖ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι. καλὸς οὖν ἄν μοι ὁ βίος

ventum esse. Tenuit tamen Bekkerus.

C. *ὅπερ νῦν δὴ ἔλεγον*] V. *δὴ νῦν*, invitis codd. et praeter rectam rationem. Deinde Bodl. *φ. τιμήσωμαι*, quod Turicenses ediderunt. conf. p. 36. B.

macherus, Bekkerus, alii. Mihi non male retineri videntur, quum gravius significent molestam et invisam talis vitae conditionem. Accedit, quod Plato talia additamenta non aspernatur, ut ostendimus ad p. 23. E. De *ἀεί*, i. e. *ἑκάστοτε*, v. ad p. 25. C. et Reip. II. p. 360. A. Quippe undecimviri annuum magistratum gerebant.

καὶ δεδέσθαι, ἕως ἂν ἐκτίσω;] *Δεδέσθαι*, in vinculis publicis esse. Ceterum vel ex hoc loco intelligimus, saepe ita factum esse, ut qui pecunia multati essent, non prius e custodia emitterentur, quam pecuniam solvissent. Demosth. c. Timocr. p. 721. 1: *ἐὰν ἀργυρίου τιμηθῇ, δεδέσθαι, ἕως ἂν ἐκτίσῃ.* Adv. Mid. p. 529. 26., quos locos iam Forsterus laudavit. v. interprett. ad Nep. Miltiad. 7. et Cimon. 1. Meier. et Schoemann. p. 743 sqq.

εἰ οὕτως ἀλόγιστός εἰμι] De hoc indicativi usu v. ad cap. XII. extr. — Mox *ζητεῖν* est velle, cupere; v. Heusdii Specim. crit. p. 104 sq.

D. *ἄλλοι δὲ ἄρα*] alii vero scilicet patientur; h. e. non est consentaneum, ipsos hoc facturos esse. De his iam monui aliquid ad cap. XXIII. C. Ceterum haec verba non amplius pendent e praecedenti *ὅτι*, sed addita sunt, quasi denuo ordiatur oratio. Sententia haec est: valde cupiditas vivendi mentem mihi occoecaverit, si non possim intelligere, quum vos, licet cives mei, meam consuetudinem ferre non potueritis, nec futurum esse, ut exteri eam facile ferant. Itaque non est, cur quis cum J. Jac. Hottingero voculam *μὴ* ante *δύνασθαι* delendam arbitretur. Nam verba: *ἄλλοι δὲ ἄρα — ῥᾳδίως*, ironice accipienda esse liquet.

καλὸς οὖν ἄν μοι ὁ βίος εἴη — ζῆν] Haec ironice intelligenda esse nemo non sentiet. De proximis, *ἐξέρχεσθαι*, non *φεύγειν*, dici, qui in exsilium eant, scita est Fischeri observatio, qui laudat Meursium Them. Attic. I. 16. Eodem modo statim post p. 37. E. et Criton. p. 45 B. 54. C. al. — *ἄλλην ἐξ ἄλλης πόλιν πόλεως ἀμείβεσθαι* est aliam cum alia civitate permutare, ex alia in aliam civitatem migrare. Accus. *πόλιν*, vulgo omissum, non dubitavimus cum Bekkero ex uno codice revocare. Sic Tim. p. 34. B: *καὶ ὅλον καὶ τέλεον ἐκ τελέων καὶ ὅλων σωμάτων σῶμα ἐποίησεν.*

εἴη ἐξελθόντι τηλικῷδε ἀνθρώπῳ ἄλλην ἐξ ἄλλης
πολιν πόλεως ἀμειβομένῳ καὶ ἐξελαυνομένῳ ζῆν. εὖ
γὰρ οἶδ' ὅτι, ὅποι ἂν ἔλθω, λέγοντος ἐμοῦ ἀκροάσονται οἱ νέοι ὥςπερ ἐνθάδε. κἂν μὲν τούτους ἀπελαύνω, οὗτοι ἐμὲ αὐτοὶ ἐξελῶσι, πείθοντες τοὺς πρεσ-
E βυτέρους· ἐὰν δὲ μὴ ἀπελαύνω, οἱ τούτων πατέρες
τε καὶ οἰκεῖοι δι' αὐτοὺς τούτους.

Cap. XXVIII. Ἴσως οὖν ἄν τις εἴποι, Σιγῶν δὲ καὶ ἡσυχίαν ἄγων, ὦ Σώκρατες, οὐχ οἷός τ' ἔσει ἡμῖν ἐξελθὼν ζῆν; Τουτὶ δή ἐστι πάντων χαλεπώτατον πεῖσαί τινας ὑμῶν. ἐάν τε γὰρ λέγω, ὅτι τῷ θεῷ ἀπειθεῖν τοῦτ' ἐστι καὶ διὰ τοῦτ' ἀδύνατον ἡσυχίαν

D. *ἐξ ἄλλης πόλιν πόλεως*] *πόλιν* cum Bekkero ex uno g. inserui.

ὅποι ἂν ἔλθω] V. *ὅπη*, praeter fidem et auctoritatem plurimorum codicum.

E. *Σιγῶν δὲ*] V. *τε*, quod e Bodl. Ven. b. Vat. Vind. 1. 6. Flor. d. g. h. Par. DS. correctum. Pro *Ἴσως οὖν ἄν τις εἴποι* Hirschig. arbitrio suo *ἴσως ἂν οὖν εἴποι τις*, ut quod aurium scilicet suarum sensus flagitet!

P. 38. *ἐάν τ' αὖ λέγω*] Sic Bodl. Ven. b. Vat. Vind. 1. 6.

Alia id genus congessimus ad Tim. p. 33. A. et Menexen. p. 239. C. unde etiam *πόλεως* munietur nuper temere in fraudis suspicionem vocatum. De implexo verborum ordine conf. etiam ad Politic. p. 277. B. Euthyphron. p. 4. C. Menex. p. 299. D. Legg. VII. p. 824. A. Dein infinitivus *ζῆν* per epexegesin additus est praecedentibus verbis *καλὸς—ὁ βίος εἴη*, quod genus loquendi licet primo adspectu alicui mirum accidat, tamen re diligentius considerata nihil offensionis habet; nam *καλὸς ἂν μοι βίος εἴη*, si sensum formulae spectamus, nihil fere aliud significat quam *καλὸν ἄν μοι εἴη*, ut infinitivus ex illa lege dicendi positus sit, de qua exposuit Matthiae Gr. Gr. §. 535. b. Sic Plat. Men. p. 247. B: *εἶναι τιμὰς γονέων — καλὸς θησαυρός*. Eurip. Med. v. 145: *τί δέ μοι ζῆν ἔτι κέρδος*, h. e. *τί μοι ὠφέλιμον*. Itaque iungas verba hunc in modum: *καλὸς οὖν ἄν μοι ὁ βίος εἴη ζῆν ἐξελθόντι κτλ.* Atque haec si vera est interpretatio, vix monere attinet, quid existimandum sit de Hirschigii audacia, qui edere non dubitavit ex coniectura sua: *ἀμειβομένῳ καὶ ἐλαυμένῳ γῆν πρὸ γῆς* (indem ich aus einem Lande in das andere gejagt würde). Nam etsi locutio ipsa, quam invexit, proba est, qua usi sunt Lucian. Alex. 46. Aeschyl. Prom. 683. coll. Aristoph. Acharn. 235., tamen mutationem verborum Platonis minime esse necessariam sponte intelligitur. Nec vero *ἐξελαυνομένῳ* quidquam offensionis habet, ad quod patet ex antecedentibus repetendum esse *ἐξ ἄλλης καὶ ἄλλης πόλεως*. Denique *τηλικῷδε ἀνθρώπῳ* dictum

ἄγειν, οὐ πείσεσθέ μοι ὡς εἰρωνευομένῳ· ἐάν τ' αὖ 38
λέγω, ὅτι καὶ τυγχάνει μέγιστον ἀγαθὸν ὂν ἀνθρώπῳ τοῦτο, ἑκάστης ἡμέρας περὶ ἀρετῆς τους λόγους ποιεῖσθαι καὶ τῶν ἄλλων, περὶ ὧν ὑμεῖς ἐμοῦ ἀκούετε διαλεγομενου καὶ ἐμαυτὸν καὶ ἄλλους ἐξετάζοντος, ὁ δὲ ἀνεξέταστος βίος οὐ βιωτὸς ἀνθρώπῳ, ταῦτα δ' ἔτι ἧττον πείσεσθέ μοι λέγοντι. τὰ δὲ ἔχει μὲν οὕτως, ὡς ἐγώ φημι, ὦ ἄνδρες, πείθειν δὲ οὐ ῥάδιον. Καὶ ἐγὼ ἅμ' οὐκ εἴθισμαι ἐμαυτὸν ἀξιοῦν κακοῦ οὐδενός. εἰ μὲν γὰρ ἦν μοι χρήματα, ἐτιμησάμην ἂν B
χρημάτων ὅσα ἔμελλον ἐκτίσειν. οὐδὲν γὰρ ἂν ἐβλάβην· νῦν δέ — οὐ γὰρ ἔστιν, εἰ μὴ ἄρα ὅσον ἂν

Flor. d. g. h. Par. DST. Vulgo erat *ἐάν τ' αὖθις.* Multi codd. cum Bas. 2. exhibent *ἐὰν ταῦτα λ.*

μέγιστον ἀγαθὸν ὄν] Additum nuper *ὂν* e Bodl. Vat. Ven. b. Vind. 1. 4. 6. Flor. d. g. h. Par. DST.

ἐμοῦ ἀκούετε] V. *ἠκούετε,* quod e Bodl. et plurimis reliquis mutatum.

οὐ ῥάδιον] V. *ῥάδια.* Mutavimus e Bodl. Vat. Ven. b. Vind. 1. 4. 6. Flor. g. h. Par. DST.

ut *τηλικόνδε ἄνδρα* Euthyd. 293. B.

κἂν μὲν τ. ἀπελαύνω] Videlicet dum eos meis sermonibus interesse non sino. — De futuro Attico *ἐξελῶσι* v. Buttm. §. 86. p. 143. coll. Gramm. ampl. §. 95 9. Rost. §. 64. p. 168. 6 ed. 7.

Cap. XXVIII. P. 38. *τυγχάνει μέγιστον ἀγαθὸν ὄν*] Participium *ὂν* ex optimis codd. restitutum est. Quamquam etiam absolute poni verbum *τυγχάνειν* post Erfurdtium demonstravit Lobeckius ad Phrynich. p. 277.

ὁ δὲ ἀνεξέταστος — ἀνθρώπῳ] Pendent haec quoque ex praec. *ὅτι,* neque *παρενθέτως* interiecta sunt, quod putabat Fr. A. Wolfius. — De particula *δὲ* in verbis: *ταῦτα δ' ἔτι ἧττον πείσεσθε,* quae apodosin continent, cum vi quadam illata v. Hermann. ad Viger. p. 784 et 485. Matthiae Gr. Gr. §. 616. 3. et quae ad Legg. IV. p. 720. D. et Lachet. p. 184. D. collegimus. — De formula *βίος βιωτός,* vita vitalis, dicemus ad Criton. sect. VIII.

B. *νῦν δέ — οὐ γαρ ἔστιν*] Post *νῦν δὲ* intell. *οὐ δύναμαί μοι τιμήσασθαι χρημάτων.* Loquendi genus copiosius illustravi ad Euthyphron. p. 72 sq. ed. Lips. Lachet. p. 184. D. Fuerunt autem qui coniuncte scribendum arbitrarentur: *νῦν δὲ οὐ γὰρ ἔστι,* quoniam Graeci pro ea, qua excelluerunt, cogitandi alacritate etiam in hac formula duo membra orationis in unum coniunxisse viderentur. Non repugnarem, si verum esset quod

ἐγὼ δυναίμην ἐκτῖσαι τοσούτου βούλεσθέ μοι τιμῆσαι. ἴσως δ' ἂν δυναίμην ἐκτῖσαι ὑμῖν μνᾶν ἀργυρίου· τοσούτου οὖν τιμῶμαι. Πλάτων δὲ ὅδε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καὶ Κρίτων καὶ Κριτόβουλος καὶ Ἀπολλόδωρος κελεύουσί με τριάκοντα μνῶν τιμήσασθαι, αὐτοὶ δ' ἐγγυᾶσθαι· τιμῶμαι οὖν τοσούτου· ἐγγυηταὶ δ' ὑμῖν ἔσονται τοῦ ἀργυρίου οὗτοι ἀξιόχρεῳ.

C Cap. XXIX. *Οὐ πολλοῦ γ' ἕνεκα χρόνου, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ὄνομα ἕξετε καὶ αἰτίαν ὑπὸ τῶν βου-*

C. *ἀπεκτόνατε*] Sic Bodl. Ven. b. Vat. Vind. 1. 4. 6. Flor. a. c. d. g. h. Par. D. Vulgo erat *ἀπεκτονήκατε*, de qua forma v. Bast. Epist. Crit. p. 242. ed. Lips.

εἰ οὖν περιεμ.] V. *γοῦν*, quod e Bodl. Ven. b. Vat. Vind. 1. 4. 6. Flor. d. g. h. Par. D.S.T. emendavi. Servavit tamen Bekker.

scripsit Fritschius, vir amicissimus, Quaestion. Lucian. p. 64., multos esse locos, qui neque aposiopesin neque alias huiusmodi artes in se recipiant. Nunc vero, quum haec formula ubique *πάθος* quoddam habeat, quod nemo non videt mirum quantum illi rationi adversari, et quum ne unum quidem locum investigare potuerim, qui aposiopesin non facillime admittat, eam quam olim proposui, huius formulae explicationem etiamnum tueri licebit. Huc accedit, quod post *νῦν δὲ* haud raro plena infertur sententia, quam altera deinde illato *γὰρ* subsequitur. Verum ut tollenda sit omnis post *νῦν δὲ* interpunctio, tamen originem dictionis eo, quo diximus, modo explicari oportere, concedendum erit. De re ipsa v. Diog. Laërt. II. 41. Dissentit Xenoph. Apol. §. 23. De qua discrepantia ad h. l. exposuerunt Forsterus et Fischerus. conf. etiam Boeckh. Oecon. Att. I. p. 411. ed. I.

αὐτοὶ δ' ἐγγυᾶσθαι] Intell. *φασί*, quod continetur praecedenti verbo *κελεύουσι*. Quam loquendi formam testante Fischero illustrarunt Hemsterhus. ad Lucian. T. I. p. 492. Valckenar. ad Herodot. VII. 104. IX. 9. alii. — Etymol. M. *Ἐγγυητής· ὁ ἀναδεχόμενος δίκην.* De v. *ἀξιόχρεως* v. supra c. V.

Cap. XXIX. C. *Οὐ πολλοῦ γ' ἕνεκα χρ.*] Quae dehinc sequuntur, ea Plato Socratem locutum facit, quum iudices eum secundis sententiis damnassent. Quod quidem teste Diog. Laërt. II. 42. ita factum est, ut, quia Socrates superioris orationis vi et libertate animos iudicum magnopere offenderat, nunc octoginta iudices ad eorum partes accesserint, qui ipsum condemnavissent. Quocirca si vera sunt, quae ad p. 36. A. exposuimus, Socrates denique a iudicibus 360 condemnatus est, 140 suffragiis pro ipso latis. Ceterum etiam in hac parte orationis cernitur admirabilis quaedam dicentis libertas, constantia et magnitudo animi, ut Cicero verissime indicaverit Socratem ita dixisse, ut non supplex aut reus, sed magister aut dominus vide-

λομένων τὴν πόλιν λοιδορεῖν, ὡς Σωκράτη ἀπεκτόνατε, ἄνδρα σοφόν· φήσουσι γὰρ δή με σοφὸν εἶναι, εἰ καὶ μὴ εἰμί, οἱ βουλόμενοι ὑμῖν ὀνειδίζειν. εἰ οὖν περιεμείνατε ὀλίγον χρόνον, ἀπὸ τοῦ αὐτομάτου ἂν ὑμῖν τοῦτο ἐγένετο· ὁρᾶτε γὰρ δὴ τὴν ἡλικίαν, ὅτι πόῤῥω ἤδη ἐστὶ τοῦ βίου, θανάτου δὲ ἐγγύς. λέγω δὲ τοῦτο οὐ πρὸς πάντας ὑμᾶς, ἀλλὰ πρὸς τοὺς ἐμοῦ καταψηφισαμένους θάνατον. λέγω δὲ καὶ τόδε D πρὸς τοὺς αὐτοὺς τούτους. Ἴσως με οἴεσθε, ὦ ἄνδρες, ἀπορίᾳ λόγων ἑαλωκέναι τοιούτων, οἷς ἂν ὑμᾶς

ὑμῖν τοῦτο ἐγένετο] Vulgo additum legitur *ἐμὲ τεθνάναι δή*, quod glossema recte om. Bodl. Vat. Ven. b. Vind. 1. 4. 6. Par. DST. et Florentini.

τὴν ἡλικίαν] V. pessime *ὁρᾶτε γὰρ δὴ εἰς τὴν ἡλικίαν*, quod e Bodl. Vat. Ven. b. Vind. 1. 4. 6. Flor. d. h. Par. DST. correctum.

retur esse iudicum. — Verba *οὐ πολλοῦ γ' ἕνεκα χρόνου* Steph. in marg. vertit: propter non longum temporis spatium, quod videlicet vitae meae superest, ut recte Fischerus explicat. Pervenerat enim Socrates iam ad extremam fere senectutem, siquidem iam septuaginta duos annos natus erat, ut ei parvum adhuc vitae spatium superesset. — *Ὄνομα ἔχειν* proprie, bono sensu, laudari, celebrari: sed h. l. reprehendi, male audire. — *Αἰτίαν ἔχειν* proprie est accusari, reum esse: deinde vituperari, reprehendi, ut h. l. Saepissime tamen etiam dicitur pro laudari, dici, bono sensu. v. Casaubon. ad Athen. IX. 2. Quoniam autem formula *ὄνομα καὶ αἰτίαν ἔχειν* habet significationem passivam, propterea cum praepositione *ὑπό* construitur. Thucyd. VI. 46. in. *πολλὴν τὴν αἰτίαν εἶχον ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν.* De *ἀπεκτόνατε*, morte condemnavistis, v. ann. ad p. 29. B.

ὑμῖν τοῦτο ἐγένετο] Videlicet *ἐμὲ τεθνάναι δή*, quod additamentum ex glossemate in textum irrepsisse codicum testimonia evincunt. Heindorfius retineri quidem voluit: sed ita ut scriberetur: *τὸ ἐμὲ τεθνάναι δή*, in quo virum doctissimum fefellit opinio, ut videre licet ex iis, quae docuit Matthiae §. 468. b. — *ἀπὸ τοῦ αὐτομάτου*, sponte, etiamsi me non damnassetis morte.

πόῤῥω ἤδη ἐστὶ τοῦ βίου] h. e. aetatem meam eo provectam esse, ut non longum reliquum sit vitae spatium. Similiter Plut. Vit. Demosth. p. 846. E. *ὀψέ ποτε καὶ πόῤῥω τῆς ἡλικίας ἠψάμεθα Ῥωμαϊκοῖς γράμμασιν ἐντυγχάνειν*, quem locum praeter alios laudavit Iacobsius. Gorg. 484. C. *ἐὰν πόῤῥω τῆς ἡλικίας φιλοσοφῇ.*

D. *οἷς ἂν ὑμᾶς ἔπεισα*] h. e. quibus vobis persuasurus fuissem. — *ἀπορίᾳ λόγων*, inopia verborum, vel, ut Cicero Orat. I. 54. vocat, inscientia dicendi. Ceterum Cicero l. c. contrarium affirmat. Formula *πάντα* vel *πᾶν*

ἔπεισα, εἰ ᾤμην δεῖν ἅπαντα ποιεῖν καὶ λέγειν, ὥστε ἀποφυγεῖν τὴν δίκην. πολλοῦ γε δεῖ. ἀλλ' ἀπορίᾳ μὲν ἑάλωκα, οὐ μέντοι λόγων, ἀλλὰ τόλμης καὶ ἀναισχυντίας καὶ τοῦ ἐθέλειν λέγειν πρὸς ὑμᾶς τοιαῦτα, οἷ' ἂν ὑμῖν μὲν ἥδιστ' ἦν ἀκούειν, θρηνοῦντός τέ μου καὶ ὀδυρομένου καὶ ἄλλα ποιοῦντος καὶ λέγοντος
E πολλὰ καὶ ἀνάξια ἐμοῦ, ὡς ἐγώ φημι· οἷα δὴ καὶ εἴθισθε ὑμεῖς τῶν ἄλλων ἀκούειν. ἀλλ' οὔτε τότε ᾠήθην δεῖν ἕνεκα τοῦ κινδύνου πρᾶξαι οὐδὲν ἀνελεύθερον, οὔτε νῦν μοι μεταμέλει οὕτως ἀπολογησαμένῳ, ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον αἱροῦμαι ὧδε ἀπολογησάμενος τεθνάναι ἢ ἐκείνως ζῆν· οὔτε γὰρ ἐν δίκῃ

D. *καὶ τοῦ ἐθέλειν λ.*] V. *καὶ τοῦ μὴ ἐθ. λ.* quod retinuit Bekk. Omittunt *μὴ* Bodl. Ven. b. Vat. Vind. 1. 4. 6. Flor. d. g. h. Par. DST. Unde optimorum librorum auctoritate *μὴ* eieci. Nam per se vocula defendi potest, si interpreteris: inopia in eo posita; quod nolo dicere.

ὑμῖν μὲν ἥδιστ' ἦν] *μὲν* om. Bodl. Par. DST. Flor. g. Eiecerunt Turicenses. sed v. explic.

θρηνοῦντός τέ μου] V. *θρηνοῦντός μου.* quod ex optimis omnibus mutatum. Bekkerus scripsit *τ' ἐμοῦ.*

P. 39. *ἀποθανεῖν ῥᾷον ἄν τις ἐκφύγοι*] Deest *ῥᾷον* in *ποιεῖν* est: omnia experiri; nihil intentatum relinquere; v. ad Euthyphr. p. 8. C. ubi item est: *πάντα ποιοῦσι καὶ λέγουσιν.* Construitur formula cum *ὥστε* etiam Phaedon. p. 114. D. Xenoph. Hell. VI. 1. 4. al. Alibi *ὡς* vel *ὅπως* subiicitur, ut mox p. 39. A. vel etiam additur participium, ut Euthyphr. p. 8. C. ubi subiungitur: *φεύγοντες τὴν δίκην.* Mox post *ὑμῖν μέν* int. *ἀνάξια δ' ἐμοῦ,* quod aliter enuntiatur.

E. *τεθνάναι ἢ ἐκείνως ζῆν*] Ad *ἐκείνως* intell. *ἀπολογησάμενος.* De usu verbi *τεθνάναι* v. ad cap. XVII. p. 30. B. — Paullo ante *τότε* est priusquam me condemnastis.

P. 39. *ὅπως ἀποφεύξεται πᾶν ποιῶν θάνατον*] Misere locum innocentem vexavit nuper Hirschig., qui facta verborum transpositione audaciore scripsit et edidit: *ἀποφεύξεται θάνατον πᾶν ποιῶν καὶ λέγων,* ut scilicet hic quoque legeretur quod p. 38. D. Quasi vero *πᾶν ποιεῖν* etiam sine *λέγειν* aut non diceretur aut ad rem praesentem non satis esset.

ἐάν τις τολμᾷ] h. e. si quis hoc facere a se impetrat, si quis eo impudentiae procedit, ut —. Xenoph. Mem. II. 1, 3: *τίς ἂν εὖ φρονῶν τοῦ σοῦ θιάσου τολμήσειεν εἶναι;* Plat. Crit. sect. XV: *ἐτόλμησας οὕτω γλίσχρως ἐπιθυμεῖν ζῆν.* Phileb. p. 13. D. ibique ann.

θάνατον ἐκφυγεῖν] De infinitivo pronomini *τοῦτο* per epexegesin subiecto v. Matth. §. 468. b. — Ad *πονηρίαν*, quod sequitur, supple *ἐκφυγεῖν.*

B. *ἅτε βραδὺς ὢν καὶ πρ.*] Alludit fortasse ad Odyss. VIII. 329., ubi poëta sapientis-

οὔτ' ἐν πολέμῳ οὔτ' ἐμὲ οὔτ' ἄλλον οὐδένα δεῖ τοῦ-
το μηχανᾶσθαι, ὅπως ἀποφεύξεται πᾶν ποιῶν θά- 39
νατον. καὶ γὰρ ἐν ταῖς μάχαις πολλάκις δῆλον γίγνε-
ται, ὅτι τό γε ἀποθανεῖν ῥᾷον ἄν τις ἐκφύγοι καὶ
ὅπλα ἀφεὶς καὶ ἐφ' ἱκετείαν τραπόμενος τῶν διωκόν-
των· καὶ ἄλλαι μηχαναὶ πολλαί εἰσιν ἐν ἑκάστοις
τοῖς κινδύνοις, ὥςτε διαφεύγειν θάνατον, ἐάν τις τολ-
μᾷ πᾶν ποιεῖν καὶ λέγειν. ἀλλὰ μὴ οὐ τοῦτ' ᾖ χα-
λεπόν, ὦ ἄνδρες, θάνατον ἐκφυγεῖν, ἀλλὰ πολὺ χα-
λεπώτερον πονηρίαν· θᾶττον γὰρ θανάτου θεῖ. καὶ
νῦν ἐγὼ μὲν ἅτε βραδὺς ὢν καὶ πρεσβύτης ὑπὸ τοῦ B
βραδυτέρου ἑάλων, οἱ δ' ἐμοὶ κατήγοροι ἅτε δεινοὶ

Ven. b. Vind. 3. 6. Flor a. b. c. e. g. h. i. Coisl. Ang. Par. BCDEHST. Servat tamen illud Bodl., qui scriptum exhibet ῥᾷον, una cum Vat. aliisque bonis codd. Nimirum non pro comparativo, sed pro positivo accipiendum est, de quo usu v. Lobeck. ad Phryn. p. 403. Deinde loco vulg. τραπεὶς e Bodl. Coisl. Vat. Ven. b. Vind. 3. 4. 6. Flor. d. e. h. Par. DST. aliis, τραπόμενος scripsimus.

μηχαναὶ πολλαί] Sic optimi pro vulg. *πολλαὶ μηχαναί*.

B. *οἱ δ' ἐμοὶ κατήγοροι*] Sic Bodl. Vat. Ven. b. Vind. 1. 6. Flor. d. g. h. Par. DST. Vulgo *οἱ δέ μου κ.*

simus generalem infert sententiam: *Οὐκ ἀρετᾷ κακὰ ἔργα· κιχάνει τοι βραδὺς ὠκύν*: non fortunant vel beant mala facinora; tardusque assequitur celerem. Conferri potest etiam locus Iliad. IX. 498 sqq. de *Ἄτης* sive Noxae celeritate atque *Λιτῶν* tarditate. Quod vero *ἅτε* ante *βραδὺς ὢν* et *δεινοὶ καὶ ὀξεῖς* interponitur, sententia haec est: Quum mors tardior, improbitas autem velocior sit, nunc ita factum est, ut ego, utpote tardus et senex, a morte sim captus; adversarii autem mei, quippe qui validi sint et veloces, improbitatem nacti sint ipsos persequentem. Quippe utraque, et mors et improbitas, dicitur eum assequuta, quem pro virium ratione facilius posset consequi atque capere. Referuntur vero ad se invicem *βραδὺς καὶ πρεσβύτης* et *δεινοὶ καὶ ὀξεῖς*, ita quidem, ut per chiasmum vocabulo *πρεσβύτης* opponatur *δεινοί*, quippe quod designet iuvenilem vim atque vehementiam; ad *βραδύς* autem pertineat *ὀξεῖς*. Pro *δεινοί* quod non dixit *νέοι*, sicuti scriptum voluit vir doctus in Annal. Litter. Jenens. a. 1817. p. 153., accusatores et iudices, qui Socratem condemnaverant, certe non omnes simpliciter *νέοι* potuerunt appellari. Nec vero sine caussa Socrates eos vocat potius *δεινούς*, etiamsi de robustiore ipsorum aetate velit cogitari. Chiasmi istius exempla notavimus ad Phaedr. p. 230. A. Theaet. p. 140. E. Parmen. p. 131. A. De Rep. II. p. 370. E. VI. p. 494. E. Pol. 261. D. Sympos. p. 186. A. al. Ceterum ludit in ambiguitate verbi *ἁλῶναι*,

καὶ ὀξεῖς ὄντες ὑπὸ τοῦ θάττονος, τῆς κακίας. καὶ νῦν ἐγὼ μὲν ἄπειμι ὑφ' ὑμῶν θανάτου δίκην ὄφλων, οὗτοι δ' ὑπὸ τῆς ἀληθείας ὠφληκότες μοχθηρίαν καὶ ἀδικίαν. καὶ ἔγωγε τῷ τιμήματι ἐμμένω, καὶ οὗτοι. Ταῦτα μὲν οὖν που ἴσως οὕτω καὶ ἔδει σχεῖν, καὶ οἶμαι αὐτὰ μετρίως ἔχειν.

Cap. XXX. Τὸ δὲ δὴ μετὰ τοῦτο ἐπιθυμῶ ὑμῖν
C χρησμῳδῆσαι, ὦ καταψηφισάμενοί μου· καὶ γάρ εἰμι ἤδη ἐνταῦθα, ἐν ᾧ μάλιστ' ἄνθρωποι χρησμῳδοῦσιν, ὅταν μέλλωσιν ἀποθανεῖσθαι. φημὶ γάρ, ὦ ἄνδρες, οἳ ἐμὲ ἀπεκτόνατε, τιμωρίαν ὑμῖν ἥξειν εὐθὺς μετὰ τὸν ἐμὸν θάνατον πολὺ χαλεπωτέραν νὴ Δί' ἢ οἵαν

καὶ νῦν ἐγὼ ἄπ.] Sic Bodl. Vat. Ven. b. Vind. 1. 6. Flor. d. g. h. Par. DST. Vett. editt. *καὶ νῦν δὴ ἐγώ.* Deinde vulgo erat *ἀφ' ὑμῶν*, quod e Basil. 2. et Vat. Vind. 1. 4. 6. Flor. a. c. d. g. h. Par. CD et rec. B. Ven. b. corr. mutatum.

καὶ ἔγωγε τῷ τιμήματι] Bekkerus cum Turicenss. de coniectura Heindorfii corr. *καὶ ἐγώ τε τ. τ.* invitis libris omnibus. Etiam Ficinus: atque ego quidem poenae acquiesco, et isti. Dein *οὖν* post *Ταῦτα μὲν* om. Bodl. Par. ADST. Ven. b. Vat. Vind. 1. 6. Flor. d.

C. *ἐμὲ ἀπεκτόνατε*] Sic Bodl. Ven. b. Vind. 1. 6. Flor. g. h. Par. DST. Prave vulgo *εἴ με ἀποκτενεῖτε.* Sensus est: qui me capitis condemnavistis.

ἢ οἵαν ἐμὲ ἀπεκτόνατε] V. *ἀπεκτείνατε.* Perfectum tempus, quod unice sententiae convenit, Bodl. Vat. Ven. b. Vind. 1. 4. 6., alii multi, suppeditarunt.

τοῦτο εἴργασθε] *εἰργάσασθε* Bodl. Par. DST. Vind. 1.

quod dicitur cum de eo, quem quis currendo assecutus est et cepit, tum de eo, qui caussa cecidit et condemnatus est, *τῆς κακίας* autem ut in altero membro adderetur, perspicuitatis rationes flagitaverunt.

θανάτου δίκην ὄφλων] h. e. morte multatus. Dictionem, satis frequentatam, exemplis illustrarunt Ruhnken. ad Tim. Gloss. p. 262. et Pierson. ad Moer. p. 426 sq. Ludens autem in eiusdem verbi usu addit *ὑπὸ τῆς ἀληθείας ὠφληκότες μοχθηρίαν καὶ ἀδικίαν*, h. e. a veritate improbitatis et iniustitiae convicti et condemnati. — *τῷ τιμήματι ἐμμένω,* h. e. ego paratus sum ad poenam subeundam, qualis a vobis aestimata est. Fischerus. — *μετρίως ἔχειν* i. q. *εὖ, ὀρθῶς*. Nam *μέτρια* dicuntur quaecunque conveniunt alicui, quae decent aliquem. v. Graevius et Heinsius ad Hesiod. Opp. et DD. v. 306. coll. annot. ad Phaedon. p. 87. D. 96. D. Crit. p. 46. C.

Cap. XXX. C. *ἐν ᾧ μάλιστ' ἄνθρωποι χρησμῳδοῦσιν*] Veteres credidisse animum, appropinquante morte, fieri diviniorem, atque morientes divi-

ἐμὲ ἀπεκτόνατε. νῦν γὰρ τοῦτο εἴργασθε οἰόμενοι ἀπαλλάξεσθαι τοῦ διδόναι ἔλεγχον τοῦ βίου. τὸ δὲ ὑμῖν πολὺ ἐναντίον ἀποβήσεται, ὡς ἐγώ φημι. πλείους ἔσονται ὑμᾶς οἱ ἐλέγχοντες, οὓς νῦν ἐγὼ κατεῖχον, ὑμεῖς δὲ οὐκ ᾐσθάνεσθε· καὶ χαλεπώτεροι ἔσονται D
ὅσῳ νεώτεροί εἰσι, καὶ ὑμεῖς μᾶλλον ἀγανακτήσετε. εἰ γὰρ οἴεσθε ἀποκτείνοντες ἀνθρώπους ἐπισχήσειν τοῦ ὀνειδίζειν τινὰ ὑμῖν, ὅτι οὐκ ὀρθῶς ζῆτε, οὐκ ὀρθῶς διανοεῖσθε· οὐ γάρ ἐσθ' αὕτη ἡ ἀπαλλαγὴ οὔτε πάνυ δυνατὴ οὔτε καλή, ἀλλ' ἐκείνη καὶ καλλίστη καὶ ῥᾴστη, μὴ τοὺς ἄλλους κολούειν, ἀλλ' ἑαυτὸν παρα-

4. 6. Vat. Flor. g. h. qui tamen partim *εἴργασθε* in marg. habent. Aoristus placuit Turicensibus et Herm. Post *οἰόμενοι* Herm. *μὲν* inseruit narrans in Bodl. *με* scriptum exstare. De quo nihil Gaisford. narrat.

D. *οἴεσθε ἀποκτείνοντες*] Steph. *ἀποκτείναντες*, sine codicum suffragio, ut videtur.

οὐκ ὀρθῶς διανοεῖσθε] V. *οὐ καλῶς δ.*, quod e Bodl. Coisl. Vat. Ven. b. Vind. 1. 4. 6. Flor. a. c. d. g. h. Par. BCDHST. Ang. mutare non dubitavi. Non enim vi sua et efficacia caret haec verborum eorundem repetitio. Vulgatum tenuit Bekker.

οὐ γάρ ἐσθ' αὕτη] V. *οὔτε*, quod e Bodl. Vat. Ven. b. Vind. 1. 4. 6. Flor. a, g. h. Par. DST. et rec. B. correctum.

ἑαυτὸν παρασκ.] V. *αὐτόν*, quod ex optimis codd. emendatum.

nare et augurari futura, etiam e Cicerone constat Divin. I. 30. ubi v. interpp. conf. etiam Phaedon. p. 84. E. sqq. Itaque verba: *ἐν ᾧ μάλιστ' χρησμῳδοῦσιν* explicantur per *ὅταν μ. ἀποθανεῖσθαι*, in quo nemo quisquam, nisi qui pravis argutiis intempestive delectetur, temere haerebit. Haesit tamen Hirschigius, qui haec quoque exterminavit. Pro *ἄνθρωποι* qui *ἅνθρωποι* scribendum censuit, usum loquendi ignoravit, de quo ad Protagor. p. 355. A. Remp. X. p. 603. C. 619. B.

ἢ οἵαν ἐμὲ ἀπεκτόνατε] h. e. quam qua me affecistis, quum me capitis condemnaveritis. Notandum est hoc loquendi genus, e brevitatis studio oriundum, nec vero iam corrigendum *ἢ δι' οἵαν*. — *τοῦ διδόναι ἔλεγχον τοῦ βίου*, h. e. ne vita vestra exploretur, eoque reprehendatur. Sequuntur enim verba: *πλείους γὰρ ἔσονται ὑμᾶς οἱ ἐλέγχοντες*. Dictionem *διδόναι ἔλεγχόν τινι* ad Gorg. p. 474. B. et Phaedr. p. 273. C. illustravimus.

D. *καὶ χαλεπώτεροι*] De omisso *τοσούτῳ* v. ad p. 30. A. cap. XVII. — Mox *ἀποκτείνοντες ἀνθρώπους* est eo

σκευάζειν, ὅπως ἔσται ὡς βέλτιστος. Ταῦτα μὲν οὖν ὑμῖν τοῖς καταψηφισαμένοις μαντευσάμενος ἀπαλλάττομαι.

E Cap. XXXI. Τοῖς δὲ ἀποψηφισαμένοις ἡδέως ἂν διαλεχθείην ὑπὲρ τοῦ γεγονότος τουτουῒ πράγματος, ἐν ᾧ οἱ ἄρχοντες ἀσχολίαν ἄγουσι καὶ οὔπω ἔρχομαι οἷ ἐλθόντα με δεῖ τεθνάναι. ἀλλά μοι, ὦ ἄνδρες, παραμείνατε τοσοῦτον χρόνον· οὐδὲν γὰρ κωλύει διαμυθολογῆσαι πρὸς ἀλλήλους, ἕως ἔξεστιν. ὑμῖν γὰρ
40 ὡς φίλοις οὖσιν ἐπιδεῖξαι ἐθέλω τὸ νυνί μοι ξυμβε-

P. 40. *τί ποτε νοεῖ*] V. *τί ποτ' ἐννοεῖ,* contra loquendi consuetudinem et optimorum codicum omnium auctoritatem.

quod homines interficitis. Non audiendus est Fischerus, qui rem ipsam ait postulare aoristum.

μὴ τοὺς ἄλλους κολούειν] *Κολούειν* proprie est amputare, mutilare: deinde impedire ne quid perficiatur, frangere impetum alicuius, cohibere alicuius vim et voluntatem, ne faciat quae facere conatur, ut h. l. Verbi usum illustravit Arnaldus Animadverss. p. 60. Lectt. p. 87. Pierson. Verisimil. p. 37 sq. et Fischerus ad h. l. Itaque ex interpretatione fluxit, quod in libris nonnullis legitur, *κωλύειν*. Certe Hesychius: *κολούει· κωλύει.*

ὅπως ἔσται ὡς β.] Sc. *αὐτὸς ὁ ἑαυτὸν παρασκευάζων.* Etenim refertur hoc ad *τινά*, quod continetur in infinitivo aliunde suspenso, v. ad p. 29. A. Sic etiam *αὐτός* interdum ad subiectum indefinitum, quod in infinitivo praecedenti latet, referri ostendimus ad Gorg. p. 469. C. et 520. E.

Cap. XXXI. E. *ὑπὲρ τοῦ γεγ. τ. πρ.*] Eleganter dicit *ὑπέρ*, non *περί*, quod nuperus editor Batavus mero arbitrio suo edidit, quoniam iis, qui ipsum absolvissent, ostensurus est, quidnam boni ex hac condemnatione sua oriturum sit. Itaque iam pro hac re disputare instituit.

ἐν ᾧ οἱ ἄρχοντες ἀσχολίαν ἄγουσι] h. e. dum undecimviri occupati sunt. Videlicet iudices tradebant undecimviris eos, qui ad supplicium damnati essent. Hos igitur oportebat ministris suis imperare, ut damnatum in carcerem abducerent et sumerent ab eo supplicium, quod constitutum esset. De *ἐν ᾧ* interea dum significante v. ad Remp. VI. p. 490. B. Theaet. p. 196. E. p. 190. E. — *οἷ ἐλθόντα — τεθνάναι* i. e. *εἰς τὸ δεσμωτήριον.* — Mox *διαμυθολογῆσαι* est confabulari, h. e. disserere, colloqui, ut Phaedon. p. 70. B. *ἀλλὰ τί δὴ ποιῶμεν; ἢ περὶ αὐτῶν τούτων βούλει διαμυθολογῶμεν, εἴτε εἰκὸς οὕτως ἔχειν, εἴτε μή;* Legg. I. p. 632. E. al. Vide quae de hoc verbi usu diximus ad Phaedon. p. 61. E.

P. 40. *ἡ γὰρ εἰωθυῖά μοι*

βηκὸς τί ποτε νοεῖ. Ἐμοὶ γάρ, ὦ ἄνδρες δικασταί —
ὑμᾶς γὰρ δικαστὰς καλῶν ὀρθῶς ἂν καλοίην —
θαυμάσιόν τι γέγονεν. ἡ γὰρ εἰωθυῖά μοι μαντικὴ
ἡ τοῦ δαιμονίου ἐν μὲν τῷ πρόσθεν χρόνῳ παντι
πάνυ πυκνὴ ἀεὶ ἦν καὶ πάνυ ἐπὶ σμικροῖς ἐναντιου-
μένη, εἴ τι μέλλοιμι μὴ ὀρθῶς πράξειν· νυνὶ δὲ ξυμ-
βέβηκέ μοι, ἅπερ ὁρᾶτε καὶ αὐτοί, ταυτί, ἅ γε δὴ
οἰηθείη ἄν τις καὶ νομίζεται ἔσχατα κακῶν εἶναι.
ἐμοὶ δὲ οὔτε ἐξιόντι ἕωθεν οἴκοθεν ἠναντιώθη τὸ τοῦ
θεοῦ σημεῖον, οὔτε ἡνίκα ἀνέβαινον ἐνταυθοῖ, ἐπὶ τὸ B
δικαστήριον, οὔτ' ἐν τῷ λόγῳ οὐδαμοῦ μέλλοντί τι

B. *οὐδαμοῦ μέλλοντί τι ἐρεῖν*] V. *οὔτε ἐν τῷ λόγῳ οὐδενί, μέλλοντί τι ἐρεῖν.* quod e Bas. 2. Bodl. Vat. Ven. b. Vind. 1. 4. 6. aliis plurimis correximus.

μαντικὴ ἡ τοῦ δαιμονίου] Non assentior Schleiermachero, qui verba *ἡ τοῦ δαιμονίου* pro glossemate habet propterea, quod Plato alibi rem ipsam *τὸ δαιμόνιον* appellare soleat: ubi autem nomine substantivo, veluti *μαντική*, *φωνή*, *σημεῖον*, idem significet, ibi *τοῦ θεοῦ* potius quam *τοῦ δαιμονίου* addere soleat. Nam etiamsi non reperiatur locus huic omni ex parte similis, tamen, quod libri omnes tuentur, satis tutum existimo: quin etiam, si deesset, magnopere desideratum iri arbitror. Obscurius enim dictum foret *ἡ εἰωθυῖά μοι μαντική*, quia dubitari posset, quamnam *μαντικὴν* intelligeret. Itaque addit *ἡ τοῦ δαιμονίου*, h. e. ea, quam daemonio illi, de quo mentionem supra inieci, debeo. Neque vero *ἡ μαντική* indicat rem ipsam, quam Socrates *δαιμόνιον* suum commemorans solebat cogitare; sed potius effectum quendam daemonii significat. — Mox advertas collocationem verborum *πάνυ ἐπὶ σμικροῖς*. Videlicet *πάνυ* habet *τόνωσιν*. Sic Euthyd. p. 305. C: *πάνυ παρὰ πολλοῖς.* Phaedon. p. 110. C: *καὶ πολὺ ἔτι ἐκ λαμπροτέρων.* Reipubl. IX. p. 509. B: *πολὺ ἐπὶ δεινοτέρῳ ὀλέθρῳ.* Euthyphr. p. 14. E: *πολὺ διὰ βραχυτέρων.* Cratyl. p. 413. C: *πολὺ ἐν πλείονι ἀπορίᾳ.* Plura dabit Bornemann. ad Xenoph. Sympos. p. 46. — *εἴ τι μέλλοιμι*, h. e. quotiescunque in eo essem, ut etc. De hac daemonii vi conf. ad p. 41. D.

ἅ γε δὴ οἰηθείη ἄν τις καὶ νομίζεται] h. e. et revera gravissima malorum existimantur. Nam ita verbum *νομίζεται* explicandum, quod fuerunt qui temere sollicitarent propter praecedens *οἰηθείη ἄν τις.* De pronomine relativo ad verba diversae constructionis referendo v. Matthiae §. 428. 2. et 474. d. Ad proxima compares Cic. De divin. I. 54. Illud tamen eius philosophi (Socratis) magnificum ac paene divinum, quod, quum impiis sententiis condemnatus esset, aequo animo se dixit mori; neque enim domo egredienti neque illud suggestum, in quo caussam dixerat, adscendenti signum sibi ullum, quod

ἐρεῖν· καίτοι ἐν ἄλλοις λόγοις πολλαχοῦ δή με ἐπέσχε λέγοντα μεταξύ. νυνὶ δὲ οὐδαμοῦ περὶ αὐτὴν τὴν πρᾶξιν οὔτ' ἐν ἔργῳ οὐδενὶ οὔτ' ἐν λόγῳ ἠναντίωταί μοι. τί οὖν αἴτιον εἶναι ὑπολαμβάνω; ἐγὼ ὑμῖν ἐρῶ· κινδυνεύει γάρ μοι τὸ ξυμβεβηκὸς τοῦτο ἀγαθὸν γεγονέναι, καὶ οὐκ ἔσθ' ὅπως ἡμεῖς ὀρθῶς ὑπολαμβά-
C νομεν, ὅσοι οἰόμεθα κακὸν εἶναι τὸ τεθνάναι. μέγα μοι τεκμήριον τούτου γέγονεν· οὐ γὰρ ἔσθ' ὅπως οὐκ

περὶ αὐτὴν τὴν πρ.] Sic Bodl. Ven. b. Vat. Vind. 1. 4. 6 Flor. d. g. h. Par. DST. quod verum esse arguit vel praegressum *ἐμοὶ δὲ οὔτε ἐξ κτλ.* Vett. editt. *περὶ ταύτην τ. πρ.*, quod retinuit Bekkerus probante Herm. Deinde loco vulg. *ἠναντιώθη* ex iisdem codd. *ἠναντίωται* restituimus.

C. *τεκμήριον τούτου*] V. *τοῦτο*, quod mutatum e Bodl. Vat. Ven. b. Vind. 4. Flor. d. g. Par. DST.

μετοίκησις τῇ ψυχῇ] Sic Bodl. Ven. b. Vind. 1. 4. 6. Flor.

consuesset, a deo quasi mali alicuius imprudentis datum.

B. *λέγοντα μεταξύ*] h. e. eo ipso tempore, quo dicebam, inter dicendum; mitten im Reden. Theag. p. 128 E: *λέγοντος σοῦ μεταξὺ γέγονέ μοι ἡ φωνὴ ἡ τοῦ δαιμονίου.* De republ. I. p. 336 A: *καὶ διαλεγομένων ἡμῶν μεταξὺ ὥρμα ἀντιλαμβάνεσθαι τοῦ λόγου.* Plura dabunt Reizius ad Lucian. T. I. p. 730 Wesseling. ad Herodot. IV. p. 350. Vigerus de Idiot. p. 418 sq. Astius ad Polit. 349. cf. Rost. §. 130. not. 3. a.

τί οὖν — ὑπολαμβάνω;] Non est quod interrogandi notam cum commate permutemus, sicuti voluit Stephanus; quo facto oratio multum vigoris et alacritatis amittit. Solent enim apud Platonem ii, qui loquentes introducuntur, se ipsos interrogare ac deinde ad ea, quae dubia videantur, ipsi respondere. — Mox *οὐκ ἔσθ' ὅπως* est nullo modo. cf. Matth. §. 482. 2. De proximis verbis cf. Euthydem. p. 272. E: *ἀνισταμένου δέ μου ἐγένετο τὸ εἰωθὸς σημεῖον τὸ δαιμόνιον.*

Cap. XXXII. C. *Ἐννοήσωμεν δὲ καὶ τῇδε —*] Maximam huius sectionis partem exscripsit Eusebius Praepar. Evang. p. 661 ed. Viger. et Stobaeus Sermon. 119. p. 606. Vertit item Cicero Tuscul. Disput. I. 41. Initium eius laudat Theodoret. Therapeut. Serm. XI. p. 651. et huc denique respicit Plutarchus in Consolat. ad Apollon. p. 107. Forsterus.

Δυοῖν γὰρ θάτερον] Prorsus, ut hic Socrates apud Xenoph. Cyrop. VIII. 7, 19. loquitur Cyrus moriens, cui Xenophon videtur Socraticam tribuisse sapientiam. Videtur enim haec sententia plane esse Socratica: nam in Phaedone quidem aliisque libris Socrates non suam, sed Platonis doctrinam explicat. Ironiam in his verbis Socratis inesse statuit Cicero Tuscul. I. 42. recte dissentiente C. Fr. Hermanno Histor. Philos. Platon. I. p. 684 sq.

ἢ γὰρ οἷον μηδὲν εἶναι] h. e. *τοιοῦτόν τι ὥστε μηδὲν εἰ-*

ἠναντιώθη ἄν μοι τὸ εἰωθὸς σημεῖον, εἰ μή τι ἔμελλον ἐγὼ ἀγαθὸν πράξειν.

Cap. XXXII. *Ἐννοήσωμεν δὲ καὶ τῇδε, ὡς πολλὴ ἐλπίς ἐστιν ἀγαθὸν αὐτὸ εἶναι. Δυοῖν γὰρ θάτερόν ἐστι τὸ τεθνάναι· ἢ γὰρ οἷον μηδὲν εἶναι μηδ' αἴσθησιν μηδεμίαν μηδενὸς ἔχειν τὸν τεθνεῶτα, ἢ κατὰ τὰ λεγόμενα μεταβολή τις τυγχάνει οὖσα καὶ μετοίκησις τῇ ψυχῇ τοῦ τόπου τοῦ ἐνθένδε εἰς ἄλλον τόπον. καὶ εἴτε δὴ μηδεμία αἴσθησίς ἐστιν, ἀλλ' οἷον ὕπνος,* D

d. g. h. Par. S. Vulg *τῆς ψυχῆς*, quod etiam Bekk. retinuit. Dativum etiam propterea praeferendum iudicavimus, quod haec loquendi forma grammaticis minus cognita fuit ideoque facile potuit in alteram illam mutari.

καὶ εἴτε δὴ μηδεμία] *δὴ* om. Bodl. Par. DST. Ven. b. Vat. Vind. 1. 4. Flor. d. h. Eiecerunt Turicenss. Nos aegre careamus vocula, quae ob insequens *μὴ* elisa videtur.

ναι, ut paullo inferius: *εἰ δ' αὖ οἷον ἀποδημῆσαί ἐστιν ὁ θάνατος*. Eusebius et Theodoretus habent *μηδέν τι εἶναι*, unde Heindorfius *μηδὲν ἔτι εἶναι* legendum coniecit.

καὶ μετοίκησις τῇ ψυχῇ —] De dativo pro genitivo posito vid. Matth. §. 389. 1. — Pro *μετοίκησις τοῦ τόπου* etiamsi dici poterat *μετοίκησις ἐκ τοῦ τόπου*, tamen cavendum est, ne illud usui et consuetudini minus accommodatum esse putemus. Quum enim *μετοικεῖν* non solum cum praepositionibus construatur, sed etiam accusativum adsciscat ad indicandum locum, unde quis in alium proficiscitur, veluti apud Pausan. IV. 40. *Ἀκαρνανίαν μετοικῆσαι*, non minus recte *μετοίκησις τόπου* dicitur quam *μετοίκησις ἐκ τόπου*. Vide quae monui ad cap. XIV. Nec vero audiendus est Cobetus, qui Varr. Lectt. p. 300. verba *τοῦ τόπου τοῦ* eiici iubet. Nam *τοῦ ἐνθένδε* dictum est pro *τοῦ ἐνταῦθα*, quia substantivum verbale motum in locum significat. De simili usu praepositionum supra diximus; adverbiorum rationem illustravit Heindorfius ad Gorgiam p. 472. B. ubi haec leguntur: *ἡ Περικλέους ὅλη οἰκία ἢ ἄλλη συγγένεια, ἥντιν' ἂν βούλῃ τῶν ἐνθένδε ἐκλέξασθαι.* Conf. etiam Buttmanni Gr. §. 138. 8. et quae ad Phaedon. sect. XXII. in. uberius exposuimus. Nec vero quisquam indicaverit origines talis glossematis, quale hic invenisse sibi visus est criticus. Praeterea idem pro *μετοίκησις* scribi iubet *μετοίκισις*. Sed *μετοικεῖν* est migrare in aliquem locum ibique collocare domicilium, ut Criton. p. 51. D. al. Itaque recte se habet *μετοίκησις*.

καὶ εἴτε δὴ μηδεμία —] Particulae *εἴτε* ne quis putet nihil respondere, post longiorem orationis intercapedinem infra E. subiectum est *εἰ δ' αὖ*. De *εἰ δέ* post *εἴτε* illato vide ad cap. IV. in. Itaque iniuria Hermannus correxit *εἴ γε*, quod vereor ut nunc locum suum tueatur. Mortis cum nocte comparatio non infrequens. Catull. v. 5. Nobis cum semel occidit brevis lux, Nox est

ἐπειδάν τις καθεύδων μηδ' ὄναρ μηδὲν ὁρᾷ, θαυμάσιον κέρδος ἂν εἴη ὁ θάνατος. ἐγὼ γὰρ ἂν οἶμαι, εἴ τινα ἐκλεξάμενον δέοι ταύτην τὴν νύκτα, ἐν ᾗ οὕτω κατέδαρθεν, ὥςτε μηδ' ὄναρ ἰδεῖν, καὶ τὰς ἄλλας νύκτας τε καὶ ἡμέρας τὰς τοῦ βίου τοῦ ἑαυτοῦ ἀντιπαραθέντα ταύτῃ τῇ νυκτὶ δέοι σκεψάμενον εἰπεῖν, πόσας ἄμεινον καὶ ἥδιον ἡμέρας καὶ νύκτας ταύτης τῆς νυκτὸς βεβίωκεν ἐν τῷ ἑαυτοῦ βίῳ, οἶμαι ἂν μὴ ὅτι ἰδιώτην τινά,
E ἀλλὰ τὸν μέγαν βασιλέα εὐαριθμήτους ἂν εὑρεῖν αὐτὸν ταύτας πρὸς τὰς ἄλλας ἡμέρας καὶ νύκτας. εἰ οὖν τοιοῦ-

D. *πόσας ἄμεινον*] V. *ὁπόσας*, invitis optimis codicibus. E. *ἅπαντες οἱ τεθν.*] V. *πάντες*, quod ex optimis libris omnibus mutatum. Etiam codd. Stobaei *ἅπαντες*. Dein ab editis libris Platonis vett. *ἂν* post *τούτου εἴη* abest, invitis optimis codd.

perpetua una dormienda. Horat. Od. I. 28, 15 Sed omnes una manet nox, ubi v. intpp. Item cum somno; v. Xenoph. Cyrop. VIII. 7, 21. intpp. ad Aelian. Varr. Hist. II. 35. Heynium ad Virg. Aen. VI. 278.

D. *ἐγὼ γὰρ ἂν οἶμαι*] Pertinet *ἂν* ad infinitivum *εὑρεῖν*. Repetitum est autem propter parenthesin paullo longiorem, de quo usu v. Hermann. ad Viger. p. 780. Rost. §. 120. not. 4. Eadem de caussa etiam verbum *δέοι* et *οἶμαι* deinde iteratur. Heindorfius etiam voculam *εἰ* ante verba *δέοι σκεψάμενον* iterari volebat perspicuitatis caussa. Et scriptum est ita apud Eusebium. Sed quum inchoata structurae ratio non mutetur, hanc repetitionem non necessariam esse censemus.

μὴ ὅτι ἰδιώτην] h. e. ne dicam privatum aliquem. v. Hermann. ad Viger. p. 804. sq. Matthiae Gr. §. 624. 4.

E. *εὐαριθμήτους ἂν εὑρεῖν αὐτὸν τ.*] *αὐτὸν* arcte cohaeret cum *τὸν μέγαν βασιλέα* habetque vim augendi: magnum regem ipsum. Nisi forte malis putare negligentius illud post ipsum nomen esse interpositum, ut Xenoph. Anab. II. 4, 7. Plat. De Rep. I. p. 375. D. al. — *εὐαρίθμητοι ἡμέραι* autem s. dies qui facile possunt numerari, h. l. intelliguntur perpauci: et *πρὸς* indicat comparationem: si comparentur ad ceteros dies atque noctes. Sic paullo post: *τὰ ἐμαυτοῦ πάθη πρὸς τὰ ἐκείνων*. Ad *εὐαρίθμητος* contendas Horat. A.P. 206. populus numerabilis utpote parvus. Vocabuli usum notat Pollux Onom. III. 88.

καὶ γὰρ οὐδὲν πλείων] Fischerus ex Eusebio *πλεῖον* recepit. Sed rectius *πλείων* retinetur, ut significet longior, et *οὐδὲν* pro *οὐ* dictum accipiatur, usu haudquaquam raro. Codd. multi *πλείω*, quo vulgata firmatur. Cicero haec verba ita reddidit: perpetuitas consequentis temporis similis futura est uni nocti. Ceterum cfr. Eurip. Med. v. 25 *τὸν πάντα συντήκουσα δα-*

τον ὁ θάνατός ἐστί, κέρδος ἔγωγε λέγω· καὶ γὰρ οὐδὲν
πλείων ὁ πᾶς χρόνος φαίνεται οὕτω δὴ εἶναι ἢ μία
νύξ. εἰ δ' αὖ οἷον ἀποδημῆσαί ἐστιν ὁ θάνατος ἐν-
θένδε εἰς ἄλλον τόπον, καὶ ἀληθῆ ἐστι τὰ λεγόμε-
να, ὡς ἄρα ἐκεῖ εἰσὶν ἅπαντες οἱ τεθνεῶτες, τί μεῖ-
ζον ἀγαθὸν τούτου εἴη ἄν, ὦ ἄνδρες δικασταί; εἰ
γάρ τις ἀφικόμενος εἰς Ἅιδου, ἀπαλλαγεὶς τούτων 41
τῶν φασκόντων δικαστῶν εἶναι, εὑρήσει τοὺς ὡς ἀλη-
θῶς δικαστάς, οἵπερ καὶ λέγονται ἐκεῖ δικάζειν, Μί-
νως τε καὶ Ῥαδάμανθυς καὶ Αἰακὸς καὶ Τριπτόλε-

P. 41. *τούτων τῶν φασκ.*] Sic cum Stobaeo et Eusebio codd. optimi pro vulg. *τουτωνὶ τ. φ.* Dein *ὡς* ante *ἀληθῶς* om. Par. DST. et teste Bekkero quidem, dissentiente Bastio, Ven. b. Vind. b. Eiecerunt Turicenses, iniuria, opinor; et firmat *ὡς* etiam Stobaeus.

κρύοις χρόνον. Ibid. 1096. *τρυχομένους τὸν πάντα χρόνον*. De Rep. X. p. 618. B. *ὁ πᾶς κίνδυνος*. Gorg. p. 470. E. al.

P. 41. *Μίνως τε καὶ Ῥαδάμανθυς κτλ.*] Attendas quaeso appositionem casu pronominis relativi factam, quum primaria pars enuntiati requirat accusativum. Sic Phaedon. p. 66. E. *καὶ τότε — ἡμῖν ἔσται οὗ ἐπιθυμοῦμεν, — φρονήσεως*, ubi Fischerus non debebat amplecti *φρόνησις*. Sympos. p. 206. A. *οὐδέν γε ἄλλο ἐστὶν οὗ ἐρῶσιν ἄνθρωποι, ἢ τοῦ ἀγαθοῦ*. Hipp. Mai. p. 281. C: *τί ποτε τὸ αἴτιον, ὅτι οἱ παλαιοὶ ἐκεῖνοι, ὧν ὀνόματα μεγάλα λέγεται ἐπὶ σοφίᾳ, Πιττακοῦ τε καὶ Βίαντος, — φαίνονται ἀπεχόμενοι τῶν πολιτικῶν πράξεων*. Alia huius generis exempla collegerunt Wolfius ad Demosthen. Lept. §. 15. Heindorf. ad Hipp. Mai. §. 2. ad Phaedon. §. 30. Similiter Sulpicius in Cicer. Epp. IV. 5. genus hoc consolationis miserum est, quia, per quos ea confieri debet, propinquos ac familiares ipsi pari molestia afficiuntur. et ipse Cicero Legg. I. 17. extr. Ceterum de iudicibus inferorum eorumque muneribus egregius locus est Gorg. p. 523. E. sqq. Quod autem Triptolemus et alii heroum, qui vitam iuste sancteque egerint, in numero iudicum inferorum hoc loco ponuntur, ea videtur fuisse plebis Atticae opinio, quae fortasse ex mysteriis Eleusiniis in vulgus dimanaverat. Etenim Triptolemus non solum agriculturam Athenienses docuisse ferebatur, sed iisdem etiam leges tulisse sapientissimas, unde *θεσμοφόρος* dictus est. Dixerunt de hoc loco Welkerus in libro: Zeitschrift für alte Kunst I. 1. p. 134. et Creuzerus Mytholog. T. IV. p. 101 sq. Praeterea vero quod additur *καὶ ἄλλοι κτλ.* videtur hoc referendum esse ad vulgarem illam opinionem, qua sua quisque negotia, quae vivus obierat, etiam apud inferos obire credebatur. Cogitandum est igitur omnino de legum latoribus et iudicibus sapientiae et virtutis laude celebratis.

μος, καὶ ἄλλοι, ὅσοι τῶν ἡμιθέων δίκαιοι ἐγένοντο ἐν τῷ ἑαυτῶν βίῳ, ἆρα φαύλη ἂν εἴη ἡ ἀποδημία; ἢ αὖ Ὀρφεῖ ξυγγενέσθαι καὶ Μουσαίῳ καὶ Ἡσιόδῳ καὶ Ὁμήρῳ ἐπὶ πόσῳ ἄν τις δέξαιτ' ἂν ὑμῶν; ἐγὼ μὲν γὰρ πολλάκις ἐθέλω τεθνάναι, εἰ ταῦτ' ἐστὶν ἀληθῆ· ἐπεὶ ἔμοιγε καὶ αὐτῷ θαυμαστὴ ἂν εἴη ἡ διατριβὴ αὐτόθι, ὁπότε ἐντύχοιμι Παλαμήδει καὶ Αἴαντι τῷ Τελαμῶνος καὶ εἴ τις ἄλλος τῶν παλαιῶν διὰ κρίσιν ἄδικον τέθνηκεν· ἀντιπαραβάλλοντι τὰ ἐμαυτοῦ πάθη πρὸς τὰ ἐκείνων, ὡς ἐγὼ οἶμαι,

B. *Παλαμήδει*] V. *Παλαμήδῃ*, quod non magis in usu est quam *Σωκράτῃ*. Veram scripturam codd. plerique omnes praebuerunt; tuetur etiam Eusebius.

καὶ δὴ τὸ μέγιστον] V. *καὶ δὴ καὶ τὸ μ.* quod servavit Bekk. Recte *καὶ* om. Bodl. Vat. Ven. b. Vind. 1. 6. Flor. d. g. h. Par. DST.

τίς αὐτῶν σοφός ἐστι] Bodl. Vat. Ven. b. Vind. 1. 6. Flor. d. g. h. Par. DST. *τίς ἂν αὐτῶν.* Quae constructio si aliunde satis firmari possit, iudice Hermanno De Part. *ἄν.* p. 43. ad sen-

ἐπὶ πόσῳ ἄν τις δέξαιτ' ἂν ὑμῶν;] Cicero: quanti tandem aestimatis? Xenoph. Mem. II. 2, 8. *ἀλλὰ νὴ Δία λέγει, ἃ οὐκ ἄν τις ἐπὶ τῷ βίῳ παντὶ βούλοιτο εἶναι.* cf. Matthiae §. 505. B. Rost. §. 120. not. 4.

ἐγὼ μὲν γὰρ πολλάκις ἐθέλω τεθνάναι] De hoc usu verbi *τεθνάναι* v. ad p. 30. B. cap. XVII. extr. Eusebius habet: *ἐγὼ μὲν καὶ πολλάκις*: unde Heindorfius suspicabatur Platonem scripsisse: *ἐγὼ μὲν γὰρ καὶ πολλάκις* etc. Sed non opus est mutatione. De hoc usu voculae *γάρ*, quo ad sententiam refertur ex ceteris verbis facile intelligendam v. Buttmann. ad Sophoclis Philoctet. v. 756., qui eam reddendam censet profecto, sane.

ἡ διατριβὴ αὐτόθι] Optime Wolfius: Conversatio delectabilis, si colloqui licebit cum D. etc. cf. p. 41. A. Explicavi hunc vocabuli usum ad Euthyphron. p. 2 sq. De Palamede ab exercitu Graecorum lapidibus interemto propterea, quod dolis et fraudibus Ulyssis in proditionis suspicionem adductus erat, nota sunt omnia. conf. Heynius Excurs. ad Virgil. Aeneid. II. 81. et quae de cognomine Euripidis fabula disseruit Valckenar. Diatrib. de fragm. Eurip. p. 190 sq. Eius fortuna Socrates ap. Xenoph. Mem. IV. 2, 33. se consolatur. — Aiax Telamonius, omnium Graecorum post Achillem fortissimus, quum arma Achillis non accepisset et iniquo iudicio Ulyssi esset postpositus, insania mentis correptus se ipse interemit. vid. Homer. Odyss. *λ'.* v. 545 sqq.

B. *ἀντιπαραβάλλοντι — ἀηδὲς εἴη*] Haec verba existimo interpretationis caussa addita esse superioribus: *θαυμαστὴ διατριβή κτλ.*, ideoque non est quod cum Vigero ad Euse-

οὐκ ἂν ἀηδὲς εἴη. καὶ δὴ τὸ μέγιστον, τοὺς ἐκεῖ ἐξετάζοντα καὶ ἐρευνῶντα ὥςπερ τοὺς ἐνταῦθα διάγειν, τίς αὐτῶν σοφός ἐστι καὶ τίς οἴεται μέν, ἔστι δ' οὔ. ἐπὶ πόσῳ δ' ἄν τις, ὦ ἄνδρες δικασταί, δέξαιτο ἐξετάσαι τὸν ἐπὶ Τροίαν ἀγαγόντα τὴν πολλὴν στρατιάν, ἢ Ὀδυσσέα, ἢ Σίσυφον, ἢ ἄλλους μυρίους ἄν τις εἴποι καὶ ἄνδρας καὶ γυναῖκας; οἷς ἐκεῖ C
διαλέγεσθαι καὶ ξυνεῖναι καὶ ἐξετάζειν ἀμήχανον ἂν εἴη εὐδαιμονίας πάντως. οὐ δήπου τούτου γε ἕνεκα οἱ ἐκεῖ ἀποκτείνουσι· τά τε γὰρ ἄλλα εὐδαιμονέ-

sum venustissime addita videatur particula, subindicans singulari casu fieri, ut quis vere sapiens inveniatur. Quippe *τίς ἂν* Hermannus interpretatur qui forte, wer etwa. Fortasse tamen *ἄρ'* scribendum.

C. *ἀμήχανον ἂν εἴη*] Sic Bodl. Coisl. Ven. Ξ. a. b. Vat., sex Vindobb., Flor. a. b. g. Zitt. Par. BCDEHSTg. Vulgo erat *ἀμηχάνου.* Dein Turicenses cum quinque codd. mss. interpungunt: *εὐδαιμονίας. πάντως οὐ δήπου κτλ.* cui rationi reluctatur collocatio vocularum *οὐ δήπου — γε.*

bium l. d. scribatur *καὶ ἀντιπαρ.* vel alio modo corrigatur. Verum vidit iam Fischerus. Nisi forte cum A. Matthiae §. 636. putare malis apodosin per negligentiam quandam iteratam esse. Nam poterant sane omitti verba: *ὡς ἐγὼ οἶμαι, οὐκ αν ἀηδὲς εἴη.*

καὶ δὴ τὸ μέγιστον, τοὺς—] De hoc loquendi usu v. Matthiae Gr. §. 432. 5.

τὸν ἐπὶ Τροίαν ἀγαγόντα] Intell. Agamemnon.

C. *ἢ ἄλλους μυρίους ἄν τις εἴποι*] Frustra Stephanus scribi iubet *ἢ ἄλλους μυρίους, οὓς ἄν τις εἴποι,* immemor illius breviloquentiae, qua plures sententiae in unum orationis membrum concluduntur. Exempla huius generis collegit Heusdius Specim. crit. p. 13. Gorg. p. 403. D. *ἐπεὶ ποίῳ δικαίῳ χρώμενος Ξέρξης ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα ἐστράτευσεν; ἢ ὁ πατὴρ αὐτοῦ ἐπὶ τοὺς Σκύθας; ἢ ἄλλα μυρία ἄν τις ἔχοι τοιαῦτα λέγειν.* Phaed. p. 94. B. *λέγω δὲ τὸ τοιόνδε, ὡς εἰ καύματος ἐνόντος καὶ δίψους ἐπὶ τοὐναντίον ἕλκειν, ἐπὶ τὸ μὴ πίνειν· καὶ πείνης ἐνούσης ἐπὶ τὸ μὴ ἐσθίειν· καὶ ἄλλα μυρία που ὁρῶμεν ἐναντιουμένην τὴν ψυχὴν τοῖς κατὰ τὸ σῶμα.* Sophist. p. 226. B. Legg. XII. p. 944. A. Demosth. Mid. c. 7.

ἀμήχανον ἂν εἴη εὐδαιμονίας] Similiter Theaetet. p. 175. A. *ἄτοπα αὐτῷ καταφαίνεται τῆς μικρολογίας,* quod Heindorfius comparat cum nostro: etwas Ungeheures von Dummheit. Legg. X. p. 904. *ἄπειρα τῆς μετατιθεμένης κοσμήσεως.* Cf. Erfurdt. ad Sophocl. Antigon. v. 1194. Astius ad Politiam p. 327. in his genitivum putat absolute positum esse ad indicandam rationem, quam nomen substantivum significet. Itaque hunc locum sic interpretatur: immensum hoc esset respectu felicitatis.

στεροί εἰσιν οἱ ἐκεῖ τῶν ἐνθάδε, καὶ ἤδη τὸν λοιπὸν χρόνον ἀθάνατοί εἰσιν, εἴπερ γε τὰ λεγόμενα ἀληθῆ ἐστιν.

Cap. XXXIII. Ἀλλὰ καὶ ὑμᾶς χρή, ὦ ἄνδρες δικασταί, εὐέλπιδας εἶναι πρὸς τὸν θάνατον, καὶ ἕν
D τι τοῦτο διανοεῖσθαι ἀληθές, ὅτι οὐκ ἔστιν ἀνδρὶ ἀγαθῷ κακὸν οὐδὲν οὔτε ζῶντι οὔτε τελευτήσαντι, οὐδὲ ἀμελεῖται ὑπὸ θεῶν τὰ τούτου πράγματα· οὐδὲ τὰ ἐμὰ νῦν ἀπὸ τοῦ αὐτομάτου γέγονεν, ἀλλά μοι δῆλόν ἐστι τοῦτο, ὅτι ἤδη τεθνάναι καὶ ἀπηλλάχθαι πραγμάτων βέλτιον ἦν μοι. διὰ τοῦτο καὶ ἐμὲ οὐδαμοῦ ἀπέτρεψε τὸ σημεῖον, καὶ ἔγωγε τοῖς καταψηφισαμένοις μου καὶ τοῖς κατηγόροις οὐ πάνυ χαλεπαίνω. καίτοι οὐ ταύτῃ τῇ διανοίᾳ κατεψηφίζοντό

οἱ ἐκεῖ ἀποκτείνουσι] V. *ἀποκτενοῦσι*, quod e Bodl. Vind. 1. 4. 6. Flor. g. h. Par. BDST. mutatum.

D. *διὰ τοῦτο καὶ ἐμὲ*] V. *διὰ ταυτί*, praeter fidem optimorum librorum omnium.

οἰόμενοι βλάπτειν] V. *βλάπτειν τι*. Omittunt *τι* Bodl. Vind. 1. 6. Flor. g. h. Par. DS. et pr. Ven. b.

Cap. XXXIII. *Ἀλλὰ καὶ ὑμᾶς χρή*] Cicero: vos, iudices, qui me absolvistis. Recte.

καὶ ἕν τι τοῦτο διανοεῖσθαι ἀληθές] Verba sic interpretanda: atque hoc eximie cogitare verum esse. Nam *τοῦτο* subiectum est, cui praemittitur *ἕν τι*, h. e. *ὡς ἕν τι*, tanquam unum quiddam, h. e. eximie, quemadmodum dicitur etiam *μόνον*, de quo v. ad Sympos. p. 215. C. Alia ratio est locorum, quos memorat Fritschius Quaest. Luciann. p. 18. Hirschigius legendum censet: *ἕν ἔτι τοῦτο*. Quo non opus. Nec quidquam usitatius quam *εἷς τις* et *ἕν τι* apud Atticos.

D. *ἀπὸ τοῦ αὐτομάτου*] h. e. casu, fortuito, non consilio et voluntate deorum. — *ἀπηλλ. πραγμάτων*, h. e. rebus humanis, adiuncta laborum et aerumnarum notione. De Rep. III. p. 406. E: *τελευτήσας πραγμάτων ἀπηλλάγη*. — De verbis: *ἀπέτρεψε τὸ σημεῖον*, v. p. 40. A. B. coll. p. 27. C. 31. D. — *οὐ πάνυ χαλ.*, h. e. haud sane, non magnopere, nicht eben, qua formula nos quoque *ἠθικῶς* loquentes gravius negare solemus. Perperam alii: nullo pacto. Patet autem Socratem dicere hoc: non multum succensere se accusatoribus et iis iudicum, qui ipsum damnavissent, quandoquidem, quamvis illis invitis atque non opinantibus, per eorum condemnationem maioribus bonis potitus videatur. — Mox Heindorfius legendum esse censet: *τοῦθ' ὃ αὐτοῖς ἄξιον μέμφεσθαι*.

E. *ταὐτὰ ταῦτα λυποῦντες*] h. e. eos ad virtutem

μου καὶ κατηγόρουν, ἀλλ' οἰόμενοι βλάπτειν· τοῦτο αὐτοῖς ἄξιον μέμφεσθαι. E

Τοσόνδε μέντοι αὐτῶν δέομαι· τοὺς υἱεῖς μου, ἐπειδὰν ἡβήσωσι, τιμωρήσασθε, ὦ ἄνδρες, ταὐτὰ ταῦτα λυποῦντες, ἅπερ ἐγὼ ὑμᾶς ἐλύπουν, ἐὰν ὑμῖν δοκῶσιν ἢ χρημάτων ἢ ἄλλου του πρότερον ἐπιμελεῖσθαι ἢ ἀρετῆς, καὶ ἐὰν δοκῶσί τι εἶναι μηδὲν ὄντες, ὀνειδίζετε αὐτοῖς, ὥςπερ ἐγὼ ὑμῖν, ὅτι οὐκ ἐπιμελοῦνται ὧν δεῖ, καὶ οἴονταί τι εἶναι ὄντες οὐδενὸς ἄξιοι. καὶ ἐὰν ταῦτα ποιῆτε, δίκαια πεπονθὼς ἐγὼ ἔσομαι ὑφ' ὑμῶν αὐτός τε καὶ οἱ υἱεῖς. 42

Ἀλλὰ γὰρ ἤδη ὥρα ἀπιέναι, ἐμοὶ μὲν ἀποθανουμένῳ, ὑμῖν δὲ βιωσομένοις. ὁπότεροι δὲ ἡμῶν ἔρχονται ἐπὶ ἄμεινον πρᾶγμα, ἄδηλον παντὶ πλὴν ἢ τῷ θεῷ.

E. *ταὐτὰ ταῦτα λυποῦντες*] Inepte vulgo *λυποῦντας*, quod iam Muretus Varr. Lectt. VIII. 4. in *λυποῦντες* mutavit, ut habent Bodl. Flor. h Par. DHS. et corr. T. Ang.

πλὴν ἢ τῷ θεῷ] *εἰ* pro *ἢ* Bodl. corr. Ven. h. Par. DST. Flor. h. Alii *πλὴν δὴ τ. θ.*

cohortantes, tentantes eorum sapientiam, convincentes eos stultitiae. — *εἶναί τι.* h. e. sapientia insigni praediti esse. — *μηδὲν ὄντες*, quum homines nullius frugi sint. De Rep. VIII. 556. D: *ἄνδρες ἡμέτεροί εἰσιν οὐδέν.* Ibid. p. 562. D: *ὡς ἐθελοδούλους καὶ οὐδὲν ὄντας.* Symp. p. 216. E. *καὶ ἡμᾶς οὐδὲν εἶναι.* Ibid. p. 200. Aristoph. Eccles. v. 144: *σὺ μὲν βάδιζε καὶ κάθησ'· οὐδὲν γὰρ εἶ.* Alia dabit Valck. ad Phoeniss. v. 601.

P. 42. *Ἀλλὰ γὰρ —*] Cicero Tusc. I. 41: Sed tempus est iam hinc abire, me, ut moriar; vos, ut vitam agatis. Utrum autem sit melius, dii immortales sciunt: hominem quidem scire arbitror neminem. Eodem modo Theaet. p. 145. B: *ὥρα τοίνυν σοὶ μὲν ἐπιδεικνύναι, ἐμοὶ δὲ σκοπεῖσθαι.* De forma appositionis in verbis: *αὐτός τε καὶ οἱ υἱεῖς*, conspicua dictum est ad Remp. III. p. 414. D. Criton. p. 50. E. Sympos. p. 221. D. Legg. IV. p. 720. D. VI. p. 751. C. 759. C. 763. B. al.

[illegible]

PLATONIS

C R I T O.

PRAEFATIO

AD

CRITONEM.

Crito fuit civis Atheniensis, qui in Apologia Socratis p. 33. E. vocatur Socratis *ἡλικιώτης καὶ δημότης*. Et aequalem eum Socratis fuisse apparet etiam ex Criton. p. 49. A. Is quum Socrati iam mature exstitisset benevolentissimus et amicissimus, magnis usque ipsum multisque caritatis et amoris documentis ornavisse narratur, adeoque liberalissime opibus ac divitiis, quas multas possidebat, adiuvisse, quo homo pauperculus posset vacare sapientiae studio; v. Diogen. Laërt. II. 20. 31. 105. 121. Xenoph. Mem. I. 2, 48. II. 9. Themist. IV. p. 110. Suidas in v. *Κρίτων*. Fuit enim Crito ipse philosophiae amantissimus, siquidem vera narrat Diogenes Laërtius, qui Libr. II. 121. eum scribit septemdecim edidisse dialogos uno volumine comprehensos, quorum ibi referuntur argumenta. Quanquam apud ipsum Platonem alibi informatur is, qui philosophandi subtilitate neutiquam excellat; de qua re explicatius diximus ad Euthydemum Prolegg. p. 45 sqq. et 62 sqq. Nimirum animi candor ac nativa simplicitas superavit in ipso, ut videtur, virtutem ingenii; nec vero opum ac divitiarum cura, cui deditus erat (v. Euthydem. p. 291. E. coll. Xenoph. Mem. II. 9, 1 sqq.), cum subtiliore rerum altiorum meditatione

facile conciliari potuit. Constans autem atque perpetua eius fuit erga Socratem suum fides et amicitia, quam adeo religiose coluit, ut, quum ille in iudicium esset vocatus, ipse senex cum sene (Criton. p. 49. A.) mallet de sua ipsius salute periclitari, quam illius vinculum solvere aut relaxare. Quamobrem etiam affuit ei in iudicio caussam suam dicenti atque una cum aliis multam pro eo spondere paratus fuit; v. Apolog. Socrat. p. 35. D. 38. B. Quin etiam vadimonium pro eo suscepit, sicuti ex Phaedone p. 115. D. intelligitur, atque omnia tentavit, ut etiam tempore periculosissimo veteris amici et familiaris saluti consuleret.

Is igitur in hoc dialogo ipsius nomine inscripto die ante Socratis mortem tertio primo adhuc diluculo ad hunc in carcerem, in quem coniectus erat, narratur venisse, ut eum ad fugam capessendam permoveret, ad quam amici ipsius iam omnia parassent *). Fecit autem Plato Socratem, quum amicus in custotiam ingrederetur, usque suavissime dormientem, Critonemque deinde ei paullisper ita assidentem, ut non sine magna quadam admiratione viri ad capitis supplicium condemnati quietem et tranquillitatem animadvertat. Ille vero tandem e somno expergefactus miratur, quod amicus tam multo mane hoc die venerit, eiusque rei caussam sciscitatur. Quo facto hic, viri constantiam et animi aequitatem in tanta calamitate admiratus, nuntium se ait afferre tristissimum atque gravissimum: navem enim sacram, in Apollinis honorem in Delum insulam mitti quotannis solitam, hoc die esse redituram, qua reversa ei moriendum sit. Itaque rogat eum tenerrimo cum amoris affectu atque obsecrat, ut nunc saltem, dum adhuc liceat, opportunitatem et occasionem e custodia aufugiendi, a se ceterisque amicis paratam, arripiat, idque consilium ei gravissimis argumentis commendare et probare conatur. Sed neque periculi imminentis magnitudo neque preces amicorum tenerrimae efficiunt, ut Socrates

---

*) Rem memorant etiam Auctor Apolog. Xenoph. §. 23: *τῶν ἑταίρων ἐκκλέψαι αὐτὸν βουλομένων οὐχ ὑφείπετο κ. τ. λ.* Plutarch. II. p. 1126. 13: *Σωκράτης μετὰ τὴν καταδίκην φυγῆς αὐτῷ μηχανημένης ὑπὸ τῶν φίλων οὐκ ἐχρήσατο κ. τ. λ.* Respexit ipse Plato Phaedon. p. 99. A.

illius virtutis et honestatis, quam per totam vitam cum praeceptis, tum suo ipsius exemplo commendaverat, ullo modo immemor esse videatur. Qui quidem, audita amici oratione, ante omnia ait videndum esse, num salva sapientia et iustitia commissurus sit, ut invitis legibus publicis e carcere aufugiat. Quae omnia tanta cum gravitate atque sapientia disputantur, ut Crito consilium antea datum denique ipse improbare et tanquam iustitiae et pietatis legibus contrarium abiicere cogatur. Est vero summa disputationis fere haec.

Expergefacto Socrati nunciat Crito hoc ipso die videri navem sacram ex Delo insula redituram esse, qua reversa ei moriendum sit. Ille vero etsi sibi hunc nuntium fatetur neutiquam esse molestum aut gravem, tamen de eius veritate dubitat ideo, quia sibi insomnium quoddam modo prodiderit se tertio demum die in patriam coelestem rediturum esse. Quod quidem luculentissimum est argumentum maximae ipsius erga deos pietatis, qua ita facit, ut etiam divinationi aliquid tribuendum censeat (p. 43. A — 44 B.). — Tum vero Crito et suo et aliorum amicorum nomine eum amantissimis precibus studet permovere, ut aufugiendi opportunitate nunc ipsi oblata utatur, eoque modo quum suae ipsius saluti consulat, tum etiam bonam amicorum et familiarium suorum famam tueatur, quippe qui, nisi ipsum servaverint, quum tamen eius rei opportunitas data fuerit, apud magnam hominum multitudinem male sint audituri. Socrates vero vulgi quidem iudicio nihil in tali caussa tribuendum esse respondet, cuius opiniones saepe in rebus gravissimis soleant esse levissimae (p. 44. B — D.). — Crito tamen denuo eum cohortatur enixius ad fugam capessendam, monetque primum magnae multitudinis potentiam sane maximam esse, ut maxima mala afferre possit. Cui respondet ille multitudinem fere coeco cupiditatis impetu regi, nec posse quenquam facere aut insipientem aut sapientem, in quo certe maximum malum atque bonum maximum cernatur. Sed non desinit Crito usque instare precibus. Itaque amicum monet, ut ne de suis familiaribus et amicis, qui eum servare constituerint, ullo modo sollicitus sit, qui potius lubenter pro salute eius omne periculum subire parati sint; iacturam au-

tem bonorum minime metuant. Ostendit porro paratum ei fore apud exteros benevolum hospitium. Addit item nec iustum ullo modo fore, si se ipse prodere velit. Iustitiam enim postulare, ut et suae ipsius saluti consulat, et liberorum educationi prospiciat, qui ipso mortuo haud dubie tristem orborum sortem experturi sint. Quamobrem censet etiam totum hoc litis negotium plerisque visum iri ridiculum atque etiam amicis ipsius infamiam allaturum esse, qui eum non servaverint et mortis periculo eripuerint (44. D — 46. A.). — Haec igitur Crito amanter sane atque pie. Neque tamen Socrates eius precibus quamvis gravissimis atque enixissimis ulla in parte concedendum arbitratur. Nam laudat quidem amici studium et voluntatem; sed obtemperandum ei ita demum existimat, si consilium ipsius cum recta ratione coniunctum sit; se enim nulli alii rei magis quam rationi ubique obsequendum statuere solere (p. 46. B. C.). Itaque videndum esse ait, num eae rationes, quas semper in vita superiore probaverit, in praesenti adhuc valeant atque eaedem permanserint. Hoc enim si ita sit, easdem etiam nunc retinendas ac sequendas arbitratur. Quocirca quoniam Crito plurimum tribuit hominum existimationi indeque magnam partem argumentorum suorum sumsit, primum quidem (inde a p. 46. C.) quaestionem de opinionibus, iam superioribus temporibus identidem tractatam, repetendam esse censet quaerendumque sedulo, num olim recte iudicatum sit, an nunc aliter existimandum. Ponit igitur primum quidem, verum esse etiam nunc, de quo iam olim inter ipsos convenerit, ex hominum opinionibus alias magni faciendas ac sequendas, alias contemnendas et reiiciendas esse; nam hominum prudentium et intelligentium sententias probari, imprudentium et insipientium opiniones improbari ac repudiari oportere; id quod exemplo e re gymnastica petito luculentius demonstrat (p. 46. C — 47. C.). His vero ita expositis porro docet, quod inde consequitur, sicuti in re gymnastica negligendis prudentium hominum consiliis et opinionibus corpus laedatur, ita etiam, sicubi de iusto et iniusto, de turpi et honesto, de bono et malo agatur, ubi sapientium neglectae fuerint sententiae, animo fieri, quod certe longe sit miserabilius. Nam quum corpore corrupto vita nequa-

quam vitalis videri soleat, tum multo etiam magis ita iudicari oportere, sicubi animus iniustitiae labem contraxerit. Ex quo colligit non tam curandum esse, quid vulgus hominum existimet quam quid vir iustitiae gnarus atque recta ratio suadeat (47. C—48. A.). Quibus omnibus si quis opponat vulgus nos occidere posse, recordandum esse arbitratur, superiore tempore ipsos etiam ita statuisse, ut non vitam per se spectatam, sed vitam honestam, ideoque etiam iustam, plurimi aestimandam esse iudicaverint, quae ratio certe etiam nunc usque recta atque vera iudicari debeat (p. 48. A—B.). — His vero postquam demonstratum est non hominum opiniones in agendo spectandas esse, sed ubique sequendam esse sapientiam, honestatem, denique iustitiam, progreditur vir sapiens ad explorandum id, de quo nunc cummaxime agendum fuit. Quaerendum enim censet, iustumne an iniustum futurum sit, si invita civitate invitisque legibus publicis ex carcere aufugere conetur, siquidem prae hac quaestione alia omnia levia duci debeant. Quae quidem quaestio quo facilius expediatur, denuo in fronte argumentationis ponit tanquam principium quoddam, de cuius veritate inter ipsos iam superiore tempore convenerit. Statuit enim nullo unquam pacto ac nulla vitae conditione cuiquam licere iniuste facere, ideoque nec alios vicissim laedere nec iniuriam iniuria referre, quoniam id ipsum quoque sit iniuste facere (p. 48. B—49. E). Quo ita constituto, porro argumentatur, ne pactum quidem cum aliquo tanquam iustum initum violandum esse fide, quae data sit, male neglecta. Quae sententia quo fiat illustrior, inde a p. 50. A sqq. Leges publicas inducit verba facientes atque diserta oratione demonstrantes, maximam fore iniustitiam, si ipse invita republica ex vinculis, in quae coniectus sit, clandestino consilio aufugere audeat. Quippe docent illae verbis gravissimis ita certe futurum esse, ut ipse pro sua parte civitati universae atque legibus publicis perniciem moliatur, quum tamen illis maxima beneficia adeoque ipsam vitam atque eruditionem accepta referat (p. 50. A—D.) et bonorum omnium iudicio longe parentibus aut domino sanctoribus et venerabilioribus (p. 51. A. B.) eam debeat reverentiam et obedientiam, ut earum iussis nunquam non obtemperare fas videatur (p. 50.

E. — 51. D.). Qua ratione postquam declaratum est Socratem fuga capessenda ideo iniustissime contra rempublicam esse facturum, quia ingrato et impio animo patriae salutem subversurus sit, quae certe sine legum auctoritate salva stare et incolumis permanere non possit, deinde alio quoque nomine ipsum iniustitiae crimini obnoxium fore ostenditur, quandoquidem etiam perfidiae culpam sit in re admissurus, ruptis pactis et foederibus, quae ultro cum civitate inierit. De qua re Leges (inde a p. 51. C sqq.) sic fere sermocinantes inducuntur. Monent enim primum, qui fiat, ut cives cum civitate pactum iniisse existimandi sint. Nam unicuique Atheniensium publice permissum esse asseverant, ut cognitis rebus publicis, si qua ipsi civitas displiceat, collectis rebus suis migret quocunque placuerit; quisquis autem ista conditione ultro atque sponte in patria remanserit, eum censent re ipsa cum civitate atque legibus tanquam foedus iniisse atque spopondisse velle se ipsarum imperio religiose parere et obtemperare. Quocirca eum perfidum et foedifragum esse arbitrantur, qui illis refragetur, idque tanto rectius ita iudicari aiunt, quod ipsarum imperia non saeva sint aut dura et inhumana, sed lenia et mansueta, ut adeo civitatem liceat, si qua opus sit, meliora edocere (p. 51. C. — 52. A.). Quae quidem omnia vel maxime in Socratem convenire arbitrantur, quippe qui Atheniensem civitatem tam constanter coluerit et pro patria sua agnoverit, ut perpetuo in ea habitaverit, ne suscepta quidem unquam diuturniore aliqua peregrinatione adeoque nec in iudicio litem suam exilio aestimare voluerit (p. 52. A — 53. A.). — Iam vero iniustitia ac turpitudine fugae demonstrata Leges eam etiam inutilem atque noxiam fore ostendunt. Nam necessarios quidem ac familiares ipsius gravissimarum poenarum periculo obnoxios futuros esse (p. 53. B.); ipsum porro ut legum corruptorem exteris quoque, quibus patria sua cara sit, suspectum et invisum fore ideoque coactum iri ibi degere vitam, ubi maxima regnet morum licentia, indignis et abiectis modis illic cum aliis conversantem (p. 53. B — E.); liberos denique in terram peregrinam una cum ipso abductos melioris educationis fore expertes; in Attica autem relictos, ubi iusto modo poenam perpessus sit,

certe ab amicis fidelibus liberaliter educatum iri (p. 54. A. B.). — His omnibus vero expositis denique haec fere addunt: Age igitur, o Socrate, inquiunt, obsequere nobis tuis nutricibus, ac noli aut liberos tuos aut vitam tuam aut quidquam tuorum pluris facere quam iustitiam, ut, quum perveneris ad inferos, haec omnia apud eos, qui ibi imperium exercent, pro te afferre possis. Nam ut hic egeris, ita etiam illic tibi erit. Nunc igitur si abibis illuc, iniuria affectus abibis, nec tamen a nobis legibus, sed ab hominibus. Sin autem hinc egressus iniuriam iniuria retuleris et datam nobis fidem violaveris, tum leges apud inferos vigentes te haudquaquam excipient benevole, utpote scientes, nostram te molitum esse perniciem. Itaque Critoni noli obtemperare alia suadenti.

His omnibus vero ita explicatis, postquam Socrates denuo asseveravit de eorum veritate sibi plane esse persuasum, Crito sese tandem eo redactum esse fatetur, ut non amplius habeat quod contra disputet. Quocirca Socrates denique pie acquiescens divini numinis voluntate: Mitte igitur ista, o bone, inquit, et faciamus sic, ut iubet necessitas, quandoquidem hac via nos deus ducit.

Habes iam libri argumentum in brevi conspectu positum. Quod quidem nobis intuentibus neutiquam videtur dubitari posse, quin universa scriptio, si a scenico apparatu, admodum simplici illo, discesserimus, duabus partibus primariis absolvatur. Nam priore parte, quae exordium excipit et inde a p. 44. B. usque ad p. 46. A. extr. pertenditur, caussae atque rationes explicantur, quibus Crito Socratem permovere studet, ut carcere publico relicto suae et suorum saluti consulat, dum aufugiendi opportunitas data sit. Quae quidem rationes non tam ex philosophiae penu quam ex vitae usu depromtae sunt, ut plane referant Critonis ingenium animique indolem, quem antea vidimus vitae communis quam philosophiae subtilitatis fuisse curiosiorem. Repetit enim caussas, cur Socrati fugiendum sit, vel ex hominum existimatione vel ex iustitia, quam vocat, hoc est ex cura liberis ipsius atque sibi et familiaribus debita, omninove ex rerum externarum conditionibus, ita quidem, ut Socrates passim continuo interponat, quae contra dicenda vi-

deantur. Alia vero ratio est partis posterioris, quae inde a p. 46. B. exorditur. Ea enim dilucidantur rationes, quibus permotus Socrates ita statuit, ut sibi existimet nullo pacto licere invitis legibus publicis e custodia carceris effugere. Quae quidem ita comparatae sunt, sicuti ipse disertis verbis indicat, ut e fonte rationis ductae sint, non ex mera vitae experientia et usu repetitae. Constat autem disputatio Socratis ex duabus partibus principalibus, quarum tamen altera cum altera arctissime nexa est atque copulata. Nam primum quidem (p. 46. C. — 48. B.) docetur, in agendo neutiquam omnes hominum opiniones spectandas esse, sed tantummodo opiniones sapientium, hoc est, sanae et incorruptae rationis legem, quandoquidem, si quis imprudentium audiat iudicia, periculum sit, ne quis animum corrumpat et iniustitiae pravitate deturpet, quo facto vitam etiam multo minus vitalem esse, quam corpore corrupto ac depravato. Unde item colligitur, ne vitam quidem ipsam pluris esse aestimandam, quam vitam iuste honesteque actam, quae una magni facienda sit. Nimirum isto modo patet et Critonis sententiam refelli, qui hominum existimationem imprimis respiciendam arbitratur, et vero etiam doceri, ante omnia id esse curandum, ut animi virtus et iustitia conservetur, qua amissa nec ipsa vita ullius pretii futura sit. Arctissime vero, ut diximus, cum his cohaerent quae parte disputationis Socraticae altera (p. 48. B. — 54. C.) exponuntur. Agitur enim ibi hoc, ut Socratem ostendatur fuga capessenda iniuste facturum ideoque commissurum esse, ut vitae bonae vereque vitalis iacturam faciat. Nam quum nullo pacto liceat iniuste facere ac ne iniuriam quidem iniuria referre, tum nec civitati ac legibus publicis docetur a civibus unquam repugnari oportere, quoniam tanquam pactum quoddam cum republica inierint seque re ipsa spoponderint publicam legum patriarum auctoritatem sancte revereri velle. Violari autem iustitiam ab eo, qui invitis legibus patriis mero arbitratu suo agat duplici potissimum nomine, primum quidem, quia promissorum suorum atque acceptorum beneficiorum immemor patriae salutem evertat, deinde vero etiam, quod ipse turpissimae perfidiae crimini fiat obnoxius. Quibus omnibus denique nonnulla adiiciuntur, unde

perspiciatur, fugam Socratis ne utilem quidem ullo modo fore, sed potius noxiam et damnosam, praesertim quum patriae eversores poena iniustitiae etiam post mortem maneat. Etenim postrema haec ut adderentur, ad Critonis sententiam plane refellendam sanequam opus fuit, quippe quem meminerimus utilitatis potissimum rationibus tamquam cum iustitia coniunctis plurimum tribuere. Itaque facile apparet argumenti descriptionem atque tractationem utique esse elegantissimam, quae Platonis ingenio haudquaquam indigna sit.

Iam vero libri argumento perlustrato sequitur ut paucis querendum sit de ipsius summo consilio. De qua re nobis quidem videtur non adeo multum dubitari posse. Videtur enim Platoni in eo exarando hoc unum maxime fuisse propositum, ut Socratem tamquam optimum civem eumque legum patriarum observantissimum institueret ac describeret eademque opera omnino ostenderet ac doceret, in colendis officiis civilibus non id esse spectandum, ut aut hominum opinionibus aut propriorum commodorum studiis inserviatur, qui mos sane labente vetere disciplina in civitate Athenarum mirum quantum invaluerat, sed illud potius esse sequendum, ut recti honestique persuasio atque iustitiae sanctitas cum fide et religione coniuncta per omnia observetur. Quo modo id consequutus est, ut tam Socratem quam ipsius rationem ac disciplinam ab eorum criminationibus vindicaverit, qui illum civitati dictitassent extitisse adversarium, simulque exhibuerit boni civis imaginem, in quam intuentes aequales atque posteri intelligere possent, quibus sensibus animati esse deberent omnes, qui civium bonorum atque iustorum officia recte obire et explere vellent. Quamquam eadem occasione etiam illud videtur palam facere voluisse, neutiquam defuisse viro sapientissimo amicorum et familiarium ipsum servare cupientium studia, quod fortasse fuerunt qui illis vertissent opprobrio, verum extitisse utique, qui eum imminenti mortis periculo ereptum vellent, sed hos ipsos vi veritatis victos voluntatem suam magistri saniora et sapientiora suadentis consiliis reverenter submisisse.

Atque haec quidem ubi tenuerimus, certe nec obscurum erit, quomodo Plato munus, quod sibi per-

agendum proposuit, profligaverit et obierit. Adumbravit enim Socratis imaginem, quantum nos quidem iudicare possumus, quam fidelissime ad ipsius vitae veritatem, quanquam quae illi tribuit, non tam ea ipsa esse putanda sunt, quae revera dixisset, sicuti visum est Schleiermachero Opp. Platon. Germ. I. 2. p. 233. *) quam potius talia, quae ipsius rationi convenienter ei adscribi possent. Sunt enim sententiae, quas Socrates in medium affert, utique ductae ex ipsius sapientia, sed a Platone partim exornatae magis et ad maiorem subtilitatem explicatae. Quod tamen ita factum est, ut ne veri germanique Socratis species et imago ullo modo obscurata sit. Hanc enim scriptorem voluisse legentibus ob oculos ponere, imprimis ex eo fit perspicuum, quod Socratem in disputatione sua fecit identidem ad eas rationes provocantem, quas semper superiore vitae tempore pro veris probaverit atque adeo easdem illas in praesenti pro quaestionis instituendae principiis ponentem, quemadmodum p. 46. B. C. p. 46. D sqq. p. 48. B. et p. 49. A. fieri meminimus. Nimirum id ipsum pro universi scripti consilio prudentissime ita institutum esse facile intelligitur, quandoquidem philosophus non illud tantum sequutus est, ut, qualem civem Socrates sese imminente mortis periculo praestitisset, clarius appareret, sed imprimis etiam hoc voluit efficere, ut, quo ille animo adversus patriam atque leges publicas per totam vitam suam fuisset, quam luculentissime perspiceretur. In quo mirum est quod nuper criticus quidam adeo offendit, ut id etiam certissimum argumentum esse statuerit, unde Critonem non a Platone profectum esse omnibus patere deberet, quippe quum philosophus nusquam tam ineptus scilicet atque insipidus fuisse reperiatur, ut Socratem

---

*) Ibi enim scripsit haec: „Kriton mag wohl nicht ein vom Platon eigentlich gebildetes Werk sein, sondern ein wirklich so vorgefallenes Gespräch, welches Plato von dem Mitunterredner des Socrates, so gut es dieser geben konnte, überkommen, und selbst schwerlich mehr hinzugethan hat, als die ihm wohlbekannte Sprachweise des Socrates verschönernd herzustellen und Anfang und Ende zu verzieren.

suum iusserit ad sermones olim peroratos nec vero usquam litteris perscriptos respicere. Quasi vero non ipsa scriptionis ratio ita tulerit, ut nunc commodissime ita fieri posset. Sed mittamus ista somnia, quae satis est per occasionem verbo commemoravisse. Revertimur ad id, unde paullulum digressi sumus. Videntur igitur in Critone omnia esse Socratica, licet in eo reperiantur, quae ab ipso Platone vel uberius exornata vel rationi Socraticae convenienter inventa subtiliusque exposita sint. Etenim illud quidem, quod vir sapientissimus p. 46. C sqq. statuit, in vitae actione imprimisque in virtutis excercitatione non magnae multitudinis sed rectae rationis iudicia audienda esse, nullo fere negotio perspicitur Socratis germani ingenio atque moribus plane esse conveniens, sicuti vel illa evincunt, quae de eo narrantur Xenoph. Mem. IV. 4, 2. Hellen. I. 7. 9—16. Platon. Apol. Socr. p. 32. C sq. praesertim quum ipsum etiam constet virtutem ad scientiam retulisse, qualem non vulgo sed sapientibus obtingere posse consentaneum est. v. Prolegg. ad Lachet. et Charmid. edit. 2. Porro quod inde a p. 47. D. disputatur, neglectis in agendo sapientium atque ipsius sapientiae iudiciis negligi etiam iustitiam atque probitatem eoque ipso etiam animum ita corrumpi, ut vitae pretium perdatur, est profecto hoc quoque plane Socraticum. Nam quum virtus secundum Socratem ex una maxime sapientia efflorescat, certe nec fieri potest, quin sapientium opinionibus neglectis omnis eius laus deperdatur. Quod autem facta virtutis maximeque iustitiae iactura etiam vitae fructum ullum esse negatur, meminisse iuvabit, Socratem virtuti tamquam ultimum finem propositum esse voluisse felicitatis ac beatitatis sensum adeoque bonum item utile esse censuisse. v. Xenoph. Mem. III. 3, 2—3. IV. 6, 8. 9. al. Quam quidem sententiam Plato sic interpretatus est, ut Socratem, utpote utile non tantum ad vitae commoda et utilitates sed etiam ad rectam mentis conscientiam animique tranquillitatem pertinere arbitratum statuere iusserit, vitam sine virtute omnino non vitalem iudicari oportere. Ipse autem eam postea multo etiam illustrius exornavit in Gorgia p. 469. C sqq. p. 476. 477 sqq. quo loco demonstravit iniuste agere non modo malum esse, sed omnium malorum maximum. Sed haec atque similia

quum facile nobis persuadeamus ex Socraticae sapientiae fontibus tamquam ultro profluxisse, tum haud paullo difficilius iudicium de iis est, quae p. 49. A — E. Socrati sunt adscripta. Quod enim ibi vir sapiens ita loquens inducitur, ut non modo nullam iniustitiam committendam statuat, sed ne referri quidem iniuriam iniuria velit; est hoc sane eiusmodi, ut menti ac sententiae Socratis, qualem aliunde habemus cognitam, videatur adversari non mediocriter. Nam apud Xenophontem quidem Mem. II. 3, 14. sapiens Atheniensis sequitur sententiam popularem, qua laudabile et honestum putabatur, amicis bene, inimicis male facere, de qua v. Commentar. exeg. ad Criton. p. 49. B. Idem facit II. 1, 19. quo loco amicos conciliandos, inimicos vincendos esse arbitratur. Neque aliter iudicat II. 6, 35. et III. 9, 8. al. At enim vero sunt hi loci Xenophontis omnes nostro quidem iudicio ita comparati, ut eorum testimoniis utendum sit cautissime. Disputat enim Socrates ibi sic, ut sese ad vulgarem hominum opinionem demittat, quo facilius deinde eos habeat sibi consentientes, quibuscum colloquitur. Ex quo sponte consequitur, nihil illos valere ad aperiendam veram eius sententiam. Quae qualis fuerit, suspicari potius ex iis licet, quae Mem. II. 3, 5 sqq. disserit, ubi officium exigere ostendit, ut, si quis fratrem habeat sibi inimicum, eum, ira seposita, omnibus modis placare sibique conciliare studeat; itemque ex Mem. II. 2. in. ubi posteaquam docuit, ingratos esse in numero iniustorum habendos, deinde etiam ostendit, imprimis liberorum esse, parentes propter beneficia in ipsos collata pie revereri, praesertim quum impietas in parentes etiam publice gravissimis poenis afficiatur hominumque contemtum comitem habere soleat. Nimirum in his ipsis insunt quasi quaedam stamina eorum, quae Plato ita ei attribuit, ut etiam significet, virum sapientissimum iam superiore tempore ita sensisse, ut nullo pacto, ne vindictae quidem sumendae caussa, iniuriam admittendam esse iudicaverit. Quam quidem veram ipsius sententiam fuisse etiam inde suspicari licet, quod iam ante ipsum extiterant, qui de inimicis tractandis sensissent humanius (v. Fischer. disp. (praeside Frid. Aug. Wolfio defensa): Quid de officiis et amore erga inimi-

eos Graecis et Romanis placuerit. Hal. Sax. 1789. 8. I. Fr. Bruch: De amore inimicorum. Argentorat. 1811. 8. Lud. Phil. Huepeden: Commentat. qua comparatur doctrina de amore inimicorum Christiana cum ea, quae tum in nonnullis V. T. locis tum in libris philosophorum Graecor. et Romanor. traditur. Götting. 1817. 4.). Quin etiam ipsum novimus hominem fuisse mitem, lenem, mansuetum, humanum, licet hoc quoque in genere officii utilitatis cuiusdam rationem ducendam existimaverit. Neque vero Epictetus Disputatt. Arian. IV. 1. 133. 167. Themist. Diss. IX. aliique dubitaverunt hanc ipsi sententiam attribuere, quam Plato sub nomine eius defendit etiam Republ. I. p. 334. A sqq., susceperunt postea Stoici quoque aliique philosophi, sicuti dudum demonstraverunt Hugo Grotius De Veritate Relig. Christian. Libr. IV. §. 12. ann. 3. et Buddeus Introduct. ad philos. Stoic. ex mente Antonini Imperat. praemissa edit. Chr. Wollii, Sect. VII. §. 16. Accedit vero ad haec ipsius Critonis Platonici gravissima auctoritas, quandoquidem p. 49. A. Socrates ita loquens inducitur, ut sese iam olim in ea fuisse sententia profiteatur (*ὡς πολλάκις ἡμῖν ἐν τῷ ἔμπροσθεν χρόνῳ ὡμολογήθη*), ut nullo pacto ne lacessitum quidem alteri iniuriam inferre iustum esse existimaverit. Itaque nihil est profecto, cur Platonem suspicemur hac in parte Socratem eum informavisse, qui a sua ipsius ratione atque doctrina descivisse existimandus sit. Iam vero quod ille extrema dialogi parte inde a p. 50. A sqq. ita disputat, ut civitati atque legibus publicis maximam per omnia reverentiam deberi ostendat, etiamsi haec pars operis ab ipso Platone copiosius exornata esse videatur, tamen ne hic quidem quidquam reperiri putamus, quod non cum illius mente ac sententia planissime conveniat. Constat enim ipso Platone teste, Socratem tam severum fuisse officiorum legibus publicis atque reipublicae debitorum exactorem, ut plane spreverit populi licentiam in civitate Athenarum magis in dies grassari minantem, atque una cum discipulis suis Doricarum civitatum gravitatem et constantiam probare maluerit, quam popularium suorum levitatem. De qua re v. Commentar. ad Criton. p. 52. E. Quamobrem sine dubio eos sensus gessit atque retinuit,

quos in antiquis rebus publicis vulgo olim regnasse accepimus, ut cives communiter legem haberent omnium rerum dominam et gubernatricem, cui omnes subiecti esse et tamquam ultro ac sponte servire deberent. Quos sensus egregie declaravit Demaratus apud Herodot. VII. 104. expressit item Euripides Suppl. v. 433 sqq. conf. etiam Plat. Legg. III. p. 700. A. IV. p. 715. coll. p. 689. B. IX. p. 856. B. et quae nostra aetate de illis scripsit Kötscher Aristophanes u. sein Zeitalter p 80. p. 92. p. 258 sqq. quamquam is de Socrate secus statuit. At nimirum hic quid senserit, clarissime exposuit Xenoph. Mem. IV. 4. ubi eum cum Hippia fecit sermocinantem. Ibi enim Socrates ostendit iustum esse idem atque legitimum (τὸ δίκαιον ἐστι τὸ νόμιμον). Hoc νόμιμον autem vult legibus vel scriptis vel non scriptis contineri, quibus qui obediant, eos etiam deorum parere voluntati. Harum vero legum observantiam quum alia bona habere arbitratur, tum etiam reipublicae firmissimum munimentum ac praesidium esse censet, ut omnino ea civitas praestantissima esse iudicanda sit, in qua cives legibus maxime obtemperent (§. 10 — 18.), licet obedientia civilibus legibus debita non per se iusta putanda sit, sed quatenus salus quum universae civitatis tum singulorum civium respiciatur. Quae nonne apertum est planissime cum iis convenire, quae in Critone eo, quem significavimus, loco explicantur? Nimirum utrobique certe veri iudicium ex iusti notione et rectae rationis legibus repetitur, quamquam apud Xenophontem etiam indicatur, quatenus vir sapientissimus in colenda iustitia utilitatis quoque rationem habendam esse censuerit. Neque vero singula, quae ibidem a Socrate proferuntur, ullo modo ab iis abhorrent, quae de ipsius mente ac sententia aliunde cognita habemus. Quale est illud, quod civitati vel propter beneficia, quae ei debeantur, maximam reverentiam et obedientiam testificandam esse arbitratur. Nam exspectabat quidem ille a patria, a parentibus, ab amicis, denique a necessariis beneficia, sed putabat item maximam illis ideo gratiam retribui oportere eiusque officii neglectionem esse longe turpissimam et iniustissimam; de qua re v. Xenoph. Mem. II. 1, 28. II. 2. II. 3, 9. IV. 4, 24. Sed nolumus haec persequi etiam copio

sius. Nam vel ex his satis, opinor, apparet, totum illum locum sanequam ita comparatum esse, ut quasi interiores pectoris sensus, quos vir sapientissimus adversus patriam eiusque leges et instituta foverit, penitus recludere videatur.

Atque his quidem ita disputatis non iam amplius obscurum fore putamus, Platonem utique Socratis imaginem eam adumbravisse, quae licet habeat singula quaedam lineamenta ab artifice potius quam ab illius persona profecta, tamen omnino ad vivum expressa dicenda sit. Quo minus certe dubitari poterit quin supra vere de consilio iudicaverimus, quod Plato in hoc libello litteris exarando sequutus sit. Apparet enim clarissime propositum ipsi hoc fuisse, ut, quo magis omnibus pateret quaenam officia iustitiae et pietatis secundum sapientiae praecepta patriae atque legibus publicis deberentur, Socratem ut civem iustum piumque tamquam imagine quadam ad ipsius vitae veritatem adumbrata repraesentaret, qui vel eo tempore, quo iniusto iudicio fuisset condemnatus, patriis legibus fidam obedientiam ipsique patriae piam sanctamque reverentiam praestiterit, utpote repletus interiore quadam animi de iusto et honesto persuasione cum pia divinae voluntatis spe et fiducia coniuncta. Nam hoc ipsum quoque diligenter est animadvertendum, cum iustitiae et honestatis studio in ipso coniunctam cerni etiam singularem quandam religionis pietatem, qua una maxime erectus ac sustentatus praesenti fortuna sua fortis acquiescit et quamvis morte instante tamen futura laetus fidensque exspectat. Quapropter in Critone plane ipso opere declarat, quod Plato eum in Gorgia p. 519. E. dicentem fecit: ,,Vir revera fortis, quamdiu vivit, res suas diis committit, atque id tantum spectat, quomodo destinatum sibi fato vivendi tempus paragat," atque simul confirmat veritatem eorum, quae scripsit Xenoph. Mem. IV. 4, 1. *ἀλλὰ μὴν καὶ περὶ τοῦ δικαίου γε οὐκ ἀπεκρύπτετο ἣν εἶχε γνώμην, ἀλλὰ καὶ ἔργῳ ἀπεδείκνυτο.* Sponte autem intelligitur, hac ipsa ratione Platonem simul etiam Socratis eiusque amicorum rationem ac disciplinam a criminationibus eorum defendisse, qui eam tamquam civitati perniciosam in hominum invidiam perducere studuissent, praesertim quum ita instituerit, ut etiam

ipsius discipulos, qui propter integerrimum erga magistrum amorem eius fugam parassent eique vehementissime morti ereptum cuperent, tamen denique eius iudicia ita probare iusserit, ut viri voluntati concedendum putaverint.

Sed haec quidem satis erunt de consilio scriptionis deque via et ratione, qua philosophus illud effectum dedit. Nam de scenico dialogi apparatu, quem facile apparet argumento et consilio universi operis elegantissime esse attemperatum, certe non esse putamus quod peculiari opera disputetur.

Sunt autem omnia in hoc libro perquam populariter ac vulgari hominum captui accommodate exposita, ut primo saltem adspectu in eo plane desideretur celsior illa ac subtilior philosophandi ratio, quam in plerisque aliis Platonis dialogis vigere novimus. Quae res adeo offensioni fuit Fr. Astio De Vita et Scriptis Plat. p. 292 sqq. ut Critonem contenderit pro libro subditicio habendum esse et Platone prorsus indigno, quippe qui neque ad artis laudem neque ad rerum gravitatem cum aliis philosophi scriptis comparari possit. De quo nobis quidem multo videtur aliter. Nam primum quidem haudquaquam levia sunt, quae ex purissimis doctrinae moralis hausta principiis de iure civili deque officiis pietatis et obedientiae reipublicae praestandis disputantur, quorum vim et gravitatem, quae certe etiam ad Platonis philosophiam fuit maxima, multum veremur ne criticus severissimus non satis diligenter momentis suis ponderaverit. Deinde popularitas ista, quae per totum libellum regnat, neutiquam est abiecta et humilis, quae artis laude careat aut rerum vim et ubertatem plane nullam habeat. Imo in summa simplicitate tamen et veritatem atque gravitatem sententiarum sectatur et universi libri rationibus sollertissime est attemperata, siquidem per scriptionis consilium nullo modo fieri potuit, ut aut subtilius aut grandius ac sublimius disputandi genus deligeretur. Sed nolumus haec nunc persequi copiosius, praesertim quum libri argumento accuratius perlustrato sponte intellectum iri existimemus, quid de tota caussa iudicari oporteat. Nec tamen inutiliter consulentur quae contra Astium disputarunt Ios. Socher. De Scriptis

Plat. p. 64 sqq. Henr. Bremi in libro: Philol. Beiträge a. d. Schweiz Vol. I. p. 131 sqq. Car. Steinhart: Platons Werke übers. von Hier. Müller. Lips. 1851. Vol. II. p. 303.

Iam vero ex iis, quae hactenus disputavimus, videtur etiam coniectura capi posse de temporibus, quibus libellus scriptus et in lucem publicam emissus sit. Est enim longe verisimillimum origines eius in eandem incidisse aetatem, qua etiam Apologia Socratis nata est, siquidem in utroque opere Socratis in ipso capitis discrimine constituti imago ita proponitur, ut simul doctrinae eius atque vitae agantur vindiciae. Talis autem scriptionis suscipiendae consilium certe nullum aliud tempus magis suadere potuit, quam quod proxime post Socratis mortem est insecutum. Tum enim et grata atque pia magistri recordatio et Socraticorum fama atque existimatio et vero etiam ipsius philosophiae fortuna in discrimen adducta gravissime exhortari debuit scriptis palam facere ac declarare, qualis revera fuisset vir sapientissimus et quid de studiis eius atque vitae consiliis esset existimandum. Quod certe posterioribus temporibus, quum caussa eius dudum esset transacta et aequalium iudiciis pensitata, non modo supervacaneum sed etiam importunum futurum fuit. Nam aliud quid certe est, quod Plato Socratem postea in sermonibus suis ita loquentem induxit, ut eum suae atque propriae sapientiae fecerit interpretem. Quod certe neutiquam pertinet ad Socratis eiusque vitae ac studiorum defensionem, sed longe alia caussa nititur.

Ceterum quod apud Diogen. Laert. III. §. 36. coll. II. §. 35. et II. 60. narratur, non Critonem fuisse, qui haec cum Socrate colloquutus sit, sed Aeschinem, cui tamen Plato ea propter simultatem quandam tribuere noluerit, non est veridissimilis Schleiermacheri coniectura, Platonem rem aliter instituisse, ne Aeschines, utpote aetate minor, aequalium odio et invidia conflagraret. Quamquam haud scimus an ista quoque narratio, ut multa id genus alia, ab iis inventa sit, qui nomini Platonis apud posteros malae invidentiae maculam adspergere conati sunt. Sed utut res est, illud quidem omnes uno ore

fatebuntur, dignum fuisse Critonem, cuius memoriae tale monumentum consecraretur, quod constantis ac perpetuae ipsius erga Socratem amicitiae apud omnem posteritatem exhiberet testimonium.

Codices ad Critonem excussi.

Bodleianus. Vaticanus 225. Venetus a (qui Bekkero Σ signatus est) b (Bekkero Π), et Ξ. Vindobonenses 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. ex quibus 2. et 6tum etiam Bekkerus adhibuit notavitque litteris Υ et Φ. Coislin. Γ. Tubingensis. Parisin. BCDEHS. Florentini a. b. c. d. f. g. h. i. Angelicus u. Zittaviensis. Praeterea Bekkerus memorat cod. Ψ signatum, quem in librorum elencho p. XI. Huetianum appellavit.

Editiones.

Peculiari opera hic liber a multis, I. Fr. Fischero, Ph. Buttmanno et Fr. Gediekio, Heldio, aliis, tractatus est, quorum opera memorantur in Wilhelmi Engelmanni Biblioth. Scriptorum Classicorum Lips. 1847. 8. p. 169 sqq. et Supplem. a. 1853. p. 45 sqq. ubi etiam singulares commentationes memoratas invenies, quibus singuli quidam Critonis loci tractati sunt. Accesserunt nuper editiones R. B. Hirschigi et Christiani Cronis, de quibus v. Praef. ad Apol. Socr.

Cap. I. *Τί τηνικάδε ἀφῖξαι, ὦ Κρίτων; ἢ οὐ* 43
πρῲ ἔτι ἐστίν; ΚΡ. Πάνυ μὲν οὖν. ΣΩ. Πηνίκα μάλιστα; ΚΡ. Ὄρθρος βαθύς. ΣΩ. Θαυμάζω,

P. 43. *ἢ οὐ πρῲ ἔτι*] Libri omnes *πρωΐ*. Sed recte Fischerus vett. grammaticorum auctoritate *πρῲ* restituendum censuit, v. Tim. Gloss. s. h. v. Hermann. De em. rat. Gr. Gr. 1. 8. p. 36 sqq. Certe apud Aristophanem metrum ubique *πρῲ* monosyllabum flagitat, observante Brunckio ad Lysistr. v. 613., etsi ibi quoque libri mss. *πρωὶ* tenent. Nimirum iota debemus scribis veteribus, qui eam litteram longae vocali non subscribebant, sed apponebant, id quod in libro Clarkiano sive Bodleiano constanter factum novimus. Ceterum fallitur Buttmannus, qui iota abiici voluit, provocans ad Etymologi M. auctoritatem, qui tamen de solis pronominibus numeri dualis loquitur. conf. Matthiae Gr. Ampl. T. I. p. 118. Dein *ἔτι* ante *ἐστὶν* om. Vind. 6. Huet. Par. DS. et pr. Ven. II. quibuscum vocem eiecerunt Turicenses, recte reluctante Orellio.

Cap. I. P. 43. *Πηνίκα μάλιστα;*] quota hora est quum maxime? v. intpp. ad Thom. M. p. 713. ed. Bern. — 288. ed. Ritsch., qui haec habet: *πηνίκα μὴ εἴπῃς ἐπὶ χρόνου. ἔστι γὰρ ὥρας δηλωτικόν· οἷον ἐὰν εἴπῃς ἕωθεν ἢ περὶ μεσημβρίαν.* Adde Phrynich. p. 94 sq. cum ann. Lobeckii. *Μάλιστα* accipiendum ut quum numeris apponitur, de quo usu dixit Bastius Epist. Crit. p. 37 sq.

ὄρθρος βαθύς] Accuratius Crito his verbis tempus indicat. Etenim *πρῲ* et *ὄρθρος* inter se differunt, ut Lat. mane ac diluculum, quorum illud est spatium diei, quod pertinet a diluculo usque ad horam diei fere tertiam e ratione veterum; hoc autem est tempus antelucanum, ubi nox abiit, nec tamen orta dies, ut loquitur Ovid. Amat. 1. 5, 6. Phrynichus: *ὄρθος τὸ πρὸ ἀρχομένης ἡμέρας, ἐν ᾧ ἔτι λύχνῳ δύναταί τις χρῆσθαι.* Ceterum Graeci eodem modo *βαθύς* de tempore, quo nos voc. tief, usurpant. Protagor. p. 310. A. *τῆς παρελθούσης νυκτὸς ταυτησί, ἔτι ὄρθρου βαθέος.* Lucian. Asin. 34. *νὺξ βαθεῖα*, ubi v. Reitz.

θαυμάζω, ὅπως ἠθέλ.—] miror, qui factum sit, ut. Xenoph. Mem. I. 1, 20. *θαυ-*

ὅπως ἠθέλησέ σοι ὁ τοῦ δεσμωτηρίου φύλαξ ὑπακοῦσαι. ΚΡ. Ξυνήθης ἤδη μοί ἐστιν, ὦ Σώκρατες, διὰ τὸ πολλάκις δεῦρο φοιτᾶν, καί τι καὶ εὐεργέτηται ὑπ' ἐμοῦ. ΣΩ. Ἄρτι δὲ ἥκεις ἢ πάλαι; ΚΡ. Ἐπιει-
B κῶς πάλαι. ΣΩ. Εἶτα πῶς οὐκ εὐθὺς ἐπήγειράς

ὅπως ἠθέλησέ σοι] Ven. a. Coisl. Vind. 2. 3. 5. et pr. Ang.: ἤθελε, quod non debebat probare Buttmannus.

καί τι καὶ εὐεργέτηται] Ald. cum Par. E. Flor. b. g. i. καί τοι καὶ. Ald. Bas. 2. Steph. εὐεργετεῖται, quod e Bodl. Ven. b. Vind. 1. 2. 4. 5. 6. 7. Flor. a. c. d. e. h. i. Tub. Zitt. Huet. Ang. Par. H. S. qui partim cum Bodl. εὐεργετῆται exhibent, sine

μάζω οὖν, ὅπως ποτὲ ἐπείσθησαν οἱ Ἀθηναῖοι. Eurip. Med. v. 51. πῶς λείπεσθαι θέλει; Similiter mox: πῶς οὐκ ἐπήγειράς με εὐθύς; Miratur autem Socrates Critonem iam nunc a ianitore esse intromissum, quia οὐ πάνυ πρῲ ἀνεῴγετο, ut est Phaedon. p. 59. E. Ὑπακούειν, quod proprie dicitur de ianitore, qui fores pulsantibus (τοῖς κρούουσιν) auscultat, nunc significat fores aperire et venientes intromittere, v. intpp. ad Phaedon. p. 59. E. ad Xenoph. Symp. I, 11. et Theophr. Charact. IV. 3.

καί τι καὶ εὐεργέτηται] Quod non pauci olim probarunt καί τοι καί, et vero etiam, videtur pugnare cum Critonis modestia et urbanitate, qui non vult gloriari beneficiis in hominem illum collatis, sed nil nisi indicare caussam, cur iam nunc in custodiam intromissus sit. Itaque praeferendum est καί τι καί, quod tam a librorum auctoritate, quam a sententiae rationibus plurimum habet commendationis. Modeste enim Crito et verecunde, ne generosi amici animum laedat et offendat, se carceris custodi ait nonnihil mercedulae dare solitum esse. Cohaeret autem τι cum εὐεργέτηται, cuius verbi constructio in vulgus nota est. Ac ne mireris accuativum a verbo suo divulsum, legitima fuit propemodum haec verborum coniunctio: καί τις καί, καί τινες καί, καί τι καί. v. Ducker. ad Thucyd. p. 309. Boissonad. ad Philostrat. Her. p. 348. et 450. Quibus adde Sophocl. Philoct. v. 274: προθέντες — καί τι καὶ βορᾶς ἐπωφέλημα σμικρόν. Ibid. v. 308: καί πού τι καὶ βορᾶς μέρος προσέδοσαν. Buttmannus aliique probarunt εὐεργετεῖται, praesens tempus, quod de Critone ad Socratem saepius veniente et custodi identidem mercedulam porrigente aptissime dici videretur. Sed repetit Crito caussas, cur a ianitore intromissus sit, a tempore superiore; et recte utitur tempore perfecto, quo indicat hominem et accepisse a se beneficia et etiam nunc eorum memorem esse. De forma εὐεργέτηται v. Buttmann. Gr. Ampl. 1. §. 84. 6. 3. et §. 86. 2. et Matth. §. 169. annot. coll. §. 167. n. 6. Augmenti omissio peperit lectionem εὐεργετεῖται et ηὐεργέτηται.

Ἐπιεικῶς πάλαι] h. e. satis diu, ziemlich lange. Theaet. in. Ἄρτι, ὦ Τερψίων, ἢ πάλαι ἐξ ἀγροῦ; Terps. Ἐπιεικῶς πάλαι. Phaedon. p. 80. C. ἐπιεικῶς συχνὸν ἐπιμένει χρόνον. Grammatici ἐπιεικῶς interpretantur πάνυ, λίαν. v. Eu-

με, ἀλλὰ σιγῇ παρακάθησαι; ΚΡ. Οὐ μὰ τὸν Δί', ὦ Σώκρατες, οὐδ' ἂν αὐτὸς ἤθελον ἐν τοσαύτῃ τε ἀγρυπνίᾳ καὶ λύπῃ εἶναι. ἀλλὰ καὶ σοῦ πάλαι θαυμάζω αἰσθανόμενος, ὡς ἡδέως καθεύδεις· καὶ ἐπί-

ulla dubitatione mutavimus. In aliis codd. non paucis est εὐηργέτηται, quod in Bodl. superscriptum legimus. v. explicatt.

B. ἐν τοσαύτῃ τε ἀγρ.] Sic Bodl. Vind. 2. 6. 5. 6. Tub. Ven. a. b. Flor. a. b. c. f. h. i. Ang. Huet. Zitt. Par. BCDE HS. Ang. cum Bas. 2. Vulgo τε aberat, quod post ἀγρυπνίᾳ collocant Vat. Vind. 1. 3. 6. Flor. d. g.

stath. ad Il. α'. p. 547. Hesych. s. v. ibique intpp.

B. Εἶτα πῶς οὐκ εὐθὺς ἐπήγειρας —] Hirschigius graviter asseverat πῶς esse eliminandum, quia εἶτα in interrogatione cum admiratione vel indignatione positum non soleat cum πῶς consociari. In quo dupliciter erravit. Nam primum quidem πῶς ita positum reperitur etiam alibi, ut Eurip. Iphig. Aul. v. 883. κᾆτα πῶς φέρων γε δέλτον οὐκ ἐμοὶ δίδως λαβεῖν; Aristoph. Avv. v. 964. κᾄπειτα πῶς τοῦτ' οὐκ ἐχρησμολόγεις σύ; Deinde omisso πῶς gravior foret Socratis vel indignatio vel obiurgatio quam pro rei conditione. Nunc vero addita vocula lenius aliquanto et urbanius sciscitatur, qui tandem factum sit, ut Crito ipsum non e somno excitaverit. De εἶτα et ἔπειτα in interrogando sic usurpato v. ann. Apolog. Socrat. p. 28. B. et Valcken. ad Eurip. Phoen. v. 549.

οὐδ' ἂν αὐτὸς ἤθελον —] Ne ipse quidem vellem in tanta insomnia tantoque moerore versari propter curam ac sollicitudinem, qua tua caussa discrucior; atque adeo te dudum admiror (hic assidens) sentiens et animadvertens, quam suaviter dormias etc. Etenim ἂν cum imperfecto iunctum contrarium eius rei cogitandum esse significat, quae verbis expressa est; v. Hermann. ad Viger. p. 820. — Pro ἐν τοσαύτῃ τε ἀγρυπνίᾳ καὶ λύπῃ vulgaris exigebat usus ἐν τοσαύτῃ ἀγρυπνίᾳ τε καὶ λύπῃ, quod in aliquot codd. repertum est. Sed recte habet etiam illud, quod sic explicandum est, ut post καὶ rursus intelligas τοσαύτῃ. Nimirum τε primae statim adhaesit voci, quia τοσαύτῃ etiam ad λύπῃ pertinet. Phaedon. p. 94. D. τά τε κατὰ γυμναστικὴν καὶ τὴν ἰατρικὴν, i. e. τά τε κ. γ. καὶ τὰ κατὰ τ. ἰ. Legg. VII. p. 796. D. εἴς τε πολιτείαν καὶ ἰδίους οἴκους, h. e. καὶ εἰς ἰδ. οἴκ. XII. p. 969. B. Herodot. VII. 106. οἵ τε ἐκ Θρᾴκης καὶ τοῦ Ἑλλησπόντου, i. e. καὶ οἱ ἐκ τοῦ Ἑλλ. Plura dabit Schaefer. Indic. ad Brunckii Poetas Gnomic. p. 367. ad Demosth. Apparat. Vol. I. p. 191. et 690.

ὡς ἡδέως κ.] graviter dictum pro ὅτι οὕτως ἡδέως κ. Sic mox: ὡς ῥᾳδίως αὐτὴν καὶ πρᾴως φέρεις. Phaedon. p. 58. E. εὐδαίμων μοι ὁ ἀνὴρ ἐφαίνετο — ὡς ἀδεῶς καὶ γενναίως ἐτελεύτα. Ibid. p. 89. A. ὡς ἡδέως καὶ εὐμενῶς τὸν λόγον ἀπεδέξατο. v. Schaefer. ad Lamb. Bos. Ellips. p. 252. et Matth. §. 489. 3..

τηδές σε οὐκ ἤγειρον, ἵνα ὡς ἥδιστα διάγῃς. καὶ
πολλάκις μὲν δή σε καὶ πρότερον ἐν παντι τῷ βίῳ
εὐδαιμόνισα τοῦ τρόπου, πολὺ δὲ μάλιστα ἐν τῇ
νυνὶ παρεστώσῃ ξυμφορᾷ, ὡς ῥᾳδίως αὐτὴν και
πρᾴως φέρεις. ΣΩ. Καὶ γὰρ ἄν, ὦ Κρίτων, πλημ-
μελὲς εἴη ἀγανακτεῖν τηλικοῦτον ὄντα, εἰ δεῖ ἤδη
C *τελευτᾶν. ΚΡ. Καὶ ἄλλοι, ὦ Σώκρατες, τηλικοῦτοι*
ἐν τοιαύταις ξυμφοραῖς ἁλίσκονται, ἀλλ' οὐδὲν αὐ-

ἐν τῇ νυνὶ π.] V. *νῦν*, quod ex Vind. 6. et Florr. aliquot mutavi.

C. *αὐτοὺς ἐπιλύεται*] Sic Bodl. Vind. 1. 6. 7. Flor. d. f. g. Huet. Par. DS. et pr. Vat. b. Vulgo *αὐτοῖς*.

φέρων χαλεπήν] Bodl. cum aliis nonnullis: *χαλεπὴν καὶ βα-*

ἵνα ὡς ἥδιστα διάγῃς] Coniunctivus post coniunctiones finales praecedente praeterito positus, ubi res nondum perfecta esse sed adhuc durare cogitatur, ut hoc loco: de quo v. Hermannus de emendanda ratione Gr. Gr. p 212 sq. ad Viger. p. 850. Matth. §. 518. 1. Buttm. §. 126. i. Rost. §. 122 not. 4. b. et anntot. ad Apolog. p. 17. A. Parum caute Hirschig. de suo scripsit *διάγοις*. — Ad *διάγῃς* intell. *τὸν βίον*, de qua ellipsi v. Lambert. Bosius p. 59 sqq. ed. Schaefer.

εὐδαιμόνισα τοῦ τρόπου] De constructione v. Matth. §. 368. *τρόπος* sentiendi agendique ratio in ipsa vita conspicua. mores. Phaedon. p. 58. E. *εὐδαίμων ἐφαίνετο τοῦ τρόπου*. Quid autem intelligatur, patet e verbis Xenophont. Memor. IV. 8, 3. *ἐθαυμάζετο ἐπὶ τῷ εὐθύμως καὶ εὐκόλως ζῆν*. Ad *τηλικοῦτον ὄντα* ne quis intelligendum opinetur *ἐμέ*, latet in infinitivo indefiniti subiecti significatio, de quo usu v. ad Apol. Socr. p. 29. A. p. 39. D. et Criton. p. 45. D. *χρὴ δὲ — ταῦτα αἱρεῖσθαι φάσκοντά γε δή κ. τ. λ.* ubi nugatur acutulus critus, *τὸν φάσκοντα* scribendum esse contendens. Nam sententia, quo fiat gravior, tanquam generalis quaedam effertur: „es würde ungereimt sein, wenn einer in diesem Alter noch unwillig sein wollte, wenn er nun enden soll. — *Τηλικοῦτος*, tam grandis aetate: fuit enim Socrates iam septuagenarius. v. infra c. XIV. et Apolog. p. 17. D. De *εἰ* post verba animi affectum significantia illato v. Buttm. §. 136. Rost. §. 121. not. 5. al.

C. *ἐν τοιαύταις ξυμφοραῖς ἁλίσκονται*] Eadem constructione Phileb. p. 45. C. *ἐν τοιούτοις νοσήμασιν ἐχόμενοι*. De republ. III. p. 395. D. *ἐν ξυμφοραῖς τε καὶ πένθεσι καὶ θρήνοις ἐχομένην*. Legg. X. p. 887. E. *ἐν ξυμφοραῖς παντοίαις ἐχομένων καὶ ἐν εὐπραγίαις*, ubi zeugma notabis. Phaedon. p. 108. B. *ἐν πάσῃ ἐχομένη ἀπορίᾳ*. Ibid. *δεδεμένος ἐν ἀνάγκαις*. Sophocl. Aiac. v. 270. *ἀνὴρ ἐκεῖνος, ἡνίκ' ἦν ἐν τῇ νόσῳ, αὐτὸς μὲν ἥδεθ' οἷσιν εἴχετ' ἐν κακοῖς*. Vulgatum *αὐτοῖς* etsi cum Boeckhio ad Min. et Legg. p. 107. defendi potest, siquidem *ἐπιλύεσθαι* proprie est

τοὺς ἐπιλύεται ἡ ἡλικία τὸ μὴ οὐχὶ ἀγανακτεῖν τῇ παρούσῃ τύχῃ. **ΣΩ.** *Ἔστι ταῦτα. ἀλλὰ τί δὴ οὕτω πρῲ ἀφῖξαι;* **ΚΡ.** *Ἀγγελίαν, ὦ Σώκρατες, φέρων χαλεπήν, οὐ σοί, ὡς ἐμοὶ φαίνεται, ἀλλ' ἐμοὶ καὶ τοῖς σοῖς ἐπιτηδείοις πᾶσι καὶ χαλεπὴν καὶ βαρεῖαν, ἣν ἐγώ, ὡς ἐμοὶ δοκῶ, ἐν τοῖς βαρύτατ' ἂν ἐνέγκαιμι.* **ΣΩ.** *Τίνα ταύτην; ἢ τὸ πλοῖον ἀφῖκται ἐκ Δήλου, οὗ δεῖ ἀφικομένου τεθνάναι με;* **ΚΡ.** *Οὔ* D

ρεῖαν, οὐ κ. τ. λ., quod ortum ex sequentibus. Errorem vel inde cognoscas, quod istud *καὶ βαρεῖαν* in aliquot libris punctis notatum est. Hirschigius tamen hic scripsit *χαλεπὴν καὶ βαρεῖαν*, quo facto in proximis arbitrio suo verba: *καὶ χαλεπὴν καὶ βαρεῖαν* exterminavit: iusto audacius, opinor.

alicui aliquid liberum praestare, tamen melioribus libris fuit obtemperandum, praesertim quum etiam *ἐπιλύεσθαί τινα* recte dici videatur eo sensu, ut sit aliquem liberum praestare, liberare ab aliqua re. Sententia igitur haec est: neque tamen senectus eos liberos praestat, quod attinet ad illud, ne morte non indignentur. Ex quo intelligetur, qui fiat, ut *τὸ μὴ οὐ* saepe significet quominus; v. Hermann. Mus. Studior. Antiquit. Wolf. et Buttmann. Vol. I. p. 220. ad Viger. p. 802. De accusativo v. Eurip. Hippolyt. v. 48. *τὸ γὰρ τῆσδ' οὐ προτιμήσω κακόν, τὸ μὴ οὐ παρασχεῖν τοὺς ἐμοὺς ἐχθροὺς ἐμοὶ δίκην τοσαύτην*, ubi codd. quidam *τοῦ μὴ οὐ* habent. Aeschyl. Prometh. v. 243. *ἐξερυσάμην βροτοὺς τοῦ μὴ διαῤῥαισθέντας εἰς Ἅιδου μολεῖν*, ubi ex codd. scribendum videtur *τὸ μή*. Aristoph. Rann. v. 68. *οὐδείς μ' ἂν πείσειεν ἀνθρώπων τὸ μὴ οὐκ ἐλθεῖν ἐπ' ἐκεῖνον.* Plato Reip. III. p. 354. B. *οὐκ ἀπεσχόμην τὸ μὴ οὐκ ἐπὶ τοῦτο ἐλθεῖν ἀπ' ἐκείνου.*

ἀλλὰ τί δή —] h. e. sed, ut ad superiora revertar, cur tandem etc.

οὐ σοί, ὡς ἐμοὶ φαίνεται] Non tibi, inquit, ut patet, molestum, sed mihi et familiaribus tuis omnibus et *molestum* et *gravem*. Cum vi enim repetit superius *χαλεπήν* addito etiam *καὶ βαρεῖαν*, quippe quod etiam ponderosius est quam *χαλεπήν*. Eurip. Hecub. v. 100 sqq. *πρὸς σ' ἐλιάσθην — οὐδὲν παθέων ἀποκουφίζουσ', ἀλλ' ἀγγελίας βάρος ἀραμένη μέγα.* Hanc elegantiam non sentientes critici locum perperam sollicitaverunt. v. ann. crit.

ἐν τοῖς βαρύτατα] H. e. *ἐν τοῖς βαρέως φέρουσιν ἐγὼ βαρύτατα ἂν ἐνέγκ.* v. Matth. §. 290. conf. infra p. 52. A.

Τίνα ταύτην;] Intell. *φέρεις*, h. e. *τίς ἐστιν αὕτη ἡ ἀγγελία, ἣν φέρεις;* v. Matth. §. 264

ἢ τὸ πλοῖον ἀφῖκται Particula *ἢ* quum fere poni soleat in secunda parte interrogationis bimembris, tum etiam ita usurpari solet, ut interrogatio antegressis non per interrogationem elatis opponatur: qua ratione etiam Latin. an poni-

τοι δὴ ἀφῖκται, ἀλλὰ δοκεῖ μέν μοι ἥξειν τήμερον ἐξ ὧν ἀπαγγέλλουσιν ἥκοντές τινες ἀπὸ Σουνίου καὶ καταλιπόντες ἐκεῖ αὐτό. δῆλον οὖν ἐκ τούτων τῶν ἀγγέλων, ὅτι ἥξει τήμερον, καὶ ἀνάγκη δὴ εἰς αὔριον ἔσται, ὦ Σώκρατες, τὸν βίον σε τελευτᾶν.

Cap. II. ΣΩ. Ἀλλ', ὦ Κρίτων, τύχῃ ἀγαθῇ.

D. ἀλλὰ δοκεῖ μέν μοι ἥξειν] Bodl. Tub. Flor. h. Par. D. Ven. b. δοκεῖν, quod fuit qui noto illo attractionis genere defenderet, quo infinitivus ex parenthesi pendet: de quo v. ad Phaedr. p. 272 D. Nos indicativum unice verum putamus. De μέν v. explicatt.

tur. Itaque locus sic intelligendus est: an vero navis rediit, qua reversa etc. Itaque cave ἤ desideraveris. Verba haec: οὐ δεῖ — ἀποτεθνάναι με; Hirschig. tanquam inepti magistelli, ut ait, importunum interpretamentum abiicienda censet, quia res et Critoni et Socratis aequalibus satis nota fuerit, ut eam accuratius exponere fuerit absurdum. Sed neutiquam otiosum videtur, quod Socrates continuo etiam moriendi necessitatem sibi instantem commemorat. Nec vero talia apud Platonem continuo abiicienda esse docuimus ad Apolog. Socr. p. 23. C. et E. De usu infinitivi τεθνάναι, pro quo exspectes ἀποθνήσκειν, v. ad Apolog. Socrat. c. XVII. — De re ipsa v. Fischerus ad h. l. et quae ad Phaedon. p. 58. A sqq. exposuimus. Athenienses enim propterea, quod Apollo Theseum cum sociis ex Creta insula salvum reduxerat, quotannis miserunt publice legatos in Delum insulam, qui Apollini sacra facerent eumque hymnis celebrarent. Hi legati dicebantur θεωροί, s. θεωρία, a verbo ὠρεῖν, h. e. φροντίζειν, θεραπεύειν, et nomine θεός, h. e. Apollo. Inde ab eo tempore autem, quo sacra legatorum navis corona laurea ornata erat, usque ad reditum legatorum nefas habebatur supplicia de publice damnatis sumi. v. Xenoph. Mem. IV. 8, 2. Phaedon. in. Quum igitur accidisset, ut navis pridie, quam Socrates damnaretur, laurea corona ornaretur et triginta diebus post rediret, Socrates post damnationem in carcere versatus est triginta dies. v. Phaedon. p. 58. A sqq. ibique ann. Xenoph. l. c.

D. ἀλλὰ δοκεῖ μέν μοι ἥξειν] Possis interpretari: at videtur saltem. Falluntur qui in talibus μὲν vim asseverandi habere putant. Sic μέν non subiecto δέ saepe ponitur ubi praecedit sententia negans, subiuncta per ἀλλά sententia adversativa, cui μὲν adnectitur. Sophist. p. 240. B. οὐδαμῶς ἀληθινόν γε, ἀλλ' ἐοικὸς μέν. Theaet. p. 201. B. οὐδαμῶς ἔγωγε οἶμαι, ἀλλὰ πεῖσαι μέν. Men. p. 87. A. οὔπω οἶδα, εἰ ἔστι τὸ τοιοῦτον, ἀλλ' ὥσπερ μέν τινα ὑπόθεσιν οἶμαι προὔργου ἔχειν. Protag. p. 344. A. οὐ γὰρ εἶναι, ἀλλὰ γενέσθαι μέν ἐστιν. Phaedr. p. 242. C. εἰμὶ μὲν δὴ μάντις μέν, οὐ πάνυ δὲ σπουδαῖος, ἀλλ' — ὅσον μὲν ἐμαυτῷ μόνον ἱκανός. De Rep. V. p. 475. E. οὐδαμῶς, εἶπον, ἀλλ' ὁμοίους μὲν φιλοσόφους. Nimirum in talibus id, quod antea negatum est, ad adversati-

εἰ ταύτῃ τοῖς θεοῖς φίλον, ταύτῃ ἔστω. οὐ μέντοι οἶμαι ἥξειν αὐτὸ τήμερον. ΚΡ. Πόθεν τοῦτο τε- 44
κμαίρει; ΣΩ. Ἐγώ σοι ἐρῶ. τῇ γάρ που ὑστεραίᾳ δεῖ με ἀποθνήσκειν ἢ ᾗ ἂν ἔλθῃ τὸ πλοῖον. ΚΡ. Φασί γέ τοι δὴ οἱ τούτων κύριοι. ΣΩ. Οὐ τοίνυν τῆς ἐπιούσης ἡμέρας οἶμαι αὐτὸ ἥξειν, ἀλλὰ τῆς

ἐκ τούτων τῶν ἀγγέλων] ἀγγελιῶν Ven. *II.* v. explicatt.
Cap. II. P. 44. *ἢ ᾗ ἂν ἔλθῃ*] V. ἔλθοι, soloece, et praeter fidem codicum optimorum atque plurimorum.
Φασί γέ τοι δή] V. δέ γέ τοι δή, invitis codd.

vam sententiam cum *μέν* copulatam non iam denuo repetitur, quia sponte intelligitur, quid rei sit. Itaque sententia loci haec est: Non sane iam advenit, at videtur certe hodie adventurum esse secundum ea, quae nuntiant etc. quanquam id non pro certo affirmaverim, quippe quum non iam advenerit. — Sunium, Atticae promontorium in ea parte situm, quae ad mare Aegeum et Cycladas insulas spectat.

ἐκ τούτων τῶν ἀγγέλων] Hirschigius *τῶν ἀγγέλων* abiecit, quia non dicatur *δῆλον ἐκ τῶν ἀγγέλων* neque *ἄγγελοι* apud Atticos aliter nisi de iis, qui quid nuntiant, intelligatur. Ac sane *ἄγγελος* non usurpatum est pro *ἄγγελμα* s. *ἀγγελία*, siquidem Thucyd. VII. 8. *τὴν αὑτοῦ γνώμην μηδὲν ἐν τῷ ἀγγέλῳ ἀφανισθεῖσαν* falso Schol. explicat: *τῇ ἀγγελίᾳ.* Videtur tamen *ἐκ τούτων τῶν ἀγγέλων* non minus recte dici potuisse quam apud Lysiam contr. Nicomach. §. 7. p. 183. *ἐκ τῶν τοιαῦτα λεγόντων πλεῖον ἢ χίλιοι τῶν τετρακοσίων γενήσονται*, quanquam ibi quoque verborum scriptura controversa est. Nimirum recte iam ad nuntios transfertur, quod antea de re dicebatur *ἐξ ὧν ἀπαγγέλλουσιν*, i. e. *ἐκ τούτων ἃ ἀγγ.* Phaedon. p. 61. C. *ἐξ ὧν ἐγὼ ᾔσθημαι — οὐδ' ὁπωστιοῦν — πείσεται.* Theaet. p. 171. B. *ὁ δέ γε αὖ ὁμολογεῖ καὶ ταύτην ἀληθῆ τὴν δόξαν ἐξ ὧν ἔγραψεν.* Quae ratio si cui displicet, ei suademus codicis Veneti lectionem *ἀγγελιῶν* potius probare, quam *ἀγγέλων* tanquam glossema exterminare.

Cap. II. *τύχῃ ἀγαθῇ*] Notissima formula, qua utebantur Graeci boni ominis caussa, quum vel ipsi vel alii aliquid susciperent. Respondet Lat. quod bene vertat, quod bonum felix faustumque sit v. Sympos. p. 177. E. Thucyd. IV. 118. Itaque Socrates, audiens sibi moriendum esse, mortem adeo non metuit, ut etiam tanquam bonum aliquod appetendam arbitretur.

P. 44. *ἢ ᾗ ἂν ἔλθῃ*] Post *ὑστεραίᾳ* particula *ἤ* infertur, quia illud habet vim et significationem comparativi. Sympos. p. 173. A. *τῇ ὑστεραίᾳ ἢ ᾗ τὰ ἐπινίκια ἔθυεν αὐτός τε καὶ οἱ χορευταί.* v. Wyttenbach. ad Phaedon. p. 314 sq. et Bast. Append. Epist. Crit. praef. p. VII. Loco optativi *ἔλθοι* recepimus coniunctivum; nam requiritur haec sententia: quo die redierit. Matth. §. 527.

Φασί γέ τοι δὴ οἱ τού-

ἑτέρας. τεκμαίρομαι δὲ ἔκ τινος ἐνυπνίου, ὃ ἑώρακα ὀλίγον πρότερον ταύτης τῆς νυκτός· καὶ κινδυνεύεις ἐν καιρῷ τινι οὐκ ἐγεῖραί με. ΚΡ. *Ἦν δὲ δὴ τί τὸ ἐνύπνιον;* ΣΩ. *Ἐδόκει τίς μοι γυνὴ προςελθοῦσα καλὴ καὶ εὐειδής, λευκὰ ἱμάτια ἔχουσα, καλέσαι με*
B *καὶ εἰπεῖν, Ὦ Σώκρατες, ἤματί κεν τριτάτῳ Φθίην ἐρίβωλον ἵκοιο.* ΚΡ. *Ὡς ἄτοπον τὸ ἐνύπνιον, ὦ*

B. *ὥς γέ μοι δ.*] V. *ὡς ἐμοὶ δ.* Sed Bodl. Vat. Ven. b. Vind. 1. 6. 7. Huet. Par. DS. Flor. f. g. h. *ὥς γέ μοι δ.* quod recte Herm. restituit. Contra Tub. Flor. d. *ὥς γ' ἐμοὶ δ.*

Cap. III. *οὐ μία ξυμφ.*] V. *οὐδεμία*, quod e Coisl. Ven. Ξ. Vind. 2. 3. Par. BEH. Ang. Flor. i. Zitt. correctum. Dein *ἐστιν, ἀλλὰ χ.* e Bodl. Coisl. Ven. Ξ. Ang. Par. BEH. Vind. 2. 3. Zitt.

των κύριοι] Intelliguntur undecimviri, *οἱ ἕνδεκα*, qui habebant potestatem carceris et suppliciorum ab iis sumendorum, qui publice damnati essent. Ea sunt h. l. *ταῦτα.* Ceterum v. ad Apolog. Socr. c. XXVII. De particulis *γέ τοι δή*, quae habent vim affirmandi cum restrictione, v. Hermann. ad Viger. p. 790.

τεκμαίρομαι δὲ ἔκ τινος —] Frequens est hic usus verbi *τεκμαίρεσθαι*, quo ita ponitur, ut *τοῦτο* s. *αὐτὸ* intelligendum relinquatur. v. De republ. III. p. 406. D. Gorg. p. 484. B. Phaedon. p. 108. A. Lysid. p. 204. E. Hippias mai. p. 287. C. Eurip. Alcest. v. 245. al. Non sine caussa autem adduntur verba *ὀλίγον πρότερον.* Nam somnia post mediam noctem visa pro veris haberi solebant. v. Homeri Odyss. IV. v. 842 sqq. XX. v. 82 — 91. Horatius Satir. I. 10, 33. Quirinus post mediam noctem visus, quum somnia vera.

ἐν καιρῷ τινι] peropportune, ut sexcenties. *Κινδυνεύειν*, quod proprie est: in periculo versari, periclitari, sequente infinitivo aliorum verborum saepissime a scriptoribus Atticis ita ponitur, ut idem sit quod *δοκεῖν*, sicuti etiam vett. Grammatici interpretantur, de quibus v. Ruhnken. ad Tim. p. 159. Valckenar. ad Herod. V. 105. Nimirum ortus est usus loquendi ex genere quodam antiphrasis, qua Atticos imprimis constat valde delectatos esse.

Ἐδόκει τίς μοι γυνὴ πρ.] *Δοκεῖν* est verbum proprium de visis et insomniis. Euripid. Iphig. Taur. v. 44. *ἔδοξ' ἐν ὕπνῳ.* Orest. v. 402. *ἔδοξ' ἰδεῖν τρεῖς νυκτὶ προςφερεῖς κόρας.* Aristoph. Vesp. v. 31. *ἔδοξέ μοι περὶ πρῶτον ὕπνον ἐν τῇ πυκνὶ ἐκκλησιάζειν κ. τ. λ.* Quoniam autem personae in somnis apparentes divinae esse credebantur, hinc fit, ut fere humana specie pulchriores, grandiores, augustiores fingantur atque dicantur. Itaque mulier illa, quae Socrati apparuit, vocatur *καλὴ καὶ εὐειδής*, pulchra et formosa, eademque fuit *λευκὰ ἱμάτια ἔχουσα*, h. e. vestibus candidis induta, quoniam veteres spectris candidas vestes tribuebant, de qua re v. intpp. ad Plinii Epist. VII. 27. — *λευκά* idem quod *λαμπρά*, h. e. candida. Vide ad Thomam

Σώκρατες. ΣΩ. Ἐναργὲς μὲν οὖν, ὥς γέ μοι δοκεῖ, ὦ Κρίτων.

Cap. III. ΚΡ. Λίαν γε, ὡς ἔοικεν. ἀλλ', ὦ δαιμόνιε Σώκρατες, ἔτι καὶ νῦν ἐμοὶ πείθου καὶ σώθητι· ὡς ἐμοί, ἐὰν σὺ ἀποθάνῃς, οὐ μία ξυμφορά ἐστιν, ἀλλὰ χωρὶς μὲν τοῦ ἐστερῆσθαι τοιούτου ἐπιτηδείου, οἷον ἐγὼ οὐδένα μή ποτε εὑρήσω, ἔτι δὲ

pro vulg. ἐστιν ἄλλη, ἀλλὰ χρ. In aliis libris ἀλλὰ omisso ἄλλη servatur.

χωρὶς μὲν τοῦ ἐστερ.] Ita correxit Wolfius. Libri σοῦ, quod mireris tueri conatum esse Hermannum infinitivum etiam praepositioni iungi asseverantem. conf. Schaefer. ad Gregor. Cor. p. 39.

Mag. p. 566 sq. Salmas. ad Tertull. De pallio p. 182. Versiculus, quem mulier illa recitasse dicitur, petitus est ex Iliad. IX. 363. Sunt vero verba Achillis, quibus Ulyssi ostendit se iniuriis ab Agamemnone acceptis commotum domum esse rediturum, quo quidem se venturum esse speret die tertio. Itaque apud Homerum scriptum legitur ἱκοίμην. Cicero de Divinat. I. 25, ubi huius loci mentionem facit, versiculum Latine sic convertit: Tertia te Phthiae tempestas laeta locabit. Ceterum aptissime Achillis in patriam redituri verba tribuuntur Socrati, item in patriam suam migraturo, h. e. in alteram vitam. Vita enim nihil aliud est nisi peregrinatio, et mors profectio in meliorem patriam. v. Davis. ad Cic. de divinat. I. 25. Hemsterhus. ad Lucian. T. I. p. 434. ed. Reitz. Gataker. ad Antonin. II. 17.

B. Ὡς ἄτοπον —] h. e. quam mirum, ὡς θαυμαστὸν καὶ παράδοξον, ut recte vocem interpretantur Thomas M., Phavorinus, alii. Phaedon. p. 60. B. ὡς ἄτοπόν τι — ἔοικε εἶναι τοῦτο, ὃ καλοῦσιν οἱ ἄνθρωποι ἡδύ. Aristoph. Avv. v. 1200. ἄτοπόν γέ τοι τὸ πρᾶγμα. Deinde quod somnium dicitur ἐναργές, intelligitur illud tam clarum et evidens, ut non opus sit coniectore aut interprete. Tum μέν οὖν est imo, imo vero, ut Gorg. p. 466. A. E. Legg. II. p. 655. V. p. 728. A. Euthydem. p. 304. E. Hipp. mai. p. 283. B. Xenoph. Mem. III. 8, 4. Aristoph. Equitt. v. 13. 910. al.

Cap. III. ἀλλ', ὦ δαιμόνιε —] Verbis ἔτι καὶ νῦν, vel nunc, nunc saltem, quo tempore scilicet ultima vitae servandae oblata est occasio, indicatur Critonem antea frustra Socrati persuadere conatum esse, ut fuga saluti suae consuleret. Soph. Phil. v. 950. ἀλλὰ νῦν ἔτ' ἐν σαυτοῦ γενοῦ. Aristoph. Rann. 1246. ἀλλ' ὦγαθ', ἔτι καὶ νῦν ἀποδός.

οὐ μία ξυμφορά — ἀμελῆσαι] Sensus hic est: Non unam tantum, sed multiplicem tua mors mihi calamitatem affert: nam praterquam quod te orbatus ero, qualem amicum nullo unquam tempore reperiam, etiam in perfidiae et nequitiae suspicionem incurram apud

καὶ πολλοῖς δόξω, οἳ ἐμὲ καὶ σὲ μὴ σαφῶς ἴσασιν,
C ὡς οἷός τ' ὢν σε σώζειν, εἰ ἤθελον ἀναλίσκειν χρήματα, ἀμελῆσαι. καίτοι τίς ἂν αἰσχίων εἴη ταύτης δόξα, ἢ δοκεῖν χρήματα περὶ πλείονος ποιεῖσθαι ἢ φίλους; οὐ γὰρ πείσονται οἱ πολλοί, ὡς σὺ αὐτὸς οὐκ ἠθέλησας ἀπιέναι ἐνθένδε, ἡμῶν προθυμουμένων. ΣΩ. Ἀλλὰ τί ἡμῖν, ὦ μακάριε Κρίτων, οὕτω τῆς τῶν πολλῶν δόξης μέλει; οἱ γὰρ ἐπιεικέστατοι, ὧν μᾶλλον ἄξιον φροντίζειν, ἡγήσονται αὐτὰ οὕτω

C. ἀμελῆσαι] Sic Bodl. Coisl. Par. DEHS. Angel. Ven. b. Vind. 1. 2. 3. 6. 7. Flor. f. g. h. i. Tub. al. Vulgo ἀμελήσαιμι.
D. αὐτὰ δὲ δῆλα] Steph. de coniect. δηλοῖ. Non opus.
τὰ μέγιστα σχεδόν] V. σχεδὸν τὰ μέγιστα, invitis Bodl.

eos, qui me atque te non satis noverint. Itaque quod plenius dici licebat sic: οὐ μία ξυμφορά ἐστιν ἐμοί, ἀλλὰ πλείους· χωρὶς μὲν γὰρ τοῦ ἐστερῆσθαι etc., id sic in brevius contractum est, ut particula ἀλλά praemittatur iis verbis, quae explicationem continent illius sententiae, quae opposita est praecedentibus: οὐ μία ξυμφορά ἐστιν, in quibus ut cum Hirschigio ἔσται pro ἐστιν refingatur, non opus videtur. His vero explicatis superest, ut de singulis dicamus. Et primum quidem, ut fidem faciamus receptae sine codicum auctoritate scripturae, consulas Sympos. p. 173. C. χωρὶς τοῦ οἴεσθαι ὠφελεῖσθαι ὑπερφυῶς ὡς χαίρω. Ibid. p. 184. B. οὐδὲν γὰρ δοκεῖ τούτων οὔτε βέβαιον οὔτε μόνιμον εἶναι χωρὶς τοῦ μηδὲ πεφυκέναι ἀπ' αὐτῶν γενναίαν φιλίαν. Legg. VII. p. 814. C. χωρὶς τοῦ κακοῦ οὐδαμῶς εὔσχημον γίγνοιτ' ἄν. Charmid. p. 44. B. Demosth. adv. Mid. p. 43. ed. Buttm. Porro tirones monendi videntur de vi et potestate verborum οὐδένα μή ποτε, quae Germanice reddas: keinen wohl irgend jemals; quod etsi per se lenius dictum est, tamen ethicam quandam gravitatem habet. Caussas autem et origines huius loquendi rationis cognosces ex annot. ad Rempubl. VI. p. 492. E. Enimvero quae ibi de οὐ μή disputavimus, ea plane conveniunt in h. l., ubi οὐδένα μή ποτε dictum accipias pro: οὐ μή ποτέ τινα, ut Charm. p. 168. D. ubi v. ann. Nec vero negligenda est particularum μέν et δέ in uno eodemque orationis membro consociatio, cuius aliquot exempla collegit Boeckhius Commentar. ad Pindar. T. II. P. II. p. 103. conf. Rost. Gr. §. 134. 13. a. a. Praeterea tenendum est ὡς non esse cum Buttmanno aliisque ad infinitivum ἀμελῆσαι referendum, quod fieri vel propterea non potest, quod ὡς, nusquam illud sic post verbum δοκεῖν illatum, ne in hac quidem anacoluthia locum suum obtineret. Relinquitur ergo, ut voculam cum οἷός τ' ὢν connectamus, ita ut Crito loqui putandus sit ex mente eorum, qui ipsum calumniaturi sint: quod genus loquendi illustravit Matth. §. 568. Sententia verborum igitur haec est: Praeterea etiam multis, qui me atque te haud satis noverint, te

πεπρᾶχθαι, ὥςπερ ἂν πραχθῇ. ΚΡ. Ἀλλ' ὁρᾷς δή, ὅτι ἀνάγκη, ὦ Σώκρατες, καὶ τῆς τῶν πολλῶν D δόξης μέλειν. αὐτὰ δὲ δῆλα τὰ παρόντα νυνί, ὅτι οἷοί τ' εἰσὶν οἱ πολλοὶ οὐ τὰ σμικρότατα τῶν κακῶν ἐξεργάζεσθαι ἀλλὰ τὰ μέγιστα σχεδόν, ἐάν τις ἐν αὐτοῖς διαβεβλημένος ᾖ. ΣΩ. Εἰ γὰρ ὤφελον, ὦ Κρίτων, οἷοί τε εἶναι οἱ πολλοὶ τὰ μέγιστα κακὰ ἐξεργάζεσθαι, ἵνα οἷοί τε ἦσαν αὖ καὶ ἀγαθὰ τὰ

Ven. b. aliisque multis.

ἵνα οἷοί τ' ἦσαν αὖ] Accessit *αὖ* e Ven. b. Huet. Par. DS. Cum Bekkero adiecimus. Dein *ἦσαν* om. Ven. b. Vind. 6. Par. DS. alii quidam.

neglexisse videbor, quasi, si quid pecuniae impendere vellem, possem te conservare. Denique ne quis forte inserta particula *ἂν* scribendum putet *ὡς οἷός τ' ἂν ὢν*, conf. Herm. ad Eur. Hecub. v. 1087. et qui plurima istiusmodi exempla collegit Schaeferus Melett. critt. p. 55.

C. *ταύτης δόξα, ἢ δοκεῖν*] De hac loquendi ratione Matth. Gr. §. 450. 2. et §. 468. c. coll. ann. ad Gorg. p. 500. C. Infra p. 53. B. *βεβαιώσεις — τὴν δόξαν, ὥςτε δοκεῖν κ. τ. λ.* Simili abundantia Herodot. VIII. 4: *παρὰ δόξαν — ἢ ὡς αὐτοὶ κατεδόκουν.* Soph. El. v. 519. *οὐκ ἴσον καμὼν ἐμοί, ὅτ' ἔσπειρ', ὥςπερ ἡ τίκτουσ' ἐγώ*, ubi fallitur nuperus interpres.

D. *αὐτὰ δὲ δῆλα τὰ παρόντα*] Quod Stephanus de coniectura Cornarii recepit *δηλοῖ*, id, etiamsi primo adspectu verissimum videatur, tamen non est necessarium. Neque vero indigemus Fischeri ratione, qui frustra ex aliquot Theophrasti et Antonini locis, vel falso intellectis vel temere corruptis, demonstrare conatus est *δῆλον* habere vim et significationem activam, ut idem sit quod *δηλωτικόν*. Etenim scriptor per anacoluthiam quandam a passiva ratione ad activam deflectit. Nam Crito quum additurus esset haec: *ὅτι ὑπὸ τῶν πολλῶν ἐξειργασμένα ἐστίν*, constructione repente mutata, rem multo gravius eloquitur, dicens: *ὅτι οἷοί τέ εἰσιν οἱ πολλοὶ κ. τ. λ.* Omnium minime autem opus est transpositione verborum, quam fecit Hirschig. scribendo: *τὰ νυνὶ παρόντα*, quoniam scilicet *νῦν* et *νυνὶ* nunquam non inter articulum et participium medio loco collocentur. Quod certe praeposterum esse iudicium, ne quid gravius dicamus, ex iis intelligetur, quae dudum ad Phaedonem p. 88. A. et Politic. p. 273. C. exposuimus.

ἵνα οἷοί τε ἦσαν] De hoc constructionis genere v. ad Sympos. p. 181. B. Hermann. ad Viger. p. 850. Sententia verborum haec est: quo efficere possent etiam bona maxima, id quod non est in eorum potestate.

καὶ ἀγαθὰ τὰ μέγιστα] Propter oppositionem nunc *ἀγαθὰ* praepositum rhetorica transpositione admissa. Quo non in-

μέγιστα, καὶ καλῶς ἂν εἶχε. νῦν δὲ οὐδέτερα οἷοί τε· οὔτε γὰρ φρόνιμον οὔτε ἄφρονα δυνατοὶ ποιῆσαι, ποιοῦσι δὲ τοῦτο, ὅ τι ἂν τύχωσιν.

E Cap. IV. *ΚΡ. Ταῦτα μὲν δὴ οὕτως ἐχέτω· τάδε δέ, ὦ Σώκρατες, εἰπέ μοι· ἆρά γε μὴ ἐμοῦ προμηθεῖ καὶ τῶν ἄλλων ἐπιτηδείων, μή, ἐὰν σὺ ἐνθένδε ἐξέλθῃς, οἱ συκοφάνται ἡμῖν πράγματα παρέχωσιν ὡς σὲ ἐνθένδε ἐκκλέψασι, καὶ ἀναγκασθῶμεν ἢ καὶ πᾶσαν τὴν οὐσίαν ἀποβαλεῖν ἢ συχνὰ χρήματα, ἢ καὶ ἄλλο τι πρὸς τούτοις παθεῖν; εἰ γάρ τι τοιοῦτον*
45 *φοβεῖ, ἔασον αὐτὸ χαίρειν· ἡμεῖς γάρ που δίκαιοί*

καὶ καλῶς ἂν εἶχε.] *ἂν* om. Steph. et Ven. Ξ. Vind. 7. ceteri tuentur omnes.

tellecto Hirschigius importune de coniectura sua scripsit *καὶ τὰ μέγιστ' ἀγαθὰ*, licet unus cod. habeat *καὶ τὰ μέγιστα ἀγαθά.*

καὶ καλῶς ἂν εἶχεν] De his Cobetus Varr. Lectt. p. 104. „Quis non perspicit insiticia et supervacua esse verba *καὶ καλῶς ἂν εἶχεν*? quae vel in negligentissimo scriptore reprehendi debebant, ea in Platone feremus?" Nobis vero ea neutiquam frigida aut absurda videntur; nec adhuc visa sunt aliis utpote ad perspicuitatem necessaria. Hoc enim dicit: et praeclare nobiscum ageretur; haberemus, quo laetaremur.

τοῦτο, ὅ τι ἂν τύχωσι] h. e. non rationem sequuntur, sed caecum quendam animi impetum. Infra p. 45. D. *ὅ τι ἂν τύχωσι, τοῦτο πράξουσι.* Protagor. p. 353. A. *τὴν τῶν πολλῶν δόξαν ἀνθρώπων, οἳ ὅ τι ἂν τύχωσι. τοῦτο λέγουσι.* Sympos. p. 181. B. *ὅθεν δὴ ξυμβαίνει αὐτοῖς, ὅ τι ἂν τύχωσι, τοῦτο πράττειν.* Gorg. p. 522. C. *ὅ τι ἂν τύχω, τοῦτο πείσομαι.* In quibus omnibus liquet ad *τυγχάνειν* participium intelligendum relinqui, ut h. l. *ποιοῦντες.* v. etiam ad p. 45. D.

Cap. IV. E. *ἆρά γε μὴ ἐμοῦ προμ.*] Interrogant hae particulae cum quadam eius rei, quam fieri nolumus, suspicione: du bist doch nicht etwa besorgt etc. v. Hermann. ad Viger. p. 824. coll. Schaeferi Melett. Critt. p. 66. Sed *γε* post *ἆρα* additum, de quo v. Apollonius Alex. in Bekkeri Anecdott. I. p. 517. et 518., intendit vim interrogandi particulae, perinde ac si dicas: du bist doch nicht *gar* etwa besorgt? — *πράγματα παρέχειν*, molestiam alicui facessere, saepe dicuntur ii, qui aliis molesti sunt accusando. Nam *πράγματα* simpliciter dici solent lites et controversiae. v. intpp. ad Aristoph. Plut. v. 20.

ἢ καὶ πᾶσαν τὴν οὐσίαν ἀποβαλεῖν ἢ συχνὰ χρ.] h. e. aut omnem adeo rem familiarem amittere, aut certe magnam partem opum nostrarum. Vides, opinor, cur *καί* in primo mem-

ἴσμεν σώσαντές σε κινδυνεύειν τοῦτον τὸν κίνδυνον καί, ἐὰν δέῃ, ἔτι τούτου μείζω. ἀλλ' ἐμοὶ πείθου καὶ μὴ ἄλλως ποίει. ΣΩ. Καὶ ταῦτα προμηθοῦμαι, ὦ Κρίτων, καὶ ἄλλα πολλά. ΚΡ. Μήτε τοίνυν ταῦτα φοβοῦ· καὶ γὰρ οὐδὲ πολὺ τἀργύριόν ἐστιν, ὃ θέλουσι λαβόντες τινὲς σῶσαί σε καὶ ἐξαγαγεῖν ἐνθένδε. ἔπειτα οὐχ ὁρᾷς τούτους τοὺς συκοφάντας ὡς εὐτελεῖς καὶ οὐδὲν ἂν δέοι ἐπ' αὐτοὺς πολλοῦ ἀργυρίου; σοὶ δὲ ὑπάρχει μὲν τὰ ἐμὰ χρήματα, ὡς ἐγῷμαι, ἱκανά· ἔπειτα καὶ εἴ τι ἐμοῦ κηδόμενος οὐκ οἴει δεῖν ἀναλίσκειν τἀμά, ξένοι οὗτοι ἐνθάδε ἕτοιμοι ἀναλί- B

Cap. IV. P. 45. *Μήτε τοίνυν τ. φ.*] V. *μή*, quod e Bodl. Ven. b. Tub. Vind. 7. Flor. f. h. Huet. Par. DS. mutatum.

bro posuerit, omiserit in secundo. In tertio autem iterum addidit, quia novum periculi genus commemoratur; nam *ἄλλο τι παθεῖν* est: ne ipsi in vincula coniiciamur, exsilio multemur, necemur; v. ad Apolog. cap. XXVI. Cum toto loco conferas illa, quae infra p. 53. B. leguntur.

P. 45. *ἔασον αὐτὸ χαίρειν*] h. e. nunc timorem missum facias. Genus loquendi illustravit Valckenar. ad Herodot. IX. 41. ad Eurip. Hippolyt. v. 113. et Heindorf. ad Theaetet. p. 441. De constructione verborum *ἡμεῖς γάρ που δίκαιοί ἐσμεν — κινδυνεύειν* v. Matth. §. 296. Buttm. §. 138. 5. Rost. §. 125. 6

καὶ μὴ ἄλλως ποίει] Sic infra c. V. extr. *πείθου μοι καὶ μηδαμῶς ἄλλως ποίει*, et alibi. v. ad Phaedon. p. 117. A. Remp. I. 328. A.

Μήτε τοίνυν ταῦτα φοβοῦ] Abruptum sermonis filum mox sect. D. resumitur his verbis: *ὥστε — μήτε ταῦτα φοβοῦ*. Intelligitur ex his, cur librarii *μήτε* in *μή* mutaverint.

τούτους τοὺς συκοφάντας] dicitur cum contemtu. Infra c. IX. *τούτων τῶν πολλῶν*. Soph. El. v. 530. ed. Br. *πατὴρ οὗτος σός*, pater iste tuus. Demosth. Philipp. I. P. 41. *παραδείγμασι χρώμενοι τῇ τε τότε ῥώμῃ τῶν Λακεδαιμονίων — καὶ τῇ νῦν ὕβρει τούτου*. Apolog. Socr. p. 17. B. De Rep. III. p. 403. A. Sympos. p. 181. E. Gorg. p. 452. E. al.

ἐπ' αὐτοὺς] h. e. ad eos corrumpendos.

ὑπάρχει μὲν τὰ ἐμὰ χρήματα] tibi meae opes praesto sunt: in usum tuum paratae sunt atque promtae; es steht dir das Meinige zu Gebote: nam *ἱκανά* per appositionem additum est. Tetigit hunc usum Wyttenbach. ad Select. Princip. Histor. p. 381., qui omnino de hoc verbo consulendus est. cf. etiam Lexic. Xenophont. T. IV. p. 333.

E. *ἐμοῦ κηδόμενος*] verens ne inops fiam opibus meis pro salute tua impensis.

ξένοι οὗτοι ἐνθάδε] ecce hospites hic adsunt parati ctr. Noli enim *ἐνθάδε* tanquam otiosum damnare. Nam *οὗτοι* indicat *δεικτικῶς* eorum in iudi-

σκειν. εἷς δὲ καὶ κεκόμικεν ἐπ' αὐτὸ τοῦτο ἀργύριον ἱκανόν, Σιμμίας ὁ Θηβαῖος· ἕτοιμος δὲ καὶ Κέβης καὶ ἄλλοι πολλοὶ πάνυ. ὥςτε, ὅπερ λέγω, μήτε ταῦτα φοβούμενος ἀποκάμῃς σαυτὸν σῶσαι, μήτε ὃ ἔλεγες ἐν τῷ δικαστηρίῳ, δυςχερές σοι γενέσθω, ὅτι οὐκ ἂν ἔχοις ἐξελθὼν ὅ τι χρῷο σαυτῷ. πολλαχοῦ μὲν γὰρ
C καὶ ἄλλοσε ὅποι ἂν ἀφίκῃ ἀγαπήσουσί σε· ἐὰν δὲ βούλῃ εἰς Θετταλίαν ἰέναι, εἰσὶν ἐμοὶ ἐκεῖ ξένοι, οἵ σε περὶ πολλοῦ ποιήσονται καὶ ἀσφάλειάν σοι παρέξονται, ὥςτε σε μηδένα λυπεῖν τῶν κατὰ Θετταλίαν.

Cap. V. Ἔτι δέ, ὦ Σώκρατες; οὐδὲ δίκαιόν μοι

B. *εἷς δὲ καὶ κεκόμ.*] In his *καί* om. Ven. b. Vind. 1. 3. 4. 6. 7. Flor. a. c. g. h. Huet. Par. D. Sed tuentur illud Bodl. Tub. alii meliores; idque verissime: habet enim vim augendi, ut sit: adeo.

ὅ τι χρῷο] Sic Bodl. Ven. b. aliique plurimi pro vulg. *χρῷ*.

Cap. V. C. *τοιαῦτα σπεύδεις*] Iniuria Stephan. cum ex Ven. Ξ. correxit *σπεύδειν*, neque enim haec e superioribus pendent, sed

cio praesentiam; *ἐνθάδε* autem indicat eos Athenis versari. De hoc usu pronominis *οὗτος* v. Matth. §. 471. et qui ingentem exemplorum vim congessit Schaeferus Melett. Critt. p. 77 sq. — Simmias et Cebes, Thebani et Socrati familiarissimi, in Phaedone cum eo disputantes introducuntur. De iis pauca quaedam in eorum vitis memoriae prodidit Laërt. II. 124 et 125. et Suidas in h. v. Mentio eorum etiam iniicitur Phaedon. p. 59. C. et Epistol. Platonic. XIII. Uterque nonnulla scripsisse perhibetur: sed quae hodie sub Cebetis nomine circumfertur Tabula, videtur illa immerito ei tribui. De v. *πάνυ* post *πολλοῦ* collocato v. ad Phaedr. p. 256. E. Menex. p. 235. A.

μήτε — ἀποκάμῃς] h. e. noli in salute tua curanda propter obiectas difficultates animum despondere. Etenim Crito prae nimio amore et pietate erga amicum summae, qua ille ornatus erat, virtutis immemor Socratem putat et ipsum saluti suae fuga consulere voluisse. Pro *ὅπερ λέγω*, id quod dixi, iniuria Hirschig. de suo obtrusit Platoni *ὥσπερ λέγω*.

ὃ ἔλεγες ἐν τῷ δικ.] Vid. Apolog. p. 37. C. D. cap. XXVII.

ὅ τι χρῷο σαυτῷ] Nos dicimus: was du mit dir anfangen sollst. Sic Gorg. p. 486. A. Sympos. p. 216. C. Xenoph. Anab. III. 1, 41. Contulit praeterea Iacobsius Lucian. Bis Accusat. 27: *ὅ τι χρήσαιτο ἑαυτῷ οὐκ εἰδώς*. Necyom. §. 3: *οὐκ εἰδὼς ὅ τι χρησαίμην ἐμαυτῷ*. Harmonid. in. *ὅπως μοι χρηστέον κἀμαυτῷ καὶ τῇ τέχνῃ*. Adde Aeschin. adv. Ctesiphont. p. 76 ed. Bremi: *ἀπορῶν δ' ὅ τι χρήσαιτο αὑτῷ — μίαν ἐλπίδα λοιπὴν κατεῖδε*.

καὶ ἄλλοσε ὅποι ἂν ἀφίκῃ] Scribendum erat *ἀλλαχοῦ* e vulgari ratione. Sed quoniam sequitur *ὅποι*, per attractionem, quam vocarunt recentiores grammatici, *ἄλλοσε* dictum est. De

δοκεῖς ἐπιχειρεῖν πρᾶγμα, σαυτὸν προδοῦναι, ἐξὸν σωθῆναι· καὶ τοιαῦτα σπεύδεις περὶ σεαυτὸν γενέσθαι, ἅπερ ἂν καὶ οἱ ἐχθροί σου σπεύσαιέν τε καὶ ἔσπευσαν σὲ διαφθεῖραι βουλόμενοι. πρὸς δὲ τούτοις καὶ τοὺς υἱεῖς τοὺς σαυτοῦ ἔμοιγε δοκεῖς προδιδόναι, οὕς σοι D
ἐξὸν καὶ ἐκθρέψαι καὶ ἐκπαιδεῦσαι οἰχήσει καταλιπών, καὶ τὸ σὸν μέρος, ὅ τι ἂν τύχωσι, τοῦτο πράξουσι· τεύξονται δέ, ὡς τὸ εἰκός, τοιούτων, οἷάπερ εἴωθε γίγνεσθαι ἐν ταῖς ὀρφανίαις περὶ τοὺς ὀρφανούς. ἢ γὰρ οὐ χρὴ ποιεῖσθαι παῖδας, ἢ ξυνδιαταλαιπωρεῖν καὶ τρέφοντα καὶ παιδεύοντα· σὺ δέ μοι δοκεῖς τὰ ῥᾳθυμότατα αἱρεῖσθαι. χρὴ δέ, ἅπερ ἂν

per se seorsum sententiam efficiunt, quod certe dicentis fervori est convenientius.

D. ἢ γὰρ οὐ χρὴ π.] Vulgo χρῆν, quod ex Bodl. Ven. b. Vind. 6. Huet. Par. DS. correximus.

σὺ δέ μοι δοκεῖς] Bekkerus ex aliquot codicibus δ' ἐμοὶ δ. dedit: sed v. ad Protagor. p. 341.

qua re v. Herm. ad Viger. p. 941. Matthiae §. 474. Buttmann. §. 138. 1. 4. Rost, §. 123. 5. not. 8. Sustuli igitur interpunctionem.

Cap. V. C. ἐξὸν σωθῆναι] quum possis salvus evadere. v. Matth. §. 564. Verba: *σαυτὸν προδοῦναι*, praecedentibus per epexegesin subiecta. Menon. p. 76. A: *ὑβριστὴς εἶ, ὦ Μένων, ἀνδρὶ πρεσβύτῃ πράγματα προστάττεις, ἀποκρίνεσθαι.* Ibid. p. 80. A: *καὶ σὺ δοκεῖς μοι νῦν ἐμὲ τοιοῦτόν τι πεποιηκέναι, ναρκᾶν.* Euthyphr. p. 11. A: *πάθος δέ τι (κινδυνεύεις) περὶ αὐτοῦ λέγειν, ὅ τι πέπονθε τὸ ὅσιον, φιλεῖσθαι ὑπὸ πάντων θεῶν.*

D. οἰχήσει καταλιπών] Verbo *οἴχεσθαι* indicatur vel celeritas actionis vel agentis impetus. Exempla loquutionis collegit Matthiae §. 559. c.

τὸ σὸν μέρος] quantum in te est, quod ad te attinet, ut c. XI. et XVI.

ὅ τι ἂν — τύχωσι] Intell. *πράττοντες.* v. ad p. 44. D. Sententia haec est: eam sortem habebunt, quam iis fortunae arbitrium tribuerit; quidvis iis accidere poterit. Nam verbum *πράττειν* de fortuna et prospera et mala usurpatur, ut in formulis *εὖ πράττειν* et *κακῶς πράττειν.* Notandus est autem usus pronominis *τοῦτο,* cuius loco e vulgari ratione adverbium aliquod ponendum erat. Sed eodem modo Eurip. Troad. v. 700: *πράξειν τι κεδνόν,* ubi Seidlerus: „Dictum est pro *εὖ πράξειν.*" Eurip. Iphig. Aul. v. 345: *πράσσειν μεγάλα* i. q. *μάλ' εὐτυχεῖν.* Aristoph. Avv. 1703: *ὦ πάντ' ἀγαθὰ πράττοντες.*

τὰ ῥᾳθυμότατα αἱρεῖσθαι] quae maxime animi levitati conveniant. Male Serranus: Tu autem mihi videris ea, quae cum maxima pigritia atque supinitate coniuncta sunt, elegisse. Mox ad verba *φάσκοντά γε δή* ne quis *σέ* intelligat, aut cum Hirschigio *τὸν* ante *φάσκοντα* inserat, latet in infini-

ἀνὴρ ἀγαθὸς καὶ ἀνδρεῖος ἕλοιτο, ταῦτα αἱρεῖσθαι, φάσκοντά γε δὴ ἀρετῆς διὰ παντὸς τοῦ βίου ἐπιμε-
E *λεῖσθαι. ὡς ἔγωγε καὶ ὑπὲρ σοῦ καὶ ὑπὲρ ἡμῶν τῶν σῶν ἐπιτηδείων αἰσχύνομαι, μὴ δόξῃ ἅπαν τὸ πρᾶγμα τὸ περὶ σὲ ἀνανδρίᾳ τινὶ τῇ ἡμετέρᾳ πεπρᾶχθαι, καὶ*

E. *ὡς εἰςῆλθες*] Bodl. Ven. b. Flor. d. f. *εἰςῆλθεν*: in Bodl. tamen *εἰςῆλθες* superscriptum. Tertiam personam vix admittit quod sequitur *ἐξὸν μὴ εἰςελθεῖν*. Dein *δήπου τουτί* cum Bodl. et Ven. b. pauci alii. Sed *δή* venuste dictum cum ironia est; et *που* ortum

tivo, cui participium adiunctum est, personae indefinitae *τινά* significatio, de qua re monui ad p. 43 B.

ὑπὲρ σοῦ — αἰσχύνομαι] Theaet. p 490. E *αἰσχυνοίμην γὰρ ἂν ὑπὲρ ἡμῶν*. Symp. p. 183. A. Legg. VII. p. 819. D. v. ad Apol. Socr. p. 23. E.

E. *καὶ ἡ εἴςοδος τῆς δίκης εἰς τὸ δικαστήριον*] Iniuria Forsterus aliique verba *τῆς δίκης*, quae non conversa vidissent a Ficino et in Par. S. et Huet. omissa, in glossematis suspicionem vocarunt. Quum enim *ἡ δίκη* saepissime dicatur *εἰςιέναι* vel *εἰςέρχεσθαι*, de qua re vide praeter Casaub. n. Theophrast. p. 157. etiam Buttm. Indic. ad Demosthen. orat. Midian. s.h.v., quidni recte etiam habeat *ἡ εἴςοδος τῆς δίκης*? Et video Fischerum, Schleiermacherum, Buttmannum eandem rationem vulgatae lectionis defendendae iniisse. Verba *εἰς τὸ δικαστήριον* autem, quae Schleiermacherus delenda censuit, ne quem forte posthac offendant, etiam ubi caussa ipsa dicitur *εἰςιέναι* vel *εἰςέρχεσθαι*, huiusmodi additamentum non inusitatum est. Demosthen. adv. Phormion. T. II. p 912. 27: *μελλούσης τῆς δίκης εἰςιέναι εἰς τὸ δικαστήριον*. Intelligitur vero *ἡ εἴςοδος τῆς δίκης*, quum admittuntur actor et reus ad caussam apud iudicem agendam. v. Schoemann. et Meier. De lit. Att. p 705 sqq. Itaque verba *ὡς εἰςῆλθες, ἐξὸν μὴ εἰςελθεῖν*, addita sunt interpretationis caussa, quandoquidem etiam ipse reus dictus est *εἰςιέναι* et *εἰςέρχεσθαι*, ut ostendit Wolf ad Leptin. p. 339. Quamquam dubitari poterit, num scribendum sit *ὡς εἰςῆλθεν*, quod Wolfio placuisse video, praesertim quum id viri docti in libris non malae notae repererint. De qua re etiamsi nunc nihil decernam, tamen istud *ἐξόν* videtur tutari lectionem *εἰςῆλθες*. Praeterea viri docti dubitaverunt, quorsum ista: *ἐξὸν μὴ εἰςελθεῖν*, referenda et quomodo explicanda sint. Quorum alii suspicati sunt respici ad illam legem, quam Lysias p. 354. ed. Reisk. commemorat, et ex qua licebat *δεδιότι δίκης ἕνεκα δρασκάζειν*, h. e. caussae suae diffidenti fuga se subtrahere: alii ad Anytum haec referri maluerunt, qui, teste Libanio T. I. p. 644., postquam accusationem instituisset, pactis quibusdam conditionibus in gratiam cum Socrate redire voluerit. Utut est, Libanii certe narrationem fide indignam iudicamus, quum in caussis publicis accusatori, re ad magistratus iam delata, cum adversario de lite componenda agere non amplius licuisse exploratum habeamus. v. Meier. et Schoemann. l. c. p. 702. et qui rem doctissime exposuit, Hudtwalcker.

ἡ εἴσοδος τῆς δίκης εἰς τὸ δικαστήριον, ὡς εἰσῆλθες,
ἐξὸν μὴ εἰσελθεῖν, καὶ αὐτὸς ὁ ἀγὼν τῆς δίκης ὡς
ἐγένετο, καὶ τὸ τελευταῖον δὴ τουτί, ὥσπερ κατάγε-
λως τῆς πράξεως, κακίᾳ τινὶ καὶ ἀνανδρίᾳ τῇ ἡμε-
τέρᾳ διαπεφευγέναι ἡμᾶς δοκεῖν, οἵτινές σε οὐχὶ ἐσώ- 46

errore ex proxima syllaba.

P. 46. οὐχὶ ἐσώσαμεν] Sic Bodl. Ven. b. Tub. Vind. 1. 4. 6. 7. Flor. f. h. Par. D. pro vulg. οὐ διεσώσαμεν. Ceteri fere omnes habent οὐκ ἐσώσαμεν.

de Diaetetis Atheniens. p. 159 sqq.

αὐτὸς ὁ ἀγὼν τῆς δίκης] Referenda sunt haec verba ad contentionem coram iudicibus, hoc est ad orationes in iudicio habitas, imprimusque ad Socratis defensionem.

ὥσπερ κατάγελως τῆς πράξεως] „Hoc totum velut ad fabulam aliquam relatum accipiendum est, comoediam videlicet aut tragoediam, quae tres partes habet, πρότασιν, ἐπίτασιν, καταστροφήν: ita ut sit ingressus ad iudicium πρότασις, caussae vero actio ἐπίτασις, et postremo quod non servatus sit Socrates catastropha, quae hic a Platone κατάγελως dicitur.“ Cornar. Nimirum quia hic exitus iudicii Critonis sententia ridiculus videri debebat, propterea κατάγελως vocatur tanquam ridicula quaedam fabulae conversio vel catastrophe.

διαπεφευγέναι ἡμᾶς δοκεῖν] Verba: τὸ τελευταῖον δὴ τουτί, cohaerent cum illis, ἅπαν τὸ πρᾶγμα πεπρᾶχθαι, pariter atque priora illa: καὶ ἡ εἴσοδος τῆς δίκης et καὶ αὐτὸς ὁ ἀγὼν τῆς δίκης. Etenim tria commemorantur a Critone, quae Socratis amicis opprobrio fore videantur: caussae initium, eiusdem defensio, denique iudicii exitus et τὸ κακίᾳ τ. κ. ἀ. τ. ἡμ. διαπεφευγέναι δοκεῖν. Nam infinitivus διαπεφευγέναι δοκεῖν per epexegesin additus est verbis τὸ τελευταῖον δὴ τουτί, usu loquendi frequentissimo. Gorg. p. 469. C. ἀλλ' ἔγωγε τοῦτο λέγω, ὅπερ ἄρτι, ἐξεῖναι ἐν τῇ πόλει, ὃ ἂν δοκῇ αὐτῷ, ποιεῖν τοῦτο, ubi Heindorfius τὸ ἐξεῖναι legendum censet. Phaedo. p. 78. C. ἆρ' οὖν τῷ μὲν συντεθέντι τε καὶ συνθέτῳ ὄντι φύσει προσήκει τοῦτο πάσχειν, διαιρεθῆναι ταύτῃ, ᾗπερ συνετέθη; cf. ad Apol. Socr. p. 18. A. Ponitur autem διαπεφευγέναι absolute, ut intelligi possit τὸν κίνδυνον: quem verbi usum non adeo rarum esse docebunt lexica Thucydidea et Xenophontea. Denique infinitivus δοκεῖν, quum antea dictum sit μὴ δόξῃ ἅπαν τὸ πρᾶγμα — πεπρᾶχθαι, additus alicui videatur per negligentiam quandam atque abundantiam, qualem supra cap. 3. animadvertimus in verbis: καίτοι τίς ἂν αἰσχίων εἴη ταύτης δόξα ἢ δοκεῖν χρήματα περὶ πλείονος ποιεῖσθαι ἢ φίλους; Verum tamen re accuratius considerata hoc loco illum vix recte abesse posse patebit. Nam si diceret Crito: διαπεφευγέναι ἡμᾶς, concedere videretur verum illud esse opprobrium, quod sibi ceterisque Socratis amicis obiectum iri ait, praesertim quum antea commemoraverit ea, quae re vera facta erant. Nam et Socrates in iudicio comparuerat et instituta erat coram iudicibus contentio, quae ὁ ἀγὼν τῆς δίκης vocatur. Quae quum ita sint, neque iis,

σαμεν, οὐδὲ σὺ σαυτόν, οἷόν τε ὂν καὶ δυνατόν, εἴ τι καὶ σμικρὸν ἡμῶν ὄφελος ἦν. ταῦτα οὖν, ὦ Σώκρατες, ὅρα, μὴ ἅμα τῷ κακῷ καὶ αἰσχρὰ ᾖ σοί τε καὶ ἡμῖν. ἀλλὰ βουλεύου, μᾶλλον δὲ οὐδὲ βουλεύεσθαι ἔτι ὥρα, ἀλλὰ βεβουλεῦσθαι. μία δὲ βουλή· τῆς γὰρ ἐπιούσης νυκτὸς πάντα ταῦτα δεῖ πεπρᾶχθαι. εἰ δέ τι περιμενοῦμεν, ἀδύνατον καὶ οὐκέτι οἷόν τε. ἀλλὰ παντὶ τρόπῳ, ὦ Σώκρατες, πείθου μοι καὶ μηδαμῶς ἄλλως ποίει.

Cap. VI. ΣΩ. Ὦ φίλε Κρίτων, ἡ προθυμία σου πολλοῦ ἀξία, εἰ μετά τινος ὀρθότητος εἴη· εἰ δὲ μή,

πάντα ταῦτα δεῖ πεπρ.] ταῦτα πάντα Bekk. ex Ven. II. Huet. D.S.

εἰς δέ τι περιμεν.] τι accessit e Ven. b. Vat. Tub. Vind.

qui locum tentarunt coniecturis, neque illis, qui anacoluthiam in his reperisse sibi visi sunt, ullo pacto adstipulandum censemus.

P. 46. οὐδὲ σὺ σαυτόν] Haec verba prima certe specie sententiam pervertere videntur. Etenim loquitur Crito nunc non de Socrate salutis suae parum studioso, sed de amicorum eius incuria atque ignavia, qui magistro deserto suae ipsorum tantum saluti consuluisse videantur. Habent tamen illa excusationem ac defensionem ex eo paratam, quod Crito iudicio illi de Socratis familiaribus interponit lenem ipsius magistri reprehensionem, profectam illam a generosa quadam animi indignatione, qua moleste ferebat, quod Socrates accipere nollet quae ab amicis ad servandam ipsius salutem essent parata. Latine haec explanare licebit hoc modo: qui te non conservaverimus, quemadmodum nec tu te ipsum, quum tamen fieri illud potuisset.

εἴ τι καὶ — ἡμῶν ὄφελος ἦν] Explanavimus haec ad Apolog. Socrat. p. 28. B. cf. Hemsterhus. ad Luciani Tim. c. 55. Mox ἅμα τῷ κακῷ dictum est ut alibi πρὸς τῷ κακῷ et similia, de quo loquendi genere v. ad Reip. X. p. 610. E.

μᾶλλον δέ οὐδὲ βουλ.] Μᾶλλον δέ est vel potius, imo vero. Proxima Germanice ita reddas: es ist nicht einmal mehr Zeit zu berathen, sondern berathen zu sein. Charmid. p. 176. C. οὗτοι, ἦν δ' ἐγώ, τί βουλεύεσθον ποιεῖν; Οὐδέν, ἔφη ὁ Χαρμίδης, ἀλλὰ βεβουλεύμεθα.

Cap. VI. B. ἡ προθυμία σου — ὀρθότητος εἴη] h. e. studium tuum mei servandi magni faciendum est et laudandum, si cum recta ratione coniunctum sit. Ad ἀξία intelligendum ἐστί, frequenti omissione, de qua vid. Schaefer. ad Lambert. Bos. p. 605. Matth. §. 304. De optativo εἴη praecedente indicativo v. Matth. §. 524. 8. et Apolog. p. 19. E.

οἷος τῶν ἐμῶν —] h. e. ὥστε — πείθεσθαι, v. Matth. §. 479. 2. 3. Ad τοιοῦτος intelli-

ὅσῳ μείζων, τοσούτῳ χαλεπωτέρα. σκοπεῖσθαι οὖν χρὴ ἡμᾶς, εἴτε ταῦτα πρακτέον εἴτε μή· ὡς ἐγὼ οὐ μόνον νῦν, ἀλλὰ καὶ ἀεὶ τοιοῦτος, οἷος τῶν ἐμῶν μηδενὶ ἄλλῳ πείθεσθαι ἢ τῷ λόγῳ, ὃς ἄν μοι λογιζομένῳ βέλτιστος φαίνηται. τοὺς δὲ λόγους, οὓς ἐν τῷ ἔμπροσθεν ἔλεγον, οὐ δύναμαι νῦν ἐκβαλεῖν, ἐπειδή C
μοι ἥδε ἡ τύχη γέγονεν, ἀλλὰ σχεδόν τι ὅμοιοι φαίνονταί μοι, καὶ τοὺς αὐτοὺς πρεσβεύω καὶ τιμῶ, οὕσπερ καὶ πρότερον· ὧν ἐὰν μὴ βελτίω ἔχωμεν λέγειν ἐν τῷ παρόντι, εὖ ἴσθι ὅτι οὐ μή σοι ξυγχωρήσω, οὐδ' ἂν πλείω τῶν νῦν παρόντων ἡ τῶν πολλῶν

2. 3. 4. 6 7. Flor. d. f. h. Huet. In Bodl. est *εἰ δ' ἔτι π.*, quod Hirschig. edidit. Sed hoc dicit: si qua cunctabimur.

B. *τοὺς δὲ λόγους*] Sic Bodl. Ven. b. Vind. 7. Tub. Huet. Flor. 1. h. pro vulg. *δή*.

gendum est *εἰμί*, de qua ellipsi paullo rariore v. ad Gorg. p. 487. D. et intpp. ad Gregor. Corinth. p. 152 sq. — *τὰ ἐμά*, quae ad me pertinent.

οὐ δύναμαι νῦν ἐκβαλεῖν] h. e. reiicere, repudiare. Nam opponuntur verba *τιμᾶν* et *πρεσβεύειν*. Ἐκβάλλειν proprie est foras proiicere, abiicere, diciturque de rebus vilibus aut inutilibus, quas nihili facimus: hinc saepenumero est spernere, contemnere.

πρεσβεύω καὶ τιμῶ] Pollux Onom. II. 12: *πρεσβεύειν, τὸ τιμᾶν παρὰ Πλάτωνι*, ubi vid. intpp. Sympos. p. 186. B: *ἵνα καὶ πρεσβεύωμεν τὴν τέχνην*. Ibid. p. 187. C: *ἐὰν μή — μηδὲ τιμᾷ τε αὐτὸν καὶ πρεσβεύῃ*. Aeschyl. Choeph. v. 480. Eumenid. v. 1. Eurip. Hippolyt. v. 5. Alcest. v. 282. Alia exempla ex Herodoto, Thucydide, Sophocle, Euripide, aliis, petita collegerunt interpp. ad Thom. M. p. 737. — *ὅμοιοι*, h. e. pares, iidem atque antea. De *ὅμοιον* sic usurpato v. ad Tim. p. 42. C. 67. B. et conf. mox p. 46. D.

C. *ὅτι οὐ μή σοι ξυγχωρήσω*] h. e. me haud sane tibi obtemperaturum. De particulis *οὐ μή* earumque usu v. ad cap. III. in.

οὐδ' ἂν πλείω τῶν νῦν παρόντων —] Ordo verborum Buttmanno iudice hic est: *οὐδ' ἂν ἡ τῶν πολλῶν δύναμις μορμολύττηται ἡμᾶς ὥσπερ παῖδας, ἐπιπέμπουσα πλείω, δεσμοὺς κτλ.* Non credo. Nam *πλείω* connectendum est cum *μορμολύττηται*, ita ut accusativo absoluto positum accipiatur loco adverbii: quam rationem suadet ipsa verborum collocatio. Sic infra p. 53. A: *ἐλάττω ἀπεδήμησας*. Legg. X. p. 904. C. et D: *ἐλάττω πλημμελεῖν*. Alia dedimus ad Remp. III. p. 396. C. *Μορμολύττεσθαι* est gestu quodam et pronuntianda voce *Μορμώ* pueros terrere, ut bene explanat Gesnerus ad Claudian. Carm. XXXI. v. 111. probante Ruhnkenio ad Tim. p. 181 sq. Valcken. ad Theocr. Thesmoph. v. 40. Deinde est terrere aliquem, pavefacere obiectis terriculis. Denique significat omnino terrere, terrorem incutere, sed eum

δύναμις ὥςπερ παῖδας ἡμᾶς μορμολύττηται, δεσμοὺς καὶ θανάτους ἐπιπέμπουσα καὶ χρημάτων ἀφαιρέσεις. Πῶς οὖν ἂν μετριώτατα σκοποίμεθα αὐτά; Εἰ πρῶτον μὲν τοῦτον τὸν λόγον ἀναλάβοιμεν, ὃν σὺ λέγεις περὶ τῶν δοξῶν, πότερον καλῶς ἐλέγετο ἑκάστοτε ἢ οὔ, ὅτι ταῖς μὲν δεῖ τῶν δοξῶν προςέχειν τὸν νοῦν,
D ταῖς δὲ οὔ· ἢ πρὶν μὲν ἐμὲ δεῖν ἀποθνήσκειν καλῶς ἐλέγετο, νῦν δὲ κατάδηλος ἄρα ἐγένετο, ὅτι ἄλλως ἕνεκα λόγου ἐλέγετο, ἦν δὲ παιδιὰ καὶ φλυαρία ὡς ἀληθῶς; ἐπιθυμῶ δ' ἔγωγε ἐπισκέψασθαι, ὦ Κρίτων, κοινῇ μετὰ σοῦ, εἴ τί μοι ἀλλοιότερος φανεῖται,

C. *λέγεις περὶ τῶν δοξῶν*] Euseb. *τὸν περὶ τῶν δοξῶν.*
D. *ἐπειδὴ ὧδε ἔχω*] V. *ἐπειδή γε ὧδε ἔχω,* invitis codd.
P. 47. *τὰς δόξας τῶν ἀνθρ.*] Vind. 1. 6. Vat. Flor. d. cum

fere vanum et inanem. Activum *μορμολύττειν* nusquam nisi apud grammaticos reperitur: Attici semper *μορμολύττεσθαι* dicunt. *Ἐπιπέμπειν,* ut Lat. immittere, de iis dici solere, quae hominibus subito et magna cum vi intentantur atque immittuntur, docuit Hemsterhus. ad Lucian. T. I. p. 208.

καὶ θανάτους — καὶ ἀφαιρέσεις] Attendas numerum pluralem non sine vi positum. Solent enim eiusmodi nomina, quando de truculentia rerum, quas designant, vel etiam de earum frequentia et multitudine cogitatur, in numero plurali poni. cf. Seidlerum ad Eurip. Electr. v. 479. Achilles Tat. VIII. 8. *καὶ θανάτοις καὶ δεσμοῖς παραδοθέντας.* Plat. Lachet. p. 191. D. *ὅσοι πρὸς πενίας ἀνδρεῖοί εἰσι.* Legg. VIII. p. 847. A. *δεσμοῖσι καὶ χρημάτων ζημίαις καὶ ἐκβολαῖς κτλ.* Sic mortes ap. Cicer. Tusc. III. 4. de Fin. I. 8. neces Catil. I. 7. al. Porro *ὥςπερ παῖδας ἡμᾶς* i. q. *ἡμᾶς ὥςπερ παῖδας,* ordine prope legitimo. De Rep. VIII. p. 545. E: *ὡς πρὸς παῖδας ἡμᾶς παιζούσας,* i. e. *πρὸς ἡμᾶς ὡς πρὸς παῖδας π.* Tim. p. 27. B: *ὡς εἰς δικαστὰς ἡμᾶς.* Ibid. p. 79. A. Protag. p. 337. E. Euthyphr. p. 2. C. Legg. X. p. 905. B. Alia dabunt Dorvill. ad Chariton. p. 283. 519. Schaefer. Praef. ad Julian. p. XX. et ad Dionys. De Comp. Verb. p. 328.

Πῶς οὖν ἂν μετριώτατα σκοποίμεθα] *Μετρίως σκοπεῖσθαι* est quaerere ita ut par est, ut rei convenit, ut res postulat, h. e. bene, recte. Sic *μετρίως λέγειν* et alia dicuntur, ut Theaet. p. 180. C. De Rep. IV. p. 421. C. VI. p. 484. B. al. conf. ad Apol. p. 39. B. Ceterum haec verba vulgo Critoni tribuuntur, in quem talis quaestio vix convenit. Solent autem apud Platonem colloquentes animandae orationis gratia se ipsi interrogare sibique statim respondere, ut Gorg. p. 457. E. Protagor. p. 343. B. Plura dabit Heusdius Specim. crit. p. 87.

τὸν λόγον ἀναλάβοιμεν —] *Ἀναλαμβάνειν* est denuo tractare, resumere disputationem. vid. Wyttenbach. ad Plutarch. de S. N. V. p. 72. et mea ad Philebum p. 33. C. 34.

ἐπειδὴ ὧδε ἔχω, ἢ ὁ αὐτός, καὶ ἐάσομεν χαίρειν, ἢ πεισόμεθα αὐτῷ. ἐλέγετο δέ πως, ὡς ἐγῷμαι, ἑκάστοτε ὧδε ὑπὸ τῶν οἰομένων τι λέγειν, ὥςπερ νῦν δὴ ἐγὼ ἔλεγον, ὅτι τῶν δοξῶν, ἃς οἱ ἄνθρωποι δοξάζουσι, δέοι τὰς μὲν περὶ πολλοῦ ποιεῖσθαι, τὰς δὲ μή. τοῦ- E
το πρὸς θεῶν, ὦ Κρίτων, οὐ δοκεῖ καλῶς σοι λέγεσθαι; σὺ γάρ, ὅσα γε τἀνθρώπεια, ἐκτὸς εἶ τοῦ μέλλειν ἀποθνήσκειν αὔριον, καὶ οὐκ ἄν σε παρα- 47
κρούοι ἡ παροῦσα ξυμφορά. σκόπει δή· οὐχ ἱκανῶς δοκεῖ σοι λέγεσθαι, ὅτι οὐ πάσας χρὴ τὰς δόξας τῶν ἀνθρώπων τιμᾶν, ἀλλὰ τὰς μέν, τὰς δ' οὔ;

Euseb. *τὰς δόξας τὰς τῶν ἀνθρ.* quo non opus. Dein haec, *οὐδὲ πάντων — τῶν δ' οὔ*, desunt in Bodl. Ven. Flor. h. Huet. Par. DS., habet tamen Bodl. in marg.

D.E. Minus accurate Fischerus interpretatur quaerere, cognoscere, videre. Respicitur enim ad ea, quae Socrates superiore tempore de eadem re disputaverat: quam quidem disputationem nunc ait esse resumendam atque denuo tractandam. Nam verba: *πότερον καλῶς ἐλέγετο ἑκάστοτε ἢ οὔ*, sic intelligenda sunt: utrum, quotiescunque superiore tempore de hac re disputabamus, recte a nobis dictum sit, necne, alias hominum opiniones respiciendas esse, alias non.

ὃν σὺ λέγεις] h. e. quem tu commemoras, videlicet cap. III. et V.

D. *νῦν δὲ κατάδηλος ἄρα ἐγένετο*] De hac loquendi forma vid. Matth. §. 296. Buttmann. §. 135. 5. Rost. §. 122. 8. b. Usum particularum *δὲ ἄρα* attigimus ad Apologiam Socratis c. XXIII. in.

ἄλλως ἕνεκα λόγου] Dicta sunt haec *ἐκ παραλλήλου*. Nam *ἄλλως* i. e. temere, sine ratione, explicatur formula *ἕνεκα λόγου*, dicis caussa, de qua v. Heindorf. ad Theaet. p. 191.

C. — *ἐπειδὴ ὧδε ἔχω*, postquam veni in periculum vitae. Formula *τι λέγειν*, opponitur verbo *φλυαρεῖν* et *ληρεῖν*, ac significat: dicere quod non sit vanum aut inane, ut Lat. aliquid dicere.

E. *ὅσα γε τἀνθρώπεια*] pro rerum humanarum ratione, i. e. quantum quidem ex iis, quae hominibus solent contingere, coniicere licet. — *Παρακρούειν* Hesychius interpretatur *ἐξαπατᾶν, πλανᾶν*. Quae significatio fluxit e luctae artificio *τοῦ παρακρούειν ἢ ποδὶ ἢ χειρί*. v. Etym. Magn. s. v. et Buttmann. ad Phaedr. p. 383. ed. Heind. sec. Sensus igitur hic est: Te enim praesens calamitas non ita conturbaverit, ut a recta iudicandi ratione abduci te patiaris.

P. 47. *οὐχ ἱκανῶς δοκεῖ*] Correxit Hirschig. *οὐχὶ καλῶς*, quemadmodum antea dicitur: *τοῦτο — οὐ δοκεῖ σοι καλῶς λέγεσθαι*, et mox: *ταῦτ' οὐχὶ καλῶς λέγεται*. Sed recte libri. Hoc enim dicit: nonne tibi videtur sic dici, ut facile tibi de huius sententiae veri-

οὐδὲ πάντων, ἀλλὰ τῶν μέν, τῶν δ' οὔ: τί φῄς; ταῦτα οὐχὶ καλῶς λέγεται; ΚΡ. Καλῶς. ΣΩ. Οὐκοῦν τὰς μὲν χρηστὰς τιμᾶν, τὰς δὲ πονηρὰς μή; ΚΡ. Ναί. ΣΩ. Χρησταὶ δὲ οὐχ αἱ τῶν φρονίμων, πονηραὶ δὲ αἱ τῶν ἀφρόνων; ΚΡ. Πῶς δ' οὔ;

Cap. VII. ΣΩ. Φέρε δή, πῶς αὖ τὰ τοιαῦτα
B ἐλέγετο; γυμναζόμενος ἀνὴρ καὶ τοῦτο πράττων πότερον παντὸς ἀνδρὸς ἐπαίνῳ καὶ ψόγῳ καὶ δόξῃ τὸν νοῦν προσέχει, ἢ ἑνὸς μόνου ἐκείνου, ὃς ἂν τυγχάνῃ ἰατρὸς ἢ παιδοτρίβης ὤν; ΚΡ. Ἑνὸς μόνου. ΣΩ. Οὐκοῦν φοβεῖσθαι χρὴ τοὺς ψόγους καὶ ἀσπάζεσθαι

Cap. VII. B. *καί δόξῃ*] Hoc om. codd. Vind. 2. Par. BCEH. probante Hirschig. sed v. explic.

ὃς ἂν τυγχάνῃ] Sic Bodl. Vat. Ven. a. b. Aug. Huet. septem Vindobb., Flor. b. d. f. h. i. Zitt. pro vulg. *τυγχάνοι*. Tub. et pauci alii *τυγχάνει*,quod Fischero olim probatum hodie ne tirunculus quidem amplectetur.

καὶ ἐδεστέον γε] *γε* om. Huet.

C. *τιμήσας δὲ τοὺς τῶν πολλῶν*] Bodl. Vat. Ven. b. Vind. 1. 4. 6. Tub. Flor. d. f. h. Huet. *τοὺς τῶν πολλῶν λόγους*

tate persuadeas tibique plane satisfiat.conf. p 145. E. Mox p. 48. E: *ἐάν σοι ἱκανῶς λέγηται;* Notetur autem istud *τιμᾶν,* quod saepe significat colere, respicere, magni aestimare, ita ut oppositum sit verbo *ἀτιμάζειν,* de quo vide ad Apolog. Socrat. cap. III. Eurip. Iphig. in Taur. v. 54: *κἀγὼ τέχνην τήνδ', ἣν ἔχω ξενοκτόνον, τιμῶσ', ὕδραινον αὐτὸν ὡς θανούμενον κλάουσα.* Plat. Gorg. p. 462. D: *βούλει οὖν, ἐπειδὴ τιμᾷς τὸ χαρίζεσθαι, σμικρόν τί μοι χαρίζεσθαι*; ubi v. Heindorf. Sic mox cap. VII. B.

Cap. VII. B. *καὶ τοῦτο πράττων*] et hoc agens unice vel data opera. Similiter Xenoph. Hellen. IV. 8, 22: *ἀεί, πρὸς ᾧ εἴη ἔργῳ, τοῦτο ἔπραττεν,* quem locum comparavit Buttmannus. Alia ipse congessi ad Menex. p. 244. C: *σφέτερον δὲ ἤδη ἔργον εἶναι καταδουλοῦσθαι, ταῦτ' ἔπραττον.* Demosthen. *περὶ συνταξ.* p. 171. 28: *οἱ πολιτευόμενοι, καὶ περὶ ταῦτ' ὄντες.* Cicer. De Orat. I. 32: quae sua sponte homines facerent, ea quosdam observasse atque id egisse: sc. ut ea observarent. Quae proxime praecedunt: *πῶς αὖ τὰ τοιαῦτα ἐλέγετο*; ea hoc modo intelligenda sunt: rectene an secusne dicebantur? Refertur autem etiam hoc loco tempus imperfectum ad sermones de eadem re superiore vitae tempore institutos.

καὶ δόξῃ] denique (omnino) opinioni, quod est generalius; v. ad Gorg. p. 490. C. Phaedon. 66. C.

ὃς ἂν τυγχάνῃ ἰατρὸς ἢ παιδοτρίβης ὤν;] Hoc dicit: an solam illius sententiam audiet et respiciet, qui sit magister exercitiorum ac vivendi praescribat rationem. Certum est scribendum fuisse *τυγχάνῃ*. Fallitur enim

τοὺς ἐπαίνους τοὺς τοῦ ἑνὸς ἐκείνου, ἀλλὰ μὴ τοὺς τῶν πολλῶν. *ΚΡ.* Δῆλα δή. ΣΩ. Ταύτῃ ἄρα αὐτῷ πρακτέον καὶ γυμναστέον καὶ ἐδεστέον γε καὶ ποτέον, ᾗ ἂν τῷ ἑνὶ δοκῇ τῷ ἐπιστάτῃ καὶ ἐπαΐοντι μᾶλλον ἢ ᾗ ξύμπασι τοῖς ἄλλοις. *ΚΡ.* Ἔστι ταῦτα. ΣΩ. Εἶεν. ἀπειθήσας δὲ τῷ ἑνὶ καὶ ἀτιμάσας αὐτοῦ τὴν C δόξαν καὶ τοὺς ἐπαίνους, τιμήσας δὲ τοὺς τῶν πολλῶν καὶ μηδὲν ἐπαϊόντων ἆρα οὐδὲν κακὸν πείσεται; ΚΣ. Πῶς γὰρ οὔ; ΣΩ. Τί δ' ἔστι τὸ κακὸν τοῦτο; καὶ ποῖ τείνει, καὶ εἰς τί τῶν τοῦ ἀπειθοῦντος; *ΚΡ.* Δῆλον, ὅτι εἰς τὸ σῶμα· τοῦτο γὰρ διόλλυσιν. ΣΩ.

καὶ τ. λ. quod redolet glossema. Dederunt tamen Turicenses, uncis inclusit **Hermann**.

τὸ κακὸν τοῦτο;] *τὸ* accessit e Bodl. Ven. b. Vat. Tub. Vind. 1. 4 6. 7. Flor. d. f. h. Huet. Par. DS.

Δῆλον, ὅτι εἰς τὸ σ.] Vat. Ven. b. Vind. 1. 4. 6. 7. Flor. d. f. h. Huet. Par. DS. locum sic scriptum exhibent: — *ἀπειθοῦντος; ἢ δῆλον ὅτι — διολλ* **Crit.** *Καλῶς λέγεις.* **Socr.** *Οὐκοῦν καὶ κτλ.* Mox Vat. Ven. b. Vind. 1. 4. 6. 7. Flor. d. h. Huet. Par. DS. *διολλύει,* quam formam **Porsonus** ad Med. p. 455. tragicis,

Fischerus, qui vulgatam lectionem *ὃς ἂν τυγχάνει*, quae plane soloeca est, defendere studuit; falluntur etiam qui optativum *τυγχάνοι* susceperunt, qui sententiam hanc efficeret: an illius audiet sententiam quicunque sit magister exercitiorum et medicus. Creberrime vero in re gymnastica *ὁ ἰατρός*, et *ὁ παιδοτρίβης* consociantur, ut Gorg. p. 452. A. 456. E. 504. A. Protag. p. 313. D. 326. B. C. al. Etenim intelligitur *ἰατρός*, qui praescribebat futuris athletis omnibusque iis, qui corporis exercitationibus utebantur (*τοῖς γυμναζομένοις*), rationem victus, ut intelligitur e **Xenoph.** Mem. II. 1, 25 et aliis locis. Eo referenda sunt verba *ἐδεστέον γε καὶ ποτέον.* — *παιδοτρίβης* autem est **magister palaestrae**, qui docebat adolescentes artem luctandi aliaque similia ideoque nosse debebat, quid cuique pro corporis sui valetudine atque robore virium agendum et exercendum esset. Eo referenda videntur verba *τί πρακτέον καὶ γυμναστέον.* Rem uberius illustrarunt **Perizon.** ad Aelian. V. H. II. 6. **Fabricius** ad Sext. Empir. p. 535. intpp. ad Aristoph. Nubb. v. 969. Ceterum vocula *γέ* in plurium rerum enumeratione extollit notionem vocabuli, cui additur, ut hoc dicatur: **adeoque edendum et potandum**; v. ad Apol. Socr. p. 34. D.

ἀτιμάσας αὐτοῦ τὴν δόξαν] Exspectabas *αὐτοῦ τοὺς ψόγους καὶ τοὺς ἐπαίνους,* quod **Hirschig.** audacter de coniectura edidit. Sed leniter auctor *τὴν δόξαν* propter insequens *τιμήσας* dixit. Nisi forte legendum est: *αὐτοῦ τὴν δόξαν καὶ τοὺς ψόγους καὶ τοὺς ἐπαίνους*, quod melius convenit superioribus. Verbum *ἀτιμάζειν* est pro levi du-

Καλῶς λέγεις. οὐκοῦν καὶ τἆλλα, ὦ Κρίτων, οὕτως, ἵνα μὴ πάντα διίωμεν. καὶ δὴ καὶ περὶ τῶν δικαίων καὶ ἀδίκων καὶ αἰσχρῶν καὶ καλῶν καὶ ἀγαθῶν καὶ κακῶν, περὶ ὧν νῦν ἡ βουλὴ ἡμῖν ἐστιν, πότερον
D *τῇ τῶν πολλῶν δόξῃ δεῖ ἡμᾶς ἕπεσθαι καὶ φοβεῖσθαι ταύτην, ἢ τῇ τοῦ ἑνός, εἴ τίς ἐστιν ἐπαΐων, ὃν δεῖ καὶ αἰσχύνεσθαι καὶ φοβεῖσθαι μᾶλλον ἢ ξύμπαντας τοὺς ἄλλους; ᾧ εἰ μὴ ἀκολουθήσομεν, διαφθεροῦμεν ἐκεῖνο καὶ λωβησόμεθα, ὃ τῷ μὲν δικαίῳ βέλτιον ἐγί-*

et Bastius Epist. crit. p 136. omnibus omnino Atticis abiudicavit; sed vid. Buttmann. Gr. T. I. p. 525. et Schneid. ad Rempubl. T II. p. 250. quibus adstipulantes Turr. *διολλύαι* ediderunt. Sed vulgatam tuentur reliqui codd. cum Bodlei.

καὶ αἰσχρῶν καὶ καλῶν] Ordinem verborum chiasmo excusabilem Hirschig. invitis libris mss. sic mutavit: *καὶ καλῶν καὶ αἰσχρῶν.*

D. *καὶ φοβεῖσθαι ταύτην*] Sic Vat. Vind. 1. 4. 6. Flor. a. c. d f. Par. BC. Huet. pro vulg. *αὐτήν.*

cere, nihili aestimare, ut Soph. Oed. Col. 1378: *ἵνα — μὴ 'ξατιμάζητον, εἰ τυφλοῦ πατρὸς τοιώδ' ἔφυτον*, ut non leve esse putetis, si coeci patris tales (tam impii) estis filii.

D. *ὃ τῷ μὲν δικαίῳ βέλτιον — ἀπώλλυτο*] In his verbis miramur Buttmannum adeo offendisse, ut rationem horum imperfectorum ullo modo reddi posse desperaret ideoque e Theodoreto, qui hunc locum exscripsit Curr. Affect. Graec. II. p. 27., legendum putaret *ἐγένετο—ἀπώλετο,* ita ut aoristus indicaret id, quod fieri soleret. At neque haec aoristi vis et significatio in hunc locum convenit, neque apud Theodoretum *ἀπώλετο* legitur, sed *ἀπόλλυται,* quod a Buttmanno violenter mutatum est; neque verum putamus, quod vir egregius ait, horum imperfectorum non posse reddi rationem idoneam. Quid enim? Cum antea tempore imperfecto usus sit Socrates, ubi ordiebatur huius rei disputationem, atque dixerit: *πῶς αὖ τὰ τοιαῦτα ἐλέγετο;* quidni hic quoque eodem tempore recte potuit uti, quo significaret se respicere ad ea, quae olim cum familiaribus suis eadem de re disputasset? Itaque equidem haec breviter dicta puto pro eo, quod vulgaris ratio exigebat: *ὃ τῷ μὲν δικαίῳ βέλτιον γίγνεσθαι, τῷ δὲ ἀδίκῳ ἀπόλλυσθαι ἐλέγετο ἑκάστοτε ὑφ' ἡμῶν περὶ τῶν τοιούτων διαλεγομένων.* Recte vero poni imperfectum, ubi superiora respiciuntur, docebunt quae leguntur Phaed. p. 68. B. 72. A. 79. C—E. De Rep. VI. p. 490. A. Gorg. p. 516. D. Cratyl. p. 387. C. Phaedr. p. 230. A. Hipp. Mai. p. 294. D.

Cap. VIII. *πειθόμενοι μὴ τῇ τῶν ἐπαϊόντων δόξῃ*] Longam disputationem Fischerus ad hunc locum instituit de eo, quod optimi scriptores soleant per synchysin vel hyperbaton quoddam verborum ordinem invertere: sed cur hoc loco ver-

γνετο, τῷ δὲ ἀδίκῳ ἀπώλλυτο. ἢ οὐδέν ἐστι τοῦτο; ΚΡ. Οἶμαι ἔγωγε, ὦ Σώκρατες.

Cap. VIII. ΣΩ. Φέρε δή, ἐὰν τὸ ὑπὸ τοῦ ὑγιεινοῦ μὲν βέλτιον γιγνόμενον, ὑπὸ τοῦ νοσώδους δὲ διαφθειρόμενον διολέσωμεν πειθόμενοι μὴ τῇ τῶν ἐπαϊόντων δόξῃ, ἆρα βιωτὸν ἡμῖν ἐστι, διεφθαρμένου E
αὐτοῦ; ἔστι δέ που τοῦτο τὸ σῶμα. ἢ οὐχί; ΚΡ. Ναί. ΣΩ. Ἆρ' οὖν βιωτὸν ἡμῖν ἐστι μετὰ μοχθηροῦ καὶ διεφθαρμένου σώματος; ΚΡ. Οὐδαμῶς. ΣΩ. Ἀλλὰ μετ' ἐκείνου ἄρα ἡμῖν βιωτὸν διεφθαρμένου, ᾧ τὸ

Cap. VIII. E. *τοῦτο το σῶμα*] Sic Bodl. Vat. Ven. b. septem Vindb. Tub. Flor. d. h. alii. Vulgo *τὸ* aberat, quam rationem tenuit Buttmann.

ἀλλὰ μετ' ἐκείνου ἄρα] Vett editt. post *ἄρα* inferciunt *ἐστίν*, quod codd. optimi atque plurimi omitti iusserunt.

ᾧ τὸ ἄδικον μὲν λ] Steph. coni. *ὅ*, quod legitur apud Euseb. et in codd. Vind. 3. 4. Flor. d. sed vide quae infra diximus in annot.

ba eo, quo leguntur, ordine collocata sint, id quidem non videtur perspexisse. Recte vero animadvertit Langius *μή* propterea verbis *τῇ τῶν ἐπαϊόντων δόξῃ* praemissum esse, quod sententia opposita, *ἀλλὰ τῇ τῶν οὐκ ἐπαϊόντων δόξῃ*, intelligenda relinquatur. Similis ratio est loci Xenoph. Memor. III. 9, 6: *τὸ δὲ ἀγνοεῖν ἑαυτὸν καὶ μὴ ἃ οἶδε δοξάζειν τε καὶ οἴεσθαι γιγνώσκειν, ἐγγυτάτω μανίας ἐλογίζετο εἶναι*, quanquam ibi recentiores editores invitis codicibus scripserunt *ἃ μὴ οἶδε*. Addo alios locos, huic omni ex parte simillimos: Xenoph. Symp. IV. 16: *μαίνονται δὲ καὶ οἱ μὴ τοὺς καλοὺς στρατηγοὺς αἱρούμενοι.* sc. *ἀλλὰ τοὺς αἰσχρούς.* Thucyd. I. 144: *πολεμεῖν δὲ μὴ πρὸς ὁμοίαν ἀντιπαρασκευὴν ἀδύνατοι* ,sc. *ἀλλὰ πρὸς μείζω.* Ibid. III. 57: *εἰ δὲ—γνώσεσθε μὴ τὰ εἰκότα.* sc. *ἀλλὰ τὰ ἄδικα.* Legg. XII. p. 943 A: *ἐὰν δέ τις ἐκλείπῃ τινὶ κάκῃ, μὴ στρατηγῶν ἀφέντων γραφὰς ἀστρατείας εἶναι πρὸς τοὺς πολεμικοὺς ἄρχοντας, ὅταν ἔλθωσιν ἀπὸ στρατοπέδου.* Legg. II. p. 671. D: *μὴ μετὰ ἀρχόντων ἀθ.* Ibid. IV. p. 723. D: *οὐχ ὡς προοιμιαζόμενος.* Phaedon. p. 77. E: *μᾶλλον δὲ μὴ ὡς ἡμῶν δεδιότων*, ubi praecedit *ὡς δεδιότων.* conf. Sintenis ad Plut. Them. p. 2. His omnibus tamen contemtis ac neglectis Hirschigius solita audacia Platoni obtrusit *τῇ τῶν μὴ ἐπαϊόντων δόξῃ*, quia scilicet omnia clament *μὴ* ad solum *ἐπαϊόντων* pertinere. — *ἆρα βιωτόν* h. e. num vita vitalis est, h. e. suavis et iucunda.

E. *Ἀλλὰ μετ' ἐκείνου ἄρα*] In his *ἀλλά—ἄρα* eodem modo dicitur, quo p. 46. D. *δέ — ἄρα.* Fit autem conclusio a minore ad maius, siquidem ostenditur vitam multo etiam miseriorem fore animo corrupto ac depravato, quum ea vel corpore corrupto non vitalis habeatur.

ᾧ τὸ ἄδικον μὲν λωβᾶται] Retinui codicum lectionem *ᾧ*, quam editores recentiores

ἄδικον μὲν λωβᾶται, τὸ δὲ δίκαιον ὀνίνησιν; ἢ φαυλότερον ἡγούμεθα εἶναι τοῦ σώματος ἐκεῖνο, ὅ τι
48 πότ᾽ ἐστι τῶν ἡμετέρων, περὶ ὃ ἥ τε ἀδικία καὶ ἡ δικαιοσύνη ἐστίν; ΚΡ. Οὐδαμῶς. ΣΩ. Ἀλλὰ τιμιώτερον; ΚΡ. Πολύ γε. Οὐκ ἄρα, ὦ βέλτιστε, πάνυ ἡμῖν οὕτω φροντιστέον, τί ἐροῦσιν οἱ πολλοὶ ἡμᾶς, ἀλλ᾽ ὅ τι ὁ ἐπαΐων περὶ τῶν δικαίων καὶ ἀδίκων, ὁ

P. 48. *τί ἐροῦσιν*] Bodl. Ven. b. Vind. 1. 4. Tub. Huet. Par. DS. *τί ἐροῦσιν.* Vulgo *ὅ τι ἐρ.* v. annot.

B. *Δῆλα δὴ καὶ ταῦτα· φαίη γὰρ ἄν —*] Steph. *δηλαδὴ καὶ ταῦτα φαίη γ᾽ ἄν τις.* Bodl. aliique liquido scriptum exhibent: *φαίη γὰρ ἄν.* unde quid verum sit, sponte apparet. vid. intpp.

αὐτός τε ὁ λόγος] Sic Coisl. Vat. Ven. b. Paris. DES. Huet. Angel. Tubing. Flor. a. b. c. h. i. et ex corr. Bodl. Vulgo *γε* legebatur, quod Hirschig. sese fatetur unice verum putare, praeter Bekkerum omnes cum Stephano mutarunt in *ὅ*, ut scriptum exstat apud Eusebium. Nam verbum *λωβᾶσθαι* etiam cum casu tertio construi testatur Phrynich. in Bekkeri Anecdotis T. I. p. 50. qui scribit: *Λωβᾶσθαι τόνδε καὶ τῷδε, αἰτιατικῇ καὶ δοτικῇ.* Aristoph. Equitt. v. 1413. *ἵν᾽ ἴδωσιν αὐτόν, οἷς ἐλωβᾶσθ᾽, οἱ ξένοι*, ubi vulgo legebatur *οὕς*, quod ex cod. Ravennate correxit Dindorfius. Alia habet Creuzerus ad Plotinum de Pulchritud. p. 244., qui inter alia laudat locum Dionys. Halic. Antiq. Rom. VII. 77. fin. p. 1501. ed. Reisk. (*ἡ βουλὴ*) *ἀναζητήσασα τὸν τῷ θεράποντι λωβησάμενον.* Dativus cur in accusativum mutatus sit, caussa in promtu est. Sequitur enim verbum *ὀνίνησιν*, quod cum quarto casu construi solet. Sed quod pronomen relativum praemittitur verbis diversae constructionis, id nihil habet insolentiae. Menexen. p. 239. C: *ὧν δὲ οὔτε ποιητής πω δόξαν ἀξίαν — λαβὼν ἔχει, ἔτι τε ἐστὶν ἐν μνηστείᾳ.* Sympos. p. 201. B. *ὡμολόγηται, οὗ ἐνδεής ἐστι καὶ μὴ ἔχει, τοῦτον ἐρᾶν.* Matth. § 428.2 Rost. §. 123.8.

ἢ φαυλότερον] Verissime Timaeus *φαῦλον* interpretatur *εὐτελές.* Opponitur enim h. l. *τιμιώτερον.* Ceterum vid. Ruhnken. ad Tim. p. 268.

P. 48. *φροντιστέον, τί ἐροῦσιν*] Quod vulgo legebatur *ὅ τι ἐροῦσι*, id nescio an grammaticis debeatur, qui propter proximum *ὅ τι* sic correxerunt. Phileb. p. 17. B: *ἀλλ᾽ ὅτι (ἴσμεν) πόσα τέ ἐστι καὶ ὁποῖα.* Ibid. p. 27. D. Gorg. p. 500. A: *ἆρ᾽ οὐ παντὸς ἀνδρός ἐστιν ἐκλέξασθαι ποῖα ἀγαθὰ τῶν ἡδέων ἐστὶ καὶ ὁποῖα κακά;* Ibid. p. 448. E: *ἀλλ᾽ οὐδεὶς ἐρωτᾷ, ποία τις εἴη ἡ Γοργίου τέχνη, ἀλλὰ τίς, καὶ ὅντινα δέοι καλεῖν τὸν Γοργίαν.* Phaedr. p. 271. A. Charmid. p. 160. D. De Republ. III. p. 414. D. IX. p. 578. E. Legg. I. p. 632. C. VI. p. 767. C. VII. p. 803. A. Alcibiad. I. p. 111. E. p. 114. A. Demosth. De Coron. p. 275. extr. R. Aeschin. adv. Ctesiph. §. 14. Xenoph. Mem. I. 1, 13. Alia relativi et interrogativi ita consociati exempla collegit Lobeckius ad

εἰς, καὶ αὐτὴ ἡ ἀλήθεια. ὥστε πρῶτον μὲν ταύτῃ οὐκ ὀρθῶς εἰσηγεῖ, εἰσηγούμενος τῆς τῶν πολλῶν δόξης δεῖν ἡμᾶς φροντίζειν περὶ τῶν δικαίων καὶ καλῶν καὶ ἀγαθῶν καὶ τῶν ἐναντίων. ἀλλὰ μὲν δή, φαίη γ' ἄν τις, οἷοί τ' εἰσὶν ἡμᾶς οἱ πολλοὶ ἀποκτιννύναι. ΚΡ. Δῆλα δὴ καὶ ταῦτα· φαίη γὰρ ἄν, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Ἀληθῆ λέγεις. ἀλλ', ὦ θαυμάσιε, οὗτός τε ὁ λόγος, ὃν διεληλύθαμεν, ἔμοιγε δοκεῖ ἔτι ὅμοιος B

quippe nugantes nihil curantem. In quo certe ipse criticam fastitavit leviter et nugatorie, ut aliis locis plurimis.

δοκεῖ ἔτι ὅμοιος] ἔτι cum Bekkero dedimus e Tub. Ven. b. Huet. Par. D. Flor. h. Deinde vulgo legebatur τῷ προτέρῳ, quod e Bodl. Tub. Ven. b. Huet. Par. DS. Vind. 4. Flor. h. in τῷ καὶ πρότερον mutatum. Temere nuper fuit qui τῷ eliminandum censeret, quod certe longe est verissimum v. explicatt.

Phrynichum p. 57. De ἐροῦσιν cum duplici accusativo constructo v. ad Apolog. c. IX. p 23. A.

οὐκ ὀρθῶς εἰσηγεῖ] Εἰσηγεῖσθαι dicuntur ii, qui legem vel conditionem aliquam ferunt et suadent: deinde qui auctores sunt alicuius rei, qui quid suadent; qua vi et potestate verbum frequentant etiam Thucydides, Xenophon, Demosthenes, Isocrates, Lucianus, alii; usurpavit fortasse etiam Soph. Oed. Col. v. 1284, ubi legendum: καλῶς γὰρ εἰσηγεῖ σύ μοι pro vulg. ἐξηγεῖ.

B. *Δῆλα δὴ καὶ ταῦτα· φαίη γὰρ ἄν, ὦ Σ.*] In hoc loco mirifice variant codices manuscripti. Dubitatur autem magnopere, utrum verba δῆλα δὴ ταῦτα trahenda sint ad orationem Socratis, an ad Critonis responsionem. Illam rationem cum Ald. Bas. I. 2. tenuit Buttmannus; hanc Cornarius atque Stephanus probarunt, qui scribendum iudicant: Δηλαδὴ καὶ ταῦτα φαίη γ' ἄν τις, ὦ Σ. Et illam quidem rationem quod attinet, ferri ea propterea non posse videtur, quod mirum quantum languoris haberet oratio, si primum Socrates affirmaret rem esse manifestam; deinde Crito idem confirmaret; denique Socrates iterum hanc eandem sententiam comprobaret et laudaret. Cornarii autem atque Stephani lectionem non magis probandam censemus, quum codices omnes particulam γάρ tueantur et istud δηλαδή ab hoc loco alienum sit. Quocirca recepimus lectionem ab Im. Bekkero restitutam, qua omnes loci difficultates tolluntur. Postquam enim Socrates dixit fieri posse, ut quis ipsi obiiciat vulgi opinionem esse respiciendam, quia tanta sit illius potentia, ut ipsam vitam eripere possit cui velit; hanc sententiam cupide arripiens Crito respondet etiam hoc esse manifestum; fieri enim utique posse, ut quis ei hoc opponat. Quo facto Socrates respondet Ἀληθῆ λέγεις, hoc est, verissime ais hoc esse manifestum; deinceps autem docere instituit illam reprehensionem vanam atque inanem futuram esse.

ἀλλ' — ὅμοιος εἶναι τῷ

εἶναι τῷ καὶ πρότερον, καὶ τόνδε αὖ σκόπει, εἰ ἔτι μένει ἡμῖν ἢ οὔ, ὅτι οὐ τὸ ζῆν περὶ πλείστου ποιητέον, ἀλλὰ τὸ εὖ ζῆν. ΚΡ. Ἀλλὰ μένει. ΣΩ. Τὸ δὲ εὖ καὶ καλῶς καὶ δικαίως ὅτι ταὐτόν ἐστι, μένει, ἢ οὐ μένει; ΚΡ. Μένει.

Cap. IX. ΣΩ. Οὐκοῦν ἐκ τῶν ὁμολογουμένων τοῦτο σκεπτέον, πότερον δίκαιον ἐμὲ ἐνθένδε πειρᾶσθαι
C ἐξιέναι, μὴ ἀφιέντων Ἀθηναίων, ἢ οὐ δίκαιον· καὶ ἐὰν μὲν φαίνηται δίκαιον, πειρώμεθα, εἰ δὲ μή,

καὶ τόνδε αὖ σκόπει] V. *τόνδε δὲ αὖ σκ.* Sed recte Bodl. Vat. Ven. b. Tub. Flor. d. Vind. 6. Huet. *δὲ* omittunt.

καὶ πρότερον] Sententia verborum haec est: quemadmodum quae sermone modo absoluto disputavimus de vulgi opinionibus recte aestimandis mihi quidem videntur adhuc esse **eadem, quae etiam superiore tempore** (quo nondum accusatus et condemnatus eram) disputavimus et pro veris probavimus, ita etiam bene considera, num adhuc firma maneant, quae de vitae dignitate recte iudicanda statuimus. Quod enim Socrates, antequam quaestionem de iudicandis hominum opinionibus institueret, p. 46. B. affirmaverat, se eas rationes, quas per totam vitam esset secutus, in praesenti etiam conditione retinendas iudicare, id nunc disputatione finita repetit ac denuo paucis verbis confirmat. Itaque *οὗτος ὁ λόγος, ὃν διεληλύθαμεν*, intelligitur sermo hactenus de vulgi opinionibus institutus, ita quidem, ut maxime argumentum illius atque res eo disceptata intelligatur, sicuti sexcenties vocabulo *λόγος* et Lat. disputatio fieri solet. Charm. p. 178. E. *οὐκ ἄρα—ἔτι ἐμμένομεν τῷ λόγῳ τῷ εὐδαίμονα εἶναι τὸν ἐπιστημόνως ζῶντα.* Quem quidem sermonem vir sapientissimus ait *ἔτι ὅμοιον εἶναι τῷ καὶ πρότερον*, h. e. nihil plane differre ab iis, quae etiam superiore tempore, quo nondum accusatus et condemnatus fuerit, de eadem re disputaverint. Nam *ὁ καὶ πρότερον λόγος* sine dubio est disputatio superiore tempore cum familiaribus de eodem argumento instituta, h. e. sententia superiore tempore explorata. Quocirca facile apparet, quomodo verba: *καὶ τόνδε αὖ σκόπει, εἰ ἔτι μένει ἡμῖν*, intelligenda sint. Quae quoniam referuntur ad sententiam proxime superiorem, nemo erit quin videat receptam lectionem: *οὗτός τε ὁ λόγος — καὶ πρότερον· καὶ τόνδε αὖ σκόπει*, longissime praferendam esse vett. editt. scripturae: *οὗτός γε ὁ λόγος — πρότερον. Καὶ τόνδε δὲ αὖ σκόπει.* Sic *καὶ αὖ* post *τε* positum Charmid. p. 157. E: *ἥ τε γὰρ πατρῴα ἡμῖν οἰκία — ἐγκεκωμιασμένη, — καὶ αὖ ἡ πρὸς μητρὸς ὡσαύτως.*

Cap. IX. *ἐκ τῶν ὁμολογουμένων*] h. e. ex iis, de quibus consentimus: quod moneo, ne quis cum Hirschigio *ὡμολογημένων* corrigat. v. Sympos. p. 200. B. et quae monuit Heindorfius ad Hipp. mai. p. 180. Aeschin. adv. Ctesiph. §. 13: *τὸ δοκεῖν μὲν ἀληθῆ λέγειν, ἀρχαῖα δὲ καὶ λίαν ὁμολογούμενα*, ubi Marklan-

ἴωμεν. ἃς δὲ σὺ λέγεις τὰς σκέψεις περί τε ἀναλώσεως χρημάτων καὶ δόξης καὶ παίδων τροφῆς, μὴ ὡς ἀληθῶς ταῦτα, ὦ Κρίτων, σκέμματα ᾖ τῶν ῥᾳδίως ἀποκτιννύντων καὶ ἀναβιωσκομένων γ' ἄν, εἰ οἷοί τε ἦσαν, οὐδενὶ ξὺν νῷ, τούτων τῶν πολλῶν. ἡμῖν δ', ἐπειδὴ ὁ λόγος οὕτως αἱρεῖ, μὴ οὐδὲν ἄλλο σκεπτέον ᾖ ἢ ὅπερ νῦν δὴ ἐλέγομεν, πότερον δίκαια πράξομεν καὶ χρήματα τελοῦντες τούτοις τοῖς ἐμὲ ἐνθένδε ἐξά-
ξουσι καὶ χάριτας, καὶ αὐτοὶ ἐξάγοντές τε καὶ ἐξα- D

Cap. IX. C. *περί τε ἀναλώσεως χρημάτων*] Sic Bodl. Ven. b. Vat. Tub. 1. 4. 6. 7. Flor. d. h. Huet. Par. DS. Scribebatur *περί τε χρημάτων ἀναλώσεως*, quod etiam Bekker. tenuit.

dus malebat *ὡμολογημένα*.

C. *μὴ ἀφιέντων Ἀθηναίων*] h. e. Atheniensibus me non dimittentibus et poena absolventibus. Itaque non est quod scribatur *ἐφιέντων*, quod exstat in cod. Tubing. et uno Paris. Apol. p. 29. C: *ἐλεύθερον ἀφίεμεν*. Ibid. 29. D: *εἴ—με ἐπὶ τούτοις ἀφίοιτε*. De Legg. VI. p. 756. D: *ἐλεύθερον ἀφεῖσθαι τῆς ζημίας*,

περὶ ἀναλώσεως χρημάτων] videlicet te et alios debere pecuniam dare, quo possim e vinculis educi. vid. p. 44. E. sq.

καὶ δόξης] scil. ne videamini amico defuisse. vid. p. 44. B. sqq. 54. E. sqq.

καὶ παίδων τροφῆς] videlicet debere me educare et erudire filios meos, v. p. 45. C. D. Ante *μή* hic et deinde intell. *ὅρα*, quod additur cap. X. cf. Matth. § 632. 2.

σκέμματα] considerationes, rationes, Gedanken, Reflexionen, quod antea dicebatur *σκέψεις*.

τῶν ῥᾳδίως ἀποκτιννύντων] capitis condemnantium; v. ad Apolog. p. 29. C. *Ἀναβιώσκεσθαι* est in vitam revocare, vitam reddere, si una intersit, si tibi ipsi prosis, ut recte interpretatur Fischerus. Sic Phaedon. p. 89. B. Wyttenbachius Epistol. crit. p. 232. ed. Lips. legendum putabat *ἀναβιωσκομένων γ' αὖ*. Sed recte *ἄν* participio additum est, siquidem verba sic explicanda sunt: *καὶ τούτων, οἳ ἀνεβιώσκοντό γ' ἄν, εἰ οἷοί τε ἦσαν*. v. Matth. §. 598. b. Buttm. § 126. 14. Rost. §. 120. p. 616 ed. 7. Verba *τούτων τῶν πολλῶν* per appositionem addita sunt cum contemtu quodam, de quo usu pronominis *οὗτος* monui ad verba cap. IV. *ἔπειτα οὐχ ὁρᾷς τούτους τοὺς συκοφάντας*.

ὁ λόγος οὕτως αἱρεῖ] Quandoquidem ratio ita suadet. Phileb. p. 35. D: *οὐδαμῇ ὁ λόγος αἱρεῖ*. Parmenid. p. 141. D: *ὥς γε ὁ λόγος αἱρεῖ*. De Rep. IV. p. 440. B. *τοῦ λόγου αἱροῦντος, κτλ.* Sed plura vide apud Gataker. ad Anton. IV. 24. Dorvill. ad Charit. p. 645. Ratio vincit dixit Horat. Sat. I. 3, 115. II. 3, 225. h. e. evincit. Nuperus tamen interpres reddidit ratio optat, ridicule sane. Mox ad *χάριτας* per zeugma ex praecedente *τελοῦντες* intelligas *ἔχοντες* vel *εἰδότες*, quod genus loquendi explanatum est a Wesselingio ad Diodor. IV. p. 270. Dorvillio ad Chariton. p. 440 sqq. Ernestio ad Xenoph. Mem. II. 1.

γόμενοι, ἢ τῇ ἀληθείᾳ ἀδικήσομεν ταῦτα πάντα ποιοῦντες· κἂν φαινώμεθα ἄδικα αὐτὰ ἐργαζόμενοι, μὴ οὐ δέῃ ὑπολογίζεσθαι οὔτ' εἰ ἀποθνήσκειν δεῖ παραμένοντας καὶ ἡσυχίαν ἄγοντας, οὔτε ἄλλο ὁτιοῦν πάσχειν πρὸ τοῦ ἀδικεῖν. ΚΡ. Καλῶς μέν μοι δοκεῖς λέγειν, ὦ Σώκρατες, ὅρα δὲ τί δρῶμεν. ΣΩ. Σκοπῶμεν, ὦ 'γαθέ, κοινῇ, καὶ εἴ πῃ ἔχεις ἀντιλέγειν

D. *οὔτε ἄλλο ὁτιοῦν*] Hirschig. coni. *οὔτ' εἰ ἄλλο ὁτιοῦν*.
E. *ἀλλὰ μὴ ἄκοντος*] *ἄκοντα* Vind. 6.

p. 38. B. conf. Cratyl. p. 39. B: *χρήματα ἐκείνοις τελοῦντα καὶ χάριτας κατατιθέμενον.*

D. *μὴ οὐ δέῃ ὑπολογίζεσθαι — πρὸ τοῦ ἀδικεῖν*] Apolog. p. 28. D: *μηδὲν ὑπολογιζόμενον μήτε θάνατον μήτε ἄλλο μηδὲν πρὸ τοῦ αἰσχροῦ,* ubi vide quae diximus. Sensus hic est: vide ne non deceat reputare, num nobis, ubi hic manserimus, mors aut aliae calamitates subeundae sint, priusquam consideravimus, utrum recte facturi simus necne: vel priusquam iniuste agamus. *Παραμένειν* est manere in vinculis neque inde aufugere: dicitur autem maxime de servis fidelibus, *παραμόνοις,* quibus opponuntur *οἱ ἀποδιδράσκοντες,* fugitivi. v. Xenoph. Oec. III. 4.

E. *ὡς ἐγὼ περὶ πολλοῦ — ἀλλὰ μὴ ἄκοντος*] Longum est interpretum rationes, quas inierunt, ut haec verba rite explanarentur, ordine recensere: quas qui cognoscere cupiunt, ii adeant Fischerum et Buttmannum. Addidisse tamen iuvabit, nuper Heinichium in Progr. Gymnas. Zwiccav. a. 1847. locum hunc in modum corrigi voluisse: *ὡς ἐγὼ περὶ πολλοῦ ποιοῦμαί σε ταῦτα πράττειν, πεῖσαι, ἀλλὰ μὴ ἄκοντος*, ut *πεῖσαι* epexegesin contineat verborum: *ταῦτα πραττειν*: Wexium autem in Iahnii et Klotzii Annal. Paed. et Philol. Vol. 73. Fasc. 10. p. 669. ann. 1856. *πεῖσαι* eiiciendum statuisse. Nobis vero ne una quidem criticorum sententia adhuc satis recta visa est. Itaque satius videtur totam caussam denuo recognoscere et, si fieri possit aliter, atque ab illis factum est, diiudicare. Pendet autem iudicii ratio maxime ex eo, ut decernatur, utrum ad infinitivum *πεῖσαι* Socrates ipse, an vero Crito subiectum, quod vocant technici, intelligi debeat, de qua re critici multum inter se dissentiunt. Socratem si statuimus esse subiectum, *ταῦτα πράττειν* necesse est significet *παίεσθαι λέγοντα πολλάκις τὸν αὐτὸν λόγον,* et ad *ἄκοντος* supplendum est *σοῦ,* ut sententia exsistat haec: magni enim facio tibi (Critoni) persuadere, ut non semper eandem rationem repetas, modo ne id te invito fiat. Nam quod Sommerus in Zimmermanni Annal. Stud. Antiquit. a. 1842. p. 547. intelligi vult *δίκαια πράττειν,* id longius est repetitum. Sed quantumvis ea interpretatio Buttmanno et Wernsdorfio placuerit, tamen mihi ita com-

ἐμοῦ λέγοντος, ἀντίλεγε, καί σοι πείσομαι· εἰ δὲ μή,
παῦσαι ἤδη, ὦ μακάριε, πολλάκις μοι λέγων τὸν αὐ- E
τὸν λόγον, ὡς χρὴ ἐνθένδε ἀκόντων Ἀθηναίων ἐμὲ
ἀπιέναι· ὡς ἐγὼ περὶ πολλοῦ ποιοῦμαι πεῖσαί σε
ταῦτα πράττειν, ἀλλὰ μὴ ἄκοντος. ὅρα δὲ δὴ τῆς
σκέψεως τὴν ἀρχήν, ἐάν σοι ἱκανῶς λέγηται, καὶ πει-
ρῶ ἀποκρίνεσθαι τὸ ἐρωτώμενον, ᾗ ἂν μάλιστα οἴῃ. 49
ΚΡ. Ἀλλὰ πειράσομαι.

πειρῶ ἀποκρίνεσθαι] Vett. editt. *ἀποκρίνασθαι*, quod vix unus alterve codicum tuetur; praesens rei ipsi optime est accommodatum.

parata esse videtur, ut nullo modo tolerari queat. Nam ut taceam de aliis difficultatibus, quis non offendat in eo, quod Socrates optat, ut Critoni non invito sententiam suam persuadeat? Nimirum hoc et per se mirum est et viri sapientissimi resque humanas prae virtute constanter contemnentis persona prorsus indignum. Atque eadem difficultate premitur etiam ratio Sommeri. Itaque relinquitur altera ratio, ut sumamus Critonem esse subiectum, ad *ἄκοντος* autem cogitando addamus *ἐμοῦ*. Ita vero sententia haec est: magni aestimo te mihi suadere, ut id agam, h. e. ut fugam capessam, modo ne me invito hoc facias. Quae si diligentius perpenderis, nihil aliud significare videbis nisi hoc: generosam tuam amicitiam, qua fit, ut mihi fugam suadeas, utique plurimi facio; sed noli hoc committere, ut meae ipsius voluntati ac sententiae nihil tribuas, quum ego soleam non rerum externarum momentis commoveri, sed solius veritatis virtutisque rationibus. Conf. p. 46. B. *ὦ Κρίτων, ἡ προθυμία σου πολλοῦ ἀξία κτλ.* Hanc vero interpretationem confirmant verba praegressa: *εἴ πῃ ἔχεις ἀντιλέγειν ἐμοῦ λέγοντος κτλ*; quod enim ibi dicitur: *εἰ δὲ μή, παῦσαι ἤδη,—πολλάκις μοι λέγων τὸν αὐτὸν λόγον*, id nunc brevius enuntiatur verbis *ἀλλὰ μὴ ἄκοντος*. Recte vero ita *ταῦτα πράττειν* ponitur: gravius enim rem significaturus Socrates Critonem ait sibi persuadere conari, ut hoc agat, h. e. ut fugam moliatur et capessat: in qua sententia nemo est quin videat illud verbum locum suum eleganter obtinere. Quanquam *πράττειν* etiam ponitur simpliciter pro verbo cuiuscunque generis ex antegressis repetendo. v. ad Sophist. p. 267. B. Pluralis *ταῦτα* autem de una re positus neminem, opinor, morabitur qui legerit ann. ad Apol. p. 19. D. Prot. p. 331. E. al. Deinceps post *μή* repetas e superioribus verbum, quae ratio ne cui durior videatur, comparet modo frequentissimam illam formulam *μή μοι, μή μοι οὕτως, μή μοι ταῦτα*, de qua dixit Heindorf. ad Protagor. p. 494. Denique pro *μὴ ἄκοντος* quum proprie dicendum fuerit *μὴ ἄκοντα*, quod ipsum video in codd. nonnullis scriptum exstare, haud scio an hic locus iis annumerandus sit, in quibus genitivus ponitur nulla ratione habita eius verbi, quod praecesserat, propterea quod ma-

Cap. X. ΣΩ. *Οὐδενὶ τρόπῳ φαμὲν ἑκόντας ἀδικητέον εἶναι, ἢ τινι μὲν ἀδικητέον τρόπῳ, τινὶ δὲ οὔ: ἢ οὐδαμῶς τό γε ἀδικεῖν οὔτε ἀγαθὸν οὔτε καλόν, ὡς πολλάκις ἡμῖν καὶ ἐν τῷ ἔμπροσθεν χρόνῳ ὡμολογήθη; [ὅπερ καὶ ἄρτι ἐλέγετο]. ἢ πᾶσαι ἡμῖν ἐκεῖναι αἱ πρόσθεν ὁμολογίαι ἐν ταῖςδε ταῖς ὀλίγαις ἡμέραις ἐκκεχυμέναι εἰσί, καὶ πάλαι, ὦ Κρίτων, ἄρα τηλικοίδε, γέροντες ἄνδρες, πρὸς ἀλλήλους σπουδῇ*
B *διαλεγόμενοι ἐλάθομεν ἡμᾶς αὐτους παίδων οὐδὲν*

Cap. X. *ἢ τινι μὲν ἀδικ.*] Steph. dedit. *τοὺς μέν.* Sed agitur de variis modis faciendae iniuriae.

ὅπερ καὶ ἄρτι ἐλέγετο] Heindorf. coni. *ὡς πολλάκις μὲν ἡμῖν — ὡμολογήθη, ἀτὰρ καὶ ἄρτι ἐλέγετο.* Par. BCE. Aug. Flor. a. b. c. f. i. superscriptum habent *ἐγένετο.* Vulgatum hanc habet sententiam: id quod paullo ante etiam commemorabatur.

B. *αἰσχρὸν τυγχάνει*] V. *τυγχάνειν*, quod e Bodl. Ven.

ior existit vel gravitas vel perspicuitas, ubi alterum membrum libere effertur neque ex reliqua oratione suspenditur. Simillimus huic locus est Thucyd. VII. 48. a Iacobsio comparatus: *χρημάτων μὲν ἀπορίᾳ αὐτοὺς ἐκτρυχώσειν, ἄλλως τε καὶ ἐπὶ πλέον ἤδη ταῖς ὑπαρχούσαις ναυσὶ θαλασσοκρατούντων.* cf. Matth. §. 563. Bernhardy Syntax. p. 480 sq. et Kühner. Gramm. ampl. §. 681. b. p. 380. Hactenus igitur salva sunt omnia habentque explicationem satis idoneam. Sed negotium facessit infinitivus aoristi, quem patet nec conatum rei nec repetitam persuadendi actionem indicare posse. Nec vero Heinichen. eum videtur facta transpositione recte defendisse, quum in ista epexegesi certe *πείθειν* opus fuerit, ut taceamus de ipsius sententiae ita exorientis ratione, quae sane parum commoda videtur. Multo minus etiam Wexio assentimur, qui licenter magis quam caute et prudenter *πεῖσαι* istud eiici iussit. Nimirum corruptus sane locus est, sed subtilius emendandus. Quippe refingendum est: *περὶ πολλοῦ ποιοῦμαι πείσαντά σε ταῦτα πρ.* i. e. si mihi persuaseris, h. e. si disputatione tua effeceris, ut videam et intelligam fieri recte et salva iustitia posse, ut fugam capessam. Qua ratione probata facile apparet inter se opposita esse *πείσαντα* et *ἄκοντός μου.* Sic *πείθειν* absolute positum est etiam infra p. 51. B: *ἢ πείθειν ἢ ποιεῖν κτλ.* et C: *ἢ πείθειν αὐτὴν ᾗ τὸ δίκαιον πέφυκε.* p. 51. E. al. ubi est: meliora edocere. Ad *μὴ ἄκοντος* autem int. *πράττε.*

Cap. X. P. 49. *ἑκόντας ἀδικητέον εἶναι*] Praecipiunt vulgo grammatici verbalibus addi solere dativum personae. At etiam accusativus additur. Caussa est, quod illis verbis continetur notio verbi *δεῖν* vel *χρῆναι*, ita ut *ἀδικητέον εἶναι* idem sit quod *ἀδικεῖν δεῖν.* v. ad Gorg. p. 512. D. Phaedr. p. 272. E. Legg. VII. p. 803. E. 793. E. VIII. p. 828. D. 833. D. IX. p. 862. B. XII. 966. A. al.

ὅπερ καὶ ἄρτι ἐλέγετο] Adscripsit haec glossator ad

διαφέροντες; ἢ παντὸς μᾶλλον οὕτως ἔχει, ὥσπερ τότε ἐλέγετο ἡμῖν; εἴτε φασὶν οἱ πολλοὶ εἴτε μή, καὶ εἴτε δεῖ ἡμᾶς ἔτι τῶνδε χαλεπώτερα πάσχειν εἴτε καὶ πρᾳότερα, ὅμως τό γε ἀδικεῖν τῷ ἀδικοῦντι καὶ κακὸν καὶ αἰσχρὸν τυγχάνει ὂν παντὶ τρόπῳ; φαμέν, ἢ οὔ; ΚΡ. Φαμέν. ΣΩ. Οὐδαμῶς ἄρα δεῖ ἀδικεῖν. ΚΡ. Οὐ δῆτα. ΣΩ. Οὐδὲ ἀδικούμενον ἄρα ἀνταδικεῖν, ὡς οἱ πολλοὶ οἴονται, ἐπειδή γε οὐδαμῶς δεῖ ἀδικεῖν. ΚΡ. Οὐ φαίνεται. ΣΩ. Τί δὲ δή; C

Σ. a. b. Vat. Tub., septem Vindd. Florentinis, Par. BCDES. Zitt. et editt. Ald. Bas. 1. 2. emendatum.

C. *Τί δὲ δή;*] V. τί δαὶ δή; quod e Ven. b. Vat. Vind. 1. 6. 7. Flor. d. h. Huet. Par. DS. mutavi. Nam τί δὲ δή ponitur, ubi quis alteri ita adversari pergit, ut sententiam suam e superioribus demonstret et confirmet. τί δαὶ δή; paullo est gravius, quam ut hic ferri possit.

verba: καὶ ἐν τῷ ἔμπρ. χρ. ὡμολογήθη, quoniam Socrates etiam supra aliquoties ad superioris temporis disputationes provocavit, ut p. 46. B. et p. 48. B. Verum perspexit Hirschigius; notaveramus nuper et ipsi.

ἐκκεχυμέναι εἰσί] profusae h. e. abiectae sunt. Eleganter Iacobsius comparavit formulas ἐκχεῖν πλοῦτον, ἐκχεῖν χρήματα. Verba γέροντες ἄνδρες poterant omitti: sed concinnitatis leges addi iubebant: sequitur enim παίδων.

B. *ἢ παντὸς μᾶλλον*] Παντὸς μᾶλλον, pro quo etiam dicitur πάντων μᾶλλον, est omnium maxime. v. Phaedon. p. 106. E. Symp. p. 223. A. Hipp. mai. p. 295. E. ibique ann. et Hemsterhus. ad Lucian. I. p. 173.

ὅμως τό γε ἀδικεῖν —] „Imo hoc malum adeo ei videbatur, ut in Gorgia p. 469. rogatus, σὺ ἄρα βούλοιο ἂν ἀδικεῖσθαι μᾶλλον ἢ ἀδικεῖν, optime responderet: βουλοίμην μὲν ἂν ἔγωγε οὐδέτερα· εἰ δ' ἀναγκαῖον εἴη ἀδικεῖν ἢ ἀδικεῖσθαι, ἑλοίμην ἂν μᾶλλον ἀδικεῖσθαι ἢ ἀδικεῖν." Forsterus.

ὡς οἱ πολλοὶ οἴονται] Archilochus ap. Theophil. ad Autolyc. L. II. 37: ἓν δ' ἐπίσταμαι μέγα, τὸ καλῶς τι δρῶντα δεινοῖς ἀνταμείβεσθαι κακοῖς: quem locum laudavit Iacobsius. Solon in Brunckii Poet. Gnom. p. 73. εἶναι δὲ γλυκὺν ὧδε φίλοις, ἐχθροῖσι δὲ πικρόν· τοῖσι μὲν αἰδοῖον, τοῖσι δὲ δεινὸν ἰδεῖν. Fragment. Eurip. ap. Valcken. p. 157. ἐχθρὸν κακῶς δρᾶν ἀνδρὸς ἡγοῦμαι μέρος. Vulgarem autem hanc fuisse opinionem multis demonstrari potest veterum scriptorum testimoniis. Fortis enim animi esse putabatur ulcisci iniuriam. Hanc sententiam refert ipse Socrates Xenoph. Mem. II. 3, 14: καὶ μὴν πλεῖστον γε δοκεῖ ἀνὴρ ἐπαίνου ἄξιος εἶναι, ὃς ἂν φθάνῃ τοὺς μὲν πολεμίους κακῶς ποιῶν, τοὺς δὲ φίλους εὐεργετῶν. Ibid. II. 6, 35. III. 9, 8. II. 1, 19. Plura de hac re v. ad Phileb. p. 49. D.

κακουργεῖν δεῖ, ὦ Κρίτων, ἢ οὔ; ΚΡ. Οὐ δεῖ δή που, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Τί δέ; ἀντικακουργεῖν κακῶς πάσχοντα, ὡς οἱ πολλοί φασι, δίκαιον, ἢ οὐ δίκαιον; ΚΡ. Οὐδαμῶς. ΣΩ. Τὸ γάρ που κακῶς ποιεῖν ἀνθρώπους τοῦ ἀδικεῖν οὐδὲν διαφέρει. ΚΡ. Ἀληθῆ λέγεις. ΣΩ. Οὔτε ἄρα ἀνταδικεῖν δεῖ οὔτε κακῶς ποιεῖν οὐδένα ἀνθρώπων, οὐδ᾽ ἂν ὁτιοῦν πάσχῃ ὑπ᾽ αὐτῶν. καὶ ὅρα, ὦ Κρίτων, ταῦτα καθομολογῶν, ὅπως
D μὴ παρὰ δόξαν ὁμολογῇς. οἶδα γάρ, ὅτι ὀλίγοις τισὶ ταῦτα καὶ δοκεῖ καὶ δόξει. οἷς οὖν οὕτω δέδοκται καὶ οἷς μή, τούτοις οὐκ ἔστι κοινὴ βουλή, ἀλλ᾽ ἀνάγκη τούτους ἀλλήλων καταφρονεῖν, ὁρῶντας τὰ ἀλλήλων βουλεύματα. σκόπει δὴ οὖν καὶ σὺ εὖ μάλα, πότερον κοινωνεῖς καὶ ξυνδοκεῖ σοι· καὶ ἀρχώμεθα ἐντεῦθεν βουλευόμενοι, ὡς οὐδέποτε ὀρθῶς ἔχοντος οὔτε τοῦ ἀδικεῖν οὔτε τοῦ ἀνταδικεῖν οὔτε κακῶς

δίκαιον ἢ οὐ δίκαιον] Posterus δίκαιον delevit Hirschig. Quasi vero non liceat dicere: iustumne an iniustum. Idem deinde de suo dedit: κακῶς ἀντιποιεῖν pro κακῶς ποιεῖν: quo non opus esse proxime sequentia evincunt.

ταῦτα καθομολογῶν] V. ὁμολογῶν, quod e Bodl. at. Ven. b. Huet. Par. DS. Vind. 1. 4. 6. Tub. Flor. d. mutare placuit.

D. οἷς οὖν οὕτω δ.] V. οἷς δ᾽ οὕτω δ. Recte Bodl. Coisl.

C. οὐδ᾽ ἂν ὁτιοῦν πάσχῃ ὑπ᾽ αὐτῶν] h. e. ne tum quidem, si vel maximis et gravissimis iniuriis afficiatur. De οὐδ᾽ ὁτιοῦν v. ad Apol. Socr. p. 29. A. Menon. p. 79, B. Remp. VI. p. 506. C. X. p. 611. C. p. 619. A. al. Post πάσχῃ Eusebius et Theodoret. inserunt τις. Quo non opus est, quum δεῖ ἀνταδικεῖν praecedat, in quibus verbis iam latet personae indefinitae significatio. v. ad Apol. Socr. p. 29. A.

D. ὡς οὐδέποτε ὀρθῶς ἔχοντος] h. e. sumentes nunquam rectum et honestum esse. De republ. IV. p. 437. A. ὑποθέμενοι ὡς τούτου οὕτως ἔχοντος. Protagor. p. 323. E. ἔνθεν δὲ πῶς παντὶ θυμοῦται καὶ νουθετεῖ δῆλον ὡς ἐξ ἐπιμελείας καὶ μαθήσεως κτητῆς οὔσης. Cf. Matthiae §. 568. et 569. 7. Rost. §. 130. not. 3. b. Mox ἀρχή est disputationis principium, ex quo cetera omnia colliguntur et concluduntur, qui usus verbi est pervulgatus. Τὸ μετὰ τοῦτο autem haec ipsa sunt, quae inde concluduntur, ut Euthyphron. p. 12. D. Cratyl. p. 402. D. al. — ἐμμένειν h. l. retinere ac tueri sententiam. Phaedon. p. 92. A. ἐγὼ μέν — καὶ τότε θαυμαστῶς ὡς

πάσχοντα ἀμύνεσθαι ἀντιδρῶντα κακῶς· ἢ ἀφίστασαι καὶ οὐ κοινωνεῖς τῆς ἀρχῆς; ἐμοὶ μὲν γὰρ καὶ E
πάλαι οὕτω καὶ νῦν ἔτι δοκεῖ· σοὶ δ' εἴ πῃ ἄλλῃ δέδοκται, λέγε καὶ δίδασκε. εἰ δὲ ἐμμένεις τοῖς πρόσθεν, τὸ μετὰ τοῦτο ἄκουε. *ΚΡ.* Ἀλλ' ἐμμένω τε καὶ ξυνδοκεῖ μοι· ἀλλὰ λέγε. *ΣΩ.* Λέγω δὴ αὖ τὸ μετὰ τοῦτο, μᾶλλον δ' ἐρωτῶ· πότερον ἃ ἄν τις ὁμολογήσῃ τῳ δίκαια ὄντα ποιητέον ἢ ἐξαπατητέον; *ΚΡ.* Ποιητέον.

Cap. XI. *ΣΩ.* Ἐκ τούτων δὴ ἄθρει. ἀπιόντες ἐνθένδε ἡμεῖς μὴ πείσαντες τὴν πόλιν πότερον κακῶς 50
τινὰς ποιοῦμεν, καὶ ταῦτα οὓς ἥκιστα δεῖ, ἢ οὔ; καὶ ἐμμένομεν οἷς ὡμολογήσαμεν δικαίοις οὖσιν, ἢ οὔ; *ΚΡ.* Οὐκ ἔχω, ὦ Σώκρατες, ἀποκρίνασθαι πρὸς ὃ ἐρωτᾷς· οὐ γὰρ ἐννοῶ. *ΣΩ.* Ἀλλ' ὧδε σκόπει. εἰ μέλλουσιν ἡμῖν ἐνθένδε εἴτε ἀποδιδράσκειν εἴθ' ὅπως

Ven. b. Vat. Tub. Vindobb. omnes, Huet. Par. BCDEHS. Aug. Flor. b. c. d. f. h. i. Zitt. al.

ὁρῶντας τὰ ἀλλήλων β.] Sic Bodl. Ven. b. Vat. Tub. Vind. 1. 4. 6. 7. Flor. d. h. Huet. Par. DS. Vett. editt. *ἀλλήλων τὰ β.* Dein *δὴ οὖν* iidem pro vulg. *οὖν δή.*

ἀντιδρῶντα] Sic Bodl. Vat. Ven. b. Tub. Vind. 1. 4. 6. 7. Flor. a. d. f. h. Zitt. Huet. Par. BCDS. Vulgo *ἀντιδρῶντας.*

E. *καὶ νῦν ἔτι δοκεῖ*] Huet. Par. DS. Flor. h. *καὶ νῦν οὕτω δ.*

ἐπείσθην ὑπ' αὐτοῦ καὶ νῦν ἐμμένω ὡς οὐδενὶ λόγῳ.

Cap. XI. *Ἐκ τούτων δὴ ἄθρει*] h. e. iam si haec vera sunt, nefas esse laedere quemquam ullo modo, vide quid inde sequatur. De praepositione *ἐκ*, secundum, vide cap. IX. in.

μὴ πείσαντες τὴν πόλιν] i. e. *ἀκόντων Ἀθηναίων* vel *μὴ ἀφιέντων Ἀθηναίων*, quod legebatur cap. IX. p. 48. B.

P. 50. *οἷς ὡμολογήσαμεν δ.*] h. e. de quibus ut iustis et aequis nobis cum civitate convenit. De constructione v. Matth. §. 473. 2. Rost. §. 123. 3.

εἰ μέλλουσιν ἡμῖν ἐνθένδε —] Dativus tam ex *ἐλθόντες* quam ex *ἐπιστάντες* suspensus est. De verbis veniendi cum dativo iunctis v. ann. ad Protagor. p. 321. C. Dein verbum *ἀποδιδράσκειν* quum fere de servis fugitivis dicatur, mitigandae orationis gratia additur *εἴθ' ὅπως δεῖ ὀνομάσαι τοῦτο*, h. e. vel quo alio nomine istud nobis appellandum erit. Legg. I. p. 653. A. *εἴτε μερῶν εἴθ' ἅττα αὐτὰ καλεῖν χρεών ἐστιν.* Alia congessit Wyttenbach. ad Phaedon. p. 100. D = 265. ed. Lugd.

δεῖ ὀνομάσαι τοῦτο, ἐλθόντες οἱ νόμοι καὶ τὸ κοινὸν τῆς πόλεως ἐπιστάντες ἔροιντο· Εἰπέ μοι, ὦ Σώκρατες, τί ἐν νῷ ἔχεις ποιεῖν; ἄλλο τι ἢ τούτῳ τῷ ἔργῳ, ᾧ ἐπιχειρεῖς, διανοεῖ τούς τε νόμους ἡμᾶς
B *ἀπολέσαι καὶ ξύμπασαν τὴν πόλιν τὸ σὸν μέρος; ἢ δοκεῖ σοι οἷόν τε ἔτι ἐκείνην τὴν πόλιν εἶναι καὶ μὴ ἀνατετράφθαι, ἐν ᾗ ἂν αἱ γενόμεναι δίκαι μηδὲν ἰσχύωσιν, ἀλλ' ὑπὸ ἰδιωτῶν ἄκυροί τε γίγνωνται καὶ διαφθείρωνται; τί ἐροῦμεν, ὦ Κρίτων, πρὸς ταῦτα καὶ ἄλλα τοιαῦτα; πολλὰ γὰρ ἄν τις ἔχοι, ἄλλως τε καὶ ῥήτωρ, εἰπεῖν ὑπὲρ τούτου τοῦ νόμου ἀπολ-*

Cap. XI. P. 50. B. *ἐν ᾗ ἂν αἱ γενόμεναι δ.*] *γιγνομέναι* Vat. Ven. b. Vind. 6. Flor. d. al., sed praestat vulgatum. Non pauci *ἂν* omisso *ἰσχύουσι* et *γίγνονται καὶ φθείρονται*, [quod etiam Bodl. a. pr. m. scriptum exhibet cum Ven. b. Atque hoc

τὸ κοινὸν τῆς πόλεως] commune civitatis, ut loquitur Cicero Verrin. II. 46, 63. commune Siciliae, quem locum comparavit Fischerus. Sic *τὸ κοινὸν τῆς πόλεως* dicitur Legg. IV. p. 715. B. VI. p. 676. B. XI. 928. D. XII. 955. D. 948. E. Protag. p. 319. D. De Rep. VII. p. 519. E. Lysiae Apol. Manth. p. 158. Accus. Philon. p. 161. ed. Brem. A. Xenoph. Cyr. I. 5, 4. 7. V. 5. 6. et centenis aliis locis. — Praeterea notabis participiorum cumulationem *ἐλθόντες — ἐπιστάντες ἔροιντο*, de quo loquendi genere dixi ad Apol. p. 27. A. 31. A. Symp. 181. D. Phaed. 70. A. al. Ceterum hunc locum imitatus esse videtur Cicero in Catil. I. 7.

ἄλλο τι ἢ τούτῳ τῷ ἔργῳ] De hac forma interrogandi vid. Viger. p. 148. Matth. §. 487. 8. et quae annotavi ad Euthyphron. p. 65. et p. 104. ed. Lips.

τούς τε νόμους ἡμᾶς ἀπ.] H. e. *ἡμᾶς τε τοὺς νόμους*, de qua verborum collocatione v. supra ad p. 46. C. Iniuria Hirschig. verba *τούς τε νόμους* delevit et post *ἡμᾶς* voculam *τε* suo arbitrio inseruit. Sed ita ille saepe intemperantius grassatur in verba Platonis. Memorant Leges graviter et ponderose, sese leges esse civitatis.

B. *τὸ σὸν μέρος*] i. q. cap. XII. *καθ' ὅσον δύνασαι.*

καὶ μὴ ἀνατετράφθαι] h. e. neque eversam iacere: nam haec est vis et significatio perfecti temporis. Itaque *εἶναι*, quod antecedit, dictum est *ἐμφατικῶς*, ita ut sit: salvum et incolumem stare, ut Protagor. p. 324. E. et p. 326. E. Quamobrem non erat cur Buttmannus Addend. p. 207. ed. 4. legendum putaret: *τὴν πόλιν πόλιν εἶναι*, scilicet *εἶναι* ratus non ita usurpari.

C. *αἱ γενόμεναι δίκαι*] s. *αἱ δίκαι αἱ δικασθεῖσαι* sunt iudicia e legibus facta s. iudicata.

ὅτι Ἠδίκει γὰρ ἡμᾶς ἡ πόλις] De isto *ὅτι* rectae orationi praemisso nota sunt omnia. vid. Matth. §. 624. c. Itaque non mirum est particulam *γὰρ* tertio loco collocari. Pro *ἠδί-*

λυμένον, ὃς τὰς δίκας τὰς δικασθείσας προςτάττει κυρίας εἶναι. ἢ ἐροῦμεν πρὸς αὐτούς, ὅτι Ἠδίκει C γὰρ ἡμᾶς ἡ πόλις καὶ οὐκ ὀρθῶς τὴν δίκην ἔκρινε; Ταῦτα ἢ τί ἐροῦμεν; ΚΡ. Ταῦτα νὴ Δί', ὦ Σώκρατες.

Cap. XII. ΣΩ. Τί οὖν, ἂν εἴπωσιν οἱ νόμοι, Ὦ Σώκρατες, ἦ καὶ ταῦτα ὡμολόγητο ἡμῖν τε καὶ σοί, ἢ ἐμμένειν ταῖς δίκαις αἷς ἂν ἡ πόλις δικάζῃ; εἰ οὖν αὐτῶν θαυμάζοιμεν λεγόντων, ἴσως ἂν εἴποιεν, ὅτι Ὦ Σώκρατες, μὴ θαύμαζε τὰ λεγόμενα, ἀλλ' ἀποκρίνου, ἐπειδὴ καὶ εἴωθας χρῆσθαι τῷ ἐρω-

nuper edidit Hermann. alterum ex corr. natum esse ratus.

Cap. XII. C. *Τί οὖν, ἂν εἴπωσιν*] Vulgo deerat interpunctio. Dein Steph. *ἦ καὶ τ.* et *δικάζοι*, invitis codicibus tantum non omnibus et reluctante ipsa sentententia.

κει Heindorfius *ἀδικεῖ* malebat. Verum non agitur nunc in universum de iniuria, quam civitas civibus inferat, sed potius de iniuria, quam illa iudicio iniuste de Socrate lato commiserit: id quod vel proxima verba docent. Itaque sententia haec est: Enimvero iniuste nobiscum civitas agebat, quum nos damnaret et in carcere retineret. Verum vidit iam Buttmannus, qui tamen quod statuit verbum *ἔκρινε* sic quoque esse aoristum, nos quidem non intelligimus, cur non *ἔκρινε* quoque pro imperfecto habendum sit.

ἢ τί ἐροῦμεν;] h. e. *ἢ τί ἄλλο ἐροῦμεν;* Xenoph. Oec. III. 3. *τί οὖν τούτων ἐστὶν αἴτιον ἢ ὅτι κ. τ. λ.* Plat. Gorg. p. 480. B. De Rep. I. 332. C. Plura v. ap. Lambert. Bos. de Ellips. p. 27. ed. Schaef.

Cap. XII. *ἦ καὶ ταῦτα ὡμολόγητο — δικάζῃ*]. Nil egerunt qui locum coniecturis tentarunt. Audias Fischerum: „Certissimum est, inquit, locum sanum esse, modo legatur *ἦ καὶ ταῦτα*, ut nunc edidimus cum Aldo et aliis. Nam ut *ἐμμένειν ταῖς δίκαις* est iudicia rata habere, iudiciis stare: ita pronomen *ταῦτα* non potest dubitari quin respiciat ad verba superiora *ἠδίκει γὰρ ἡμᾶς ἡ πόλις καὶ οὐκ ὀρθῶς τὴν δίκην ἔκρινε·* hoc sensu: num etiam illud tibi nobiscum convenit, ut tu accusares civitatem eiusque iudicia iniustitiae, an potius hoc, ut rata esse velles iudicia, ut stares iudiciis, quae fecisset civitas e nostro praescripto?" — Praesens *ἐμμένειν* ne quis cum Hirschigio in *ἐμμενεῖν* futurum mutet v. annot. ad p. 52. A. — De formula *ἐμμένειν ταῖς δίκαις* v. Legg. IX. p 867. E. *τοῖς δικασθεῖσιν ὑπὸ τῶν ἀρχόντων ἐμμένειν.* Lucian. T. I. p. 606. ed. Reisk. *μένειν ἐν τοῖς νόμοις.* Thucyd. p. 330. ed. Ducker. Plat. Reip. X. p. 619. C. *οὐκ ἐμμένοντα τοῖς προῤῥηθεῖσιν.*

τῷ ἐρωτᾶν τε καὶ ἀποκρίνεσθαι] H. e. *τῷ διαλέγεσθαι*: de qua periphrasi v. ad Phaedon. p. 75. D. Reip. VII. p. 534. D.

τᾶν τε καὶ ἀποκρίνεσθαι. φέρε γάρ, τί ἐγκαλῶν ἡμῖν
D καὶ τῇ πόλει ἐπιχειρεῖς ἡμᾶς ἀπολλύναι; οὐ πρῶτον μέν σε ἐγεννήσαμεν ἡμεῖς, καὶ δι' ἡμῶν ἐλάμβανε τὴν μητέρα σου ὁ πατὴρ καὶ ἐφύτευσέ σε; φράσον οὖν, τούτοις ἡμῶν, τοῖς νόμοις τοῖς περὶ τοὺς γάμους, μέμφει τι ὡς οὐ καλῶς ἔχουσιν; Οὐ μέμφομαι, φαίην ἄν. Ἀλλὰ τοῖς περὶ τὴν τοῦ γενομένου τροφήν τε καὶ παιδείαν, ἐν ᾗ καὶ σὺ ἐπαιδεύθης; ἢ οὐ καλῶς προσέταττον ἡμῶν οἱ ἐπὶ τούτοις τεταγμένοι

D. *δι' ἡμῶν ἐλάμβανε*] ἐλάμβανε Bodl. Ven. b. Tub. Huet. Par. DS. Vind. 4. Flor. h., sed Ven. b. in marg. ἔλαβε habet. Vulgo erat ἔλαβε.

περὶ τὴν τοῦ γενομένου] Ven. Ξ. et marg. Par. BC. Flor. a. b. γεννωμένου, quod quis ex Lysid. p. 237. E. Alcibiad. I. p. 121. D. defendat. Sed v. Legg. VII. p. 789. E. et p. 791. E. ubi vulgo γεννώμενον, reluctante optimo Paris. Ibid. XI. p. 930. D. quo loco optimi codd. τὸ γενόμενον pro vulg. τὸ γεννώμενον.

D. *οὐ πρῶτον μέν σε ἐγεννήσαμεν* —] Dignum est observatione post πρῶτον deinde non inferri ἔπειτα. Inest tamen huius vocis notio in verbis sequentibus: Ἀλλὰ τοῖς περὶ τὴν τοῦ γενομένου τροφήν τε καὶ παιδείαν κ. τ. λ. Nam ibi etiam hoc modo poterat scribi: ἔπειτα οὐ καλῶς προσέταττον οἱ ἐπὶ τῇ τροφῇ τε καὶ παιδείᾳ τεταγμένοι νόμοι, παραγγ. — παιδεύειν; ἢ καὶ τούτοις μέμφει; Similiter p. 48. A. et 53. B. C. Deinde Buttmann. pro vulg. ἔλαβε, ἐλάμβανε edidit, quod verum putamus. Nam recte censet Buttm. imperfecto non solum actum simplicem nanciscendi indicari, sed etiam viam praescriptam connubii legitimam, hoc est, actionem diuturniorem, designari. De imperfecti et aoristi coniunctione v. ann. ad Phaedon. p. 59. E. coll. infra p. 52. C. Ceterum de legibus Atheniensium ad nuptias et matrimonia pertinentibus vide Meursii Them. Attic. I. 14. II. 6. Herm. Antiquitatt. Gr. §. 119.

τοῖς νόμοις τοῖς περὶ τοὺς γάμους] Haec addita sunt per epexegesin quandam, nec videntur ullo modo sollicitanda esse, quamquam ipse olim in ea fui sententia, ut τοῖς νόμοις e glossemate ortum putarem. v. ad Apol. p. 23. A. Opponuntur deinde τοῖς περὶ τὴν τοῦ γεν. τρ. Hirschig. tamen τοῖς νόμοις et mox νόμοι tollendum censet. Sed vide annot. ad p. 50. A.

τροφήν τε καὶ παιδείαν] Phileb. p. 55. E. οὐκοῦν ἡμῖν τὸ μέν, οἶμαι, δημιουργικόν ἐστι τῆς περὶ τὰ μαθήματα ἐπιστήμης, τὸ δὲ περὶ παιδείαν καὶ τροφήν; ubi plurima collegi huius generis exempla. Etiam ordine inverso Xenoph. Mem. III. 5, 10. τὴν Ἐρεχθέως γε τροφὴν καὶ παιδείαν.

ἢ οὐ καλῶς κ. τ. λ.] Iterant leges magna cum vi eandem quaestionem, quam antea proposuerunt verbis: Ἀλλὰ τοῖς περὶ τ. τ. γ. — ἐπαιδεύθης; Germanice haec ita reddas: Aber du tadelst die Gesetze über die Erziehung und den

νόμοι, παραγγέλλοντες τῷ πατρὶ τῷ σῷ σε ἐν μουσικῇ καὶ γυμναστικῇ παιδεύειν; Καλῶς, φαίην ἄν. E Εἶεν. ἐπειδὴ δὲ ἐγένου τε καὶ ἐξετράφης καὶ ἐπαιδεύθης, ἔχοις ἂν εἰπεῖν πρῶτον μέν, ὡς οὐχὶ ἡμέτερος ἦσθα καὶ ἔκγονος καὶ δοῦλος, αὐτός τε καὶ οἱ σοὶ πρόγονοι; καὶ εἰ τοῦθ' οὕτως ἔχει, ἆρ' ἐξ ἴσου οἴει εἶναι σοὶ τὸ δίκαιον καὶ ἡμῖν, καὶ ἅττ' ἂν ἡμεῖς σε ἐπιχειρῶμεν ποιεῖν, καὶ σὺ ταῦτα ἀντιποιεῖν οἴει δίκαιον εἶναι; ἢ πρὸς μὲν ἄρα σοι τὸν

Herodot. V. 4. VII. 3. Deinde vett. editt. ἢ οὐ καλῶς, quod e Vind. 2. 5. Ven. b. emendatum.

οἱ ἐπὶ τούτοις τεταγμένοι] Ita nunc ex Bodl. Vat. Tubing. Vind. 1. 4. 6. 7. Flor. d. h. Huet. Par. DS. rescribere non dubitavi, quum vulgo τούτῳ circumferatur.

E. ἐγένου τε καὶ] τε om. Ven. b. Par. DS. Huet. iniuria probantibus Turicenss.

καὶ σὺ ταῦτα ἀντιπ.] Sic Par. B. Vind. 2. 3. 5. Vat. Ven.

Unterricht, welchen du genossen hast? Haben vielleicht diejenigen von uns, welche darüber gesetzt sind, es nicht gut angeordnet etc. Ferri non potest vulgatum ἢ οὐ κ.

ἐν μουσικῇ καὶ γυμναστικῇ παιδεύειν;] „De Graecorum ac praesertim Atheniensium in rebus hisce moribus et institutis consulendi sunt Aristotel. in Polit. VIII. 3. Demosth. c. Timarch. p. 261. Petit. in Legg. Attic. p. 162. et Spanhem. in Aristoph. Nubb. v. 961. et 969." Forsterus. Omnia, quae huc pertinent, disces e loco Protagorae p. 325. C. — p. 326. De Legg. VII. p. 810 sqq. et Isocrat. Paneg. II. p. 195. — 197. Conferas etiam Beckeri Charicl. Vol. I. p. 37 sqq.

E. ἐγένου τε καὶ ἐξετράφης καὶ ἐπαιδεύθης] Sic Alcibiad. I. p. 122. B. τῆς δὲ σῆς γενέσεως καὶ τροφῆς καὶ παιδείας — οὐδενὶ μέλει. Legg. XI. p. 920. A. ὅσοι γενέσει καὶ τροφαῖς εὖ πεπαίδευνται.

καὶ δοῦλος, αὐτός τε καὶ οἱ σοὶ πρόγονοι;] Notetur haec appositionis amplificatae ratio. Sophocl. Oed. Col. v. 452: ἐπάξιος μὲν Οἰδίπους κατοικτίσαι, αὐτός τε παῖδές θ' αἵδ'. Ibid. v. 864: τοιγάρ σέ, καὐτὸν καὶ γένος τὸ σὸν, θεῶν ὁ πάντα λεύσσων Ἥλιος δοίη βίον τοιοῦτον: ad quem locum plurima huius generis exempla collegit Reisig. Platonica dedi ad Apolog. Socr. p. 42. A. De re ipsa tenendum veteres ita statuisse, ut libertatem et felicitatem publicam nullam putarent esse, nisi cives vellent ἑκόντες δουλεύειν τοῖς νόμοις. v. Plat. Legg. III. p. 700. A. 689. B. IX. p. 876. B. 874. E. V. p. 762. IV. p. 715. Arist. Pol. III. 16. Cicer. pro Cluentio c. 53: Legum omnes servi sumus, ut liberi esse possimus.

καὶ σὺ ταῦτα ἀντ.] Plurimi codd., in iisque etiam Bodl., καὶ σοὶ τ. ἀντ., quod recepit Bekk., quem olim secutus sum: cuius me facti nunc poenitet. Neque enim exempla huius lo-

πατέρα οὐκ ἐξ ἴσου ἦν τὸ δίκαιον καὶ πρὸς τὸν δεσπότην, εἴ σοι ὢν ἐτύγχανεν, ὥςτε, ἅπερ πάσχοις, ταῦτα καὶ ἀντιποιεῖν, οὔτε κακῶς ἀκούοντα ἀντιλέ-
51 γειν οὔτε τυπτόμενον ἀντιτύπτειν οὔτε ἄλλα τοιαῦτα πολλά· πρὸς δὲ τὴν πατρίδα ἄρα καὶ τοὺς νόμους ἐξέσται σοι, ὥςτε, ἐάν σε ἐπιχειρῶμεν ἡμεῖς ἀπολλύναι δίκαιον ἡγούμενοι εἶναι, καὶ σὺ δὲ ἡμᾶς τοὺς νόμους καὶ τὴν πατρίδα καθ' ὅσον δύνασαι ἐπιχει-

a. Tub. Zittav. quod verum putamus. Bodl. Coisl. Ven. Ξ. b. Vind. 1. 4. 6. 7. Flor. a. b. c. d. f. h. i. Huet. Ang. Par. CDHS. *καὶ σοὶ ταῦτα.* Vett. editt. *ταῦτα καὶ σὺ ἀντ.* v. annot.

πρὸς τὸν δεσπότην] Articulus e Bodl. Coisl. Ven. b. Tub. Vind. 1. 3. 4. Flor. h. Huet. Par. DS. additus.

ὥςτε, ἅπερ πάσχοις] Sic Bodl. Vat. Coisl. Ven. Ξ. a. b.

quutionis, *δίκαιόν μοί ἐστι ταῦτα ποιεῖν*, repertum iri existimo. Nam alius certe generis est De Republ. I. p. 334. C. D. quod nuperi editores memorant. Quapropter nunc *σύ* cum Buttm. tenui, quod cum vett. editionibus tuentur codd. mss. non malae notae. Etenim *σὺ* per attractionem positum refertur ad verbum finitum *οἴει*, quum vulgari ratione *σέ* scribi oporteret, quod referretur ad infinitivum *εἶναι*. Quod cur ita factum sit, caussa in promtu est. Nam et oppositionis gravitas hanc structuram suadebat, et perspicuitatis ratio erat habenda, quae nemo non videt quam graviter esset laboratura, si scriptum esset *καὶ σὲ ταῦτα ἀντιπ.* Protagor. p. 316. C. *ταῦτ' οὖν ἤδη σὺ σκόπει, πότερον περὶ αὐτῶν μόνος οἴει δεῖν διαλέγεσθαι πρὸς μόνους ἢ μετ' ἄλλων.* ubi v. Heindorf. Demosthen. de Male Gest. Legat. p. 414. 15. ed. Reisk. *ἡγούμην ἐν τούτοις πρῶτος αὐτὸς περιεῖναι δεῖν αὐτῶν καὶ μεγαλοψυχότερος φαίνεσθαι.* ad quem locum Schaefer. haec annotavit: „Bekk. „*αὐτόν*." Quod si quis praeoptet malitque etiam *μεγαλοψυχότερον*, quum illud pertineat ad *περιεῖναι*, hoc ad *φαίνεσθαι*, amboque infinitivi regantur ab impersonali *δεῖν*, sciat in gravi se errore versari: nam nominativus tali in structura legitimus est. v. Lobeck. Parerg. ad Phrynich. p. 754. Qui quod ait *δεῖν* in huiusmodi constructione delitescere, hoc, opinor, dicit, esse genus attractionis, quod, ut tot alia huius schematis genera, rationem syntacticam obscuret adeoque tollat. Res vulgo neglecta dudum me adverterat nec pauca eiusdem modi exempla collegeram, quae Angli publicarunt in Thesauro Stephan. c. 3150. B." Plura congesserunt Fritschius Lectt. Lucian. p. 102 sq. et Schaefer. ad Demosth. Appar. T. V. p. 626. In proximis *σοί* pertinet ad *ἐξ ἴσου ἦν*, quod hyperbaton notatione dignum est.

οὔτε κακῶς ἀκούοντα ἀντιλέγειν —] Haec addita sunt ad explicanda verba *ταῦτα καὶ ἀντιποιεῖν*; quod moneo, ne quis hic vinculum aliquod orationis desideret, quod sententiis explicandi caussa adiectis non addi

ρήσεις ἀνταπολλύναι, καὶ φήσεις ταῦτα ποιῶν δίκαια πράττειν, ὁ τῇ ἀληθείᾳ τῆς ἀρετῆς ἐπιμελόμενος; ἢ οὕτως εἶ σοφός, ὥςτε λέληθέ σε, ὅτι μητρός τε καὶ πατρὸς καὶ τῶν ἄλλων προγόνων ἁπάντων τιμιώτερόν ἐστι πατρὶς καὶ σεμνότερον καὶ ἁγιώτερον καὶ ἐν μείζονι μοίρᾳ καὶ παρὰ θεοῖς καὶ παρ' ἀν- B *θρώποις τοῖς νοῦν ἔχουσι, καὶ σέβεσθαι δεῖ καὶ μᾶλλον ὑπείκειν καὶ θωπεύειν πατρίδα χαλεπαίνουσαν ἢ*

Tub. Vind. 1. 4. 6. Flor. b. c. d. i. Zitt. Par. BCH. Angel. pro vulg. *πάσχεις*.

P. 51. *τῆς ἀρετῆς ἐπιμελόμενος*] V. *ἐπιμελούμενος*, quod auctoritate Bodl. Ven. b. Vind. 4. 7. Par. DS. Flor. d. h. mutavimus.

ἐστι πατρίς] *ἐστιν ἡ πατρίς* Bodl. Ven. b. Tub. Vind. 7. Huet. Par. S. Flor. h. nec tamen opus articulo.

solere iam saepe monuimus. Additur autem *οὔτε* licentius, quia antecedit *οὐκ ἐξ ἴσου ἦν*, perinde ac si scriptum fuerit: *οὐκ ἦν δίκαιον οὔτε κακῶς ἀκούοντα.* Totum locum violentius tractavit Hirschig., qui voculas *ἄρα σοι* invitis libris omnibus post *τὸν πατέρα* transposuit, hyperbaton istud ratus esse plane intolerabile, et verba: *ἅπερ πάσχοις, ταῦτα καὶ ἀντιποιεῖν*, tamquam ineptum glossema eiicienda censuit.

P. 51. *πρὸς δὲ τὴν πατρίδα ἄρα —*] Confer annot. ad Apolog. Socrat. c. XXIII. in. Ad *ἐξέσται σοι* sponte apparet infinitivum ex superioribus intelligendum relinqui. Quo non animadverso Hirschig. correxit *ἐξ ἴσου ἔσται*, monstrum constructionis dicens *ἔξεστί τινι πρός τινα ὥςτε.* At id monstrum ipse confinxit. Mox ad augendam oppositionis gravitatem pro simplici: *καὶ σὺ ἡμᾶς*, dictum est: *καὶ σὺ δὲ ἡμᾶς*, usu haud infrequenti. Verba *ὁ τῇ ἀλ. τ. ἀρ. ἐπιμελόμενος*, per appositionem adiecta, acerbam continent ironiam. Genus loquendi illustravimus ad Apolog. Socrat. p. 34. A. Hipp. mai. p. 285. B. Remp. p. 467. C. al.

τιμιώτερόν ἐστι πατρίς] Non opus est articulo ante *πατρίς*, quem codd. nonnulli additum habent. Solent enim nomina *πατήρ, μήτηρ, παῖς, ἀδελφός, γῆ, πόλις, ἀγρός*, alia, quando non de uno quodam ac definito, sed de genere in universum dicuntur, articulo carere. v. Schaefer. Melett. crit. p. 45. p. 62 sq. p. 116. ad Sophocl. Oed. Tyr. v. 630. Buttmann. ad Menon. §. 7. Sic deinde: *καὶ σέβεσθαι δεῖ καὶ μᾶλλον — πατρίδα χαλεπαίνουσαν ἢ πατέρα.* Accedit quod praecedit *μητρός τε καὶ πατρός.* De sententia conf. Cicer. Offic. I. 17, 57: Cari sunt parentes, cari liberi, propinqui, familiares; sed omnes omnium caritates patria una complexa est; pro qua quis bonus dubitet mortem oppetere, si ei sit profuturus?

B. *καὶ ἐν μείζονι μοίρᾳ*] „*Ἐν μείζονι μοίρᾳ εἶναι* dicitur quod pl uris aestimatur, quod in maiore pretio

πατέρα, καὶ ἢ πείθειν, ἢ ποιεῖν ἃ ἂν κελεύῃ, καὶ πάσχειν, ἐάν τι προστάττῃ παθεῖν, ἡσυχίαν ἄγοντα, ἐάν τε τύπτεσθαι ἐάν τε δεῖσθαι, ἐάν τε εἰς πόλεμον ἄγῃ τρωθησόμενον ἢ ἀποθανούμενον, ποιητέον ταῦτα, καὶ τὸ δίκαιον οὕτως ἔχει, καὶ οὐχὶ ὑπεικτέον, οὐδὲ ἀναχωρητέον, οὐδὲ λειπτέον τὴν τάξιν, ἀλλὰ καὶ ἐν πολέμῳ καὶ ἐν δικαστηρίῳ καὶ πανταχοῦ ποιητέον ἃ ἂν κελεύῃ ἡ πόλις καὶ ἡ πατρίς, ἢ πείθειν αὐτὴν ᾗ τὸ δίκαιον πέφυκε· βιάζεσθαι δ' οὐχ ὅσιον οὔτε μητέρα οὔτε πατέρα, πολὺ δὲ τούτων ἔτι ἧττον τὴν πατρίδα. Τί φήσομεν πρὸς ταῦτα, ὦ Κρίτων; ἀληθῆ λέγειν τοὺς νόμους, ἢ οὔ; ΚΡ. Ἔμοιγε δοκεῖ.

C

B. ἃ ἂν κελεύῃ] Vitiose vett. editt. κελεύοι, quod ex codd. fere omnibus mutatum.

ποιητέον ταῦτα] V. ποιητέα, invitis Bodl. Vat. Ven. b. Tub. Vind. 1. 4. 5. 6. Flor. a. b. c. d. f. h. i. Huet. Par. B. CDES. Mox οὐχὶ pro οὐχ iidem fere suppeditarunt.

C. κελεύῃ ἡ πόλις] V. κελεύοι, invitis libris omnibus praeter Paris. E. Praeterea vett. editt. ἡ πόλις τε καὶ ἡ πατρ. sed τε optimi om.

est et honore." Fisch. Cf. Valckenar. ad Herodot. III. 172. ubi haec leguntur: αὐτὸν ἐν οὐδεμιᾷ μεγάλῃ μοίρῃ ἦγον.

καὶ ἢ πείθειν, ἢ ποιεῖν] „Aut persuadendo contendere te oportere." Wolfius. Etenim πείθειν est placare oratione, ita ut doceas, quomodo res habeat; meliora docere. v. Apolog. p. 35. C., ubi διδάσκειν καὶ πείθειν coniunguntur. Paullo post: πείθειν ᾗ τὸ δίκαιον πέφυκε.

C. ἢ πείθειν αὐτὴν ᾗ τὸ δ. πέφ] Infinitivus πείθειν positus est ac si praecessisset ποιεῖν δεῖ, quae ratio est longe frequentissima. Gorg. p. 492. D. τὰς μὲν ἐπιθυμίας φῂς οὐ κολαστέον, εἰ μέλλει τις οἷον δεῖ εἶναι, ἐῶντα δὲ αὐτὰς ὡς μεγίστας πληρῶσιν ἄλλοθέν γέ ποθεν ἑτοιμάζειν, ubi Heindorfius: „Supplendum δεῖν, quod latebat in illo κολαστέον." De Rep. IV. p. 424. B. Legg. IX. p. 876. B. ibique annot. Xenoph. Mem. I. 5, 5. ἐμοὶ μὲν δοκεῖ — ἐλευθέρῳ ἀνδρὶ εὐκτέον εἶναι μὴ τυχεῖν δούλου τοιούτου, δουλεύοντα δὲ — ἱκετεύειν τοὺς θεούς κ. τ. λ. Lucian. Hermotim. c. 23. T. I. p. 761: πάντων μάλιστα ἐπὶ τούτῳ σπουδαστέον, τῶν δ' ἄλλων ἀμελητέον, καὶ μηδὲ πατρίδος — πολὺν ποιεῖσθαι λόγον, μήτε παίδων ἢ γονέων — ἐπικλᾶσθαι, ἀλλὰ μάλιστα μὲν κἀκείνους παρακαλεῖν κ. τ. λ. Addas Struvium Miscellan. Crit. a. Seebodio et Friedemanno edit. Vol. II. P. II. p. 238 sq.

Cap. XIII. D. τῷ ἐξουσίαν πεποιηκέναι] eo, quod fecimus potestatem. v. ad Phaedon. p. 60. B. Stepha-

Cap. XIII. ΣΩ. *Σκόπει τοίνυν, ὦ Σώκρατες, φαῖεν ἂν ἴσως οἱ νόμοι, εἰ ἡμεῖς ταῦτα ἀληθῆ λέγομεν, ὅτι οὐ δίκαια ἡμᾶς ἐπιχειρεῖς δρᾶν ἃ νῦν ἐπιχειρεῖς. ἡμεῖς γάρ σε γεννήσαντες, ἐκθρέψαντες, παιδεύσαντες, μεταδόντες ἁπάντων ὧν οἷοί τ' ἦμεν καλῶν σοὶ καὶ τοῖς ἄλλοις πᾶσι πολίταις, ὅμως προα-* D
γορεύομεν τῷ ἐξουσίαν πεποιηκέναι Ἀθηναίων τῷ βουλομένῳ, ἐπειδὰν δοκιμασθῇ καὶ ἴδῃ τὰ ἐν τῇ πόλει πράγματα καὶ ἡμᾶς τοὺς νόμους, ᾧ ἂν μὴ ἀρέσκωμεν ἡμεῖς, ἐξεῖναι λαβόντα τὰ αὑτοῦ ἀπιέναι ὅποι ἂν βούληται. καὶ οὐδεὶς ἡμῶν τῶν νόμων ἐμ-

Cap. XIII. *ἃ νῦν ἐπιχειρεῖς*] *νῦν* olim neglectum codd. longe plurimi magna consensione tuentur: habet etiam Bas. 2

D. *σοὶ καὶ τοῖς ἀλλ.*] Editt. *σοί τε κ. τ. ἀλλ.* Abieci *τε* cum Bodl. Vat. Ven. b. Tub. Vind. 1. 3. 4. 6. 7. Flor. d. h. Huet. Par. D S.

ἐπειδὰν δοκιμασθῇ] V. *δοκιμάσῃ*, quod solus Ven. Ξ. habere videtur.

ὅποι ἂν β.] V. *ὅπῃ*. Verum cum Bodl. Vat. Tub. plerique omnes testantur.

οὐδεὶς ἡμῶν τῶν νόμων] *τῶν νόμων* ex lege sua hic quoque proscripsit Hirschig.

nus coni. *τό*. Male. Nam, quod recte observavit Fischerus, verbum *προαγορεύομεν* cohaeret cum infinitivo *ἐξεῖναι*, et verbis *τῷ ἐξουσίαν πεποιηκέναι* declaratur, quo modo leges quasi in antecessum ostendant licere cuivis civi in aliam terram migrare: videlicet eo, quod cuique huius rei potestas concessa est. Patet vero ex hac interpretatione, cur perfectum positum sit, et cur dicatur *προαγορεύομεν*, quod fuerunt qui edicimus, iubemus, interpretarentur.

ἐπειδὰν δοκιμασθῇ καὶ ἴδῃ] Sic libri Platonis manuscripti praeter unum omnes. Nec video, cur haec lectio mutanda sit in *δοκιμάσῃ*, quod placuit editoribus fere omnibus. Sensus enim hic est: postquam sui iuris factus est et res publicas cognovit, h. e. ea aetate, qua de rebus ad rempublicam pertinentibus iudicare maxime potest: quod nemo non sentit magna dici hoc loco cum gravitate. Prorsus huc pertinet Aeschin. adv. Timarch. p. 26. ed. Bremi: *ἐπειδὰν δὲ ἐγγραφῇ τις εἰς τὸ ληξιαρχικὸν γραμματεῖον, καὶ τοὺς νόμους εἰδῇ τοὺς τῆς πόλεως, καὶ ἤδη δύνηται διαλογίζεσθαι τὰ καλὰ καὶ τὰ μή, οὐκ ἔτι ἑτέρῳ διαλέγεται* (*ὁ νομοθέτης*). Cogitandum est autem de *δοκιμασίᾳ εἰς ἄνδρας*. Etenim qui iura civium Atheniensium plena et integra habere atque publicos honores adipisci vellent, horum nomina referebantur in *ληξιαρχικόν*. Quod priusquam fieret, debebant adolescentes examen subire, quo explorabatur, quo quisque genere natus esset, utrum legitime adoptatus necne, et quae alia huiusmodi fuere. v. Demosthen. in Midiam. c. 43.

ποδών ἐστιν οὐδ' ἀπαγορεύει, ἐάν τέ τις βούληται ὑμῶν εἰς ἀποικίαν ἰέναι, εἰ μὴ ἀρέσκοιμεν ἡμεῖς τε καὶ ἡ πόλις, ἐάν τε μετοικεῖν ἄλλοσέ ποι ἐλθών, ἰέναι ἐκεῖσε, ὅποι ἂν βούληται, ἔχοντα τὰ αὑτοῦ.
E ὃς δ' ἂν ὑμῶν παραμείνῃ, ὁρῶν ὃν τρόπον ἡμεῖς τάς τε δίκας δικάζομεν καὶ τἆλλα τὴν πόλιν διοικοῦμεν, ἤδη φαμὲν τοῦτον ὡμολογηκέναι ἔργῳ ἡμῖν ἃ ἂν ἡμεῖς κελεύωμεν ποιήσειν ταῦτα, καὶ τὸν μὴ πειθόμενον τριχῇ φαμεν ἀδικεῖν, ὅτι τε γεννηταῖς

ἄλλοσέ ποι ἐλθών] Steph. *πη* et mox *ὅπῃ*, quod est in paucissimis codicibus.

ἔχοντα τὰ αὑτοῦ] V. *ἔχων*, quod etsi habet quod defendatur, v. ad Phaedon. c. XXIX. extr. et Fritsche Quaest. Luciann. p. 103., tamen vel auctoritate codicum Bodl. Vat. Ven. b. Vind. 1. 3. 4. 6. 7. Flor. a. b. d. f. h. i. Coisl. Par. BCDHS. Angel. Huet. mutandum fuit.

ὑμῶν παραμείνῃ] Hirschig. de suo *παραμένῃ*.

E. *γεννηταῖς οὖσιν*] Vulgo *γεννήταις*.

ἦ μὴν πείθεσθαι] Sic Coisl. Par. BC. Flor. a. b. c. f. i.

ibique Ulpianum. conf. Boeckh. De ephebia Attica in libro: Neues Archiv für Philologie etc. v. Seebode. P. III. fasc. III. p. 78 sq. Hermann. Antiquitatt. Gr. publ. §. 123. Mox attendas accusativum *λαβόντα*, cum praecedat *τῷ βουλομένῳ*. Sophocl. Electra v. 470. *ὕπεστί μοι θράσος, ἁδυπνόων κλύουσαν ἀρτίως ὀνειράτων.* ubi v. Brunck. Lysias Epitaph. p. 28. *ἄξιον γὰρ πᾶσιν ἀνθρώποις — ὑμνοῦντας.* Alia id genus collegi ad Symp. p. 176. D. conf. Matthiae Gr. §. 536. Bernhardy Synt. p. 367 sq. alios grammaticos, quos ibi laudavimus.

εἰς ἀποικίαν ἰέναι — μετοικεῖν ἄλλοσέ ποι] *Εἰς ἀποικίαν ἰέναι* est migrare in coloniam Graecam, eamque Atheniensem: sed *μετοικεῖν* est migrare in alienam civitatem, Graecam vel etiam barbaram, ut recte vidit Fisch.

E. *ὅτι τε γεννηταῖς*] Libri omnes vitioso accentu *γεννήταις*; unus ex corr. *γεννηταῖς*, quod unice verum. Nam *γεννῆται* sunt gentiles, sed *γεννηταί* genitores, qui h. l. requiruntur. Vitium primus notavit Guil. Dindorfius ad Stephan. Thesaur. L. Gr. ed. Parisin. Vol. II. p. 573 ne postea quidem ab Hirschigio sublatum, sicuti par erat a tali scilicet critico fieri.

καὶ ὅτι ὁμολογήσας ἦ μὴν πείθεσθαι κ. τ. λ.] Vulgo pro *ἦ μήν* legebatur *ἡμῖν*, quod ex optimis codd. emendatum est, sed nuper contentiose revocatum ab Hirschigio; qui certe neglexit quae dudum a Buttmanno Gr. Gr. §. 149. in usum tironum saluberrime sunt exposita.

οὔτε πείθει ἡμᾶς] intell. nos facere iniuste: id quod docent verba *εἰ μὴ καλῶς τι ποιοῦμεν.* Quum autem dicatur: *οὔτε πείθεται οὔτε πείθει ἡμᾶς,*

οὖσιν ἡμῖν οὐ πείθεται, καὶ ὅτι τροφεῦσι, καὶ ὅτι ὁμολογήσας ἦ μὴν πείθεσθαι οὔτε πείθεται οὔτε πεί- 52
θει ἡμᾶς, εἰ μὴ καλῶς τι ποιοῦμεν, προτιθέντων ἡμῶν, καὶ οὐκ ἀγρίως ἐπιταττόντων ποιεῖν ἃ ἂν κελεύωμεν, ἀλλὰ ἐφιέντων δυεῖν θάτερα, ἢ πείθειν ἡμᾶς, ἢ ποιεῖν, τούτων οὐδέτερα ποιεῖ.

Cap. XIV. *Ταύταις δή φαμεν καὶ σέ, ὦ Σώκρατες, ταῖς αἰτίαις ἐνέξεσθαι, εἴπερ ποιήσεις ἃ ἐπινοεῖς, καὶ οὐχ ἥκιστα Ἀθηναίων σέ, ἀλλ' ἐν τοῖς*

et pr. Ang. pro vulg. *ἡμῖν πειθ.* quod Turr. tenuerunt. In Bodl. super *ἡμῖν* ascriptum *ἡμ* i. e. *ἦ μήν.* Ceterum Buttmannus *πείσεσθαι* legendum coniecit, quod Hirsch. non debebat Platoni continuo obtrudere, qui quod audacter pronuntiat, in talibus omnes ineptire praeter Stephanum, certe quidem humaniter, ut decet litteras nostras, pronuntiandum fuit.

ποιοῦμεν, προτιθέντων] Vat. Flor. d. *καὶ προτιθέντων*, sed v. annot.

P. 52. *ἀλλὰ ἐφιέντων*] *ἀφιέντων* Par. H. Formam *δυεῖν* hic codd. et vett. editt. omnes tuentur praeter Vat. Flor. d. Huet.

non opus erat, ut deinde adderentur haec: *τούτων οὐδέτερα ποιεῖ.* Sed quoniam istis: *προτιθέντων ἡμῶν — δυεῖν θάτερα*, primaria sententiae pars quasi obscurari quodammodo videbatur, non sine caussa iterata sunt haec: *τούτων οὐδέτερα ποιεῖ*; quae eo facilius addi potuerunt, quod inde a verbis *ἀλλὰ ἐφιέντων* — alia pars enuntiati ordiri videri possit. De simili structurae negligentia dixit Heindorf. ad Theaet. §. 73. conf. ad Protagor. p. 316. C. D. Hirschigii vero argutias, quibus *τούτων οὐδ' ποιεῖ* abiicienda esse demonstrare conatus est, mittere praestat. — *προτιθέναι* h. l. dicuntur leges eae, quae fieri iubent, quia edicta et mandata publice proponuntur, ita ut ab omnibus legi et iudicari possint; id quod necessarium est, si quis velit docere meliora. Itaque sententia haec est: quum nos et potestatem faciamus eorum, quae publice iubentur, cognoscendorum atque iudicatorum, neque immani severitate quemquam cogamus, ut faciat quae fieri velimus, imo vero concedamus, ut aut doceat meliora, aut, si hoc non potuerit, nobis pareat, tamen iste neutrum horum facit.

Cap. XIV. P. 52. *Ταύταις δή φ. — ἐνέξεσθαι*] Hesychius: *ἐνέχεσθαι· ἐγκαλεῖσθαι, κρατεῖσθαι, συνέχεσθαι.* Videlicet *ἐνέχειν* significat proprie constrictum, implicitum tenere: hinc verbum medium est constringendum se praebere, sinere se implicari, h. e. teneri constrictum, et sensu forensi reum, obnoxium esse: unde *ἔνοχος*, reus, obnoxius. Itaque sententia verborum est haec: dicimus etiam te obnoxium fore his criminibus s. reum fore horum criminum.

ἀλλ' ἐν τοῖς] Intell. *ὡμολογηκόσιν.* v. ad p. 43. C.

μάλιστα. Εἰ οὖν ἐγὼ εἴποιμι, διὰ τί δή; ἴσως ἄν μου δικαίως καθάπτοιντο, λέγοντες, ὅτι ἐν τοῖς μάλιστα Ἀθηναίων ἐγὼ αὐτοῖς ὡμολογηκὼς τυγχάνω ταύτην τὴν ὁμολογίαν. φαῖεν γὰρ ἂν ὅτι Ὦ Σω-
B κρατες, μεγάλα ἡμῖν τούτων τεκμήριά ἐστιν, ὅτι σοι καὶ ἡμεῖς ἠρέσκομεν καὶ ἡ πόλις· οὐ γὰρ ἄν ποτε τῶν ἄλλων Ἀθηναίων ἁπάντων διαφερόντως ἐν αὐτῇ ἐπεδήμεις, εἰ μή σοι διαφερόντως ἤρεσκε, καὶ οὔτ'

Cap. XIV. B. *ὅ τι μὴ ἅπαξ εἰς Ἰσθμόν*] Desunt haec in Tub. Ven. b. Vind. 6. 7. Flor. h. Huet. Par. DS. Sed legit iam Athenaeus V. 55., uti recte Fischerus observavit. In Bodl. adscripta sunt marginibus.

ἀποδημίαν ἐποιήσω] Hunc ordinem servarunt Bodl. Ven. b. Vat. Tub. Vind. 1. 4. 6. 7. Flor. d. h. Huet. Editt. *ἐποιήσω*

δικαίως καθάπτοιντο] Hesychius: *καθάπτεσθαι· λοιδορεῖσθαι, ὀνειδίζειν.* v. Heindorf. ad Phaedon. p. 132.

τούτων τεκμήριά ἐστιν] Ne *τούτου* cum sapienti critico desideres, v. ad Apol. p. 19. D. Phileb. p. 71. Phaedon. p. 62. E. De Rep. VI. p. 504. D. Gorg. p. 447. A. coll. Legg. III. p. 689. B. VII. 816. E. ubi post *τούτων ἕνεκα αὐτῶν* deinde *τοῦ* c. infinit. infertur.

τῶν ἄλλων Ἀθηναίων διαφερόντως] h. e. prae ceteris Atheniensibus. v. Phaedon. p. 64. E. De re ipsa consulas Phaedr. p. 230. D.

ἐπὶ θεωρίαν] h. e. ad spectandos ludos sollemnes, videlicet Olympicos, Nemeaeos, Isthmicos, Pythios, ad quos spectandos ex universa Graecia homines confluebant. Quod vero dictum est: *καὶ οὔτ' — οὔτε — οὔτε*, repetendum ex antegressis: *καὶ οὐκ ἄν*. Nam ita post generalem negationem patet recte iam subiungi *οὔτε — οὔτε*.

εἰ μή ποι στρ.] Quum pugnaret ad Potidaeam et Amphipolin, Thraciae oppida, et ad Delium, oppidum Boeotiae. v. Apolog. cap. XVII. et Laërt. II. 22.

οὐδ' ἄλλων — εἰδέναι] h. e. *ὥστε εἰδέναι αὐτούς.* Loquendi genus illustravimus ad Gorg. p. 513. E. Remp. I. p. 342. D. Phaedr. p. 242. B. Plura de eo exposuerunt Matthiae ad Eurip. Orest. v. 383. et Boeckh. ad Pindar. Olymp. III. 35. Sed alia omnia discas ab Hirschigio. Is enim: „Abieci, inquit, *εἰδέναι*, quod non est Graecum *ἐπιθυμία σε ἔλαβέν τινος εἰδέναι.* Scilicet non Graecum ille dixit quod ipsi fuit parum perspectum. — Archelai in Macedoniam eum invitantis aliorumque principum promissa ipsum neglexisse referunt Seneca, Laërtius, Libanius, alii.“ Forsterus.

C. *ὡμολόγεις καθ' ἡμᾶς πολιτεύεσθαι*] Notabis infinitivum temporis praesentis, quem Stephanus invitis codicibus mutavit in *πολιτεύσεσθαι*. Eodem modo cap. XIII. extr.: *καὶ ὅτι ὁμολογήσας ἢ μὴν πείθεσθαι οὔτε πείθεται οὔτε πείθει.* et paullo post: *φάσκοντές σε ὡμολογηκέναι πολιτεύεσθαι*, atque *καθ' ἃς ἡμῖν ξυνέθου πο-*

ἐπὶ θεωρίαν πώποτε ἐκ τῆς πόλεως ἐξῆλθες, ὅ τι μὴ
ἅπαξ εἰς Ἰσθμόν, οὔτε ἄλλοσε οὐδαμόσε, εἰ μή ποι
στρατευσόμενος, οὔτε ἄλλην ἀποδημίαν ἐποιήσω πώ-
ποτε, ὥςπερ οἱ ἄλλοι ἄνθρωποι, οὐδ' ἐπιθυμία σε
ἄλλης πόλεως οὐδ' ἄλλων νόμων ἔλαβεν εἰδέναι, ἀλλὰ
ἡμεῖς σοι ἱκανοὶ ἦμεν καὶ ἡ ἡμετέρα πόλις· οὕτω
σφόδρα ἡμᾶς ᾑροῦ, καὶ ὡμολόγεις καθ' ἡμᾶς πολι- C
τεύεσθαι, τά τε ἄλλα καὶ παῖδας ἐν αὐτῇ ἐποιήσω,

ἀποδ. Post *ἀποδημίαν* Hirschig. inseruit *οὐδεμίαν*, quia in his ubique apud Atticos *ἄλλος* additum *οὐδεὶς* habeat, quam legem ipse videat quo iure sanxerit.

C. *καθ' ἡμᾶς πολιτεύεσθαι*] Stephanus invitis libris omnibus de coniectura dedit *πολιτεύσεσθαι*, probante Buttmann. me improbante. v. ann.

λιτεύεσθαι, ubi Stephanus itidem correxit *πείσεσθαι* et *πολιτεύσεσθαι*. Legg. XI. p. 937. B. *ἐὰν ἐγγυητὴν ἀξιόχρεων ἦ μὴν μένειν καταστήσῃ*. ubi Astius cum Stephano *μενεῖν* scripsit. Ibid. IX. p. 856. A. *ὑποσχόμενον — τὰ δίκαια καὶ ἀληθῆ κρίνειν*. ubi Astius praeter fidem codd. scripsit *κρινεῖν*. Herodot. IX. 106. *πίστι τε καταλαβόντες καὶ ὁρκίοισι ἐμμένειν τε καὶ μὴ ἀποστήσεσθαι*: ubi Wesselingius contra fidem codd. *ἐμμενεῖν* correxit. Xenophon. Cyrop. VI. 2, 39. *ἐμοὶ προςαγαγὼν ἐγγυητὰς ἦ μὴν πορεύεσθαι*. ubi Stephanus malebat *πορεύσεσθαι*. Anabas. II. 3. 27. *ὀμόσαι ἦ μὴν πορεύεσθαι*: ubi Schneiderus, Stephanum secutus, *πορεύσεσθαι* edidit. Eurip. Med. v. 750. *ὄμνυμι — ἐμμένειν, ἅ σου κλύω*. ubi v. Schaefer. Nimirum non perinde est, futurum an praesens tempus ponatur. Illo qui utitur, is de re nunc nondum praesenti, sed postea demum futura loquitur atque pollicetur se postero tempore hoc vel illud facturum esse. Veluti apud Xenophont. Hellen. II. 4, 30. *ὀμόσαντες ὅρκους ἦ μὴν μὴ μνησικακήσειν*, aliter dici nullo modo potuit, quoniam vindicta non praesens esse cogitatur, sed futura. Praesens autem qui adhibet, is cogitat de re non futura demum aliquando, sed iam nunc praesenti, quanquam fieri potest, ut eadem etiam postero tempore adhuc duret ac maneat. Ut si quis dicit: *ἦ μὴν ἐμμένω*, his verbis indicat se inde ab hoc ipso temporis momento, quo iusiurandum dat, promissis staturum esse, quoniam ea rerum conditio iamiam adsit, in qua praestandum sit quod alter voluerit. Quae si vera sunt, facile poterit iudicari, praesens tempus hoc loco servandum sit, an mutandum in formam futuri. Fingamus igitur civem iureiurando confirmantem velle se vitam, mores, studia sua dirigere et moderari ad cuiuspiam civitatis leges et instituta, in qua dehinc victurus sit. Quid censes? rectiusne ille dicturus est: *ἦ μὴν ὁμολογῶ κατὰ τοὺς νόμους πολιτεύσεσθαι*; an *ἦ μὴν ὁμολογῶ κατὰ τοὺς νόμους πολιτεύεσθαι*? Me si audis, ne calumniae locus relinquatur, alteram iurisiurandi formulam praeferes, qua signifi-

ὡς ἀρεσκούσης σοι τῆς πόλεως. ἔτι τοίνυν ἐν αὐτῇ τῇ δίκῃ ἐξῆν σοι φυγῆς τιμήσασθαι, εἰ ἐβούλου, καὶ ὅπερ νῦν ἀκούσης τῆς πόλεως ἐπιχειρεῖς, τότε ἑκούσης ποιῆσαι. σὺ δὲ τότε μὲν ἐκαλλωπίζου ὡς οὐκ ἀγανακτῶν εἰ δέοι τεθνάναι σε, ἀλλ' ᾑροῦ, ὡς ἔφησθα, πρὸ τῆς φυγῆς θάνατον· νῦν δὲ οὔτ' ἐκείνους τοὺς λόγους αἰσχύνει, οὔτε ἡμῶν τῶν νόμων ἐντρέ-
D πει, ἐπιχειρῶν διαφθεῖραι, πράττεις τε ἅπερ ἂν δοῦλος φαυλότατος πράξειεν, ἀποδιδράσκειν ἐπιχειρῶν παρὰ τας ξυνθήκας τε καὶ τὰς ὁμολογίας, καθ' ἃς

τῶν νόμων ἐντρέπει] Vind. 6. τὸν νόμον. inepte; v. ad Phaedr. p. 254. A.

D. δοῦλος φαυλότατος] ὁ articulum vulgo post δοῦλος positum om. Bodl. Ven. b. Tat. Tub. Vind. 1. 6. Flor. d. h. Huet. Par. DFS. delevi igitur praeeunte Buttmanno.

ξυνέθου πολιτεύεσθαι] Hic quoque Steph. invitis codd. fere omnibus correxit πολιτεύσεσθαι, suffragante Buttmanno et Hirschig. Deinde μὲν post πρῶιον, in vett. editt. omissum, indicatur inde ab hoc ipso temporis momento legibus satisfactum iri. Iam vero ea sermonis lex, quae in oratione recta regnat, num mirum cuiquam videbitur, quod item in oratione obliqua observatur? Itaque equidem in iis locis omnibus, quos antea memoravi, et quibus alii multi addi poterant, servandam censeo codicum lectionem, ut quae unice sententiae accommodata sit. Nam quod apud Herodotum additur καὶ μὴ ἀποστήσεσθαι, id facile intelligi potest non eam vim habere, ut etiam ἐμμενεῖν scribendum iudicemus. Quippe sensus verborum hic est: confirmantes se et nunc promissis stare velle, nec unquam postero tempore illa violaturos esse. — Proxima verba: τά τε ἄλλα καὶ παῖδας ἐν αὐτῇ ἐποιήσω, addita sunt, quasi praecessisset καὶ ἐπολιτεύου, h. e. et civem te gerebas tum aliis rationibus, tum eo quod etc.; cuiusmodi orationis conformatio neminem offendet, qui meminerit illius libertatis, qua usi Graeci saepenumero magis sententiarum quam verborum rationem habuerunt. cf. annot. ad Apol. Socr. p. 36. A. Quamquam vellem pro ὡμολόγεις scriberetur ὁμολογήσας.

ἐξῆν σοι φυγῆς τιμήσασθαι] quum iudices primas sententias de eo tulissent. Nam, ut ad Apolog. Socrat. cap. XXV. narravimus, actor addebat in libello aestimationem litis, ni poena iam legibus constituta esset: hoc dicebatur τιμᾶν, quod verbum dativum personae et genitivum poenae adiunctum habere solet. Caussa cognita, quum iudices reum primis sententiis damnassent, reus interrogabatur, quam poenam commeruisse se fateretur: τί ἄξιος εἴη παθεῖν ἢ ἀποτῖσαι. Hoc dicebatur τιμήσασθαι vel ἀντιτιμήσασθαι, Apolog. Socr. p. 36. B. p. 37. B. C. vel ὑποτιμήσασθαι, ut in

ἡμῖν ξυνέθου πολιτεύεσθαι. πρῶτον μὲν οὖν ἡμῖν τοῦτ' αὐτὸ ἀπόκριναι, εἰ ἀληθῆ λέγομεν, φάσκοντές σε ὡμολογηκέναι πολιτεύεσθαι καθ' ἡμᾶς ἔργῳ, ἀλλ' οὐ λόγῳ, ἢ οὐκ ἀληθῆ. Τί φῶμεν πρὸς ταῦτα, ὦ Κρίτων; ἄλλο τι ἢ ὁμολογῶμεν; ΚΡ. Ἀνάγκη, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Ἄλλο τι οὖν ἂν φαῖεν ἢ ξυνθήκας τὰς πρὸς ἡμᾶς αὐτοὺς καὶ ὁμολογίας παραβαίνεις, οὐχ ὑπ' ἀνάγκης ὁμολογήσας, οὐδὲ ἀπατηθείς, E
οὐδὲ ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ ἀναγκασθεὶς βουλεύσασθαι, ἀλλ' ἐν ἔτεσιν ἑβδομήκοντα, ἐν οἷς ἐξῆν σοι ἀπιέναι, εἰ

seruimus e Venet. b. Vat. Tub. Vind. 1. 4. 6. 7. Flor. d. h. Par. DS.

ὡμολογηκέναι πολιτεύεσθαι] Vett. editt. hic *πολιτεύσεσθαι* scribunt, quod ex Coisl. Ven. b. Vat. Vindobonensibus omnibus, Flor. d. f. h. Zitt. Huet. Par. DS. praeeunte Bekkero mutavimus.

Ἄλλο τι οὖν ἂν φαῖεν] Stephan. *τι* et *ἂν* omisit. Bas. 2. solum *ἂν* neglexit. Veram lectionem codd. longe plurimi, ne dicam paene omnes, suppeditarunt.

Apolog. Socr. Xenophontea cap. XXIII. Itaque Socrates interrogatus respondere poterat se commeruisse exilium. — *καλλωπίζεσθαι*, interprete Hesychio, est proprie *κοσμεῖσθαι*, se comere, se ornare: unde *καλλωπίστρια*, ornatrix. Metaphorice autem est more hominum comtorum et delicatorum superbire, se efferre, se iactare, ut h. l. Protagor. p. 333. D. *τὸ μὲν οὖν πρῶτον ἐκαλλωπίζετο ἡμῖν ὁ Πρωταγόρας — ἔπειτα μέντοι ξυνεχώρησεν ἀποκρίνεσθαι.* De infinitivo *τεθνάναι*, pro quo exspectes *θνήσκειν*, v. ad Apolog. Socrat. cap. XVII. extr. — *ἡμῶν — ἐντρέπει*, du kehrst dich nicht an uns, h. e. nos non curas. Idem verbum sic positum Phaedr. p. 254. A. Soph. Oed. T. v. 717. et 1226. al.

D. *Ἄλλο τι οὖν ἂν φαῖεν*] Deerat vulgo particula *ἄν*. Quae ne cui alieno loco posita esse videatur, Aristoph. Pac. v. 137. *ἀλλ' ὦ μέλε ἄν μοι σιτίων διπλῶν ἔδει.* Demosthen. p. 1445. 14. ed. Reisk.: *τί οὖν ἂν εἴποι τις σὺ παραινεῖς;* Olynth. p. 14. 5. ed. R.: *τί οὖν ἄν τις εἴποι σὺ γράφεις;* Platon. Legg. VII. p. 800. C. *ἆρ' οὐκ ἂν φαίημεν — ἄλλοις ἂν φθέγγοιτο;* Phaed. p. 87. B. *τί οὖν ἂν φαίη ὁ λόγος ἔτι ἀπιστεῖς;* ad quem locum exempla huius collocationis collegit Heindorf. Nimirum in talibus sententia intermedia cum primaria in unum coniungitur, ut rectius absit interpunctionis distractio. v. Hermann. De part. *ἄν* p. 195. Praeterea audias nuperum criticum ita disputantem: „Restitui, inquit: *φαῖεν ἢ τὰς σαυτοῦ ξυνθήκας* et expunxi *αὐτοὺς* post *ἡμᾶς*. Nam excidit articulus ante *συνθήκας* nec non *σαυτοῦ*, quod e suo loco migrasse et dein in *αὐτοὺς* abiisse videtur. v. p. 54. C.“ Haec ille; quae posuisse satis erit.

μὴ ἠρέσκομεν ἡμεῖς μηδὲ δίκαιαι ἐφαίνοντό σοι αἱ ὁμολογίαι εἶναι. σὺ δὲ οὔτε Λακεδαίμονα προῃροῦ οὔτε Κρήτην, ἃς δὴ ἑκάστοτε φῂς εὐνομεῖσθαι, οὔτε ἄλλην οὐδεμίαν τῶν Ἑλληνίδων πόλεων οὐδὲ τῶν
53 βαρβαρικῶν, ἀλλ' ἐλάττω ἐξ αὐτῆς ἀπεδήμησας ἢ οἱ χωλοί τε καὶ τυφλοὶ καὶ οἱ ἄλλοι ἀνάπηροι· οὕτω σοι διαφερόντως τῶν ἄλλων Ἀθηναίων ἤρεσκεν ἡ πόλις τε καὶ ἡμεῖς οἱ νόμοι δῆλον ὅτι· τίνι γὰρ ἂν πόλις ἀρέσκοι ἄνευ νόμων; νῦν δὲ δὴ οὐκ ἐμμενεῖς τοῖς ὡμολογημένοις; ἐὰν ἡμῖν γε πείθῃ, ὦ Σώκρατες· καὶ οὐ καταγέλαστός γε ἔσει ἐκ τῆς πόλεως ἐξελθών.

E. *σὺ δὲ οὔτε Λακ.*] Sic Bodl. Vat. Ven. b. Tub. Vind. 1. 4. Flor. a. c. d. f. h. Huet. Par. BCDES. pro vulg. *σύ τε.* Paullo ante vett. editt. praeter Bas. 2. *ἐν οἷς ἦν*, quod e Bodl. Vat. Ven. a. b. Tub., septem Vindobb. et aliis plurimis correctum.

οὐδὲ τῶν βαρβαρικῶν] V. *οὔτε*, quod e Bodl. Ven. b. Tub. Vind. 6. Huet. Par. DS. mutatum. Pro vulg. *βαρβάρων* Bodl. Vat. Ven. b. Vind. 1. 4. 6. 7. Flor. d. h. Huet. Par. S. cum Eusebio *βαρβαρικῶν* praebuerunt. In Vat. Flor. d. et Vind. 2. etiam *Ἑλληνικῶν* legitur, probante Buttmanno.

P. 53. *καὶ ἡμεῖς οἱ νόμοι δῆλον ὅτι*] Ven. b. Vind. 4. 7.

E. *ἃς δὴ ἑκάστοτε φῂς εὐνομ.*] Leges et instituta harum civitatum laudat Socrates de Republ. VIII. p. 544. C. Legg. I. p. 634 sqq. Protagor. p. 342. C. D. Alcibiad. I. p. 121. Ceterum in his verbis *δή* est scilicet, de quo voculae usu v. Valckenar. ad Herodot. V. 20. — *ἑκάστοτε*, quotiescunque de iis loqueris.

οὐδὲ τῶν βαρβαρικῶν] Ita legendum fuit propterea, quod opponitur *πόλεων Ἑλληνίδων.* Si *βαρβάρων* legeretur, dicendum fuit *τῶν Ἑλλήνων πόλεων.* Rem exemplis firmavit Schaefer. Melett. p. 39 sqq. Sunt autem *Ἑλληνίδες πόλεις* civitates Graecienses. — *Πηροί* et *ἀνάπηροι* dicuntur ii omnes, qui carent parte vel membro aliquo corporis, aut certe eius usu: quae scita est Fischeri ad h. l. observatio.

P. 53. *οἱ νόμοι δῆλον ὅτι*] Stephano haec verba e glossemate orta videbantur. Sed recte Fisch. monuit iis sublatis nullam fere vim habitura esse quae sequuntur: *τίνι γὰρ ἂν πόλις ἀρέσκοι ἄνευ νόμων;* Accedit quod *δῆλον ὅτι* vel, ut vulgo scribebatur, *δηλονότι* non ad *οἱ νόμοι* tantum pertinet, sed referendum est sine dubio ad omnem, quae praecedit, enuntiationem, quasi legeretur: *δῆλον ὅτι οὕτω διαφερόντως σοι ἤρεσκεν ἡ πόλις τε καὶ οἱ νόμοι.* Rem uberius illustravit Buttm. ad h. l. et Indic. v. *δηλονότι.* Neque ta-

Cap. XV. Σκόπει γὰρ δή, ταῦτα παραβὰς καὶ ἐξαμαρτών τι τούτων τί ἀγαθὸν ἐργάσει σαυτόν, ἢ τοὺς ἐπιτηδείους τοὺς σαυτοῦ. ὅτι μὲν γὰρ κινδυνεύσουσί γέ σου οἱ ἐπιτήδειοι καὶ αὐτοὶ φεύγειν καὶ στερηθῆναι τῆς πόλεως, ἢ τὴν οὐσίαν ἀπολέσαι, σχεδόν τι δῆλον· αὐτὸς δὲ πρῶτον μὲν ἐὰν εἰς τῶν ἐγγύτατά τινα πόλεων ἔλθῃς, ἢ Θήβαζε ἢ Μέγαράδε, — εὐνομοῦνται γὰρ ἀμφότεραι — πολέμιος ἥξεις, ὦ Σώκρατες, τῇ τούτων πολιτείᾳ, καὶ ὅσοιπερ κήδονται τῶν αὐτῶν πόλεων, ὑποβλέψονταί σε διαφθορέα ἡγού- B

Flor. b. Huet. Par. DS. *καὶ οἱ νόμοι ἡμεῖς δ.*, quod ediderunt Turicenss. coll. p. 50. A. B.

οὐκ ἐμμενεῖς τοῖς ὡμ.] **Bekkerus** corr. *ἐμμενεῖς*, quod in Bodl. a sec. manu adscriptum exstat, quum ceteri libri probante **Hermanno** *ἐμμένεις* tueantur. Sed futurum tempus vel proxima verba requirunt: *ἐὰν ἡμῖν γε πείθῃ, ὦ Σ.*, ad quae liquet *ἐμμενεῖς* intelligendum esse, quod Stephanus temere ante *ἐὰν* inseruit, scribens *ἐμμενεῖς δὲ, ἐὰν κ. τ. λ.*

Cap. XV. *ἐξαμαρτών τι τούτων*] *ἐξαμαρτάνων* Bodl. Ven. b. Tub. Vind. 7. Flor. h. Huet. Par. DS. In Ven. b. tamen vera lectio margini apposita est. Praesens probant Turicenss.

B. *ἢ Μέγαράδε*] V. *Μεγάραδε*. Illud praebuerunt Coisl. Vind. 2. Huet. Par. DS. Et scripsimus etiam *οἰκόνδε, πόλεμόνδε. κ. τ. λ.* cfr. ad Phaedr. p. 227. D.

men **Hirschigio** de librorum scripturae veritate persuasum est, qui ulterius etiam progressus totum hoc comma inde ab *οἱ νόμοι δῆλον ὅτι* usque ad *ἀρέσκοι ἄνευ νόμων* tollendum arbitratur. Quod consilium haud scimus an cuiquam placiturum sit. Ceterum de talibus additamentis, quae glossematum speciem referunt, v. ann. ad Apol. Socrat. p. 23. E.

ἐὰν ἡμῖν γε πείθῃ] His verbis leges sibi ipsae respondent. Repetendum est autem ex ipsa interrogatione: *ἀλλ' ἐμμενεῖς.*

Cap. XV. B. *τῇ τούτων πολιτείᾳ*] Intell. **civium illarum civitatum**. Apponam alia huius synesis exempla. Legg. VIII. p. 828. B. *αὐτῶν* item post *πόλεως* infertur, perinde ac si *πολῖται* memorati sint. Eodem modo Legg. VI. p. 780. A. 829. B. post *πόλεσιν* ponitur *αὐτούς*. Ibid. XII. p. 945. E. post *τὴν πόλιν* sequitur *δεχομένους*. Pariter p. 950. A. et XII. p. 952. B. post *τὴν πόλιν* continuo insequitur *ἀποβλέποντας*.

ὑποβλέψονταί σε —] **Hesychius**: *ὑποβλεπόμενος· ὑπονοῶν, ἐχθραίνων*. Videlicet *ὑποβλέπεσθαι* est **cum suspicione intueri**: deinde **suspectum habere**: interdum etiam **odisse, inimicum esse**.

βεβαιώσεις τ. δ.] h. e. **confirmabis iudices in ea opinione, ut putent se recte te capitis damnasse;**

μενοι τῶν νόμων, καὶ βεβαιώσεις τοῖς δικασταῖς τὴν
C δόξαν, ὥςτε δοκεῖν ὀρθῶς τὴν δίκην δικάσαι· ὅςτις γὰρ νόμων διαφθορεύς ἐστι, σφόδρα που δόξειεν ἂν νέων γε καὶ ἀνοήτων ἀνθρώπων διαφθορεὺς εἶναι. πότερον οὖν φεύξει τάς τε εὐνομουμένας πόλεις καὶ τῶν ἀνδρῶν τοὺς κοσμιωτάτους; καὶ τοῦτο ποιοῦντι ἆρα ἄξιόν σοι ζῆν ἔσται; ἢ πλησιάσεις τούτοις καὶ ἀναισχυντήσεις διαλεγόμενος — τίνας λόγους, ὦ Σώκρατες; ἢ οὕςπερ ἐνθάδε, ὡς ἡ ἀρετὴ καὶ ἡ δικαιοσύνη πλείστου ἄξιον τοῖς ἀνθρώποις καὶ τὰ νόμιμα

C. ἄξιόν σοι ζῆν ἔσται;] Sic Bodl. Ven. b. Tub. Vind. 7. Flor. h. Huet. Par. DS. pro vulg. ἔστι σοι ζῶν. In aliis est σοι ζῆν ἐστιν, quod receptam lectionem confirmat.

τίνας λόγους] Hoc debemus Ven. b. Huet. Par. DS. Vulgo legebatur τινάς.

ἄσχημον ἂν φανεῖσθαι] ἂν additum e Vat. Ven. b. Huet. Par. DS. Vind. 1. 6. 7. Flor. d. h.

D. τούτων τῶν τόπων] Sic Bodl. Vat. Ven. b. Tub. Flor.

aut, confirmabis alios in ea opinione, ut putent recte de te iudicatum esse; quasi dictum esset ὥςτε αὐτοὺς δοκεῖν κ. τ. λ. Posteriorem rationem mecum praeferent qui meminerint eorum, quae cap. III. in. legebantur. Euthydem. p. 305. D. ἐὰν τούτους εἰς δόξαν καταστήσωσι, μηδενὸς δοκεῖν ἀξίους εἶναι.

C. καὶ τῶν ἀνδρῶν τοὺς κοσμιωτάτους] Κόσμιοι dicuntur qui servant τὸν κόσμον, h. e. interprete Fisch., qui vitam, mores, studia diligenter dirigunt et componunt ad legum normam; modesti, probi. v. Perizon. ad Aelian. V. H. XIV. 7.

καὶ τοῦτο ποιοῦντι ἆρα ἄξ.] Phaedon. p. 65. A. καὶ δοκεῖ γε που τοῖς πολλοῖς ἀνθρώποις, ᾧ μηδὲν ἡδὺ τῶν τοιούτων, οὐκ ἄξιον εἶναι ζῆν, ubi v. annot. Mox cum Iacobsio scripsimus: καὶ ἀναισχυντήσεις διαλεγόμενος — τίνας λόγους; ut orationis tenor interrogatione subito illata mutetur. Legebatur olim: καὶ ἀναισχυντήσεις διαλεγόμενός τινας λόγους, ὦ Σ., ἢ οὕςπερ ἐνθάδε. Pronomen interrogativum τίνας in bonis codd. repertum est.

ἄσχημον ἂν φανεῖσθαι] Particula ἂν cum infinitivo futuri coniuncta nihil habet insolentiae. v. ad Apol. p. 30. B. Quanquam Hirschig. refinxit ἀναφανεῖσθαι, ut scilicet significetur, Socratem contra exspectationem talem esse appariturum. De quo si qui dubitent, ii caveant, ne a critico severissimo continuo rei agantur puerilium ineptiarum. — Τὸ τοῦ Σωκράτους πρᾶγμα, Socratis negotium, h. e. et ipse Socrates et res eius v. ad Hipp. mai. p. 286. E. coll. Fischer. ad Weller. III. I. p. 312. Muret. Varr. Lectt. II. 5. Valcken. ad Theocrit. Id. 18. v. 4. et intpp. ad Gregor. Corinth. p. 325 sq. ed. Lips. — For-

καὶ οἱ νόμοι; και οὐκ οἴει ἄσχημον ἂν φανεῖσθαι τὸ
τοῦ Σωκράτους πρᾶγμα; οἴεσθαί γε χρή. Ἀλλ' ἐκ D
μὲν τούτων τῶν τόπων ἀπαρεῖς, ἥξεις δὲ εἰς Θετταλίαν παρὰ τοὺς ξενους τοὺς Κρίτωνος· ἐκεῖ γὰρ δὴ πλείστη ἀταξία καὶ ἀκολασία, καὶ ἴσως ἂν ἡδέως σου ἀκούοιεν ὡς γελοίως ἐκ τοῦ δεσμωτηρίου ἀπεδίδρασκες, σκευήν τέ τινα περιθέμενος, ἢ διφθέραν λαβὼν ἢ ἄλλα οἷα δὴ εἰώθασιν ἐνσκευάζεσθαι οἱ ἀποδιδράσκοντες, καὶ το σχῆμα τὸ σαυτοῦ μεταλλάξας. ὅτι δὲ γέρων ἀνὴρ σμικροῦ χρόνου τῷ βίῳ λοιποῦ ὄντος.

d. h. Huet. Par. DS. pro vulg. τ. τ. πόλεων. quod in Ven. b. margini appictum.

τοὺς ξένους τοὺς Κρίτωνος] Ita Ven. b. Vind. 4. Tub. pro vulg. τοῦ Κρ.

σκευήν τέ τινα] τε e Bodl. Vat, Ven. Ξ. a. b. Tub. Vind. 1. 2. 3. 4. 6. 7. Flor. a. b. c. d. .. h. i. Parisinis, aliis, additum. Bodl. Huet. Par. DS. Tub. Flor. b. καταλλάξας, sed margo Bodl. μεταλλάξας.

mula οἴεσθαί γε χρή saepenumero solet interponi reliquae orationi. Mox p. 54. B. ἐὰν δὲ εἰς Ἅιδου ἀποδημήσῃς, οὐχὶ ἐπιμελήσονται; — οἴεσθαί γε χρή. Phaed. p. 68. A. οὐκ ἄσμενος εἶσιν αὐτόσε; οἴεσθαί γε χρή. Protag. p. 325. C. ταῦτα δ' ἄρα οὐ διδάσκονται οὐδ' ἐπιμελοῦνται πᾶσαν ἐπιμέλειαν; οἴεσθαί γε χρή. Gorg. p. 412. B. Plura collegit Wyttenbach. ad Phaedon. p. 168 sq. ed. Lips.

D. ἐκεῖ γὰρ δὴ πλείστη — ἀκολασία] „Thessali enim tum infames erant ob licentiam libertatemque vivendi, fraudulentiam, levitatem, immodestiam, petulantiam, luxuriem, aliaque vitia. v. Athenaeus IV. 6 p. 137. X. 4. p. 418. XII. 6. p. 527. XIV. 23. p. 663.“ Fischerus. Addas Xenoph. Mem. I. 2, 24. Philostr. Vit. crit. p. 501. et 502. Nam Critias quoque in exilium eiectus Thessaliam petiisse narratur. Verbum ἀπαίρειν discedendi vi positum illustrat Ruhnk. vid. Tim. p. 753.

σκευήν τέ τινα περιθ.] Hesychius et Suidas: σκευή· στολή. Phavorinus: σκευή· ὀξυτόνως, τὸ ἔνδυμα· ὅθεν καὶ σκευάζομαι τὸ ἐνδύομαι. Intelligi videtur vestis, quae totum corpus contegit: id quod e verbo περιτίθεσθαι recte colligit Fischerus.

σχῆμα] refer ad habitum et vestitum (Tracht). Hesychius: σχῆμα· — ἱματισμός. Tetigit hunc vocabuli usum Kusterus ad Suidam T. I. p. 192. Verba cohaerent sic: σκευήν τε περιθέμενος καὶ τὸ σχῆμα μεταλλάξας. Ista vero: ἢ διφθ. λ. ἢ ἄλλα κ. τ. λ. varias indicant τῆς σκευῆς species et formas. Διφθέρα est vestis ex pellibus confecta; quo vestitu rustici Attici utebantur, qui inde dicti sunt διφθερίαι. v. intpp. ad Theophrast. Char. IV. 4. et Aristoph. Nubb. v. 71.

E ὡς τὸ εἰκός, ἐτόλμησας οὕτω γλίσχρως ἐπιθυμεῖν ζῆν, νόμους τοὺς μεγίστους παραβάς, οὐδεὶς ὃς ἐρεῖ; ἴσως, ἂν μή τινα λυπῇς· εἰ δὲ μή, ἀκούσει, ὦ Σώκρατες, πολλὰ καὶ ἀνάξια σαυτοῦ. ὑπερχόμενος δὴ βιώσει πάντας ἀνθρώπους καὶ δουλεύων — τί ποιῶν ἢ εὐωχούμενος ἐν Θετταλίᾳ, ὥςπερ ἐπὶ δεῖπνον ἀποδεδημηκὼς εἰς Θετταλίαν; λόγοι δὲ ἐκεῖνοι οἱ περὶ δι-
54 καιοσύνης τε καὶ τῆς ἄλλης ἀρετῆς ποῦ ἡμῖν ἔσον-

E. *οὕτω γλίσχρως*] Bodl. Ven. b. Tub. Vind. 1. 4. 6. 7. Flor. h. Huet Par. DS. *οὕτως αἰσχρῶς*. Meliorem lectionem Bodl. in marg. servavit.

ὑπερχόμενος δὴ βιώσει —] V. *πάντας ἀνθρώπους βιώσῃ*, quod e Bodl. Ven. b. Vat. Huet. Par. DS. Vind. 1. 4. 6. 7. Tub. mutatum. Deinde Vat. Flor. d. *δουλεύων καὶ τί ποιῶν*. Vind. 6. pro *ἐν Θετταλίᾳ* habet *εἰς Θετταλίαν*, omissis iisdem post *ἀποδε-*

E. *ἐτόλμησας οὕτω γλίσχρως*] In his *τολμᾶν* est sustinere, non erubescere, *οὐκ αἰσχύνεσθαι*. v. Iacobsius Addit. ad Athenaeum p. 309. et quae dixi ad Phileb. p. 13. D.

εἰ δὲ μή] sin minus, sin Thessalis molestus fueris. v. Matthiae Gr. §. 617. Buttmann. §. 135. 10. Apte comparat Iacobsius Eurip. Alcest. v. 707. *εἰ δ' ἡμᾶς κακῶς ἐρεῖς, ἀκούσει πολλὰ κοὐ ψευδῆ κακά*.

ὑπερχόμενος δὴ — πάντας — καὶ δουλεύων·] Ad haec Schleiermacherus: „Das *τί ποιῶν* steht so kahl, und das *δουλεύων* so überflüssig, dass ich letzteres als Glosse zu dem *ὑπερχόμενος* herauswerfen und lesen möchte: *ὑπερχόμενος δὴ π. ἀνθρ. βιώσει καὶ τί ποιῶν* —." Cui rationi Buttmannus istud *ἐν Θετταλίᾳ*, perquam incommode in finem sententiae longioris reiectum, obstare iudicabat. Itaque hic quum in cod. quodam Vindob. scriptum vidisset *εἰς Θετταλίαν*, iisdem verbis post *ἀποδεδημ.* omissis, totum locum ita refingendum censuit: *ὑπερχόμενος δὴ βιώσει πάντας ἀνθρώπους, καὶ τί ποιῶν ἢ εὐωχούμενος, εἰς Θετταλίαν ὥςπερ ἐπὶ δεῖπνον ἀποδεδημηκώς;* At vero, ut taceam de huius correctionis molestiis, quibus certe non caret, ne caussam quidem video idoneam, cur vulgatam lectionem spernamus. Nam illud *καὶ δουλεύων* minime otiosum est, sed gravius quid significat, quam quod praecedit *ὑπερχόμενος*. Sententia enim haec est: quippe ita vives, ut te in aliorum familiaritatem et favorem insinuare studeas iisque adeo servias. Itaque alterum opprobrium multo gravius est priore, praesertim ei obiectum, qui servilem istam conditionem maxime oderat. De *ὑπέρχεσθαι*, *ὑποδύεσθαι* et *ὑποτρέχειν*, adulando se alicui insinuare, blandiri, adulari, v. Fr. Iacobs ad Achill. Tat. p. 961. Schoemann. ad Isaeum p. 337. Baehr. ad Plutarch. Alcibiad. p. 205 sq. Weber. ad Demosth. Or. in Aristocr. p. 145. Iam vero ante *τί ποιῶν* quod Schleiermacherus *καί* inserendum censuit, ne hoc quidem opus esse vide-

ται: Ἀλλὰ δὴ τῶν παίδων ἕνεκα βούλει ζῆν, ἵνα αὐτοὺς ἐκθρέψῃς καὶ παιδεύσῃς; τί δαί; εἰς Θετταλίαν αὐτοὺς ἀγαγὼν θρέψεις τε καὶ παιδεύσεις, ξένους ποιήσας, ἵνα καὶ τοῦτό σου ἀπολαύσωσιν; ἢ τοῦτο μὲν οὔ, αὐτοῦ δὲ τρεφόμενοι σοῦ ζῶντος βέλτιον θρέψονται καὶ παιδεύσονται, μὴ ξυνόντος σοῦ αὐτοῖς; οἱ γὰρ ἐπιτήδειοι οἱ σοὶ ἐπιμελήσονται αὐτῶν; πότερον ἐὰν εἰς Θετταλίαν ἀποδημήσῃς, ἐπιμε-

δημηκώς. v. explicatt.

περὶ δικαιοσύνης τε] τε ex Bodl. Coisl. Vat. Ven. b. Tub. Vind. 1. 4. 6 7. Flor. d. b. Huet. Par. DS. adiectum vulgo aberat.

P. 54. πότερον ἐὰν εἰς Θεττ.] Editt. habent πότερον ἐὰν μὲν εἰς Θ. Sed μὲν recte om. Bodl. Ven. b. Vat. Tub. Vind. 1. 4. 6. Flor. d. h. Huet. Par. DS.

tur. Nam arctissime ista cum praecedentibus verbis cohaerent. quamquam hinc demum orditur interrogatio, ut supra p. 53. C. Quae cum ita sint, post δουλεύων satis habuimus lineolam ponere, quum vulgo plene distingueretur. Sensus totius loci hic est: Vives igitur adulator adeoque servus aliorum quid quaeso aliud faciens quam convivans in Thessalia, quasi ad epulum quoddam e patria profectus sis in Thessaliam? Nec vero sine vi Thessalia bis commemoratur. De proximis cf. Axioch. p. 124. Ἀξίοχε, τί ταῦτα, ποῦ τὰ πρόσθεν αὐχήματα; Soph. Oed. T. v. 940. ὦ θεῶν μαντεύματα, ἵν' ἐστέ; Ibid. 946. τὰ σέμν' ἵν' ἥκει τοῦ θεοῦ μαντεύματα; Eurip. Supplic. v. 127. τὸ δ' Ἄργος ὑμῖν ποῦ 'στιν; ἢ 'κόμπει μάτην; Orest. 792. 1479. Heracl. v. 370. 811. Plura dabit Valcken. ad Eurip. Phoeniss. v. 1662.

P. 54. Ἀλλὰ δὴ τῶν παίδων ἕνεκα β.] In his ἀλλὰ δή, ut Lat. at enim, est at, inquies, poniturque sic, ut quod ab altero possit obiici, id quasi occupetur ac statim redarguatur. De Republ. X. p. 600. A. ἀλλὰ δὴ εἰ μὴ δημοσίᾳ, ἰδίᾳ τισὶν ἡγεμὼν παιδείας αὐτὸς ζῶν λέγεται Ὅμηρος γενέσθαι. Protag. p. 338. C. ἀλλὰ δὴ βελτίονα ἡμῶν αἱρήσεσθε, ubi v. Heindorf. Cf. supra p 48 A. Apol. p.37. C.

ἵνα καὶ τοῦτό σου ἀπολαύσωσιν;] Verbum ἀπολαύειν, quod proprie de rebus bonis et iucundis dicitur, cum Attica εἰρωνείᾳ saepenumero usurpatur etiam de rebus malis. Legg. X. p. 910. B. καὶ πᾶσα οὕτως ἡ πόλις ἀπολαύῃ τῶν ἀσεβῶν τρόπον τινὰ δικαίως. Lucian. Dialog. Deor. X. Sol. τοιαῦτα ἀπολαύσονται τῶν Διὸς ἐρώτων. Mercur. Σιώπα, ὦ Ἥλιε, μή τι κακὸν ἀπολαύσῃς τῶν λόγων. Aristoph. Avv. v. 1347. conf. Iensii Lectt. Luciann. I. 4. p. 24 sq.

αὐτοῦ] scil. Athenis. — Dein θρέψονται καὶ παιδεύσονται accipienda sunt παθητικῶς. cf. Matth. §. 496. annot. 4. Buttm. §. 113. 6. ed. max.

πότερον ἐὰν εἰς Θ.] Ne quis haereat in hoc asyndeto,

λήσονται· ἐὰν δὲ εἰς Ἅιδου ἀποδημήσῃς, οὐχὶ ἐπι-
B μελήσονται; εἴπερ γέ τι ὄφελος αὐτῶν ἐστι τῶν σοι
φασκόντων ἐπιτηδείων εἶναι, οἴεσθαί γε χρή.

Cap. XVI. Ἀλλ' ὦ Σώκρατες, πειθόμενος ἡμῖν τοῖς σοῖς τροφεῦσι μήτε παῖδας περὶ πλείονος ποιοῦ μήτε τὸ ζῆν μήτε ἄλλο μηδὲν πρὸ τοῦ δικαίου, ἵνα εἰς Ἅιδου ἐλθὼν ἔχῃς πάντα ταῦτα ἀπολογήσασθαι τοῖς ἐκεῖ ἄρχουσιν· οὔτε γὰρ ἐνθάδε σοι φαίνεται ταῦτα πράττοντι ἄμεινον εἶναι οὐδὲ δικαιότερον οὐδὲ ὁσιώτερον, οὐδὲ ἄλλῳ τῶν σῶν οὐδενί, οὔτε ἐκεῖσε ἀφικομένῳ ἄμεινον ἔσται. ἀλλὰ νῦν μὲν ἠδικημένος
C ἄπει, ἐὰν ἀπίῃς, οὐχ ὑφ' ἡμῶν τῶν νόμων ἀλλ'

εἰς Ἅιδου ἀποδημήσῃς] Vind. 3. hic om. ἀποδημήσῃς. Sed in hac oppositione membrorum eiusdem verbi repetitio prope est legitima. v. explicatt. — Deinde vulgo post ἐπιμελήσονται

solent sententiae aliis cum gravitate quadam oppositae saepenumero sine particula adversativa enuntiari. Itaque non est quod cum Eusebio legamus πότερον δὲ ἐάν. De repetito ἐπιμελήσονται et ἀποδημήσῃς v. ad Lysid. p. 209. C. Apol. p. 27. B. et Legg. X. p. 890. E. His vel male neglectis vel prorsus ignoratis nuperus criticus et ἀποδημήσῃ post εἰς Ἅιδου et ἐπιμελήσονται post οὐχὶ extrusit, ne scilicet aliquid esset otiosum. Alius etiam extitit, qui removendi asyndeti caussa verba sic distingueret: οἱ γὰρ ἐπιτήδειοι, οἵ σοι ἐπ. αὐτῶν, πότερον. — De verbis εἴ τι ὄφελος v. ad c. V.

Cap. XVI. μήτε παῖδας π. πλ.] Non dicit τοὺς παῖδας, ut scripsit Hirschig., quia de liberis loquitur universe, ut nostri quoque faciunt dicentes Väter u. Mütter, Kinder u. Frauen, Brüder u. Schwestern, quod certe non dissimile est, quanquam usus loquendi Graecorum aliquanto patet latius. Xenoph. Anab. VII. 8, 9. λαβεῖν ἂν καὶ αὐτὸν καὶ γυναῖκας καὶ παῖδας καὶ τὰ χρήματα. Multa id genus collegit Schaefer. Meletem. Critt. p. 116 sqq.

πρὸ τοῦ δικαίου] Vid. ad cap. IX. p. 29. B.

πάντα ταῦτα ἀπ.] haec omnia possis ad te defendendum afferre. Sic enim ἀπολογεῖσθαί τι dici solere, ad Phaed. p. 69. D. Symp. p. 174. D. Gorg. p. 521. E. al. ostendimus.

οὔτε γὰρ ἐνθάδε] scil. hac in vita. — ταῦτα πράττοντι, ea agenti, quae Crito tibi suasit.

ἄμεινον εἶναι] pro ἀγαθὸν εἶναι dicitur constanti Graecorum more, de quo cf. Apolog. Socr. p. 19. A. Phaedon. p. 115. A. Gorg. p. 468. B. D. Reipubl. III. p. 410. D. al. Quum autem hic comparativi usus esset legitimus, additur quasi per attractionem quandam οὐδὲ δικαιότερον οὐδὲ ὁσιώτερον. Eadem prorsus ratio est in

ὑπ' ἀνθρώπων· ἐὰν δὲ ἐξέλθῃς οὕτως αἰσχρῶς ἀνταδικήσας τε καὶ ἀντικακουργήσας, τὰς σαυτοῦ ὁμολογίας τε καὶ ξυνθήκας τὰς πρὸς ἡμᾶς παραβὰς καὶ κακὰ ἐργασάμενος τούτους, οὓς ἥκιστα ἔδει, σαυτόν τε καὶ φίλους καὶ πατρίδα καὶ ἡμᾶς, ἡμεῖς τέ σοι χαλεπανοῦμεν ζῶντι, καὶ ἐκεῖ οἱ ἡμέτεροι ἀδελφοί, οἱ ἐν Ἅιδου νόμοι, οὐκ εὐμενῶς σε ὑποδέξονται, εἰδότες, ὅτι καὶ ἡμᾶς ἐπεχείρησας ἀπολέσαι τὸ σὸν μέρος. ἀλλὰ μή σε πείσῃ Κρίτων ποιεῖν ἃ λέγει μᾶλλον ἢ ἡμεῖς. D

Cap. XVII. Ταῦτα, ὦ φίλε ἑταῖρε Κρίτων, εὖ ἴσθι ὅτι ἐγὼ δοκῶ ἀκούειν· ὥςπερ οἱ κορυβαντιῶντες

commate, post ἐπιτηδείων εἶναι interrogandi signo distinguebatur, quod praeeunte Buttmanno mutavimus.

Cap. XVI. B. πάντα ταῦτα ἀπολογ.] Bodl. Tub. πάντα ταῦτα. Vulgo erat ταῦτα πάντα. conf. p. 46. A.

Phaedon. p. 98. E. Sensus est: neque tu neque alius tuorum familiarium ullus eritis et iudicabimini feliciores, iustiores, sanctiores, si tu effugeris.

ἀλλὰ νῦν μὲν] quum Critonis voluntati non obtemperaveris.

κακὰ ἐργασάμενος τούτους, οὓς ἥκιστα ἔδει. —] Graviter additur τούτους: iniuria affectis *illis*, quos minime decebat iniuria affici, ut non exputemus, cur Hirschigius suo arbitrio pronomen deleverit. Idem quod ante φίλους inculcavit τούς, vid. ann. ad huius sect. init.

οἱ ἐν Ἅιδου νόμοι] Haec quoque Hirschig. ut supervacanea eliminari iussit. Sed non egent patrocinio, quae certe vi et gravitate nequaquam carent.

Cap. XVII. D. ὅτι ἐγὼ δοκῶ ἀκ.] „Scilicet Corybantes fuere sacerdotes magnae matris deum in Phrygia, qui saltabant deo pleni. v. Strabo X. p. 725. Almelov. Unde κορυβαντιᾶν et laborare morbo, qui κορυβαντιασμός, morbus imaginosus, vocatur, quum aures videntur personare tibiarum cantu: qui morbus putabatur proficisci a Corybantibus. v. Scaliger. ad Catull. XLII. 8. et ad Euseb. p. 27. s. et Langbaenius ad Longin. p. 209. Toll.“ Fischerus. Scaligeri sententiam pluribus confirmavit Salmas. Exercitt. Plin. p. 764. Conferatur etiam Ruhnkenius ad Tim. p. 163. Explicabimus de his accuratius ad Legum lib. VII. p. 790. D. Nunc monuisse satis erit sententiam huius loci esse hanc: quemadmodum qui Corybantio furore repleti sunt, sibi usque videntur sonos tibiarum audire, etiamsi eae non iam canant amplius, ita etiam ego videor Legum vocem exaudire sic, ut ea una totus repletus sim neque possim alias audire orationes, utpote ab illis mirifice commotus. Sunt autem ista: ὥςπερ οἱ κορυβαντ. —

τῶν αὐλῶν δοκοῦσιν ἀκούειν, καὶ ἐν ἐμοὶ αὕτη ἡ ἠχὴ τούτων τῶν λόγων βομβεῖ καὶ ποιεῖ μὴ δύνασθαι τῶν ἄλλων ἀκούειν· ἀλλὰ ἴσθι, ὅσα γε τὰ νῦν ἐμοὶ δοκοῦντα, ἐάν τι λέγῃς παρὰ ταῦτα, μάτην ἐρεῖς. ὅμως μέντοι εἴ τι οἴει πλέον ποιήσειν, λέγε.

E *ΚΡ. Ἀλλ', ὦ Σώκρατες, οὐκ ἔχω λέγειν. ΣΩ. Ἔα τοίνυν, ὦ Κρίτων, καὶ πράττωμεν ταύτῃ, ἐπειδὴ ταύτῃ ὁ θεὸς ὑφηγεῖται.*

Cap. XVII. D. *τῶν ἄλλων ἀκούειν*] Tub. *τῶν* om. non improbante Buttmanno. Mox *ἐὰν λέγῃς* Bodl. Huet. Par. DS. et pr. H.

ἀκούειν, antegressis: *ταῦτα δοκῶ ἀκούειν*, per epexegesin addita, unde mutavimus vulgarem interpunctionem. Loquendi usum ad Phaedon. p. 61. D. Gorg. p. 448. E. Theaet. p. 172. D. Sophist. p. 258. C. al. attigimus. — *ἠχή*, pro *ἦχος*, est vocabulum Atticum. v. Moeris et Thomas M. h. v. — *βομβεῖν*, bombum facere, hoc loco de voce legum, quae aures quasi personare dicitur. Synesius Epist. 123. *ἐμβομβεῖ μου ταῖς ἀκοαῖς ἡ θαυμαστή σου τῶν σοφῶν λόγων ἠχώ.* — Deinde *ἴσθι* — *μάτην ἐρεῖς* dictum est ut Apolog. Socr. cap. V. *εὖ μέντοι ἴστε, πᾶσαν ὑμῖν τὴν ἀλήθειαν ἐρῶ.* Ibid. cap. XVII. *ταῦτα γὰρ κελεύει* —, *εὖ ἴστε.*

ἐάν τι λέγῃς παρὰ ταῦτα] Phaedr. p. 107. A. *οὔκουν ἔγωγε ἔχω παρὰ ταῦτα ἄλλο τι λέγειν.* Phaedon. p. 80. B. *ἔχομέν τι παρὰ ταῦτα ἄλλο λέγειν.* v. ad Phileb. p. 21. D.

E. *ταύτῃ ὁ θεὸς ὑφηγεῖται*] En vocem egregiae pietatis testem, qua eleganter finitur colloquium. Supra p. 43. D. *εἰ ταύτῃ τοῖς θεοῖς φίλον, ταύτῃ ἔστω.* Apol. p. 19. A. *τοῦτο μὲν ἴτω ὅπῃ τῷ θεῷ φίλον.* Alcib. I. p. 135. D. *χρὴ λέγειν — ἐὰν θεὸς ἐθέλῃ.* Phaedr. p. 246. D. *ταῦτα μὲν δὴ ὅπῃ τῷ θεῷ φίλον, ταύτῃ ἐχέτω.* Phaedr. p. 69. D. *ἐκεῖσε ἐλθόντες τὸ σαφὲς εἰσόμεθα, ἐὰν θεὸς ἐθέλῃ.*

ERFORDIAE,
FORMIS DESCRIPSERUNT HENNINGS & HOPF.

